

N. 3618

727

Dr. IGNACY WEINFELD

b. Wiceminister Skarbu, Docent Uniwersytetu J. K., Adwokat

DANINY

PODATKI, OPŁATY, CŁA I AKCYZY

SKARBOWOŚCI POLSKIEJ

TOM II — WYDANIE PIĄTE

1937

WYDAWNICTWO „BIBLIOTEKA PRAWNICZA”

WARSZAWA, HOŻA 37

DANINY

PODATKI, OPŁATY, CŁA I AKCYZY

Dr. IGNACY WEINFELD

b, Wiceminister Skarbu, Docent Uniwersytetu J. K., Adwokat

SKARBOWOŚĆ POLSKA

TOM II — DANINY
PODATKI, OPŁATY, CŁA I AKCYZY

WYDANIE PIĄTE

WARSZAWA — 1937
WYDAWNICTWO „BIBLIOTEKA PRAWNICZA”
WARSZAWA, HOŻA 37

Dr. IGNACY WEINFELD

b. Wiceminister Skarbu, Docent Uniwersytetu J. K., Adwokat

DANINY

PODATKI, OPŁATY, CŁA I AKCYZY

SKARBOWOŚCI POLSKIEJ

TOM II — WYDANIE PIĄTE

WARSZAWA — 1937

WYDAWNICTWO „BIBLIOTEKA PRAWNICZA”

WARSZAWA, HOŻA 37

021

W. 3618

BIBLIOTEKA UNIERSYTECKA
im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku

FUW0261554

298937/2

Drukarnia Piotr Pyz i S-ka, Warszawa, Miodowa 8

1937

D/229/07p

OD WYDAWCY.

Tomem drugim rozpoczyna się piąte wydanie Skarbowości Polskiej. Zawiera on systematycznie przedstawione daniny. Powód takiej kolejności leży w tym, że właśnie ten dział od czasu poprzedniego wydania uległ największym zmianom. Wobec nowelizacji całego szeregu przepisów nowe wydanie tego działu stało się koniecznem, zwłaszcza, że poprzednie jest wyczerpane. Tom pierwszy ukaże się w ciągu przyszłego roku i będzie zawierał podstawy skarbowości, tj organizację władz, budżet, długi i walutę. Tom trzeci będzie mógł wyjść dopiero po reformie finansów komunalnych i będzie oprócz nich zawierał rozdział o majątku i o przedsiębiorstwach państwowych.

W niniejszym tomie uwzględnione zostały przepisy, publikowane po dzień 1 lipca 1937 roku.

SPIS RZECZY.

PODATKI.

1. Uwagi ogólne	1
1. Systematyka. 2. System podatkowy. 3. Zarząd podatków. 4. Płatnik. 5. Obowiązek podatkowy. 6. Uwolnienia. 7. Podwójne opodatkowanie. 8. Postępowanie. 9. Postępowanie przygotowawcze. 10. Postępowanie wymiarowe. 11. Księgi handlowe. 12. Nakaz płatniczy. 13. Odwołanie. 14. Skarga do NTA. 15. Dodatkowe wymiary. 16. Wznowienie. 17. Uiszczenie. 18. Ulgi. 19. Odpowiedzialność. 20. Nadpłaty. 21. Dodatek państwowy. 22. Odsetki. 23. Egzekucja. 24. Upadłość. 25. Przedawnienie. 26. Przestępstwa.	
2. Podatek gruntowy	47
1. Historia. 2. Przedmiot podatku. 3. Uwolnienia. 4. Podatek w b. Królestwie Polskim. 5. W województwach wschodnich. 6. W Małopolsce. 7. W Wielkopolsce i na Pomorzu. 8. Na Śląsku. 9. Progresja i regresja. 10. Przepisy, obowiązujące w całym Państwie. 11. Obciążenie. 12. Ocena.	
3. Podatek od nieruchomości	57
1. Historia. 2. Przedmiot podatku. 3. Uwolnienia. 4. Zobowiązany. 5. Okres podatkowy. 6. Podstawa wymiaru. 7. Stawka. 8. Płatność. 9. Postępowanie. 10. Umorzenie. 11. Wymiary dodatkowe. 12. Ocena.	
4. Podatek od lokali	62
1. Przedmiot podatku. 2. Uwolnienia. 3. Zobowiązany. 4. Okres podatkowy. 5. Podstawa wymiaru. 6. Stawka. 7. Płatność. 8. Odpowiedzialność. 9. Postępowanie. 10. Wpływy.	
5. Podatek przemysłowy	66
1. Historia. 2. Podmioty. 3. Postać. 4. Uwolnienia. 5. Świadectwa przemysłowe. 6. Podatek od obrotu. 7. Stawka. 8. Wymiar. 9. Uiszczenie. 10. Odpowiedzialność. 11. Ulgi. 12. Zryczałtowanie. 13. Scalenie. 14. Podatek wyrównawczy. 15. Naruszenie przepisów. 16. Ocena.	
6. Podatek dochodowy	91
1. Historia. 2. Płatnicy. 3. Uwolnienia. 4. Pojęcie dochodu. 5. Początek i koniec obowiązku podatkowego. 6. Potrącenia. 7. Odliczenia. 8. Stawka. 9. Wymiar. 10. Odwołanie. 11. Uiszczenie. 12. Odpowiedzialność. 13. Dochody z uposażeń. 14. Dodatki. 15. Kumulacja. 16. Ocena.	

7. Podatek od kapitałów i rent	121
1. Historia. 2. Przedmiot podatku i uwolnienia. 3. Stawka. 4. Obliczenie, wymiar i uiszczenie. 5. Nadzór. 6. Śląsk. 7. Wpływy.	
8. Daniny majątkowe	124
1. Daniny z lat 1919 i 1921. 2. Zasady ustawy z r. 1923. 3. Likwidacja tej ustawy. 4. Ustawa z r. 1933. 5. Danina lasowa.	

OPŁATY.

1. Opłaty stemplowe	129
1. Pojęcie i przepisy. 2. Obowiązek opłatowy. 3. Pismo warunkiem obowiązku: podania i świadectwa. 4. Wysokość. 5. Uiszczenie. 6. Wymiar. 7. Odroczenie, zwrot i umorzenie. 8. Nadzór. 9. Naruszenie przepisów. 10. Ocena.	
2. Opłaty administracyjne	143
3. Opłaty sądowe	148
1. Wpływy. 2. Unifikacja. 3. Przepisy. 4. Zobowiązany. 5. Obliczenie i uiszczenie. 6. Opłaty w sprawach spornych i egzekucyjnych. 7. Opłaty w sprawach karnych. 8. Opłaty w postępowaniu pozaprocesowym. 9. Opłaty w NTA. 10. Opłaty w postępowaniu administracyjnym w b. dzielnicy pruskiej. 11. Opłaty w postępowaniu przed urzędami rozjemczymi. 12. Ocena.	
4. Podatek od spadków i darowizn	155
1. Przepisy. 2. Obowiązek podatkowy. 3. Uwolnienia. 4. Podstawa. 5. Wysokość. 6. Wymiar. 7. Uiszczenie. 8. Naruszenie przepisów. 9. Ocena.	

CŁO	161
1. Obszar celny. Gdańsk. Górny Śląsk. Wolne obszary. Pas graniczny. 2. Przepisy. 3. Organizacja. 4. Obrót i jego ograniczenia. 5. Powinność celna. 6. Przywóz. 7. Wywóz. 8. Zwrot cła. 9. Postępowanie. 10. Naruszenie przepisów. 11. Zabezpieczenie pożyczki stabilizacyjnej.	

AKCYZY.

1. Uwagi ogólne	192
1. Przedmioty akcyz. 2. Zarząd akcyzami. 3. Patent akcyzowy. 4. Obowiązek akcyzowy i uiszczenie. 5. Dodatki. 6. Odsetki zwłoki. 7. Kredyt. 8. Wolne składy. 9. Umorzenie i zwrot. 10. Odpowiedzialność rzeczowa. 11. Przedawnienie. 12. Wymiar i egzekucja. 13. Weryfikacja. 14. Księgi kontroli. 15. Rachunkowość. 16. Stały dozór. 17. Gdańsk. 18. Śląsk. 19. Import. 20. Naruszenie przepisów.	
2. Cukier	205
1. Produkcja. 2. Przedmiot akcyzy. 3. Stawka. 4. Patent. 5. Uiszczenie. 6. Nadzór. 7. Obrót cukrem. 8. Ocena. 9. Sztuczne środki słodzące.	
3. Cukier skrobiowy	210
1. Produkcja. 2. Przedmiot akcyzy. 3. Uwolnienia. 4. Stawka. 5. Nadzór. 6. Naruszenie przepisów.	

4. Piwo	212
1. Produkcja. 2. Przedmiot akcyzy. 3. Stawka. 4. Zobowiązany. 5. Powstanie obowiązku. 6. Nadzór. 7. Sprzedaż. 8. Naruszenie przepisów. 9. Wywóz i przywóz. 10. Ocena.	
5. Napoje winne	215
1. Przedmiot akcyzy. 2. Stawka. 3. Uiszczenie. 4. Nadzór. 5. Sprzedaż. 6. Naruszenie przepisów. 7. Patent.	
6. Drożdże	218
1. Produkcja. 2. Obowiązek. 3. Stawka. 4. Ceny. 5. Drożdżownie. 6. Naruszenie przepisów.	
7. Tłuszcze	220
1. Produkcja. 2. Przedmiot akcyzy. 3. Stawka. 4. Nadzór. 5. Naruszenie przepisów. 6. Ocena.	
8. Mięso	222
1. Obowiązek akcyzowy. 2. Stawka. 3. Uiszczenie i wymiar. 4. Nadzór. 5. Naruszenie przepisów.	
9. Kwas octowy	223
1. Obowiązek i stawka. 2. Obrót. 3. Naruszenie przepisów. 4. Wpływy.	
10. Kwas węglowy	224
1. Produkcja. 2. Przedmiot akcyzy. 3. Stawka. 4. Nadzór. 5. Naruszenie przepisów. 6. Ocena.	
11. Zapalniczki	225
1. Obowiązek. 2. Wyrób. 3. Przywóz. 4. Naruszenie przepisów.	
12. Elektryczność	227
1. Przedmiot akcyzy. 2. Uwolnienia. 3. Stawka. 4. Obowiązek. 5. Wymiar. 6. Naruszenie przepisów. 7. Wpływy. 8. Śląsk.	
13. Oleje mineralne	229
1. Produkcja. 2. Przedmiot akcyzy. 3. Stawka. 4. Uiszczenie. 5. Nadzór. 6. Naruszenie przepisów. 7. Wpływy. 8. Dodatek drogowy.	
14. Akcyzy drogowe	232
1. Historia. 2. Śląsk. 3. Fundusz drogowy. 4. Akcyza od pojazdów mechanicznych. 5. Akcyza od autobusów. 6. Akcyza od reklam.	
15. Karty do gry	236
1. Przedmiot akcyzy. 2. Stawka. 3. Uiszczenie. 4. Płatność. 5. Nadzór. 6. Naruszenie przepisów. 7. Wpływy.	
SKRÓTY	238
SKOROWIDZ OSÓB	239
SPIS TABLIC	240
SKOROWIDZ RZECZY	241

PODATKI.

1. Uwagi ogólne.

Statystyka: Sprawozdanie Ministerstwa Skarbu z działalności Departamentu podatków i opłat za r. 1924 i 1925.—Statystyka akcji wymiarowej i poborowej podatków bezpośrednich i opłat stemplowych za lata: 1925 (1926), 1926 (1927), 1928 (1930). — Obciążenie państwowymi podatkami bezpośrednimi w r. 1928, wyd. urzęd. 1930; — Obciążenie państwowymi podatkami bezpośrednimi w r. 1929, Kwartalnik Statystyczny 1931 (W. Bernhardt). — Rocznik MS za 1924 (1925); za 1925, 1926, 1927 (1928); za 1927, 1928, 1929 i 1930 (1931); — Bulletin statistique du Ministère des Finances, kwartalnik od r. 1924; — Statystyka Polski, GUS: Seria B zesz. 19, 1933 i Seria C zesz. 20, 1936. — Wiadomości Statystyczne od r. 1922. — Mały Rocznik Statystyczny od r. 1930. — Czernicki, Finansowa Statystyka w ENP t. II, 1937.

Judykatura: Urzędowy zbiór orzeczeń NTA, cytowany jako Zb od r. 1922, od r. 1929 podzielony na S (skarbowy) i A (administracyjny). — Hasfeld, Orzecznictwo podatkowe 1924—1936, wydanie zaktualizowane 1937; — a przede wszystkim Dubieńskiego, Orzecznictwo Sądów Najwyższych w sprawach podatkowych i administracyjnych, cytowane jako OPA od r. 1932 z glosami do poszczególnych wyroków.

Literatura: Lubowski, Polityka podatkowa Polski, 1927 i Zasady reformy podatkowej, 1928. — C. S. Dewey, Sprawozdania kwartalne od 4 kwartału 1927, 1928 i n. — Weinfeld, Trwałość ustawodawstwa skarbowego, 1929.—Taylor, Polityka skarbową i system podatkowy, 1929.—Englicht, W sprawie reformy systemu podatkowego, 1931. — Basseches i Korkis, Kodeks podatkowy t. I, wyd. 2, 1937 i t. II, wyd. 2, 1937. — Weinfeld, Daniny w ENP t. I, 1937. — Libicki, Granice opodatkowania, 1936. — Popiel i Monderer, Ordynacja Podatkowa, 1937.

1. Systematyka. 2. System podatkowy. 3. Zarząd podatków. 4. Płatnik. 5. Obowiązek podatkowy. 6. Uwolnienia. 7. Podwójne opodatkowanie. 8. Postępowanie. 9. Postępowanie przygotowawcze. 10. Postępowanie wymiarowe. 11. Księgi handlowe. 12. Nakaz płatniczy. 13. Odwołanie. 14. Skarga do NTA. 15. Dodatkowe wymiary. 16. Wznowienie. 17. Uiszczenie. 18. Ulgi. 19. Odpowiedzialność. 20. Nadpłaty. 21. Dodatek państwowy. 22. Odsetki. 23. Egzekucja. 24. Upadłość. 25. Przedawnienie. 26. Prześpięstwa.

RZECZYWISTE WPŁYWY Z PODATKÓW

W mln zł	1930/31	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38
Podatki	716,0	586,4	532,8	516,3	538,6	543,3	648,1	717,1
w tym								
gruntowy	49,7	45,7	54,7	58,4	57,5	57,1	60,2	57,0
od nieruchomości . . .	52,3	49,8	60,0	73,8	76,8	74,4	81,8	82,0
przemysłowy	299,2	237,3	194,8	177,3	174,0	180,2	225,3	245,0
dochodowy	264,5	213,3	190,8	173,8	183,4	201,2	246,4	300,0
wojskowy	1,2	0,3	0,3	0,3	0,1	0,1	0,2	0,1
od kapitałów i rent . .	8,9	6,5	5,3	4,7	4,4	4,1	5,3	6,0
od energii elektryczn.	—	1,2	6,6	6,1	6,2	5,9	6,1	7,0
od uboju	—	—	—	2,8	7,4	8,1	8,4	8,0
odsetki, kary i kosz-								
ty egzekucyjne . . .	39,9	31,7	18,7	19,1	28,8	12,2	14,4	12,0
Majątkowe	20,5	15,3	3,9	21,4	25,1	27,6	14,2	14,5
Dodatek państwowy	108,0	98,3	69,0	63,9	61,3	57,5	17,5	17,0
Specjalny podatek	—	—	—	—	—	52,5	174,9	170,0
Na 100 zł. wpływu z danin skarbowych i monopolów wynosi wpływ z podatków razem z majątkowym, dodatkiem państwowym i specjalnym podatkiem	37,3	37,7	37,8	37,7	39,4	40,8	46,1	47,8

Cyfry podług zamknięć rachunkowych, 1936/37 podług wykonania budżetu, podanego w Biuletynie MS, 1937/38 podług preliminarza. — Podatki obejmują tylko podatki budżetu zwyczajnego. — Majątkowe, dodatek państwowy i specjalny podatek wykazane są w budżecie nadzwyczajnym. — Dodatek państwowy, p. str. 34, obejmuje także dodatek do opłat, do podatku spadkowego i do akcyz, osobno nie jest dodatek do samych podatków wykazywany. — Specjalny podatek od wynagrodzeń z funduszy publicznych p. DPRP z 14.11.1935 DURP: 82: 503 i str. 119. — Cyfry nie obejmują wpływów ze Śląska z wyjątkiem podatku majątkowego. Wpływy z innych podatków ze Śląska znajdują wyraz w tangencie, wykazanej wśród dochodów administracyjnych Państwa, p. t. I.

1. Podatek państwowy jest to świadczenie na rzecz Państwa, nałożone przez administrację państwową z mocy aktów ustawodawczych, bez związku ze specjalną okazją, uzasadniającą to świadczenie, co ma miejsce przy opłatach, cłach i akcyzach. Do podatków zalicza ordynacja podatkowa: podatek gruntowy, od nieruchomości, od lokali, podatek przemysłowy, podatek dochodowy, podatek od kapitałów i rent i podatek od energii elektrycznej. Definicja podatku w żadnym przepisie nie jest podana. Budżet, zamknięcia rachunków państwowych i statystyka finansów łączą wyliczone daniny w jeden rozdział „podatki bezpośrednie”. Te podatki razem z trzema dalszymi grupami, tj. z akcyzami, cłami i opłatami stanowią daniny publiczne.

Klasyfikacja ordynacji z punktu teorii jest błędna. Nie są z wyliczonych podatkami: podatek przemysłowy w postaci podatku od obrotu, który ze względu na przerzucanie go stoi między podatkami a akcyzami, oraz podatek od energii elektrycznej, który jest akcyzą. Podatkiem zaś z istoty swej jest zaliczony do opłat podatek spadkowy, p. str. 155 i zaliczony do akcyz patent akcyzowy (opłata patentowa). Do podatków nie zalicza Ordynacja podatkowa jednorazowych danin majątkowych (p. str. 124 oraz Weinfeld, artykuły Akcyzy i Daniny, w ENP t. I, 1936).

Podatkami bezpośrednimi nazywała teoria XIX w. (Wagner, Leroy-Beaulieu i in.) podatki, które pobierano bezpośrednio u tego, kto według zamiaru ustawodawcy miał być w istocie obciążony, w odróżnieniu od pośrednich (akcyz), przy których istotnie obciążony płacił za pośrednictwem trzeciej osoby, najczęściej producenta spożytego towaru. Ten teoretyczny podział jest obecnie w nauce zarzucony; nie w polskiej skarbowości, która trzyma się tego podziału w budżecie, w zamknięciach rachunków, w statystyce skarbowej, czasami w poszczególnych ustawach (p. ust. z 12.2.1931 DURP 16:82, z 18.3.1935 DURP 1936:8:88, z 26.3.1935 DURP 22:127). Podział ten ma w praktyce swój wpływ na to, która władza skarbowa jest właściwą do wymiaru i poboru, a nadto nieraz ustawy łączą inne jeszcze skutki z okolicznością, do jakiej kategorii jest dany podatek zaliczany. P. np. ust. o podatku przemysłowym art. 5 ustęp przedostatni, ust. o podatku dochodowym art. 10 L. 5, ust. drogowy z 10.12.1920 DURP 1921:6:32 art. 30 i w związku z tym OPA 1932:2, 1933:355, 1934:597 i 661 z głosami Weinfeld, Rybarskiego i Głabińskiego.

W województwie śląskim dotąd z podatków nie obowiązuje podatek od nieruchomości i podatek od lokali w tej formie, jaką te podatki mają w reszcie Państwa oraz podatek od energii elektrycznej. Zamiast pierwszego obowiązuje podatek na rzecz Śląskiego Funduszu Gospodarczego, zamiast drugiego podatek budynkowy na rzecz komun.

2. System podatków ciągle jeszcze jest w okresie konsolidowania. Zaczęło się od usuwania w trzech dzielnicach pozostałych po ustawodawstwie zaborczym odrębności. Te obecnie niemal już zniknęły, gdyż tylko podatek gruntowy i spadkowy nie są dotąd (1937) zunifikowane. Jednak w ciągu lat tej unifikacji przyszły duże potrzeby Państwa, w dodatku nagle (wojna z Sowiecami, z Ukraińcami, plebiscyty, epidemie, odbudowa, organizacja i modernizacja wojska, koleje itd.), a w ich konsekwencji podnoszenie stawek dawnych podatków lub wprowadzanie nowych. Z konieczności mniej dbano o prawidłowe powiązanie poszczególnych danin w odpowiedni system, o wyrównanie obciążenia dzielnic i poszczególnych warstw ludności, o dostosowanie obciążenia do możliwości płacenia, o rozszerzenie koła opodatkowanych oraz o doskonałość tekstu ustaw. Ta nagłość potrzeb i konieczność szybkiego wypracowania i uchwalania projektów ułatwiła w pierwszych latach istnienia Państwa radykalnym stronnictwom politycznym realizację swoich postulatów, w sposób czasami bardzo skrajny (zwolnienia od podatków i uprzywilejowanie dochodu z ma-

łych gospodarstw rolnych oraz ich majątku w podatku dochodowym i majątkowym, przyspieszenie reformy rolnej przez opodatkowanie większej własności wysokim podatkiem majątkowym i równoczesną daniną leśną oraz progresywnym podatkiem gruntowym, dochodowym i spadkowym). Jak niemal zawsze, tak i tu, cele uboczne ustaw podatkowych nie mogły być w całości zrealizowane, w każdym zaś razie źle wpływały na samo wykonanie lub ich wynik finansowy.

W rezultacie obciążenie płatników podatkowych było wielkie; zwiększały je ciężary na rzecz funduszków (Pracy, Drogowego, szkolnych itp.) oraz świadczenia półprzymusowe na rzecz pomocy zimowej, funduszu obrony narodowej, pożyczek narodowej i inwestycyjnej, wreszcie obciążenia na rzecz samorządu i ubezpieczeń społecznych, przy tendencji rosnącej tego obciążenia. Naodwrot zaś stawała się rentowność gospodarstw prywatnych z powodu przesilenia powojennego i wzmagającej się etatyzacji gospodarstwa narodowego coraz mniejszą. To było jednym z powodów, że wołanie o reformę systemu poczęło być głośnie. Niemniejszą jednak przyczyną domagania się reformy jest fakt, że przepisy w tej dziedzinie swoją zawilą konstrukcją i trudnem brzmieniem tekstów nie odpowiadają skromnym stosunkom Polski, a nie na ostatnim miejscu, że ulegają zbyt często zmianom, wskutek czego niedoścignionym ideałem jest znajomość całości kształtu przepisów u urzędników administracji skarbowej, a mowy o takiej znajomości nie ma u płatników. W dodatku przepisy te nie zawsze po znowelizowaniu ogłaszane są w nowym tekście, często są niesłychanie trudne i skomplikowane w praktycznym zastosowaniu, wymagają długich i licznych rozporządzeń wykonawczych, układanych bardzo często przez urzędników ministerialnych bez najskromniejszej praktyki w urzędach niższych instancji. Kompletny często chaos u władz skarbowych pierwszej i drugiej instancji przy wykonywaniu agend wymiarowych i administracyjnych, częste skargi na dowolność, na niesprawiedliwość, na niepraworządność są konsekwencją takiego stanu, który zwiększa rozdzźwięk między ogółem płatników a władzą skarbową.

Reforma całego systemu z planem z góry ustalonym i ideą przewodnią nie została przeprowadzona, mimo pomyślnego okresu nadwyżek budżetowych 1926 do 1929 roku. Wprowadzone zostały tylko fragmentaryczne zmiany poszczególnych podatków z pewnymi drobnymi obniżeniami i uproszczeniami, lecz częściej z powiększeniem obciążenia lub wprowadzeniem nowych podatków dla zwiększenia wpływów.

Obecnie zasadnicza reforma systemu podatkowego w rozmiarach, propagowanych w publicystyce, nie byłaby nawet wskazana. Wobec

potrzeb Państwa bowiem nie zmniejszałaby obciążenia, którego oczekują dziś gospodarstwa indywidualne. A znowu odroczyłaby w tej dziedzinie stabilizację, Polsce bardziej niż innym państwom potrzebną; znowu musiałaby się zaznajamiać administracja z nowym systemem i przepisami i wprowadzać je w życie, znowu Ministerstwo i Najwyższy Trybunał Administracyjny musieliby okólnikami i judykaturą w ciągu szeregu lat usuwać wątpliwości, niejasności i sprzeczności przepisów i od nowa rozpoczęłoby się zaznajamianie się płatników z obowiązkiem podatkowym. Pożyteczniejszym i bardziej wskazanym od „wielkiej”, zasadniczej reformy systemu byłoby fragmentaryczne, na stworzonej statystyce obciążeń i wpływów oparte, reformowanie poszczególnych podatków, dokonywane pod kątem całego obciążenia a w pierwszym rzędzie pod kątem uproszczenia przepisów materialnych i proceduralnych w poszczególnych działach, ich scalenie i bieżące, by wszelka nowelizacja odbywała się pod niedopuszczającą wyjątków tendencją takiego uproszczenia. Taka reforma z pogłębieniem znajomości obowiązującego prawa u administracji usunie przede wszystkim panujący w niej chaos, umożliwi spopularyzowanie przepisów u płatników oraz stworzy i ustali nieodzowną praworządność, a usunie płynność, niepewność i niepokój w dziedzinie podatków.

K o m i t e t p o d a t k o w y, utworzony w r. 1929 przy Ministrze Skarbu zgodnie z zaleceniami planu stabilizacyjnego z r. 1927, do studiów nad reformą systemu podatkowego nie ogłosił dotąd sprawozdania (p. Dewey, Sprawozdanie 1930: 2 kwartał). Nowa komisja utworzona została w r. 1935.

O b c i ą ż e n i e dochodu społecznego p. t. I. Obciążenie poszczególnych grup gospodarczych wymiarami podatków za r. 1929. p. Bernhardt w Kwartalniku Statystycznym 1931: 4. Wynika z niego, że z ogółu wymierzonych za r. 1929 podatków przypada na handel 31,4; na przemysł fabryczny 22,0; na nieruchomości gruntową 10,8; na pracowników państwowych i prywatnych z tytułu uposażenia 9,9 procent. Za późniejsze lata nie została taka statystyka ogłoszona. W ogóle dział statystyki jest w MS szczególnie zaniedbany. Jest regułą, że przy zmianach ustaw podatkowych nikt nie jest w możności zdawania sobie sprawy z konsekwencji finansowych zmian dla Skarbu i dla indywidualnego gospodarstwa.

Przykładem niedomagającej techniki ustawodawczej są w dziedzinie podatku dochodowego: obliczenia różnicy przy kumulacji uposażeń; w dziedzinie podatku przemysłowego: taryfa do świadectw przemysłowych i zastosowanie bardzo różnych stawek do podstaw wymiaru podatku obrotowego.

3. Z a r z ą d podatków należy w zasadzie do państwowej administracji skarbowej (OP art. 5). Wyjątkowo tylko może być poruczony wymiar i pobór podatków innym organizacjom (OP art. 9).

Związkom samorządu terytorialnego może Minister Skarbu poruczyć wymiar niektórych podatków. W takim razie ustali osobne RMS wynagrodzenie, zakres uprawnień i obowiązków oraz zasady postępowania odwoławczego. — Władzom samorządu terytorialnego i gospodarczego oraz innym organizacjom publiczno-prawnym lub dobrowolnym organizacjom zawodowym może RMS zlecić pobór podatków, zaliczek i przedpłat od wszystkich płatników lub niektórych grup (OP art. 9).

Droga sądowa we wszelkich sprawach o podatki (tak samo o opłaty, akcyzy i cła) jest niedopuszczalna. W szczególności nie może sąd uchylać orzeczeń, wydanych przez władzę skarbową, chyba że specjalne przepisy to dopuszczają, ani stanąć do tych orzeczeń w sprzeczności. SN z 4.5.1936 DU 1936:27:818, nadto OPA 1934:940, 1935:1060 i 1936:1579 z glosami Rosenkranca i Allerhanda.

Natomiast wolno władzy skarbowej ustalić przesłanki z dziedziny prawa prywatnego, decydujące dla sprawy skarbowej. Tak np. może władza skarbową skwalifikować akt będący kupnem jako akt darowizny, ustalić przejście przedsiębiorstwa na inną osobę itd. P. Hillbricht w Polskim Procesie Cywilnym, 1935, str. 56.

Pomocy władzy skarbowej udzielają: władze i organy administracji ogólnej, samorządowej, sądy, notariusze, publiczne urzędy, instytucje i zrzeszenia (OP art. 53, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 61, 62, 151, 152). Nadto korzystają władze skarbowe z usług służbodawcy, właściciela nieruchomości, przedsiębiorcy i samego płatnika.

Starostwa mają uwiadamiać o scaleniu gruntów i o wydanych kartach rzemieślniczych, urzędy wojewódzkie o wolnych zawodach (OP art. 55, 56). — Policji państwowej nie może być poruczone pobieranie i ściąganie danin, grzywien itd. oraz doręczanie wezwań (RPRP z 6.3.1928 DUPR:28:257, art. 6). Ma ona natomiast udzielać asysty przy lustracji (OP art. 82). — P. nadto RPRP z 19.1.1928 DURP 1936:80:555, art. 7 i 8 o funkcjach wojewody i szereg ustaw oficjalnych, określających obowiązki i granice pomocy prawnej i współdziałania władz administracji ogólnej.

Zarządy gmin są zobowiązane do sporządzania dla władz skarbowych wykazów właścicieli nieruchomości, przedsiębiorstw itd. oraz wykazów nieruchomości z przepisnymi szczegółami (OP art. 53, 54), do doręczania pism (OP art. 147, 151), do udzielania wykonawczym organom skarbowym czynnej pomocy w przypadkach, gdy te organy jej potrzebują (ust. z 14.12.1923 DURP 1924:5:37, art. 8). Istniejące przeciążenie gmin czynnościami dla administracji skarbowej stara się zmniejszyć OMS z 8.1.1937 DU:2:69.

Służbodawca oblicza, potrąca i wpłaca podatek dochodowy od uposażeń. — Przedsiębiorca, wypłacający świadczenia, podlegające podatkowi od kapitałów i rent, oblicza, potrąca i wpłaca ten podatek. — Płatnik oblicza podatek dochodowy i różnicę w podatku przy uposażeniach łącznych, deklaruje kategorię świadectwa przemysłowego oraz zaliczki na podatek dochodowy i przemysłowy od obrotu. — Każda osoba, wezwana przez władzę, obowiązana jest udzielać wyjaśnień, zeznawać

jako świadek lub biegły, przedstawiać do przejrzenia księgi, zapiski, notatki i inne dokumenty o charakterze handlowym, będące w jej posiadaniu oraz zezwalać na sporządzanie z nich wyciągów i odpisów (OP art. 63).

Władzami powołanymi do zarządu podatków są: urzędy skarbowe, Izby skarbowe, Komisje odwoławcze i Minister Skarbu (OP art. 5).

Przepisy o organizacji, sprawozdawczości i wewnętrznym ustroju zawierają RMS z 13.8.1931 DURP:77:613 i z 18.7.1932 DURP:62:585, Instrukcja podatkowa z 31.12.1934, ogłoszona jako osobny druk MS oraz rozporządzenie wykonawcze do OP z 25.3.1937 DURP 35:270.

Urzędy skarbowe wymierzają podatki, udzielają ulg w tej dziedzinie, nadzorują przestrzegania przepisów, a w szczególności obliczeń i uiszczeń, dokonanych przez płatników, wykonują czynności rachunkowe i kasowe.

Izby Skarbowe wymierzają w charakterze władz I instancji podatek dochodowy z działu I, podatek przemysłowy od obrotu oraz podatek od kapitałów i rent, gdy płatnikiem jest spółka akcyjna, emitująca listy zastawne, instytucja kredytowa i wzajemne towarzystwo ubezpieczeń. Inne osoby prawne (spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielnie itd.) podlegają Izbie jako pierwszej instancji, gdy kapitał zakładowy lub udziałowy wynosi najmniej 100.000 złotych (RW § 2, wydane z delegacji OP art. 7). — Wydział skarbowy śląskiego urzędu wojewódzkiego i jego naczelnik ma identyczne obowiązki i prawa jak Izba Skarbowa i jej dyrektor (OP art. 6). — Komisje odwoławcze p. str. 25. — Komisje repartycyjne i klasyfikacyjne podatku gruntowego p. niżej rozdział 2, p. 5 i 12.

Brygady Ochrony Skarbowej z Inspektorami okręgowymi Ochrony Skarbowej przy Izbach Skarbowych na czele zdobywają informacje o zamierzonych i dokonanych przestępstwach podatkowych i stemplowych i przekazują je urzędowi skarbowemu oraz opłat stemplowych do opracowania. Inspektorowie podlegają wprost dyrektorowi Izby, a kieruje nimi Inspektor Główny Ochrony Skarbowej przy MS (RMS z 26.8.1936 DU:23:711, OMS z 15.11.1936 DU:31:941 i Zarz. MS z 9.6.1937 DU:17:570).

Minister Skarbu ma nadzór nad całym zarządem skarbowym, dalej ma nadto prawo odraczania wszelkich terminów oraz darowania skutków ich zaniedbania. Prawo to może przenieść na dyrektorów Izb (OP art. 146). Wreszcie może rozszerzyć obowiązki zarządów gmin, władz administracji ogólnej, sądów i rad adwokackich, oraz zawiesić lub ograniczyć obowiązki właścicieli nieruchomości i mieszkań (OP art. 59).

Tajemnica obowiązuje najściślej urzędnika co do uzyskanych wiadomości o stosunkach majątkowych i dochodzie płatników oraz osób trzecich, nawet po rozwiązaniu stosunku służbowego (OP art. 21, 60, ust. z 17.2.1922 DURP:21:164, art. 24).

Karna odpowiedzialność, oprócz dyscyplinarnej, za wyjawienie prywatnej tajemnicy z którą urzędnik zapoznał się w związku

z wykonywaniem swego zawodu p. kk art. 254. Kara: więzienie lub areszt do dwóch lat.

Wyłączenie z pod orzekania w danej sprawie winno nastąpić z inicjatywy samego urzędnika, gdy chodzi o sprawę jego osoby, osoby z nim związanej lub gdy brał udział w wydawaniu orzeczeń lub postanowień w I instancji.

W szczególności ma to mieć miejsce w sprawach, w których płatnikiem jest sam urzędnik albo pozostająca z nim w pewnym stosunku prawnym osoba, albo jego małżonka, krewny do trzeciego, powinowaty do drugiego stopnia, przysposobiony, rodzice przybrani, osoby pod jego opieką lub kuratelą, jego mocodawca wreszcie w sprawach, z powodu których wszczęto przeciw niemu postępowanie dyscyplinarne lub karno-sądowe (OP art. 22).

Właściwość miejscowa władzy wymiarowej, tj. określenie tej władzy skarbowej, która ma prawo i obowiązek wymiaru, podana jest szczegółowo w OP, zależnie od podatku o jaki chodzi (OP art. 10 do 17 i § 3).

Niewłaściwa władza, dokonująca wymiaru naraża go na zniesienie przez NTA z urzędu (NTA z 28.5.1931 Rej. 414/29, Ruch prawniczy, 1931:4).

Spory o właściwość między urzędami skarbowymi rozstrzyga Izba Skarbowa, a Minister Skarbu między urzędami podlegającymi różnym Izdom i między Izbami (OP art. 18). — Ustala właściwość miejscową Minister Skarbu, gdy przepisy OP są nie wystarczające dla ustalenia właściwości (OP art. 19). — Przekazanie sprawy władzy miejscowo niewłaściwej może z ważnej potrzeby nastąpić decyzją Ministra Skarbu (OP art. 20). — Miejsce zamieszkania decyduje przy wolnych zawodach, zajęciach przemysłowych, skupie zawodowym, handlu wędrownym; miejsce zawarcia umowy przy robotach i dostawach w kilku okręgach (OP art. 13).

Orzeczenia wydają władze skarbowe gdy treścią ich jest nałożenie, zmniejszenie lub uchylenie podatku oraz grzywny. Zresztą wydają postanowienia (OP art. 38 n.).

Obowiązkowe elementy tych aktów: nazwa władzy, adresat, основа, podstawa prawna, data, przepis, pieczęć, pouczenie o środkach prawnych, p. OP art. 40. Błędne pouczenie nie może szkodzić płatnikowi, p. OP art. 41. Pisemna forma orzeczenia lub postanowienia jest regułą, wyjątkiem jest forma ustna, za zgodą płatnika i z jego podpisem oraz z datą na akcie załatwienia. (OP art. 42). Doręczenie pisma władzy unormowane jest w OP (art. 147 n.).

Instancje przewidziane w sprawach podatków: pierwszą jest w zasadzie urząd skarbowy, drugą Izba skarbowa lub Komisja Odwoławcza do podatku dochodowego i przemysłowego od obrotu (OP art. 8). Wyjątkowo jest pierwszą instancją Izba skarbowa, drugą MS

(OP art. 7 i wyżej str. 7). Odwołanie lub zażalenie dopuszczalne jest od wszelkich orzeczeń lub postanowień, chyba że przepis specjalny stanowi inaczej (OP art. 42 i 102).

Dwie instancje, przewidziane w poszczególnych ustawach podatkowych są regułą. Tej zasady, wyraźnie stwierdzonej w Konstytucji marcowej (art. 71) nie ma w Konstytucji kwietniowej i jest tylko zapowiedź DPRP o organizacji administracji rządowej (art. 74).

Terminy, ich przywrócenie i odraczanie, p. OP art. 140 n.

Nadzór ogólny i naczelnny nad sprawami podatków, a w szczególności piecza nad ściśłym i jednolitym wykonywaniem przepisów należy do Ministra Skarbu. Nadzór taki sam na cieńszym obszarze swego działania należy do dyrektora Izby Skarbowej (OP art. 4).

Instrukcje ogólne co do postępowania na przyszłość oraz instrukcje co do sposobu załatwienia konkretnej sprawy, są z reguły rezultatem wkroczenia władzy nadzorczej.

Prawomocne orzeczenie nie może być wzruszone ani przez stronę, ani przez władzę, tym samym prawomocny wymiar nie może być uchylony w drodze nadzoru, chyba na korzyść płatnika, p. niżej str. 27.

4. Płatnikiem jest osoba fizyczna, spadek wakujący lub osoba prawna, która podlega obowiązkowi podatkowemu (OP art. 47). Treść stosunku prawno-publicznego między płatnikiem a Skarbem wynika w zasadzie z doręczonego płatnikowi nakazu płatniczego (ewentualnie z decyzji odwoławczej), wyjątkowo bezpośrednio z ustawy (np. zaliczki na podatek dochodowy i przemysłowy od obrotu, podatek dochodowy z dz. II, podatek od kapitałów i rent), a wyczerpuje się w określonym tym nakazem zobowiązaniu podatkowym (p. niżej). Płatnik składa zeznania, udziela wyjaśnień oraz odpowiedzi na zapytania i przedstawione wątpliwości.

Zastępca prawny płatnika działa przed władzami skarbowymi imieniem płatnika, jeżeli ten, stosownie do przepisów prawa cywilnego, nie ma zdolności do działania. Osoby prawne oraz spółki handlowe zastępują przed władzami skarbowymi osoba uprawniona do zastępstwa z mocy statutu, umowy spółkowej, aktu fundacyjnego itd. Spadki wakujące zastępuje zarządca masy spadkowej albo kurator sądowy, zamianowany na wniosek władzy skarbowej. Nieobecnych, a nie mających zastępcy prawnego zastępuje zastępca sądowy, zamianowany na wniosek władzy skarbowej (OP art. 49).

Pełnomocnik działa imieniem płatnika z mocy pisemnego pełnomocnictwa. Płatnik, stale za granicą przebywający lub przedsiębiorstwo wykonywane w kraju, lecz z siedzibą za granicą, obowiązany jest ustanowić pełnomocnika w kraju, inaczej władza skarbową może w sądzie żądać ustanowienia kuratora (OP art. 51). Adwokat nie potrzebuje uwierzytelnionego podpisu płatnika na pełnomocnictwie, w innych przypadkach może władza żądać takiego podpisu (OP art. 50).

5. Obowiązek podatkowy płatnika i odpowiadające temu obowiązkowi prawo Państwa do wymiaru podatku, powstaje i gaśnie z chwilą, gdy zajdą okoliczności, określone abstrakcyjnie w poszczególnych ustawach podatkowych (OP art. 43 i 45).

Powstaje z wejściem w posiadanie gruntu, nieruchomości, lokalu, z rozpoczęciem przedsiębiorstwa, wolnego zawodu, z chwilą, gdy roczny dochód przeniesie 1500 zł, z chwilą pobierania odsetek itd. — Gaśnie ze śmiercią pewnych płatników podatku dochodowego, zaprzestaniem używania nieruchomości, opróżnieniem lokalu, przedawnieniem prawa do wymiaru itd. P. St. Rosmarin, Obowiązek podatkowy, 1935.

Zobowiązanie podatkowe jest obowiązkiem podatkowym w konkretnej, substancjonowanej formie, ujawnionej i określonej nakazem płatniczym co do wysokości, terminu, podstaw itd. Obejmuje ono podatek, dodatki i należności uboczne: jak odsetki i koszty egzekucji.

Powstaje ono wówczas, gdy w odniesieniu do osoby, podlegającej obowiązkowi podatkowemu nakaz płatniczy określił cyfrowo to zobowiązanie z podaniem podstawy prawnej. Gaśnie przez dobrowolne uiszczenie, przez przymusowe ściągnięcie w drodze egzekucji, przez potrącenie, umorzenie i przedawnienie.

Wykonanie zobowiązania podatkowego następuje w terminie, określonym ustawą podatkową albo z chwilą ustalenia kwoty przez właściwą władzę (OP art. 44).

Umowa z władzą w dziedzinie obowiązku podatkowego p. Zb. 1434, 1511, 325 S, 370 S, OPA 1933:558.

6. Uwolnienia od podatków udzielane są bądź przez ustawę o danym podatku, bądź specjalnymi aktami ustawodawczymi lub międzynarodowymi traktatami. Uwolnienie następuje albo ze względu na osobę uprzywilejowaną, albo ze względu na cel, jaki takim uwolnieniem, stosownie do intencji ustawodawcy, ma być osiągnięty. Uwolnienie musi być wyraźnie i dokładnie ustalone w obowiązującym akcie ustawodawczym lub w traktacie międzynarodowym. Jako wyjątek od zasady winno być według ogólnych przepisów interpretacyjnych tłumaczone ściśle. Uwolnienia te dotyczą z reguły nie tylko podatków ale i często szeregu innych danin w rozmaitych rozmiarach; są one albo trwałe, albo czasowo ograniczone. Uwolnienie od podatków na przyszłość p. str. 84.

Ze względu na osobę korzystają z uwolnień: Państwo, samorząd terytorialny i gospodarczy, pewne instytucje ubezpieczeniowe i bankowe, Kościół katolicki, państwa obce.

Państwo oraz państwowe zakłady, własność i pożyczki zwolnione są od podatków w rozmiarach, ustalonych brzmieniem poszczególnych przepisów podatkowych (p. poszczególne podatki i t. I). O uwolnieniach przedsiębiorstw państwowych (w tym monopolów i banków państwowych) decydują w pierwszym rzędzie przepisy ustawowe, którymi poszczególne przedsiębiorstwo zostało utworzone, bądź też wyodrębnione z administracji państwowej, bądź którymi nadano mu osobowość prawną w związku z komercjalizacją lub bez niej. Te przepisy przy niektórych przedsiębiorstwach ustalają, że kwoty podatkowe mają być tylko zarachowane, przy niektórych, że nie korzystają z uwolnień, przeciwnie mają płacić podatki (p. t. III). Często te przepisy nie są z ogólnymi przepisami o danym podatku uzgodnione. O kontrowersjach, stąd wynikających, p. Helczyński, Komercjalizacja przedsiębiorstw państwowych, 1929, str. 35 i 102; Lulek, Przywileje podatkowe przedsiębiorstw publicznych, 1929.

Samorząd terytorialny, p. rozdziały poszczególne o podatkach i t. III, związki międzykomunalne, p. RPRP z 22.3.1928 DURP: 39:386, Izby rolnicze, p. RPRP z 22.3.1928 DURP:1933:2:16 art. 51, Izby przemysłowo handlowe p. RPRP z 15.7.1927 DURP 1936:45:335, art. 35, Izby rzemieślnicze p. RPRP z 27.10.1933 DURP: 85:638, art. 12.

Bezpieczeńia społeczne, p. ust. z 28.3.1933 DURP: 51:396, art. 287 i 233.

Banki jak Bank Polski p. Statut DURP 1936:62:455, art. 85; Bank Akceptacyjny p. ust. z 24.3.1933 DURP 1934:109:973; Komunalne Kasy Oszczędności p. RPRP z 24.10.1934 DURP: 95:860, art. 38; Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu p. wyrok NTA Zb. 1061; Bank Gospodarstwa Krajowego p. Statut DURP 1936:59:436, art. 106; Poczta Kasa Oszczędności p. RPRP z 27.4.1924 DURP: 55:545, § 21; Państwowy Bank Rolny p. ust. z 10.6.1921 DURP 1932:117:936 i DURP 1936:77:539, art. 32.

Kościół katolicki wolny jest od podatków ze względu na budynki, poświęcone służbie Bożej, seminaria duchowne, domy przygotowawcze zakonne, domy mieszkalne dla zakonników i zakonnic składających śluby ubóstwa, dobra i prawa majątkowe, których dochody przeznaczone są do celów kultu religijnego, lokale urzędowe biskupów i duchowieństwa parafialnego. (Konkordat ze Stolicą Apostolską z 10.2.1925, ratyfikowany ust. z 23.4.1925 DURP: 47:324, ogłoszony: 72 art. XV).

Przedstawiciele państw obcych w Polsce, korzystający z praw eksterytorialności i szefowie zawodowych przedstawicielstw konsularnych są również zwolnieni od podatków (ust. z 3.12.1924 DURP: 112:993 i z 3.3.1926 DURP: 30:183). Dalej korzystają z uwolnień urzędnicy przedstawicielstw zagranicznych, budynki i lokale będące siedzibą konsulatów na podstawie konwencji konsularnych z danym państwem w różnych rozmiarach, zależnie od brzmienia konwencji i wzajemności, p. np. konwencja z Jugosławią DURP 1931:109:845, z Włochami DURP 1936:43:317.

Ze względu na cel korzystają z uwolnień między innymi:

Stowarzyszenia wyższej użyteczności, p. RPRP z 27.10.1932 DURP: 94:808, art. 49; nowowznoszone budowle, p. str. 59, 107 i 132; nowozałożone przedsiębiorstwa w trójkacie bezpieczeństwa, p. RPRP z 22.3.1928 DURP: 18:118, na Kresach Wschodnich p. DPRP z 25.11.1936 DURP: 88:614, w Gdyni p. ust. z 1.6.1927 DURP 1935:42:285 i z 29.3.

1937 DURP: 27:190; nowozałożone zakłady elektryfikacyjne p. RPRP z 27.10.1933 DURP: 85:633; pionierskie wiercenia naftowe p. RPRP z 17.11.1927 DURP: 102:885; centrale niemieckie filii śląskich p. Konwencja genewska, art. 315 § 4, NTA Zb. 266 S i OPA 1936:1376; teatry; wydawnictwa; spółdzielnie.

7. Podwójne opodatkowanie tej samej osoby lub tego samego przedmiotu za ten sam czas jest niedopuszczalne. Jako omyłka ma być usunięte przez odpisanie nieprawidłowo wymierzonego podatku.

Odpisanie zarządza Izba lub MS na wniosek władzy wymiarowej lub płatnika (OP art. 118, instr. podatk. § 478 do 493, OPA 1933:285, 1937:1730).

W rozumieniu prawa międzynarodowego ma podwójne opodatkowanie miejsce wówczas, jeżeli ten sam przedmiot podatkowy (źródło dochodu, czynności zarobkowe lub prawne itp.) jest równocześnie opodatkowany w dwóch państwach. Te państwa, którym zależy na utrzymaniu wzajemnych stosunków, zapobiegają podwójnemu opodatkowaniu w drodze umów międzynarodowych. Postanowienia tych umów decydują o rozmiarach obowiązku płatników. Polska zawarła umowy z kilkoma państwami w zakresie podwójnego opodatkowania.

Polsko-gdańska umowa z 29.5.1929 o zapobieżeniu podwójnemu opodatkowaniu w dziedzinie podatków bezpośrednich, ogłoszona w Dzienniku Ustaw W. M. Gdańska 1930:20, w Polsce zatwierdzona ust. z 15.2.1933 DURP: 16:105, ogłoszona w DURP 1934:49:472. Do niej protokół z 12 i 13.10.1933, częściowo ogłoszony w Cz. Sk. 1934:10, p. OPA 1936:1644. — Polsko-niemiecka umowa z daty Drezno 21.3.1923 nie została ogłoszona, tylko podana do wiadomości Izbowi Skarbowym. (RMS z 27.3.1923 DPO 933/4/II. P. OPA 1934:832 z głosem Ehrlicha). Z dniem 20.5.1934 została wypowiedziana. W rokowaniach o nową umowę uzgodniono szereg zasad, które polecono stosować władzom OMS z 4.5.1936 DU:12:402. — Polsko-czechosłowacka konwencja z 23.4.1925 DURP 1926:14:82. — Polsko-austriacka umowa z 22.4.1932 DURP 1933:91:740 (p. OPA 1936:1375 z głosem Wernera). — Polsko-węgierska konwencja z 12.5.1928 DURP 1931:75:604.

W traktatach handlowych bywa również często normowana sprawa podwójnego opodatkowania (np. traktaty z Francją, Holandią, Danią, Finlandią, Irlandią), p. Julian Makowski, Umowy międzynarodowe Polski, 1919 do 1934, 1935. — Umowy i traktaty są z reguły zarejestrowane w Sekretariacie Ligi Narodów. Sporną jest kwestia, czy takie zarejestrowanie zastępuje publikację w DURP; p. Société des Nations, Double imposition et évasion fiscale, 1930 i n., kilka zeszytów; tamże wzory umów, ułożone przez Ligę Narodów; nadto Pszczołkowski, Zagadnienie podwójnego opodatkowania, 1928; Dorn, Das Recht der internationalen Besteuerung,

1927; Lippert, Handbuch des internationalen Finanzrechts, 2 wyd. 1928; M. Fryde, artykuł Polen w Rosendorff i Hengeler, Das internationale Steuerrecht des Erdballs, 1937.

Prawo do zawierania umów międzynarodowych w zakresie spraw OP na zasadach wzajemności daje (zbędnie) Ordynacja podatkowa art. 3. Do tych umów mają zastosowanie przepisy konstytucyjne.

Ochronę i pomoc prawną w sprawach podatkowych a częściowo daninowych wogóle, regulują osobne umowy.

Polsko-gdańska z 17.3.1924 DURP, 1935:4:29 i 30. — Polsko-czechosłowacka z 23.4.1925 DURP 1926:12:76. — Polsko-austriacka z 22.4.1932 DURP 1933:91:704.

Zarządzenia odwetowe (ochronne) w dziedzinie podatków może wydawać RM (OP art. 3). Wydaje je w celu zmuszenia obcego państwa do traktowania obywateli polskich nie gorzej od własnych.

W szczególności następuje wydanie takiego RRM z zarządzeniem ochronnym, gdy obce państwo traktuje obywateli polskich gorzej, niż obywateli innych państw obcych, gdy ogranicza Państwo lub obywateli polskich w rozporządzaniu swym majątkiem lub dochodzeniu roszczeń, gdy obywatelom polskim nie zapewnia ochrony prawnej, gdy naraża na uszczerbek interesy materialne Państwa Polskiego lub jego obywateli. (DPRP z 14.1.1936 DURP: 3:22).

8. Postępowanie w dziedzinie podatków ma przede wszystkim na celu ustalenie obowiązku podatkowego płatnika i rozmiarów jego zobowiązania podatkowego. Skodyfikowane zostało w ordynacji podatkowej z 15.3.1934. Tam są umieszczone jednolite proceduralne przepisy o władzach, o wymiarze i o karaniu w dziedzinie podatków.

Do materialnego prawa należą w tej kodyfikacji przepisy: o nadpłatach i zwrotach (art. 125 n), o odpowiedzialności za podatek (art. 127 n), o przedawnieniu prawa do wymiaru (art. 99 n) i do ściągnięcia (art. 124) oraz o karaniu za naruszenia przepisów. Obowiązek podatkowy normowany jest w poszczególnych ustawach podatkowych (art. 43).

Zastosowanie ma ordynacja do podatku gruntowego, od nieruchomości, od lokali, przemysłowego, dochodowego, od kapitałów i rent, oraz do akcyzy od energii elektrycznej, częściowo do opłat i do podatku spadkowego; nadto do dodatków państwowych i samorządowych, pobieranych do powyższych danin. RMS i SWew może w przyszłości rozciągnąć moc obowiązującą ordynacji na samoistne podatki samorządowe.

Nie ma zastosowania ordynacja podatkowa do danin majątkowych (nadzwyczajna danina majątkowa oraz zaległości w podatku majątkowym i daninie lasowej), ani do ceł, ani do akcyz z wyjątkiem akcyzy od energii elektrycznej ani do monopolów. W tych dziedzinach obowiązują przepisy, zawarte w ustawie o podatku majątkowym, o prawie celnym itd.

Brak przepisu należy uzupełnić, stosując w drodze analogii RPRP z 22.3.1928 DURP: 36:341 o postępowaniu administracyjnym mimo, że ono nie rozciąga się na postępowanie w sprawie danin skarbowych (art. 112, OPA 1935:1060 z głosą Rosenkranca i OPA 1148); OMS z 30.7.1934 D. I. 32610/I poleca stosowanie tej analogii. Nadto stosować należy analogicznie przepisy kodeksu postępowania cywilnego (NTA Zb. 1302) oraz ogólne zasady postępowania, tym bardziej te, które ustalone zostały już przez NTA w drodze judykatury (p. E. Waśkowski, Teoria wykładni prawa cywilnego, Palestra, 1933—1937, OPA 1935:970, 1061, 1075, 1125, 1148, 1175, 1202, 1270 i 1275).

Zasadą tego postępowania jest, że wymiar powinien być oparty ściśle na zebranych, zbadanych i sprawdzonych materiale faktycznym (OP art. 70), że następuje przy spółdziałaniu płatnika, który uzupełnia, wyjaśnia i prostuje ten materiał (OP art. 71, 72), że uwzględnić należy przy wymiarze wszystkie dla wymiaru mające znaczenie okoliczności (OP art. 90), że wymiar winien być wynikiem obiektywnej oceny zebranego materiału dowodowego (instrukcja podatkowa § 224), słowem winien odpowiadać prawdzie materialnej. Ta zasada jest podstawowym założeniem polityki wymiarowej Ministra Skarbu po wprowadzeniu OP; zasadę tę winny władze podległe stosować pod konsekwencjami dyscyplinarnymi (OMS z 29.1.1935 DU:3:55).

9. Postępowanie przygotowawcze do wymiarów odbywa się w urzędzie corocznie. Chodzi o zebranie danych ewidencyjnych, które na podstawie przepisów automatycznie, przeważnie w formie wykazów, do urzędu wpływają. Dane te odnoszą się do osób, które są płatnikami lub które mogą się nimi stać w przyszłości (domniemani płatnicy).

Dostarczają tych danych zarządy gmin wiejskich i miejskich, urzędy wojewódzkie, władze przemysłowe I instancji, sądy, Rady adwokackie, wreszcie właściciele nieruchomości budynkowych w podanych przez Izby Skarbowe miastach i wsiach oraz posiadacze mieszkań (OP art. 53 do 58).

W szczególności chodzi o dane, potrzebne do wymiaru każdego z osobna podatku, a więc przede wszystkim o dane odnoszące się do gruntów, budynków, lokali, najemców, osób na utrzymaniu tychże, podnajemców, przedsiębiorstw handlowych, przemysłowych i rzemieślniczych, zajęć przemysłowych, wolnych zawodów, zatrudnień o celach zarobkowych, biegłych, tłumaczy, notariuszów, pisarzy hipotecznych, komorników, adwokatów (OP art. 53 do 58).

Rozszerzenie obowiązków powyższych władz i osób może nastąpić z mocy rozporządzenia Ministra Skarbu, który tylko w pewnej mierze jest ograniczony obowiązkiem porozumienia się z MSWew (OP art. 59).

Poza danymi ewidencyjnymi mogą władze skarbowe, niemal bez żadnego ograniczenia, żądać informacji od wszystkich.

Obowiązane są udzielić informacji i danych w postępowaniu przygotowawczym władze i urzędy (także giełdy, instytucje ubezpieczeniowe i kredytowe), a nadto przedsiębiorstwa wszelkiego rodzaju (także państwowe i samorządowe), właściciele gospodarstw wiejskich oraz osoby wykonywujące zajęcia przemysłowe i samodzielne wolne zawody nie wyłączając notariuszów. Osoby prywatne obowiązane są udzielić tych informacji tak dla wymiaru swoich podatków, jak podatków trzecich osób.

Obowiązek ten odpowiada prawu władzy skarbowej do przeglądania akt, ksiąg, dokumentów i innych zapisków oraz do sporządzania odpisów i wyciągów, potrzebnych do wymiarów, do żądania, by takie odpisy lub wyciągi przez zobowiązanego do tego zostały sporządzone. Tylko w razie rzeczywistej trudności w dostarczeniu przez zobowiązanych informacji i danych sporządza odpisy i wyciągi władza własnymi siłami bez ograniczenia (OP art. 60). Akta u adwokatów p. str. 18.

Wkłady oszczędnościowe i lokacyjne są tajemnicą instytucji kredytowych. Nie są one obowiązane udzielać informacji, chyba na pisemne żądanie Ministra Skarbu w wyjątkowych i dotyczących poszczególnego wkładcy przypadkach (OP art. 60).

Biura informacyjne przy Izbach skarbowych zbierają informacje o obrotach i dochodach, odnoszące się do poszczególnych płatników i przesyłają je terminowo właściwym urzędom. Nadto śledzą przejawy życia gospodarczego i podają wyniki do wiadomości urzędom oraz zbierają materiały do norm szacunkowych itd. Zbieranie informacji o dochodach, zarobkach i trybie życia płatników, wykraczające poza ramy OP i Instr. pod. lub dokonywane przez inne organy niż podatkowe jest niedopuszczalne (komunikat MS w dziennikach z 29.12.1936, Instr. pod. § 73 do 103).

O umowach o robotę i dostawę oraz o dzierżawę prawa poboru opłat mają urzędy zawiadamiać Izby skarbowe w każdym razie; instytucje zaś i zrzeczenia, gdy korzystają z gwarancji, kredytów lub subwencji państwowych (OP art. 61).

10. W postępowaniu wymiarowym środkami dowodowymi na faktyczne okoliczności są: zeznania płatnika i jego wyjaśnienia na wątpliwości, przedstawione mu przez władzę; przesłuchanie płatnika i innych osób; świadkowie i biegli; oględziny i lustracje; wreszcie przedłożone dokumenty i zapiski oraz księgi.

Środki dowodowe do przeprowadzenia dowodu wybiera władza skarbową z własnej inicjatywy lub z inicjatywy płatnika. Ze złożonego przez płatnika zeznania winien być dowód w każdym razie przeprowadzony. Płatnik w toku postępowania wymiarowego może podać tezę i środki dowodowe na takie fakty, które są dla wymiaru istotne. Wówczas te dowody winna władza przeprowadzić, przy tym zasadą uznaną przez NTA i ściśle w interesie płatnika przez NTA przestrzegana jest, że przeprowadzenie dowodów ma się odbywać nie jednostronnie, lecz ze współudziałem płatnika. Wydatki z tem związane ponosi płatnik.

O c e n a przez władzę wyników przeprowadzonych dowodów następuje podług swobodnego (nie dowolnego) uznania władzy. (OP art. 70, § 2 i 5 i art. 87).

Zeznanie płatnika zawiera istotne dla wymiaru i przewidziane przepisami okoliczności. Prawo do składania zeznania ma każdy płatnik podatku dochodowego i podatku od obrotu. Co do niektórych płatników złożenie zeznania jest obowiązkowe.

O b o w i ą z k o w e są zeznania: przy podatku dochodowym, przy kumulacji uposażeń, przy wykupieniu świadectw przemysłowych (deklaracje), przy podatku od obrotu.

T e r m i n z ł o ż e n i a: przy podatku dochodowym p. str. 111, przy świadectwach przemysłowych, p. str. 77, przy podatku od obrotu p. str. 86. — P r z e d ł u ż y ć termin może władza wymiarowa na podanie przed jego upływem złożone, albo dyrektor Izby (Instr. pod. § 239, OP art. 116).

Z ł o ż e n i e zeznania winno nastąpić u władzy, właściwej do wymiaru (RW § 63).

F o r m a zeznania pisemna jest obowiązkowa. Może ono także być składane protokółarnie (OP art. 70 § 4).

F o r m u l a r z u r z ę d o w y (p. RW § 114) nie jest obowiązkowy. O ile zeznanie nie jest złożone na takim formularzu, wówczas pismo winno być oznaczone jako zeznanie, zawierać datę i podpis płatnika, odpowiedź na pytania formularza oraz zapewnienie, że zeznanie złożone zostało według najlepszej wiedzy i sumienia (RW § 65). Wszelkie zeznanie jest podaniem (OP art. 137 n) i do niego odnoszą się przepisy RW § 110 n.

Niezłożenie w terminie zeznania upoważnia władzę do nałożenia kary w kwocie najwyżej 500 zł. (OP art. 185). Zobowiązana jest jednak władza do prawidłowego ustalenia podstaw wymiaru (OP art. 70 § 5).

W y m i a r u z u r z ę d u, tj. wymiaru na podstawie materiału, jakim rozporządza, może władza dokonać wyjątkowo. Dopuszczalny jest taki wymiar gdy płatnik prowadzi księgi a nie złożył w terminie zeznania lub wyjaśnienia (OP art. 73).

W wypadku wymiaru z urzędu płatnik jest wykluczony od obowiązkowego postępowania wyjaśniającego (OP art. 71 § 2) oraz ma utrudnione stanowisko w postępowaniu odwoławczym, w którym nie może się powoływać na dowody, których nie przedłożył (OP art. 107). Ta konsekwencja ujemna za niedbalstwo przewidziana jest dla płatników prowadzących księжки, od których wymaga się wyższej ponad prawidłową dbałości.

Z a o c z n o ś ć z powodu niezłożenia w terminie zeznania nie ma za rządów OP tego groźnego dla płatnika znaczenia, co za rządów art. 58 ust. o pod. doch. z r. 1925, tj. usunięcie płatnika od współdziałania w postępowaniu dowodowym, nieuwzględnienie przytoczonych przez niego faktów i dowodów a oparcie się władzy wyłącznie na swoich dowodach i ich ocenie. Obecnie, poza przytoczonym przypadkiem wymiaru urzędowego dla osób prowadzących księжки, obowiązuje powszechnie zasada prawdy materialnej, której realizacja nakazana jest urzędnikom pod groźbą konsekwencji dyscyplinarnych (p. OP art. 70 § 2 i art. 90, Instr. pod. § 222, OMS z 29.1.1935 DU: 3:55, głosę Birgfellnera przy OPA 1934:667 i 738 oraz Weinfelda przy OPA 1935:1260).

W ą t p l i w o ś c i nasuwające się z zeznania przedstawia płatnikowi władza tzw. dekretem wątpliwości i wzywa go o uzupełnienie, wyjaśnienie lub sprostowanie zeznania.

O b o w i ą z k o w o musi to uczynić w wypadku gdy płatnik prowadzi księgi handlowe lub gospodarcze (także uproszczone), gdy złożył zeznanie w terminie i gdy chodzi o wyjaśnienie okoliczności istotnych dla wymiaru. Również jest dekret wątpliwości obowiązkowym gdy w zeznaniu płatnika pominięto jakieś źródło podatkowe. Władza jest wówczas zobowiązana wskazać w dekrete wątpliwości na konkretne okoliczności, dla których poddaje w wątpliwość dokładność i prawidłowość zeznania. Zarazem wyznacza termin na uzupełnienie, wyjaśnienie i sprostowanie zeznania oraz na przedstawienie dowodów. Rygory niezłożenia w terminie wyjaśnień są takie same, co przy niezłożeniu zeznań (OP art. 71).

O ile chodzi o płatników nie mających powyższych warunków, władza nie ma obowiązku przedstawiania im wątpliwości i może wymiar uskutecznić odmiennie od zeznania bez narażenia się na zarzut wadliwości postępowania. Nie znaczy to jednak, by władza mogła uskutecznić wymiar w sposób dowolny. I dla tych płatników wymiar musi się opierać na materiale faktycznym, gdyż ta zasada obowiązuje w stosunku do wszystkich bez wyjątku płatników (OP art. 70 § 5). Wyłączony jest jedynie współudział płatnika w postępowaniu wymiarowym. I od tych zresztą płatników władza może żądać wyjaśnień, lecz czyni to wówczas tylko, gdy uważa to za potrzebne i w oparciu nie o przepisy OP art. 71 lecz art. 70 § 2 lit. b i c.

P r z e s ł u c h a n i e przez władze wymiarowe płatnika i innych osób celem otrzymania wyjaśnień (OP art. 70 i 63—67) jest również dopuszczalne, a w danym razie obowiązkowe.

I n f o r m a t o r o w i e są to inne osoby obznajomione ze stosunkami faktycznymi i powołane przez władzę stosownie do jej uznania. Są one zobowiązane udzielić wyjaśnień z mocy OP art. 70 § 4. Na ich zeznaniu w ramach przepisanych w § 265 Instr. pod. może być oparty wymiar. OMS z 29.11.1935 DU: 34:791 zabronił jednak posługiwanie się informatorami i polecił posługiwanie się biegłymi, p. niżej RW § 66 nie uważa materiału, dostarczonego przez informatorów za materiał faktyczny.

Jako ś w i a d e k lub biegły obowiązany jest zeznawać każdy, kto został wezwany przez władzę skarbową w celu stwierdzenia

nia lub wyjaśnienia określonych okoliczności faktycznych nie prawnych.

Świadkowie i biegli mają możność odmówienia zeznań, gdy płatnikiem jest małżonka, krewny i przysposobiony, gdy ma zeznać duchowny, lekarz i jego personel, adwokat i obrońca sądowy p. OP art. 64. Możliwość słuchania w sądzie grodzkim pod przysięgą na wniosek władzy lub płatnika p. OP art. 67, prawo do wynagrodzenia p. OP art. 66, wezwanie p. OP art. 74, odpowiedzialność karna za świadome podanie nieprawdziwych faktów p. OP art. 184. Lista biegłych, przedstawiona jest przez samorząd gospodarczy; z tej listy powołuje biegłego władza skarbową p. OP art. 70 i Sand, Przepisy o biegłych i świadkach, 1935.

Oględziny gruntów, budynków, lokali, przedsiębiorstw oraz pomieszczeń handlowych, przemysłowych, rzemieślniczych itp. są dopuszczalne jako środek dowodowy. Biegli mogą być powołani do oględzin z urzędu lub na wniosek płatnika (OP art. 75 n.). Organ władzy musi posiadać specjalne pełnomocnictwa.

Lustracjami nazywają się oględziny o ile chodzi o podatek przemysłowy. Mieszkanie można poddać oględzinom tylko za zgodą właściciela mieszkania (OP art. 75). Czas i sposób przeprowadzenia, obecność płatnika lub świadka, asysta Policji, p. OP art. 78. Lustracje winny być przeprowadzane w czasie godzin pracy w sposób nie tamujący ruchu przedsiębiorstwa. U adwokata nie wolno przeglądać aktów (OMS z 27.4.1937 DU:12:402).

Zapiski, wszelkie inne dokumenty i księgi są również środkiem dowodowym, o ile posiadają znaczenie dla wymiaru.

Zabranie ich do lokalu władzy skarbowej jest dopuszczalne i zatrzymanie ich tam najdłużej na 30 dni, gdy zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że są nierzetelne albo obawa, że mogą być przez płatnika — w razie pozostawienia ich na miejscu — usunięte lub przerobione (OP art. 76).

11. Księgi handlowe są podstawą wymiaru podatków, o ile są prowadzone prawidłowo i rzetelnie (OP art. 80). Władza wymiarowa nie może podstawą wymiaru ustalić odmiennie niż to wynika z takich prawidłowo i rzetelnie prowadzonych ksiąg, pod warunkiem, że zeznanie zostało w terminie złożone, że płatnik poparł zeznanie księgami i oświadczył gotowość ich przedstawienia (OP art. 88). Zasada ta czyni z reguły zbędnym dla płatnika wprowadzenie jakichkolwiek innych dowodów na wysokość przychodów i wydatków przy podatku dochodowym, na wysokość obrotu przy podatku od obrotu oraz wszelkich pozycji przy innych podatkach, dla których OP normuje postępowania.

P. B. Lipiński i T. Kotowicz, Księgowość a podatki, 1930. — Skalski, Zasady inwentaryzowania i bilansów w przedsiębiorstwach handlowych, 2 wyd. 1935. — Szeffs, Bilans kupiecki i podatkowy, I, 1936. — Lulek, Rewizja bilansów spółek akcyjnych, 1937.

Dalsze przywileje prowadzenia ksiąg handlowych: w podatku przemysłowym zastosowanie stawki ulgowej albo zwolnienie od podatków następuje w szeregu przypadków tylko pod warunkiem prowadzenia prawidłowych ksiąg handlowych; w innych podatkach prowadzenie prawidłowych ksiąg handlowych pociąga za sobą obowiązek władzy wdrożenia postępowania wyjaśniającego (OP art. 71 § 2).

Rozpowszechnianie ksiąg zwłaszcza wśród drobnych płatników winny władze skarbowe popierać (RMS z 29.1.1935 DU:3:55).

Dokumenty, na których opierają się poszczególne wpisy (zewnątrzne: rachunki, pokwitowania, umowy itd. i wewnętrzne: zapiski, rachunki pracowników lub płatnika itd.) stanowią z księgami jedną całość. Całość ta ma poprawnie przedstawić stan gospodarczy przedsiębiorstwa i zaszłe w nim zdarzenia, a więc jego majątek i wyniki działalności. Nadto ma służyć właścicielowi i władzom skarbowym jako zorganizowana i stała kontrola.

Obowiązek prowadzenia prawidłowych ksiąg ciąży na spółkach handlowych (jawnych, komandytowych, akcyjnych i z ograniczoną odpowiedzialnością), na spółdzielniach i na kupcach rejestrowych, tj. kupcach prowadzących przedsiębiorstwo zarobkowe w większym rozmiarze (kh. art. 4, RMPH z 23.10.1936 DURP: 84:590) oraz na osobach, które prowadzą w większym rozmiarze gospodarstwa rolne, leśne, ogrodowe, hodowlane, rybne, łowieckie i pszczelarskie i zażądały wpisania do rejestru handlowego (kh. art. 7, RMRRL z 22.8. 1934 DURP:79:740).

Oddziały (filie) przedsiębiorstwa, niesamodzielne, nie powinny prowadzić odrębnych ksiąg (inaczej OPA 1936:1426 z głosem Seiferta).

Rodzaje ksiąg przewidziane są kodeksem handlowym, zasadami księgowości i zwyczajami handlowymi. Potrzebne z nich są te, które łącznie ujawniają w danym przedsiębiorstwie stan majątkowy (majątek, zobowiązania, koszty), całokształt interesów i przebieg operacji przedsiębiorstwa.

Urządzenie ksiąg (forma, sposób prowadzenia, technika i metoda prowadzenia, buchalteria pojedyncza czy podwójna, księgi oprawne czy buchalteria przebitkowa itd.) i jego wybór zostawione są płatnikowi, byleby przy ich pomocy, ze względu na rodzaj i wielkość przedsiębiorstwa możliwe było spełnienie zasadniczego zadania ksiąg. Dopuszczalna jest księgowość pojedyncza nawet dla osób prawnych p. Skrzywan przy OPA 1937:1663 z podaną literaturą, przeciwnie Lulek przy OPA 1936:1596.

Zasadnicze księgi: dziennik (przedstawia wszystkie transakcje w formie chronologicznych wpisów pierwotnych); księga główna (przedstawia systematycznie i poglądowo całokształt operacji, dochodząc do

tego drogą uporządkowania dziennych wpisów) i inwentarz (przedstawia składniki majątku przedsiębiorstw według ilości, wagi, miary itd.). Bez ksiąg zasadniczych nie ma prawidłowej rachunkowości.

Pomocnicze księgi (księga kasy, towarów, zasobów, produkcji, kosztów, właściciela, dłużników, wierzycieli, weksli itd.) zależne są od rozmiaru i rodzaju przedsiębiorstwa oraz jego wewnętrznej organizacji, a prowadzenie ich nie jest obowiązkowe.

Księgi winny być prowadzone prawidłowo, rzetelnie, w walucie polskiej i w alfabecie języków, dopuszczonych w miejscowo właściwych sądach (kh. art. 54n, OP art. 81, 82).

Prawidłowe są księgi prowadzone w myśl przepisów kh, zasad księgowości i zwyczajów handlowych. Ma to miejsce wówczas, gdy przede wszystkim każdy wpis oparty jest na dokumencie (p. wyżej), gdy dokonany został w odpowiedniej chwili bez dopuszczania do zaległości (OPA 1936:1416), gdy karty są paginowane, gdy nie pozostawiane są odstępy, gdy nie ma wymazań, a nadto gdy ujawniają stan majątku i interesów handlowych prowadzącego księgi i umożliwiają rozpoznanie w każdej chwili każdego wpisu i jego ocenę (kh. art. 54, OPA 1934:925 z glosą Góry, OPA 1936:1596 z glosą Łulka).

Nieprawidłowe są księgi, jeżeli pozostawione są ustępy wolne, jeżeli pozycje są wymazywane a nie wystornowane, jeżeli są zaległości w księgowaniu, jeżeli nie ma dowodów na poszczególne wpisy, jeżeli z wpisów nie jest widoczny tok i stan interesów, jeżeli brak bilansu otwarcia, skutkiem czego nie jest widoczna ciągłość z poprzednimi okresami (kh. art. 55). Wyjątkowo wystarczają dowody wewnętrzne, wystawione przez właściciela przedsiębiorstwa lub pracowników p. OPA 1933:475, 1935:1204, 1936:1480, 1646. I nieprawidłowe książki mogą, zależnie od rodzaju nieprawidłowości, stanowić dowód z zapisków (OPA 1934:667, 1935:962 z glosami Birgfellnera, 1936:1648).

Rzetelne są książki, gdy ich wpisy zgodne są z rzeczywistością, a nadto obejmują kompletnie wszystkie obroty przedsiębiorstwa (kh art. 54 do 58, 243 do 253, 419 do 430, OP art. 82).

Nierzetelne są natomiast księgi, które zawierają niezgodne z prawdą wpisy lub opuszczenia w księgowaniu (OPA 1932:67). Stwierdzenie nierzetelności pociąga za sobą karę grzywny lub aresztu lub obie kary. Grzywna wynosi jedno do dwudziestokrotną kwotę uszczuplonego lub na uszczuplenie narażonego podatku, areszt może być orzeczony do 6 miesięcy (OP art. 177). Areszt orzeka wyłącznie sąd, wówczas jednak z reguły decyduje kk. art. 281, który przewiduje karę więzienia do lat 5.

Księgi gospodarcze są uważane przez OP za prawidłowe, o ile są prowadzone według zasad ustalanych przez Ministra Skarbu (OP art. 81). Zasady te ustalone zostały w RW §§ 75 do 89.

Moc dowodowa tych ksiąg jest w dziedzinie podatków równa mocy dowodowej ksiąg handlowych, o ile prowadzone są podług zasad wyżej powołanych (p. OP art. 88 i 80, napis nad art. 80 i n.). Nie są od nich wymagane specjalne właściwości, jakich przepisy wymagają od ksiąg handlowych. P. OPA 1936:1427 i 1428 z glosą Łulka.

Dopuszczalne jest prowadzenie ksiąg gospodarczych przez właścicieli gospodarstw wiejskich, właścicieli nieruchomości budynkowych, oraz przez osoby wykonywujące wolne zawody.

Księgi uproszczone mogą prowadzić wszystkie przedsiębiorstwa wymienione w taryfie stanowiącej załącznik do art. 23 ustawy o podatku przemysłowym z wyjątkiem przedsiębiorstw obowiązanych do prowadzenia księgowości w myśl kodeksu handlowego lub przepisów szczegółowych (RW § 75).

Zaświadczenie uproszczonych ksiąg przez Izbę lub Urząd skarbowy (o ilości ponumerowanych stron i okresie, na który księga jest przeznaczona) jest wymagane przy uproszczonych księgach i winno nastąpić przed okresem rachunkowym (OMS z 24.1.1935 DU:4:69).

Badanie ksiąg następuje na podstawie pisemnego upoważnienia władzy (OP art. 84) u płatnika, w godzinach urzędowych władzy, a w czasie i w godzinach dla płatnika najdogodniejszych, w jego obecności lub jego zastępcy. (OP art. 85). O wyniku sporządza się protokół, podpisany przez rewidującego i płatnika.

W lokalu władzy mogą być badane księgi tylko w wyjątkowych przypadkach. (OP art. 85 § 2 i OMS z 16.11.1935 DU: 33:756).

Dostępność ksiąg (przeglądanie, sporządzanie odpisów i wyciągów) w celu wymiaru podatków jest dla władzy zastrzeżona, również gdy chodzi o wymiar dla innych płatników. (OP art. 60 i 76).

Prawa płatnika nie godzącego się z ustaleniami protokołu: może natychmiast na protokół lub do 7 dni w podaniu złożyć swoje oświadczenie (p. OP art. 86).

Sposób badania ksiąg unormowany jest w Instrukcji podatkowej § 175 n.

Ocena ksiąg należy do władzy wymiarowej (nie do rewidenta skarbowego). Dyskwalifikacja następuje, gdy księgi okażą się nierzetelne, co uprawnia władzę do całkowitego ich pominięcia. Nieprawidłowość ksiąg może (nie musi) pociągnąć za sobą ich dyskwalifikację. Mimo dyskwalifikacji władza może uwzględnić dane z ksiąg jako zapiski (OPA 1937:1690 n.). Orzeczenie zapada drogą swobodnego (nie dowolnego) ocenienia władzy na podstawie całokształtu

istniejącego materiału. Orzeczenie winno być umotywowane. Orzeczenie doręcza się przy doręczeniu nakazu i wyszczególnieniu zarzutów. OP art. 87, 89, p. OPA 1935:1324, 1936:1507, 1508, 1524, 1937:1663.

U s u n i ę c i e u c h y b i e ń po dyskwalifikacji w postępowaniu wymiarowym, p. Zb. 1449 i OPA 1936:1424, OPA 1937:1731 z glosą Birgellnera, OPA 1932:68 i 1936:1477.

Z a m k n i ę c i e r o c z n e (bilans oraz rachunek zysków i strat) winny być sporządzone na podstawie ksiąg zgodnie z ustawowo ustalonymi zasadami i dołączone do zeznania (kh art. 57, OP art. 83).

O s o b y p r a w n e winny nadto przedłożyć odpisy protokółów walnych zebrań, zatwierdzających zamknięcie i odpis aktu rewizyjnego (OP art. 83).

P. RPRP z 27.10.1933 DURP:84:623 (zasady sporządzania bilansów). — RMS i PH z 20.4.1934 DURP: 37:337 (rozp. wyk.). — Ust. z 18.3.1932 DURP: 25:226 (wyjątkowe zasady bilansowania).

W i e r z y t e l n o ̇ c i n i e ̇ s ̇ c i ą g a l n e, p. OPA 1935:1008, 1009, 1010 z glosą Skalskiego, OPA 1936:1507. — R e m a n e n t y, p. kh. art. 58, 248 do 253, 423 do 426, ust. o spółdz. art. 54, Langrod, Podatek dochodowy, 1935, str. 183, OPA 1933:426 i 1934:732 i 733.

R ó ̇ z n i c e k u r s o w e: RMH i S z 2.7.1932 DURP: 64:606. — Z a k ła d y u b e z p i e c z e ń: RMS z 30.4.1932 DURP: 43:421.

12. N a k a z p ła t n i c z y jest zakończeniem postępowania wymiarowego w pierwszej instancji. Stwierdza on obowiązek podatkowy indywidualnego płatnika i ustala podstawę wymiaru podatku zgodnie z wynikami postępowania wymiarowego, przy czym władza winna brać pod uwagę wszystkie, mające znaczenie dla wymiaru, okoliczności (OP art. 90). Postępowanie wymiarowe winno być ukończone w określonym dla każdego podatku przez Ministra Skarbu czasokresie (OP art. 94 i 95). Przez niewłaściwą władzę wydany nakaz może władza nadzorcza znieść.

Z a w i e r a nakaz: imię, nazwisko i adres płatnika, powołanie się na podstawę prawną, podstawę wymiaru, wysokość podatku, termin płatności, skutki zwłoki w zapłacie, pouczenie o środkach odwoławczych, datę, podpis lub pieczęć władzy (OP art. 95). Może on obejmować wymiar kilku podatków (OP art. 96).

B ł ę d y r a c h u n k o w e, popełnione w nakazach płatniczych, winny być prostowane każdego czasu przez władzę, która się dopuściła błędu. Prostowanie następuje albo z urzędu, albo na zażalenie płatnika, tak gdy chodzi o błąd na niekorzyść Skarbu jak na niekorzyść płatnika (RW § 100).

B r a k p i e c z ę c i l u b p o d p i s u p. dyskusję Pazdro, J. St. Langrod, Ehrlich w Przeglądzie prawa i administracji, 1935 oraz OPA 1935:1175.

D o r ę c z e n i e n a k a z u p. niżej str. 28.

Prawomocnym staje się nakaz, gdy przeciw niemu nie zostało wniesione odwołanie, albo gdy odwołanie okazało się bezskutecznym. Ta prawomocność nie może być wzruszona ani przez stronę ani przez władzę. Wiąże ona i stronę i władzę w imię pewności i bezpieczeństwa porządku prawnego. Zmiana może nastąpić tylko przez zniesienie nakazu w drodze nadzoru w interesie strony, albo przez wznowienie postępowania, gdy są warunki do jego wdrożenia, albo przez dodatkowy wymiar. P. OPA 1934: 764 i 927 z glosami Weinfeldta i Urbanowicza. Nadto OPA 1933:21, 1935: 974, 1088 i 1173. Zasada wpisana w księgę zasad: OPA 1937:1866.

P r z y p i s p o d a t k u (zakontowanie cyfr podstawy wymiaru oraz wymierzonych podatków i dodatków) następuje w prowadzonych przez dział wymiarowy rejestrach przypisów i odpisów dla każdego podatku i opłaty, osobno w każdym okresie budżetowym, a następnie na podstawie tych rejestrów w księgach bierczych, prowadzonych przez Kasę Urzędu skarbowego dla każdego podatku, opłat stempłowych i podatku spadkowego (Instr. pod. § 271 n., przepisy rachunkowo-kasowe dla kas DU 1935:9, załącznik, § 63 i 64).

S k u t k i p r z y p i s u n a f a k t, któremu związkowi samorządowemu będą przysługiwały dodatki, od której chwili biegnie przedawnienie itd. p. OPA 1933:499 z glosą Żabickiego.

13. O d w o ła n i e jest środkiem prawnym do zaczepienia nakazu płatniczego a z nim wszelkich orzeczeń władz wymiarowych i do wywołania orzeczenia drugiej i ostatecznej instancji.

Z a ̇ z a ̇ l e n i e jest prawidłowym środkiem prawnym od postanowienia (OP art. 102, 39). W toku postępowania wymiarowego zapadające postanowienia władzy mogą być zaczepione tylko w odwołaniu od nakazu płatniczego, a nie w drodze osobnego zażalenia do przełożonej władzy skarbowej.

U p r a w n i o n y m do wniesienia odwołania lub zażalenia jest ten, kogo orzeczenie lub postanowienie dotyczy (OP art. 103), przy odwołaniu ten, kto w orzeczeniu obciążony został podatkiem lub grzywną.

Prawo do środków prawnych przy p o t r ą c e n i u p o d a t k u i i n k a s o w a n i u podatku p. podatek dochodowy od uposażeń (p. niżej rozdział 6, p. 13), podatek od kapitałów i od rent (p. niżej rozdział 7), akcyza od elektryczności (p. akcyzy, rozdział 12).

Śmierć płatnika przed wniesieniem odwołania uprawnia spadkobierców, osoby sprawujące zarząd masy spadkowej lub kuratora spadku do jego wniesienia. Termin do wniesienia wynosi 60 dni od śmierci lub 30 dni od ustanowienia zarządu masy lub kuratora (OP art. 103 i 49).

Czasokres do wniesienia odwołania wynosi 30 dni od doręczenia orzeczenia, od którego wnosi się odwołanie, do wniesienia zażalenia 7 dni od doręczenia postanowienia lub ustnego jego ogłoszenia płatnikowi (OP art. 142).

Spóźnione odwołania, bez podania motywów spóźnienia, pozostawia władza wymiarowa bez rozpatrzenia. Podanie w odwołaniu motywów spóźnienia (choroba płatnika, siła wyższa, przeszkody komunikacyjne itd.), o ile zostało wniesione przed upływem dni 7 od ustania przeszkody, powoduje merytoryczne rozpatrzenie odwołania. Rozstrzyga je bądź władza wymiarowa, gdy rezultat nie przekracza 300 zł podatku (OP art. 111 § 1), bądź instancja odwoławcza, po zadecydowaniu przez jedną lub drugą władzę, według swobodnego uznania, czy spóźnienie nastąpiło z ważnych i nieuchronnych przyczyn (OP art. 110).

Podstawę wymiaru, tj. jego uzasadnienie, winna władza podać płatnikowi na jego żądanie, postawione przed upływem czasokresu do odwołania. Podstawy te zawierają okoliczności faktyczne, dany wymiar uzasadniające z podaniem zastosowanego przepisu prawnego i przy dołączeniu w razie życzenia płatnika odpisów protokółów z przesłuchania świadków i biegłych.

W szczególności: udzielają tych podstaw władze wymiarowe płatnikowi ustnie lub na żądanie pisemnie, w terminie 7 dni od wniesienia prośby. Pisemne uzasadnienie wymiaru winno także zawierać wynik przeprowadzonych dowodów (inaczej obrona płatnika będzie w instancji odwoławczej utrudniona, p. OPA 1933:466 i 1935:1011). Bieg czasokresu do odwołania jest zawieszony od wniesienia podania do doręczenia załatwienia. Władza równocześnie podaje, ile dni pozostaje jeszcze płatnikowi do wniesienia odwołania (OP art. 101 i RW § 95).

Wgląd w akta nie jest przepisami przewidziany, wobec tego obowiązują ogólne zasady RPRP z 22.3.1928 DURP:36:341, art. 14, dopuszczające przeglądanie akt w obecności urzędnika i za zezwoleniem władzy. Obowiązek udzielania podstaw wymiaru nietrafnie jest przez MS uważany za surogat wglądu. P. OPA 1934:860.

Treść pisma z odwołaniem (ustne wniesienie jest niedopuszczalne) winna zawierać oprócz imienia i nazwiska, adresu i podpisu płatnika, konkretne zarzuty przeciw ustaleniom władzy wymiarowej, środki dowodowe (dokumenty, księgi, korespondencja, świadkowie, biegli itd.) na udowodnienie twierdzeń odwołania i wnioski, jakiej zmiany się płatnik domaga (OP art. 105 i 106).

Brak adresu i podpisu płatnika oraz braki w tytule pisma nie mogą być przyczyną, że odwołanie pozostawia się bez biegu (OP art. 106).

Po terminie, w nawiązaniu do prawidłowo wniesionego odwołania, wniesione zarzuty winny być rozpatrzone (OPA 1935:1030 z głosem Urbanowicza), tak samo niezgłoszony w odwołaniu zarzut przedawnienia (OPA 1936:1650 z głosem Rosenkranca).

Władza wymiarowa, do której się wnosi pismo, bada zarzuty odwołania i przedstawione dowody przed odesłaniem go do instancji odwoławczej. Ocenia ona te ostatnie i w określonych warunkach może odwołanie rozstrzygnąć.

W szczególności przesłuchuje władza wymiarowa świadków i biegłych, przeprowadza uzupełniające dochodzenia i usuwa istotne wadliwości postępowania (OP art. 112).

Rozstrzygnięcie odwołania przez władzę wymiarową ma miejsce, gdy w wyniku tego korzystnego dla płatnika rozstrzygnięcia nie przekroczy zmniejszenie podatku 300 zł. Granica ta może być przez MS dla wszystkich lub niektórych podatków podniesiona lub obniżona (OP art. 111). — Płatnik niezadowolony rozstrzygnięciem władzy wymiarowej może w dniach 14 od doręczenia mu decyzji zażądać rozpatrzenia odwołania przez władzę odwoławczą (OP art. 111); wówczas władza wymiarowa przesyła odwołanie z aktami wymiarowymi i ze swoim wnioskiem tejże władzy (OP art. 112).

Władzą odwoławczą, która ostatecznie rozstrzyga odwołanie jest: Izba Skarbowa tam, gdzie pierwszą instancją był urząd skarbowy, Ministerstwo Skarbu, tam gdzie pierwszą instancją była Izba Skarbowa. Podatek dochodowy z działu pierwszej ustawy oraz podatek przemysłowy od obrotu rozstrzyga w pierwszej instancji urząd skarbowy, w odwoławczej Komisja Odwoławcza.

Komisje odwoławcze, ustrój p. niżej rozdział 6.

Postępowanie przed instancją odwoławczą ma na celu zbadać orzeczenia I instancji pod względem formalnym i materialnym.

Wadliwości postępowania winny być usunięte: przez władzę wymiarową przy badaniu odwołania ewentualnie przez instancję odwoławczą, która w takim razie zwraca odwołanie władzy wymiarowej (OP art. 112 i 114 oraz instr. podatk. § 406).

Dowody, zaofiarowane przez płatnika na ściśle określone okoliczności (świadkowie, biegli, księgi, zapiski, notatki, dokumenty, korespondencja itp.) przeprowadza instancja odwoławcza, o ile nie zostały w postępowaniu odwoławczym już przeprowadzone przez wła-

dzę wymiarową (p. wyżej, OP art. 107). Nadto może instancja odwoławcza z własnej inicjatywy przeprowadzić dowody. W tej mierze służą jej te same prawa co władzy wymiarowej (OP art. 113).

Nie przedstawione dowody przez płatnika w postępowaniu wymiarowym mimo obowiązku z ustawy lub wskutek wezwania władzy, nie mogą być przez płatnika powołane w postępowaniu odwoławczym, chyba, że płatnik usprawiedliwi niemożność przedstawienia ich w terminie wskazanym przez władzę (OP art. 107 § 2).

Wyjaśnienia ustne na posiedzeniu Komisji lub Sekcji przy rozpoznaniu odwołania i przed jego rozstrzygnięciem może złożyć płatnik w celu uzasadnienia faktycznych i prawnych zarzutów odwołania. Życzenie co do złożenia wyjaśnień musi płatnik wyrazić pisemnie w terminie odwoławczym i uiścić opłatę (0,5% od kwoty spornego podatku w granicach od 2 do 50 zł.). Uwiadomienie o terminie następuje najpóźniej na 7 dni przed terminem Komisji lub Sekcji (OP art. 108, p. glosa Dubieńskiego przy OPA 1936:1640).

Cofnięcie odwołania przez płatnika (pisemne lub protokółarne) wymaga zgody albo władzy wymiarowej, albo odwoławczej, gdy jej już odwołanie przesłano.

Moc prawną wiążącą płatnika ma cofnięcie, gdy płatnika uwiadomiono o umorzeniu postępowania odwoławczego (OP art. 109).

Rozstrzygnięcie odwołania przez instancję odwoławczą następuje po zbadaniu zarzutów oraz przeprowadzeniu i ocenie dowodów, przy czym instancja odwoławcza nie jest związana ani orzeczeniem ani wnioskiem władzy wymiarowej (OP art. 115).

Rozstrzygnięcie tymczasowe następuje, gdy instancja odwoławcza przyjdzie do przekonania, że wymiar jest za niski. Wówczas zwraca akta do uzupełnienia wymiaru nowym nakazem płatniczym. Od tego uzupełniającego wymiaru, podwyższającego pierwotny wymiar, płatnik ma prawo odwołania, po czym instancja odwoławcza rozstrzyga bądź dwa odwołania razem, jeżeli płatnik wniósł odwołanie od dodatkowego nakazu płatniczego, bądź pierwotne odwołanie. Uzupełnienie wymiaru może nastąpić, choćby prawo do wymiaru uległo przedawnieniu (OP art. 115).

Motywy faktyczne i prawne, nie ogólnikowe i gołosłowne, do ustalonego w danej sprawie stanu faktycznego dostosowane, winny być dołączone do orzeczenia władzy odwoławczej, o ile odwołanie zostało całkowicie lub częściowo nieuwzględnione. (OP art. 116).

Obejmować mają motywy odpowiedź na konkretne zarzuty odwołania a w szczególności prawidłowo ustalone okoliczności faktyczne z oceną przeprowadzonych dowodów, z uzasadnieniem dlaczego pewne dowody pominięto oraz motywy prawne na tych okolicznościach się opierające (OP art. 116).

Czas do rozstrzygnięcia, zlecony władzom: maksymalnie 12 miesięcy od wniesienia (OMS z 11.7.1935 DU: 22:513).

14. Skarga do NTA na orzeczenie instancji odwoławczej przysługuje płatnikowi z mocy ustawy o NTA, a przewodniczącemu Komisji Odwoławczej z mocy art. 117 OP.

P. RPRP z 27.10.1932 DURP:94:806 (regulamin NTA), nadto t. I i glosa Dubieńskiego przy OPA 1935:1076. — Przewodniczący Komisji Odwoławczej wnosi skargę bez podpisu adwokata, a przy wyznaczonej rozprawie może sprawę przed NTA sam zastąpić. — Postanowienie Komisji Odwoławczej zwracające sprawę władzy wymiarowej do uzupełnienia (OP art. 114) jest zaskarżalne przez przewodniczącego do NTA (OP art. 42 i 117, OPA 1936:1510 z glosą Pomianowskiego). — O wyjątkowym charakterze tego prawa przewodniczącego p. Pazdro w Gaz. Sąd. Warsz., 1935 i Dubieński w glosie do OPA 1935: 1076.

Zasady prawne wyroków NTA, zapadłych w analogicznych sprawach winny być stosowane jako środek interpretacyjny przez wszystkie władze administracyjne (OPrezesa RM z 19.2.1930 Nr 3148 przedrukowany w OPA 1932 str. 3), a w szczególności przez władze skarbowe (OMS z 26.5.1930 D I. 2268/1/30 w OPA 1932 str. 4 i z 14.4.1934 l. D I 2233/1/34).

Opłaty przed NTA p. opłaty, rozdział 3.

Wstrzymanie przez NTA wykonania zaskarżonego orzeczenia jest od RPRP z 27.10.1932 DURP: 94:806 począwszy niedopuszczalne. P. OPA 1933:518 z glosą Chmurskiego.

15. Dodatkowe wymiary mogą nastąpić z powodu opuszczenia płatnika przy wymiarze, niewłaściwego jego uwolnienia albo z tego powodu, że wymiar okazał się za niski wobec później (po pierwotnym wymiarze) ujawnionych konkretnych okoliczności faktycznych (OP art. 98).

Okoliczności te nie są później ujawnionymi, jeżeli były lub mogły być znane władzy wymiarowej, jeżeli je przy pierwotnym wymiarze władza posiadała, tylko ich nie wykorzystała, a obecnie inaczej niż pierwotnie oceniła. (Instr. pod. § 379). Fakty zawarte w księgach, które władza i jej buchalter mieli do dyspozycji, wykluczają dodatkowy wymiar, p. OPA 1933:34, 501, 1935:1088, 1936:1320, nadto szereg orzeczeń, streszczonych u Hassfelda (1937) poz. 1057 i n. — Dodatkowy wymiar może być dokonany, o ile prawo władzy do wymiaru nie uległo przedawnieniu, p. niżej.

16. Wznowienie prawomocnie zakończonego postępowania wymiarowego następuje wówczas, gdy wymiar oparty jest na czynie karalnym (sfalszowanym dokumencie, fałszywym świadectwie, przekupstwie itp), który został stwierdzony prawomocnym wyrokiem sądowym.

Wniosek stawia płatnik do władzy, która wydała orzeczenie w ostatniej instancji. — Termin: 14 dni po powzięciu przez płatnika wiadomości o czynie karalnym, nie później niż przed upływem 3 lat po prawomocności orzeczenia. — Rozstrzyga ostatecznie władza, która wydała orzeczenie w ostatniej instancji. Władza ta wydaje nowe orzeczenie (OP art. 119, 120, 121).

16a. Kontrola wymiarów przez Kontrolę Państwa p. t. I.

17. Uiszczenie podatku winno nastąpić w terminie płatności. Nie zwalnia od uiszczenia wniesienie odwołania od wymiaru. Termin płatności poszczególnych rat podatkowych, zaliczek (przedpłat) oraz dodatków ustalony jest w przepisach do każdego podatku. W braku ścisłego określenia w ustawie zależy on od ustalenia kwoty podatku przez właściwą władzę skarbową. (OP art. 44 i 97 § 1). Minister Skarbu ma prawo generalnego przesuwania tych terminów (OP art. 97 § 5), z czego skorzystał w RW § 93. Na podstawie tych przepisów ułożony został kalendarz podatkowy z kalendarzowo oznaczonymi terminami płatności rat i zaliczek (przedpłat). Kalendarz ten na dany miesiąc ogłaszany jest półurzędowo i periodycznie w dziennikach. Wniesione odwołanie nie odracza terminu płatności ani nie wstrzymuje egzekucji (OP art. 104).

Uprawnienia Ministra Skarbu: władny jest z wiązać płatność podatku z określonymi czynnościami płatników w dziedzinie przemysłu, handlu i zajęcia np. obowiązek płacenia podatku przemysłowego od obrotu przez rzeźników przy uboju. Może także zarządzić całkowity jego pobór lub częściowy, wyznaczyć władze do ustalania wysokości wpłat i władze i organizacje publiczno-prawne oraz tychże organy do obliczania i do poboru (OP art. 97 § 2).

Warunkiem płatności jest z reguły doręczenie nakazu płatniczego lub wezwania. Między doręczeniem a terminem płatności pozostaje płatnikowi czasokres 30 dniowy. Doręczenie zatem powinno nastąpić prawidłowo najpóźniej na 30 dni przed terminem płatności kalendarzowo w ustawie przewidzianym. Doręczenie w czasie krótszym przesuwa kalendarzowo w ustawie przewidziany termin płatności na dzień o 30 dni później od doręczenia (OP art. 97 § 4).

Obliczanie terminów p. OP art. 140 n.

Niekalendarzowo określony jest: obowiązek wykupienia świadectwa dla przedsiębiorstwa, rozpoczynającego działalność w ciągu roku podatkowego, dla przedsiębiorstwa przenoszonego do miejscowości klasy wyższej i dla przedsiębiorstwa, w którym nastąpiły zmiany, uzasadniające wyższą kategorię; termin płatności podatku dochodowego dla nowo powstałych w Polsce towarzystw i zakładów oraz dla osób zagranicznych ust. o pod. doch. art. 32, 33, 40); wreszcie termin płatności podatku od kapitałów i rent, p. niżej rozdział 7.

Zaliczki (przedpłaty) na poczet podatków, tj. kwoty wpłacane przed wymiarem i ich terminy płatności określone są w zasadzie w ustawach o poszczególnych podatkach (OP art. 97 § 1, p. wyżej). Nie wymagają one nakazu płatniczego, wystarczy ogólne zarządzenie, prawidłowo ogłoszone.

Uprawnienia Ministra Skarbu sięgają w tej dziedzinie tak daleko jak uprawnienia jego w dziedzinie samego podatku. Ma on bowiem prawo wyznaczania ich wysokości i terminu, wyznaczania władz do ustalania wysokości wpłat, a władz, organizacji i tychże organów do obliczania i poboru wpłat (OP art. 97 § 2, p. wyżej).

Zaległością staje się cyfrowo oznaczona należność podatkowa, w terminie nie uiszczona, a nie odroczone lub nie rozłożona na raty. MS stale usiłuje te zaległości usunąć, chcąc nimi podwyższyć wpływy, a nadto ułatwić pracę administracji i wdrożyć płatników w regularne uiszczenie. Droga do tego celu mają być wprowadzane co pewien czas ulgi przy uiszczaniu, byleby płatnik jakąś kwotę na zaległości wpłacił.

Cyfry ostatnie wykazują te zaległości w podatkach z kwotą 825,7 mln zł w dniu 31.3.1934, 821,1 mln zł w dniu 31.3.1935, 778,5 mln zł w dniu 31.3.1936 i 763,5 mln zł w dniu 31.3.1937, a zatem więcej niż wynoszą roczne wpływy z podatków.

Uiszczenie winno nastąpić w należytych miejscach, tj. w tym urzędzie, w którego księgach należność Skarbu jest przypisana, a nadto w zasadzie gotówką w walucie polskiej, tj. w każdym gatunku pieniędzy, mających obieg prawny w miejscu i chwili zapłaty według wartości, jaką Państwo tym pieniądзом nadaje (tak samo przy należnościach prywatno-prawnych, kod. zob. art. 210). To jest regułą, wyjątkiem jest uiszczenie przez kompensację, pozatem uiszczenie gruntami i państwowymi papierami wartościowymi oraz uiszczenie w naturze.

Uiszczenie wierzytelnościami ze stosunku prawno-prywatnego płatnika do Skarbu jest dopuszczalne, o ile te ostatnie należności są bezsporne i wymagalne i o ile wierzytelności powstały z umowy prywatno-prawnej, zawartej bezpośrednio między płatnikiem a Skarbem Państwa. Jest to kompensacja, tzn. potrącenie należności podatkowych Skarbu ze wzajemnymi należnościami płatnika. Płatnik musi tego zażądać (OP art. 97 § 3 i RW § 92).

Zaświadczenie o posiadaniu należności od Skarbu Państwa, wydane przez władzę powołaną do wypłaty tej należności, przedkłada płatnik właściwemu urzędowi skarbowemu, który oblicza odsetki tylko do dnia powstania należności płatnika (RW § 92). — Niedopuszczal-

na jest kompensacja z należnością do przedsiębiorstwa skomercjalizowanego oraz zakładu i monopolu, które są odrębnymi osobami prawnymi, a nie Skarbem (OP. art. 97 § 3). Kodeks z o b o w i ą z a ń (art. 254 do 262) nie ma tu zastosowania, gdyż tam chodzi o obie prawnoprawne wierzytelności.

Uiszczenie gruntami podatków i danin publicznych zostało wprowadzone RPRP z 28.10.1933 DURP 1936:77:544.

Motywem tego RPRP miała być sanacja własności folwarcznej, której obciążenie zaległymi podatkami było znaczne, a środki gotówkowe na ich uiszczenie bardzo nikłe. W praktyce jednak stał się z tej instytucji, nazwanej przejmowaniem ziemi za podatki, instrument do wyłączenia latyfundiów i rozdrobnienia wielkiej własności.

Ordynacja Zamoyska otrzymała taką ulgę już wcześniej przez zezwolenie jej na spłatę zaległości podatkowych ziemią, p. RPRP z 23.8.1932 DURP:74:666, z 14.8.1933 DURP:64:482 i z 1.8.1935 DURP:59:382. Forma aktu ustawodawczego została wybrana ze względu na ustawowe ograniczenia alienacyjne ordynacji, które tylko ustawowym przepisem, określającym wyłączone z Ordynacji obszary, mogły zostać uchylone. P. RMS z 4.12.1933 DURP: 96:742 i dalsze.

Przejęte mogą być przez Państwo nieruchomości ziemskie powyżej 50 ha i niezabudowane place w miastach.

Przejęcie może nastąpić na zaspokojenie prawomocnie orzeczonych danin państwowych, które mają przywilej zaspokojenia z nieruchomości i które zalegały w dniu 1.1.1936, a termin ich płatności minął już co najmniej od roku. Pod tymi samymi warunkami może przejmować Skarb ziemię i place na zaspokojenie należności danin samorządowych, składek Ubezpieczalni Społecznych oraz pożyczek długoterminowych, udzielonych przez Banki państwowe i instytucje kredytu długoterminowego. Wymaganą jest do wszczęcia tego postępowania decyzja Wojewody na wniosek Dyrektora Izby Skarbowej lub innego wierzyciela (BGK, PBR, Ubezpieczalni Społecznej itp.).

Szczegóły o postępowaniu władz, o oszacowaniu, o sprawach ciągnących na przejmowanych gruntach wierzytelności instytucji kredytu długoterminowego, o użytkowaniu przejętych nieruchomości, o kosztach przejęcia, o kolizji z istniejącą dzierżawą, z prowadzoną egzekucją itd. p. RPRP z 28.10.1933 DURP 1936:77:544, RMS z 23.12.1933 DURP 1934:5:35, RMRRR i S z 12.1.1934 DURP:5:36, OMS z 17.7.1934 DU:226 i 269, Instrukcja o zaliczaniu p. DU 1936:9. P. nadto OPA 1936:1578, 1937:1713, 1714.

Uiszczenie papierami wartościowymi zamiast gotówką jest dopuszczalne. Warunki spłaty, papiery, którymi można płacić, koło uprawnionych i rodzaje podatków, określone są w przepisach, wydanych przy emisji poszczególnych papierów a zebranych pierwotnie w OMS z 21.3.1936 DU:9:283 (osobny komunikat), po-

tem w RMS z 18.3.1937 DURP:27:197 w brzmieniu RMS z 15.5.1937 DURP:37:285.

W szczególności dopuszczalne jest uiszczenie: rentą ziemską 3%-ową, p. ust. z 28.3.1933 DURP: 31:265, art. 36; — rentą ziemską 5%-ową, p. ust. z 28.12.1925 DURP 1926:1:1 z nowelami, RMS z 15.12.1932 DURP 1933:1:7, RPRP z 24.10.1934 DURP:94:843, DPRP z 14.1.1936 DURP: 3:10; — skryptami dłużnymi 5%-owymi Skarbu Państwa p. ust. z 30.4.1927 DURP: 42:374, RMS z 15.12.1932 DURP 1933:1:7 i RMS 18.3.1937 DURP: 27:198; — listami zastawnymi Banku Rolnego S I 4½%-owymi p. RMS z 18.3.1937 DURP: 27:197; — pożyczką konwersyjną 5%-ową z 1924 p. RMS z 15.4.1935 DURP: 29:225; — pożyczką kolejową 5%-ową z r. 1926 p. RPRP z 20.6.1927 DURP: 56:491; — pożyczką narodową 6%-ową p. RPRP z 5.9.1933 DURP: 67:503, RMS z 15.4.1935 DURP: 29:225; — bonami Funduszu Inwestycyjnego p. RPRP z 27.10.1933 DURP: 85:636 i RMS z 10.11.1933 DURP: 89:694; — pożyczką inwestycyjną 3%-ową p. ust. z 26.3.1935, DURP: 21:122; — pożyczką konsolidacyjną 4%-ową p. DPRP z 14.1.1936 DURP:3:10, RMS z 17.2.1936, DURP: 12:114; — wewnętrzną pożyczką państwową 4½% z 1937 RMS z 15.5.1937 DURP: 37:285.

Biletami skarbowymi nie można uiszczać zaległości.

Uiszczenie w naturze podatków jest wyjątkiem od zasady, że podatki mają być płacone gotówką.

Motywem uchwalenia tych przepisów były: bardzo wielkie zaległości rolników, niemożliwość ich spłacenia w czasie prowadzonej przez rząd polityki deflacyjnej i przy spadku ceny produktów rolnych, dalej potrzeba prowadzenia akcji bezpośredniej pomocy dla bezrobotnych, choćby w naturaliach, wreszcie potrzeba prowadzenia robót publicznych jako podniety życia gospodarczego, a do tego również dostarczone naturalia mogły być przydatne.

Próby kilkakrotne, które miały umożliwić spłacanie państwowych podatków naturaliami (p. ust. z 25.3.1926 DURP: 36:212 i z 22.10.1931 DURP:99:761) nie dały rezultatu.

Obecnie aktualny jest ten sposób uiszczania danin w dziedzinie danin komunalnych (szarwark p. ustawę drogową z 10.12.1920 DURP 1921:6:32 w t. III), a w dziedzinie danin państwowych uiszczanie zaległości świadczeniami na rzecz Funduszu Pracy.

Fundusz Pracy czerpie swoje wpływy z zaległości w podatkach państwowych, zamienionych na świadczenia w naturze.

Świadczenia mogą polegać na dostarczeniu materiałów do robót (przede wszystkim drogowych), organizowanych przez Fundusz Pracy, na dostarczeniu środków przewozowych, na odrobieniu pewnej ilości dni roboczych lub wykonaniu pewnej pracy, na dostarczeniu płodów rolnych, artykułów żywności, materiałów opałowych, włókienniczych i innych. Świadczenia te przyjmowane są według miejscowych cen rynkowych a dłużnik

splaca tymi świadczeniami swoje zaległości w podatku gruntowym, dochodowym, majątkowym i spadkowym (ust. z 16.3.1933 DURP:22:163, art. 27).

P o s t ę p o w a n i e unormowane jest Instrukcją MS, MSWew, MPH, MOS, MKom i MRRR z 13.6.1933 DU: 19:165 z nowelami.

Przy robotach melioracyjnych, wykonywanych przy udziale Państwa, pokrywa udział Państwa w całości lub części Fundusz Pracy, udział zaś samorządu lub zainteresowanej ludności może być spłacony świadczeniami w naturze (ust. z 16.3.1933 DURP: 22:163, art. 34).

Z a r a c h o w a n i e w księgach wpłat na podatki uiszczone gotówką lub papierami wartościowymi następuje stosownie do przepisów rachunkowo-kasowych dla kas.

K o l e j n o ś ć zarachowania przy należnościach z różnych dat i należnościach różnych kategorii, p. RMS z 27.3.1935 zał. nr 2 do DU 1935: 9:178, § 18. P. nadto OPA 1936:1358.

18. Ulgi generalne w uiszczeniu zaległości udzielane są na podstawie ust. z 10.3.1932 DURP 1935:50:336, pozostawionej w mocy OP art. 214. Polegają one: na odroczeniu płatności, na rozłożeniu na raty, na umorzeniu całkowitym lub częściowym, na obniżeniu odsetek, na umorzeniu kosztów egzekucyjnych i grzywien, na umożliwieniu płatnikowi uiszczenia w naturze. Dodatki i odsetki ulegają umorzeniu stosownie do umorzenia samego podatku. Umorzenie kosztów egzekucyjnych wymaga osobnego aktu. Ulgi te udzielane są bądź z urzędu, bądź na podanie płatnika.

O s t a t n i o, na podstawie ust. z 10.3.1932 wydano RMS z 15.3.1932 DURP:31:319 o ulgach w spłacie zaległości dla rolników; — RMS z 9.4.1932 DURP: 34:356 o ulgach w spłacie zaległości w państwowym podatku przemysłowym; — RMS z 25.11.1933 DURP: 94:731, z 11.6.1934 DU:17:219 i z 20.9.1934 DURP: 89:816 o nowych ulgach w spłacie zaległości powstałych przed 1.10.1931; — RMS z 15.4.1935 DURP: 29:225 z kilkunastu okólnikami wyjaśniającymi o ulgach w spłacie zaległości podatków: gruntowym, przemysłowym od obrotu, dochodowym działu I, od nieruchomości, od lokali, od placów budowlanych i wojskowym z przed 1.4.1933; — RMS z 14.2.1936, nieogłoszone niewłaściwie w DURP lecz w DU: 5:167, umarza z urzędu zaległości do 400 zł, powstałe w poszczególnym podatku i dla każdego płatnika przed 31.12.1933; — RMS z 19.2.1936 DU:5:168 i z 10.3.1936 DU:7:241 likwiduje martwe konta z przed 1.4.1931.

S p e c j a l n e n o r m y, obowiązujące poza OP i obok niej zawierają: ustawa o podatku przemysłowym w art. 39 i ustawa o podatku dochodowym w art. 38. Co do odsetek, p. niżej p. 22.

W i s t o c i e ulgi generalne, wydawane z powodu przesilenia gospodarczego, stają się często w rezultacie premiowaniem opieszłych płatników, sprzecznym z zasadą sprawiedliwości i działającym niepedagogicznie w tej, zwłaszcza w Polsce zaniedbanej, dziedzinie. Powołane wyżej RMS z 15.4.1935 stara się temu premiowaniu zapobiec sposobem jednak tak skompliko-

wanym, że wyjaśnienia wymagały kilkunastu w r. 1935 i 1936 w DU ogłoszonych okólników. W każdym razie całe to ustawodawstwo jest dowodem, że obciążenie podatkami w minionych okresach było zbyt wielkie w porównaniu do możliwości płacenia.

U l g i i n d y w i d u a l n e mogą być udzielane w indywidualnych przypadkach na wniesione podanie do Urzędu skarbowego, Izby skarbowej lub Ministerstwa Skarbu (OP art. 122 i 123, RW § 101 n.).

Ulgi te polegają przeważnie na zezwoleniu na ratalną spłatę zaległości, na odroczeniu terminu płatności, czasami na całkowitym lub częściowym umorzeniu i na obniżeniu odsetek.

U l g o w e o d s e t k i od kwot odroczonych lub rozłożonych na raty po 0,4% miesięcznie należą się z mocy samego prawa od daty decyzji władzy. Traci je płatnik, gdy nie dotrzyma terminu odroczonej płatności lub terminu raty.

P. ust. z 18.3.1935 DURP 1936:8:88, art. 5. Odsetki w ogóle p. niżej p. 22.

P ł a t n i k j a w n e j z ł e j w o l i, który nią powoduje zaległości, nie korzysta z ulg. Okoliczności faktyczne sprawy muszą być ustalone w postępowaniu administracyjnym.

P. RMS z 25.11.1933 DURP: 94:731, art. 10, OPA 1936:1578 i 1937: 1709.

19. O d p o w i e d z i a l n y m za wszystkie należności podatkowe nieściągnięte od spadkodawcy, jest spadkobierca. Odpowiedzialnym za należności w pewnych określonych rodzajach podatków jest małżonek oraz krewny i powinowaty do trzeciego stopnia, nabywca nieruchomości wreszcie obejmujący majątek osoby prawnej, zależnie od rodzaju podatku (OP art. 127—135).

O b j ę t e są tą odpowiedzialnością dodatki, odsetki i koszty egzekucyjne (OP art. 132). Grzywny p. art. 168. — **O b o w i ą z k o w e** zawiadomienie osoby odpowiedzialnej przed egzekucją p. instr. pod. § 497.

E g z e k u c y j n y n a b y w c a nie odpowiada za żadną należność dłużnika egzekwowanego. Należności te albo są zaspokajane z ceny kupna, albo spadają z niej (kpc. art. 796 i 800).

S p a d k o b i e r c a odpowiada za należności podatkowe spadkodawcy i masy spadkowej w tej rozciągłości, jak za zobowiązanie, na tytule prawnoprywatnym oparte. Granica wysokości zobowiązania określona jest w przepisach obowiązującego w danej dzielnicy prawa spadkowego. (OP art. 127).

Odpowiedzialność za podatek gruntowy, za podatek od nieruchomości, za podatek od lokali, za podatek dochodowy, za podatek przemysłowy p. odpowiednie rozdziały niżej; — za grzywny p. OP art. 168; — zabezpieczenie grzywny p. OP art. 170.

20. Nadpłaty, tj. kwoty podatków, dodatków, odsetek, grzywien i kosztów egzekucyjnych nadmiernie lub nienależnie wpłacone, winny być zaliczone na poczet innych już płatnych a przez płatnika Urzędowi określonych należności; w ich braku zwrócone zostają w gotówce. Stwierdzenie nadpłaty następuje na podstawie orzeczenia władzy z reguły odwoławczej w załatwieniu odwołania. Od sum tych należy się płatnikowi 4% od dnia wpłaty uznanej za niesłusznie pobraną (OP art. 125 i 126).

Postępowanie p. RW § 105 i 106. — Pojęcie nadmiernych lub nienależnych wpłat p. RW § 106 OMS z 31.1.1935 DU: 4:72. — Oprocentowanie p. OMS z 7.2.1935 DU:4:80. — Przerachowanie w księgach p. § 67 przepisów rachunkowo-kasowych. — Ograniczony jest zwrot nadpłat za świadectwa przemysłowe i karty rejestracyjne. (OP art. 126).

21. Dodatek państwowy do danin, zwany nadzwyczajnym, obowiązuje od r. 1926. Dodatek ten z istoty swej nie jest samoistną daniną, lecz podwyższeniem istniejących danin (OPA 1932:14). Dodatkowi przysługują te same przywileje co podstawowym daninom. Jest płacony przy uiszczaniu daniny oraz zaległości w niej bez uprzedniego zawiadomienia, dzieli los daniny podstawowej, której obniżenie, umorzenie itd. także tego dodatku dotyczą.

Historia: Wskutek spadku złotego w jesieni roku 1925 zmniejszył się ciężar podatkowy. Mimo to nie chciały wówczas ciała ustawodawcze wprowadzać nowych podatków lub podwyższać stawek dawnych. Uchwalono tedy, od drugiego półroczu 1926 począwszy (ust. z 1.7.1926 DURP: 63:376, przedłużana potem do roku 1931) wspomniany dodatek do wszystkich niemal danin skarbowych z oznaczonymi wyjątkami. W roku 1931 uchwalony został ten dodatek już na stałe (ustawa z 12.2.1931 DURP: 16:82 w brzmieniu RPRP z 24.10.1934 DURP: 96:868). W r. 1935 (ust. z 26.3.1935 DURP: 22:127) nastąpiło podniesienie tego podatku przy znacznym skomplikowaniu przepisów; bezpośrednio potem został przy przeważnej ilości danin dodatek ten włączony do zasadniczych stawek.

Obecnie pobierany jest ten dodatek w wysokości 15% od ceny świadectw przemysłowych, kart rejestracyjnych i od podatku spadkowego i od darowizn, nadto w wysokości 10% od akcyz i opłat stemplowych, z wyjątkiem opłat z art. 102 uos. Podstawą prawną poboru jest ust. z 26.3.1935 DURP:22:127. Znowelizowanie jej ustawą z 22.11.1935 DURP: 85:518, ust. z 27.11.1935 DURP: 86:531, ust. z 28.12.1935 DURP: 96:600, z 14.1.1936 DURP: 3:14 i 15 oraz RMS z 15.7.1935 DURP: 56:363 mocno skomplikowało całą materię.

Uwolnienie od dodatku może nastąpić bądź na podstawie specjalnego aktu ustawodawczego, bądź na podstawie RMS, wydanego z delegacji ustawy z 26.3.1935. Dodatki tak unormowane preliminarzowo są w budżecie nadzwyczajnym. Dodatek tylko do podatków i do podatku spadkowego bez innych dodatków wynosił 1934/35: 35.7 mln zł, 1935/36: 35.9 mln zł i 1936/37: 4.2 mln zł; innych cyfr nie ogłoszono, p. tablicę i uwagę do niej.

22. Odsetki są formą ryczałtowego odszkodowania za zwłokę, gdy należność podatkowa nie została uiszczona w terminie. Są one dodatkową należnością do głównej (podstawowej) i dzielą losy tej ostatniej. Dział ten unormowany jest obecnie jednolicie dla wszelkich podatków, opłat, akcyz, dla samoistnych danin komunalnych, dla dodatków państwowych i komunalnych oraz dla przedpłat i zaliczek na te daniny; nadto dla składek w ubezpieczalniach społecznych i w Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych. Tylko podwyżki stemplowe i zakredytowane akcyzy nie podlegają tym przepisom. (ust. z 18.3.1935 DURP 1936:8:88).

Historia. Wpływy z tych odsetek, dawniej karami za zwłokę zwanych, są bardzo wysokie i stanowią bardzo znaczną i nieraz z tego powodu zaczepianą pozycję (p. tabl. na wstępie rozdz.). Jeden z głównych powodów tego objawu leży w okresie inflacji i dewaluacji marki polskiej. Kto w tym czasie zwlekał z płaceniem podatków, ten materialnie zyskiwał, albowiem spłacał swój dług później gorszą walutą. Ta premia dla zwlekających płatników wzmogła istniejącą jeszcze w czasach zaborczych niepunktualność. Nawet norma 10% miesięcznie, pobieranych od zaległości na podstawie ust. z 9.3.1923, DURP: 31:189 okazała się już w drugiej połowie r. 1923 za niską, albowiem waluta spadała w ciągu miesiąca więcej, niż o 10%. Podwyższono tedy te kary do 5% dziennie (ust. z 24.10.1923 DURP: 112:891). Po stabilizacji stosunków walutowych stopa uległa obniżeniu, ale mimo to ustawa z 31.7.1924 DURP: 73:721 o odsetkach od zalegających podatków i opłat stemplowych opierała się na tym, że tu chodzi nie tylko o odszkodowanie Skarbu za nieotrzymanie w terminie swoich należności, ale o drastyczny środek skłonienia płatnika do płacenia i o karę (stąd dawna nazwa w ustawie) za zawinione niedotrzymanie terminów dla Państwa. Nawet skutek tak drakońskich przepisów nie był jednak pełny, skoro zaległości były nadal olbrzymie. Przyczyna leży między innymi w tym, że do uiszczania podatków musi być społeczeństwo wychowywane w ciągu długich lat przez administrację skarbową, działającą skrupulatnie w granicach obowiązujących przepisów.

Wina i kara jako element potrzebny do powstania obowiązku opłacania odsetek są w obowiązującej ustawie z 18.3.1935 r. porzucone.

Obowiązuja stopy z ustawy z 18.3.1935 przy płaceniu zaległości, choćby w chwili powstania tych zaległości lub później obowiązywała inna stopa.

Wysokość odsetek wynosi 0,75% miesięcznie, tj. 9% rocznie. Minister Skarbu może drogą ogólnego rozporządzenia stawkę tę obniżać.

U m o r z y ć odsetki może Minister Skarbu lub z jego delegacji podległa władza w całości lub w części lub, o ile zostały nadmiernie lub nie należnie wpłacone, zarządzić ich zaliczenie na inne podatki albo ich zwrot. Warunkiem jest indywidualny, na szczególne uwzględnienie zasługujący i gospodarczo uzasadniony przypadek. Również ogólnym zarządzeniem może być stawka odsetek obniżona. P. zresztą str. 61 (OP art. 123, ust. z 18.3.1935, art. 9). — B i e g n ą od dnia następnego po terminie płatności. — M i e s i ą c z a c z ę t y liczy się za cały. — W o l n e są od odsetek zaległości, wynoszące do 10 zł. w każdej z osobna daninie z dodatkami. — N i e d o b r a n e odsetki mogą być dodatkowo pobrane, gdy niedobrane przekraczają 2 zł. — P r z e d a w n i a j ą razem z należnością główną (OP art. 124 § 4 i ust. z 18.3.1935 art. 4). — G r z y w n y lub k a r y za nieuiszczenie daniny nie zwalniają od odsetek (art. 3 ust.). — Odsetki od k o m u n a l n y c h d a n i n samoistnych i od s k ł a d e k u b e z p i e c z e n i o w y c h, może umorzyć lub obniżyć zarząd powołanego związku samorządowego lub właściwa instytucja ubezpieczeń (ust. z 18.3.1935, art. 9).

O d s e t k i u l g o w e pobierane są od zaległości, których spłata została odroczone lub rozłożona na raty. Należy się ta ulga płatnikowi automatycznie od terminu płatności z chwilą powzięcia przez władzę decyzji. Wysokość odsetek ulgowych wynosi 0,4 procent miesięcznie czyli 4,8% rocznie.

S z c z e g ó ł y i uprawnienia Ministra Skarbu p. wyżej (ust. z 18.3.1935 art. 5).

23. E g z e k u c j ę państwowych podatków i w ogóle państwowych danin skarbowych, których termin uiszczenia minął, przeprowadzają wyłącznie urzędy skarbowe. Tryb tej egzekucji jest unormowany przepisami skarbowymi a wykonują ją organy urzędu skarbowego. Organem wykonawczym urzędu skarbowego jest poborca egzekucyjny lub inny przez urząd delegowany funkcjonariusz.

P r z e p i s y normujące całokształt postępowania przy egzekucji zawiera ustawa z 10.3.1932 DURP: 32:328 i wydane z jej delegacji RRM z 25.6.1932 DURP: 62:580 z nowelami: RRM z 2.1.1933 DURP: 4:24, z 28.1.1934 DURP: 10:78 i z 15.3.1937 DURP: 43:340 oraz instrukcją z 15.6.1937 DU: 16:518. O P n i e zajmuje się w zasadzie tą dziedziną (z wyjątkiem art. 133, 134 i 135). D o t y c z ą t e przepisy: upomnienia, zajęcia, zwolnienia pewnych przedmiotów od zajęcia ze względu na przedmiot lub osobę, sprzedaży, wyjawienia majątku pod przysięgą, zabezpieczenia należności przed terminem płatności. Tamże normowane są sprawy, jak brzmienie tytułu wykonawczego, egzekwowanie wyłącznie na jego podstawie, prawidłowe jego wystawienie i zaświadczenie o wykonalności oraz dojrzałości do egzekucji, zawieszenie egzekucji i koszty egzekucji.

O d w o ł a n i e nie wstrzymuje egzekucji (OP art. 111), płatnik jednak może uzyskać odroczenie płatności (OP art. 104).

Z a b e z p i e c z e n i e podatku jeszcze niepłatnego, zatem niedojrzałego do egzekucji, następuje wyjątkowo, gdy istnieje niebezpieczeństwo w razie zwłoki. Przeprowadza je urząd skarbowy przez zajęcie i przechowanie rzeczy ruchomych, przez zakaz pozbycia i obciążania ruchomości oraz zakaz rozporządzania wierzytelnościami i prawami lub przez zwrócenie się do sądu o zabezpieczenie na nieruchomościach i prawach hipotecznych. Sprzedaż jest niedopuszczalna. Kaucja złożona przez dłużnika zwalnia go od zabezpieczenia (RRM z 25.6.1932 § 119 n). Zabezpieczenie należności za świadectwo przemysłowe, p. str. 78, zabezpieczenie grzywny, str. 42.

O r g a n y w y k o n a w c z e mają prawo do otwierania drzwi i schowków, do przeszukiwania mieszkania i schowków, do rewizji osobistej w każdym miejscu i do dokonywania egzekucji w święta i w nocy (ust. z 14.12.1923 DURP 1924:5:37, RRM z 25.6.1932 DURP: 62:580 i z 15.5.1937 DURP: 43:340).

W y ł ą c z e n i e spod zajęcia egzekucyjnego ruchomości następuje, gdy osoba trzecia rości sobie do nich pretensję. Osoba ta winna, przed wniesieniem skargi do sądu o wyłączenie, zażądać pisemnie od urzędu skarbowego zwolnienia zajętych ruchomości, przedstawiając zarzuty, które zamierza podnieść w skardze. Decyzja urzędu skarbowego winna zapaść w ciągu miesiąca. Do czasu jej wydania egzekucja ulega zawieszeniu (RRM z 25.6.1932 w brzmieniu RRM z 15.5.1937 DURP: 43:340, § 38).

Z w o l n i e n i e spod obciążenia hipotecznego dla zaległości podatkowych części nieruchomości lub jednej z kilku nieruchomości należy do kompetencji dyrektorów Izby, przyczem Generalna Prokuratura baczny, by Skarb nie został narażony na szkodę (OMS z 11.12.1933 DU:36:313 i z 23.6.1937 DU:16:545).

Nadto prowadzą urzędy skarbowe egzekucję tych świadczeń pieniężnych, które należą się poza daninami Państwu, wszelkim związkom samorządowym lub innym instytucjom publicznym, z udzielonym sobie przywilejem egzekucji administracyjnej. Egzekucja tych należności prowadzona jest tak samo i na tej samej podstawie prawnej, co egzekucja podatków. Niemal w całości zatem s k o n c e n t r o w a n a została w urzędach skarbowych wszelka egzekucja administracyjna z wyłączeniem nielicznych i mało ważnych należności.

W s z c z e g ó ł n o ś c i egzekwują swoje należności przez urzędy skarbowe: samorząd terytorialny, gospodarczy, zawodowy, kościelny i wyznaniowy, instytucje ubezpieczeń społecznych, Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych, szpitale, fundusz pracy, fundusz drogowy, spółki drogowe i wodne. Nadto egzekwują urzędy skarbowe należności prywatno-prawne banków państwowych, towarzystw kredytowych ziemskich, przedsiębiorstw państwowych itd., które mają przywilej egzekucji administracyjnej. Wymienione podmioty prawne nie mają prawa prowadzić egzekucji przez swoje organy, tylko pobór został przy nich. Pewne wyjątki od tej reguły określone są dla należności władz wojskowych, dla sądowych organów egzekucyjnych, dla organów gminy, dla władz administracji ogólnej oraz władz komisji uzdrowiskowych. (RRM z 25.6.1932 DURP: 62:581 i z 15.5.1937 DURP:43:340).

Wierzycielem nazywana jest w postępowaniu egzekucyjnym władza lub instytucja żądająca od urzędu skarbowego ściągnięcia swojej wierzytelności i dla której odbywa się egzekucja. Przy pretensjach o daniny jest wierzycielem urząd skarbowy. Wierzycielem zastępczym jest upoważniony przez wierzyciela z pretensji nieskarbowej zarząd gminy, który zastępuje za wynagrodzeniem wierzyciela w egzekucyjnym postępowaniu skarbowym (RRM z 25.6.1932, § 5; RRM z 15.5.1937 DURP: 43:340).

Urząd skarbowy może prowadzić egzekucję tylko na ruchomościach będących własnością zobowiązanego i na jego hipotecznie niezabezpieczonych wierzytelnościach. Wierzycielem nazywa się władza lub instytucja żądająca od urzędu skarbowego przeprowadzenia egzekucji.

Uprawnienia wierzyciela i urzędu skarbowego w czasie egzekucji, p. Horszowski w ENP, t. II, 1937. — Uprawnienia trzecich osób, których ruchomości lub wierzytelności zostały zajęte muszą być ustalone przez sąd po wniesieniu przez nie powództwa. — Egzekucja u rolników, p. OMS z 1.2.1933 Zb. okół. z 1933, str. 381, OMS z 25.5.1936 DU: 14:470 i OMS z 26.5.1936 DU: 14:472; Franc i Szenwald, Postępowanie egzekucyjne władz skarbowych, 1937; Horszowski i Galster, Postępowanie egzekucyjne władz skarbowych, 1932; Horszowski, Egzekucja w ENP, t. II, 1937.

Egzekucja sądowa (prowadzona przez sąd i jego organy podług przepisów kpc) o podatki i daniny skarbowe dopuszczalna jest tylko wówczas, gdy chodzi o inne niż wymienione wyżej przedmioty, t. j. o egzekucję na nieruchomościach i na hipotecznie zabezpieczonych wierzytelnościach oraz innych prawach majątkowych; dalej może być prowadzoną egzekucja sądowa wówczas, gdy egzekucja administracyjna okazała się bezskuteczna lub domniemywać się należy jej bezskuteczności, gdy zajdzie zbieg egzekucji sądowej i administracyjnej i w końcu, gdy chodzi o należności publiczno-prawne, przekraczające 10.000 zł.

Do zastępstwa Skarbu w postępowaniu egzekucyjnym przed sądami uprawniona jest Generalna Prokuratura, ale i właściwa władza państwowa bez potrzeby wykazywania się pełnomocnictwem Generalnej Prokuratury. Gdy to postępowanie stanie się spornym będzie wyłącznie właściwą Generalną Prokuraturą (RPRP z 24.3.1933 DURP: 21:151). Również zastępuje Prokuratura, gdy sprawa jest skomplikowana i trudna (zarząd przymusowy, egzekucja do wierzytelności pieniężnych oraz praw hipotecznych) p. OMS z 11.12.1933 DU: 36:313.

Egzekucja sądowa, prowadzona przez trzecie osoby, daje Skarbowi z mocy ustawy prawo do zaspokojenia się w jej toku mimo, że sam egzekucji nie wszczynał ani do niej jako wierzyciel nie przystąpił. Miejsce kolejne, w którym wierzytelność

Skarbu przychodzi do zaspokojenia, ustalone jest przepisami kodeksu postępowania cywilnego, zależnie od tego czy chodzi o egzekucję na ruchomościach czy na nieruchomościach.

Przy ruchomościach, egzekwowanych sądownie dla osób trzecich, przychodzi podatki do zaspokojenia w drugim z kolei (po kosztach egzekucyjnych) miejscu, gdy chodzi o podatki z ustawowym pierwszeństwem zaspokojenia na ruchomościach (podatek przemysłowy na ruchomościach przedsiębiorstwa stosownie do OP art. 135, p. str. 87, podatek od nieruchomości na ściągniętym komornem), inne podatki przychodzą do zaspokojenia w siódmym z kolei miejscu. Kary i grzywny zaspakajane są przy końcu po zaspokojeniu wszystkich innych pretensyj. Podatki, dla których wdrożona została egzekucja sądowa na ruchomościach, przychodzą do zaspokojenia, jak każda inna egzekwowana wierzytelność, tj. na trzecim miejscu (KPC art. 796 § 1 i 2).

Przy nieruchomościach Skarb ma prawo do zaspokojenia się z uzyskanej ceny na trzecim miejscu (po kosztach egzekucyjnych i należnościach pracowników), pod warunkiem, że chodzi o podatek gruntowy i od nieruchomości, oraz dodatki państwowe i samorządowe do tych podatków, należne ze sprzedanej nieruchomości za ostatnie dwa lata przed licytacją (OP art. 134, KPC art. 800 § 1); zarządca przymusowy nieruchomości pokrywa te należności z tym samym pierwszeństwem (KPC art. 784, 811); co do zajętego u dzierżawców i lokatorów czynszu p. KPC art. 796. Na szóstym dopiero miejscu mogą być pokryte inne pretensje Skarbu Państwa, należne za ostatni rok przed licytacją. Wcześniejsze podatki i daniny przywileju pierwszeństwa nie mają. Kary i grzywny pokrywa się po zaspokojeniu wszelkich wierzytelności. Przy licytacji ułamkowej części realności korzysta z przywileju tylko odpowiednia ułamkowa część podatku od nieruchomości (OPA 1937:1707).

Przejęcie gruntów i placów niezabudowanych na zaspokojenie podatków jako rodzaj egzekucji p. wyżej p. 17.

24. Upadłość. Przedsiębiorstwo upadłego pozostaje nadal jego własnością. Syndyk może je po ogłoszeniu upadłości nadal prowadzić. Płaci wówczas prawidłowe podatki od niego, również jest obowiązany do spełnienia wszystkich obowiązków, wynikających z przepisów podatkowych (nabycie świadectwa przemysłowego, złożenie zeznania itd.). P. RPRP z 24.10.1934 DURP:93:834, art. 105, 113, 114, 131, 202, 203, 204.

Kolejność zaspokojenia podatków i danin publicznych z ogólnej masy upadłości: w pierwszej kategorii zaspakaja się te podatki i daniny publiczne, które przypadają za czas od ogłoszenia upadłości do jej ukończenia, nie te, które przypadają za okres inny, choćby płatne były w czasie trwania upadłości (pr. upadł. art. 203 § 1, Allerhand, Komentarz, str. 724); w czwartej kategorii zaspokaja się te podatki i inne daniny publiczne, które należą się za ostatnie dwa lata przed ogłoszeniem upadłości z dodatkami, odsetkami i kosztami egzekucyjnymi (pr. upadł. art. 203 § 1 ustęp 4).

Zgłoszenie p. OMS z 3.6.1935 DU: 16:391.

Przy sprzedaży nieruchomości należącej do masy z wolnej ręki w postępowaniu upadłościowym odpowiada za podatki z nieruchomości nabywca stosownie do OP art. 130 i 132.

Układowym postępowaniem nie są objęte podatki i inne daniny publiczne z dodatkami, odsetkami i kosztami egzekucyjnymi (RPRP z 24.10.1934 DURP:93:836, art. 4).

25. Przedawnienie prawa do wymiaru następuje z upływem pięciu lat, licząc od końca tego roku kalendarzowego, w którym powstał obowiązek podatkowy (OP art. 99). Powstanie obowiązku podatkowego unormowane jest w poszczególnych ustawach podatkowych.

Bieg przedawnienia rozpoczęty przed 1.10.1934, tj. przed wejściem w życie OP a nieukończony według dawnych przepisów, p. OP art. 210 § 1. — Przy przedawnieniu nieprzewidzianym w dotychczasowych obowiązujących przepisach (podatek dochodowy z działu II, podatek od lokali, podatek od kapitałów i rent) rozpoczyna się bieg przedawnienia z końcem roku kalendarzowego, w którym powstał obowiązek podatkowy (OP art. 210 § 2). — Dodatki samorządowe przedawniają się razem z podatkiem (OP art. 100). — Przechowywanie aktów w urzędach, p. uchwała RM z 21.12.1931 DU 1932:2. — Uzupełniający wymiar wskutek zarządzenia władzy odwoławczej, p. OP art. 115 i 99. — P. OPA 1936:1321 z głosem Pomianowskiego.

Przedawnienie prawa ściągnięcia w drodze egzekucji następuje z upływem pięciu lat od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin płatności.

Dodatki państwowe i samorządowe, odsetki oraz koszty egzekucyjne przedawniają się razem z podatkiem (OP art. 124 § 2). — Zabezpieczenie podatku hipoteką, rejestrem lub zastawem daje Skarbowi prawo do zaspokojenia z przedmiotów, na których podatek został zabezpieczony, mimo przedawnienia podatku (OP art. 124 § 5). — Przerwa biegu przedawnienia następuje przez każdą czynność władzy skarbowej zmierzającą do ściągnięcia należności, przez odroczenie terminu płatności oraz przez rozłożenie na raty. Na nowo biegnie przedawnienie z upływem tego roku kalendarzowego, w którym dokonano czynności, zmierzającej do ściągnięcia należności, albo w którym upłynął termin odroczenia lub termin płatności ostatniej raty (OP art. 124 § 2 i 3). — Bieg przedawnienia prawa ściągnięcia, rozpoczęty przed 1.1.1936 a w tym dniu według dotychczasowych przepisów nieukończony p. OP art. 212 § 1. Przy przedawnieniu nieprzewidzianym w dotychczas obowiązujących przepisach rozpoczyna się bieg 1.1.1936 (OP art. 212 § 2).

26. Przestępstwa podatkowe są to czyny polegające na uszczupleniu podatków skarbowych albo na innym obejściu lub niewykonaniu odnośnych przepisów oraz nakazów i zarządzeń władz podatkowych, a zagrożone karami w OP.

W szczególności: mogą to być działania i zaniechania; muszą być zagrożone karą w czasie ich popełniania; muszą pozostawać w związku z wymiarem podatków państwowych, a więc nie innych danin (dla samorządu terytorialnego, gospodarczego, zawodowego, wyznaniowego, choćby chodziło o dodatki do podatków państwowych). Nakazy i zarządzenia muszą pochodzić od urzędu skarbowego, Izby Skarbowej lub Ministerstwa, nie innych władz; narażenie na uszczuplenie, jest równoznaczne z uszczupleniem (OP art. 155).

Przepisy OP oraz części ogólnej prawa o wykroczeniach są w tej dziedzinie decydujące (OP art. 159).

Przed wejściem w życie OP popełnione przestępstwa, p. OP art. 208.

Wina umyślna jest wymagana do uzasadnienia odpowiedzialności przy przestępstwach z OP art. 176, 177, 179, 182, 183 i 184, przy przestępstwach z art. 178, 181 i 185 wystarcza wina nieumyślna (OP art. 160).

Wina nieumyślna (sprawca nie przewiduje skutku przestępnego lub przestępności swego działania) wystarcza: przy prowadzeniu przedsiębiorstwa bez świadectwa lub z tańszym świadectwem (art. 178) przy niewpłaceniu do kasy potrąconych lub inkasowanych kwot podatkowych (art. 181); przy nieuczynieniu zadość w terminie, wezwaniu, poleceniu, żądaniu lub nakazowi władzy (art. 185).

Cudzoziemcy również podlegają tym przepisom (OP art. 160). — Podżegacz i pomocnik tak samo są karani jak sprawca (OP art. 161), usiłowanie nie jest karane (p. poprzednio obowiązujący tekst OP w DURP: 39:346 art. 165, który nie ma odpowiednika w nowym brzmieniu DURP 14:134).

Karami są areszt i grzywna (OP art. 157).

Należny podatek winien być uiszczony obok kary (OP art. 156). — Areszt może być orzeczony tylko przez Sąd (OP art. 158). — Grzywna wpływa na rzecz Skarbu, nie może być powtarzana z wyjątkiem grzywny z art. 185, może być zamienioną na areszt z wyjątkiem grzywny z art. 185 (OP art. 158). Za grzywnę nałożoną na zastępcę (pełnomocnika, zarządcę, pracownika, załatwiającego cudze sprawy), którym atoli nie jest opiekun lub kurator, odpowiada solidarnie osoba zastąpiona (OP art. 168, 169).

Wymiar kary zależy od oceny istoty (charakteru) przestępstwa, wysokości szkody, którą Skarb poniósł lub na którą był narażony, stosunków majątkowych sprawcy, jego pobudek i sposobu działania, tudzież wszelkich okoliczności obciążających i łagodzących (OP art. 162).

Okoliczności obciążające p. OP art. 163 i 164; okoliczności łagodzące p. OP art. 165. — Zbieg przestępstw podatkowych ze sobą lub z innymi przestępstwami (nie podatkowymi) nie wpływa na wymiar; karę wymierza się osobno, jakby zbiegu nie było (OP art. 167). — Inne przestępstwa przewidziane poza OP: Ukrywanie ksiąg lub dokumentów handlowych (kk art. 281 i 39); nieprowadzenie ksiąg, wadliwe prowadzenie ksiąg, nierzetelne prowadzenie ksiąg przez osoby do tego zobowiązane (kk art. 280, 281, 39, 40, 42); wpływ na czynności świadka (kk art. 149); nieprawdziwe pod przysięgą złożone zeznanie (kk art. 140); zmuszenie do zaniechania oględzin przemocą lub groźbą (kk art. 129, 131); itd.

Nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet całkowite od niej uwolnienie może nastąpić w wyjątkowych, ocenie władzy orzekającej pozostawionych przypadkach (OP art. 166).

Uwalnia od kary sprawcę: sprostowanie fałszywego zeznania przed ujawnieniem przestępstwa przez władze skarbowe; pomocników i podlegaczy uwalnia od kary: sprostowanie fałszywego zeznania, a ponadto denuncjacja, tj. powiadomienie władzy skarbowej o dokonanym przestępstwie przed jego ujawnieniem (OP art. 171).

Wykonanie kary odracza się do uprawomocnienia się orzeczenia karnego.

Zabezpieczenie grzywny na majątku obwinionego lub odpowiedzialnego jest dopuszczalne (OP art. 170). — Skierowanie na drogę sądową wstrzymuje egzekucję grzywny (RW § 118).

Wygaśnięcie odpowiedzialności następuje przez śmierć obwinionego, przez przedawnienie i przez zaniechanie dochodzenia (OP art. 172).

Śmierć obwinionego umarza wszczęte dochodzenie, po śmierci nie wszczynają się dochodzenia (OP art. 173). Grzywny orzeczone prawomocnie przed śmiercią są ciężarem spadku (OP art. 173), a ustalona prawomocnie solidarna odpowiedzialność osoby zastąpionej pozostaje w mocy (OP art. 173, 169).

Przedawnienie dochodzeń, tj. prawa ich wszczęcia, następuje z upływem pięciu lat od popełnienia przestępstwa, z upływem roku zaś gdy chodzi o przestępstwo z art. 185 OP (nieuczynienie zadość wezwaniu, poleceniu i żądaniu władzy skarbowej itd.). Po tym czasie dochodzenie nie może być wszczęte. — Przedawnienie orzeczenia, tj. prawa do jego wydania, następuje, jeżeli powyższe terminy upłynęły w podwójnym rozmiarze, choćby dochodzenia były już wszczęte, a nawet ukończone. Po tym czasie nie może być wydane orzeczenie skazujące. W razie niemożności ustalenia daty popełnienia przestępstwa, terminy liczy się od 1 stycznia roku następującego po popełnieniu czynu. — Przedawnienie wykonania kary, mimo wydanego orzeczenia, nastę-

puje, jeżeli od prawomocności orzeczenia upłynęło lat 10 lub 2. Po tym czasie kara nie może być wykonana. — Przedawnienie nie ulega zawieszeniu lub przerwie (OP art. 174).

Szczególnymi przestępstwami, przewidzianymi przez OP są: prowadzenie nierzetelnych ksiąg (OP art. 177), odmówienie ich okazania (OP art. 182), prowadzenie przedsiębiorstwa bez świadectwa lub z tańszym świadectwem (OP art. 178), nie dopuszczenie do oględzin, kontroli lub lustracji (OP art. 183), nie pobieranie podatku od energii elektrycznej (OP art. 179), niewpłacenie podatku potrąconego lub zainkasowanego (OP art. 181).

P. wyżej p. 11 i niżej poszczególne podatki.

Ponadto przewiduje OP jako dalsze szczególne przestępstwo podanie nieprawdziwych okoliczności, ich potwierdzenie lub zatajenie w swoim lub zastępowanej osoby zeznaniu, oświadczeniu, wyjaśnieniu, zgłoszeniu i odwołaniu (OP art. 176).

Wymagana jest do istoty tego przestępstwa udolność odnośnego czynu do udaremnienia wymiaru lub uszczuplenia należnego podatku, a nadto świadomość odnośnego działania lub zaniechania oraz zamiar uchylenia od ustawowej powinności podatkowej siebie lub osoby zastępowanej.

Podanie nieprawdziwych faktów przez świadka lub biegłego jest dalszym szczególnym przestępstwem (OP art. 184).

Wymagana jest możliwość spowodowania tym sposobem nieprawidłowego wymiaru, utrudnienie dochodzenia karnego lub zmiany kwalifikacji a nadto świadomość nieprawdziwości podanych faktów czynu występku.

Kara: grzywna do 5000 zł. lub areszt do 6 miesięcy, albo obie kary łącznie. O ile czyn dokonany został po zaprzysiężeniu, sprawca odpowiada na zasadzie przepisów K. K. (OP art. 184).

Szczególnym przestępstwem jest wreszcie nieuczynienie zadość wezwaniu, poleceniu, żądaniu, nakazowi lub rozporządzeniu władzy skarbowej w wyznaczonym terminie bez dostatecznego usprawiedliwienia. (OP art. 185).

Wymagane jest, by te objawy woli władz wynikały z OP lub z innych ustaw podatkowych albo by były na tychże podstawach wydane.

Kara: grzywna do 500 zł z niemożnością zamiany na areszt. (OP art. 185).

Postępowanie karne (wszczynanie, prowadzenie, orzekanie) należy do władzy skarbowej I instancji, właściwej dla wymiaru podatku.

Sąd okręgowy jest właściwy dla tych spraw, które skieruje do niego władza skarbową po uznaniu, że za przestępstwo należy wymierzyć areszt. (OP art. 187, OPA 1937:1661 i 1937:1845).

Pomocy w ściganiu obowiązane są udzielić wszystkie władze państwowe i samorządowe oraz ich organy. Obowiązane są nadto do donoszenia władzom skarbowym o napotkanych śladach popełnienia przestępstwa podatkowego a także do zabezpieczenia śladów i dowodów.

Bez dochodzenia karnego może nastąpić wymiar kary w razie nieuczynienia zadość wezwaniu itp. z art. 185 OP (OP art. 188).

Materiał dowodowy zbiera się tak jak w postępowaniu wymiarowym (OP art. 195), obwiniony musi być przesłuchany (OP art. 190), musi być powiadomiony o wynikach dochodzeń oraz o zebranych dowodach jego winy (OP art. 194 i 189).

Osoba odpowiedzialna z art. 168 korzysta ze wszystkich uprawnień, tak jak obwiniony. Nie może być ani świadkiem, ani biegłym (OP art. 196 i wyżej str. 18).

Orzeczenie wydaje się na podstawie rozważenia całokształtu materiału dowodowego, przy uwzględnieniu ze ścisłą bezstronnością wszystkich dowodów (OP art. 189).

Nieprzedstawione obwinionemu wiadomości i dokumenty nie mogą być podstawą orzeczenia, chyba w razie zaoczności (OP art. 189).

Zaocznie zapada orzeczenie w razie niestawienia się obwinionego bez usprawiedliwienia się i nie złożenia wyjaśnień pisemnych.

Treść orzeczenia: nazwa władzy orzekającej, imię i nazwisko obwinionego, istota czynu, powołanie podstawy prawnej, wymiar kary, data i podpis, nadto uzasadnienie z przedstawieniem stanu faktycznego, wskazaniem zebranych środków dowodowych oraz okoliczności łagodzących i obciążających przyjętych przez władzę. (OP art. 199).

Forma pisemna orzeczenia jest obowiązkowa. (OP art. 197).

Zamiana grzywny na areszt zastępczy winna być orzeczoną i uwidoczniłą w decyzji. O wykonanie kary zwraca się władza skarbową do sądu grodzkiego miejsca zamieszkania lub pobytu oskarżonego. (OP art. 200).

Odwołanie może wnieść do Izby Skarbowej skazany lub osoba z mocy art. 168 odpowiedzialna w ciągu dni 14 po dacie doręczenia przez urząd orzekający.

Uwzględnić odwołanie może urząd skarbowy, jeżeli chodzi o grzywnę z powodu prowadzenia przedsiębiorstwa bez świadectwa z OP art. 178 lub z powodu nieuczynienia zadość wezwaniu władzy z OP art. 185, o ile zmniejszenie grzywny lub uwolnienie od niej nie przekroczy 300 zł.

Spóźnione odwołanie odrzuca urząd skarbowy. Od takiego orzeczenia może wnieść obwiniony zażalenie do Izby w terminie zawitym siedmiu dni. (OP art. 201, 204).

Decyzja Izby Skarbowej zapada na podstawie zebranych w I instancji dowodów. Jeżeli Izba uzna za konieczne, może postępowanie uzupełnić bądź sama, bądź też zażądać uzupełnienia przez urząd skarbowy. Izba zatwierdza orzeczenie I instancji, uniewinnia skazanego bądź zmniejsza karę, bądź uchyla orzeczenie I instancji z powodu wadliwości, nakazując przeprowadzenie ponownego postępowania. Orzeczenie Izby jest ostateczne, skarga do NTA jest dopuszczalna. (OP art. 201, 202, 203, 205).

Skierowania sprawy do sądu może zażądać skazany lub osoba odpowiedzialna, a to zamiast odwołania (k.p.k. art. 640 n. OP art. 201, 205). Wówczas orzeka o przestępstwie podatkowym sąd okręgowy, w którego okręgu znajduje się siedziba tej władzy skarbowej, która wydała orzeczenie skazujące.

Żądanie skierowania sprawy do sądu powoduje utratę prawa do wniesienia odwołania do władzy skarbowej i odwrotnie. (OP art. 201). — Skierowanie sprawy do sądu przez jednego współobwinionego powoduje skierowanie całej sprawy do sądu, choćby inni współobwinieni wnieśli odwołanie. (OP art. 201). — Żądanie musi być postawione w terminie zawitym siedmiodniowym od doręczenia skazującego orzeczenia władzy skarbowej. — Orzeczenie sądu uniewinniające obwinionego dla braku podmiotowych cech przedstępstwa lub umarzające postępowanie nie ma wpływu na należność, o której orzekają władze skarbowe w postępowaniu wymiarowym. (OP art. 206).

Wznowienia postępowania karnego, zakończonego prawomocnym skazującym orzeczeniem władzy skarbowej, może żądać skazany, jeżeli wyjdą na jaw nowe, nieznane dotychczas fakty i dowody, stwierdzające, że skazany jest niewinny lub że wymierzona została kara za wysoka.

Termin do zgłoszenia: najpóźniej 5 lat po upływie roku, w którym się uprawomocniło orzeczenie skazujące. — Rozstrzyga o dopuszczalności wznowienia Izba skarbową, po sprawdzeniu w razie potrzeby wskazanych we wniosku okoliczności. — Uchylenie pierwotnego orzeczenia następuje w razie uwzględnienia wniosku, po czym ponownie rozpatruje sprawę władza pierwszej instancji, która wydała uchylone orzeczenie. Nowe orzeczenie nie może nałożyć cięższej kary od nałożonej pierwotnym orzeczeniem. (OP art. 207, 208).

Amnestia ogólna, udzielona ustawą, może dotyczyć także przestępstw skarbowych. Czy dane naruszenie przepisów skarbowych podpada pod taką ustawę, obowiązującą w danej chwili i z określonym zakresem, to zależy od brzmienia danej ustawy amnestyjnej. Interpretacja takiego przepisu wyjątkowego winna być z mocy ogólnych zasad interpretacyjnych ścieśniająca.

W y d a n o w Polsce 17 ustawodawczych aktów amnestyjnych, wyliczonych u Lemkina, str. 11, ostatni p. ust. z 26.3.1935 DURP: 26:178. P. co do tego zagadnienia OPA 1932:80 i głosę St. Śliwińskiego, tamże.

Sądy rozstrzygają przestępstwa skarbowe bądź z tego powodu, że ustrojowo one a nie władze administracyjne są powołane do karania, bądź dlatego, że Konstytucja je powołała do kontrolowania orzeczeń administracyjnych. (Konst. art. 68 u. 6). W praktyce przeprowadzenie tej zasady natrafia na niedogodności, gdyż powstaje odmienna judykatura SN i NTA w licznych zagadnieniach i co za tym idzie odmiennie stosowanie ustaw przez sądy i władze skarbowe niższych instancji oraz odpowiednie ustosunkowanie się stron do tego.

L e m k i n, Amnestia 1936 r., 1936. — G l a s e r, Polskie Prawo Karne, 1933, str. 408 n. — Tenże, Amnestia, w ENP t. I, 1936; tamże literatura.

2. Podatek gruntowy.

Ź r ó d ł a: C a ł e P a ń s t w o: Ust. z 15.6.1923 DURP: 65:505, art. 14; — DPRP z 4.11.1936 DURP: 85:593, art. 1, 2, 9 do 17 (zmiana przepisów). — RMS z 31.3.1937 DURP: 32:250, § 2 do 11, 17, 18 i 78 do 126 (rozp. wyk. cytowane niżej RW). — Ust. z 26.3.1935 DURP: 27:203 (klasyfikacja gruntów).

K r ó l e s t w o P o l s k i e: Ustawy rosyjskie z 8.10.1866 (podatek dworski), z 15.12.1868 (podatek z gruntów włościańskich), z dodatkowymi przepisami, zebranymi w Zbiorze ustaw rosyjskich, tom V. wydanie z roku 1903 z dalszym ciągiem z r. 1912. — DPRP z 4.11.1936 DURP: 85:593, art. 3. — RMS z 31.3.1937 DURP: 32:250 § 12, 14, 19 do 36 (rozp. wyk.).

W o j e w ó d z t w a w s c h o d n i e: DPRP z 4.11.1936 DURP: 85:593, art. 4. — RMS z 31.3.1937 DURP: 32:250, § 13, 14, 37 do 69 (rozp. wyk.).

M a ł o p o l s k a, ś l ą s k C i e s z y ń s k i oraz S p i s z i O r a w a: Ust. austriackie z 24.5.1869 DPP:88, z 7.6.1881 DPP:49, z 23.5.1883 DPP:83. — DPRP z 4.11.1936 DURP:85:593, art. 6. — RMS z 31.3.1937 DURP: 32:250, § 70 do 77 (rozp. wyk.).

B. D z i e l n i c a P r u s k a: Ustawy pruskie z 21.5.1861 str. 253 Zb. Ust. Prus. (rewizja podatku gruntowego); z 8.2.1867 str. 185 Zb. Ust. Prus. (podział i pobór podatku gruntowego w sześciu wschodnich prowincjach). — DPRP z 4.11.1936 DURP: 85:593, art. 5. — RMS z 31.3.1937 DURP: 32:250, § 70 do 77 (rozp. wyk.).

P r z e p i s y z a b o r c z e, wyżej powołane, obowiązują o tyle, o ile nie są sprzeczne z DPRP z 4.11.1936 DURP: 85:593, p. art. 20.

L i t e r a t u r a: Taylor, Reforma podatku gruntowego w Polsce, 1919. — Tenże, Prawo skarbowe RP. Polskiej, 1920. — Tenże, Polityka skarbową i system podatkowy, 1929. — Mleczko, Państwowy podatek gruntowy na obszarze b. Kongresówki, 1925. — Runciewicz, Zarys reformy podatku gruntowego, Cz. Sk. 1927. — Stolzenwald, Zbiór przepisów o państwowym podatku gruntowym, obowiązujących na obszarze b. Królestwa Polskiego oraz w województwach wschodnich, 1928. — Tenże w Cz. Sk.

1931. — Wł. Grabski, Dwa lata, str. 194, 1929. — Szafran, Działalność władz ziemskich a hipoteka i kataster, 1930. — Kataster gruntowy w świetle cyfr i rzeczywistości, wydane przez Stowarzyszenie Inżynierów Mierniczych, 1933.

1. Historia. 2. Przedmiot podatku. 3. Uwolnienia. 4. Podatek w b. Królestwie Polskim. 5. W województwach wschodnich. 6. W Małopolsce. 7. W Wielkopolsce i na Pomorzu. 8. Na Śląsku. 9. Progresja i regresja. 10. Przepisy, obowiązujące w całym Państwie. 11. Obciążenie. 12. Ocena.

PODATEK GRUNTOWY

Wymiar i wpływy w mln zł, płatnicy w tys.	1926	1927	1928	1929	1930	1931
Wymiar bez progresji i regresji	66,7	66,3	67,1	68,2	68,2	68,4
Wymierzona progresja	10,1	9,8	9,5	9,6	9,4	9,2
„ regresja	7,8	7,8	7,9	8,0	8,3	8,5
Wymiar ostateczny	69,0	68,3	68,7	69,8	69,4	69,1
Wpływy z podatku	97,8	63,7	64,4	50,9	49,7	45,7
Opodatkowane gospodarstwa	5 502,0	4 787,6	4 804,7	4 724,6	4 640,3	4 855,2
Na 1 gospodarstwo wymierzono złotych . .	13	14	14	15	15	14

W p ł y w y dotyczą lat budżetowych za 1926/27 itd., nie obejmują Śląska. Liczby poza wpływem z podatku obejmują i Śląsk. Wpływy w latach 1932/33 do 1936/37 wynoszą: 54,4; 58,4; 57,5; 57,1 i 60,2 mln zł. — G o s p o d a r s t w opodatkowanych było w 1935/36: 4435,8 tys., a w 1936/37: 4738,1 tys.; wymiar ostateczny zaś w tych latach 68,2 mln zł i 67,1 mln zł; na 1 gospodarstwo przypadało zatem w tychże latach odpowiednio 16 zł i 14 zł. — Za lata 1932/33 — 1934/35 dane nie zostały ogłoszone.

1. Historia. Unifikacja przepisów tego podatku dotychczas (1937) nie nastąpiła. Dotąd obowiązują odrębne ustawodawstwa w centralnych województwach, a odrębne, na katastrze oparte, ustawodawstwa w b. zaborze austriackim i pruskim. Na kresach wschodnich regulują podatek gruntowy wprowadzić już wyłącznie przepisy polskie, tem nie mniej dawna konstrukcja tego podatku została tam zachowana. Pierwsze kroki do unifikacji podejmowane były w latach 1920—1924, kiedy drogą odpowiedniej zmiany stawek podatkowych i wprowadzenia w całym Państwie na jednolitych zasadach opartej progresji dążono do zrównania na wszystkich ziemiach polskich obciążenia podatkowego. Przełom w zakresie unifikacji przynosi dopiero rok 1935. Ustawa z 26.3.1935 daje podstawę do przeprowadzenia w całym Państwie klasyfikacji gruntów jako jednolitej podstawy wymiarowej dla przyszłego polskiego podatku gruntowego. Art. 91 Ordynacji Podatkowej upoważnia Ministra Skarbu do wprowadzenia w całej Polsce drogą rozporządzenia przepisów proceduralnych w zakresie wymiaru i poboru tego podatku, czemu czyni zadość RMS z 31.3.1937 DURP: 32:250. Wreszcie DPRP z 4.11.1936 DURP: 85:593, utrzymując w mocy dzielnicowe odrębności jedynie w zakresie samej konstrukcji podatku gruntowego, reguluje dla całego Państwa wszelkie inne zagadnienia z tym podatkiem związane, jak obowiązek podatkowy, przywileje i zwolnienia, obciążenie itp.

2. Podlegają państwowemu podatkowi gruntowemu wszelkie grunty, chyba, iż są od tego podatku uwolnione na zawsze lub czasowo (DPRP z 4.11.1936 DURP: 85:593, art. 1).

Ewidencję gruntów prowadzą urzędy skarbowe, w niej uwiadamiają zmiany w osobach właścicieli, w klasyfikacji, w powierzchni itd. Tam gdzie nie ma katastru, ewidencja ta jest jego surogatem bez map (RW § 19).

3. Uwolnienia i przywileje zostały ustalone w DPRP z 4.11.1936 DURP: 85:593 (art. 2), przy równoczesnym zniesieniu sprzecznych z tym przepisów zaborskich i polskich (art. 20).

Wszczęgólności wolne są bez czasowego ograniczenia: grunty podlegające państwowemu podatkowi od nieruchomości albo od niego ustawowo zwolnione; grunty należące do wyznań przez Państwo uznanych, z których dochody przeznaczone są stale i wyłącznie na cele kultu religijnego; grunty pod cmentarzami; grunty pod torami kolejowymi oraz pod publicznymi drogami, takimi placami i parkami; grunty użytkowane przez publiczne szkoły powszechne oraz grunty użytkowane wyłącznie w celach naukowych lub doświadczalnych przez szkoły rolnicze i instytucje naukowe lub przez należące do instytucji publiczno-prawnych zakłady doświadczalne; grunty i lasy państwowe pozostające w zarządzie wojska, użytkowane w celach wojskowych, a nie w celach osiągania dochodu; nieużytki; grunty pod wodami otwartymi; grunty pod lasami ochronnymi (te ostatnie całkowicie lub częściowo, przy spełnieniu określonych warunków).

Wolne na lat 3 są: grunty osad objętych postępowaniem scaleniowym lub powstałych w wyniku scalenia; grunty te podlegają jednak obowiązkowi opłacania dodatków do tego podatku na rzecz związków samorządu terytorialnego.

Wolne na lat 5 są grunty, które były zwolnione od państwowego podatku gruntowego jako nieużytki, a na których założono sztuczne gospodarstwo rybne lub dokonano innych inwestycji, umożliwiających ich eksploatację.

Wolne na lat 30 są grunty zalesione, za zezwoleniem władzy, które poprzednio nie były gruntami leśnymi.

Wolne na lat 50 są nieużytki, zalesione na podstawie przepisów o zalesianiu niektórych nieużytków, a także nieużytki dobrowolnie zalesione w sposób sztuczny (DPRP z 4.11.1936, art. 3, RW § 3 n).

4. W b. Królestwie Polskim (województwa: kieleckie, lubelskie, łódzkie, warszawskie, m. st. Warszawa i powiaty augustowski, łomżyński, ostrołęcki, suwalski, szczuczyński i wysokomazowiecki w woj. białostockim) pobiera się dwójakiego rodzaju podatek gruntowy: dworski i włościański.

Podatkowi dworskiemu podlegają wszystkie grunty z wyjątkiem gruntów nadanych mieszkańcom wsi i osad przy uwłaszczeniu włościan. Wysokość podatku, określona w stawkach sta-

łych od 1 ha gruntu, zależna jest od wielkości obszaru, od klasy, do której poszczególne grunty zaliczono i od powiatu, w którym są położone.

Klasy gruntów przewidziane rosyjską ustawą o podatkach bezpośrednich: 1. orne pod pszenicą, ziemniakami, burakami, ogrody, parki; 2. inne grunty orne; 3. łąki o dwóch lub więcej sianokosach; 4. inne łąki; 5. najslabsze grunty. W rzeczywistości istnieją obecnie tylko cztery klasy, gdyż klasa 3. opłaca podatek podług klasy czwartej. (DPRP z 4.11.1936, art. 3).

Stawki jednostkowe od hektara gruntu w każdej z czterech klas, różne w poszczególnych powiatach, zostały w czasach polskich kilkakrotnie podwyższone, a następnie zwaloryzowane i na nowo ułożone w taryfie, dołączonej do DPRP z 4.11.1936. Podatek według obowiązującej od r. 1937 taryfy waha się zależnie od powiatu i klasy gruntu od 0,57 zł od hektara (5. klasa w powiecie ostrołęckim) do 10,46 zł od hektara (1. klasa w powiecie błońskim).

Jednostkami podatkowymi w dworskim podatku gruntowym są w zasadzie majątki z osobną księgą hipoteczną. Jednostki te zwane są indywidualnymi w odróżnieniu od podatkowych jednostek zbiorowych (RW § 20).

Podatek włościański opłaca się od gruntów nabytych na własność przez mieszkańców wsi i osad drogą uwłaszczenia (ukaz z 19.2.1864). Ustanowione są cztery klasy gruntów, a stawki są na ogół niższe od dworskiego. W zasadzie nie jest obciążona indywidualna posiadłość lecz władze obliczają, ile podatku przypada na całą osadę (podatkową jednostkę zbiorową p. OP art. 97 RW § 14), rozkładu zaś na poszczególnych płatników (uczestników podatkowej jednostki zbiorowej) dokonuje zarząd gminy (w stosunku do posiadanych przez każdego płatnika obszarów i z uwzględnieniem klasy gruntów) po wysłuchaniu opinii dwóch płatników podatku gruntowego danej gminy oraz dwóch uczestników podatkowej jednostki zbiorowej. Uczestnicy jednostki mają prawo zażalenia do Urzędu Skarbowego, który rozstrzyga ostatecznie (RW § 27, 28, 29, 30, 31, 32). Jego orzeczenia mogą być zaskarżone do NTA.

Stawki podatku włościańskiego wahają się według taryfy od 0,51 zł od hektara gruntu (4. klasa w powiecie włodawskim) do 10,34 zł (1. klasa w powiecie warszawskim). Taryfę p. DURP 1936:85:593. Grunta dworskie, nabyte z parcelacji lub za zniesienie serwitutów, płacą podatek według stawek dla gruntów włościańskich (RW § 21, ust. 2).

Scalenie gruntów i jego konsekwencje w podatku gruntowym p. OP art. 55 oraz RW § 21, 82 i 83. Przepisy scaleniowe u Runcewicza, Ordynacja Podatkowa 1935 str. 240. Dodatkowy wymiar p. OP art. 98 § 2.

Podatek od gruntów w miastach, wydzielonych z powiatowych związków samorządowych opłaca się podług taryfy

dla gruntów dworskich tego powiatu, z którego zostały wydzielone; grunty w m. Warszawie podług taryfy dla gruntów dworskich powiatu warszawskiego.

K l a s y f i k a c j a, przewidziana w przepisach rosyjskiej ustawy o podatkach bezpośrednich (załączniki do art. 127 i 170) jest podstawą wymiaru dla gruntów dworskich, włościańskich oraz gruntów w miastach. Wymiar ten jest w zasadzie niezmienny. Zmianę klasyfikacji przeprowadza się w przypadkach wyjątkowych, wymienionych w RW § 22. Tryb postępowania klasyfikacyjnego i władze p. RW § 23.

Ewidencję wszystkich bez wyjątku gruntów położonych w swoich okręgach prowadzą Urzędy Skarbowe. W ewidencji tej obowiązane są urzędy uwidocznić wszelkie zmiany, jakie zachodzą w osobach właścicieli gruntów, w klasyfikacji, powierzchni itp. Ewidencja ta stanowi surogat katastru bez map (RW § 19).

5. W czterech województwach wschodnich (nowogródzkie, poleskie, wileńskie i wołyńskie) oraz pięciu powiatach wschodnich województwa białostockiego (białostocki, bielski, grodzieński, sokólski i wołkowyski) oblicza się co roku ogólną sumę podatku gruntowego przypadającą na powiat w ten sposób, że mnoży się ilość gruntów przez stawki taryfy. Obliczenia tej sumy dokonywa Izba Skarbowa. Tę sumę rozkładają urzędy skarbowe przy współudziale powiatowych komisji repartycyjnych na poszczególne jednostki podatkowe. Podobnie jak w b. Królestwie Polskim jednostki podatkowe są indywidualne i zbiorowe. Rozkładu podatku wymierzonego przez urzędy skarbowe dla podatkowych jednostek zbiorowych dokonywują pomiędzy poszczególnych uczestników jednostek zarządy gmin przy stosowaniu tych samych zasad, jakie obowiązują dla b. Królestwa Polskiego (RW § 39, 40, 59 i 60).

Skład powiatowych komisji repartycyjnych, tryb ich powoływania i urzędowania oraz zasady rozkładania podatku p. RW § 42—56.

Taryfa (DURP 1936:85:593) ustala w każdym powiecie stawkę dla gruntów uprawnych, łąk, ogrodów i sadów oraz stawkę dla gruntów leśnych, błotnistych, pastwisk oraz gruntów pod wodami. Najniższa wynosi 0.22 zł od hektara w powiecie sarnieńskim, najwyższa 2.75 zł od hektara w powiecie krzemienieckim.

Scalenie gruntów i dodatkowy wymiar p. wyżej. Wymiar dla posiadaczy gruntów nadziałowych p. NTA w OPA 1936:1434.

Ewidencję gruntów, zastępującą kataster, a opartą na takich samych zasadach jak w b. Królestwie Polskim, prowadzą urzędy skarbowe (RW § 37).

6. W Małopolsce oraz w powiatach bielskim i cieszyńskim na Śląsku wysokość podatku zależy od wielkości gruntu, rodzaju

uprawy, klasy i zgóry niezmiennie obliczonego czystego przychodu. Podstawą jego wymiaru jest czysta intrata katastralna.

Wszystkie grunty są wykreślone na mapie katastralnej jako ponumerowane parcele; właściciel zaś każdej parceli, jej obszar, rodzaj uprawy i czysty przychód katastralny (p. niżej) uwidocznione są w spisie parcel i w arkuszach posiadłości gruntowych, odrębnych dla każdego właściciela. Spisy parcel razem z mapą i wspomnianymi arkuszami, zwane katastrem, sporządzono odrębnie dla każdej gminy, a szczegółowe przepisy regulują sposób wprowadzenia do tych operatów („utrzymywania w ewidencji”) wszelkich zaszłych zmian w stosunku posiadania, uprawy itp. Nadto zawiera kataster także i parcele, nie podlegające podatkowi gruntowemu. Operaty te złożone są w krajowym Archiwum map we Lwowie i w Urzędach katastralnych, do których należą czynności z powyższymi sprawami związane (p. t. I). Urzędy katastralne są od 1.8.1933 zniesione, a czynności ich włączone do urzędów skarbowych jako ich działy (RMS z 10.7.1933 DURP: 58:427). — O p ł a t y za sporządzenie map, odpisów i za pomiary p. instrukcję z 11.1.1934 DU: 4:60.

Ustawa odróżnia 10 rodzajów uprawy (rola, łąka, ogród, winnica, pastwisko, połonina, las, jezioro itp., nieużytki, grunty pod drogi, koleje, kopalnie etc.), a każda parcela o oznaczonym rodzaju uprawy musi być nadto zaliczona do jednej z klas urodzajności. Każdy rodzaj uprawy liczy 4 do 10 klas. Przeniesienie gruntu z jednej klasy urodzajności do drugiej jest utrudnione. Czysty przychód z jednego morga każdego rodzaju uprawy w każdej klasie urodzajności obliczono w każdym z osobna powiecie drogą skomplikowanego postępowania, przy potrąceniu z przychodu wszelkich kosztów produkcji i administracji. Na tej podstawie obliczono „przychód katastralny” każdej indywidualnej parceli.

Czterdzieści procent cyfry czystego przychodu katastralnego z poszczególnych parceli, wyrażone w złotych, stanowi podatek od niej i jest podstawą uskutecznionego w księgach tzw. przypisu z obciążeniem właściciela parceli (DPRP z 4.11.1936, art. 6).

Podatek podług stopy obowiązującej za dawnej Austrii uległ podwyższeniu w r. 1920 i 1921 z tą intencją, by obciążenie gruntów w b. dzielnicy austriackiej dorównywało w przybliżonej mierze obciążeniu w innych dzielnicach i obciążeniu przedwojennemu.

Na Spiszu i Orawie, które należą do województwa krakowskiego, wysokość podatku gruntowego zrównana została w r. 1922 z wysokością tego podatku w Małopolsce. (RRM z 24.8.1922 DURP: 77:688). Obecnie obowiązuje wysokość określona w art. 6 DPRP z 4.11.1936. Zresztą obowiązują tu przepisy ustawy węgierskiej z 18.3.1909 Zbiór praw węg. z 1.4.1909, o ile dane przedmioty nie są unormowane odmiennie w DPRP z 4.11.1936 (art. 20).

7. W Wielkopolsce i na Pomorzu podatek gruntowy, tak jak istniał na podstawie ustaw z 21.5.1861 i późniejszych, został odstąpiony przez państwo pruskie samorządom w rezultacie re-

formy podatkowej pruskiego ministra Skarbu Miquela. Państwo od r. 1895 tego podatku nie pobierało, stał się on „idealnym”, natomiast gminy i związki powiatowe uzyskały swobodę w pobieraniu dodatków do tego idealnego, w ksiązkach przypisanego podatku.

Podatek gruntowy oparty jest na katastrze z podzielonymi według 8 rodzajów uprawy parcelami, każda zaś parcela zaklasyfikowana jest do jednej z 8 klas urodzajności. Operaty katastralne obejmują spisy parcel, ich powierzchnię, ich czysty przychód „katastralny”, nisko, ogólnikowo i raz na zawsze przy założeniu katastru oszacowany. Na podstawie tego przychodu ustalony został raz na zawsze podatek katastralny. Czynności związane z tymi operatami (w szczególności przeprowadzenie zaszytych zmian) należały do 1.8.1933 do Urzędów katastralnych, po tym włączone zostały do kompetencji urzędów skarbowych (p. wyżej). — Oplaty p. wyżej p. 5.

Dodatki na rzecz samorządu (a obok tego na cele kościelne, wyznaniowe i szkolne) dochodzą nieraz w gminach do 1000 procent pierwotnego podatku.

Ustawa z 17.6.1921 przywróciła pobór podatku gruntowego na rzecz Państwa, wprowadzając tzw. **dodatki państwowe** do podatku gruntowego. Dodatek ten obliczony był według normy z r. 1861 i wynosił jej 200-krotną. Został on podwyższony w latach 1923—1924, a wolny był od wszelkich dodatków na cele samorządowe. Od 1.1.1937 obciążenie gruntów na rzecz Państwa ustalono w wysokości kwoty podatku katastralnego pomnożonego przez 3.5 (DPRP z 4.11.1936 art. 5), przy czym porzucono nazwę „dodatku państwowego” i przywrócono nazwę „państwowy podatek gruntowy”.

8. Na Śląsku Górnym wprowadzono od 1923 roku podatek ten w formie dodatku na rzecz Państwa, identycznie jak w Wielkopolsce i na Pomorzu. W r. 1924 podatek ten podwyższono a od 1.1.1937 obowiązują stawki takie same jak w Wielkopolsce i na Pomorzu. Na obszarze zaś Śląska Cieszyńskiego (w powiatach cieszyńskim i bielskim) obowiązują stawki te same, co w Małopolsce i unormowany jest ten podatek również identycznie jak w Małopolsce.

Podatek ten wpływa na rachunek administracji wojewódzkiej (jak zresztą wszystkie podatki z wyjątkiem majątkowego) a nie na rachunek ogólnopństwowy. Tylko część tego podatku otrzymuje ogólny zarząd Państwa stosownie do klucza ustalonego w statucie organicznym Śląska, drogą tangenty (p. t. III Samorząd).

9. Progresja, tj. oddzielny dodatek do podatku gruntowego, wprowadzona została na obszarze całego Państwa ustawą z 15.6.1923 r.; obecnie obowiązuje DPRP z 4.11.1936, art. 7. Płaci ją właściciel tej posiadłości, która, położona w granicach jednego powiatu, obciążona jest rocznie podatkiem gruntowym w kwocie ponad 110 zł.

Dodatek ten, obowiązujący w całej Polsce, wynosi według skali progresywnej od 10% (przy podatku rocznym od 110 do 200 zł) do 100% (przy podatku rocznym powyżej 8800 zł) podatku gruntowego, zależnie od wysokości rocznego, płatnikowi w powiecie przypisanego, podatku gruntowego.

Motywy wprowadzenia tej progresji, gdzieindziej niespotykanej, była m. i. tendencja do szybszej likwidacji większej własności. Progresja wynosi dla przykładu: 10 procent wymiaru przy podatku rocznym od 110 do 200 zł, 80 procent przy podatku rocznym od 6150 do 8800 zł a 100% przy podatku powyżej 8800 zł rocznie. Szacując na podstawie przeciętnego obciążenia, ma zastosowanie 100 procentowy dodatek przy posiadłościach o obszarze około 4000 ha, 10 procentowy dodatek przy posiadłościach o obszarze 48—80 ha (Taylor, Polityka skarbową, 1929, str. 206).

Degresja podatku, również od r. 1923 w całej Polsce obowiązująca, stosowana jest jako przywilej dla drobnych płatników. Płacą oni tylko część należnego z ich gruntu podatku.

W szczególności obowiązany jest płatnik z przypisem rocznym niższym od 10 zł do uiszczenia tylko połowy należności; płatnik z przypisem rocznym od 10 do 35 zł płaci tylko 80% należności. Degresja do połowy podatku nie obowiązuje w 10 kilometrowym promieniu od miast powyżej 100.000 mieszkańców. Na podstawie tych przepisów grunty obciążone progresją mogą być czterokrotnie wyżej opodatkowane od gruntów korzystających z degresji (DPRP z 4.11.1936, art. 8).

10. Jednolite przepisy dla całej Polski ustalone DPRP z 4.11.1936 DURP: 85:593, art. 1, 2, 9 do 17 oraz RW z 31.3.1937 DURP: 32:250 § 2 do 11, 17, 18 oraz 78 do 126.

Rokiem podatkowym jest rok kalendarzowy. Raty płatne są 30.4 i 15.11 z możliwością przesunięcia terminów drogą RMS. Miara powierzchni jest hektar, przy gruntach od 1 ha mniejszych ar. — Początek i koniec obowiązków podatkowego przypada na pierwszy dzień półrocza po zająciu faktycznych okoliczności, uzasadniających wymiar podatku, lub zwolnienie od niego. Dodatki na rzecz związków samorządowych łącznie nie mogą przewyższać 50% państwowego podatku z progresją. Wyjątkowo może MSWew. w porozumieniu z MS zezwolić na wyższe dodatki do wysokości 75% państwowego podatku bez progresji (art. 14 ust. z 15.6.1923 w brzmieniu DPRP z 4.11.1936 DURP: 85:593). Państwowy 10-procentowy dodatek został zniesiony (RMS z 15.7.1935 DURP: 56:363), również 10% dodatek na rzecz funduszu interwencyjnego (p. 4, wydanie str. 168 i DPRP z 14.1.1936 DURP: 3:15, art. 8). Podział między gminy wiejskie, miejskie, powiatowe i wojewódzkie związki samorządowe p. RMS z 17.12.1936 DURP: 92:646. — Izby rolnicze (z wyjątkiem b. dzielnicy pruskiej) otrzymują 3% wpływu w okręgu Izby z państwowego podatku łącznie z progresją oraz 3% wpływu z dodatków samo-

rządowych. — Podstawą obliczenia samoistnego podatku wyrównawczego dla gmin wiejskich oraz świadczeń w naturze jest m. i. państwowy podatek gruntowy jednak bez progresji i regresji. — Ulgi z powodu klęsk żywiołowych unormowało RW § 114 do 126.

Dalsze przepisy jednolite, ustalone zostały w OP.

Nabywca odpowiada solidarnie ze zbywcą za podatek z czasu przed nabyciem (OP art. 130). Użytkownik odpowiada solidarnie z właścicielem za raty podatkowe, płatne w czasie użytkowania, a dzierżawca, gdy umowa dzierżawna nakłada na niego obowiązek zapłaty podatku gruntowego (OP art. 131).

Postępowanie przy wymiarze i odwołaniu oraz kompetencję władz może unormować MS drogą rozporządzenia (OP art. 91), co nastąpiło odrębnie dla czterech dzielnic w rozporządzeniu wykonawczym do DPRP z 4.11.1936 tj. w RMS z 31.3.1937 DURP:

Restytucja terminu, nierygorystyczne załatwianie OMS z 20.1. 1936 DU:3:97.

Wymiar należy do władz skarbowych przy pomocy zarządu gminnego za wynagrodzeniem za tę pomoc (1% od wpływów — RW § 113).

Miejscowo właściwym do wymiaru jest urząd, w którego okręgu grunt jest położony. (OP art. 10).

Sprostowanie klasyfikacji i pomiarów nie upoważnia do dodatkowego wymiaru (OP art. 98). — Odwołanie uczestnika podatkowej jednostki zbiorowej w b. zaborze rosyjskim od oznaczenia przez zarząd gminy kwoty podatkowej na uczestnika przypadającej należy do Urzędu Skarbowego (RW § 32, 64).

Pobór jest obecnie jednolicie unormowany w całym Państwie (RW § 95 do 113).

Do gmin należy pobór od płatników indywidualnych, nie opłacających progresji oraz od wszystkich uczestników jednostek zbiorowych. Wynagrodzenie wynosi 3% wpływów. Pobór od wszystkich innych płatników należy do urzędów skarbowych (RW § 95 i 113).

Egzekucja zawsze należy do urzędu skarbowego.

Pierwszeństwo zaspokojenia przy egzekucji sądowej, prowadzonej przez trzecie osoby p. rozdział 1, p. 23, OP art. 134, nadto RRM z 25.6.1932 DURP: 62:580 i OMS z 7.9.1932 DU 1933:8:66.

Podatek od budynków na wsi został uchylony ust. z 15.6.1923 i dotąd nie został zastąpiony innym podatkiem. Wniosek rządowy w tym względzie (druk sejm. II. 78) został odrzucony przez Sejm w maju 1928.

11. Obciążenie podatkiem gruntowym było pierwotnie, po powstaniu Państwa Polskiego, różne w poszczególnych dzielnicach. Ustawodawstwo polskie dążyło do zrównania tego obciążenia, co znalazło już wyraz w cyfrach za r. 1924.

I tak oblicza Taylor przeciętne obciążenie 1 ha tym podatkiem bez progresji na rok 1924 w b. Królestwie na 2,63 zł, w województwach wschodnich na 1,08 zł, w b. zaborze austriackim na 2,63 zł, w dwóch zachodnich województwach na 2,56 zł, na Górnym Śląsku na 1,60 zł (p. Taylor, Polityka skarbową, 1929, str. 194 n.). Przeciętne obciążenie w całym Państwie z uwzględnieniem progresji i regresji wynosi na jedno gospodarstwo w 1936 roku: 15 zł (p. uwagi pod tablicą „Podatek gruntowy” na str. 47). W r. 1913 przyniósł ten podatek na obszarze dzisiejszej Polski 23.8 mln fr. zł., co przy przeciętnej cenie żyta 13.9 fr. zł. za 1 q wynosiło 1.7 mln q żyta (Weinfeld — Szcześniak, La Pologne, 1925). Cyfry te wynoszą w powyższej kolejności za r. 1926: 97,8 mln zł, 30,1 zł i 3,3 mln q, a za r. 1936: 60,2 mln zł, 15,1 zł i 4,0 mln q.

OBCIĄŻENIE GOSPODARSTW PODATKIEM GRUNTOWYM

Gospodarstwa	Liczba w tys.	Obszar w tys. ha	Przypis podatku w mln zł
do 5 ha	3369,2	8 089,6	13,9
5 ha—15 ha	1223,8	9 481,6	17,8
15 ha—150 ha	198,6	5 513,2	11,3
150 ha—500 ha	8,8	2 522,9	8,0
powyżej 500 ha	4,2	7 232,4	17,7
Razem	4804,6	32 839,7	68,7

12. Ocena. Wpływy z tego podatku są małe w porównaniu z podatkiem dochodowym i przemysłowym. Nie są jednak tak małe, by Państwo przy dzisiejszych potrzebach Skarbu mogło ich się zrzec na rzecz samorządu, bez znalezienia innych źródeł, do czego zmierzały projekty. I obciążenie gospodarstw małej własności jest niskie, czy to wyrażone w złotych, czy przeliczone na zboże. Zwłaszcza, gdy się uwzględni, że tylko bardzo drobna część tych gospodarstw dotknięta jest podatkiem dochodowym, że w ogóle nie płacą podatku od budynków, że mało płacą w formie akcyz i monopolów oraz że zadłużenie przedwojenne tych gospodarstw wskutek dewaluacji pieniądza zniknęło. Z drugiej jednak strony zwiększa ten ciężar fakt, że podatek

ten jest podstawą obciążenia na rzecz samorządów, które jest duże, oraz że płatnicy dysponują z reguły gotówką w skromnym rozmiarze. Te fakty musi uwzględnić wszelka reforma tego podatku. Nadto dalsza rzecz: podatki te w swoich dzielnicowych konstrukcjach są bardzo dawne i wżyły się; ludność, trudniej od miejskiej dostępna dla reform i z natury stosunków konserwatywna, przyzwyczajona jest do tego podatku. Wszelka zmiana musi u tej ludności, stanowiącej z rodzinami olbrzymią większość w Państwie wzbudzić niezadowolenie. Choćby ta zmiana zmierzała do usunięcia zarzucanych temu podatkowi wad: że jego podstawą jest dawne, często mylne oszacowanie gruntów, że nie są w nim uwzględnione zaszłe zmiany w wartości i produktywności (stworzone komunikacje, zmiany w stanie bydła itd.), że wymiar odbywa się przeważnie nie podług przepisów, lecz raczej podług zwyczaju, prymitywnie od morgi gruntu. Każda reforma musi utrudnić wymiar i pobór. Tym bardziej reforma, któraby zwiększyła gotówkowy wydatek płatników. W Polsce komplikuje się sprawa wskutek katastru, istniejącego tylko w dwóch dzielnicach, trudności wprowadzenia go w reszcie Państwa i niedopuszczalności, by ten instrument, potrzebny także dla hipoteki, pomiarów kraju, wszelkiej budowy itd. został zarzucony i skazany na zagładę.

Kataster niewątpliwie podraża wymiar i pobór tego podatku. Koszty te, obliczone na r. 1923 na ówczesnym obszarze Izby Skarbowej lwowskiej (3 województwa południowe) wynoszą 25% wpływów tego podatku. Nadto zarzucają katastrowi, że jego daty są niezgodne z rzeczywistym stanem rzeczy. To nie jest jeszcze dostatecznym argumentem do zarzucenia katastru, albowiem koszta jego są również poniesione dla innych, niewątpliwie bardzo ważnych państwowych funkcji, jakie spełnia kataster. Uzgodnienie ze stanem faktycznym jest osiągalne i do niego winno się raczej zmierzać, aniżeli do pozbycia się katastru. P. zresztą W. L. Jaworski, Przedmowa do Szafrana, Działalność władz ziemskich..., 1930 oraz Hollender, Ziajowski, Zarwanitzner w Cz. Sk. 1933, 1934, 1935.

Natomiast niewątpliwie wymaga reformy opodatkowanie tym podatkiem folwarcznej własności. Nigdzie nie spotykana progresja miała przyspieszyć rozdrobnienie tej własności. W tym pomagały równocześnie działające w bardzo wysokim stopniu: progresywny podatek dochodowy, progresywny i bardzo wysoki do r. 1933 podatek spadkowy, wreszcie progresywne daniny i podatki majątkowe między r. 1924 a 1929. Nieznośnym w dodatku czyniły obciążenie, bardzo wysokie, na tym podatku oparte, daniny samorządowe. Ta niesprawiedliwość łączy się przytem z równocześnie wprowadzoną regresją dla drobnych płatników i czyni reformę w tym względzie wprawdzie niepopularną, ale od dawna dojrzłą do uchwalenia i przeprowadzenia.

Największą jednak wadą podatku gruntowego jest brak polskiej kodyfikacji przepisów tego podatku dotyczących, który niezmienne utrudnia orientację, tym bardziej, że niektóre przepisy pochodzące z czasów zaborczych nie zostały nawet urzędowo przetłumaczone na język polski (przepisy w b. zaborze pruskim). Dopóki nie zostanie wydana polska ustawa o podatku gruntowym uchylająca dawne przepisy zaborcze, dopóty podatek gruntowy będzie słabą stroną polskiej skarbowości. Przyznać trzeba, że pierwszy krok w tym kierunku został już uczyniony i, o ile nie zajdą nieprzewidziane przeszkody, można się spodziewać realizacji nowego polskiego podatku gruntowego w najbliższym pięcioleciu. Tym pierwszym krokiem jest ustawa z dnia 26 marca 1935 r. o klasyfikacji gruntów dla podatku gruntowego i od dwóch lat prowadzone w terenie prace klasyfikacyjne.

K l a s y f i k a c j a przewiduje zaliczenie każdego gruntu przede wszystkim do jednego z rodzajów użytkowania (grunty orne, łąki, pastwiska, grunty pod wodami, grunty pod lasami, nieużytki). W każdym rodzaju użytkowania (rodzaju gleby) istnieje 6 klas stosownie do wydajności, tylko grunty pod lasami mogą należeć do 3 klas a nieużytki do 1 klasy. Każdy zatem grunt będzie w obrębie swojego rodzaju użytkowania zaliczony do jednej z klas. Tabela, dołączona do ustawy, podaje przy każdej klasie cechy i właściwości, jakie musi mieć dany grunt, by do tej klasy został zaliczony. Równocześnie objaśnia to przepis przykładami. Klasyfikację przeprowadzają powiatowe komisje klasyfikacyjne, przy współudziale zainteresowanych, na podstawie przygotowawczego wniosku klasyfikatora, organu pomocniczego, wprowadzonego rozporządzeniem wykonawczym. Od orzeczeń komisji powiatowych przysługuje odwołanie do komisji wojewódzkich, które w dodatku nad powiatowymi sprawują nadzór. Ogólny nadzór, niemniej opracowanie wniosków i opinii dla MS w tej dziedzinie sprawuje Główna komisja klasyfikacyjna. Komisja powiatowa składa się z naczelnika urzędu skarbowego, jako przewodniczącego, delegatów MS, MRRR, izb rolniczych i miejscowych płatników. (P. ust. z 26.3.1935 DURP: 27:203, RMS z 20.6.1936 DURP: 62:453 z szeregiem dalszych rozporządzeń i instrukcji oraz K. Strzelecki w Cz. Sk. 1935 zes. 9).

3. Podatek od nieruchomości.

Źródła: DPRP z 14.1.1936 DURP:3:14 (podatek od nieruchomości). — RMS z 20.4.1936 DURP: 33:259 (rozp. wyk.).

Literatura: Stolzenwald i Szczepiński, Podatki od nieruchomości, lokali i placów budowlanych, 1935 (zebrane przepisy o ulgach są jeszcze aktualne). — Sosenko, Podatek od nieruchomości w Polsce, 1936. — Basseches i Korkis, Kodeks podatkowy, t. I, 1937.

1. Historia. 2. Przedmiot podatku. 3. Uwolnienia. 4. Zobowiązany. 5. Okres podatkowy. 6. Podstawa wymiaru. 7. Stawka. 8. Płatność. 9. Postępowanie. 10. Umorzenie. 11. Wymiary dodatkowe. 12. Ocena.

PODATEK OD NIERUCHOMOŚCI

Wymiar i wpływy	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Opodatkowane nieruch. w tys.	530,4	557,0	564,2	558,0	554,0	583,0	613,0	529,5
Suma podstaw wym. w mln zł	742,2	817,5	838,4	841,0	807,0	832,0	796,0	741,1
Wymiar podatku w mln zł	52,0	57,8	58,7	79,0	78,0	80,0	76,0	83,9
Wpływy z podatku w mln zł	46,0	52,4	49,8	60,1	73,8	76,8	74,4	81,8

Liczby nie obejmują ś l ą s k a. — W p ł y w y za lata budżetowe 1928/29 itd. — I n n e cyfry nie zostały ogłoszone.

1. H i s t o r i a. W r. 1923 zniesiono w Polsce podatki budynkowe w miastach. Ochrona lokatorów, obniżając wpływającą na czynsze i dochodowość domów, była jedną z przyczyn tego kroku. Już jednak w r. 1924 zaczęto wracać do obciążenia budynków wynajmowanych jako źródła wpływów podatkowych. Uchwalono podatek od nieruchomości na jeden rok w wysokości 20 procent od podstawy wymiaru (RPRP z 17.6.1924 DURP: 51:523) a w r. 1925 uchwalono ten podatek na dalsze 4 lata przy zmniejszeniu stawki (12, 10, 8 i 7%). Zrazu w celu uzyskania środków na uchwalony dodatek mieszkaniowy dla pracowników państwowych (ust. z 1.4.1925 DURP: 43:296). W r. 1929 zniesiono czasowość ustawy bez zreformowania prymitywnej i często niesprawiedliwej jej konstrukcji (ust. z 30.12.1930 DURP 1931:2:6). Dalsze fragmentaryczne reformy (RPRP z 12.3.1928 DURP: 31:292) i podnoszenie obciążenia jak ust. z 17.12.1931 DURP: 112:877 i 878 o 3 procentowym dodatku kryzysowym, ust. z 24.3.1933 DURP: 29:248 o 0.6 procentowej daninie majątkowej i ust. z 26.3.1935 DURP: 22:127 o 15 procentowym dodatku nadzwyczajnym tak uczyniły przepisy zawile, że Rząd, mimo upoważnienia w ustawie z 17.12.1931 nie wydał od razu ich jednolitego tekstu, lecz uczynił to dopiero w r. 1934 DURP: 76:717 na podstawie specjalnego bardzo szerokiego upoważnienia, zawartego w ustawie z 18.3.1933 DURP:22:168. Jednak już w kilkanaście miesięcy po ogłoszeniu jednolitego tekstu zadekretowane zostały nowe z gruntu zmienione przepisy (DURP 1936:3:14). Przepisy te upraszczają nieco obciążenie, znosząc nadzwyczajną daninę majątkową i dodatki: 15%-owy i kryzysowy, lecz podnoszą wzajemnie stawki podatku państwowego z 7% do 8 i 12%. Zarazem przepisy te włączają do podatku od nieruchomości podatek od placów budowlanych, rozszerzając wprawdzie przedmiotowy obowiązek podatkowy, lecz obniżając za to jego wysokość. Złagodzenie przepisów ustawy o ochronie lokatorów (DURP 1936: 39:297 i 74:525) ma płatnikom tego podatku umożliwić jego łatwiejsze spłacenie.

2. P r z e d m i o t e m opodatkowania są w m i a s t a c h wszelkie nieruchomości, tj. budynki mieszkalne, inne budowle oraz niezabudowane place.

Place niezabudowane podlegają podatkowi bez względu na rodzaj użytkowania, jeżeli ich obszar wynosi 5000 mtr. kwadr. lub mniej. Powyżej tego obszaru są wolne od tego podatku, gdy są stale używane pod kulturę

rolną, ogrodniczą, leśną lub rybną. Przywilej ten zachowują, choćby własność jednego właściciela składała się z kilku działek. Place nie podlegające podatkowi od nieruchomości, placą podatek gruntowy (DPRP z 4.11.1936 DURP: 85:593 art. 2 i OMS z 6.11.1936 DU:30:919).

C h a r a k t e r m i a s t posiada w Polsce obecnie 603 jednostek administracyjnych (p. Jaroszyński w Gazecie Polskiej z 14.7.1937 oraz Mały Rocznik Statystyczny, 1937). Wyliczone są miasta w publikacjach GUS o spisie ludności z 9.12.1931. Charakter ten uzyskały miasta albo w czasach przedzaborczych, albo w czasach zaborczych na podstawie przepisów zaborczych, albo wyjątkowo już obecnie na podstawie przepisów polskich dzielnicowych. O tych przepisach p. Rudziński w Samorządzie Miejskim, 1932: zesz. 21. P. nadto ust. z 23.3.1933 DURP: 35:294, art. 33 n.

Przedmiotem opodatkowania w g m i n a c h w i e j s k i c h są tylko niezwiązane z gospodarką rolną, ogrodniczą lub leśną budynki (willa na letnisku, fabryka placąca podatek przemysłowy itd.). Związane z tą gospodarką budynki są przedmiotem opodatkowania, jeżeli zostały na stałe, lecz bez gospodarstwa wynajęte lub wydzierżawione, byleby miały więcej jak 4 izby.

Związane z gospodarstwem rolnym (także leśnym i ogrodniczym) są budynki gospodarcze, przeznaczone do celów tego gospodarstwa, tj. budynki mieszkalne dla właścicieli, dzierżawców, ich domowników, pracowników itd. a nadto budynki na zakłady przemysłowe niepodlegające podatkowi przemysłowemu.

3. U w o l n i e n i a od tego podatku istnieją ze względu na właściciela nieruchomości, na jej przeznaczenie, na możliwość używania, wreszcie na małą jej wartość.

W s z c z e g ó l n o ś c i wolne są nieruchomości Skarbu Państwa, związków samorządowych i międzykomunalnych, ubezpieczalni, związków i gmin wyznaniowych, instytucji naukowych, oświatowych, dobroczynnych, straży pożarnych. Przedsiębiorstwa Skarbu Państwa z odrębną osobowością prawną oraz przedsiębiorstwa powyższych instytucji nie korzystają z tego przywileju, również wynajmowanie lub wydzierżawienie nieruchomości trzecim osobom przez wspomniane osoby prawne niweczy ten przywilej. — Wolne są nadto od tego podatku grunty pod drogami, placami publicznymi, torami kolejowymi, grunty niezabudowane z powodu ustawowych ograniczeń zabudowy, nieruchomości niezamieszkane i nieużytkowane z powodu złego stanu, szpitale, gorzelnie rolnicze, nieruchomości o czterech lub mniej izbach, budynki z roczną podstawą wymiaru 100 zł lub mniej, wreszcie na podstawie specjalnych przepisów nieruchomości Banku Rolnego, Zakładu Emerytalnego, monopolów spirytusowego, tytoniowego i solnego, poczty i kolei oraz nieruchomości państw obcych na poselstwa i konsulaty.

N o w o w z n i e s i o n e b u d o w l e są wolne od tego podatku przez 15 lat. Okres ten biegnie od chwili choćby częściowego użytkowania. Podanie o ulgę winno być wniesione najdalej w 60 dni od dnia choćby czę-

ściowego użytkowania. Warunkiem jest ukończenie budowli do 31.12.1940. Udziela tych ulg urząd miejscowo dla budynku właściwy (p. ust. z 22.9.1922 DURP: 88:786, RPRP z 12.9.1930 DURP: 64:508, ust. z 24.3.1933 DURP: 22:173, OMS z 20.6.1936 DV 31954/3/36, OPA 1936:1511 z głosem Weinfeldy).

K o n k o r d a t z 10.2.1925 między Stolicą Apostolską a Polską DURP: 1925:72:501, art. XV zwalnia od podatku nieruchomości, należące do duchownych oraz do kościelnych i zakonnych osób prawnych, a których dochody są przeznaczone na cele kultu religijnego, p. OPA 1934:570 z głosem Jul. Makowskiego.

4. O b o w i ą z a n ą do uiszczenia jest osoba fizyczna lub prawna, do której nieruchomość należy, tj. która w roku podatkowym jest uprawniona do pobierania czynszu, do bezpłatnego mieszkania lub do bezpłatnego oddania nieruchomości do celów mieszkalnych (art. 3 i 6).

Sprzedaż nieruchomości przed wymiarem na bieżący rok podatkowy zwalnia sprzedawcę od obowiązku podatkowego na ten rok (luka w ustawie); nie jest jednak zwolniony od odpowiedzialności za ten podatek, solidarnej z nowonabywcą (OP art. 130).

Własność lub posiadanie w c z ę ś c i a c h u ł a m k o w y c h (idealnych) czyni obowiązany wszystkich ułamkowych uprawnionych (art. 3); jednak nie solidarnie (OPA 1936:1529).

J e d n o s t k ą p o d a t k o w ą (przedmiotem odrębnego wymiaru) jest w miastach nieruchomość nieprzedzielona ulicą, placem lub cudzą własnością; w gminach wiejskich nieruchomość należąca do obowiązanej na obszarze całej gromady. Jeżeli jednostką jest budynek, to obejmuje ona także grunt pod budynkiem, podwórze, ogród, dojazdy i place składowe do budynku przynależne.

P o c z ą t e k obowiązku podatkowego ma miejsce z początkiem następnego miesiąca po zajściu faktów, wskutek których nieruchomość stała się przedmiotem podatku lub utraciła warunki zwolnienia. K o n i e c obowiązku podatkowego następuje z końcem tego miesiąca, w którym nieruchomość utraciła cechy uzasadniające obowiązek podatkowy lub uzyskała warunki zwolnienia.

Przy budynkach zaczyna się obowiązek podatkowy z początkiem miesiąca następującego po ukończeniu budowy lub choćby częściowym użytkowaniu budynku, chyba, że budynkowi udzielone zostały ulgi z powodu nowej budowy (art. 4).

U s t r ó j g m i n y m i e j s k i e j uzyskany (przez utworzenie miasta z gminy wiejskiej) lub utracony jest powodem, że początek lub koniec obowiązku podatkowego ma miejsce od początku roku, następującego po ogłoszeniu tego faktu w DURP. Przyłączenie do gminy wiejskiej albo wyłączenie z niej mają to samo co zmiana ustroju znaczenie (art. 4).

N a b y w c a nieruchomości (nie egzekucyjny) obowiązany jest do zapłacenia zaległości w tym podatku solidarnie ze zbywcą. Kwota tych po-

datków nie może być żądaną ponad to, co podała, na prośbę, właściwa władza skarbową (OP art. 130).

Użytkownik odpowiedzialny jest za raty płatne w czasie użytkowania solidarnie z właścicielem; dzierżawca, gdy umowa dzierżawna nakłada na niego obowiązek płacenia podatku (OP art. 131).

5. O k r e s e m podatkowym jest rok kalendarzowy.

6. P o d s t a w ą wymiaru na rok podatkowy jest dla nieruchomości wynajmowanych czynsz należny (umowny) za rok poprzedzający; dla nieruchomości, oddanych bezpłatnie do użytkowania lub użytkowania, czynsz jakoby został uzyskany w razie ich wynajęcia; dla niewynajętych lub niewydzierżawionych budynków z podwórzami, placami itp., których wartości czynszowej nie można ustalić, 5% ich wartości obiegowej; dla gruntów niezabudowanych, 3% ich wartości obiegowej.

U m e b l o w a n i e, ogrzewanie, oświetlenie, usługę potrąca się z podstawy (RW § 16).

Z m i a n y w należnym czynszu, dokonane w roku poprzedzającym rok podatkowy, powodują zmiany tj. obniżkę lub podwyżkę podatku (RW § 16).

W a r t o ś ć o b i e g o w a ustala się podług cen płaconych w roku poprzedzającym rok podatkowy za nieruchomości w podobnym położeniu i warunkach, ewentualnie za zgodą płatnika wartość bilansowa wykazana w prawidłowo prowadzonych księgach (DPRP art. 6, RW § 17, 18 z przykładami obliczenia).

7. S t a w k a podatkowa wynosi 8% od podstawy, gdy podstawa nie przekracza 1000 zł, zresztą 12%.

D o d a t k i na rzecz związków samorządowych oblicza się w ten sposób, że przede wszystkim ustala się 7% od przychodu z nieruchomości (nie 8 lub 12% jak przy podatku państwowym od nieruchomości). Od tej zmniejszonej podstawy oblicza się dodatki stosownie do uchwalonej przez związek stawki procentowej. Przy 10.000 zł przychodu wynosi podatek państwowy 1200 zł a dodatek (przy 100% stawce) tylko 700 nie 1200 zł.

8. P ł a t n y jest podatek półrocznie w dwóch równych ratach: do 30.6 i 30.11 każdego roku (art. 8).

9. P o s t ę p o w a n i e, miejscowa właściwość władz skarbowych, pierwszeństwo zaspokożenia, naruszenia itd. p. wyżej rozdział 1.

10. U m o r z e n i e następuje, poza przypadkami przewidzianymi w OP 122 i 123, w razie conajmniej 10% zaległości czynszu w roku poprzedzającym rok podatkowy.

O b l i g a t o r y j n e m u umorzeniu ulega odpowiedni procent podatku na indywidualne podanie. Przyczyną zaległości muszą być wówczas zaległości z powodu zajmowania mieszkania przez bezrobotnych lo-

katorów, w sprawach, w których sąd odroczył eksmisję lub ją wstrzymał (DPRP z 14.1.1936, art. 11; ust. o ochronie lokatorów art. 23 w brzmieniu DPRP z 14.11.1935 82:504 i OMS z 14.7.1936 DU:19:602).

11. Wymiary dodatkowe za czas od r. 1935 włącznie, p. art. 12.

12. O c e n a. Interesowani podnoszą od szeregu lat żale na przeciążenie podatkowe domów, nie korzystających z ulg z powodu nowej budowli i na brak rentowności tych domów czynszowych. Uzasadniały to związki interesowanych: zmniejszenie wpływów w czasie wojny, ich dewaluowanie w czasie inflacji, ich ograniczenie z powodu ochrony lokatorów, ich obniżenie ustawowe z końcem roku 1935, moratorium mieszkaniowe na rzecz bezrobotnych i utrudnienie ich eksmisji wyczerpały finansowo właścicieli domów czynszowych. Obciążenie tak finansowo osłabionej warstwy wzrosło w latach 1932 do 1935 przez wprowadzenie dodatku kryzysowego, daniny majątkowej, państwowego dodatku nadzwyczajnego 10 a potem 15 procentowego i przez bardzo wysokie daniny komunalne, przy czym próżno stanie nie powodowało z samego prawa obniżenia podatku. Przerzucenie tego obciążenia na lokatorów było bardzo trudne z powodu nasycenia rynku mieszkaniowego poza Warszawą, z powodu ograniczeń ustawowych w ustalaniu wysokości czynszu i wreszcie z powodu małych dochodów lokatorów.

Tym argumentom przeciwstawiano argumenty socjalne, które odradzały wprowadzenie nieograniczonej gospodarki mieszkaniami i narażenia bezrobotnych na bezdomność albo mało zarabiających na oddawanie znacznej części swoich i tak ograniczonych dochodów na czynsz. Nadto przeciwstawiono właścicielom domów argument, że dewaluacja i klęski wielkiej wojny dotknęły ich mniej, niż właścicieli gotówki i papierów dywidendowych oraz procentowych, gdyż ci stracili niemal wszystko, a właścicielom pozostały domy, choćby uszkodzone, w dodatku niemal wolne od długów hipotecznych z powodu ich zdewaluowania.

4. Podatek od lokali.

Źródła: DPRP z 14.11.1935 DURP: 82:505 (podatek od lokali). — RMS z 20.4.1936 DURP: 33:258 (rozp. wyk.).

Literatura: Pęski i Dobierzewski, Dekret o podatku od lokali, 1935. — Basseches i Korkis, Kodeks podatkowy, t. II, 1937.

1. Przedmiot podatku. 2. Uwolnienia. 3. Zobowiązany. 4. Okres podatkowy. 5. Podstawa wymiaru. 6. Stawka. 7. Płatność. 8. Odpowiedzialność. 9. Postępowanie. 10. Wpływy.

PODATEK OD LOKALI

W mln zł	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38
Wpływy z podatku na:							
Fundusz Kwaterunku . . .	8,2	8,6	9,6	10,9	10,0	.	8,0
Fundusz Budowlany . . .	.	.	12,3	15,7	14,4	13,5	13,0
samorządy	.	.	18,6	16,8	15,8	.	14,3
3% za wymiar i pobór . . .	0,4	0,4	0,6	1,3	1,2	.	0,8

Uwagi: Na Fundusz Kwaterunku Wojskowego w poprzednich latach z podatku od lokali przypadło: 1927/28: 8,1; 1928/29: 10,1 i 1929/30: 10,5 i 1930/31: 10,5 mln zł. Fundusz ten w Zamknięciach Rachunków Państwa figuruje dopiero od 1933/34. — Państwowy Fundusz Budowlany zastąpił od 1934/35 Fundusz Rozbudowy Miast. — Publikacje MS zawierają o tym podatku cyfry bardzo ogólnikowe i niekompletne.

1. P r z e d m i o t e m tego podatku są wszelkiego rodzaju lokale na obszarze gmin miejskich, chyba, że są wyraźnie zwolnione od tego podatku.

K l a s y f i k a c j a polskiego systemu zalicza ten podatek do podatków a nie do akcyz, mimo że nałożony jest na przedmiot użycia. Można to tłumaczyć tem, że jest to rodzaj podatku od dochodu, którego wysokość opiera administracja skarbową o wysokość czynszu i że administrację nim powierzono władzom podatkowym ze względu na formę wymiaru, podobną do formy wymiaru innych podatków.

L o k a l a m i są: pomieszczenia mieszkalne, handlowe, biurowe i inne, razem z należącymi do nich zabudowaniami gospodarczymi, piwnicami, składami itp. Także mieszkanie dwuizbowe (w zasadzie wolne od podatku), podlega w całości temu podatkowi, jeżeli jest równocześnie użyte na sklep, biuro itd. (RW § 2, 11).

W u z d r o w i s k a c h o charakterze użyteczności publicznej płaci się podatek od lokali (DPRP art. 2, RW § 10, ust. z 23.3.1922 DURP: 31:254 z nowelami).

G m i n a miejska, p. wyżej rozdział 3, p. 2.

2. U w o l n i e n i a są ustanowione ze względu: na przeznaczenie i sposób użytkowania lokalu, na małe środki finansowe lokatorów, na niewynajęcie i na nową budowę.

W s z c z e g ó l n o ś c i są zwolnione: kościoły, świątynie, stałe domy modlitwy, także pomieszczenia seminariów duchownych, zakonne domy przygotowawcze, związki i stowarzyszenia młodzieży katolickiej (RW § 6), lokale urzędów państwowych i samorządowych, kancelarie stanu cywilnego (RW § 6), lokale komunalnych kas oszczędności (OPA 1934:609, Zb. 506 S); co do kas chorych p. OPA 1936:1436 z głosem Panejki; lokale Naczelnej Izby Lekarskiej (OPA 1937:1674 z głosem Wasiutyńskiego). Zwolnione są również lokale reprezentacyjne władz państwowych (RW § 5), lokale przedstawicielstw dyplomatycznych państw obcych, misyj i konsulatów oraz mieszkania eksterytorialnego ich personelu pod warunkiem wzajemności (p. OMS z 30.9.1936 DU: 27:817); lokale instytucji naukowych, wyznaniowych, oświatowych i dobroczynnych; lokale szpitali; dalej mieszkania jedno- i dwuizbowe, a trzyizbowe, gdy są zajmowane przez niemających podnajemców bezrobotnych; lokale zakładów przemysłowych (nie handlowych lub komunikacyjnych), podpadających pod pojęcie przemysłu w znaczeniu taryfy do świadectw kategorii przemysłowej (a więc warsztaty i lokale do sprzedaży rzemieślników i lokale fabryczne); niezajęte na mieszkania biura, składy i pomieszczenia w obrębie takiego zakładu (RW § 4,

OMS z 2.5.1935 DU: 13:127); lokale niezajęte i lokale w nowozbudowanych domach (p. str. 59) przez 10 lat od dnia użytkowania budowli, gdy były użytkowane przed 1.1.1929, a przez lat 15, gdy zaczęło się użytkowanie po tym terminie.

Specjalne przepisy zwalniają Bank Polski, Bank Rolny, Monopole Spirytusowy, Tytoniowy, Solny, Zakład Emerytalny, Kolej, Poczta; inne przedsiębiorstwa państwowe i samorządowe podatek ten opłacają (RW § 10).

W województwie śląskim ten podatek nie obowiązuje.

3. Obowiązkiem do uiszczenia jest osoba (fizyczna lub prawna), która lokal zajmuje lub trzyma go do swojej dyspozycji. Początek obowiązku ma miejsce z początkiem następnego miesiąca po zajęciu lokalu lub utracie dla niego zwolnienia podatkowego; koniec obowiązku — z końcem miesiąca, w którym lokal opróżniono, lub w którym uzyskał zwolnienie.

Ustrój gminy miejskiej, uzyskany lub utracony, powoduje, że początek lub koniec obowiązku podatkowego ma miejsce od następnego miesiąca po ogłoszeniu w DURP przepisu o uzyskaniu lub utracie tego ustroju (art. 8).

Członkowie zarządu spółki z o.o. w razie bezskutecznej egzekucji o podatek od lokali, wymierzony spółce. P. OPA 1935:1268 z głosem Wróblewskiego i art. 298 kh. z komentarzem Allerhanda.

4. Wymiar następuje na okres dwuletni.

Na podstawie DPRP z 14.11.1935 wymierzono podatek ten poraz pierwszy na lata 1936 i 1937.

5. Podstawą wymiaru jest faktyczne komorne (za samo mieszkanie) z roku, poprzedzającego okres podatkowy; przy lokalach niezajętych lub zajętych bezpłatnie podstawą jest wartość czynszowa.

Faktyczne komorne tłumaczone jest jako komorne umowne, które najemca jest obowiązany uiścić. (RW § 14).

Umieblowanie, opał, światło, usługi itd. potrąca się z podstawy.

Zmiany wysokości komornego w pierwszym roku okresu podatkowego nie wpływają na wysokość podatku w tymże roku; wpływają natomiast na wysokość podatku w drugim roku, o ile przekroczyły w górę lub w dół 10 procent ustalonej podstawy (DPRP z 14.11.1935, art. 6).

W hotelach, pensjonatach itp. podlegają lokale podatkowi, chyba że są zwolnione jako jedno lub dwuizbowe itd.

6. Stawka podatkowa wynosi 8% komornego lub wartości przy lokalach trzyizbowych, a 12% przy lokalach większych.

Izbą jest pokój mieszkalny, pokój użyty na biuro, na sklep, kuchnia, pokój dla służby itp. Nie jest izbą: łazienka, śpiżarnia, przedpokój, weranda, kurytarz, hall, itp. (RW § 16).

7. Płatny jest podatek półrocznie, w ratach równych: pierwsza do 30.4., druga do 31.10. każdego roku.

Umorzenie zaległości od jedno- i dwuizbowych lokali mieszkalnych aż po 1.1.1936 nastąpiło z mocy DPRP z 14.11.1935, art. 12.

8. Odpowiedzialny za ten podatek, solidarnie z zajmującym mieszkanie, jest małżonek, rodzice, dzieci i rodzeństwo, mieszkający z nim stale w opodatkowanym lokalu (OP art. 129).

9. Postępowanie i miejscowa kompetencja urzędów skarbowych unormowane są w OP, w RW do OP oraz w instrukcji podatkowej.

P. wyżej rozdział 1, co do omawianych wyżej zagadnień. — Miejscowo właściwym jest ten urząd, w którego okręgu lokal jest położony (OP art. 10).

10. Wpływy z tego podatku przypadają miastu (41,25%), państwowemu funduszowi budowlanemu (34%), funduszowi kwaterek wojskowego (23%) i Skarbowi Państwa, jednak tylko jako wynagrodzenie za czynności związane z wymiarem i poborem (1,75%).

Za wymiar i pobór od 1936/37 pobiera Skarb Państwa 1,75%, przedtem pobierał 3%.

Fundusz kwaterek wojskowego utworzony ust. z 15.7.1925 DURP:97:681, która ograniczyła obowiązek dostarczenia kwater wojsku, a wzamian za to obciążyła czynsz podatkiem kwaterek w wysokości 4 procent na rzecz tego funduszu, w celu zebrania środków na wybudowanie domów mieszkalnych dla oficerów i żonatych podoficerów. Podatek ten miał być pobierany przez 7 lat (art. 16, 17 i 18). Został jednak zniesiony ust. z 2.8.1926 DURP 94:254 przy wprowadzeniu ogólnego podatku od lokali, który miał być pobierany do końca roku 1942, a z którego wpływów miał otrzymać fundusz kwaterek udział w wysokości połowy przy mniejszych, a z górą jednej piątej przy większych mieszkaniach. DPRP z 14.11.1935 zniósł czasowe ograniczenie w pobieraniu tego podatku. P. zresztą t. I.

Państwowy fundusz budowlany ma zapewnione wpływy z tego podatku, jako następca funduszu rozbudowy miast (ust. z 22.4.1927 DURP 42:372, art. 23, zmieniony DPRP z 14.11.1935 DURP 82:505, art. 10). P. nadto t. I.

5. Podatek przemysłowy.

Źródła: Ust. z 15.7.1925 z szeregiem nowel w jednolitym tekście DURP 1936:46:339 (państwowy podatek przemysłowy). — RMS z 14.9.1934 DURP: 85:770 (rozp. wyk.). — RPRP z 7.6.1927 DURP: 53:468 (prawo przemysłowe).

Literatura: Kauzik, Podatek przemysłowy, 1929. — Koźlik, Podatek przemysłowy w zastosowaniu do spółdzielni, 1932. — Urban, Rejs, Kotowicz, Ustawodawstwo Podatkowe, 1935. — Basseches, Korkis, Kodeks podatkowy, 2 wyd., 1937. — Popiel i Monderer, Podatek przemysłowy, 1937. — GUS, Statystyka wymiarów podatku przemysłowego za I i II półroczne 1924 r., 1925.

1. Historia. 2. Podmioty. 3. Postać. 4. Uwolnienia. 5. Świadczenia przemysłowe. 6. Podatek od obrotu. 7. Stawka. 8. Wymiar. 9. Uiszczenie. 10. Odpowiedzialność. 11. Ulgi. 12. Zryczałtowanie. 13. Scalenie. 14. Podatek wyrównawczy. 15. Naruszenie przepisów. 16. Ocena.

PODATEK PRZEMYSŁOWY

Świadczenia i podatek od obrotu	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Świadczenia, w tys. . . .	673,5	652,1	603,0	678,8	650,1	619,5	643,6	670,0
w tym przedsiębiorstwa								
handlowe, liczba w tys. . . .	460,8	455,9	443,7	427,9	405,9	403,5	415,4	431,6
przemysłowe, liczba w tys. . . .	182,9	166,6	130,4	203,4	203,7	211,8	221,7	234,7
Wpływ w mln zł	30,0	27,3	24,3	27,5	.	.	.	.
Podatek od obrotu								
Wpływ w mln zł	346,3	299,2	237,3	194,8	175,5	179,7	175,6	.
Liczba płatników w tys. . . .	597,6	589,8	572,7	639,0	651,0	643,0	676,0	.
Obrót ustalony w mld zł	25,4	21,7	17,7	15,1	15,2	14,7	15,1	.
Wymiar podatku w mln zł	420,1	355,4	289,2	188,1	188,0	177,0	180,0	.
w tym przedsiębiorstwa								
handlowe								
Liczba płatników w tys. . . .	446,4	427,8	421,4	427,9	.	.	.	.
Obrót ustalony w mld zł	15,1	12,6	10,4	.	.	.	.	.
Wymiar podatku w mln zł	229,8	192,3	158,5	.	.	.	.	.
przemysłowe								
Liczba płatników w tys. . . .	129,1	139,4	128,0	.	.	.	.	.
Obrót ustalony w mld zł	10,1	8,9	7,1	.	.	.	.	.
Wymiar podatku w mln zł	184,1	157,1	125,3	.	.	.	.	.

Wpływy odnoszą się do lat budżetowych 1929/30 i n. — Dodatek nadzwyczajny jest wykazany w tablicy rozdziału 1 od wszystkich danin łącznie. — Świadczenia obejmują także karty rejestracyjne.

1. Historia. Z chwilą odzyskania niepodległości obowiązywało w każdej z trzech dzielnic Polski inne ustawodawstwo w zakresie podatku przemysłowego. Polska ustawami z 6.7.1920, 17.12.1921, 14.5.1923 i 15.7.1925 zunifikowała to ustawodawstwo we wszystkich dzielnicach nie wyłączając Śląska. Opodatkowanie polegało w obciążeniu przedsiębiorstwa świadectwem

(patentem pochodzenia rosyjskiego) i podatkiem od obrotu. Celem podwyższenia wpływów z podatku przemysłowego wprowadzony zostaje w roku 1926 pobór 10% dodatku do tego podatku, który to dodatek, ustanowiony początkowo tylko na rok jeden, zamieniony zostaje w roku 1931 na dodatek stały (ust. z 12.2.1931 DURP:16:82), a w roku 1935 zostaje podwyższony z 10% na 15%. Reforma wprowadzona ustawą z 19.12.1931 obniża stawki podatku od obrotu, usuwa szereg zagadnień spornych, umożliwia uproszczenie konstrukcji i wymiaru przez scalenie podatku od obrotu i jego zryczałtowanie pozatem rozszerza uprawnienia MS do udzielania zwolnień i ulg. W roku 1933, w poszukiwaniu nowych źródeł podatkowych na częściowe pokrycie wciąż rosnących deficytów budżetowych, wprowadzona zostaje nadzwyczajna danina majątkowa, która dla płatników podatku przemysłowego nie jest niczym innym, jak innego rodzaju dodatkiem do tego podatku, mającym na celu podwyższenie wpływów (ust. z 24.3.1933 DURP: 29:248). Z początkiem 1936 r. następuje dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z 14.1.1936 DURP:3:15 dalsza reforma podatku przemysłowego, która jednakże znów nie obejmuje całości zagadnienia, lecz tylko upraszcza formy jego poboru. Znosi mianowicie wszelkie dodatkowe daniny, pobierane przy podatku przemysłowym od obrotu na rzecz Państwa i samorządów oraz opłaty stemplowe od rachunków, włącza je do podatku przemysłowego od obrotu drogą odpowiedniego podwyższenia stawek podatkowych, a samorządowi terytorialnemu wzamian za zniesiony dodatek przyznaje udział we wpływach z podatku na rzecz Państwa. Reformą tą uzyskano wprowadzić znaczne uproszczenie systemu podatkowego, ale nie usunięto wad strukturalnych, jakie podatek przemysłowy w swej obecnej formie wykazuje i którymi nad życiem gospodarczym ciąży.

2. Podlegają podatkowi przemysłowemu: wszelkie obliczone na zysk przedsiębiorstwa (przemysłowe, handlowe i inne), nadto tzw. zajęcia przemysłowe, wyliczone w taryfie, wreszcie samodzielnie wykonywane wolne zawody, wyliczone w ustawie.

Klasyfikacja tego podatku w systemie p. Głabiński w głosie do OPA 1934:661.

Nie osoby lecz przedsiębiorstwa podlegają temu podatkowi (tak OPA 1936:1592, inaczej a nie trafnie OPA 1936:1591).

Do pojęcia przedsiębiorstwa wymagane jest prowadzenie czynności na zysk obliczonych, choćby nie istniała jednostka finansowo, handlowo i technicznie zorganizowana. P. OPA 1932:5; 1933:213; 1934:702 (z głosem Chełmońskiego), 703, 670, 741 (z głosami Pomianowskiego); 1935:1108.

Nielegalnie istniejące przedsiębiorstwa (bank bez koncesji, przemysł, tajna gorzelnia itd.) nie podlegają obowiązkowi podatkowemu w żadnej postaci (p. OPA 1937:1701, przeciwnie OPA 1937:1664 i 1734 z głosem Pomianowskiego, który dopuszcza do opodatkowania przy zewnętrznej formie organizacyjnej handlowej, przemysłowej lub zawodowej).

W likwidacji pozostające przedsiębiorstwa podlegają podług judykatury NTA i SN podatkowi (OPA 1937:1702 i 1703 z głosem Chełmońskiego). Judykatura budzi wątpliwości, gdyż likwidacja nie ma zysku na celu.

Przedsiębiorstwo w rozumieniu ustawy o podatku przemysłowym nie pokrywa się z pojęciem przedsiębiorstwa w znaczeniu gospodarczym i prawnym. Jedno przedsiębiorstwo w znaczeniu gospodarczym i prawnym może obejmować kilka przedsiębiorstw w znaczeniu podatkowym, tj. kilka działalności gospodarczych, odrębnie w ustawie podatkowej ujętych. Z tego powodu jedno przedsiębiorstwo w znaczeniu gospodarczym i prawnym może być zobowiązane do wykupienia kilku odrębnych świadectw i do płacenia podatku od obrotu według kilku stawek przy różnych podstawach wymiaru. Również pociągana jest jedna i ta sama osoba kilkakrotnie do podatku, gdy prowadzi kilka przedsiębiorstw w znaczeniu prawnym i gospodarczym, lub przedsiębiorstwo i wolny zawód itd., gdyż przedsiębiorstwo a nie osoba jest podmiotem podatkowym.

Handlowym jest przedsiębiorstwo, w którym prowadzi się handel na podstawie zawieranych umów, przemysłowym w ścisłym znaczeniu, gdy wytwarza lub przetwarza się towary (art. 11 i 12). Zagadnienie czy przedsiębiorstwo jest przemysłowym czy handlowym jest ważne ze względu na świadectwo i wysokość stawek podatku od obrotu, które to stawki są wyższe przy przedsiębiorstwach przemysłowych.

Wolne zawody wyliczone są w ustawie i tylko te podlegają podatkowi: lekarze (także ich pracownice chemiczne, analityczne i bakteriologiczne), dentyści, weterynarze, felczerzy, adwokaci, notariusze, obrońcy sądowi, architekci, inżynierowie, inni technicy (art. 9 ust.).

Zajęcia przemysłowe wyliczone są w taryfie i tylko te podlegają podatkowi: ekspedytorzy celni, pośrednicy (handlowi i giełdowi), inspektorzy i agenci (ubezpieczeniowi, przewozowi, komunikacyjni, instytucyj kredytowych) i komiwojażerowie.

Nie podlegają temu podatkowi: gospodarstwa rolne i leśne oraz związane z nimi (nie samoistnie prowadzone) hodowla inwentarza, mleczarstwo, sadownictwo, ogrodnictwo, pszczelarstwo i rybołówstwo. Nie podlegają też temu podatkowi sprzedaż i dostawa wytworów tych gospodarstw, byleby nie było osobnych, poza gruntami gospodarstwa położonych załadów i składów. Nie podlegają również podatkowi prowadzone na własnym lub dzierżawionym gruncie i na własne potrzeby: eksploatacja pokładów torfu, piasku, wapna, kamieni, kredy, fosforytów i połączone z nią cegielnie, piece wapienne itp., wreszcie tartaki i młyny.

Sprzedaż na targu z wózków produktów swego gospodarstwa przez producentów rolnych nie podlega podatkowi (OMS z 29.5.1934 DU:16:207), ani sprzedaż okorowanej wikliny z własnych gruntów bez oddzielnego zakładu handlowego (OPA 1934:528), ani sprzedaż drzewa na pniu (RW § 4), ani wyrąb drzewa, dokonywany przez właściciela na własny rachunek (art. 2, p. jednak niżej). Place do przeładowania własnych produktów, kasowane po przeładowaniu, nie powodują opodatkowania (p. OMS z 2.4.1934 DU:12:153 i RW § 5).

Podlegają podatkowi gorzelnie, browary, cukrownie i tym podobne zakłady przemysłowe, choćby należały do gospodarstw rolnych; niemniej

przemysłowo i zawodowo, jako wyłączny lub przeważający rodzaj gospodarstwa, prowadzone mleczarstwo, ogrodnictwo, rybołówstwo, sadownictwo i wreszcie wyrąb lasu przez właściciela, gdy właścicielem lasu jest osoba handlująca lub spółka przemysłowa lub handlowa (art. 2, RW § 3). Sprzedaż produktów, dokonywana z zakładów lub składów poza gruntami właściciela i rybołówstwo, gdy obszar zajęty do tego celu jest o 20% większy od obszaru pod uprawą rolną lub leśną również podlegają podatkowi. (OMS z 19.12.1933 DU: 36:321).

3. Postać, w jakiej pobierany jest podatek przemysłowy, jest dwojaka: świadectwa przemysłowe i podatek od obrotu. Regułą jest, że przedsiębiorstwo opłaca ten podatek w obu postaciach. Wyjątkowo obciążenie następuje bądź w jednej, bądź w drugiej postaci.

Tylko do wykupienia świadectw przemysłowych, bez opłacania podatku od obrotu, zobowiązani są handlarze wędrowni, jarmarczni, komiwojażerowie krajowych firm, inspektorzy i agenci towarzystw ubezpieczeniowych i przedsiębiorstw przewozowych, komunikacyjnych oraz kredytowych, wydawnictwa dzienników i pism periodycznych z drukarniami, oraz pracujący przy współudziale co najwyżej jednego członka rodziny rzemieślnicy i rękodzielnicy z kartą rzemieślniczą, nadto dorożkarze, furmani i rybołowcy. Jednak mydlarstwo, rzeźnictwo i wyrąb mięsa obciążone są w obu postaciach (art. 8 a nadto RW § 37 n., OMS z 28.3.1936 DU: 9:298 i OPA 1935:1203).

Tylko podatek od obrotu, bez świadectwa przemysłowego, opłacają samodzielne wolne zawody lekarzów, dentyków, weterynarzów, felczerów, adwokatów, notariuszów, obrońców sądowych, architektów, inżynierów, innych techników oraz inne wolne zajęcia ustalone przez MS (art. 9).

Niewymienione w taryfie przedsiębiorstwa i wolne zawody niewymienione w art. 9 ust. podlegają podatkowi dopiero po ich zaklasowaniu przez MS (p. str. 74); zajęcia przemysłowe, niewymienione w taryfie, nie podlegają podatkowi. P. OPA 1933:291 i 292 z głosem Pomianowskiego.

4. Zwolnione z ustawy od podatku w obydwu postaciach tj. od świadectw i od podatku od obrotu są (art. 3):

państwowe i samorządowe przedsiębiorstwa;

w szczególności: państwowe są wolne tylko wtedy, gdy nie są wydzielone z administracji (RW § 7) lub skomercjalizowane, gdy nie są prowadzone na podstawie praw zwierzchniczych, monopolowych lub na potrzeby administracji państwowej. Samorządowe są wolne, gdy są przedsiębiorstwami, prowadzonymi przede wszystkim do celów użyteczności publicznej, gdy są prowadzone we własnym zarządzie i na własny rachunek (także utrzymywane przez związki samorządowe lombardy, kasy pożyczkowe i kasy oszczędności z ograniczonym zakresem działania (OPA 1936:1499), również zakłady i przedsiębiorstwa gospodarczo związane z przedsiębiorstwem użyteczności publicznej (RW § 9). Przywilej ten ogranicza SN tylko

do samorządu terytorialnego i gospodarczego, nie ma go samorząd wyznaniowy (OPA 1932:6 i 1933:431). Wolne są również koleje państwowe oraz będące w zarządzie P.K.P. koleje prywatne,

zakłady naukowe i widowiska;

w szczególności: zakłady ogólno-kształcące i zawodowe (publiczne i prywatne), zakłady wychowawcze i poprawcze, biblioteki, muzea, czytelnie, warsztaty szkolne, ogrody i sady wzorowe, utrzymywane przez stowarzyszenia sportowe i przeznaczone dla członków boiska, cyklodromy i ślizgawki, nie wydzierżawione teatry państwowe i komunalne, wyjątkowo kinematografy. Nie są wolne szkoły tańca, szkoły szoferów, fechtunku, internaty prywatne itd. (RW § 11 i OPA 1934:668 z głosem Pomianowskiego);

zakłady kredytowe i spółdzielnie;

w szczególności: zakłady prowadzące operacje kredytu długoterminowego (RW § 15), spółdzielnie mieszkaniowe do budowy nowych domów, spółdzielcze instytucje drobnego kredytu i spółdzielnie pracy do wykonywania robót siłami członków;

kasy i związki pracownicze;

w szczególności: kasy emerytalne pracowników publicznych i prywatnych oraz inteligencji zawodowej, tychże kasy oszczędnościowo-pożyczkowe, pogrzebowe itp. i związki pracownicze do dostarczania odpowiedzialnych pracowników;

ludowy przemysł i rzemiosło oraz odnajem pokoi i utrzymywanie stołowni;

w szczególności: przemysł ludowy, chałupnictwo i rzemiosła, ubocznie przez małych lub bezrolnych bez obcych sił wykonywane, pokoje umeblowane (jeden i dwa), stołownie (do 10 stołowników). P. RMPH z 27. 5.1935 DURP:42:283, OMS z 15.7.1935 DU:20:477, RW § 13.

Przewóz podróźnych przez przedsiębiorców żegluga morskiej, tranzakcje ziemiopłodami na giełdach i obroty eksportowe są wolne tylko od podatku od obrotu — nie od świadectw, p. str. 82 n.

Zwolnienie przez władzę od tego podatku w obydwóch postaciach, tj. od świadectw i od podatku od obrotu, może nastąpić albo na podstawie generalnej normy MS, wydanej dla osiągnięcia pewnych celów (art. 39), albo na podstawie indywidualnego zwolnienia przez Izbę Skarbową, gdy obrót jest stosunkowo nieznaczny (art. 44), albo przez Urząd Skarbowy w postępowaniu wymiarowym, gdy płatnik jest ubogi a jego podatek nie przenosi 100 zł. rocznie (art. 3).

W szczególności zwolnione zostały nowe przedsiębiorstwa, ważne dla obrony Państwa i rozwoju gospodarstwa społecznego (RPRP z 22.3.1928 DURP:36:329); przedsiębiorstwa w Gdyni aż do r. 1945, o ile przyczynić się mogą do gospodarczego rozwoju miasta (RPRP z 1.6.1927 DURP 1935:42:285 i ust. z 29.3.1937 DURP:27:190); rybołówstwo (RMS z 26.2.1937 DU:7:218); organizacje społeczno-rolnicze (OMS z 5.11.1936 DU:30:921). — Indywidualne przedsiębiorstwa, których bezpośrednim zadaniem jest popieranie celów publicznych, dobroczynnych lub ogólnie użytecznych, a których obrót jest stosunkowo nieznaczny może zwolnić Izba Skarbowa (ust. art. 44, RPRP z 28.12.1934 DURP:110:976, OMS z 5.2. 1935 DU 1935:4:75).

5. Świadectwo przemysłowe, zwane potocznie patentem, winno być wykupione w zasadzie dla każdego oddzielnego zakładu czynnego przedsiębiorstwa i dla każdego zawodowo wykonywanego zajęcia przemysłowego, chyba że specjalny przepis zwalnia od nabycia świadectwa.

Patent akcyzowy (patentowa opłata) jest rodzajem specjalnego dodatkowego świadectwa przemysłowego, płaconego przez zakłady wyrobu i przerobu spirytusu i wina oraz zakłady sprzedaży napojów alkoholowych. Do patentu akcyzowego odnoszą się specjalne przepisy, p. str. 195.

Oddzielny zakład handlowy jest to osobne pomieszczenie (stałe lub ruchome, zamknięte lub otwarte, także część pomieszczenia), w którym prowadzi się handel towarowy lub inne w taryfie wyliczone operacje handlowe (art. 11). Oddzielny zakład przemysłowy jest to pomieszczenie (zamknięte lub otwarte) do produkcji jednego rodzaju wytworów (wytwórnia, pracownia, warsztat, zakład rzemieślniczy). Pomieszczony jest zakład albo w jednym obejściu, albo stanowi jednolity zespół gospodarczy, choćby z kolejnymi stopniami obróbki lub przeróbki, które są z istoty swojej innymi rodzajami produkcji. Odrębnie jest podana definicja zakładu górniczego, kolejowego, żeglugowego, wyrębu lasu, dokonywania robót i dostaw, poboru opłat, handlu wędrownego, jarmarcznego. Wątpliwości rozstrzyga na podanie Izba Skarbowa w porozumieniu z urzędem wojewódzkim (art. 12, lecz nadto 24, RW § 45, 54), albo bez porozumienia, gdy chodzi o nieprzewidziane w ustawie przedsiębiorstwa (art. 21). Te kazuistyczne i niejasne, z rosyjskiego ustawodawstwa przejęte, przepisy (art. 11 do 21) z szeregiem wyjątków, przy braku jednak ustawowej definicji zakładu i przedsiębiorstwa, są w praktyce powodem sporów, czy w ogóle i jakie ma być wykupione świadectwo, czy potrzeba wykupić kilka świadectw, czy chodzi o oddzielny zakład, czy tylko o oddzielny skład, wymagający tańszej znacznie karty rejestracyjnej (p. niżej). W dodatku spory te niezawsze zgodnie rozstrzygane są w ostatniej instancji przez Najwyższy Trybunał Administracyjny z jednej strony a przez Sąd Najwyższy z drugiej strony p. np. OPA 1933:214 i 332.

Brak zakładu lub lokalu do wykonywania przedsiębiorstwa nie zwalnia od obowiązku wykupienia świadectwa: np. skup zawodowy i dostawa, prowadzone bez zakładu, ekspedytor celny bez biura, hurtownik sprzedający detalistom owoce i węgiel z wagonu kolejowego (OPA 1932:

10; OPA 1934:670 z głosem Pomianowskiego; Świtalski, Skup zawodowy, Cz. Sk. 1930).

Zajęciem przemysłowym jest zajęcie ekspedytora celnego, maklera giełdowego, pośrednika handlowego, inspektora i agenta przedsiębiorstwa ubezpieczeniowego, przewozowego, komunikacyjnego i kredytowego oraz komiwojażera. Te zajęcia traktują przepisy na równi z przedsiębiorstwem, o ile zajęcia te są zawodowo wykonywane (taryfa część III, lit. D, ust. art. 10). Pośrednik, pojęcie p. ust. art. 5 p. 5 ustęp 7, OPA 1937:1672 z głosem Małka.

Ustalenie czy wystarczy dla przedsiębiorstwa lub zajęcia jedno świadectwo, czy potrzeba ich więcej, stało się niemal w każdym indywidualnym przypadku, wobec zawilej konstrukcji i brzmienia przepisów, raczej rzeczą praktyki niż logicznej dedukcji z ogólnych zasad (art. 11, RW § 43).

Oddzielne świadectwa winny być wykupione np. na hotel i prowadzoną w nim restaurację; sklep kolonialny i restaurację (RW § 43); skład wędlin i lokal śniadaniowy (OPA 1935:990); herbaciarnię i handel spożywczy; restaurację i drobną sprzedaż tytoniu; młyn i prowadzoną przy nim piekarnię; młyn i sprzedaż węgla; młyn mączny i połączony z nim krupiański (OPA 1934:637); na kopalnię i na dostarczanie wydobywanej z niej wody (OPA 1937:1735); piekarnię i razem z nią prowadzoną cukiernię; skład apteczny i zakład wywoływania klisz; księgarnię i handel papieru; handel towarowy i dostawę takich samych towarów; handel towarowy 3-ej i niższych kategorii i przy nim prowadzony komis lub pośrednictwo (OMS z 4.4.1934 DU:11:141); skup skór surowych i sprzedaż wyprawionych (OPA 1934:845); ubój zwierząt i wyrab mięsa; ubój i masarstwo; przedsiębiorstwo przemysłowe i sprzedaż wyrobów własnej produkcji poza lokalem zakładu przemysłowego (art. 14, RW § 47).

Oddzielne świadectwa nie są wymagane przy handlu hurtowym i detalicznym prowadzonym w jednym zakładzie i przy zakładzie przemysłowym wykonującym kilka związanych ze sobą gałęzi fabrykacji; wówczas musi być wykupione jedno świadectwo handlowe lub przemysłowe lecz najwyższej kategorii (art. 24, RW § 54). Nie wymaga osobnych świadectw sprzedaż wyrobów własnej produkcji w samym zakładzie przemysłowym (art. 14, RW § 47), ani restauracja o dwóch oddzielnych salach (OPA 1937:1705).

Konsekwencją wykupienia świadectwa tej lub innej kategorii jest uprawnienie do wykonywania tego przedsiębiorstwa lub zajęcia w granicach, taryfą dla wykupionej kategorii określonych, a w braku takiego określenia w taryfie w granicach zwyczajnych. Nie zwalnia jednak wykupienie świadectwa od dopełnienia innych obowiązków, prawem przemysłowym lub innymi przepisami nałożonych, oraz od stosowania się do ograniczeń, w szczególności nie zwalnia od obowiązku uzyskania koncesji lub pozwolenia.

Wpływ na stawkę podatku obrotowego p. str. 84.

Charakter kupca rejestrowego zależy jest od wysokości wykupionego świadectwa (art. 4 k. h.). Charakter ten ma przedsiębiorstwo prowadzone w większym rozmiarze, zatem przedsiębiorstwo handlowe ze świadectwem I i w zasadzie II kategorii, przemysłowe kategorii I do V, czasami VI do VIII, pod warunkami RMPH z 23.10.1936 DURP:84:590.

Kartę rejestracyjną (a nie osobne świadectwo) winny wykupywać przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe na każdy, utrzymywany przez siebie oddzielny skład. Karta ma być wykupiona corocznie za kwotę 10 zł. z 15% dodatkiem (art. 22, 23).

Z istoty swojej nie jest karta rejestracyjna podatkiem, tylko kosztem ewidencji, potrzebnej władzom do celów podatku przemysłowego (SN w OPA 1932:7). Praktyka skarbową jednakże uważa kartę rejestracyjną za podatek.

Skład oddzielny służy do przechowywania, przesuszania, sortowania, oczyszczania i do innych, odrębnie dla przedsiębiorstw handlowych, a odrębnie dla przemysłowych, wyliczonych czynności. Za taki skład uważa się jedno lub kilka pomieszczeń poza zakładem handlowym lub przemysłowym (art. 22 i OPA 1937:1706). Zakłady handlowe II kategorii mają prawo do składów oddzielnych bez ograniczenia ilości, lecz w tej miejscowości, w której się zakład znajduje; od tych składów należy wykupywać kartę rejestracyjną, od innych świadectwo. Zakłady handlowe III kategorii mają prawo tylko do dwóch składów (taryfa cz. II A I kategoria 2 i 3).

Taryfa, załączona do ustawy, a drobiazgowo i niefortunnie skonstruowana, określa cenę świadectwa. Cena ta zależy od grupy i od kategorii, w którą wpada dane przedsiębiorstwo oraz od miejscowości, w której się znajduje.

Grup przedsiębiorstw handlowych jest 21: handel towarowy, skup zawodowy, instytucje kredytu krótkoterminowego, przedsiębiorstwa ubezpieczeniowe, roboty i dostawy, pośrednictwo, handel wędrowny, domokrażny, rozwożny, obnośny itd. — Grup przedsiębiorstw przemysłowych jest 19: kopalnie węgla, rudy, nafty, młyny, gorzelnie, browary itd. — Grup zajęć przemysłowych jest 4: ekspedytorzy celni, maklerzy i pośrednicy, ajenci i inspektorzy przedsiębiorstw ubezpieczeniowych, przewozowych, komunikacyjnych i instytucji kredytowych oraz komiwojażerowie.

Kategorii, do których może należeć poszczególne przedsiębiorstwo handlowej grupy jest pięć, w niektórych grupach ilość kategorii jest mniejsza. Przedsiębiorstwo przemysłowej grupy może należeć do jednej z ośmiu kategorii; w niektórych grupach ilość kategorii jest mniejsza. Zajęcie przemysłowe może należeć do jednej z czterech kategorii. Zależnym jest zaliczenie do jednej z kategorii przy przedsiębiorstwach handlowych od rodzaju handlu (hurt, detal, drobna sprzedaż, sprzedaż konsumentom, sprzedaż drobnym kupcom itd.), od rodzaju towaru, od wielkości obrotów, od kapitału zakładowego, od ilości pracowników, od ilości pokoi, łóżek, kabin do najęcia, od ilości miejsc na widowni; przy przedsiębiorstwach przemysłowych

wych od rozmiaru produkcji, to znaczy od jej ilości, od ilości robotników, od użycia silników, od rodzaju walców młyńskich, od ilości pras w olejarniach itd; przy zajęciach przemysłowych od miejscowości, w której położony jest urząd celny i w której wykonywane jest zajęcie. Wymienione w ten sposób w taryfie i stwierdzone w danym przypadku znamiona, odrębne dla każdej kategorii, kazuistycznie podane i tak samo wyjaśniane są przyczyną wielkiej ilości spraw karnych, a liczna judykatura jest konsekwencją tego stanu.

P r z y k ł a d y: młyn mączny należy do jednej z 8-miu kategorii grupy przemysłowej, zależnie od długości średnic wszystkich par żaren lub walców. Przędzalnia należy do jednej z 8 kategorii grupy przemysłowej zależnie od ilości robotników i stosowania mechanicznych silników. Skup zawodowy należy do jednej z 4 kategorii grupy handlowej zależnie od wysokości dokonanego w ciągu roku skupu. Handel towarowy należy do jednej z 5 kategorii grupy handlowej zależnie od rozmiaru handlu (hurt, detal, handel drobny, wędrowny, jarmarczny) oraz równocześnie od rodzaju towarów, którymi obraca (wyliczonych w 22 pozycjach), od nabywców (kupcy, drobni kupcy, spożywcy), od ilości personelu, od wielkości lokalów, ilości składów. Przedsiębiorstwo kinematograficzne należy do jednej z 3 kategorii przedsiębiorstw handlowych zależnie od ilości miejsc na widowni.

M i e j s c o w o ś ć, w której się dane przedsiębiorstwo znajduje lub wykonywanym jest zajęcie, również wpływa na cenę świadectwa. Przedsiębiorstwo i zajęcie przemysłowe o tych samych znamionach płaci różną cenę zależnie od tego, czy znajduje się w Warszawie, czy w miejscowościach klasy pierwszej do czwartej, wyliczonych w taryfie (art. 23). Tylko przedsiębiorstwa handlowe pierwszej oraz przemysłowe pierwszej do piątej kategorii płacą wszędzie jednakową cenę. Przedsiębiorstwo lub zajęcie, wykonywane w kilku, zaliczonych do różnych klas, miejscowościach (skup), płaci świadectwo podług najwyższej klasy miejscowości (art. 25). MS ma prawo przenoszenia miejscowości do wyższej lub niższej klasy (art. 26).

Z a k l a s o w a n i a przedsiębiorstwa dokonuje Minister Skarbu, gdy rodzaj tego przedsiębiorstwa (nie zajęć przemysłowych) nie wpada w żadną z przewidzianych taryfą kategorii, bo np. nie istniał w chwili wydania taryfy (handel aparatami radiowymi, garaże samochodowe, laboratoria chemiczne, olejarnie nieparowe, zajazdy dla furmanek itd.).

R o z p o r z a d z e n i e MS ogłoszone w DURP przepisuje wówczas, do jakiej kategorii należy zaliczyć takie przedsiębiorstwa (art. 26, OPA 1933:186 i 481).

Z a j ę c i e p r z e m y ś l o w e, w taryfie pominięte, nie wykupuje świadectwa (ekspedytorzy kolejowi, nie celni, p. Zb 78 Si OPA 1933:302).

N i e l e g a l n i e istniejące przedsiębiorstwo (bank bez koncesji, przemysłnictwo, tajna gorzelnia itd.), p. str. 67 i 78.

R o c z n e świadectwa i roczne karty rejestracyjne są regułą. Cena ich winna być przez zobowiązanego uiszczoną w całości za następny rok zgóry (art. 27).

P ó ł r o c z n e świadectwa i karty rejestracyjne są wyjątkiem. Prawo mają do nich: nowe przedsiębiorstwa, rozpoczynające działalność po 1 lipca z ważnością do końca roku (art. 28), sezonowe przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe w miejscowościach klimatycznych i leczniczych, za zezwoleniem Izby Skarbowych także w innych miejscowościach (art. 29), roboty i dostawy, których wykonywanie rozpoczęto w drugim półroczu, o ile w ogóle to przedsiębiorstwo nie trwa dłużej jak rok (art. 30, RW § 58).

D o d a t e k państwowy wynosi 15% ceny świadectwa i ceny karty rejestracyjnej, dodatki niepaństwowe mogą łącznie wynosić 70% tej ceny. Te ostatnie mogą być ustanowione na rzecz związków samorządowych (do 30%), na rzecz Izby przemysłowo-handlowych albo Izby rzemieślniczych (do 15%), oraz na rzecz szkół zawodowych, burs terminatorskich, patronatów dla młodzieży i kursów dokształcających itp. (do 25%) tej ceny (art. 42, 43).

D o d a t e k na rzecz samorządu terytorialnego może być uchwalony przez właściwy organ samorządu w wysokości co najwyżej 30% ceny świadectwa lub karty rejestracyjnej (art. 43). Poza ceną świadectwa przemysłowego jest podstawą wymiaru samoistnych danin komunalnych (p. t. III).

D o d a t e k na rzecz Izby przemysłowo-handlowych i rzemieślniczych oraz ich Związku określa pod względem wysokości corocznie MPH na podstawie budżetów tych Izby oraz ustala kategorie płatników, od których dodatek jest pobierany i przekazywany Izbie. Granice wynoszą 15 a w specjalnych przypadkach 20%. (RPRP z 15.7.1927 DURP 1936:45:335, art. 30, ust. z 10.3.1934 DURP: 26:203 i OMS z 17.9.1936 DU: 26:792).

D o d a t e k na rzecz szkół zawodowych itp. oraz podział tych sum określa corocznie MS w porozumieniu z MWROP i MPH na podstawie budżetów tych szkół. Wpływy zebrane w okręgu danej Izby Skarbowej mają być w tym okręgu zużyte z potrąceniem 20% na potrzeby wyższych uczelni zawodowych i dalszych 30% do rozdziału przez MWROP na szkoły zawodowe w ogóle, podług swego uznania (art. 43).

U l g i przy nabywaniu świadectw polegają albo w zezwoleniu na wykupno świadectwa tańszej kategorii, albo w zezwoleniu na prowadzenie przedsiębiorstwa (najniższej kategorii) bez świadectwa, albo w zezwoleniu do wykupienia dwóch półrocznych zamiast jednego rocznego. Udziela je w zasadzie Minister, albo z jego delegacji Izba skarbową lub Urząd skarbowy. Ulgi te udzielane są z urzędu przy istnieniu określonych okoliczności albo na indywidualne podania przez Izbę lub Urząd w przypadkach gospodarczo uzasadnionych lub zasługujących na szczególne uwzględnienie. Również mogą władze zupełne przedsiębiorstwo zwolnić od wykupienia świadectwa, albo udzielić zezwolenia na prowadzenie kilku rodzajów przedsiębiorstw za jednym świadectwem (art. 39 ust.).

W a r u n k i udzielenia takich ulg i właściwość władz określają drobiazgowo bardzo liczne, co roku wydawane okólniki, zależnie od wysokości obrotu, od zagrożenia egzystencji przedsiębiorstwa, od sprzedawania w przedsiębiorstwie towarów wyłącznie krajowego pochodzenia, od ilości zatrudnionego personelu, od posiadania karty rzemieślniczej, itd. W miarę pogarszania się ogólnej sytuacji gospodarczej lub sytuacji pewnej kategorii przedsiębiorstw mnoży się ilość udzielanych ulg. W szczególności uzyskiwały takie ulgi generalnymi zarządzeniami m. in.: składy apteczne, księgarnie, kioski kolejowe, wypożyczalnie, składy piwa, przedsiębiorstwa gospodnio-szynkarskie, przedsiębiorstwa włókiennicze, dorożki samochodowe, sprzedaż tytoniu, nawozów sztucznych, agentury bankowe, pensjonaty, prowadzone przez właścicieli gospodarstw rolnych, hurtownie spirytusowe, kina, skup pierza dla eksportu (ostatnio p. OMS z 27.11.1936 DU: 32:978 z uzupełnieniami). Kompetencja MS w tej dziedzinie została niemal w całości przeniesiona na Izby Skarbowe. (OMS z 15.3.1937 DU: 8:264).

S p ó ł d z i e l n i e, prowadzące handel towarowy placą III kategorii przedsiębiorstw handlowych bez względu na rodzaj prowadzonego handlu (taryfa, część I lit. A, kategoria trzecia), spółdzielnie mieszkaniowe do budowy nowych domów, spółdzielnie pracy oraz spółdzielcze instytucje drobnego kredytu zwolnione są od świadectw (art. 40, RW § 65).

O b o w i ą z a n y m do wykupienia świadectwa i donoszenia o zmianach (p. niżej) jest ten, kto rzeczywiście prowadzi przedsiębiorstwo lub wykonuje zajęcie.

W s z c z e g ó ł n o ś c i: nie tabularny tylko właściciel, nie pobierający tylko dochody lub rentę z przedsiębiorstwa, ale każdy ze spółników je prowadzących, syndyk przedsiębiorstwa upadłego itd. (OP art. 178, OPA 1934:530 i 531).

O d p o w i e d z i a l n o ś ć majątkiem ruchomym p. str. 87.

W y k u p i e n i e świadectwa następuje w kasie właściwego Urzędu skarbowego bez względu, czy chodzi o osobę fizyczną, czy prawną (art. 7 RW § 2). Płatnik składa przy wykupieniu podpisaną przez siebie deklarację.

W ł a ś c i w o ś ć m i e j s c o w a Urzędu: przy przedsiębiorstwach handlowych i przemysłowych miejsce położenia zakładów lub składów albo miejsce wykonywania przedsiębiorstwa; przy zajęciach przemysłowych, przy wolnych zawodach, przy skupie lub handlu wędrownym miejsce zamieszkania osoby wykonywującej; przy robotach i dostawach w kilku okręgach miejsce zawarcia umowy (OP art. 13). Karty rejestracyjne wykupuje się w urzędzie, w którego okręgu znajduje się skład (OP art. 41). P. zresztą wyżej rozdz. 1. p. 3.

D e k l a r a c j a jest obowiązkowym zeznaniem, do którego mają zastosowanie przepisy OP art. 68 i RW § 61. Deklaracja ta zawiera znamiona każdego oddzielnego zakładu i każdego zajęcia przemysłowego, określając jego kategorię. To samookreślenie ma swoje konsekwencje przy wymiarze

podatku od obrotu (Zb 309 S, OPA 1933:346 i 474 oraz 1934:599) i w postępowaniu karnym (OPA 1933:395).

T e r m i n do wykupienia: przed rozpoczęciem działalności (art. 28), roczne w miesiącu listopadzie i grudniu przed rokiem podatkowym (art. 27). P. nadto OP art. 140 n.

U m i e s z c z o n e winny być świadectwa i karty rejestracyjne w zakładzie lub składzie na widocznym miejscu (art. 34). Ten sam przepis wymaga s z y ł ó w nad zakładami i składami.

L u s t r a c j a coroczna ma na celu zbadanie, czy płatnicy wykupili w ogóle i czy wykupili właściwe według taryfy świadectwa. W tym celu organ lustrujący ma prawo badać książki, zapiski i wszelkie inne dokumenty, zabrać je na 30 dni do urzędu i poddać lokale oględzinom i zbadaniu. Nadto odbywa się lustracja w ciągu całego roku dla zebrania danych do wymiaru (OP art. 76, 77).

Z m i a n y w ciągu roku, uzasadniające wyższą kategorię lub przeniesienie przedsiębiorstwa do wyższej klasy miejscowości obowiązują do dopłat oraz do zawiadomienia władzy o zaszytych zmianach.

D o p ł a t ę oblicza się w stosunku rocznym lub półrocznym, zależnie od tego, czy zmiana nastąpiła przed lub po 1 lipca (art. 31). — Z m i a n y w o s o b i e przedsiębiorcy (także dzierżawcy) lub w m i e j s c u (nie ulicy) wykonywania przedsiębiorstwa, zaszły w ciągu roku, mają być zakomunikowane urzędowi skarbowemu i na świadectwie uwidocznione pod rygorem nieważności świadectwa i pod rygorem kary pieniężnej (art. 32, RW § 60, OP art. 188 i 181). Adnotacja o zmianie osoby następuje pod warunkiem uiszczenia zaległości w tym podatku (art. 32). — Z m i a n y w i ł o ś c i p e r s o n e l u muszą mieć charakter stały i być spowodowane chęcią rozszerzenia przedsiębiorstwa (OPA 1935:1016 i OMS z 25.6.1936 DU:17:546). — O b n i ż e n i e k a t e g o r i i, z a m i a n a świadectwa na inne oraz o d s t ę p o w a n i e nie są dopuszczalne (art. 33 RW § 59).

Z w r o t o w i nie podlega w zasadzie cena za świadectwo i za kartę rejestracyjną przez płatnika dobrowolnie uiszczona (OP art. 126).

Z w a l n i a n i e, umorzenie w całości lub w części, odraczanie płatności, rozłożenie na raty, przysługuje w gospodarczo uzasadnionych lub zasługujących na szczególne uwzględnienie przypadkach Ministrowi Skarbu lub z jego delegacji podległym organom (art. 39).

O d w o ł a n i e w dziedzinie świadectw załatwia w ostatniej instancji Izba Skarbowa. Też i MS przysługuje w każdym przypadku i terminie prawo nadzoru (p. str. 7).

N a r u s z e n i e m p r z e p i s ó w jest prowadzenie przedsiębiorstwa lub wykonywanie zajęcia bez przepisanej lub przepisanej

nych świadectw, utrzymywanie składu bez karty rejestracyjnej, nadto niedopuszczanie do lustracji i przeszkadzanie w niej.

Podmiotowa wina wymagana jest do naruszenia (tak SN w OPA 1933:296 i NTA w OPA 1936:1353), choćby nieumyślna (SN w OPA 1934:633, inaczej NTA w Zb. 235 S, któremu wystarcza sam fakt prowadzenia przedsiębiorstwa bez świadectwa lub bez nażytego świadectwa).

Karą za brak świadectwa lub karty rejestracyjnej jest grzywna do trzykrotnej ceny świadectwa lub karty rejestracyjnej albo trzykrotnej różnicy między ceną właściwego a posiadanego świadectwa (OP art. 178). Karą za niedopuszczenie do lustracji lub przeszkadzanie w niej jest grzywna do 2000 zł. lub areszt do 3 miesięcy lub obie kary łącznie (OP art. 183). — Karą za inne naruszenie przepisów ustaw i rozporządzeń, wezwań, poleceń lub żądań władz skarbowych jest grzywna do 500 zł (OP art. 185).

Prowadzenie zakładu handlowego lub przemysłowego bez świadectwa powoduje jego zamknięcie, jeżeli do 30 dni od spisania protokołu stwierdzającego przestępstwo świadectwo nie zostanie nabyte. (OP art. 192). — Przy skupie, handlu z pomieszczeń ruchomych, handlu wędrownym oraz zajęciu przemysłowym istnieje już w chwili sporządzenia protokołu karnego możliwość zabezpieczenia należności na towarach lub innym majątku płatnika (OP art. 136).

Egzekucja grzywny może nastąpić dopiero po prawomocności orzeczenia karnego, egzekucja należności za świadectwo, jeżeli obowiązek podatkowy nie jest zaprzeczony (OP art. 170, RW § 118 i OMS z 31.1.1935 DU: 4:72).

Nielegalnie prowadzone przedsiębiorstwo nie jest przedsiębiorstwem. Represje winny być stosowane środkami z dziedziny ustawodawstwa karnego, przemysłowego etc., nie z dziedziny podatkowego (tak SN w OPA 1937:1734 z głosem Pomianowskiego, przeciwnie OPA 1937:1664), p. str. 67.

Postępowanie, p. str. 13 i OP art. 186 n.

6. Podatek od obrotu opłaca przedsiębiorstwo, zajęcie przemysłowe lub wolny zawód od dokonanego swoją gospodarczą działalnością obrotu. Ustawa nie daje definicji obrotu, określa tylko co należy uznać za podstawę opodatkowania. W tym celu wylicza ona w 10 punktach grupy przedsiębiorstw, zajęć przemysłowych i wolnych zawodów a przy każdej z nich określa, co jest w nich obrotem, co zatem podlega opodatkowaniu.

Grupy przedsiębiorstw do obliczenia obrotu: handel towarowy i skup zawodowy; instytucje kredytu krótkoterminowego, domy bankowe i kantory wymiany; instytucje ubezpieczeniowe; roboty i dostawy; komis, pośrednictwo, ekspedycja, przewóz i komunikacja; inne przedsiębiorstwa handlowe; przedsiębiorstwa przemysłowe wydobywające lub przetwarzające surowce lub produkujące wyroby z własnych materiałów; przedsiębiorstwa przemysłowe produkujące z cudzych materiałów; inne przedsiębiorstwa przemysłowe; zajęcia przemysłowe i wolne zawody (art. 5).

Zasadą jest, że opodatkowaniu podlega suma przychodu brutto, osiągnięta w ciągu roku w zamian za świadczenia płatnika; natomiast przy komisie i pośrednictwie handlowym, przy zajęciach przemysłowych i przy samodzielnych wolnych zawodach zarobkowych, suma zarobku. Nadto określa ustawa, co z obrotu lub zarobku wchodzi w poszczególnych grupach przedsiębiorstw i zajęć do podstawy opodatkowania (art. 4 i 5).

Obrotem podlegającym opodatkowaniu jest w przedsiębiorstwach handlu towarowego i skupu zawodowego: wpływ brutto w gotówce ze sprzedaży, przy sprzedaży na kredyt należny sprzedającemu ekwiwalent, przy zamianie, równowartość za zamianę; w instytucjach kredytu krótkoterminowego: pobrane i należne procenty, prowizje, komisowe i inne wynagrodzenia za świadczenia oraz zysk brutto z oznaczonych operacji (OPA 1935:987 i 1143 z głosem Lulka; OPA 1936:1520); w instytucjach asekuracyjnych: składki w danym roku przypisane w całości lub w części zależnie od rodzaju instytucji i rodzaju ubezpieczenia; przy robotach i dostawach: przychód i należność brutto; w przedsiębiorstwach komisowych, pośrednictwa handlowego, ekspedycyjnych, przewozowych i komunikacyjnych: suma prowizji, komisowego i innych wynagrodzeń za usługi; w przedsiębiorstwach przemysłowych: przychód brutto lub zarobek, zależnie od tego, czy wydobywają lub przetwarzają surowce, albo produkują z własnych materiałów, czy też wytwarzają wyroby z cudzych materiałów; przy zajęciach przemysłowych i wolnych zawodach: zarobek brutto.

Pojęcie obrotu jako owocu produkcyjnej pracy przedsiębiorstwa, p. Pomianowski, glosy do OPA 1933:134 i 177.

Określenie, co należy uznać za obrót i tym samym, co wchodzi do podstawy wymiaru wpływa równie decydująco (czasami bardziej) na pieniężną kwotę wymiaru, co stopa podatkowa. Stąd walki o pojęcie obrotu i o jego granice, które znajdowały wyraz w nowelach do ustawy, rozporządzeniach Ministerstwa Skarbu i w licznej judykaturze NTA.

Wlicza się do obrotu i tym samym powiększają podstawę opodatkowania: koszty handlowe, tj. koszty prowizji komisantów, pośredników, agentów, sprzedawców, koszty opakowania, koszty opłacanych a obciążających płatnika stempli i podatków, koszty zapłaconego dyskonta od weksli przez sprzedawcę i płatnika otrzymanych, itd., koszty cła, ubezpieczenia towaru, wydatki na najem cudzych środków transportowych, na żywienie emigrantów przez przewoźnika, dodatki kelnerskie itd. Łagodzą tę judykaturę okólniki MS, wydawane na podstawie art. 39 ust. i polecające wyłączenie z podstaw pewnych kosztów. Dla spedytatorów p. OMS z 3.7.1936 DU: 18:566 i OPA 1936:1379 i 1380 z głosem Templa.

Nie wlicza się do obrotu: przy handlu towarowym wyłożonych za nabywcę i udowodnionych księgami handlowymi kosztów przewozu i ubezpieczenia towaru, zwrotów towarów, bonifikacji, skonta, a przy transakcjach kredytowych odsetek prolongacyjnych (art. 5 ustęp ost.). —

Dalej nie wlicza się do obrotu tzw. obrotów wewnętrznych jednego i tego samego przedsiębiorcy: z masarni do sklepu masarza, z pracowni cukierniczej do cukierni, z fabryki do sklepu itd. (art. 5 i OPA 1937:1763). — Nie wlicza się danin, które mogą obciążyć obrót przedsiębiorstwa przemysłowego, w szczególności cła wywozowego (mimo RW § 18), akcyz: akcyzy od cukru, zaliczanej przez cukrownię i rafinerię, od piwa przez browary, od nafty przez rafinerie, od kart do gry przez fabryki kart, od energii elektrycznej itp., od widowisk i hotelowej, (patrz OPA 1934:597, 598), opłat stemplowych, opłat na rzecz Czerwonego Krzyża, na rzecz Funduszu Pracy itd. Znaczną część tych danin inkasuje przedsiębiorca w kwocie z góry określonej od konsumenta, często razem z ceną biletu, rachunku itp. (art. 5). — Nie wlicza się kwot za spieniężenie całego przedsiębiorstwa lub jego części majątkowych (RW § 18), ani zwrotu niezużytych przy produkcji resztek zakupionego surowca, ani zwróconych towarów, ani dowodami popartych wydatków, poniesionych w imieniu kupującego lub dającego zlecenie (RW § 19, OPA 1935:1146), ani udzielonych bonifikat, jeżeli udzielenie i transakcje nastąpiły w tym samym okresie (OPA 1936:1350; 1937:1667 z glosą Sanda oraz RW § 34), ani zwyczaj kursu papierów giełdowych, posiadanych przez przedsiębiorstwo bankowe.

Każdy akt wymiany gospodarczej, każda jej faza w drodze od producenta do konsumenta jest odrębnym obrotem i podlega w zasadzie opodatkowaniu u tej osoby, która jest przy tym akcie sprzedającą, przy czym przychód brutto każdej z tych osób jest podstawą opodatkowania.

Przykładowo: podlega opodatkowaniu sprzedaż mąki przez młyn hurtownikowi u młynarza; sprzedaż tej samej mąki przez hurtownika detaliście u hurtownika; sprzedaż tejże mąki przez detalistę konsumentowi u detalisty. To opodatkowanie poszczególnych faz wymiany gospodarczej może być zastąpione jednym aktem opodatkowania, gdy podatek jest scalony, p. str. 88.

Zarobek, tj. wynagrodzenie otrzymane i należne za świadczenia, różnie obliczany i nazywany (prowizja, komisowe, honorarium itd.), a nie przychód brutto, jest podstawą opodatkowania: w instytucjach kredytu krótkoterminowego, domach bankowych i kantorach wymiany, w instytucjach ubezpieczeniowych, nadto w przedsiębiorstwach komisowych, pośrednictwa handlowego, ekspedycyjnych, przy sprzedaży wyrobów monopolowych, znaczków pocztowych, w przedsiębiorstwach przewozowych, komunikacyjnych, w przedsiębiorstwach przemysłowych wytwarzających wyroby z cudzych materiałów, u samodzielnych wolnych zawodów.

W szczególności jest zarobek, jako podstawa wymiaru z reguły znacznie mniejszy, niż przychód brutto. Z tego powodu ustawa ogranicza te przypadki przyjmowania zarobku za podstawę ze względów fiskal-

nych i stara się zapobiec, by w celach podatkowych płatnicy nie określali przedsiębiorstwa swego jako komis lub pośrednictwa zamiast jako handlu.

Komis i jego pojęcie są w ustawie o podatku przemysłowym dokładnie i odmiennie od kodeksu handlowego (art. 223) określone (komis podatkowy, art. 5 p. 5). Do przyjęcia komis, a tym samym zarobku, jako podstawy opodatkowania jest wymagane: by chodziło o komis sprzedaży, prowadzonej we własnym imieniu komisant, by komisant prowadził księgi, odpowiadające OMS z 5.10.1936 DU: 28:838, by stosunek komis i wysokość wynagrodzenia udowodnił umową lub korespondencją, by komisant nie miał przeważającego udziału w cenie ponad jej ustaloną umownie wysokość, by komitent opłacał podatek przemysłowy (wyjątki p. niżej). — Komis może być uznany mimo, że zachodzi stosunek del credere (RW § 25 ustęp 2). — Komisowi zakupu towarów we własnym imieniu ustawa nie uznaje; traktować go należy jako skup zawodowy lub handel towarowy (RW § 25 i Świtalski, Skup zawodowy, CzSk. 1930). — Tak samo ustawa nie uznaje komis na rachunek firm zagranicznych i na rachunek osób nie podlegających podatkowi przemysłowemu lub od niego zwolnionych; komisant wówczas płaci podatek od pełnego obrotu. Wyjątkiem od tego wyjątku jest komisowa sprzedaż surowców i półfabrykatów ustalonych przez MS i niezbędnych dla rozwoju rolnictwa i przemysłu na rachunek osób nie opłacających podatku przemysłowego oraz komisowa sprzedaż zboża na rachunek producentów rolnych; wówczas komisant płaci podatek od zarobku.

Pośrednictwo wymaga działania w imieniu i na rachunek osób trzecich. Przy pośrednictwie handlowym wyłączone są z tego przywileju: pośrednicy mający towar w konsygnacji, utrzymujący składy dla towarów, przy których pośredniczą, sprzedający towar ze swojego składu lub zakładu, fakturujący towar w swoim imieniu. Ci płacą podatek od pełnego obrotu z wyjątkami jak przy komisie (art. 5 p. 5, RW § 26, OPA 1933:215, z glosą Szattenszteina OPA 1933:470, 433, 254, 1934:870 oraz 1935:1078). — Pośrednictwo może być uznane mimo, że zachodzi stosunek del credere (RW § 25 ustęp 2). — Należne (nie tylko pobrane) za pośrednictwo wynagrodzenie wchodzi do podstaw opodatkowania (OPA 1934:838).

Przedsiębiorstwa ekspedycyjne, przewozowe i komunikacyjne płacą podatek obrotowy od wynagrodzenia (otrzymanego i należnego) za wykonane świadczenia i usługi (art. 5 p. 5). Umówiony ryczałt (bez obowiązku wyliczenia się) na wydatki i koszty jest wliczany do podstaw; tak samo odsetki dyskontowe pobierane przez komisant od klientów, płacących weksłami zamiast gotówką (RW § 26).

Wolny zawód płaci ten podatek tylko od zarobku, uzyskanego w samodzielnym, na własny rachunek i ryzyko prowadzonym, zawodzie; nie od zarobku uzyskanego na podstawie umowy służbowej i z niej wynikającego wynagrodzenia (OPA 1935: 963, 1288, 1936: 1381). — Należności zakredytowane a nie uiszczone nie są w zwyczajnym rozumieniu słowa zarobkiem (nietafnie OPA 1937:1666). — Podstawa wymiaru obniża się o wydatki wyłożone w zastępstwie klienta, z których otrzymuje klient wyrachowanie (opłaty stemplowe, wyjazdy, dorożki itd.). — Wydatki na utrzymanie kancelarii, pokoju przyjęć itd. nie podlegają wyłączeniu z podstaw (RW § 32).

Zwolnienia z ustawy od podatku od obrotu (art. 3): transakcje tych osób, które w ogóle uwolnione są od podatku przemysłowego w obydwu jego postaciach (p. str. 69); nadto ze względów polityki gospodarczej obroty z eksportu, obroty na giełdach, obroty spółdzielni i przewóz morski podróży.

Eksport, tj. obroty z transakcyj eksportowych, są zwolnione pod warunkiem, że wywożone są gotowe wyroby, półfabrykaty a z surowców węgiel, że obrót jest bezpośredni, oraz że prawidłowo prowadzonymi książkami płatnik wywóz udowodni (art. 3 p. 15).

Wątpliwości, czy dany towar jest gotowym wyrobem lub półfabrykatem, czy też surowcem, rozstrzyga MS na podstawie opinii właściwych Izb przemysłowo-handlowych oraz opinii Związku tych Izb; MS z reguły ogłasza te rozstrzygnięcia okólnikami (RW § 16).

Wywóz innych surowców prócz węgla (tak bezpośredni, jak i przez komisantów) może być zwolniony od podatku obrotowego na podstawie ogólnego lub indywidualnego zarządzenia MS (art. 39). Surowce te wyliczone są u Bassechesa i Korkisa, Kodeks I, 1937, str. 404 n.

Wywózem bezpośrednim jest wywóz dokonany przez kupców, którzy nabyli towar lub przez przemysłowców, którzy go wytworzyli. Także obroty z wywozu za pośrednictwem wspólnych biur sprzedaży są wolne. Nie jest wolny obrót z eksportu, dokonanego przez kupców wywozowych, domy wywozowe, agentów, pośredników, komisantów, ekspedytorów i przewoźników (OPA 1936:1593 z glosą Sanda, OPA 1933:344). Ich wynagrodzenie nie jest wolne od podatku (RW § 16 i 17).

Czynny obrót uszlachetniający z firmami zagranicznymi, tj. obroty z eksportu towarów po ich imporcie i ich uszlachetnieniu w kraju jest uwolniony od podatku od obrotu (art. 3, p. 15 i RW § 16).

Wywóz do Gdańska nie jest eksportem i nie korzysta z ulg (Zb. 295 i OPA 1933:133, 1934: 706, RW § 16). MS ma jednak prawo częściowego lub całkowitego zwolnienia od podatku obrotów firm krajowych z firmami gdańskimi w przypadkach stwierdzonej potrzeby gospodarczej (art. 39).

Dowód na dokonany eksport winien być przeprowadzony nie tylko prawidłowo prowadzonymi księgami, lecz ponadto deklaracjami wywozowymi, zaświadczeniami urzędów celnych, związków eksportowych lub innymi wiarygodnymi dowodami. (RW § 16, OPA 1933:506).

Świadectwo przemysłowe musi przedsiębiorstwo eksportujące posiadać (art. 3 p. 15, RW § 16).

Przewóz podróży przez przedsiębiorstwa żegluga morskiej również jest uwolniony od podatku od obrotu (art. 3 p. 16).

Świadectwo przemysłowe jest wymagane.

Giełdowe transakcje, dokonane zbożem i innymi ziemiopłodami (także lnem, sianem, słomą itd.) również są z ustawy zwolnione od podatku obrotowego (art. 3 p. 14).

Warunkiem jest: dokonanie transakcji na giełdzie krajowej w określonej wysokości minimalnej, udowodnienie jej prawidłowymi księgami handlowymi i kartą umowy spisana przez przysięgłego maklera giełdowego (OMS z 31.5.1935 DU: 16:390) oraz dostawa, dokonana w Polsce lub w Gdańsku (art. 3 p. 14). — Transakcje giełdowe i innymi towarami (lnem, konopiami, mięsem, mąką, kaszą i otrębami) zwolnione zostały z mocy art. 39 p. 5 specjalnymi zarządzeniami. — Transakcje zawarte poza lokalem giełdy p. OPA z 12.11.1936 w OMS z 8.2.1937 DU: 5:155. — Świadectwo przemysłowe jest potrzebne, uwolnione są bowiem tylko transakcje (art. 3 p. 14).

Spółdzielnie przy spełnieniu określonych warunków uwolnione są od podatku od obrotu w określonym ustawą rozmiarze (art. 40 i RW § 65).

Warunki, p. str. 70 i 106.

Rozmiar ulg: spółdzielnie mieszkaniowe do budowy nowych domów i spółdzielnie do wykonywania robót siłami członków są zwolnione w ogóle od podatku od obrotu; w spółdzielniach kredytowych wolne są od podatku od obrotu procenty od wkładów i pożyczek członków spółdzielni, w spółdzielniach związanych z rolnictwem zwolniony jest od opodatkowania obrót, tj. sprzedaż towaru przez członka dostarczonego osobom trzecim.

Pozatem p. str. 106, OPA 1933:44, 79, 346, 441, 1936:1597, 1598, 1599, 1600, 1612, z glosą Szafrana, 1622 i Jenner, Ustawodawstwo skarbowe w odniesieniu do spółdzielni, 1928, Koźlik, Podatek przemysłowy w zastosowaniu do spółdzielni, 1932.

Świadectwa przemysłowe, p. str. 76.

Zwolnienie z decyzji władz: w przypadkach indywidualnych, zasługujących na szczególne uwzględnienie, albo w przypadkach stwierdzonej potrzeby gospodarczej przez wydanie ogólnego zarządzenia (w porozumieniu z MPH lub MRRR) (art. 39).

W szczególności może MS od podatku obrotowego uwolnić obroty eksportowe, nie zwolnione z ustawy, obroty ze sprzedaży na rachunek nie opłacających podatku przemysłowego osób jak również prowizje i wynagrodzenia wspólnych biur sprzedaży, transakcje na giełdach krajowych nie zwolnione z ustawy, przewóz towarów przez przedsiębiorstwa żegluga, transakcje z firmami gdańskimi itd (ust. art. 39). Ogólne zarządzenia wydaje MS w porozumieniu z MPH i MRRR przy podaniu czasu trwania ulgi i warunków jej uzyskania. Zwolnione zostały transakcje eksportowe żytem, owsem, chmielem, rzepakiem, jęczmieniem, bydłem, trzodą, końmi, rakami, jajami, masłem, drobiem żywym i bitym, dziczyzną, lnem, siemieniem lnianym, seradela, ziemniakami, solą, woskiem ziemnym, kopalniakami, papierówką, bekonami, szporkiem, tymotką, jagodami, grzybami, makiem, gorczycą itd. Zwolnione zostały również transakcje kasowe, dokonane i zarejestrowane na giełdzie mięsnej, transakcje giełdowe mąką i otrębami i mąką ziemniaczaną (p. Basseches i Korkis, Kodeks podatkowy, 2 wyd. 1937,

str. 404). Wreszcie może MS eksporterom zbonifikować podatek od obrotu, uiszczony przy dostawie potrzebnej do wytworzenia towarów eksportowych.

Inne ulgi z decyzji MS, albo z decyzji Izby Skarbowej, delegowanej do tego: częściowe zwolnienie; umorzenie zaległości w podatku, odsetkach i kosztach; odroczenie płatności i terminów rat i darowanie skutków niedotrzymania (art. 39 ust.).

Urząd skarbowy może wyjątkowo zwolnić od podatku obrotowego ubogich płatników z rocznym wymiarem, nieprzekraczającym 100 zł. (art. 3 ustęp ostatni).

Uwolnienie na przyszłość od podatku przemysłowego, który się będzie należał, może również orzec Minister Skarbu w gospodarczo uzasadnionych lub zasługujących na szczególne uwzględnienie przypadkach (art. 39, nadto p. ust. z 29.3.1937 DURP 27:190, art. 8 o rozbudowie Gdyni), oraz Izba skarbową w wypadku, gdy bezpośrednie zadanie przedsiębiorstwa stanowi popieranie celów publicznych, dobroczynnych lub ogólnie użytecznych i jeżeli obrót takiego przedsiębiorstwa jest stosunkowo nieznaczny (art. 44).

7. Stawka podatku od obrotu nie jest jednolita. Szczegółowe przepisy podają, jaką stawką ma być obciążony dany rodzaj obrotów i dane przedsiębiorstwo. Zależy ona od rodzaju przedsiębiorstwa (handel towarowy, skup, dostawa, zakład kredytu krótkoterminowego, wydawnictwo książek itd.), od kategorii świadectwa przemysłowego, przewidzianego ustawą, od prowadzenia lub nie prowadzenia ksiąg handlowych, od poddania lub nie poddania sprzedawanego towaru przerobowi (art. 7, RW § 35).

Historia. Pierwotnie ustawy z 14.5.1923 i z 15.7.1925 przewidywały zasadniczą stawkę podatkową w wysokości 2 procent od obrotu. Od tej jednak stawki zasadniczej wprowadzone zostały ulgowe odchylenia, bądź szczegółowo już w ustawie wymienione, bądź też ustanowione przez MS na podstawie ustawowej delegacji. Ust. z 19.12.1931 DURP: 112:381 zmniejsza obciążenie tym podatkiem w porównaniu do dotychczasowego stanu. Dodatki jednak (25 procentowy samorządowy, 10 procentowy interwencyjny z r. 1933 i 10- a potem 15-procentowy nadzwyczajny państwowy p. IV wydanie, str. 193) obciążenie podwyższają. Taryfa stawek staje się tak skomplikowaną, że tylko nieliczni w Państwie fachowcy umieją posługiwać się nią dokładnie. Dekret z 14.1.1936 DURP: 3:15 art. 2 wprowadza pewne uproszczenia przez scalenie i podwyższenie stawek, przez zniesienie dodatków państwowych i samorządowych i przez przyznanie samorządom odpowiedniego udziału we wpływach.

Wysokość stawek: 1,2; 1,5; 1,7; 1,9; 2,5; 3 i 6 procent od obrotu w rozumieniu art. 5, tj. bądź od przychodu brutto, bądź od zarobku. — Jeżeli dany obrót nie podpada pod szczegółowo w art. 7 oznaczoną stawkę, wówczas stawka wynosi 3 procent od obrotu. — Od zarobku wynosi stawka 2,5 procent przy spedycji, przewozie i komunikacji zaś 6 procent przy komisie i pośrednictwie. Te stawki zostaną od 1.1.1939 obniżone

automatycznie o 0,1 procent. — Stawki dla poszczególnej kategorii przedsiębiorstw lub obrotów mogą także ulec obniżeniu w razie stwierdzonej potrzeby gospodarczej drogą generalnie wydanego RMS z mocy art. 39 ust.

Niższe stawki placą w ogóle przedsiębiorstwa handlowe (1,2 i 1,7 procent) w porównaniu z przemysłowymi (1,5 i 1,9 procent); przedsiębiorstwa handlowe prowadzące prawidłowe księgi handlowe w porównaniu z przedsiębiorstwami takimi ksiąg nie prowadzącymi; przedsiębiorstwa handlowe nie przerabiające towaru w porównaniu z przedsiębiorstwami handlowymi towar przerabiającymi; przedsiębiorstwa handlowe, sprzedające zakupione towary, w porównaniu z przedsiębiorstwami przemysłowymi sprzedającymi z zakładu przemysłowego lub z własnego zakładu handlowego (art. 7). — Obniżenie stawek dla przemysłowców, wykupujących VI, VII i VIII kategorię do 1,5%, dla producentów sprzedających benzynę do 1,5%, dla żeglugi śródlądowej do 1,2%, p. poszczególne OMS, wydawane z mocy art. 39 ustawy.

Czynności przygotowawcze, przez przedsiębiorstwo handlowe wykonane, tj. takie, które ułatwiają sprzedaż i konsumpcję, nie są przerobem i nie przesuwają przedsiębiorstwa do wyższych stawek dla przedsiębiorstw przemysłowych. Należą tu: opakowanie towaru, palenie kawy, paczkowanie herbaty, rozcieńczanie octu, składanie rowerów, adaptowanie gotowych ubrań itp. (art. 7, RW § 36, OMS z 9.10.1936 DU: 28:841).

Różnym stawkom podlegające transakcje w jednym przedsiębiorstwie winny być w księgach oddzielnie kontowane; brak taki jednak nie dyskwalifikuje ksiąg (OPA 1932:37).

8. Wymiar podatku od obrotu dokonywany jest corocznie przez władze skarbowe, przyczem obowiązują przepisy OP.

Rzeczowo właściwym w zakresie podatku od obrotu dla osób fizycznych oraz dla prawnych z kapitałem zakładowym lub udziałowym poniżej 100 tysięcy zł. jest jako pierwsza instancja urząd skarbowy a jako druga Komisja Odwoławcza przy Izbie Skarbowej.

Izba Skarbowa w I, Ministerstwo w II instancji są właściwe dla wszystkich spółek akcyjnych, dla instytucyj kredytowych emitujących listy zastawne oraz dla towarzystw ubezpieczeń na wzajemności opartych przy kapitale zakładowym lub udziałowym co najmniej 100 tys. zł., także dla spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielni i innych osób prawnych (OP art. 7 RW z 19.9.1934 § 2).

Miejscowo właściwym jest Urząd lub Izba, w okręgu których położony jest zakład, wykonywane jest przedsiębiorstwo, zajęcie przemysłowe i wolny zawód lub znajduje się siedziba osoby prawnej, a gdy chodzi o zagraniczną, jej przedstawicielstwo (OP art. 12).

Miejscem wykonywania zajęcia przemysłowego, wolnego zawodu, skupu lub handlu wędrownego jest miejsce zamieszkania płatnika. Przy robotach i dostawach w kilku okręgach miejsce zawarcia umowy (OP art. 13). P. zresztą wyżej rozdz. 1. p. 3.

Centralę i oddziały opodatkowuje podatkiem od obrotu urząd lub Izba Skarbowa, dla centrali właściwa. — Obrót plantatorów w buraczanych p. OPA 1935:988.

Zeznanie o obrocie jest obowiązkowe dla płatników, określonych przez MS. Ma być złożone przez osoby fizyczne do 1 marca, przez osoby prawne do 1 maja każdego roku.

Obowiązkowo mają składać zeznania: przedsiębiorstwa handlowe I i II, a przemysłowe pierwszych pięciu kategorii, zajęcia przemysłowe, ekspedytorzy celni, wszyscy pośrednicy, wolne zawody i wszyscy prowadzący księgi handlowe lub obowiązani do ich prowadzenia. Wszyscy inni mają prawo do składania zeznań (OP art. 68 i RW § 61 n.).

Postępowanie wymiarowe: zeznanie i wyjaśnienia płatnika o obrotach, terminy, formularze, przeprowadzanie dowodów przez władzę z ksiąg, dokumentów, zapisków płatnika oraz trzecich osób, z zapisków urzędów kolejowych, pocztowych i celnych, banków, towarzystw ubezpieczeniowych, domów składowych, spedytorów i innych przedsiębiorstw, prawa władzy wymiarowej, ocena zeznań i dowodów, nakazy płatnicze, dodatkowe wymiary, odwołania do komisji odwoławczej i prawo skargi przewodniczącego do NTA p. uwagi ogólne, nadto lustracje str. 18 i 77.

Normy szacunkowe mogą być stosowane przy obliczaniu obrotu, w razie rzeczywistej trudności ustalenia podstawy na zasadzie zebranych materiałów. Wówczas określa się obrót na podstawie zysku brutto lub netto, zapasu towarów, kosztów handlowych, obrotu poszczególnych rodzajów towarów, kosztów produkcji, wytwórczości robotnika i maszyn. Normy takie, przewidziane zresztą tylko dla przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych, nie zostały dotąd przez MS wydane. (OP art. 32, RW § 66, 67, 34).

9. Uiszczenie podatku od obrotu rozpoczyna płatnik jeszcze przed wymiarem, w czasie roku operacyjnego, bieżącego, miesięcznymi lub kwartalnymi zaliczkami według obliczenia płatnika.

Zaliczka (przedpłata) jest z istoty swojej podatkiem (Pomianowski, glosa do OPA 1935:1263), sprawy dotyczące zaliczki winny być załatwione orzeczeniami (OP art. 39), od których można wnieść odwołanie (OP art. 102), a następnie skargę do NTA (OP art. 117). — Zaliczki miesięczne obowiązane są wpłacać spółki akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, przedsiębiorstwa sprawozdawcze oraz przedsiębiorstwa handlowe I i II, a przemysłowe I do V kategorii, prowadzące prawidłowe księgi handlowe. Zaliczki te płatne są do 25 każdego miesiąca w wysokości podatku, przypadającego od obrotu za miniony miesiąc. Inni płatnicy wpłacają zaliczki kwartalne do 15 czerwca, sierpnia,

października i lutego każdego roku w wysokości $\frac{1}{5}$ wymierzonego podatku za ubiegły rok. Mogą płacić też miesięcznie w wysokości $\frac{1}{15}$ tegoż podatku. Niewpłacone w terminie zaliczki ściągane są w drodze egzekucji z odsetkami (art. 36 ust.).

Po upływie roku kalendarzowego i po wymiarze podatku od obrotu za rok ubiegły uzupełnia płatnik przypadającą różnicę między uiszczonymi zaliczkami a kwotą wymierzonego podatku w terminie do 31 maja (art. 38, RW § 93).

Prócz wymienionej różnicy za rok ubiegły uiszcza płatnik zaliczki na bieżący rok. Termin ten może MS przesunąć (art. 36).

10. Odpowiedzialność za ten podatek (z dodatkami) ciąży na całym majątku ruchomym, należącym do przedsiębiorstwa opodatkowanego. Ten majątek służy na zaspokojenie wspomnianych należności. Zaspokojenie następuje z ustawowym pierwszeństwem przed innymi wierzycielami płatnika. Ta odpowiedzialność rozciąga się także na należności z tytułu świadectwa.

Wyłączone są od odpowiedzialności za ten podatek: ruchomości przyjęte przez spedytora do przesłania, przez przewoźnika do przewiezienia, przyjęte do przechowania i do naprawy, przyjęte przez komisanta do sprzedaży (z ograniczeniami), tak samo wierzytelności komisanta z powodu sprzedaży i wierzytelności płatnika z powodu zleconego inkasa lub realizacji; p. OP art. 135, RW § 109, i nieaktualna już polemika Allerhanda, Chełmońskiego, Bendetsona i Ohanowicza przy OPA 1932:78, 1933:107, 1934:872, 928 i 1935:989.

11. Ulgi ze względu na potrzebę gospodarczą może udzielić MS (w niektórych przypadkach w porozumieniu z MPH i MRRR) bądź ogólnym rozporządzeniem, bądź na indywidualne podanie. Ulgi te mogą być udzielone w zakresie świadectw i podatku od obrotu.

W szczególności służy MS prawo: zwalniania od podatku obrotów eksportowych i obrotów komisantów z transakcyj eksportowych; udzielania eksporterom bonifikacji podatku od obrotów z dostawy materiałów pomocniczych i innych oraz części składowych do wytworzenia wywiezionych za granicę towarów; zwalniania od podatku obrotów ze sprzedaży na rachunek osób nie płacących podatku przemysłowego oraz prowizyj i innych wynagrodzeń, uzyskanych przez wspólne biura sprzedaży przedsiębiorstw przemysłowych, transakcyj kupna-sprzedaży na towarowych giełdach krajowych; przedsiębiorstw żeglugi z tytułu przewozu towarów, obrotów firm krajowych z firmami na terenie W. M. Gdańska; pozatem zwracania przy eksporcie podatku, uiszczanego jednorazowo w formie scalonej (art. 39).

12. Z r y c z a ł t o w a n i e podatku od obrotu jest ułatwionym i uproszczonym sposobem wymiaru tego podatku dla drobnych przedsiębiorstw. Polega ono w tym, że wymierza się podatek nie od indywidualnie obliczonego obrotu danego przedsiębiorstwa, lecz od obrotu przybliżonego. Ten sposób wymiaru jest równocześnie przywilejem płatnika. Wymiar, pobór i ściąganie normują rozporządzenia MS z delegacji ustawy (art. 37).

P o m y ś l wprowadzenia ryczałtu podatkowego p. ust. z 19.1.1931 DURP: 9:45, art. 19 o takim ryczałcie, płaconym przez Spółkę akcyjną do eksploatacji monopolu zapalczanego.

P o r a z p i e r w s z y wprowadzono zryczałtowanie na lata 1932 i 1933 (ust. z 19.12.1931 DURP: 112:881, art. 20 i RMS z 4.2.1932 DURP: 14:86), następnie na 1934 (RMS z 30.1.1934 DURP: 13:111), na r. 1935 (RMS z 6.3.1935 DURP: 16:89), wreszcie na lata 1936 i 1937 (RMS z 10.2.1936 DURP: 10:98). W tym okresie była większość detalicznych przedsiębiorstw handlowych i, zdaje się przedsiębiorstw w ogóle, opodatkowana podatkiem zryczałtowanym. Statystyka dotąd nie została ogłoszona.

Z a s a d y zryczałtowania na r. 1936 i 1937 według ostatniego RMS: Podlegać mogą temu sposobowi wymiaru tylko przedsiębiorstwa, których obrót nie przenosił 50.000 zł. w r. 1935 i które posiadają w r. 1936 określone w przepisach świadectwa przemysłowe. W szczególności zaliczono do nich drobną sprzedaż towarów, napojów chłodzących, mniejsze księgarnie, magły i maszyny do czesania wełny, wreszcie niektóre, szczegółowo wymienione przedsiębiorstwa przemysłowe, rękodzielnicze i rzemieślnicze 6-ej, 7-ej i 8-ej kategorii (OPA 1936: 1619). — Nie może być zryczałtowany podatek od przedsiębiorstw, prowadzących od 1.1.1936 księgi, od sprzedaży i wyrebu mięsa, od sprzedaży i wyrobu wędlin, niemniej od przedsiębiorstw opłacających scalony podatek (p. niżej p. 13), od obrotu piwem, wódką, octem, kwasem octowym i drożdżami. Wreszcie nie może być zryczałtowany podatek od obrotu spółek akcyjnych, spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielni i innych przedsiębiorstw sprawozdawczych. — Przedsiębiorstwo zostaje przez urząd skarbowy na podstawie danych urzędu zaliczone do jednej z 26 grup płacących kwoty od 20 do 750 zł. na każde z lat 1936 i 1937 a o tym płatnik zawiadomiony. W razie zgody płatnika uzyskuje zawiadomienie moc nakazu płatniczego. Podatek jest płatny w czterech równych ratach kwartalnych od 15.6 bez zaliczek. Od zawiadomienia tego może jednak płatnik wnieść odwołanie, albo w dniach 14 zaproponować porozumienie się z nim w sprawie niższej grupy. Osiągnięte porozumienie (układ) obniża grupę, brak porozumienia wyłącza płatnika od zryczałtowania. Do odwołania odnoszą się przepisy RMS i ustawy (OPA 1936:1649).

13. S c a l e n i e podatku ma miejsce wtedy, gdy władza przy pierwszym obrocie, jednym wymiarem, opodatkuje także przewidywane dalsze obroty tym samym towarem, tj. dalsze fazy obrotu. Ostatnim obrotem, w opodatkowanie włączonym, jest obrót, w rezultacie którego towar dostaje się do konsumenta. W konsekwencji późniejsze obroty dokonane tym towarem aż do chwili, gdy wyjdzie od koń-

cowego sprzedawcy do konsumenta, nie są po scaleniu w zupełności opodatkowane a składanie przez przedsiębiorców, poza pierwszym, zeznań o obrocie jest zbędnym. W czasie jednak tych obrotów towar nie może ulec przeróbce. Ministerstwo Skarbu ma ustawowe pełnomocnictwa do ustalenia drogą rozporządzenia, od których towarów ma być pobierany podatek scalony, do określania jego wysokości, postępowania wymiarowego i poborowego, osób obowiązanych i odpowiedzialnych. To pełnomocnictwo umożliwia przebudowę niemal całego podatku obrotowego (art. 37).

O i s t o c i e podatku scalonego p. OPA 1936:1519.

W p r o w a d z o n e zostało scalenie podatku przy następujących towarach: od cementu scalony podatek wynosi 3,8%. Płacą go cementownie, w terminach określonych ustawą o podatku przemysłowym (RMS z 14.2.1936 DURP: 13:122 i OMS z 10.4.1934 DU: 12:154); od cukru scalony podatek wynosi 5% od przychodu brutto, osiągniętego przez cukrownię. Wpłacają go cukrownie, mają one prawo doliczania do ceny sprzedażnej cukru części scalonego podatku, tj. 2,63% (RMS z 17.2.1936 DURP: 13:125); od towarów monopolu tytoniowego, spirytusowego, solnego i loteryjnego, scalony podatek wynosi 6,8% od całej prowizji, przy losach loteryjnych 5% od obrotu. Uiszczają go dyrekcje monopolów, po czym potrącają sumę podatku od prowizji i wpłacają potrącone kwoty do kasy urzędu skarbowego w Warszawie (RMS z 28.5.1932 DURP: 54:529). Scalony podatek od obrotów piwem, winem, wódką i gatunkowymi, octem, drożdżami i kwasem octowym opłacają producenci tych towarów lub sprowadzający z zagranicy ten towar; przy ooccie spirytusowym czyni to dyrekcja monopolu spirytusowego. Stawki wynoszą od 5,25 do 12% od przychodu brutto a przy imporcie od 5 do 211 zł. od 100 kg. wagi (RMS z 17.2.1936 DURP: 13:124). Również od zapalniczek opłaca scalony podatek Spółka do Eksploatacji Monopolu Zapalczanego w wysokości 43 zł. od jednego miliona zapalek. Wpłacone kwoty ściągają Spółka od odbiorców razem z ceną. (RMS z 14.2.1936 DURP: 13:121).

14. Podatek wyrównawczy, wprowadzony nowelizującą podatek przemysłowy ustawą z 19.12.1931 DURP: 112:881, art. 29, miał obciążyć zagraniczne fabrykaty i półfabrykaty, przeznaczone do konsumpcji lub użytku w Polsce. W ten sposób miało nastąpić wyrównanie obciążenia towarów zagranicznych z obciążeniem towarów krajowych. Podatek ten miał być obliczany od zryczałtowanej wartości towarów, przeliczanej na jednostkę wagi lub od sztuki i przy uwzględnieniu ilości przyszłych obrotów tego towaru w Polsce. Wysokość podatku miało oznaczyć RMS, które jednak dotąd (1937) nie zostało wydane. Podatek ten nie wszedł w życie. Jako przyczynę podawano, że byłby sprzeczny z obowiązującymi traktatami. Mimo to jest objęty artykułem 45 ustawy o podatku przemysłowym w nowym brzmieniu, a jako moment wprowadzenia go w życie jest podana chwila wprowadzenia podatku scalonego od takich towarów, wytwarzanych w Polsce.

O d w o ł a n i e, sprzeciw przewodniczącego, skargi do NTA, p. n a d z ó r, wyżej, rozdział 1.

15. Naruszenia przepisów o podatku od obrotu są wyliczone w OP.

W szczególności są naruszeniami: podanie lub potwierdzenie nieprawdziwych wiadomości i świadome zatajenie (OP art. 176), prowadzenie nierzetelnych ksiąg (OP art. 177) i odmówienie ich okazania (OP art. 182), niedopuszczenia do oględzin przedsiębiorstwa, do kontroli i do lustracji lub stawianie w tym przeszkód (OP art. 183) oraz nieuczynienie w wyznaczonym terminie zadosyć urzędowemu wezwaniu, poleceniu i nakazowi lub rozporządzeniu (OP art. 185).

P. zresztą wyżej rozdział 1, p. 26.

16. Ocena tego podatku w obu jego postaciach jest zgodna i wyraża się w ujemnym o całej konstrukcji i jej skutkach gospodarczych sędzie.

Świadectwa przemysłowe są przestarzałym podatkiem, który dotyka płatnika nie na podstawie ustalonego zysku przedsiębiorstwa i tegoż kapitału, ale na podstawie możliwego zysku, oszacowanego przy pomocy zewnętrznych, często nie decydujących znamion oraz zaludnienia danej miejscowości. Ten sposób opodatkowania przemysłu wyszedł z Francji. Stworzony tam w okresie wielkiej rewolucji, dostał się do wielu państw europejskich w pierwszej połowie 19 wieku, między innymi i do Rosji. Przejęty od niej w odrodzonej Polsce został rozszerzony z zaboru rosyjskiego na dwie inne dzielnice, które w opodatkowaniu przemysłu porzuciły już dawno świadectwa i odbyły inną, nowoczesną drogę. System świadectw przemysłowych staje się jeszcze bardziej niewłaściwym tam, gdzie (jak w Polsce) oprócz świadectw opłaca się przemysłowy podatek jeszcze w drugiej formie (podatku od obrotu), w dalszej jej ewolucji nie pomyślanej ani skonstruowanej jako uzupełnienie pierwszej. Do tego dochodzi, że taryfa świadectw jest skomplikowana, kazuistyczna, zbudowana wadliwie, bardzo rozpięta i niewyczerpująca, że wykupienie właściwego według taryfy świadectwa stoi pod ochroną dotkliwych, przez sądy wykonywanych, przepisów i że judykatura tych sądów niezawsze usuwa wątpliwości.

Podatek od obrotu, jako druga forma podatku przemysłowego, nie jest bez poważnych braków. Ze stanowiska fiskalnego podatek ten jest wydatnym i, w złych także okresach gospodarczych, niezawodnym źródłem wpływów skarbowych. Słuszności tej tezy dowodzą w Polsce statystyka tych wpływów i ich procentowy udział w ogólnych wpływach Skarbu z podatków. Tym jednak dobrym ze stanowiska finansowego stronom, należy przeciwstawić bardzo niekorzystne właściwości tego podatku: obciążona jest nim także niezbędna konsumpcja, ułatwia on podwyższenie cen ponad przerzuconą kwotę podatku, przyczem możność finansowa płatnika nie gra przy ponoszeniu tego ciężaru roli, wreszcie podatek ten otwiera zbyt szeroko ustawodawstwu drogę do decydującego wpływu na produkcję i życie gospodarcze. W końcu taryfa podatkowa jest tak niezmiernie skomplikowana, że orientować się w niej potrafią tylko jednostki poświęcające cały swój czas tej pracy, albo stworzone przez organizacje zawodowe płatników, osobne biura, udzielające porad w tych sprawach. Wobec braku prac o procesach prze-

rzucania tego podatku (p. Prace Seminarium Wileńskiego t. I, 1931, M. Brojdes; t. II, 1934, R. Baranowski) trzeba jedynie stwierdzić, że nauka i praktyka rozporządzają dziś lepszymi środkami, by wydobyć potrzebną sumę z tego źródła podatkowego, że jednak tam, gdzie podatek w tej formie istnieje od dziesięciu z górą lat, zmiana radykalna tego opodatkowania musi być technicznie przygotowana, a chwila wprowadzenia tej zmiany winna być właściwie obraną.

6. Podatek dochodowy.

Źródła: Ustawa o państwowym podatku dochodowym w jednolitym tekście DURP 1936:2:6. — RMS z 14.9.1936 DURP:40:769 (rozp. wyk.).

Literatura: Kauzik, Podatek dochodowy, 1928. — Weinfeld, Podatek dochodowy i jego reforma, 1927. — L. Landau, Podatek dochodowy w Polsce i w innych państwach europejskich, 1928. — Langrod, Podatek dochodowy, 1935. — Nodzyński, Pojęcie dochodu, Cz.Sk. 1935. — Petrachycki, Die Lehre von der Einkommensteuer vom Standpunkt des gemeinen Civilrechtes, 1893—95. — Basseches i Korkis, Kodeks podatkowy, t. II wyd. 2, 1937.

1. Historia. 2. Płatnicy. 3. Uwolnienia. 4. Pojęcie dochodu. 5. Początek i koniec obowiązku podatkowego. 6. Potrącenia. 7. Odliczenia. 8. Stawka. 9. Wymiar. 10. Odwołanie. 11. Uiszczenie. 12. Odpowiedzialność. 13. Dochody z uposażeń. 14. Dodatki. 15. Kumulacja. 16. Ocena.

PODATEK DOCHODOWY

Płatnicy, wymiar, wpływy	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Płatnicy w tys.	592,3	653,4	607,9	588,9	617,0	565,0	567,0	416,2
Wymiar w mln zł	301,5	357,8	315,0	251,0	173,0	130,0	128,0	150,6
Wpływy w mln zł	242,3	277,1	264,5	213,3	190,8	173,8	183,4	201,2
Dochód ustalony w mld zł . .	3,5	3,9	3,6	3,2	2,8	2,3	2,3	2,0
w tem								
przedsiębiorstwa handlowe								
i przemysłowe	2,0	2,3	2,2	2,0	.	.	.	.
nieruchomości gruntowe . .	0,8	0,8	0,6	0,4	.	.	.	.
budynki	0,3	0,4	0,4	0,4	.	.	.	.
zajęcia zawodowe	0,2	0,2	0,2	0,3	.	.	.	.

Wpływy za lata budżetowe 1928/29 itd. obejmują tylko wpływy na rzecz Skarbu, nie na rzecz samorządów. W r. 1936/37 wynosiły 246,4 mil. zł, zaś na r. 1937/38 preliminowano 300,0 mil. zł. — Cyfry wymiaru obejmują tylko dochody fundowane, nie dochody z uposażeń.

1. Historia. W chwili powstania Państwa Polskiego obowiązywał podatek dochodowy w b. dzielnicach austriackiej i pruskiej. W b. zaborze rosyjskim nie została wprowadzona w życie uchwalona już ustawa z 6.4.1916 o takim podatku. Polska ustawa z 15.7.1920 uchwała jednolity podatek dochodowy, opierając się na wzorze pruskim i na zbliżonym do

niego austriackim. Wprowadzenie ustawy na całym obszarze Państwa napotyka na trudności, które kilkakrotnym jej nowelizowaniem usiłowano usunąć. Trudności jednak leżały w warunkach walutowych i gospodarczych, w jakich się Państwo w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości znalazło, w nieprzygotowaniu do tej ustawy administracji, a w b. zaborze rosyjskim i ludności. W celu podniesienia wpływów wprowadzono dziesięć (1926), a potem piętnastoprocentowy (1935) dodatek państwowy do tego podatku, wreszcie (1932) dodatek kryzysowy. Te dodatki zastąpiło podwyższenie skali podatkowej w r. 1936. Bardzo liczne nowelizacje ustawy znalazły do r. 1937 wyraz w trzykrotnym ogłoszeniu nowego tekstu ustawy z organicznie w nim stopionymi nowelami (DURP 1925:58:411; 1934:76:715 i 1936:2:6). Teksty te obowiązują tylko o tyle, o ile nie są sprzeczne z brzmieniem ogłoszonych ustaw i nowel do nich.

2. Płatnikami tego podatku są osoby fizyczne, osoby prawne i spadki wakujące.

Spadki wakujące (nie objęte) traktuje praktyka (Hassfeld, Orzecznictwo Podatkowe, 1937, poz. 14 i tam streszczony wyrok NTA z 20.10.1930 L. Rej. 4138/28) jako majątki spadkowe, do których nikt nie zgłosił sukcesji i które przypadną Państwu, jako kaduki (spadki bezdziedziczne); tylko te spadki praktyka uważa za podmioty podatku dochodowego. Przy prawidłowym spadkobranu wymierza się, podług ustalonej przez MS praktyki, podatek spadkobiercom już na rok następujący po śmierci spadkodawcy. Powołany wyrok NTA jest nietrafny a praktyka niezgodna z przepisami.

Zamieszkanie stałe lub siedziba płatnika w Polsce (nie obywatelstwo) decyduje o rozmiarze obowiązku podatkowego.

Stale w Polsce mieszkające osoby (ze stałym miejscem zamieszkania lub siedzibą) albo przebywające tu dłużej niż rok opłacają podatek od całego swego dochodu, bez względu na to, gdzie się znajduje źródło. To jest regułą. Wyjątkiem są przypadki, uregulowane umowami międzynarodowymi o zapobieżeniu podwójnemu opodatkowaniu. W myśl tych umów osoby te nie płacą podatku w Polsce od dochodu ze źródeł zagranicą położonych, lecz płacą podatek ten zagranicą. Dalszy wyjątek w braku umowy p. str. 94.

Niezamieszkałe w Polsce osoby opłacają podatek od dochodu tylko z pewnych, w ustawie wyczerpująco wyliczonych źródeł: z nieruchomości w Polsce położonych, z wierzytelności tu zhipotekowanych, z przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych tu położonych lub tu wykonywanych oraz z uposażeń i emerytur tu pobieranych (art. 1 p. 2). P. Łoziński, Na marginesie umowy polsko-gdańskiej, Prz. Gosp. 1933:17 i OMS z 19.9.1934 Cz. Sk. 1934:10.

Osoby fizyczne przybyłe do Polski dla zarobku (artyści, komiwojażerowie, lekarze przyjezdni itd.) płacą podatek od całego osiągniętego w tymże czasie w Polsce dochodu (art. 1 p. 3, RW § 4). Pobyty w Polsce dłuższy niż rok pod względem skutków równa się zamieszkanu na stałe. P. OPA 1934:863 i OPA 1935:954.

Zagraniczna spółka akcyjna lub komandytowo-akcyjna dopuszczona do działalności w Polsce, staje się odrębnym, samoistnym podmiotem podatku niewątpliwie wtedy, jeżeli tu działa odrębne kierownictwo, jeżeli prowadzona jest odrębna księgowość i jeżeli kapitały centrali pracujące w Polsce zostały wydzielone do tego celu. Podstawą opodatkowania jest całość działalności gospodarczej w Polsce. Ta winna być w księgach ujawniona, by zysk bilansowy był podstawą opodatkowania podług art. 21 ust. Dopuszczenie do działalności w Polsce p. RPRP z 20.12.1928 DURP:103:919, przedtem rozporządzenia MPH i MS w każdym indywidualnym przypadku wydawane; p. nadto OPA 1932:24, 1935:1197, 1258 i 1278.

Górnośląskie oddziały banków niemieckich są samoistnymi, odrębnymi od swoich centrali, podmiotami podatkowymi (Konwencja Genewska z 15.5.1922 DURP:44:371 i 372, NTA Zb 266 S i OPA 1936:1376).

3. Wolne od tego podatku są: osoby i spadki z rocznym dochodem, nieprzekraczającym 1.500 zł. Nadto szereg zwolnień ze względu na osoby lub na cel uprzywilejowany został ustanowiony tak w ustawie o podatku dochodowym, jak i w specjalnych przepisach. Brzmienie ustawy (art. 5), oraz tych przepisów specjalnych decyduje też o rozmiarze uwolnień, przy czym w myśl ogólnych zasad winno się przepisy, w razie wątpliwości, tłumaczyć ścieśniająco.

W szczególności należą tu: zastępcy obcych państw i ich cudzoziemski personel; pensje powstańców narodowych, pensje za waleczność, żołd szeregowych, uposażenie w czasie wojny oficerów, duchownych i urzędników wojskowych; państwo, monopole państwowe, poczta, kółka, Zakłady wodociągowe na Górnym Śląsku; związki samorządowe; osoby prawne, których dochody są w całości obracane na cele ogólnej użyteczności, na cele nauki, oświatowe, kulturalne, wyznaniowe i dobroczynne (art. 5 p. 1 do 8 ust.). Zwolnione są nadto: Bank Polski i jego dywidendy po koniec 1937 r. (p. Statut Banku ogłoszony RMS z 30.7.1936 DURP:62:455), Bank Akceptacyjny (ust. z 24.3.1933 DURP 1934:109:973), Banki państwowe (p. t. III) i wkłady w P.K.O. (RPRP z 27.6.1924 DURP:55:545), Komunalne Kasy Oszczędności (RPRP z 13.4.1927 DURP:38:339), Związki międzykomunalne (RPRP z 22.3.1928 DURP:39:385), Izby Rolnicze (RPRP z 22.3.1928 DURP:1933:2:16), Izby Rzemieślnicze (RPRP z 27.10.1933 DURP:85:636; stowarzyszenia wyższej użyteczności w razie zwolnienia przez MSWew i MS (RPRP z 27.10.1932 DURP:94:808, art. 49). Zwolnione są również od tego podatku, w całości lub w części: dochody z obligacji niektórych pożyczek państwowych (p. t. I), dochody z nowych budowli (ust. z 24.3.1933 DURP:22:173 i RMS z 7.6.1934 DURP:55:494 (p. str. 95); pod pewnymi warunkami dochody z pionierskich wierceń naftowych (RPRP z 17.11.1927 DURP:102:885); z przedsiębiorstw nowoutworzonych a ważnych dla obrony kraju (RPRP z 22.3.1928 DURP:36:329); z przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych inwestujących w województwach wschodnich (DPRP z 25.11.1936 DURP:88:614); z przedsiębiorstw gdyńskich (ust. z 29.3.1937 DURP 27:190); z przedsiębiorstw

elektryfikacyjnych (RPRP z 27.10.1933 DURP:85:633); dochody nabywców pojazdów mechanicznych (DPRP z 7.5.1936 DURP:39:294), dochody z gospodarstw rolnych poniżej 15 ha użytkowego gruntu, o ile nie są położone w odległości poniżej 5 km od granic miast z zaludnieniem większym niż 100000 mieszkańców i o ile przeciętna w roku operacyjnym cena żyta jest niższa od 25 zł. za 1 q (art. 15).

4. Dochód inaczej jest określony, o ile chodzi o osoby fizyczne, inaczej, gdy płatnikiem jest osoba prawna.

Dla osób fizycznych dochodem jest w rozumieniu ustawy łączna suma wszystkich przychodów netto, które płatnik w rzeczywistości osiągnął, otrzymał, zrealizował z jednego lub kilku źródeł, wchodzących w skład jego gospodarstwa.

Dochód osób prawnych p. str. 97.

Źródłami tymi podług ustawowego wyliczenia są: grunty, budynki, przedsiębiorstwa, zajęcia zawodowe, zatrudnienia zarobkowe, kapitały, prawa majątkowe oraz inne źródła (art. 3, 15 do 20).

Pojęcie źródła nie jest w ustawie określone. Ustawa podaje tylko co należy uważać za dochód z danego źródła. Również nie jest określone, w jakim stosunku prawnym do źródła winien pozostawać opodatkowany: czy ma być właścicielem, czy posiadaczem, czy też wystarcza do opodatkowania, jeżeli jest powiernikiem. Co do powiernika i jego obowiązku podatkowego p. OPA 1935:1035, OPA 1936:1500. W pojęciu źródła leży stałość i ciągłość; inaczej jednak, a nie trafnie OPA 1936:1411.

Inne źródła: iura stolae duchowieństwa katolickiego, przesyłki od krewnych z Ameryki, utrzymanie pobierane od przyjaciela bez przepisu prawnego i bez umowy, renty bez charakteru zaopatrzeń emerytalnych itp.

Źródła zagranicą położone nie podlegają opodatkowaniu, gdy obce państwo stosuje wzajemność. Zwolnienie to ograniczone jest jednak tylko do osób fizycznych i do dochodu z nieruchomości i stałych przedsiębiorstw zagranicą położonych, z plac służbowych oraz emerytur pobieranych od obcego państwa lub samorządu i z innych tego rodzaju funduszy publicznych. Płatnik obowiązany jest udowodnić, że dochód ten jest zagranicą opodatkowany podatkiem dochodowym. Natomiast stwierdzenie, że państwo obce stosuje wzajemność jest obowiązkiem władzy skarbowej (art. 4 i RW § 9). Umowy międzynarodowe są decydujące przed powyższym przepisem.

Przychody z poszczególnych źródeł zsumowane, a pomniejszone o sumę kosztów ich osiągnięcia, zachowania i zabezpieczenia oraz o sumy amortyzacyjne (p. str. 103) dają ogólny (zwany globalnym) dochód, który jest podstawą opodatkowania osób fizycznych (art. 3, 6 i 9).

Kompensata strat w jednych źródłach z nadwyżkami wpływów nad wydatkami w innych jest przy opodatkowaniu kilku źródeł

nakazaną (art. 9). Niema kompensaty, gdy źródło usunięte jest w ogóle od opodatkowania (nowe budowle, uwolnione od podatku a zagranicą położone źródła, p. OPA 1936:1644).

Uposażenia służbowe, emerytury, renty o charakterze emerytalnym, wynagrodzenia z najemnej pracy, podlegają odrębnemu opodatkowaniu, unormowanemu w drugim dziale ustawy (art. 41 n). Przychód ten, w odróżnieniu od dochodów fundowanych, opodatkowanych według przepisów działu pierwszego ustawy. Jeżeli płatnik oprócz dochodu z uposażeń itp. ma jeszcze dochody z innych źródeł, wówczas nie podlegają one zliczaniu, opodatkowanie uposażeń następuje odrębnie podług działu drugiego, innych zaś dochodów odrębnie podług działu pierwszego.

Podwójnie nie można tego samego dochodu u tego samego płatnika za ten sam czas opodatkowywać (OPA 1933:285 i 1937:1730).

Zwiększenie majątku nadzwyczajnymi wpływami i wpływy z jego spieniężenia oraz ze zwrotu wierzytelności nie podlegają opodatkowaniu (art. 7). Inaczej u osób prawnych p. str. 97 i 103.

W szczególności nie są dochodem: wpływy ze spadków, legatów, darowizn i posagów; dalej otrzymane sumy asekuracyjne, sumy za wykup emerytury lub renty i sumy za odszkodowanie; wygrane; wpływy z realizacji majątku (ze sprzedaży nieruchomości, przedsiębiorstwa, firmy, lasu z gruntem), wreszcie uzyskanie przez płatnika spłaty wierzytelności (art. 7).

Wyjątkowo są dochodem, podlegającym podatkowi rzeczywiste zyski z interesu spekulacyjnego (art. 7, RW § 15, OPA 1933:170 z glosą Krzyżanowskiego, OPA 1936:1500); tak samo zyski ze sprzedaży przedmiotów majątkowych w wykonywaniu przedsiębiorstwa zarobkowego (art. 7, RW § 15); tak samo nadzwyczajne, jednak w wykonywanym zawodzie uzyskiwane, okresowe lub częstotliwe przychody (iura stolae duszpasterzy, datki kelnerów, portierów, woźnych itd.).

Dochód z wyrębu lasu w granicach planu gospodarczego lub naturalnego przyrostu stanowi dochód płatnika. Powyżej tych granic tj. z nadzwyczajnego wyrębu podpada specjalnie unormowanemu wymiarowi z względu na to, że częściowo chodzi tu o sprzedaż majątku (art. 15, ustęp 6, p. OPA 1933:325 z glosą Urbanowicza i Lipiński w Cz. Sk. 1930:5, OPA 1934:864, OPA 1937:1729). Sprzedaż lasu z gruntem jest zawsze spieniężeniem substancji, które nie podpada opodatkowaniu (art. 7, Zb 1100 i 109 S).

Dochód może płatnik otrzymywać bądź w pieniądzu, bądź w naturze. Przy wymiarze przyjmuje się dochody w naturze z sumą pieniężną, odpowiadającą ich wartości, według przeciętnych cen ubiegłego roku (art. 14).

Rzeczywiście osiągnięte dochody są podstawą opodatkowania u osób fizycznych, nie prawnych (art. 13). Nie jest do-

chodem czek nie honorowany, weksel nie wykupiony, uznanie konta płatnika w dłużnej firmie.

OPA 1933:245, 246, 247 z glosą Szattensteina, OPA 1935:1257.

Księgi, prawidłowo przez osoby fizyczne (także spółki handlowe) prowadzone dla swoich przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych i rolnych zmieniają powyższą zasadę. Dochód (zysk) z tych przedsiębiorstw musi być wyprowadzony w zamknięciach zgodnie z zasadami buchalterii. Będzie tedy należała do zysku objęta zamknięciem wierzytelność płatnika za sprzedane towary, która ma dopiero wpłynąć (p. Krzyżanowski przy OPA 1935:1041); tak samo płatny dług wekslowy, choć nie uiszczony, zakontowany w księgach (RW § 13 i 32). Zamknięcie rachunkowe ksiąg osób fizycznych ulega przy wymiarze sprostowaniu podobnie jak i u osób prawnych przez doliczenie pozycji zgodnie z art. 6, 8, 10 i 13 ustawy i inaczej niż u osób prawnych przez odliczenia z art. 7 ustawy, tj. przez odliczenie wpływów nadzwyczajnych. P. str. 103.

Wartość budynku użytkowanego wyłącznie do celów własnego gospodarstwa rolnego, leśnego lub do celów przemysłowych nie wchodzi do dochodu, ani do kosztów produkcji (art. 16). Wartość mieszkania natomiast we własnym domu doliczana jest do dochodu (art. 16), także gdy zostało bezpłatnie drugiemu odstąpione (RW § 30, OPA 1935: 979).

Dochód członków rodziny jest zliczany z dochodem głowy rodziny, a mianowicie dochód małżonka sądownie nierozłączonego oraz dochód zstępnych, o ile dochodami tych ostatnich głowa rodziny ma prawo rozporządzać lub je użytkować.

Niezliczany jest dochód członków rodziny, płynący z zajęć zawodowych, wszelkich zatrudnień o celach zarobkowych, z uposażeń, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę (art. 11, RW § 18, OPA 1933:391, 1935:1139). Niezliczany jest również dochód małżonka sądownie rozłączonego.

Okresem miarodajnym do opodatkowania jest z reguły miniony rok kalendarzowy. Dochód w tym roku, tzw. operacyjnym, osiągnięty jest podstawą wymiaru na rok następny, tj. na tzw. rok podatkowy. Jeżeli rachunki podatnika obejmują inny od kalendarzowego czasokres, wówczas dochód jego roku operacyjnego lub gospodarczego jest podstawą opodatkowania (art. 13). Rokiem podatkowym jest wówczas rok kalendarzowy, rozpoczynający się 1 stycznia po zakończeniu roku operacyjnego lub gospodarczego płatnika.

Poza okresem operacyjnym poniesione wydatki nie zmniejszają w zasadzie dochodu, w okresie operacyjnym uzyskanego; a więc straty i wydatki z czasu, który poprzedza okres operacyjny, tak samo z czasu po jego zamknięciu. Rok operacyjny tworzy odrębną całość, stosunki poza tym rokiem nie mogą świadczyć ani za, ani przeciw płatnikowi. Tak jest u osób

fizycznych, nie prowadzących ksiąg. U osób prawnych i u osób fizycznych prowadzących księgi należy się kierować zasadami prawidłowej buchalterii.

O s o b y p r a w n e (spółki akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielnie itp.), prowadzące prawidłowe księgi handlowe, opłacają podatek nie od rzeczywiście osiągniętego dochodu, jak osoby fizyczne, lecz od zysku bilansowego, wykazanego w zamknięciu rachunkowym i sprostowanego stosownie do przepisów podatkowych.

Z y s k b i l a n s o w y obejmuje zysk wykazany w zamknięciu a rozdzielony lub przeznaczony do rozdziału pomiędzy akcjonariuszów, członków, spółników, udziałowców w formie dywidendy, procentów itp. Nadto zalicza ustawa (art. 21) do zysku bilansowego: sumy na umorzenie długów lub kapitału zakładowego, na ulepszenie lub rozszerzenie przedsiębiorstwa, na utworzenie wszelkiego rodzaju funduszy rezerwowych i wynagrodzenie członków zarządu ponad określoną w ustawie (p. str. 102) normę.

Z a m k n i ę c i e r a c h u n k o w e winno być zatwierdzone przez powołane organy osoby prawnej (walne zgromadzenie, komisję rewizyjną, zebranie spółników itp.). Może być zmienione do upływu terminu odwoławczego od nakazu płatniczego (OPA 1936:1417).

Księgi handlowe p. str. 18 n. Ustawa nie przewiduje w jaki sposób ma być ustalona podstawa wymiaru dla osób prawnych, nie prowadzących ksiąg handlowych lub prowadzących takie, które zostały przez władzę odrzucone. Z ogólnych zasad jednak wynika, że w takim przypadku dochód osób prawnych winien być ustalony w ten sam sposób co u osób fizycznych.

K s i ę g i o s ó b f i z y c z n y c h p. str. 96.

Ten zysk bilansowy zestawiony według prawideł buchalterii, jest tylko punktem wyjścia przy obliczeniu, do celów podatkowych, dochodu osoby prawnej. Z nakazu ustawy musi on ulec sprostowaniu, gdy poszczególne pozycje dochodów i wydatków zamknięcia rachunkowego nie są zgodne z pojęciami dochodu i potrąceń lub odliczeń z ustawy o podatku dochodowym, tj. z przepisami art. 6, 8, 10 i 13 ustawy. Wówczas następuje doliczenie tych pozycji do wykazanego zysku bilansowego albo już przez samego płatnika albo przez władzę wymiarową. Tak zestawiony zysk nazywa się **d o c h ó d e m p o d a t k o w y m**. (art. 21, RW § 37).

Z y s k b i l a n s o w y a d o c h ó d (z y s k) p o d a t k o w y nie zawsze się pokrywają. Pierwszy zestawiony według kod. hand. i zasad bilansowania obejmuje np. dochody z czasu przed powstaniem spółki akcyjnej, drugi, zestawiony według przepisów skarbowych, nie może tych dochodów obejmować. Tak samo ma się rzecz z wydatkami: zamknięcie bilansowe zawiera pozycje na zorganizowanie, rozszerzenie lub ulepszenie źródła dochodu, na umorzenie długów lub kapitału zakładowego, na utworzenie fun-

duszów rezerwowych, na pokrycie strat z ubiegłych lat, na wydatki nie związane bezpośrednio z eksploatacją źródła. Zysk podatkowy nie może obejmować tych pozycji; muszą zatem być doliczone do wykazanego zysku bilansowego. Tak samo wydatek zamknięcia na podatek dochodowy lub majątkowy nie nadaje się do potrącenia z zysku (art. 10), zysk podatkowy nie może tej pozycji obejmować, musi ona zatem być doliczona do zysku bilansowego, p. str. 105. Koszty nabycia źródła, założenia spółki mogą być od zysku bilansowego pod pewnymi warunkami potrącone, przeciwnie przy obliczeniu dochodu podatkowego nie są potrącalne (OPA 1933:423 i 427).

Sprawa z wrotu pożyczek, zwiększenia i spieniężenia majątku u osób prawnych p. Zb. 1330, 402 S, 296 S, OPA 1932:26 z glosą Weinfeldą, OPA 1933:248 i 1936:1571. Sprawa zysków sanacyjnych p. Lulek w Ruchu Prawniczym 1936 i OMS z 30.8.1933 DU:27:248 oraz OMS z 25.5.1937 DU:15:495.

✓ Takie określenie dochodu osoby prawnej nie jest wyraźnie ustawowymi przepisami ustalone. Brak ten jest zrozumiały, gdyż podatek dochodowy od osób prawnych nie jest w Polsce osobną ustawą unormowany. Określenie to jest raczej wynikiem judykatury NTA, aprobowanym naogół przez literaturę.

Lulek, Opodatkowanie osób prawnych, 1924; Bernhardt, Przepisy o podatku dochodowym dotyczące przedsiębiorstw, prowadzących księgi handlowe, 1930; Bowbelski, artykuły o opodatkowaniu zysków bilansowych osób prawnych w Czasopiśmie Skarbowym za 1928 i 1929; NTA Zb. 1330 i 402 S, OPA 1932:26 z glosą Weinfeldą.

✓ Dochód osoby prawnej już raz stosownie do art. 21 ustawy opodatkowany podlega ponownemu opodatkowaniu z chwilą, kiedy w postaci dywidendy, zysku, udziału w zyskach itp. rozdzielony zostanie między uprawnionych. Wówczas odrębnemu opodatkowaniu podlega ten rozdzielony dochód u uprawnionych jako dochód mający swoje źródło w ich prawach majątkowych.

Ustalenie wysokości dochodu p. art. 19, 6, 7 ustawy, OPA 1935:1257 z glosą Szattensteina. Powstanie prawa do zysku p. art. 191 kod. handl. (u spółek z o. o.), art. 355 kod. handl. (u spółek akcyjnych) i ust. z 29.10.1920 DURP:1934:55:495, art. 57 (w spółdzielniach).

Spółki jawne i komandytowe nie podlegają obciążeniu podatkiem dochodowym jako odrębne podmioty podatkowe. Ustalony z tych spółek dochód podatkowy opodatkowuje się jako dochód poszczególnych spółników jawnych.

W spółkach komandytowych opodatkowuje się ponadto komandariuszy od dochodu z ich wkładów w spółkę jako od dochodu z kapitałów i praw majątkowych.

Gwarectwa w b. dzielnicy pruskiej p. OPA 1934:700 i 701.

Z zagranicznymi osobami w związku gospodarczym pozostające krajowe osoby prawne podlegają surowszym przepisom. Świadczenia bowiem szczególne na rzecz tych osób zagranicznych, wynikające z powyższego związku, mogą nie być uwzględnione a doliczone do zysku, jeżeli krajowa osoba prawna wcale nie wykazuje zysków lub wykazuje zyski mniejsze od tych, jakichby należało oczekiwać, gdyby tego związku nie było, wreszcie jeżeli ustalenie dochodu na podstawie ksiąg handlowych natrafia na trudności (Lex Żyrdów).

W szczególności związek ten musi uzależniać jedną osobę od drugiej lub być szczególnie korzystny dla osoby zagranicznej. Dochód może być ustalony na podstawie obrotu przy zastosowaniu norm średniej zyskowości (ust. z 18.3.1935 DURP:24:162 ust. art. 17). Jeszcze przed tą ustawą NTA dopuszczał potrącalność umówionych opłat gestyjnych na rzecz macierzystego zakładu zagranicznego, albo prowizji w postaci procentu od obrotu tylko w razie udowodnienia rzeczywistych usług macierzystego zakładu w danym okresie na rzecz krajowej osoby prawnej (OPA 1934:590, 1935:1073).

5. P o c z ą t e k o b o w i ą z k u podatkowego przypada na początek najbliższego roku, który następuje po tym roku, w którym nastąpiły stosunki, ten obowiązek uzasadniające (art. 30), w którym zatem osoba fizyczna osiągnęła roczny dochód, a osoba prawna sporządziła zamknięcie rachunkowe za pierwszy rok gospodarczy (RW § 41). Osoby zagraniczne podlegają innym prawidłom.

Przykład: Osoba fizyczna lub prawna, rozpoczynająca działalność 1.7.1936 a gospodarująca podług okresu operacyjnego od 1.7 do 30.6 wchodzi w obowiązek podatkowy dopiero 1.1.1938. Osoba fizyczna lub prawna, rozpoczynająca działalność 1 sierpnia a gospodarująca podług roku kalendarzowego, wchodzi w obowiązek podatkowy nie 1 stycznia po 5 miesiącach, gdyż nie ma całego roku do opodatkowania, lecz po 17 miesiącach w dniu 1 stycznia następnego roku, a okresem do opodatkowania jest poprzednich 17 miesięcy.

Z a g r a n i c z n e o s o b y, które przeprowadziły się do Polski z obraniem tu miejsca zamieszkania lub siedziby, osoby, które przybyły do Polski dla zarobku albo osoby, które otworzyły w Polsce przedsiębiorstwo, podlegają wyjątkowo obowiązkowi podatkowemu już z początkiem najbliższego miesiąca (art. 30).

Obliczenie podatku dla osób fizycznych następuje drogą szacowania dochodu spodziewanego do końca roku kalendarzowego. Dwunastokrotna miesięcznego dochodu przeciętnego dla tego okresu służy do ustalenia stawki podatkowej; na podstawie tej stawki oblicza się podatek od dochodu z pierwszego operacyjnego miesiąca i miesięcy do końca roku ka-

lendarzowego. Dwunastokrotna zaś tego podatku jest podatkiem na przyszły rok kalendarzowy (art. 31 oraz RW § 42 p. 2). — Zagranicznym towarzystwom i zakładom, obowiązującym do publicznego składania rachunków, wymierza się podatek po złożeniu pierwszego sprawozdania, za okres od początku działalności do końca roku, jak to ma miejsce dla osób fizycznych. Równocześnie wymierza się podatek na podstawie szacunku z poprzedniego roku na następny rok (art. 32 i RW § 42 p. 4).

Koniec obowiązku podatkowego nie przypada na koniec tego roku operacyjnego, w którym nastąpiła śmierć płatnika lub zaniechanie przez niego przedsiębiorstwa, pozbycie źródła itp. lecz dopiero na koniec roku podatkowego, następującego po roku operacyjnym.

Śmierć podatnika nie umarza obowiązku podatkowego. Dochód z roku śmierci podlega opodatkowaniu. Nakaz opieka na zmarłego. Do uiszczenia zobowiązana jest masa spadkowa lub spadkobiercy. OPA 1935:1012 i 1936:1346, 1347, 1348 z glosami Rybarskiego, Głabińskiego i Czumy, tamże literatura.

Dla zagranicznych osób fizycznych i prawnych gaśnie obowiązek podatkowy z końcem miesiąca, w którym nastąpiła śmierć płatnika, wyprowadzenie się z Polski lub utrata dochodów w Polsce, a dla osób prawnych, obowiązujących do publicznego składania rachunków, z końcem następnego miesiąca po zaniechaniu. P. RW § 43—45.

6. Potrącić z dochodu wolno płatnikowi koszty osiągnięcia, zachowania i zabezpieczenia dochodu, tj. koszty eksploatacyjne i kwoty amortyzacyjne (art. 6).

Odliczenia od dochodu, p. str. 105.

Koszty eksploatacyjne (w pieniądzu i w naturze) nadają się do potrącenia z uzyskanego dochodu, jeżeli pozostają w związku z samym dochodem tj. z jego osiągnięciem, zachowaniem i zabezpieczeniem. Koszty pozostające w związku z nabyciem źródła tym samym nie są kosztami eksploatacyjnymi.

Rzeczywiście poniesione, uiszczone koszty są potrącalne, nie kwoty zaliczone a potem otrzymane z powrotem; również te, które mógł lub musiałby ponieść podatnik, a które sobie zaoszczędził własną lub cudzą pracą. Wyjątkowo tylko mogą przedsiębiorstwa przemysłowe, handlowe i gospodarczo-rolnicze, prowadzące prawidłowe księgi handlowe lub gospodarcze, potrącać pozycje już zarachowane, a jeszcze nie wydatkowane, o ile to jest zgodne z zasadami buchalterii (RW § 12 i 13), p. str. 101.

W roku operacyjnym poniesione koszty nadają się do potrącenia, nie koszty poniesione przed lub po nim (OPA 1937:1687). — Podatki za lata ubiegłe, tak samo świadczenia społeczne, pozwala praktyka potrącać z dochodu tego okresu, w którym poniesione zostały, o ile płatnik prowadzi prawidłowe księgi (OMS z 29.11.1933

DU:36:307 o księgowaniu podatków). — Straty za lata ubiegłe, które się ujawniły lub ustalone zostały w roku operacyjnym, mogą być w tym roku zaksięgowane i potrącone z dochodu (OPA 1933:427, 502, 1935:981).

Przykłady potrącalnych kosztów eksploatacyjnych podaje RW (§ 12 n.) dla dochodu z poszczególnych źródeł. Są nimi w gospodarstwie rolnym: wydatki na konserwację budynków, na opał i światło, na utrzymanie żywego i martwego inwentarza, na koszty wszelkiego ubezpieczenia od gradu, ognia itp., na ubezpieczenia społeczne, na nasiona i rozsady, na wszelkie uposażenia, emerytury i wynagrodzenia osób zatrudnionych w tym gospodarstwie i ich koszty leczenia (§ 24). Z dochodu z budynków nadają się do potrącenia: koszty naprawy i utrzymania budynku w dobrym stanie i porządku, również ruchomości i ogrodu wynajmowanych razem z budynkiem, wynagrodzenie administratora, rządcy i dozorczy, ubezpieczenie budynku (§ 29). Z dochodu z przedsiębiorstw nadają się do potrącenia: koszty utrzymania budynków potrzebnych do wykonywania przedsiębiorstwa, koszty ubezpieczenia ich oraz towarów, czynsz dzierżawny za grunty, za budynki, za narzędzia, za przybory i prawa, koszty opału i oświetlenia, koszty surowców, materiałów, towarów i innych przedmiotów, potrzebnych do prowadzenia przedsiębiorstwa, wszelkie płace i wynagrodzenia (§ 31).

Judykatura ustaliła dalsze przykłady potrącalnych kosztów eksploatacyjnych: opłaty gestyjne tj. prowizje od obrotu, od faktur, od poszczególnych wyrobów, wypłacane zagranicznemu przedsiębiorstwu macierzystemu przy udowodnieniu wzajemnych świadczeń p. OPA 1934:590 i 895 z glosą Urbana oraz 1935:1041 i 1073; opłaty licencyjne za prawo korzystania z cudzego patentu (OPA 1936:1557); wydatki na reklamę (OPA 1933:503); koszty sporządzenia planu gospodarstwa leśnego (PPH 1931:2); koszty zalesienia prawidłowego (OPA 1935:1279); koszty administracji przedsiębiorstwa przez syndyka lub kuratora (Zb 468 S); składki do związków zawodowych i reprezentacji gospodarczych; wydatki na książki i czasopisma (OPA 1935:1009); koszty naprawy toru z wymianą szyn (DU 1936:25:766 i Zb 551 S); koszty wprowadzenia akcji na giełdę paryską (OPA 1934:773, 923); koszty utrzymania biblioteki i muzeum oparte na statucie (OPA 1934:865); kwoty nieściągalnych wierzytelności (RMS z 6. 3.1931 DU:8:121); kwoty na podatek od uposażeń pracowników, płacony przez płatnika (OSP 1930:395); wreszcie wydatki z charakterem zwyczajnej dobroczynności na pracowników czynnych lub emerytowanych. P. zestawienia u Bassechesa i Korkisa, Kodeks podatkowy I, 1937 przy ust. o pod. doch. art. 6 i 8.

Koszty nie eksploatacyjne, nie związane z dochodem, który ma być opodatkowany, nie nadają się do potrącenia z ogólnego dochodu. Są to przeważnie koszty organizacji i inwestycji a więc koszty związane z substancją i z majątkiem, a nie z dochodem.

Przykłady niepotrącalnych kosztów: z mocy ustawy wydatki na powiększenie lub ulepszenie źródła dochodu, tak samo na nabycie, utworzenie, zorganizowanie, usprawnienie źródła (ust. art. 8). Dalej należą tu wydatki na umorzenie długu i kapitału włożonego w przedsiębior-

stwo; wydatki na pokrycie strat za ubiegłe lata, tak samo strat w substancji i w kapitale, spowodowanych pożarem domu, składu, stratą wypozyczonego kapitału, stratą w innym przedsiębiorstwie itd.; wydatki na procenty od własnego kapitału płatnika, włożonego w gospodarstwo lub przedsiębiorstwo; pozatem wydatki na gospodarstwo domowe płatnika oraz na utrzymanie członków rodziny, chyba że chodzi o członków pracujących stale w gospodarstwie rolnym, leśnym, handlowym lub przemysłowym płatnika.

Judykatura ustaliła dalsze przykłady niepotracalnych kosztów: koszty organizacyjne, jak opłaty stemplowe, porada prawna przy organizacji, propaganda finansowa itd. (OPA 1933:423 z glosą Lulka i 427, OPA 1936:1564); koszty poszukiwań górniczych przedsięwzięte przez istniejącą kopalnię w celu jej rozszerzenia (OPA 1934:697); koszty rewindykacji maszyn, wywiezionych przez okupantów (OPA 1934:697); koszty zaciągnięcia pożyczki inwestycyjnej; koszty nabycia przedsiębiorstwa, licencji (OPA 1937:1726), lub patentu (OPA 1936:1469); odsetki od pożyczek na wybudowanie nowego domu; koszty pokrycia długów przejętych przy nabyciu bez względu czy nadają się do aktywowania w księgach (OPA 1935:1223); wydatki na dodatkowe wózki kopalniane, mimo że służą do utrzymania dochodu na tym samym poziomie (OPA 1935:955 z glosą Krzyżanowskiego); wydatki na przebudowę magazynu i centralne ogrzewanie, mimo nieaktywowania w księgach i zwiększenia dochodu (OPA 1936:1560); koszty obrony w postępowaniu karnym z powodu przekroczeń ustawy celnej (OPA 1936:1314); wydatki na fundusze odnowienia, czynione poza normalną amortyzacją, choćby nakazane aktem koncesyjnym (OPA 1935:482); różnice kursowe osoby prawnej na akcjach; zyski takiej osoby z realizacji aktywów; wydatki osobiste niezwiązane z dochodem; wydatki na rozrzutny tryb życia (OPA 1932:68, OPA 1933:388 i 500 z glosą Krzyżanowskiego i sprzeczny z nimi OMS z 29.5.1934 DU:16:204); strata z powodu sprzeniewierzenia zainkasowanej gotówki (OPA 1936:1318); wynagrodzenie głównego akcjonariusza za udzieloną spółce gwarancję lub akcjonariuszów większości za zdeponowanie swoich akcji w tym samym celu (nietrafnie OPA 1936:1473 i 1474).

Osoby prawne są pod względem możliwości potrącania sum z dochodu swojego gorzej postawione od osób fizycznych: Wynagrodzenia członków zarządu i realizacja majątku są inaczej unormowane, aniżeli u osób fizycznych, a sprawa opodatkowania funduszy rezerwowych jest wyraźnie określona (art. 21 ustęp 3).

Wynagrodzenie członków zarządu jest potrącalne tylko w ograniczonej mierze. W szczególności wolno potrącać z tego tytułu najwyżej 10% kapitału zakładowego z ulgą dla osób prawnych o kapitale poniżej 500000 zł, które mogą potrącać 15% i dla osób prawnych o kapitale od 500 do 750 tys. zł, które mogą potrącać globalną kwotę 75.000 zł. Czynny udział jest warunkiem potrącenia.

Celem tego przepisu jest ochrona Skarbu przed wyczerpywaniem zysku i zmniejszeniem podstaw opodatkowania nadmiernymi pensjami kierownictwa osoby prawnej.

Członkami zarządu są członkowie rad nadzorczych, komisji rewizyjnych, komitetów wykonawczych itp. oraz członkowie z samodzielnym kierownictwem całego przedsiębiorstwa, jak dyrektorowie, prokurenci, kierownicy spółdzielni itp. (p. OPA 1935:1225 z glosą Helczyńskiego. Stosunek do rejestru handlowego p. OPA 1935:983 i 984 z glosą Helczyńskiego).

Odrębne wynagrodzenie członka zarządu, związanego osobną umową o najem usług (architekta, buchaltera itd.), podlega potrąceniu jako koszt osiągnięcia dochodu a nie wpada w ograniczoną kwotę potrącanych wynagrodzeń członków zarządu (Zb. 455 S oraz OPA 1935:1282 i 1283).

Realizacja przedmiotów majątkowych nie jest potrącalna u osób prawnych i wchodzi do podstawy podatkowej, tj. do zysków bilansowych.

P. Zb. 1330, 296 S i 402 S, OPA 1932:26 z glosą Weinfeldta, 1933:248, 1936:1571 z glosą Helczyńskiego; nadto str. 95.

Fundusze rezerwowe osób prawnych wszelkiego rodzaju, utworzone z zysków bilansowych przez władze osoby prawnej, są z mocy wyraźnego przepisu (art. 21 ustęp 2, RW § 37) uznane jako pozycje niepotracalne i mają być doliczane do zysku bilansowego.

W szczególności są takimi niepotracalnymi funduszami: fundusze będące pomnożeniem majątku osoby prawnej, rezerwy na wydatki przyszłe w dacie bilansu jeszcze nie ustalone pod względem potrzeby lub wysokości, rezerwy na różnice kursowe, ciche rezerwy tworzone przez nieuzasadnione a niskie oszacowanie remanentu towarów, surowców i półfabrykatów. (OPA 1932:3 z glosą Marjańskiego, 423 i 427; 1934:698 z glosą Weinfeldta, 666 i 626; 1935:1008).

Amortyzacja (umorzenie, odpisanie) jest również pozycją nadającą się do potrącenia od sumy dochodów. Ustawa (art. 6) pozwala na amortyzację budynków, maszyn i wszelkiego rodzaju materialnego inwentarza. Rozporządzenie wykonawcze do ustawy (§ 14) podaje normalne stawki procentowe dla każdej grupy, pozostawiając żądanie wyższej stawki amortyzacyjnej wnioskowi podatnika i orzeczeniu biegłych. Dokonuje się amortyzacji w zasadzie przez coroczne, stopniowe i procentowe zmniejszanie wartości wspomnianych przedmiotów majątkowych, tj. zmniejszenie w rachunkach ceny, po której te przedmioty zostały nabyte lub za którą zostały wytworzone.

W istocie swojej są odpisy amortyzacyjne podobne do wydatków eksploatacyjnych i powinny być przy prawidłowym bilansowaniu i zestawie-

niu rachunków, wzięte do wydatków. Amortyzowane przedmioty bowiem zużywają się a po zupełnym zużyciu nie wytworzyłyby na nowo dochodu. Z tego powodu kwota amortyzacji jest równowartością zużycia. Umożliwia ona reprodukcję źródła do uzyskania dochodu w przyszłości i jest traktowana na równi z innymi kosztami eksploatacyjnymi, p. zasadniczy OMS o amortyzacji z 18.11.1936 DU 32:976.

Rozpoczyna się amortyzacja w zasadzie od roku 1924, w którym ułożono nowe bilanse w złotych polskich, podając w nich rzeczywistą wartość wspomnianych przedmiotów (OPA 1936:1470 z glosą Szattensteina). Kończy się amortyzacja, gdy suma odpisów w ubiegłych latach osiągnie sumę przyjętej wartości jako podstawy do amortyzacji. — Sposób amortyzacji w ksiązkach: albo odliczenie od wartości i ksiązkowe zmniejszenie aktywów, albo zwiększenie w księgach pasywów przez wstawianie kwot amortyzacyjnych do funduszu amortyzacyjnego przy pozostawieniu pełnej wartości amortyzowanych przedmiotów w aktywach (OPA 1936:1613 z glosą Lulka). Uprawnionym do amortyzacji jest właściciel amortyzowanych przedmiotów, będących źródłem jego dochodu (OPA 1937:1805). — Podstawa wyjścia przy obliczeniu: cena wytworzenia, nabycia, wartość przyjęta przy wymiarze podatku spadkowego, wartość przyjęta do ubezpieczenia od ognia, wartość w ksiązkach z uwzględnieniem szacunku w złotych, orzeczenie znawców. — Osoby prawne winny przedłożyć tabelę amortyzacyjną z podziałem na grupy przedmiotów amortyzowanych, z wartością podług bilansu w złotych i z wykazaniem przybytków i ubytków po bilansie. Szacunek, przyjęty w latach ubiegłych ma pozostać nadal podstawą amortyzacji (OP art. 87, wykładnia DU 1935:15). — Wysokość amortyzacji: albo norma z RW § 14 albo kwota ponad normę ustalona przez biegłych. — Niedopuszczalna amortyzacja: przy ponoszeniu i potrąceniu kosztów utrzymania przedmiotu amortyzacyjnego (np. tory kolejowe p. RW § 11). — Osoby fizyczne, nieprowadzące ksiąg, również mogą żądać potrącenia odpisów za zużycie. — Nieużywanie przedmiotów również uprawnia do amortyzacji (OPA 1936:1316, 1637). — Nie mają być kwestionowane przez władze skarbowe roczne normy i czas trwania amortyzacji do końca r. 1940, ani podstawa, o ile zbytnio nie odbiega od zasad (OMS z 18.11.1936 DU:32:976); tak samo jednorazowe odpisanie przedmiotów wartości poniżej 200 zł, niezamieszczonych w wykazie (OMS z 10.4.1937 DU:10:350).

P. zresztą OMS z 18.11.1936 DU:32:976, kod. handl. art. 248, 423, 58, OPA 1932:68, 1933:502, 503, 1934:734, 1935:1005, 1137, 1936:1317, 1559, 1633 (z glosą Sanda), Sand, Amortyzacja w rozumieniu gospodarczym i podatkowym, 1936, Siedlecki, Zagadnienie odpisów na umorzenie, 1937.

Jednorazowa amortyzacja całkowitej wartości jest dopuszczalną, gdy chodzi o przedmioty, których zwykły okres zużycia nie przekracza pięciu lat i gdy uprawniony do amortyzacji prowadzi prawidłowe księgi.

P. art. 6 ustęp 2, wprowadzony ustawą z 18.3.1935 DURP:24:162, RW § 14. Wykaz takich przedmiotów p. OMS z 10.4.1937 DU:10:350 i z 19.5.1937 DU:14:465.

Straty w przedmiotach podlegających zużyciu i służących do osiągnięcia dochodu podlegają osobnemu potrąceniu z przychodu, o ile nie zostały już potrącone jako koszty osiągnięcia dochodu lub jako odpisy amortyzacyjne.

Obojętne jest, czy straty są całkowite, czy częściowe. Straty pokryte sumą ubezpieczeniową nie są stratami. Nadają się do potrącenia w tym roku, w którym strata rzeczywiście nastąpiła (art. 6, RW § 14).

7. Odliczyć z ogólnego dochodu (z podstawy opodatkowania) wolno płatnikowi pewne w ustawie (art. 10) określone kwoty, jak odsetki od długów, renty i ciężary, składki i premie ubezpieczeniowe oraz pewne podatki. Odliczenie następuje obok potrąceń (p. str. 100), ale tylko wówczas, jeżeli wydatki te rzeczywiście w okresie operacyjnym poniesione zostały.

Odsetki od długów, renty i ciężary wolno odliczyć od dochodu pod warunkiem, że oparte są na tytule prawnym, że ciążą prawnie choćby na jednym ze źródeł dochodu płatnika oraz że pozostają w związku gospodarczym z opodatkowanymi źródłami (art. 10 p. 1, 2, RW § 17 p. 2).

Odliczalne są odsetki od sum hipotecznych, użytych na kupno, na odnowienie, na odbudowę domu p. OPA 1935:956 i 1256; potrącalne są także wtedy gdy ustalono dochód podług norm średniej zyskowności (OPA 1936:1471); również są potrącalne odsetki od długu na powiększenie i ulepszenie źródła, na spłatę zobowiązań, konwersję, pokrycie strat, spłatę danin, uregulowanie działu majątkowego (OMS z 29.4.1934 DU: 16:204, tak glosa Krzyżanowskiego do nietrafnych OPA 1933:388 i 500). Rzeczywiście wydane odsetki są potrącalne; ich księgowanie p. OPA 1935:935 z glosą Lulka i 1936:1634 z glosą Góry. Potrącalne są dobijane do odsetek koszty administracyjne wierzycielskich instytucji kredytowych.

Nieodliczalne są odsetki od sum hipotecznych, użytych na budowę domu, zwolnionego od podatku (OPA 1935:1256, 1936:1501), na za granicą położone nieruchomości i przedsiębiorstwa, na niecelowe wyjazdy, hulaszczę życie, nabycie przedmiotów zbytkownych itd. (OMS z 29.4.1934 DU:16:204).

Daniny, które można odliczyć od podstaw dochodu: bezpośrednie podatki państwowe i samorządowe z dodatkami, odsetkami i grzywnami, przymusowe lub ustawowe świadczenia pieniężne (składki do ubezpieczalni itd.), wreszcie bezpłatne świadczenia przymusowe innego rodzaju na cele publiczne (podwoły dla policji lub wojska, obowiązkowe egzemplarze biblioteczne, koszty statystyk dla władz), p. art. 10 p. 5.

Nieodliczalne są wydatki na podatek dochodowy, majątkowy oraz daninę lasową (art. 10 p. 5), nadto na podatek spadkowy z tego po-

wodu, że nie jest uważany za podatek bezpośredni (OPA 1932:2 z głosem Weinfeld), ani na opłatę od podwyższenia kapitału akcyjnego jako koszt rozszerzenia źródła (OPA 1936:1502 z głosem Głabińskiego i 1503 z głosem Czumy). P. nadto Weinfeld, Daniny w ENP t. I, 1936.

Składki do instytucji społecznych, uiszczane przez płatnika, na podstawie umowy lub ustawy, są odliczalne od ogólnego dochodu. Celem tych składek jest zapewnienie płatnikowi lub członkom rodziny pewnych świadczeń. Wysokość rocznych świadczeń, które można odliczać jest ograniczona. Nadto są odliczalne od ogólnego dochodu premie asekuracyjne, ubezpieczające płatnika lub członków rodziny na wypadek śmierci lub na dożycie. I tu jest wysokość odliczalnych świadczeń rocznych ograniczona.

Składki, o które chodzi, wpływają do kas zapomogowych, emerytalnych, pogrzebowych, i do ubezpieczalni społecznych. Składki można odliczać w kwocie najwyższej 300 zł. rocznie za każdą ubezpieczoną osobę (art. 10 p. 3 i 4). — Premie asekuracyjne są odliczalne w kwocie rocznej 300 zł., gdy umowa zawarta została na rachunek tylko płatnika, a 600 zł., gdy zawarcie nastąpiło na rachunek płatnika i członków rodziny.

W spółdzielniach podlegają odliczeniu od ogólnego dochodu te nadwyżki (zyski bilansowe), które pochodzą z obrotów z członkami. W tym leży przywilej podatkowy, będący nawet w określonych warunkach zwolnieniem od podatku dochodowego. Dalszym przywilejem jest prawo związków rewizyjnych do składania imieniem poszczególnych spółdzielni zeznań, wyjaśnień i odwołań.

Warunkiem jest należenie spółdzielni do związku rewizyjnego, statutowe i faktyczne ograniczenie swej działalności podstawowej wśród członków, — względnie także — wśród nieczłonków, przy spełnieniu określonych postulatów, oraz prawidłowy rozdział nadwyżki dochodów (art. 10 p. 6, 46, RW § 17 p. 4, ust. o spółdzielniach z 29.10. 1920 DURP 1934:55:495, art. 53, 56, 57 i 1).

Zagadnieniami spornymi w tej dziedzinie są: sprawa, co rozumieć należy przez nadwyżki (zyski) bilansowe i jak należy obliczać ulgę podatkową (OPA 1937:1758 z głosem Izdebskiego), sprawa, czy jest do uzyskania ulg potrzebna przewaga działalności wśród swoich członków (OPA 1932:79 z głosem Weinfeld, OPA 1936:1610 i przeciwne OPA 1936:1612 z głosem Szafrana), czy prowadzenie prawidłowych ksiąg jest warunkiem uzyskania ulgi (OPA 1936:1611 i OPA 1937:1757 z głosem J. Kwiecińskiego), co należy rozumieć przez nadpłaty i zwroty i jak z nimi należy postąpić przy rozdziale zysków (Zb. 222 S i 263 S, OPA 1933:441), wreszcie sprawa pojęcia działalności podstawowej, zasadniczej, pomocniczej i statutowej, p. Zb. 401 S. Zupełnie niejednostajna judykatura NTA wprowadziła duży niepokój w tę dziedzinę, pociągający w praktyce znaczne zamieszanie i szkody.

Przywileje spółdzielni przy podatku obrotowym p. str. 82.

Odliczeń dalszych z ogólnego dochodu płatnika w celu zmniejszenia podstawy opodatkowania i samego podatku używa szeregu ustaw do propagowania pewnych celów i ułatwienia ich osiągnięcia. W ten sposób propagują ustawy budowę domów mieszkalnych, nabycie samochodów, zalesienie nieużytków, inwestycje na Ziemiach Wschodnich.

Na budowę zużyte części dochodu mogą być potrącone z wykazanej w zeznaniu do podatku ogólnej sumy dochodu płatnika. Warunki potrącenia: musi chodzić o dom przeznaczony na cele mieszkalne, choćby w nim były także i części nie mieszkalne; dom musi być wybudowany w mieście; budowa wykończona do końca roku 1940; koszty budowy w jednym roku wydane mogą być potrącone z dochodów tegoż roku; poza tym musi być wniesione podanie przez ubiegającego się z dołączonym zaświadczeniem władzy budowlanej i wiarygodnym wykazem kosztów budowy. Przywilej ten nie gaśnie przez to, że budynek przeszedł w ręce obce. Wobec progresji podatku jest prawo potrącania dla płatnika finansowo tym donioślejsze, im jego dochody są wyższe.

Przepisy obowiązujące: ust. z 24.3.1933 DURP:22:173 i wydane z delegacji ustawy RMS z 7.6.1934 DURP: 55:494. Przepisy dawniejsze, na podstawie których jeszcze obecnie korzystają poszczególne budowle z przywilejów, w tych przepisach ustalonych: ust. z 22.9. 1922 DURP: 88:786; ust. z 29.4.1925 DURP: 51:346; RPRP z 22.4.1927 DURP: 42:372; RPRP z 12.9.1930 DURP: 64:508.

Judykatura zebrana w głosie Weinfeld przy OPA 1936:1511, nadto 1937:1733 i 1823.

Nadbudowa, przybudowa, także przebudowa przy powstaniu jednak nowych izb mieszkalnych daje te same przywileje co budowa. — Potrącać można koszty budowy także z dochodu płatnika, płynącego z uposażenia, emerytur i najemnej pracy. — Uprawniony do korzystania jest ten, z których funduszy oraz celowego działania dom został wybudowany.

Dalsze przywileje: przychody z tych domów są zwolnione od podatku dochodowego w ciągu 15 lat od ukończenia budowy (ust. z 24.3. 1933, art. 2); w tymże okresie wolne są wspomniane domy od państwowego podatku od nieruchomości, pobieranego na rzecz Państwa i związków samorządowych oraz od podatków i opłat, dla których podatek od nieruchomości jest podstawą wymiaru (ust. z 24.3.1933, art. 1); w tymże okresie są wolne od daniny majątkowej (ust. z 24.3.1933, art. 6); od podatku od lokali; od podatku od darowizn; oraz od szeregu opłat stemplowych (ust. z 24.3.1933, art. 7 i 8, RPRP z 22.4.1927 DURP:42:372, art. 14).

Nabycie samochodu jest faworyzowane drogą ustawodawstwa podatkowego. Zużyta suma bowiem na kupno nowego samochodu (także ciągnika i motocyklu) może być odliczona z ogólnego dochodu płatnika tj. z jego dochodu podlegającego bądź działowi I, bądź II ustawy, bądź podatkowi specjalnemu. Potrącenie następuje z dochodu tego roku, w którym cena została całkowicie uiszczona. Gdy suma nabycia samochodu przekracza dochód w roku nabycia, może być potrąconą z dochodu w następnych dwóch latach. (DPRP z 7.5.1936 DURP:39:294).

Sprzedającym może być tylko zawodowy sprzedawca, producent lub montownia. — Cena nabycia może wynosić co najwyżej 12.000 zł. — Weksel wręczony zamiast gotówki, także zastrzeżenie prawa własności dla sprzedającego nie pozbawiają ulg (RMS z 18.7.1936 DURP: 58:430). — Podania o ulgi są obligatoryjne i sterminowane. — Zniszczenie samochodu ponad 80 procent ceny nabycia uprawnia do ponownego korzystania z tej ulgi w razie nabycia nowego. — Ulgi należą się bez względu na to czy dochód płatnika jest dochodem fundowanym, obciążonym podatkiem dochodowym z działu I, czy dochodem z płacy, obciążonym bądź podatkiem dochodowym z działu II ustawy o podatku dochodowym, bądź podatkiem specjalnym od wynagrodzeń z funduszków publicznych lub obydwoma podatkami równocześnie. — Skomplikowany, odmienny niż przy ulgach z powodu wznoszenia nowych budowli, sposób obliczenia i realizowania tych ulg, p. rozporządzenie wykonawcze MS z 18.7.1936 DURP: 58:430 i OMS z 3.11.1936 DU: 30:915, które są w zasadniczych punktach sprzeczne z ustawą.

Zalesienie nieużytków jest na podstawie wyjątkowego przepisu protegowane tą drogą, że jego koszty są odliczalne z podstawy dochodu.

P. ust. z 14.7.1936 DURP: 56:406.

Inwestycje na Ziemiach Wschodnich (łącznie z 4 powiatami województwa białostockiego) uprawniają do potrącenia ich kosztu z dochodu roku, w którym zostały dokonane lub, zależnie od woli płatnika, także z dochodów dalszych 4 lat.

Warunkiem jest: założenie nowego przedsiębiorstwa przemysłowego, żegluga śródlądowej, chłodni, elewatorów, ulepszenie lub powiększenie takich przedsiębiorstw, ulepszenie w gospodarstwach rolnych; dokonanie tych inwestycji do końca r. 1936, prowadzenie prawidłowych ksiąg, przedstawienie wniosku i zestawienia kosztów (DPRP z 25.11.1936 DURP: 88:614 i OMS z 24.3.1937 DU: 8:266).

Potrącalne z sumy dochodu są: koszty wzniesienia nie mieszkalnych budynków przemysłowych dla nowych przedsiębiorstw przemysłowych dla chłodni, elewatorów; koszty dobudowy do istniejących budynków,

koszty nabycia i zainstalowania maszyn i urządzeń, rozszerzenie lub ulepszenie istniejących urządzeń, koszty przeprowadzenia ulepszeń w gospodarstwach rolnych, jak koszty nowych budynków gospodarczych, nabycia nowych maszyn rolniczych, przeprowadzenia melioracji terenowych oraz zagospodarowania łąk i pastwisk.

8. Stawka podatkowa, taryfa, podana jest w ustawie (art. 23). Minister Skarbu może ją obniżyć (art. 46a). Zawiera ona 73 stopni; każdy z nich z górną i dolną granicą rocznego dochodu i przypadającą od dochodu właściwego stopnia kwotą podatkową. Skala ta jest progresywna; im wyższy stopień dochodu, tem większy procent tego dochodu przypada na podatek. Podatek ten zwiększa się dla osób fizycznych i spadków wakujących oraz dla osób fizycznych, nie mających na utrzymaniu żadnego członka rodziny (p. niżej).

Przykładowo: podatek wynosi w złotych i w procencie dochodu poniższe kwoty, przy czym procent dochodu obliczony został dla przeciętnej cyfry każdego stopnia:

od	1500	do	1550	podatek zł,	44, tj. przeciętnie	2,9% dochodu
„	3000	„	3200	„ „ 143	„ „ 4,3%	„
„	6000	„	6600	„ „ 397	„ „ 6,3%	„
„	12000	„	13000	„ „ 1074	„ „ 8,6%	„
„	24000	„	26000	„ „ 3131	„ „ 12,5%	„
„	36000	„	38000	„ „ 5693	„ „ 15,4%	„
„	60000	„	64000	„ „ 12186	„ „ 19,7%	„
„	120000	„	128000	„ „ 34048	„ „ 27,5%	„
„	192000	„	200000	„ „ 70000	„ „ 35,7%	„

Przy dochodach ponad 200.000 zł rocznie wynosi podatek 70.000 zł od 200.000 zł, tj. 35% dochodu, a od każdego dalszego pełnego 10.000 zł nadwyżki — zł. 3500. Podatek zatem pozostaje niezmiennym w wysokości 35% i tyle wynosi górna granica progresji. Podatek ten zwiększa się przy zwyżkach, tym samym jego progresja, p. niżej.

Wadliwości taryfy, p. Kemmerer, Sprawozdanie, 1926, t. I, str. 181 i Taylor, Polityka, 1929, str. 169.

Zwyżka stawki o 1.5 do 15% od dochodu obowiązuje osoby fizyczne i spadki wakujące z dochodem ponad 200000 zł (art. 23) oraz o 14% podatku, gdy płatnik ma dochód przekraczający rocznie 3.600 zł, a w roku, którego dochód ma być opodatkowany, nie miał żadnego członka rodziny na utrzymaniu (nieżonaci, niezamężne, wdowcy, wdowy, księża, art. 26). — Obniżenie podatku następuje z powodu ciężarów rodzinnych (art. 27) przy dochodzie rocznym do 7.200 zł, nadto z powodu nadzwyczajnych, osłabiających siłę podatkową płatników, okoliczności przy dochodzie rocznym do 12.000 zł (art. 29).

Z w y ż k a, p. OPA 1933:250, 390; mimo utrzymywania członka rodziny lecz za granicą p. OPA 1935:961 z glosą Weinfeldą.

Zniżka z powodu ciężarów rodzinnych ma ten skutek, że głowa rodziny, która ma na utrzymaniu, oprócz jednego członka rodziny, dalszych członków, płaci podług skali o dwa stopnie niższej za każdego dalszego (ponad jednego) członka rodziny. P. art. 27 i 28 i OMS z 17.4.1934 DU: 12:157.

Zniżka podatku z powodu nadzwyczajnych okoliczności może nastąpić (obok zniżenia z powodów rodzinnych), jednak najwyżej o 3 stopnie, z urzędu lub na prośbę płatnika według swobodnej oceny, gdy dochód roczny płatnika nie przekracza 12.000 złotych (art. 29).

Dodatki komunalne do podatku nie mogą być pobierane. Wyjątek stanowi b. dzielnica pruska, w której dodatki dla gmin i powiatowych związków samorządowych wynoszą 4, 4.5 i 5% od dochodu (p. t. III).

Udział związków komunalnych we wpływach p. t. III.

Przykładowo wynosi podatek pobierany od samotnej osoby fizycznej z milionem złotych rocznego dochodu 501.600 zł., zatem z górą 50% dochodu, do czego w b. dzielnicy pruskiej dochodzi 50.000 zł. dodatku dla gmin i powiatowych związków komunalnych.

9. Wymiaru dokonuje władza wymiarowa. Przepisy zawiera ordynacja podatkowa i rozporządzenie wykonawcze, do niej wydane.

Rzeczowo właściwym jest w zasadzie Urząd, wyjątkowo Izba Skarbowa.

P. OP art. 7 i wyżej, rozdział 1. p. 3.

Miejscowo właściwa do wymiaru podatku jest władza urzędująca w miejscu, w którym płatnik miał swoją siedzibę lub swoje miejsce zamieszkania (a w jego braku swoje miejsce pobytu) w dniu 15 grudnia roku poprzedzającego rok podatkowy, na który wymiar ma być dokonany.

Położenie źródła dochodu lub położenie większej części źródeł lub głównego źródła dochodu decyduje w przypadkach z OP art. 14 § 2, 3, 4, 5; dla spadków wakuujących p. OP art. 14 § 6; przy niemożliwości ustalenia właściwości miejscowej, p. OP art. 14 § 7. P. zresztą OPA 1935:1255, i wyżej rozdział 1. p. 3.

Zeznanie (fasja) ma być obowiązkowo złożone przez te kategorie płatników, które rozporządzeniem określa MS.

W szczególności są zobowiązane do złożenia zeznania, bez względu na wysokość osiągniętego w roku operacyjnym dochodu, osoby

prawne prowadzące księgi i fizyczne. Przy dochodzie przekraczającym w roku operacyjnym 1500 zł obowiązane są do złożenia zeznania wszystkie osoby fizyczne i spadki wakuujące z wyjątkiem tych, których dochód płynie wyłącznie z nieruchomości gruntowej poniżej 50, a na Kresach Wschodnich poniżej 100 ha, z domów mieszkalnych poniżej 12 izb, z przedsiębiorstwa handlowego III, IV i V i przemysłowego VII i VIII kategorii. Te ostatnie osoby składają zeznanie tylko w razie otrzymania indywidualnego wezwania (OP art. 68 RW § 63).

Prawo do złożenia zeznania ma każdy płatnik. Gdy z tego prawa skorzysta, wówczas do zeznania stosuje się przepisy o prawidłowych zeznaniach. (OP art. 68).

Termin i forma zeznań są ściśle przepisane.

Termin: 1 marca dla osób fizycznych, 1 maja dla osób prawnych i wszelkich spółek. Termin ten może być przez Ministra Skarbu przedłużony generalnie, a również indywidualnie może go jeszcze przedłużyć MS lub w razie delegacji dyrektor Izby (OP art. 69).

Forma zeznań: protokół w urzędzie skarbowym lub wypełniony, a przez władzę dostarczony, formularz urzędowy według ustalonego wzoru z zapewnieniem, iż zeznanie zostało złożone podług najlepszej wiedzy i sumienia oraz z datą i podpisem płatnika lub pełnomocnika. Formularz może być zastąpiony zwyczajnym pismem, zawierającym odpowiedzi na pytania formularza, powyższe zapewnienie, datę oraz podpis (OP art. 70, RW § 71 OPA 1933:429, 502).

Osoby prawne (p. str. 97) składają zeznania do 1 maja z możliwością odroczenia wskutek generalnego lub indywidualnego zarządzenia MS lub Izby. Dołączają one roczne sprawozdanie z bilansem oraz z rachunkiem zysków i strat, protokół z posiedzenia organu zatwierdzającego to sprawozdanie i akt rewizyjny. Zeznanie to może być uzupełnione lub sprostowane nawet w postępowaniu odwoławczym. Zeznanie składa się w Izbie Skarbowej (w oddziale bilansowym wydziału II), wyjątkowo w Urzędzie podatków. P. str. 7.

Opracowanie zeznań (zbadanie i porównanie z materiałem urzędu) oraz opracowanie materiału dowodowego, p. str. 15, ocena całego materiału, p. str. 14, dekret wątpliwości, wyjaśnienia, przedłożenie dowodów i ksiąg, ustalenie podstawy wymiaru p. str. 17 n., zaoczny wymiar, p. str. 17.

Zewnętrzne znamiona, świadczące o ekonomicznym położeniu płatnika są podstawą wymiaru, gdy zebrany materiał faktyczny nie wystarcza do obliczenia ogólnego dochodu (OP art. 92).

W szczególności wyjazdy za granicę, do kąpiel, utrzymywanie wielkiego mieszkania, służby, uzyskanie pożyczki itp. winny być szczegółowo w orzeczeniu wymiarowym podane. Przepis ten nie ma zastosowania przy osobach prawnych. Prawidłowe postępowanie wyjaśniające winno być przeprowadzone i ustalony dochód z tych źródeł, z których go ustalić można, niemniej fakt, że istnieje dochód podlegający opodatkowaniu. (NTA Zb. 145 S, 252 S. 280 S, 404 S, OPA 1933:174 i 1934:630 z glosami Weinfeldą)

oraz Sosenko w Cz. Sk. 1933:11). — Wymiar taki może być stosowany tylko w zupełnie wyjątkowych przypadkach, gdy istnieje podstawa do stwierdzenia, że płatnik chce się uchylić od obowiązku podatkowego, p. Instr. pod. § 266 i OMS z 29.1.1935 DU:7:55. Samochody, p. OMS z 2.4.1936 DU:9:300.

N o r m y s z a c u n k o w e (orientacyjne, przeciętne, dochodowości) są wówczas podstawą i wytyczną ustalenia dochodu, gdy zachodzi rzeczywista trudność w indywidualnym wymierzeniu podatku, na podstawie zebranego przez władzę materiału faktycznego w danym konkretnym przypadku. W braku zatem zeznań i wyjaśnień płatników, ksiąg i zapisków, zeznań, opinii i wyjaśnień świadków i biegłych, wyniku lustracji i oględzin, informacji władz, banków, sądów, właścicieli nieruchomości itd (RW do Ord. Pod. § 17 do 39), a więc w braku ścisłych cyfr dochodu oraz ścisłych cyfr poszczególnych potrąceń i odliczeń. Normy te mają zastosowanie przy podatku dochodowym i podatku przemysłowym od obrotu. Ustalają je, po wydaniu opinii przez Komisje Odwoławcze oraz przez biegłych (OP art. 32 i RW § 40 n), Izby Skarbowe a zatwierdza je Minister Skarbu, wysłuchawszy zdania samorządu gospodarczego. Winny one być zgodne z ogólnymi przepisami o normach zawartych w RW do OP § 17 do 39 i 66 do 69.

P r z e p i s y o n o r m a c h podane są w RW do OP. Osobno o normach dochodowości gruntów (§ 18 do 25), przedsiębiorstwach handlowych, przemysłowych, zajęć przemysłowych, wolnych zawodów (§ 26 do 31) oraz budynków (§ 32, 33). Osobne przepisy (§ 35) ustalają normy amortyzacyjne, osobne (§ 36 i 37) normy dla gospodarstw wiejskich prowadzących księgi, osobne (§ 38) normy kosztów wyżywienia właścicieli gospodarstw wiejskich poniżej 50 ha, osobne (§ 39) normy uposażenia w naturze, osobne (§ 25) dla dochodowości stawów, sadów, ogrodów, szkółek drzew, plantacji chmielu, tytoniu, wikliny.

Z a s a d a tych norm polega w tym, że na podstawie doświadczenia, statystyki i kalkulacji władza naczelna przepisuje z góry schematycznie, jakie kwoty należy wziąć za podstawę przy ustalaniu wysokości dochodu oraz wysokości wydatków. — Dochód ogólny z gruntów obliczony jest z ha w typowym gospodarstwie danej strefy przy potrąceniu kosztów osiągnięcia, zachowania i zabezpieczenia przychodu, odpisów za zużycie oraz podatków i świadczeń na cele publiczne, powszechnie w danej strefie pobieranych. Podstawą tego obliczenia jest renta gospodarcza, wartość pracy właściciela i przeciętna cena żyta. Specjalne normy ustalają dochód z wód zarybionych, sadów, ogrodów, szkółek drzew, plantacji chmielu, tytoniu, wikliny. — Dochód przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych, wolnych zawodów i zajęć przemysłowych ustala się w formie procentu od obrotu, przy czym dopuszczalne jest jeszcze w określonych przypadkach potrącenie udowodnionych kosztów handlowych oraz podatków i świadczeń publicznych przymusowych a u wolnych zawodów i zajęć przemysłowych kosztów lokalu. — Podobnie są układane normy dochodowości budynków, odpisów amortyzacyjnych, cen remanentów, plodów rolnych i inwentarza żywego, kosztów wyżywienia

pracowników w gospodarstwach rolnych, wartości produktów i innych korzyści pobieranych na potrzeby domowe właściciela takiego gospodarstwa, kosztów literatów, artystów widowiskowych, wreszcie wartość użytkowa mieszkania.

P o t r ą c i ć od kwoty, wynikającej z zastosowania normy dochodowości należy w konkretnym przypadku: odsetki od długów płatnika, płacone przez niego renty i ciężary, składki społeczne do 300 zł, premie asekuracyjne do 600 zł rocznie, podatki i świadczenia publiczne niepowszechnie w danym okręgu lub strefie pobierane (p. odliczenia z ust. art. 10 p. 1 do 5). Nadto są potrącalne straty w przedmiotach, podlegających zużyciu a służące do osiągnięcia dochodu, koszty lokalu w cudzym domu i koszty kierownictwa.

Sposób ten niezmiernie upraszcza wymiar. Jest jednak do gruntu sprzeczny z zasadą podatku dochodowego, który winien być wymierzany od rzeczywistych a nie schematycznych, w indywidualnych przypadkach często nieprawdziwych dochodów. Lubowicki, Normy zyskowności w przemyśle i handlu, 1931. — Tenże, Normy dochodowe w rolnictwie, 1933.

Ustawa w jednym przypadku nakazuje stosowanie norm, a mianowicie przy obliczaniu dochodu z gospodarstw rolnych poniżej 15 ha (art. 15). Zresztą umożliwia płatnikowi prowadzenie dowodu na wysokość rzeczywistego dochodu, rzeczywistych wydatków i pozycji potrącalnych.

G o s p o d a r s t w a r o l n e, obszaru poniżej 15 ha, mają ustawowy przywilej (art. 15), iż dochód z nich obliczany jest na tej zasadzie, że jeden hektar gruntu użytkowego daje co najwyżej 4 kwintale żyta po cenie przeciętnej w roku pobrania dochodu. Iloczyn z tych 3 elementów (wielkość gospodarstwa, ustawowa wydajność z hektara i cena przeciętna), w czym już mieści się wartość mieszkania, jest górną granicą, poza którą nie może być przyjęta suma dochodu. Jest to ustawowy przywilej drobnych rolników, których grunty położone są w odległości ponad 5 km. od miast z ludnością ponad 100.000 mieszkańców. W konsekwencji tego przywileju przy przeciętnej za rok cenie żyta 20 zł. osiąga nawet piętnastohektarowe gospodarstwo dochód dopiero w kwocie 1200 zł., zaczynając nie podpada jeszcze pod opodatkowanie. (P. OPA 1935:978 z głosem Markowskiego).

N a k a z y płatnicze, **d o d a t k o w e** wymiary, **d o r ę c z e n i a**, **p o d s t a w y** wymiaru, **p r z e g l ą d a n i e** aktów, **t e r m i n** do odwołania, p. wyżej rozdział 1.

10. O d w o ł a n i e od nakazu płatniczego, wydanego przez urząd skarbowy w sprawie podatku dochodowego osoby fizycznej rozstrzyga ostatecznie Komisja Odwoławcza.

T e r m i n i jego przywrócenie, **f o r m a**, **b r a k i** i ich sanowanie, wskazanie konkretnych zarzutów i środków dowodowych itd. p. wyżej rozdział 1. p. 13.

K o m i s j e o d w o ł a w c z e do rozstrzygania odwołań od wymiaru podatku dochodowego i podatku od obrotu istnieją w zasadzie

w okręgu każdej Izby Skarbowej. Prawidłowa kadencja wynosi dwa lata. Przewodniczącego mianuje Minister z pośród urzędników MS pierwszej kategorii z przynajmniej 5-letnią praktyką w dziale podatków. Członkami komisyj mogą być tylko płatnicy wspomnianych dwóch podatków na obszarze Izby. Pełnienie funkcji jest bezpłatnym obowiązkiem obywatelskim. Ilość członków wynosi 24 lub 36, z tego jest połowa mianowanych przez Ministra z grona płatników, przedstawionych przez dyrektora, druga połowa również z grona płatników Izby, ale przedstawionych w podwójnej liczbie przez organizacje samorządu gospodarczego i samorządu Rad adwokackich i Izb lekarskich.

P o m n o ż e n i e ilości Komisyj p. OP art. 23, przedłużenie kadencji lub rozwiązanie wcześniej p. OP art. 24, mianowanie zastępcy przewodniczącego i członków p. OP art. 24, 31, kwalifikacje członków i zastępców p. OP art. 26, 29, uchylenie się od obowiązku p. OP art. 27, uchylenie się od udziału w posiedzeniu p. OP art. 36, diety i koszty podróży p. OP art. 28, wygaśnięcie i utrata mandatu p. OP art. 29, ślubowanie członków i obowiązków postępowania legalnego, bezstronnego i dyskretnego p. OP art. 30.

O b r a d a mi pełnej komisji lub sekcji z 6 członków złożonej kieruje przewodniczący, wyjątkowo zastępca, referuje powołany w tym celu urzędnik Izby. **R o z s t r z y g a** odwołanie zasadniczo sekcja, wyjątkowo pełna komisja. Komisja jest zdolna do powzięcia uchwały w obecności 8, sekcja 2 członków oprócz przewodniczącego. Do uchwały potrzebna jest bezwzględna większość głosów, przy czym przewodniczący nie głosuje, tylko rozstrzyga w razie równości głosów.

P r z e w o d n i c z a c y ma obowiązek czuwania nad prawidłowym stosowaniem ustaw, reprezentuje on zatem niezależne orzecznictwo w dziedzinie podatków, p. OP art. 31; jego prawo do wnoszenia skargi do NTA z powodu nielegalności orzeczenia Komisji, dowolnej oceny stanu faktycznego itd, nie z powodu wadliwości, p. OP art. 117; Dubieński, glosa do OPA 1935:1076; Pazdro, Gazeta sąd. warsz. 1935:12. Tworzenie sekcji p. OP art. 33. Sekcja jest legalną władzą orzekającą, OP art. 31 § 1 i 33 § 2. Pełna komisja obraduje i uchwała na wniosek przewodniczącego, gdy rozstrzygnięcie sekcji narusza przepisy lub rażąco odbiega od danych urzędowych, nadto wydaje opinię o projekcie norm szacunkowych, p. OP art. 33. **G ł o s o w a n i e** nad wysokością cyfry p. OP art. 35. **P r o t o k ó ł y** z posiedzeń p. OP art. 37. Wyjaśnienia płatnika przed komisją p. str. 26.

11. U i s z c z e n i e podatku następuje w dwóch ratach. Do 1 marca winien płatnik uiścić zaliczkę (przedpłatę) w wysokości połowy podatku, przypadającego od wykazanego w zeznaniu dochodu; termin ten dla osób prawnych biegnie do 1 maja. Do zeznania należy

dołączyć kwit kasowy. W razie niezłożenia zeznania należy uiścić połowę podatku za poprzedni rok podatkowy wymierzonego. Reszta płatna jest do 1 listopada, o ile nakaz płatniczy doręczony został 2 października lub wcześniej. Gdy nakaz doręczono po 2 października reszta jest płatna w 30 dni po jego doręczeniu (ust. art. 39, OP art. 69, 97 § 4, RW § 93).

B ł ę d n e o b l i c z e n i e zaliczki przez płatnika na niekorzyść Skarbu nie daje prawa władzy sprostowania tego obliczenia. Może ona przyspieszyć wymiar, a nadto ukarać płatnika, jeżeli w czynie jego istnieją znamiona art. 176 OP. — Przeciw sprostowaniu władzy dopuszczalne są środki prawne i odrębna skarga do NTA bez wyczekiwania wymiaru (OPA 1936:1510 z glosą Pomianowskiego).

N i e o b o w i ą z a n i do składania zeznań (p. str. 110) nie są też obowiązani do przedpłat (RW do OP § 93).

W n i e s i o n e o d w o ł a n i e nie wstrzymuje obowiązku zapłacenia podatku ani egzekucji (OP art. 104). Władza wymiarowa może ograniczyć pobór do kwoty, wynikającej z prowizorycznego rozpatrzenia odwołania przez Kierownika Urzędu lub Dyrektora Izby (OMS z 7.8.1933 DU: 25:233).

P i e r w s z e u i s z c z e n i e podatku przez cudzoziemców, przybyłych do Polski a wpadających w obowiązek podatkowy, p. ust. art. 40 i 30, przez osoby prawne nowopowstałe, p. ust. art. 40 i 32.

N i e s z c z ę ś l i w e o k o l i c z n o ś c i lub nadzwyczajne wydarzenia, osłabiające zdolność płatniczą osoby fizycznej, uprawniają urząd skarbowy do umorzenia podatku (ust. art. 38).

12. O d p o w i e d z i a l n o ś ć za podatek wymierzony a nieściągnięty ciąży na spadkobiercy, na nabywcy majątku, nieruchomości, przedsiębiorstwa lub kapitału oraz na członkach rodziny łącznie opodatkowanych. Granice i warunki odpowiedzialności są w OP ustalone zależnie od stanu faktycznego przypadku.

W s z c z e g ó l n o ś c i: co do spadkobierców p. OP art. 127, co do nabywców majątku osoby prawnej p. OP art. 128 § 1, co do członków rodziny p. OP art. 128 § 2, co do małżonka, krewnego i powinowatego do trzeciego stopnia, nabywającego lub użytkującego nieruchomości, przedsiębiorstwa lub kapitał płatnika p. OP art. 128 § 3.

U m o r z e n i e, p r e d a w n i e n i e, z a b e z p i e c z e n i e, nadpłaty, zwroty, odroczenie, raty, błędy rachunkowe, naruszenie przepisów, p. wyżej rozdział 1.

13. D o c h o d y z u p o s a ż e ń, z emerytur i z najemnej pracy (art. 20) podlegają podatkowi dochodowemu według odrębnych przepisów, zawartych w drugim dziale (art. 41—45) ustawy. Jest to zatem oddzielny podatek, inaczej unormowany, aniżeli podatek od dochodów „fundowanych”, który mieści się w pierwszym dziale ustawy. Dochodu z tych źródeł nie włącza się do ogólnego dochodu

płatnika, o ile płatnik ma także inne przychody i jest opodatkowany według pierwszego działu (art. 41).

Tantiemy (tj. wszelkiego rodzaju wynagrodzenia, wypłacane członkom zarządów osób prawnych i ich rad, komitetów nadzorczych i komisji rewizyjnych) były dawniej odrębnie opodatkowane (p. Urban w Cz-Sk 1932:2). Obecnie traktowane są jak uposażenie (DPRP z 22.11.1935 DURP: 85:518 i ust. art. 20 w nowym brzmieniu). Nawet po ogłoszeniu wspomnianego dekretu są tantiemy obciążone dodatkiem na rzecz Funduszu Pracy, p. RPrez.RM. z 31.3.1933 DURP: 22:176, § 8 i 18 i OMS z 20.3.1936 DU: 8:262.

Za granicą wypłacane dochody z uposażeń opodatkowuje się według działu pierwszego bez odliczeń z art. 10 ust. i bez zniżek i zwolnień z art. 26, 27 i 29 ust., ale według skali dla uposażeń w kraju, o ile płatnik ma miejsce zamieszkania w kraju lub przebywa tu dłużej niż rok (art. 3, RW § 8).

Nie jest uposażeniem dochód z zajęć zawodowych (duszpasterzy z iura stolae, woźnych i portierów z napiwków, kelnerów z napiwków nieprocentowych), dochód za wykonanie zamówionej roboty lub dzieła, z zamówionego wykładu lub szeregu wykładów, dochód ze spółki jawnej, pobierany przez spółnika lub syna spółnika pracującego za pewien procent zysku. Tam, gdzie nie ma zależności służbowej pobierającego, tam nie ma mowy o dochodzie z uposażenia (OPA 1934:553, 1935:1199 i 1201, 1936:1378).

Jest uposażeniem procent kelnerów inkasowany od gości (OPA 1934:553), odszkodowanie wypłacane miesięcznie za przedwczesne rozwiązanie umowy (OPA 1934:921), wynagrodzenie ogładcza zwierząt, potrącane przez niego z opłat na posiadaczy zwierząt nałożonych (OPA 1936:1641 z glosą Hilbrichta), opłaty ubezpieczeniowe płacone przez służbodawcę za pracownika (OPA 1935:1013).

Uwolnione są od tego podatku na podstawie specjalnego przepisu uposażenia czynnych pracowników państwowych (nie emerytów, pracowników państwowych kontraktowych oraz pracowników samorządowych), nadto uposażenia emerytów, których przeniesiono na emeryturę po 1.2.1934.

W szczególności są uwolnione uposażenia państwowych funkcjonariuszów, wojska, sędziów, policji, Straży Granicznej (RPRP z 28.10.1933 DURP: 86:663 do 666); tak samo pracowników kolei i poczty (RRM z 1.1.1934 DURP: 4:24 i 4:26); nie jest uwolnione wynagrodzenie komisarzy, członków zarządów, rad nadzorczych itd. (OMS z 5.2.1934 DU: 5:72). W miejsce tego uwolnienia poddano wszystkie te wynagrodzenia wypłacane z funduszy publicznych specjalnemu podatkowi od tych wynagrodzeń w wysokości, zależnej od tego, czy pracownik uwolniony jest od podatku od uposażeń, czy go płaci (p. str. 119).

Podstawą opodatkowania jest wynagrodzenie bieżące, rzeczywiście przez płatnika otrzymane w danym okresie, łącznie z wartością wynagrodzenia w naturze (mieszkanie, ordynacja itp.). Minimum dochodu nie podlegające podatkowi wynosi 1.500 zł rocznie.

Potrącenie nie uwzględnia się przy opodatkowaniu tych dochodów, ani zwwyżek i zniżek podatkowych.

Koszty służbowe, tj. wydatki związane z wykonywaniem obowiązków służbowych, na które przeznaczona jest część uposażenia, nie wchodzi do podstawy opodatkowania u oficerów, wojskowych, duchownych i urzędników, u pracowników państwowych i samorządowych, choćby coś zaoszczędzili z przeznaczonej sumy, lub choćby te sumy określone były jako ryczałt. Osoby, poza powyższym kołem, muszą na żądanie władzy udowodnić kwoty rzeczywiście na koszty służbowe wydane, nadto zawartą umowę, że odszkodowanie za koszty służbowe jest w ogóle należne (ust. art. 20, RW § 36, OPA 1933:463, 1934:868 i 869, 1935:986). To samo dotyczy kosztów reprezentacyjnych (NTA Zb. 4865, 357 S, 524 S).

Składki ubezpieczeniowe przejęte przez służbodawcę powiększają podstawę opodatkowania (OPA 1935:1013 i 1200).

Podatek od uposażeń przejęty przez służbodawcę również powiększa podstawę opodatkowania, p. art. 43 i OMS z 8.7.1936 DU: 19:598.

Stawka podatkowa podana jest w ustawie (art. 43). Zawiera ona 80 stopni, każdy z nich z górną i dolną granicą rocznego wynagrodzenia i ze stopą procentową, która winna być zastosowana przy obliczeniu podatku od dochodu danego stopnia.

Przykładowo: najniższa stawka wynosi 1 procent (przy wynagrodzeniu od 1500 do 1600 zł. rocznie), najwyższa 50 procent (przy wynagrodzeniu 192.000 zł. rocznie i wyższym), roczne dochody od 12.000 do 13.000 zł. obciążone są stawką 10,6 procent.

Podług podanej stawki płaci urzędnik w ciągu 3 lat od rozwiązania z nim stosunku służbowego przez Państwo lub państwowe przedsiębiorstwo i monopol, gdy objął stanowisko w przedsiębiorstwie lub instytucji, przez siebie przed rozwiązaniem stosunku kontrolowanej lub nadzorowanej (DPRP z 13.9.1936 DURP: 70:500).

Obliczenie: na podstawie każdorazowego, bieżącego za pewien okres wypłacanego wynagrodzenia wyrachowuje się uposażenie roczne. Stawkę, na to roczne uposażenie przypadającą, podaje w procentach skala w art. 43 ustawy. Według tej stawki oblicza się wysokość podatku od bieżącej wypłaty. Jednorazowe wynagrodzenie (taksy egzaminacyjne, remuneracje, bilansowe, świąteczne itd.) dolicza się do rocznej sumy wyprowadzonej z bieżącej wypłaty. Ta suma służy do wyrachowania stawki procentowej, a podług tej stawki potrąca się z bieżącej wypłaty należny podatek.

Wynagrodzenia nie periodyczne, powtarzające się w ciągu roku, mają być doliczane do rocznego uposażenia z kwotą dokonanych już wypłat. P. ust. art. 43, OPA 1936:1105 i 1106 z glosą Pomianowskiego, nadto OMS z 8.7.1936 DU: 19:598 z tabelą.

Służbodawca wypłacający dokonuje z reguły obliczenia podatku bez wymiaru przez władzę podatkową i bez zeznania po-

datnika; potrąca go z uposażenia i wpłaca w Kasie właściwego Urzędu Skarbowego najpóźniej w siódmym dniu, następującego po wypłacie miesiąca.

Wykaz potrąceń lub odpis listy płacy winien być przez służbodawcę przy wpłacie złożony w kasie, chyba, że go Izba z tego uwolniła. (RW § 90).

Sankcja karna za nieobliczenie i niewpłacenie: grzywna do 500 zł. (OP art. 185), obliczenie niższe nie podpada pod sankcję (OPA 1935:1107 z głosem St. Śliwińskiego).

Właściwość miejscowa urzędu: decyduje siedziba zakładu sporządzającego listę płacy, miejsce zatrudnienia pracownika, siedziba kierownictwa lub stałe miejsce pracy. (OP art. 15 z wykładnią DU 1935: 15:366 i RW do OP § 5); siedziba lokalnego kierownictwa p. OP art. 15 § 4; przy emeryturach siedziba pracodawcy wypłacającego (OP art. 15 § 5; przy kumulacji miejsce zamieszkania płatnika (OP art. 15 § 6).

Uprawnienia płatnika: może żądać od właściwego urzędu skarbowego sprostowania w 30 dni od dokonania potrącenia; dopiero od orzeczenia lub postanowienia urzędu płatnik ma prawo odwołania lub zażalenia do Izby Skarbowej (OP art. 103).

Kontrola służbodawców przez urzędy skarbowe p. OP art. 93, OMS z 31.3.1936 DU: 10:327. Kontrola urzędów państwowych przez MS, Izby Skarbowe i urzędy skarbowe p. OMS z 10.6.1936 DU: 16:524.

Wymiar przez urząd skarbowy następuje wyjątkowo, gdy służbodawca albo nie wpłacił podatku, albo wpłacił za mało (OP art. 93). Nakaz wówczas opiewa na służbodawcę.

Koszty budowy nowych domów, p. str. 107. — Przedawnienie, p. str. 40. — Umorzenie, p. str. 32.

14. Dodatki do tego podatku są w zasadzie niedopuszczalne.

Wyjątkiem jest b. dzielnica pruska. Tu są dopuszczalne, począwszy od dochodu rocznego w wysokości 4800 zł, wynoszą 3 procent od dochodu. Wypłacane z funduszy Państwa i samorządów wynagrodzenia są wolne od tego dodatku, p. ust. art. 24 i str. 116.

Samorządy mają prawo do udziału we wpływach. P. t. III.

Dodatek na rzecz Funduszu Pracy jest w istocie osobnym podatkiem, wprowadzonym od uposażeń. Podatek ten, zwany jest w ustawie niewłaściwie opłatą. Ponadto jest obciążony na rzecz tego funduszu czynsz za mieszkanie.

W szczególności uiszczają go: pracownicy od uposażenia służbowego i od stałego wynagrodzenia za najemną pracę; emeryci od emerytur wypłacanych przez Państwo, przez państwowe przedsiębiorstwa, przez państwowe monopole, przez związki komunalne i przez instytucje prywatne, o ile emerytura przenosi 59 zł. miesięcznie; posłowie i senatorowie od swoich diet; notariusze, pisarze hipoteczni, komornicy i samoistni członkowie wolnych zawodów od swoich dochodów; właściciele nieruchomości od pobie-

ranego czynszu (z wyjątkiem mieszkań jedno-i dwuizbowych) a pobierający tantiemy od swoich tantiem. Wysokość wynosi 1% od wypłaconych uposażeń, emerytur i diet lub od opodatkowanego dochodu, ½ % od wpłacanego czynszu i 2% od tantiem (ust. z 16.3.1933 DURP:22:163, p. str. 116).

Zwolnieni są inwalidzi, robotnicy rolni, pracownicy u rzemieślników z kartą rzemieśniczą i z VIII kategorią świadectwa przemysłowego.

Wpłata następuje przede wszystkim drogą potrącenia przez pracodawcę i odesłania potrąconej kwoty do kasy ubezpieczalni społecznej, w pewnych przypadkach do kasy urzędu skarbowego, w innych zaś na konto Funduszu pracy w P. K. O. Kontrola tego podatku, a w razie niewpłacenia wymiar, pobór i egzekucja należą do urzędów skarbowych (RMS. z 9.6.1933 DU: 19:173).

Pracodawcy również opłacają 1% wypłacanego przez nich zarobku, uposażenia służbowego lub stałego wynagrodzenia za najemną pracę.

Zwolnieni są: Skarb Państwa; związki komunalne (przedsiębiorstwa komunalne płacą tylko wówczas, gdy obroty tych przedsiębiorstw wchodzi w skład zwyczajnego budżetu komunalnego); pracodawcy rolni (płacą tylko od zarobków pracowników umysłowych); wreszcie organizacje wyznaniowe i społeczne, utrzymujące instytucje opieki społecznej lub prowadzące akcję pomocy bezrobotnym.

Ryczałtowany może być podatek od zarobków poniżej 150 zł. miesięcznie (RMOS. z 7.6.1933 DURP: 46:373).

Tantiemy są dotąd tym dodatkiem obciążone, mimo innego unormowania podatku od tantiem w brzmieniu ustawy DURP 1936:2:6.

Wynagrodzenia z funduszy publicznych zostały, na czas od 1.12.1935 do 31.12.1937, obciążone specjalnym podatkiem. Nastąpiło to w toku ówczesnej akcji do uzyskania równowagi budżetowej. (DPRP z 14.11.1935 DURP:82:503).

W szczególności są to wynagrodzenia wypłacane: ze Skarbu Państwa i Skarbu Śląskiego oraz z państwowych monopolów, banków, przedsiębiorstw, funduszy, zakładów i instytucji; nadto ze związków samorządu terytorialnego, gospodarczego i zawodowego z ich zakładami, przedsiębiorstwami i instytucjami; z prawno-publicznych zakładów ubezpieczeń oraz z Banku Polskiego.

Podlegają temu podatkowi pobory czynnych pracowników, emerytury, renty, pensje, zaopatrzenia, uposażenia, diety, dodatki, ryczałty, wynagrodzenia za udział w radach, komitetach, wynagrodzenia za najem pracy. — Również podlegają mu świadczenia bezpłatne w naturze, a to obliczona w pieniądzu, wartość mieszkania bezpłatnego (z małymi wyjątkami), deputaty (grunty rolne powyżej 0.5 ha oddane w bezpłatne użytkowanie), wyżywienia w naturze, ordynarie (RRM z 8.4.1936 DURP: 33:255). — Wyjęte zostały z pod opodatkowania niektóre bezzwrotne zapomogi (OMS z 8.4.1936 DU: 10:328) oraz niektóre dodatki i ryczałty specjalnymi zarządzeniami, których legalna podstawa jest kwestionowana (p. np. OMS z 20.4.1936 DU: 11:366).

Uwolnieni od tego podatku udzielone zostały w skromnym rozmiarze: zaopatrzenia weteranów powstań, skazańców politycznych, szczególnie zasłużonych, posiadaczy Virtuti Militari i Krzyża Zasługi, inwalidów,

zaopatrzenia z tytułu ubezpieczeń społecznych (z wyjątkiem pracowników umysłowych) i z tytułu opieki społecznej, małe wynagrodzenia do 100, w niektórych przypadkach do 110 zł. miesięcznie, wreszcie wynagrodzenia, przyznane wyłącznie na pokrycie kosztów osoby pełniącej służbę za granicą i w Gdańsku. (DPRP z 14.11.1935, art. 3).

Stawka podatkowa wynosi od 7 do 25 procent łącznej sumy, w ciągu miesiąca przez poszczególną władzę wypłacanego wynagrodzenia. Gdy wynagrodzenia te są wolne od podatku dochodowego, od opłat emerytalnych lub od składek, wówczas wolne jest od tego podatku wynagrodzenie nieprzekraczające 100 zł; wynagrodzenie obciążone temi daninami opłaca specjalny podatek według niższej stopy od 5,5 do 15 procent, a wolne jest od tego podatku wynagrodzenie nieprzekraczające 110 zł, nadto wolne są od tego podatku charytatywne zapomogi w ograniczonej mierze. (DPRP z 14.11.1935 art. 5).

Dodatki do tego podatku są niedopuszczalne.

Obliczenie: Władza wypłacająca potrąca podatek i wpłaca go do kasy właściwego urzędu skarbowego, albo do kasy związków samorządowych, związków międzykomunalnych i innych instytucji lub banków samorządowych, o ile chodzi o uposażenia przez te ciała wypłacane (ust. z 30.3.1936 DURP:23:187).

15. Kumulacja. Dochody z uposażeń, z emerytur i z najemnej pracy opodatkowane są zrazu u każdego służbodawcy odrębnie (p. p. 13). Po upływie jednak roku kalendarzowego pobierający wynagrodzenie od kilku służbodawców musi zesumować (skumulować) swoje dochody i obliczyć różnicę w podatku, powstałą wskutek tego, że opodatkowanie miało miejsce u każdego służbodawcy odrębnie i że skutkiem tego do każdego wynagrodzenia była stosowna niższa stawka od tej, którą byłaby stosowana wobec obowiązującej progresji dla łącznej sumy pobranych uposażeń (art. 45).

U jednego służbodawcy pobierane dwa lub więcej wynagrodzenia okresowe albo wynagrodzenie okresowe i jednorazowe, winny również być poddane kumulacji, o ile łączna suma wynagrodzeń za dany rok kalendarzowy przekracza 4800 zł (ust. art. 45 i OPA 1936:1227). Także emerytura winna być skumulowana z innym wynagrodzeniem, a różnica w podatku uiszczoną (OPA 1936:1349). Również wynagrodzenie zagranicą pobierane z wynagrodzeniem pobieranym w Polsce (wątpliwe OPA 1936:1614). Obliczenie różnicy, wyłaniającej się z kumulacji uposażeń obciąża płatnika: następuje ono na podstawie skali z art. 43 ust. od łącznego rocznego wynagrodzenia; z kwoty obliczonej na podstawie tej skali potrąca się uiszczony podatek od poszczególnych wynagrodzeń. Wpłaca tę różnicę płatnik w ciągu następnego roku w 2 ratach 15.4 i 15.10. Wymiaru podatku dokonuje Urząd Skarbowy miejsca zatrudnienia płatnika (OP art. 15), jeżeli podatnik zaniedba ustawowego obowiązku obliczenia i uiszczenia przepisane podatku (J. Urban w Cz. Sk. 1933:2 i OMS z 17.3.1933 w Cz. Sk. 1933:4,5).

Sluszną teoretyczną zasadą została wypaczona przepisami, które w podatku szybko się zmieniały (ust. z 7.11.1931 DURP:101:771, z 18.3.1935

DURP:24:162, DPRP z 22.11.1935 DURP:85:518, art. 45 w brzmieniu DURP 1936:2:6). Często różnica w podatku, zapłacona z powodu kumulacji z dodatkowym wynagrodzeniem, jest od tegoż wynagrodzenia wyższa. Trudność zawiłego obliczenia, podnoszone w braku statystyki wątpliwości co do wyników finansowych, zatrudnienie tym działem licznego i najlepszego personelu, jest jednym z licznych przykładów układania przepisów przez urzędników ministerialnych bez odpowiedniego doświadczenia w niższych instancjach.

16. Rozszerzenie podatku dochodowego, który istniał w b. zaborze austriackim od r. 1898, a w pruskim od r. 1891, także na b. zabór rosyjski miało przeciwników. Przytaczano, że gospodarstwo pieniężne nie jest jeszcze na tym obszarze dostatecznie rozwinięte a u przeważnej części ludności normą jest typ gospodarstwa naturalnego, samostarczalnego, pozbawionego gotówki, konsumującego niemal cały swój dochód, a więc typ z natury rzeczy nie nadający się do tego podatku. Antykapitalistyczne właściwości tego podatku, zwłaszcza przy jego progresji, podnoszono również jako specjalnie ujemne dla kraju tak ubogiego w kapitały jak Polska. Niedoswiadczony aparat administracyjny i ludność nienależąca do tego podatku wychowana były dalszym argumentem przeciwników.

Te zasadnicze argumenty, które zresztą można przytoczyć przeciw wielu podatkom, traciły z biegiem czasu na sile, im bardziej posuwał się rozwój gospodarczy, im więcej podnosiła się sprawność aparatu administracyjnego i im więcej przyzwyczajała się do niego ludność. Okazało się, że podatek ten nie tylko pod względem wydajności ziścił pokładane w nim nadzieje, ale w porównaniu z innymi, wobec podstawowych zalet swoich, usunął wiele zastrzeżeń, dawniej przeciw niemu podnoszonych. Coraz więcej zyskiwał z woleńników ten podatek, zwłaszcza, gdy wymiar jego z wprowadzeniem OP oparty został jeszcze mocniej na istotnych i ustalonych przesłankach faktycznych, dowodzących możliwości świadczenia płatnika, zatem jako podatek realizujący zasadę sprawiedliwości i będący w dodatku elastycznym. Czas i małe, w porównaniu z innymi podatkami, zmiany przepisów, nie na ostatku znakomicie ułożone pierwsze RW do ustawy z 14.5.1921, znówelizowane dopiero w r. 1934, zrobiły swoje, wyszkoliły do pewnego stopnia administrację, nauczyły i przyzwyczały płatników. Łagodzenie progresji, obniżenie stawki, oparcie opodatkowania osób prawnych na odrębnych przepisach, uproszczenie wymiaru dla drobnych płatników, sprawa kwoty wolnej od podatku, obniżenie podatku od uposażeń, oto są zagadnienia i postulaty, które w publicystyce i ciałach publicznych są stawiane w dziedzinie reform tego podatku w miejsce dawniejszej negacji.

7. Podatek od kapitałów i rent.

Źródła: Ust. z 16.7.1920 DURP: 76:517 z nowelami (podatek od kapitałów i rent). Jednolity tekst nie został w DURP ogłoszony, podany został natomiast z wyjaśnieniami w OMS z 7.3.1933 w Cz. Sk. 1933:3 i w DU 1934:9:84; art. 39 do 53 utraciły moc prawną, p. OP art. 26. — RMS z 8.3. 1921 DURP: 33:199 (rozp. wyk). — RPRP z 29.1.1924 DURP: 11:94 (przyśpieszenie terminów). — DPRP z 28.12.1935 DURP:96:600 (zmiana stawek).

L i t e r a t u r a: Wł. Krzesiński, Uwagi o podatku od kapitałów i rent. CzSk. 1928. — Urban, CzSk. 1932. — Encyklopedia powszechna handlowa, t. I, 1931.

1. Historia. 2. Przedmiot podatku i uwolnienia. 3. Stawka. 4. Obliczenie, wymiar i uiszczenie. 5. Nadzór. 6. Śląsk. 7. Wpływy.

1. **H i s t o r i a:** Pierwotnie był opodatkowany dochód z kapitałów i rent hipotecznie zabezpieczonych, z papierów wartościowych, z depozytów w bankach, z górniczych procentów brutto i z rachunków on callowych prowadzonych przez banki. — Zawieszony został podatek od przychodu z wierzytelności hipotecznych, skapitalizowanych rent i innych świadczeń pieniężnych (ust. z 1.5.1923 DURP: 54:376), od przychodu z obligacji emitowanych przez związki samorządowe, instytucje kredytowe i przedsiębiorstwa przemysłowe (ust. z 20.7.1925 DURP: 83:564), od przychodów z wszelkiego rodzaju wartościowych papierów państwowych, publicznych i prywatnych, od przychodów z wkładów na rachunek bieżący i innych wkładów procentowych we wszelkich instytucjach kredytowych oraz od przychodów z kapitałów pieniężnych przez osoby prywatne lub instytucje nieobowiązane do składania publicznego rachunku pożyczonych instytucjom lub przedsiębiorstwom obowiązującym do publicznego składania rachunków. Ponowny wymiar i pobór podatku z tych źródeł może być wprowadzony, ogłoszoną w DURP uchwałą Rady Ministrów. Zawieszenie nastąpiło ze względów gospodarczych, w tym celu, by nie podrażać operacji kredytowych (ust. z 1.2.1930 DURP: 10:67). — Celem podwyższenia wpływów ze źródeł, podlegających nadal podatkowi wprowadzony został w r. 1926 nadzwyczajny **d o d a t e k** 10%-owy (p. rozdział 1, p. 21). Dodatek ten został zniesiony w r. 1929 (RMS z 14.5.1929 DURP: 39:341), potem ponownie wprowadzony i podniesiony do 15% (ust. z 26.3.1935 DURP: 22:127 i RMS z 30.3.1935 DURP: 23:155). Wreszcie przy podwyższeniu stawek DPRP z 28.12.1935 został ten dodatek ponownie zniesiony.

2. **P o d l e g a j ą** obecnie podatkowi: przychody z górniczych procentów brutto oraz z rachunków on callowych.

P r o c e n t a b r u t t o. Właściciel, w którego gruncie znajduje się ropa albo kopaliny, niezastrzeżone Państwu lub woli górniczej nie podpadające, oddaje osobie trzeciej umową, hipotecznie zabezpieczoną, prawo wydobywania tych kopalin wzamian za procentową część wydobywanych kopalin. Umowa ta jest umową o procenta brutto, tak nazwaną dlatego, iż właściciel wymawia sobie prawo do procentowej części wydobywania (brutto), bez żadnego potrącenia i udziału z jego strony w kosztach wydobywania. Ten przychód właściciela gruntu lub jego prawonabywców jest obciążony podatkiem od kapitałów i rent. P. OPA 1934:876 i 1936:1615.

R a c h u n k i o n c a l l. Są to rachunki bieżące, otwarte w instytucji kredytowej, zabezpieczone złożonymi papierami wartościowymi, towarami, hipoteką lub w jakiegokolwiek formie z prawem wierzyciela żądania spłaty na zawołanie. P. OMS z 16.10.1922 DPO 626/III, OMS z 17.7.1930 DU: 22:410, OPA 1936:1651. — Przychody z rachunków on callowych zwalnia MS, o ile pochodzą z tzw. rachunków martwych i zadłużenie odpisane zostało na stratę (OMS z 24.12.1932, Zb. ok. 1933:298 i Cz. Sk. 1933:1).

Zwolniony był pierwotną ustawą i potem wydanymi przepisami szereg przychodów (listy zastawne, obligacje samorządowe i przemysłowe, wkłady w PKO, w Komunalnych Kasach Oszczędności, w instytucjach drobnego kredytu, zagraniczne kapitały itd.). W rezultacie obciążone pozostały tylko przychody wymienione pod 1.

3. **S t a w k a** wynosi w zasadzie 11,5% od przychodu z ciał kopalnych w minionym miesiącu, 30%, gdy chodzi o ropę lub gaz ziemny, a 0,612% rocznie od każdorazowego faktycznego zadłużenia klienta na rachunku on call'owym, tj. od uiszczonych w minionym zamkniętym okresie przez klienta procentów debetowych.

P. ust. z 28.12.1935 DURP: 96:600. — Do podatku tego nie dolicza się **d o d a t k ó w** samorządowych.

4. **O b l i c z a**, potrąca i wpłaca podatek przedsiębiorstwo naftowe albo instytucja kredytowa. W zasadzie nie ma tu zeznania zobowiązanego i nakazu zapłaty władzy (OP art. 93 § 1).

Sposób obliczania p. Urban w CzSk 1932:12 i OMS z 17.7.1930 DU: 22:410.

Nieprawidłowe potrącenie podatku przez przedsiębiorcę uprawnia obciążonego do wniesienia podania do właściwego urzędu skarbowego o sprostowanie. Podanie takie winno być wniesione w 7 dniach od potrącenia. Od orzeczenia lub postanowienia urzędu służy obciążonemu odwołanie lub zażalenie do Izby skarbowej, które winno być wniesione w dniach 30 od doręczenia. (OP art. 103).

W y m i a r przez władzę ma miejsce, gdy obowiązany do wpłacenia wpłacił za mało lub nie wpłacił nic (OP art. 93 § 2).

T e r m i n w p ł a c e n i a podatku uregulowany jest w ust. z 16.7.1920.

Od procentów brutto winien być podatek wpłacony z końcem każdego miesiąca za ubiegły miesiąc produkcji (art. 35); od rachunków on call w 14 dni po półrocznym zamknięciu rachunków, ewentualnie po krótszym okresie zamknięcia (art. 31 i 32).

P r z e r z u c e n i e podatku przez uiszczającą go instytucję kredytową na zobowiązanego w rachunku on call'owym, jest dopuszczalne (art. 31).

5. **N a d z ó r** nad prawidłowym obliczaniem i wpłacaniem tego podatku sprawują Izby Skarbowe przez swoje oddziały bilansowe, o ile osoba prawna podatek potrąca.

N a d z ó r ten sprawują, o ile potrącający podatek jest osobą fizyczną, właściwe dla niej urzędy skarbowe (Instr. pod. § 346 n.).

6. Na Śląsku obowiązuje ten podatek na podstawie recepcji przez Sejm Śląski p. Dz. Ust. Śl. z r. 1927:14:15 poz. 28 i 29.

7. Wpływy z tego podatku, p. wyżej rozdział 1.

8. Daniny majątkowe.

Źródła: Ust. z 11.8.1923 DURP:94:746 (podatek majątkowy) oraz Druk. Sejm. 583, 714, 726. Do niej 7 rozporządzeń wykonawczych. — Ust. z 24.3.1933 DURP: 29:248 (nadzwyczajna danina majątkowa). — RMS z 13.7.1933 DURP: 53:402 (rozp. wyk.) oraz corocznie w DURP ogłaszane RMS i w DU ogłaszane OMS o obliczeniu i poborze daniny na dany rok w każdej z trzech grup kontyngentowych z osobna. — Wyjaśnienia w Cz. Sk. 1933:9. — Ust. z 6.7.1923 DURP: 87:676 (danina lasowa). — RMRPubl. z 25.9.1923 DURP:105:823 (rozporządzenie wykonawcze). — RMRPubl. z 21.6.1928 DURP:69:635 (oszacowanie ekwiwalentu).

Literatura: Breit i Blumenfeld, Podatek majątkowy, 1925. — Kruszewski, Majątek Państwa Polskiego, 1931. — J. Urban, Podatek majątkowy, Danina majątkowa, Przegląd Gosp., 1933. — Dederko, Majątek narodowy Polski, 1933.

1. Daniny z lat 1919 i 1921. 2. Zasady ustawy z r. 1923. 3. Likwidacja tej ustawy. 4. Ustawa z r. 1933. 5. Danina lasowa.

1. Jednorazowe daniny majątkowe wprowadziła Polska po raz pierwszy w r. 1919 (Dekret Naczelnika Państwa z 29.1.1919 DPPP: 11:128, o jednorazowej daninie od nieruchomości i majątku w kapitale i z 5.2.1919 DPPP:12:135, o podatku majątkowym). Ograniczone one były tylko do Królestwa Kongresowego i dały w porównaniu z wydatkami budżetowymi nikiłe rezultaty, co w państwie o zredukowanych wojną kapitałach nie było rzeczą dziwną. — Ponownie pobrano daninę majątkową już na obszarze całego Państwa bez Śląska w r. 1922 (ust. z 16.12.1921 DURP 1922:1:1). Miała ona według zapowiedzi w ustawie „przywrócić równowagę budżetową i stworzyć podstawy dla banku biletowego”. Nie osiągnęła ani jednego ani drugiego celu. — Po raz trzeci uchwalono ust. z 31.3.1922 DURP:30:238 daninę od wzbogacenia a wreszcie podatek majątkowy dla całego Państwa ustawą z 11.8.1923. Stał się on jednym ze środków dokonanej w r. 1924 sanacji Skarbu i waluty.

2. Podatek majątkowy z 1923 r. uchwalony ustawą z 11.8.1923 DURP:94:746 był ustawowo skontyngentowany na sumę 1 miliarda złotych franków. Obciążone nim majątki wpadały zasadniczo, zależnie od rodzaju płaconego od nich normalnie podatku, w jedną z trzech grup kontyngentowych (rolnictwo, przemysł i handel oraz inne majątki). Płatnikom z majątku posiadanego w poszczególnych grupach obliczano podatek łącznie. Definitywny wymiar (po prowizorycznym, dokonanym w r. 1924) opiewał globalnie na 527,7 mln złotych podatku. Płatników było 921,5 tys. w ogóle, z tych miało majątek wartości poniżej 10.000 zł. 773,8 tys.; opodatkowanych gruntów: 11,8 mln ha na 29,7 mln ha ogólnego obszaru gruntów.

Nie dosięgał zatem ten podatek ustawą przewidzianego kontyngentu. Skutkiem tego władza skarbową obliczyła każdemu płatnikowi „zwyżki kontyngentowe” ponad kwoty definitywnego wymiaru, by dosięgnąć kontyngentu. Pobór podatku dał do 31.3.1930 kwotę 476,6 mln złotych. Dalszy pobór podatku a zwłaszcza zwyczajek kontyngentowych natrafiał z powodu rozpoczęcia się wówczas kryzysu na trudności. Ministerstwo Skarbu pobierało dalszą część podatku powoli, ratami, wyznaczonymi odmiennie dla każdej grupy. Od r. 1931 zaniechano wyznaczania nowych rat a z początkiem r. 1933 wynosiła suma niepłaconego jeszcze podatku 401,3 mln zł. Stan poboru tego podatku przedstawiał się w tym czasie w sposób następujący: Podatek został pobrany w całości od płatników czterech najniższych stopni (wartość majątku do 10.000 zł.), którzy zresztą wolni byli od zwyżki kontyngentowej. Od płatników z majątkiem, należącym do pierwszej i trzeciej kategorii pobrano podatek, nie pobrano jednak zwyżki kontyngentowej. W miejsce tej zwyżki pobrano 2,8 procent od ustalonej przy wymiarze wartości majątku w pierwszej, a 2,6 procent od majątku w trzeciej grupie kontyngentowej. Od majątków drugiej grupy kontyngentowej pobrano połowę podatku ze zwyżką, a nadto 2,6 procent od wartości majątku.

3. Likwidacja podatku majątkowego z r. 1923 została przeprowadzona ustawą z 24.3.1933 o nadzwyczajnej daninie majątkowej p. druki sejm. I 2157 i II 2447, 696/33 i 243/33. Nie dotyczy ta ustawa płatników najniższych czterech stopni podatku (wartość majątku do 10.000 zł., podatek 1,2 do 1,8 procent wartości, wolni od zwyżki kontyngentowej, cała kwota podatkowa była już w r. 1927 płaćna). Co do innych płatników ustawowo ustalono, że należny i płatny jest podatek jedynie w tej wysokości, jaka należała na podstawie prawomocnych wymiarów i określonej zwyżki kontyngentowej stosownie do wyznaczonych już rat. Reszta podatku wymierzonego na podstawie ustawy z 1923 r. została umorzona, a w jej miejsce wprowadzona nadzwyczajna danina majątkowa jak 4. Odpowiedzialność rzeczowa za podatek majątkowy z r. 1923 p. art. 57 ust. z r. 1923, OPA 1934: 749 z glosą Bielawskiego; 1936:1574, 1575 i 1576 z glosą Bendetsona i OSP 1932:236. Nieprawidłowe umorzenia p. OMS z 26.11.1935 DU:33:765.

4. Nadzwyczajna danina majątkowa z 1933 roku wprowadzona została w całym Państwie w miejsce umorzonego (jak 3) podatku; obciąża ona płatników podatku gruntowego, obrotowego i od nieruchomości w okresie od 1933 do 1937 r.

Zwolnieni ze względów podmiotowych: Państwo, przedsiębiorstwa państwowe, Bank Rolny, związki komunalne, przymusowe związki prawa publicznego, Bank Polski, związki zawodowe, spółdzielnie mieszkaniowe i mieszkaniowo-budowlane, kasy sieroce, emerytalne, wdowie i pogrzebowe oraz kasy pomocy w nagłych wypadkach. Ze względu na przedmiot zwolnione są: majątki, służące celom naukowym, oświatowym, kulturalnym, dobroczynnym, sanitarnym, budynki i przedmioty poświęcone służbie Bożej, cmentarze, seminaria duchowne, domy zakonników i zakonnic, składających ślub ubóstwa, majątki przeznaczone na cele kultu religijnego, nowe budowle, gospodarstwa osadników o obszarze, różnie dla poszczególnych województw oznaczonym, gospodarstwa rolne o obszarze do 7 ha, a ponad ten obszar takie, od których państwowy podatek gruntowy nie przekracza 25 zł. rocznie (p. Cz.

Sk. 1933:6 tj. przeciętnie do 12 ha), gospodarstwa osadników i nabyte po 1.1.1919 osady rentowe o obszarze do 20 lub 35 ha ziemi, zależnie od województwa (ust. z 29.3.1937 DURP:27:189), nadto przedsiębiorstwa handlowe, przemysłowe i wolne zawody, których obrót nie przekracza 20.000 zł., a przy zryczałtowaniu 27.000 zł., nieruchomości miejskie z ustalonym dla wymiaru podatku od nieruchomości podatkiem, nie przekraczającym 1.000 zł. rocznie.

O b o w i ą z a n y m i s ą również ci, którzy nie byli płatnikami podatku majątkowego z 11.8.1923 (OPA 1936:1577).

W y s o k o ś ć rocznej daniny wynosi w powołanym wyżej okresie: w pierwszej grupie kontyngentowej (rolnictwo) 20 lub 40% rocznego podatku gruntowego, liczonego bez uwzględnienia progresji i regresji (20% przy podatku gruntowym od 25—60 zł. rocznie, 40% przy wyższym podatku gruntowym); w drugiej grupie kontyngentowej (przemysł i handel) 0,6 od tysiąca obrotu (0,4 od tysiąca: przy rocznym obrocie od 20—50.000 zł., a gdy podatek jest zryczałtowany przy rocznym obrocie od 27—50.000 zł.); w dawnej trzeciej grupie kontyngentowej (nieruchomości miejskie) 0,6% rocznego przychodu nieruchomości, obciążonej państwowym podatkiem od nieruchomości (0,4% przy rocznym przychodzie od 1.000—2.000 zł.).

D r u g a i t r z e c i a grupa kontyngentowe zostały przy sposobności podwyższenia podatku od nieruchomości i podatku przemysłowego zwolnione od poboru daniny za rok 1936 i 1937 (DPRP z 14.1.1936 DURP: 3:14 i 15).

P o d s t a w ą w y m i a r u jest w pierwszej grupie podatek gruntowy wymierzony na rok podatkowy daniny (w b. zaborze pruskim: państwowy dodatek do podatku gruntowego), w drugiej i trzeciej grupie w okresie obowiązywania był obrót ostatecznie ustalony za rok poprzedzający o dwa lata rok podatkowy daniny, albo przychód z nieruchomości miejskiej.

Na śląsku, gdzie ustawa o państwowym podatku od nieruchomości nie obowiązuje, określiło RMS z delegacji ustawy, podstawy ustalania przychodu z nieruchomości miejskich (RMS z 10.5.1933 DURP:47:375).

P o d m i o t e m daniny jest płatnik podatku gruntowego, a był płatnik podatku obrotowego i od nieruchomości (OPA 1936:1530).

K o n t y n g e n t, ustawą dla tej daniny przewidziany, tj. kwota, jaka w rzeczywistości ma wpłynąć, wynosił pierwotnie 24 mln zł w każdym roku okresu 1933—1937. Z tej kwoty przypadało na pierwszą grupę 10,0 na drugą 10,5, na trzecią 3,5 mln zł rocznie.

O ile wymiar nie osiągnie w danej grupie powyższego kontyngentu, wówczas następuje p o d w y ż k a wymiaru o taki procent, jaki do kontyn-

gentu brakuje. Tak samo następuje o b n i ż k a, o ile wymiary przekraczają w danej grupie roczną sumę kontyngentową. Podwyżkę lub obniżkę oblicza Urząd Skarbowy dla indywidualnych płatników na podstawie okólnika MS i wzywa do uiszczenia nakazem płatniczym.

W y d a n i e p r z e p i s ó w o kompetencji urzędów Skarbowych lub Izb do obliczania, o terminach płatności, o nakazach płatniczych, zaliczkach, odsetkach, odwołaniach, przywróceniu terminów, nadto szereg innych spraw należy w drodze delegacji ustawy do Ministra Skarbu.

Przepisy te wydane zostają na każdy rok drogą RMS.

Daninę obliczają urzędy skarbowe, dla spółek akcyjnych Izby skarbowe. Odsetki i odsetki ulgowe są identyczne, jak przy podatkach podstawą obliczania będących. Płatnicy mają prawo odwołania (OPA 1936:1384). Zmiany orzeczone w toku instancji w podatkach podstawowych mają być z urzędu uwzględnione w obliczeniach daniny. U m a r z a n i e i u l g i w indywidualnych przypadkach należą do Ministra Skarbu, p. RMS z 10.11.1933 DU:33:287. Nadzwyczajny dodatek 10%, ani dodatki samorządowe nie są pobierane od tej daniny. Wymierzona danina nie ulega p r z e d a w n i e n i u ś c i ą g a n i a. Danina wpłacona w woj. śląskim wpływa do Skarbu Państwa. O r d y n a c j a podatkowa nie odnosi się do daniny. W p ł y w y p. str. 2.

5. D a n i n a l a s o w a w drzewie wprowadzona została ust. z 6.7. 1923. Podlegali jej właściciele lasów o obszarze ponad 50 hektarów, właściciele drzewostanów oraz ściętego lub wyrobionego w lesie drewna. Majątek obciążony daniną nie podlega podatkowi majątkowemu. Decydujący dla obowiązku podatkowego jest dzień 31.8.1923 (dzień wejścia w życie ustawy) i posiadanie w tym dniu lasu, drzewostanu lub drewna. Danina jest jednorazowa, przeznaczona na odbudowę kraju i płatna była w trzech ratach rocznych, począwszy od r. 1924.

W p ł y w z tej daniny szacował Rząd na 12 mln metrów sześciennych drzewa, wartości 150 mln złotych. Ciężar zatem tej daniny był bardzo znaczny. Sprawozdania z wpływów Rząd dotąd (r. 1937) nie złożył. Wysokość kredytów na odbudowę czyni ustawa skarbową na 1928/29 zależną od wysokości wpływów z daniny DURP 1928:67, art. 4.

W y s o k o ś ć daniny wynosi 30% masy drzewa użytkowego (nie opałowego) z 10 rocznych etatów rębnych, od r. 1923/24 począwszy, a połowę tej ilości w razie obciążenia lasu służebnością.

D r z e w o n a o d b u d o w ę wydane wskutek ustawy z 28.2.1919 DPPP 20:229 zrazu darmo, potem odpłatnie, po cenach ustanowionych przez Rząd, ulegało potrąceniu z daniny.

W y m i a r skuteczniały Starostwa na podstawie zeznań zobowiązanych, planów gospodarczych, w razie potrzeby oględzin. Odwołania rozstrzygają Urzędy Wojewódzkie. Nadzór objął po MR Publ. od 1.7.1932 Minister Skarbu (RPRP z 21.5.1932 DURP:51:479).

Starostwa winny były działać w porozumieniu z fachowymi organami MRRR i MR Publ. Drzewo w naturze miał zobowiązany wydać odbudowu-

jącym się na asygnację miejscowego Starosty, w której podane być winny ilość, gatunek i termin wydania. Danina ta zatem nie jest podatkiem i ma do niej zastosowanie RPRP z 22.3.1928 DURP: 36:341 o postępowaniu administracyjnym. Do Starostw należy ściąganie, ewentualnie przy pomocy objęcia w posiadanie opodatkowanych daniną lasów. Starosta może daninę w drzewie zamienić na ekwiwalent pieniężny, po cenach, ustanowionych przez komisje wojewódzkie. Ściągają ten ekwiwalent Urzędy podatków a przeznaczony jest na zasiłki do celów odbudowy. Gótownia ta gromadzona jest w Banku Rolnym, który udziela tych zasiłków. Ulgi w opłacie p. RMS z 4.11.1932 DURP:108:892.

Podatek od skonfiskowanych przez Rosję a zwróconych powstańcom przez Polskę majątków p. t. III.

OPLATY.

1. Opłaty stemplowe.

Źródła: Ust. z 1.7.1926, nowelizowana długim szeregiem przepisów. Obecnie obowiązujący tekst opublikowany w DURP 1935:64:404, p. nadto DPRP z 14.1.1936 DURP: 3:15 art. 3 (opłaty stemplowe). — RMS z 10.10 1932 DURP: 99:842 (rozp. wyk.). — Instrukcja dla urzędów, sekwestratorów, kas i izb skarbowych z 13.12.1926 oraz dla organów sądowych z 14.12.1926 DU: 33:353 i 354 z licznymi przepisami dodatkowymi i instrukcja bez daty, ogłoszona w DU 1933:9:79. — OP art. 213.

Literatura: Krzemicki i Szydlowski, Kodeks stemplowy, 1927 i 1931 (w 3 tomach). — Rosenkranc, Wykładnia ustawy o opłatach za r. 1927, 1928. — Tenże i Koziół, Ustawa o opłatach stemplowych, 1930. — Rosenkranc, Ustawa o opłatach stemplowych, 1933. — Fruchtmann, Opłaty stemplowe, 1933. — Korał, Skorowidz opłat stemplowych, 1935.

1. Pojęcie i przepisy. 2. Obowiązek opłatowy. 3. Pismo warunkiem obowiązku: podania i świadectwa. 4. Wysokość. 5. Uiszczenie. 6. Wymiar. 7. Odroczenie, zwrot i umorzenie. 8. Nadzór. 9. Naruszenie przepisów. 10. Ocena.

RZECZYWISTE WPŁYWY Z OPLAT I DANIN POKREWNYCH

W mln zł	1929/30	1930/31	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37
Ogółem	203.5	178.6	150.1	108.3	99.8	88.2	88.4	83.2
w tem								
przejście własności								
nieruchomej	36.4	28.2	25.7	17.2	13.8	12.1	14.7	.
rachunki	11.7	10.1	8.0	6.2	6.0	—	—	—
dokumenty przewo-								
zowe	3.4	3.2	3.0	2.5	2.7	3.2	3.2	.
ubezpieczenia	5.2	7.2	5.1	3.8	3.6	3.3	3.3	.
weksle	44.4	38.4	27.9	18.6	15.5	13.6	12.9	13.4
inne	80.6	72.8	61.7	46.6	43.3	50.2	47.9	.
podatek spadkowy								
i od darowizn	16.9	14.0	14.0	11.2	12.2	4.1	4.6	6.8
odsetki, kary i ko-								
szty egzekucyjne	4.9	4.7	4.7	2.2	2.7	1.7	1.8	.
Na 100 zł. wpływu z da-								
nin skarbowych i mo-								
nopolów wynosi wpływ								
z opłat i danin po-								
krewnych	7.8	7.9	8.1	6.8	6.3	5.6	5.3	4.5

Tablica: Dodatek nadzwyczajny 10 procentowy do powyższych opłat i danin nie jest objęty sumą ogólną wpływów; wykazany jest od wszystkich danin łącznie, p. str. 2. Nie jest też objęty wpływ z opłat administracyjnych. Objęty jest od 1930/31 wpływ z akcyzy od kart do gry.

Nieobjęte tablicą są wpływy do Skarbu Śląskiego. Do Skarbu tego idą kwoty, uzyskane za znaczki stemplowe w kasach urzędów skarbowych, dalej opłaty stemplowe uiszczone gotówką, a wymierzone przez właściwe organy (urzędy skarbowe, władze państwowe, notariuszy i sekretariaty sądowe) z siedzibą na terenie województwa śląskiego (Rosenkranc, Ustawa o opłatach stemplowych, 1933, str. 17 i n.). W latach 1932/33 do 1935/36 wynosiły opłaty te odpowiednio 8,5, 8,3, 8,7 i 5,6 mln zł.

Władze p. t. I, nadto współdziałają Brygady i inne organy Ochrony Skarbowej, p. str. 7.

1. Dział opłat obejmuje podług preliminarza, zestawień kasowych i zamknięć rachunków, grupę danin, w skład której wchodzi przede wszystkim zunifikowane w r. 1926 opłaty stemplowe, zunifikowane w r. 1932 opłaty sądowe, wreszcie niezunifikowany dotąd podatek spadkowy i od darowizn. Z punktu widzenia teorii opłatami są również opłaty administracyjne, rozrzucone wśród dochodów licznych części preliminarza budżetowego.

Unifikacja przepisów w dziedzinie opłat stemplowych nastąpiła z dniem 1 stycznia r. 1927. Do tego czasu obowiązywało przedwojenne ustawodawstwo dzielnicowe, fragmentarycznie uzupełniane przez władze okupacyjne w czasie wojny, a następnie przez ustawy polskie. W rezultacie utworzyło się w Polsce 9 obszarów, na których obowiązywały rozmaite, bardzo zawile, ogółowi płatników mało znane, przepisy. Przepisy te ujednoliciła obszerna, w ciągu szeregu lat przez Rząd i Komisję Sejmową opracowywana ustawa z 1.7.1926, uchylająca równocześnie dawniejsze przepisy o opłatach z wyjątkiem kilku wyraźnie utrzymanych. Została ona w r. 1932 znowelizowana głównie pod kątem zwiększenia dochodów, w r. 1936 pod kątem usiłowanego uproszczenia. Ustawa ta obowiązuje również na Górnym Śląsku. Unifikacja opłat sądowych nastąpiła w r. 1932 razem z wprowadzeniem jednolitej procedury cywilnej. Unifikacja podatku spadkowego i reforma opłat administracyjnych jest postulatem przyszłości, związanym (nie-trafnie) z unifikacją prawa i postępowania spadkowego. O opłatach administracyjnych p. niżej.

Ustawa o opłatach stemplowych zawiera w swojej ogólnej części (art. 1 do 51) postanowienia o przedmiotach opłat, o sposobie ich obliczenia i uiszczenia, o zobowiązanych, o przedawnieniu, o nadzorze, o naruszeniach, o odwołaniach, o doręczeniach i o czasokresach. Część szczegółowa (art. 52 do 161) zawiera w kolejnych dwudziestu dwóch rozdziałach przepisy o poszczególnych opłatach stemplowych razem z podaną wysokością stawek.

Nowe le do ustawy są wyliczone w Obwieszczeniu MS ogłaszającym nowy jednolity tekst w DURP 1935:64:404. Obejmują one 28 pozycji

i ilość ta w dalszym ciągu się zwiększa. Od DPRP z 3.1.1936 DURP: 3:15 ilość rozdziałów zmniejszyła się o jeden.

Ordynacja podatkowa z 15.3.1934 DURP 1936:14:134 ma zastosowanie w dziedzinie opłat, gdy chodzi o tajemnicę urzędową (art. 21), o wyłączenie urzędników od wydawania orzeczeń (art. 22), o określenie osób zdolnych do działań w sprawach opłat (art. 48 do 51), o prostowanie błędów i podwójnie nałożonej opłaty (art. 118), o umorzenia (art. 123), o nadpłaty i zwroty (art. 125) i o doręczenia (art. 216 § 5). P. OP art. 213. Wpływ OP i jej nakaz badania prawdy materialnej widoczny jest w późniejszych OMS i wykładniach (p. np. DU 1936:26:777).

Stawki z odnoszącymi się do nich przepisami ujmują wydawnictwa prywatne (Rosenkranc, Krzemicki, Fruchtman, Korol) w tzw. t a r y f e, rodzaj alfabetycznie ułożonego słownika, który ułatwia zobowiązanym w codziennej praktyce ostemplowanie, informując o przepisanej wysokości stawki.

Wykładnia poszczególnych artykułów uos ogłaszana jest od r. 1927 w Dzienniku Urzędowym MS. Jest ona na ilość olbrzymia, dotąd systematycznie nie zebrana, zawarta w komentarzu Rosenkranca aż po 8.3. 1933. Obowiązuje władze skarbowe. Nie obowiązuje wprowadzić stron, wobec jednak małych stosunkowo kwot, o jakie najczęściej chodzi, a długiego i kosztownego przewodu przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym, ma ona decydujące znaczenie dla bardzo znacznej większości spraw. Zaczepiane jest, że w tej dziedzinie nie decyduje większe grono fachowców.

W istocie swojej są opłaty stemplowe przeważnie daninami od wyliczonych w ustawie aktów obrotu majątkowego. Nadto jednak normuje ta ustawa opłaty od podań i opłaty od świadectw, które nie nawiązują do obrotów majątkowych, lecz do spowodowanych przez płatnika usług i świadczeń władzy.

Na zwa opłat stemplowych pochodzi stąd, że dawniej uiszczano te opłaty wyłącznie przez użycie papieru stemplowego lub takiego znaczka. Słowo opłata pokrywa w ustawodawstwie polskim i inne pojęcia, idąc w tej mierze za nomenklaturą rosyjską, p. np. DURP 1927:90 i 1930:68, 69; opłata za mieszkanie; DURP 1927:32 akcyzowa opłata skarbową od spirytusu i opłata rektyfikacyjna za oczyszczanie spirytusu; DURP 1926:105 i 1928:52 opłata celna; DURP 1924:80 i 1930:29 opłata notariuszów; DURP 1927:75 opłata monopolowa od wyrobów tytoniowych; DURP 1930:54 opłata skarbową od soli; DURP 1931:16 opłata od pojazdów mechanicznych, od biletów za przejazd nimi i od reklam itd.

Opłaty rejentów, komorników, znawców, biegłych, tłumaczy sądowych itp. nie są opłatami w znaczeniu skarbowym, gdyż nie wpływają do Skarbu Państwa mimo, że normowane są przez Państwo i mimo, że uprawnieni do poboru są osobami szczególnego u Państwa zaufania. Są one tylko należnościami, do których te osoby mają prawo według ustalonej przez Państwo taryfy.

2. Podlegają opłacie stemplowej akty obrotu, podania i świadectwa.

Podwójne obciążenie tego samego przedmiotu opłatami w dwóch państwach i układy zapobiegające takiemu stanowi p. niżej str. 135.

Normy prawa międzynarodowego p. Rosenkranc, Komentarz, 1933, str. 36 oraz Fryde, Polen, u Rosendorffa i Hengelera, Das internationale Steuerrecht des Erdballs, 1937.

Akty obrotu (dokonanego, przygotowanego lub stwierdzonego) zostały wyraźnie wymienione w ustawie. Nastąpiło to w poszczególnych rozdziałach drugiej części ustawy (art. 52 do 139). Każdy z tych rozdziałów zawiera stawki poszczególniej opłaty i całość szczegółowych przepisów do niej się odnoszących.

W szczególności dotyczą te rozdziały: przejścia własności nieruchomości; ustanowienia i przeniesienia praw kopalnych; sprzedaży i zamiany rzeczy ruchomych, papierów wartościowych, praw rzeczowych na rzeczy cudzej; umów o świadczenie usług, o skład, o ubezpieczenie, o rentę dożywotnią, o spółki i inne zrzeszenia; dalej pełnomocnictw, obligów, weksli, przekazów, czeków i zleceń wypłaty; umów o majątek małżeński, o dział majątku wspólnego; ugód, umów przygotowawczych; punktacji, umów o otwarcie kredytu i innych niewymienionych pism.

Uwolnienia są podane w poszczególnych rozdziałach ustawy o opłatach stemplowych lub z delegacji tej ustawy w rozporządzeniach MS; również przepisy, normujące odrębnie pewne dziedziny, zawierają często specjalne uwolnienia co do opłat. Uwolnienia ustanowione są ze względu na ich cel (tzw. uwolnienia przedmiotowe), albo osoby wolne od uiszczenia pewnych opłat są oznaczone w uos (tzw. uwolnienia podmiotowe).

Uwolnienia przedmiotowe dotyczą: przejścia własności nowych, choćby niewykończonych, wszelkiego rodzaju budynków, umów o zbudowanie domu, o roboty, związane z nową budową, o zakup materiałów do nowej budowy, tak samo obligacji, obligów, poręki, weksli, podań i świadectw w tej dziedzinie; — przejścia własności nieruchomości w toku postępowania egzekucyjnego, a własności gruntowej w toku postępowania działowego oraz pod pewnymi warunkami parcelacyjnego; — ugód w postępowaniu spornym, upadłościowym i układowym, — czynności związanych z konwersją i uporządkowaniem długów rolniczych; — aktów obrotu z nowymi, ważnymi dla Państwa i gospodarstwa przedsiębiorstwami; — sprzedaży kuponów i obligacji pożyczek państwowych; — umów o nieruchomości i o założenie spółki w Gdyni; — umów przedsiębiorstw okrętowych i składowych, maklerów, ekspedytorów okrętowych; — weksli wystawionych w związku z finansowaniem eksportu; — umów o sprzedaż rzeczy, zawieranych w zakresie przedsiębiorstwa, które podlega podatkowi przemysłowemu lub jest zwolnione od tego podatku; — tytułów przejścia własności, gdy przejście obciążone jest podatkiem spadkowym i od darowizn lub gdy jest zwolnione od nich (art. 54 uos); — umów o świadczenie szeregu usług; — wreszcie całego szeregu podań i świadectw.

Uwolnienia podmiotowe przysługują w ciasno określonym zakresie: polskim (a z przyznania MS także zagranicznym) fundacjom, zakładom i zrzeszeniom, których wyłącznym statutowym zadaniem jest kult religijny, nauka, oświata, dobroczynność i działalność szpitalna (art. 16 uos, OPA 1935:1154), przy czym kontrahent tych osób płaci połowę należnej opłaty. Skarb Państwa, Skarb Śląski, banki państwowe i związki samorządowe ogólnego uwolnienia nie mają. Służy im uwolnienie tylko w określonych przypadkach (art. 54 p. 5, 112, 120, 137, 139, 144, 160, 164 uos). — Jedynie Bank Polski otrzymał specjalną ustawą zwolnienie od wszelkich opłat stemplowych. (Statut DURP 1936:62:455, art. 85). To zwolnienie nie odnosi się do obrotu jego akcjami przez osoby trzecie.

3. Akt obrotu podlega tylko wówczas opłacie, jeżeli ujawnił się w piśmie (dokumencie). Pismo to stwierdza czynność prawną, albo dwustronną albo jednostronną (art. 1 uos).

Tylko od pisma tworzącego prawa i obowiązki należy się opłata. Pisma o charakterze deklaratoryjnym, tj. stwierdzające tylko już poprzednio zawartą ustną (zatem wolną od opłaty) umowę, lub powołujące się na nią nie podlegają opłacie. Inaczej, nietrafnie judykatura NTA (OPA 1936:1437).

Nieważne pisma ze względu na brak wymaganej formy lub wymaganych przepisami ustawowymi elementów nie rodzą obowiązku opłatowego (p. uos art. 49 a Rosenkranc, Komentarz, str. 6 i 119).

Pisma, podpisane przez a n a l f a b e t ó w (nie w formie notarialnej, ani niewierzytelnione przez notariusza lub władzę gminną) nie podlegają opłacie (kod. zob. art. 113, 114; wykładnia DU 1936: 30:902).

Również podlega opłacie akt obrotu, jeżeli ujawnił się w orzeczeniu, przenoszącym własność nieruchomości, tj. orzeczeniu sądu, lub władzy administracyjnej, przy licytacji, dziale wspólności, wywłaszczeniu (art. 52 uos.).

Pismo musi być podpisane przez obie strony. Jeżeli jest podpisane tylko przez jedną stronę, wówczas uzupełnia ten brak, albo wręczenie go drugiej stronie, albo przedstawienie sądowi do wpisu w księdze wieczystej, albo sporządzenie lub uwierzytelnienie sądowe lub notarialne (art. 1 uos.). Bez tego warunku nie ma obowiązku uiszczenia opłaty.

Wyjątkowo nawet bez pisma opłata ma być uiszczona: gdy chodzi o określone licytacje, o wpłaty do spółdzielni i do zakładów ubezpieczeń, o skrzynki depozytowe, o zagraniczne umowy ubezpieczeniowe, o określone transakcje papierami wartościowymi i czynności spółek zagranicznych (art. 71 ust. 2, 75 ust. 4, 89, 96, 101 ust. 1, 103 i 109).

Czynność prawna, która jest treścią pisma, unormowana jest w zasadzie w przepisach obowiązującego prawa prywatnego.

Interpretacja, czym jest dana czynność, a w konsekwencji jaką opłatę do niej zastosować, uwzględnić winna przede

wszystkim stan faktyczny poszczególnego przypadku, istotną treść czynności prawnej oraz zamiar stron następnie dopiero definicje uos, przepisy ogólne tej ustawy, wreszcie prawo prywatne.

W tych ramach może powstać z a g a d n i e n i e: czy dana czynność będzie sprzedażą, czy przyrzeczeniem sprzedaży lub ofertą, czy najmem lub dzierżawą, albo cesją lub sprzedażą, lub darowizną itd. i pod jaki rozdział oraz przepis uos czynność ta podpada (uos. art. 139). — N a z w a i r e d a k c j a p i s m a niezgodna z treścią, nadaną przez stronę dokumentowi, nie ma znaczenia (uos. art. 6, kod. zob. art. 107 i 108, OPA 1934: 571, 644, 613, 906, 1935:1295, 1936:1393, 1937:1677, Zb. 262 S). Umowa odpłatna czy darowizna (OPA 1937:1771), oferta czy umowa p. OPA 1936: 1442, OPA 1935:1328, 1329, 1330. — Papiery wartościowe p. Zb. 262 S i OPA 1934:613. — Władza nie jest obowiązana do badania rzeczywistego stanu poza treścią pisma (OPA 1936:1444).

P r z y g o t o w a w c z a u m o w a również podlega opłacie z niższą stawką (art. 134 uos.), byleby obie strony według obowiązujących przepisów cywilnych były związane (OPA 1936:1331 z głosem Rosenkranca; 1396 z głosem Ohanowicza).

P u n k t a c j e, tj. wiążące kontrahentów pisma, tymczasowo stwierdzające istotne punkty, podlegają opłacie tak jak umowa (uos. art. 135).

Pismo, stwierdzające c z y n n o ś ć n i e w y m i e n i o n ą w powołanych rozdziałach uos., a unormowaną przez prawo prywatne, podlega ryczałtowej opłacie 5 zł. z pewnymi uwolnieniami i ulgami (art. 139 uos.).

Przykład: zezwolenie na adnotację stopnia hipotecznego dla zamiaru zbycia nieruchomości lub jej obciążenia. — Pisma te podlegają powyższej opłacie, choćby nie były aktami obrotu, o ile są sporządzone lub uwierzytelnione sądownie lub notarialnie, albo o ile zgłoszono je do rejestracji.

Tylko j e d e n r a z czynność podlega opłacie. Zasada jest: jeden obrót, jedna opłata, choćby wystawiono co do tej czynności kilka pism. Tylko weksle i pełnomocnictwa podlegają tylokrotnie opłatom, ile egzemplarzy wystawiono.

O d p i s y, duplikaty, wtóropisy, są wolne od opłaty. Na stronie jednak ciąży dowód, że oryginał został prawidłowo ostemplowany, co z reguły może nastąpić przez zaświadczenie Urzędu Skarbowego, wydane na odpisie.

K i l k a p i s m, odnoszących się do jednej czynności, zwłaszcza gdy jedno jest wyjaśnieniem drugiego, upoważnia władzę tylko do jednego wymiaru (Zb. 408 OPA 1935:1022).

Pismo stwierdzające n o w a c j ę, podlega opłacie dostosowanej do treści nowego stosunku (art. 4 uos.).

K i l k a c z y n n o ś c i prawnych, stwierdzonych jednym pismem, podlega kilku opłatom od każdej czynności z osobna (sprzedaż domu i najem w nim lokalu).

Kupno idealnych części nieruchomości i ruchomości oraz dział majątku wspólnego w jednym piśmie p. Kotowicz w Cz. Sk. 1935:2, wykl. Nr. 157 i OPA 1935:1264.

N i e p o d l e g a j ą odrębnym opłatom uboczne postanowienia (czynności) w umowie, które by nie mogły istnieć bez głównej czynności (postanowienia o karze umownej, o zabezpieczeniu hipotecznym ceny kupna, o sądzie polubownym, o przejęciu hipotecznych długów, o udzieleniu rat do spłacenia ceny kupna itd.), p. art. 2 uos.

W a r u n e k dodany do umowy nie ma wpływu na wymiar, ma tylko wpływ na możliwy zwrot uiszczonej opłaty.

P. OPA 1934:677. O d w o ł a n i e i n i e w a ż n o ś ć czynności p. art. 49 uos.

Z a g r a n i c ą sporządzone pisma podlegają opłacie, gdy chodzi w nich o przedmiot znajdujący się w Polsce albo gdy zobowiązanie ma być lub jest wykonywane w Polsce. Do uiszczenia obowiązane są strony, ich prawonabywcy, ich ustawowi zastępcy lub pełnomocnicy itd. w trzy tygodnie po wprowadzeniu lub otrzymaniu przez nich pisma, uwierzytelnionego odpisu lub tłumaczenia (art. 5 i 21 uos.).

W e k s e l z a g r a n i c ą wystawiony, p. art. 123 uos., nietrafną wykładnię DU 1934:13:170 i tam streszczony wyrok NTA. — W G d a ń s k u, należycie gdańskimi znaczkami stemplowany, a potem wprowadzony na obszar Polski weksel, podlega nadto opłacie polskiej, o ile ta jest wyższa. Nadwyżkę tę uiszcza się polskimi znaczkami stemplowymi (układ polsko-gdański z 29.5.1929 DURP 1933:53:408 i 409, OMS z 9.9.1933 DU: 26:242). — U b e z p i e c z e n i a z z a g r a n i c z n y m zakładem zawarte p. uos. art. 96, 98 i 101 oraz wykładnia DU 1936:16:511 i 8:251. — Międzynarodowymi konwencjami z daty Genewa 7.6.1930 i 19.3.1931 DURP 1937:26:179 i 185 ustalone zostało, że zachowanie przepisów o opłatach stemplowych nie wpływa na ważność zobowiązań z w e k s l i i c z e k ó w i na wykonywanie praw z nich. — Opłaty od k a p i t a ł u p r e z n a c z o n e g o p r z e z s p ó ł k i zagraniczne do działalności w Polsce (uos. art. 109). — Opłaty o d a k c j i, ś w i a d e c t w t y m c z a s o w y c h itd. emitowanych zagranicą a przeniesionych do Polski (uos. art. 110).

Z o b o w i ą z a n e są wobec Skarbu do ponoszenia opłaty w zasadzie obie strony i to solidarnie, bez względu na umowne postanowienia, która ze stron ponosi opłatę, nadto osoba, która zawarła umowę w interesie cudzym bez zlecenia, wreszcie posiadacz pisma, jeśli jest prawonabywcą osoby, która umowę zawarła (uos. art. 15).

Jedna strona jest tylko wtedy zobowiązana do ponoszenia połowy opłaty, jeżeli druga jest ustawowo od opłaty zwolniona (uos. art. 16). Przy poszczególnych opłatach sprawa obowiązku jest osobno unormowana (p. np. uos. art. 92).

Podania wniesione do urzędów (nie przedsiębiorstw) państwowych podlegają opłacie. Tak samo protokoły, spisane przez te urzędy zamiast podań. Załączniki do podań oraz odpisy podań również podlegają opłatom. Nieopłacone podanie nie jest w zasadzie rozpatrywane przez władzę, aż petent wezwany o to, opłatę uiszczy. Wyjątkowo załatwia urząd podanie ze względu na interes publiczny, poważny interes petenta itp., wzywa jednak równocześnie petenta do uiszczenia (uos. art. 140, 152). Podanie wspólne kilku osób podlega opłacie od każdej z nich.

Przepisy części ogólnej uos. nie stosują się do podań z wyjątkiem art. 18, 33, 34, 38, 39, 50 i 51.

Nie podlegają opłatom stempelowym, lecz innym opłatom administracyjnym podania wniesione do sądów, do polskich poselstw i konsulatów lub przez te ostatnie do urzędów w Polsce. Tak samo podania do urzędów miar, do urzędu patentowego, do archiwów państwowych, do urzędów rozjemczych najmowych, do urzędów katastralnych w sprawach komasacyjnych, serwitutowych, elektryfikacyjnych oraz w sprawach wyświetlania obrazów i reklam. P. niżej opłaty administracyjne i sądowe. Innym nie państwowym opłatom podlegają podania wniesione do urzędów samorządu terytorialnego (uos. art. 141).

Uwolnienie od tych opłat ma miejsce albo ze względu na cel podania albo ze względu na osobę wnoszącego.

Ze względu na cel są uwolnione: podania w szeregu spraw wyliczonych w uos. art. 142, i w przepisach dodatkowych, jak np. wnioski w sprawie publicznej, wyborczej, w sprawie służby publicznej, odznaczeń, wykonania reformy rolnej, komunikacji morskiej itd. — Ze względu na osobę są uwolnione: Skarb Państwa, religijne, naukowe, oświatowe, dobroczynne i szpitalne fundacje, zakłady i zrzeszenia; związki komunalne, gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe, przymusowe zrzeszenia, kościoły i gminy wyznaniowe, Bank Polski i obce Państwa (art. 142, 144 uos.).

Świadcstwa wydawane przez urzędy państwowe i notariuszów podlegają opłacie stempelowej; tak samo wyciągi z akt stanu cywilnego, wypisy z aktów rejentalnych, duplikaty, poświadczenia zgodności z oryginałem, protesty weksli i czeków, poświadczenia przez urząd państwowy własnoręczności podpisu itd. (uos. art. 154).

Nie podlegają opłatom stempelowym, lecz innym opłatom administracyjnym (p. niżej): świadectwa szkolne, dowody osobiste, pocztowe protesty weksli, czeków itp., świadectwa w postępowaniu przed sądami, polskimi poselstwami i konsulatami i przed określonymi w przepisach urzędami. — **Uwolnienie** unormowane są niemal identycznie, jak przy podaniach (uos. art. 160). — **Przepisy** w części ogólnej uos. stosują się do świadectw art. 18, 33, 38, 39, 50 i 51.

4. Wysokość opłaty zależna jest w zasadzie od wartości rzeczy, usługi, świadczenia, czynności lub innego przedmiotu, których dotyczy pismo; ale i inne okoliczności, zależne od danego przypadku mają wpływ na wysokość opłaty.

Opłata wynosi albo pewien, ściśle od podstawy wymiaru podany procent (opłata procentowa), albo pewien procent, podany w określonych granicach, wśród których opłata zostaje niezmienną (opłata skalowa), albo jest ona opłatą stałą, niezależną od wartości.

Ułgi w opłatach przysługują w bardzo dużym szeregu przypadków, wyliczonych w poszczególnych rozdziałach.

Podaje wartość a tym samym podstawę wymiaru z reguły płatnik: szereg prawideł do obliczenia wartości zawiera ustawa, jak przy świadczeniach wzajemnych, powrotnych, okresowych, w czasie nieokreślonych, alternatywnych, przy przynależnościach nieruchomości, przy kilku przedmiotach objętych pismem, gdy do poszczególnego przedmiotu odnosi się inna stopa. Podstawą wymiaru jest wartość całego przedmiotu umowy, chociażby już umowa w części lub w całości została wykonana przed jej sporządzeniem.

Świadczenia okresowe p. obliczenie podstawy wymiaru uos. art. 10). — **Pożyczka**, przyjęta do zapłaty przez kupującego, ma w konsekwencji, że jej wartość doliczona zostaje do podstawy wymiaru p. OPA 1935:1291 i 1936:1535 z głosami Kurmana i Rosenkranca. — **Rzecz nieruchoma** p. wykładnia DU 1934:15:196. — **Przynależność** p. OPA 1933:228 i 1934:848.

Podania, wnoszone do urzędów państwowych i świadectwa, wydawane przez te urzędy, muszą być z reguły osteplowane. Opłata ta jest w zasadzie opłatą stałą.

Przy podaniach wynosi ona 5 zł. od podania a 50 gr. od załącznika, odpisu i każdego dalszego egzemplarza. W niektórych sprawach opłata jest wyższą (zezwolenie na prowadzenie przedsiębiorstwa i przeprowadzenie oględzin, nadanie uprawnień górniczych itd.), w niektórych niższą (w sprawie danin); w pewnych kategoriach urzędów nie stosuje się tej opłaty, szereg rodzajów podań jest zwolnionych. P. art. 140 n.

Przy świadectwach opłata wynosi 5 zł. W niektórych przypadkach opłata ta jest wyższą (nadanie obywatelstwa, zmiana nazwiska, zażalenie statutu spółki akcyjnej itd.), w innych jest niższą (wypisy z aktów notarialnych, z akt stanu cywilnego itd.) lub nie jest pobierana z powodu zwolnienia. P. art. 154 n.

Dodatek nadzwyczajny 10-procentowy do opłat pobierany jest na rzecz Państwa z mocy ustawy z 26.3.1935 DURP:22:127 (p. wyżej str. 34).

Zaokrągla się opłaty do kwoty przez 10 podzielnej. Nie pobiera się opłat poniżej 10 groszy.

Nie pobierany jest od opłat z art. 102 uos. (zawiazanie spółki akcyjnej, powiększenie jej kapitału zakładowego).

Fundusz Pracy (p. t. I) pobiera specjalną opłatę od kwitów komornianych (przy uiszczeniu komornego) w kwocie od 0.25 do 1.00 zł., zależnie od wysokości komornego.

Związki komunalne pobierają od niektórych pism, podań i świadectw osobne opłaty, p. t. III i Rosenkranc, Ustawa o opłatach stemplowych, 1933, str. 19.

5. Uiszczenie opłaty następuje w zasadzie bez wymiaru urzędowego, z inicjatywy i według obliczenia płatnika, samorzutnie. Sposób uiszczenia: przez naklejenie przez płatnika na podlegającym opłacie piśmie znaczków stemplowych, które potem ulegają skasowaniu; przy wekslach przez użycie blankietu urzędowego; w pewnych przypadkach przez zapłacenie gotówką sumy, przez płatnika obliczonej w kasie urzędu. W niektórych przypadkach jeden z powyższych sposobów uiszczenia jest nakazany. Z reguły zobowiązany ma wybór uiszczenia. Uiszczanie po wymiarze p. str. 139.

Tak zwane bezpośrednie uiszczenie opłat polega na tym, że Izba Skarbowa poszczególnemu przedsiębiorstwu zezwala na miesięczne uiszczanie w kasie Skarbowej łącznej sumy opłat, od niego należnych. Zobowiązane jest przy tym prowadzić specjalny rejestr i odpowiednią uwagę umieścić na każdym egzemplarzu podlegającego opłacie pisma. Z ustawy uiszczają bezpośrednio opłaty w powyższy sposób maklerzy od umów na giełdzie towarowej i na giełdzie efektów, lombardy, komornicy od licytacji ruchomości, banki, biura okrętowe od biletów jazdy, kolej i inni przewoźnicy od dokumentów przewozowych, zakłady ubezpieczeń od wpłat, spółdzielnie od wpłat na udziały, instytucje kredytowe od wypuszczonych obligacji (uos art. 25, RW § 41.).

Kasowanie znaczka (uczynienie go niezdatnym do ponownego użycia) uregulowane jest w RW § 176 i 188. Odbywa się różnorodnie, przez przepisanie początkowymi lub końcowymi wyrazami pisma, podpisami stron, datą kasowania, nazwiskiem lub firmą. Kasowanie w sposób nieprawidłowy pociąga za sobą podwyżkę stemplową.

Maszynowe wytłaczanie znaczków stemplowych za zezwoleniem MS. zamiast naklejania znaczków p. DU 1933:3:24.

Powyżej 300 zł. wynosząca opłata ma być uiszczona gotówką, poniżej tej kwoty znaczkami.

Z księgi grzbietowej wydawane pisma mają być stemplowane sposobem przepisany przez MS (uos. art. 26, RW § 48, 49).

Od podań, świadectw i od załączników do nich uiszcza się w zasadzie opłatę przez naklejanie znaczka na pierwszej stronie podania lub świadectwa.

Można opłatę uiszczyć gotówką w kasie. Wówczas dołącza się pokwitowanie przy lub na podaniu albo na świadectwie. Telegraficzne podania stempluje się na blankiecie telegraficznym, o czym telegraf władzę zawiadamia (art. 151 n). Kasuje znaczek na podaniu urzędnik biura podawczego pieczęcią i przez przekreślenie oraz urzędnik załatwiający podanie przez wypisanie daty załatwienia na znaczku; na świadectwie kasuje się dostarczone przez stronę stemple pieczęcią, albo o ile zostały naklejone na podaniu, to na nim z powołaniem się na ich uiszczenie w świadectwie (RW § 176, 188, OMS z 2.3.1937 DU:7:221).

Termin uiszczenia: W zasadzie powinno uiszczenie nastąpić z tą chwilą, gdy opłata staje się wymagalną stosownie do indywidualnego stanu faktycznego i brzmienia właściwego przepisu.

W szczególności: Umowa sporządzona w Polsce winna być ostemplowana w trzy tygodnie od zawarcia, chyba, że wcześniej jest wykonywana lub przedłożona sądowi lub urzędowi; umowa sporządzona zagranicą w trzy tygodnie od otrzymania jej w Polsce, umowa z urzędami i przedsiębiorstwami państwowymi przy podpisaniu, weksle niestemplowane w Polsce przed położeniem pierwszego podpisu, itd.

Nieuiszczenie opłaty w terminie, w całości i w częściowy sposób pociąga za sobą wymiar przez ten urząd skarbowy, który powziął wiadomość o tym naruszeniu przepisów. Wydany z tego powodu przez urząd nakaz płatniczy obejmuje nieuiszczoną opłatę tzw. opłatę pojedynczą, oraz tzw. podwyżkę, która wynosi w zasadzie pięciokrotną kwotę nieuiszczonej lub nieterminowo czy nieprawidłowo uiszczonej.

Podwyżka 25-krotna jest nakładana, gdy chodzi o weksle, чеки, przekazy i sprzedaż na giełdzie papierów wartościowych oraz sprzedaż na giełdzie towarów (art. 71, 80, 125, 129). Wymierzona podwyżkę może Izba Skarbowa w razie odwołania obniżyć, gdy nie było zamiaru uchylenia się od opłaty.—Może być wymierzona w okresie 5 lat od chwili, kiedy opłata powinna być wymierzona, po tym okresie następuje przedawnienie. — Wyjątkowo wymierza podwyżkę notariusz. — Egzekucja podwyżki następuje z reguły dopiero po prawomocności orzeczenia (uos. art. 42). — Charakter prawny podwyżki p. OPA 1933:364 z głosem Rosenkranca. — Podwyżka może być przez urząd wymierzona poniżej powyższych wysokości (5 i 25-krotnej) w przypadkach, podanych w skomplikowanym i konstytucyjnie wątpliwym OMS z 16.4.1936 DU:10:330.

6. Wymiaru dokonują albo notariusze, od sporządzonych przed nimi aktów (uos. art. 27), sekretarze sądowi i wyjątkowo ko-

mornicy głównie od licytacji i ugód sądowych, władze państwowe, zakłady i przedsiębiorstwa państwowe od umów przez nie zawartych, władze administracyjne przy expropriacji itd. Nadto wymierzają opłatę urzędy skarbowe i urzędy opłat stemplowych w drodze nadzoru lub wymiaru doraźnego w przypadkach przepisami przewidzianych. Postępowanie unormowane jest w przepisach szczegółowych.

Wymiaru doraźnego dokonuje urząd, gdy płatnik urzędowi skarbowemu lub urzędowi opłat przedstawia pismo w terminie do 3 tygodni od sporządzenia i żąda obliczenia opłaty. Na podstawie z reguły ustnej informacji o wyniku tego obliczenia płatnik albo nakleja znaczki stemplowe i żąda urzędowego skasowania ich lub wnosi odpowiednią gotówkę do kasy urzędu. Przy tym sposobie w zasadzie nie naraża się płatnik ani na podwyżkę, ani na karę. Wymiar prawidłowy przez urząd ma miejsce, gdy chodzi o opłatę od wyroków sądów polubownych, od zagranicznych spółek, od papierów wartościowych i od powiększenia kapitału spółki akcyjnej. Wyjątkowo wymierza opłatę Izba Skarbowa lub MS. Wymiar przez urząd następuje, gdy tenże ustali drogą nadzoru, że opłaty nie wymierzył właściwy organ, że jej w terminie nie uiszczono, że uiszczono mniej niż się należało lub że uiszczenie nastąpiło nieprawidłowo (uos. art. 33).

Dodatkowy wymiar opłaty, wymierzonej przez urząd dopuszczalny jest wyjątkowo wskutek późniejszego ujawnienia nowych okoliczności faktycznych lub błędu rachunkowego (uos. art. 33).

Ogólne zasady postępowania w I i II instancji p. str. 13; — stosowanie a n a l o g i i p. str. 13.

Odwołanie jest dopuszczalne w ciągu miesiąca od dokonania wymiaru lub doręczenia nakazu płatniczego. Odwołanie składa się organowi wymierzającemu (p. wyżej); rozstrzyga je w zasadzie Izba Skarbowa. Jeżeli władza skarbowa wydała decyzję, to może ona odwołanie załatwić w całości przychylnie we własnym zakresie (uos. art. 46 i 47).

Po terminie wniesione odwołania są rozpatrywane za zezwoleniem MS., które może także przedłużyć termin do przedstawienia środka dowodowego (OPA 1933:365).

Prawo mocność wymiaru p. podatki rozdział 1, p. 12.

Przedawnienie prawa Skarbu do żądania opłaty następuje po pięciu latach od dnia, w którym opłata winna być uiszczona.

Przerywa przedawnienie urzędowe uwiadomienie płatnika o czynności urzędowej, odnoszącej się do wymiaru lub uiszczenia tej opłaty (uos. art. 34). Nie biegnie przedawnienie, gdy umowa jest wykonywana (OPA 1935:1292 ale i OPA 1936:1327).

7. Odroczenie płatności, zezwolenie na ratalną spłatę, uwolnienie od odsetek lub ich obniżenie należy do Ministra

Skarbu lub z jego delegacji do Izb lub urzędów skarbowych (uos. art. 177).

Zarachowanie wpłat p. str. 32. Egzekucja p. str. 36.

Zwrot uiszczonej bez wymiaru opłaty następuje, gdy nienależnie lub nadmiernie została uiszczona a wniosek w tym względzie złożono właściwemu urzędowi skarbowemu w ciągu roku od uiszczenia (uos. art. 45).

Gdy czynność była od początku nieważną lub orzeczenie podstawowe zostało uchylone, tak samo gdy stało się pewnym, że zawieszający a dodany do czynności warunek nie ziści się, wówczas winna zarządzić Izba Skarbowa zwrot opłaty. Od uznania Izby Skarbowej zależy w powołanym okresie czasu zwrot w całości lub w części, gdy czynność została odwołana lub gdy ziści się warunek rozwiązujący. Wniosek winien być postawiony w ciągu pięciu lat od wymiaru (dokonania lub doręczenia) albo od uiszczenia; wyjątkowo czasokres biegnie tylko 3 miesiące (uos. art. 49, DU 1936:24:731 i OPA 1933:366).

Oprocentowanie zwrotu po 4% od dnia wpłaty p. OP art. 125 i 211, wykładnia DU 1935:4:80 i OMS z 24.4.1935 DU:12:292.

Błędy rachunkowe i omyłkowo podwójne obciążenie tej samej osoby mają być każdego czasu prostowane (OP. art. 213 i 118).

Nadpłaty, powstałe wskutek błędu rachunkowego, powtórnego wymiaru z tego samego przedmiotu, skutkiem stwierdzonej przez instancję odwoławczą nienależności p. str. 34. Oprocentowanie nadpłaty p. wyżej.

Umorzenie opłaty w całości lub części z dodatkami, odsetkami, kosztami egzekucyjnymi i grzywnami następuje przez MS w gospodarczo uzasadnionych lub na szczególne uwzględnienie zasługujących przypadkach, a w razie klęsk żywiołowych także dla płatników określonego obszaru (OP art. 123 i 213).

Izby Skarbowe i urzędy oraz ich kompetencja w tym względzie p. OMS z 16.4.1936 DU:10:330.

Przedawnienie prawa strony do zwrotu opłaty p. uos. art. 49. Przedawnienie wymiaru podwyżki p. str. 142.

8. Nadzór nad zachowaniem przepisów w tej dziedzinie należy do urzędów opłat stemplowych, urzędów skarbowych i Izb skarbowych. W tym celu mają prawo i obowiązek badać akta, pisma i księgi sądów, notariuszów, urzędów państwowych, związków samorządowych, płatników podatku przemysłowego (z wyjątkiem wolnych zawodów), a także osób ustawą od niego zwolnionych (uos. art. 38).

Pomocy w pewnym zakresie przy nadzorze udzielają władzom skarbowym obowiązkowo sądy, urzędy państwowe i notariusze (uos. art. 35

i 37), nadto Brygady Ochrony Skarbowej p. OMS z 15.11.1936 BP 14400/36 i Zarz.MS z 26.8.1936 DU: 23:711.

Uchylenie orzeczenia prawomocnego przez władzę nadzorczą w drodze nadzoru jest niedopuszczalne, jeżeli chodzi tylko o odmienną ocenę prawną niezmienionego stanu faktycznego (OPA 1937:1372).

9. Naruszenie przepisów polega w znacznej części przypadków w nieuiszczeniu opłaty w należnej sumie, we właściwym terminie i w prawidłowy sposób. Konsekwencją jest nałożenie przez Urząd na zobowiązanego podwyżki stemplowej, p. str. 139. Naruszenia przez użycie z niedbalstwa znaczka lub papieru stemplowego, podrobionego, przerobionego lub poprzednio użytego, ulegają karze pieniężnej 5 do 10-krotnej kwoty nieuiszczonej. Karę wymierza Urząd Skarbowy. W razie winy umyślnej do kary powyższej może być dołączona kara aresztu do 6 miesięcy, którą orzeka Sąd Okręgowy. Sprzedaż znaczków lub blankietów po wyższych cenach karana jest przez urząd skarbowy karą do 100 zł (uos. art. 39). Winni innego rodzaju naruszeń przepisów ulegają karze od 5 do 300 zł (uos. art. 43).

Odwołanie od decyzji Urzędu rozstrzyga Izba Skarbowa, po czym dopuszczalna jest skarga do NTA.

Przedawnienie karalności przedstępstw z uos. normuje kodeks karny (OPA 1934:678).

Przestępstwami z artykułów 181 i 182 k.k. jest fałszowanie znaków wartościowych oraz zdjęcie oznaki umorzenia z urzędowego znaku wartościowego. W pierwszym przypadku czyn przestępny polega na podrabianiu lub przerabianiu takich znaków w celu ich użycia lub puszczenia w obieg. Na równi z tym działaniem traktowane jest puszczenie w obieg, przechowywanie, nabywanie lub używanie takich podrobionych lub przerobionych znaków (art. 181). W drugim przypadku czyn przestępny polega na usunięciu oznaki umorzenia z urzędowego znaku wartościowego w celu użycia lub puszczenia go w obieg. Na równi z tym znów działaniem zestawione jest puszczenie w obieg, przechowywanie, nabywanie lub używanie takiego znaku po usunięciu oznaki umorzenia (art. 182). W obu przypadkach wymagana jest wina umyślna.

Naruszenia przepisów mogą także polegać na oszukaniach w działaniach, jak świadome podanie niższej ceny kupna, fałszywe wyjaśnienia, fałszywe odpisy, tłumaczenia, które są przyczyną uszczerbku w wpływach Państwa. Pociągają one za sobą karę pieniężną w wysokości 15-krotnej nieuiszczonej kwoty. Karę wymierza sąd okręgowy; może ona być zamienioną na karę pozbawienia wolności do 6 miesięcy. Odwołanie rozstrzyga sąd apelacyjny, kasację SN.

P. OPA 1934:537 z głosem Glasera i polemikę tegoż z Rosenkrancem w Gazecie Sądowej warszawskiej z 1934.

W wykrycie tych naruszeń, tak samo przyczynienie się do wykrycia jest wynagradzane.

P. uos. art. 44 oraz RMS z 13.12.1928 DU:36:413 i z 20.4.1931 DU:12:198.

Amnestia p. podatki, rozdział 1. p. 26.

10. Ocena ustawy stemplowej jest niemal jednolicie ujemną. Z natury rzeczy nie może być krótką i łatwą w stosowaniu ustawa, która głównie ma uchwycić i obciążyć obroty gospodarcze, ubrane w szatę bardzo różnych umów. Tym trudniejszą musiała być taka ustawa, jak długo umowy te były konstruowane na podstawie trójzaborowego ustawodawstwa w dziedzinie prawa prywatnego. Ustawa jednak z 1.7.1926 w tej formie, jaką jej nadały ciała ustawodawcze, a w pierwszym rządzie sejmowa komisja skarbową, niepomniernie wzmogła te trudności. Technika ustawodawcza w niej przyjęta czyni ją nietylko trudną do zrozumienia i praktycznego stosowania przez płatników, ale i dla fachowych urzędników skarbowych. Nie ułatwiły stosowania bardzo liczne wykładnie ustawy (w DU ogłoszono w ciągu dziesięciu lat z górą 500 wykładni), przeciwnie często komplikowały praktykę. Dążenie do idealnej sprawiedliwości przy obciążaniu opłatą jest m. i. powodem drobiazgowości i kazuistyki; dalszym powodem jest unikanie ogólnych określeń stanów faktycznych, będących podstawą wymiaru, a w konsekwencji wyliczanie poszczególnych przypadków z wyjątkami i wyjątkami od wyjątków, a z drugiej strony pominięcie bardzo częstych w praktyce przypadków, na które ustawa nie daje wyraźnej odpowiedzi. O sprzeczności szeregu przepisów, ich nielogiczności i niedogodności przy uiszczaniu p. Woyna, Potrzeba reformy ustawodawstwa o opłatach stemplowych, 1931 oraz Przegląd Gospodarczy 1935:15 i Polska Gospodarcza 1935:37; co do techniki ustawodawczej p. Hausner, Zasady techniki ustawodawczej, 1934. Chwila unifikacji ustawodawstwa prywatnego będzie najstosowniejszą chwilą do przeprowadzenia reformy z uproszczeniem i stabilizacją jako głównymi jej celami. Katastrofalne spадanie wpływów, wywołane w znacznej mierze opozycją przeciw ustawie, łagodzoną następnie zbyt daleko idącymi koncesjami w obciążeniu, może tę chwilę przyspieszyć.

2. Opłaty administracyjne.

Źródła: p. w tekście.

RZECZYWISTE WPŁYWY Z NIEKTÓRYCH OPŁAT ADMINISTRACYJNYCH

Rodzaje opłat w mln zł	1928/29	1929/30	1930/31	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36
konsularne	13.7	14.1	12.3	9.9	9.1	7.9	7.1	6.2
paszporty zagraniczne	7.6	7.9	7.0	6.0	4.6	3.0	3.3	3.4
statystyczne	2.6	2.3	2.1	1.5	1.0	0.9	0.8	0.8
sądowe	39.9	47.9	47.2	48.0	55.1	47.5	41.5	32.9
emerytalne	28.9	26.7	24.4	33.4	53.8	45.9	49.4	40.4

Opłaty emerytalne w 1936/37 wynosiły 39.9 mil. zł.

Należą one do opłat, a uiszczane są z okazji pewnej czynności władzy, nie są one jednak opłatami stemplowymi i nie podpadają pod normującą je ustawę z 1.7.1926. Preliminowane są wśród dochodów szeregu Ministerstw i funduszków, nie wyłączając Ministerstwa Skarbu. Niektóre w ogóle nie są prawidłowo preliminarowane lub mają raczej charakter prawno-prywatnego wzajemnego świadczenia strony za świadczenie władzy, przy czym sposób ustalania i ściągania tego świadczenia ma wiele cech prawno-publicznych. Każdą z tych opłat reguluje inny akt ustawodawczy oraz wydane na jego podstawie rozporządzenie ministerialne z odrębnymi przepisami o jej poborze, o odsetkach zwłoki, o ściąganiu, o sposobie zabezpieczenia, o tworzeniu funduszków z jej wpływów, o odwołaniu, o kompetencji władz, o zwrocie itd. Administracja nimi i przygotowanie projektów ustawodawczych należą do właściwego działu administracji państwowej. Ich ogólny efekt finansowy nie został dotąd statystycznie ujęty. Należą one bezsprzecznie do systemu podatkowego, są obciążeniem ludności, mimo, że nie są wykazywane wśród danin skarbowych, lecz wśród dochodów administracyjnych (p. t. I).

Istota. Nie są z reguły równowartością za świadczenia organu administracyjnego ani ceną za nie, choćby świadczenia były uskuteczniane w konkurencji z osobami prywatnymi. Są daninami wprowadzonymi przez poszczególne resorty, które obrały tę formę w celu usamodzielnienia pewnego działu od MS i jego kontroli oraz jego organów. Istnieje tendencja, by uiszczanie tych opłat było normowane analogicznie do sposobu uiszczania opłat stemplowych i by wykazywano ich wpływy w budżecie MS razem z opłatami stemplowymi (co z kilkoma opłatami się już stało) oraz by ich administrację objęły władze skarbowe, a nie administrowały nimi władze, których zadania leżą poza skarbowością. Paraliżuje te tendencje dążność władz resortowych do samodzielności finansowej w pewnym dziale, do uczynienia go aktywnym i obracania wpływów na swoje wydatki bez ingerencji Sejmu i MS, do rodzaju zatem „komercjalizacji” pewnego działu, co, pomijawszy inne względy, jest szkodliwe dla jednolitości gospodarki skarbowej.

Preliminarz budżetowy na rok 1937/38 w swoich poszczególnych częściach obejmuje przeważną część niżej wyliczonych opłat administracyjnych.

W Prezydium Rady Ministrów: opłaty w NTA, przedstawione tu wśród opłat sądowych p. niżej rozdział 3.

W Ministerstwie Spraw Zagranicznych: opłaty konsularne (ust. z 11.11.1924 DURP: 103:944 i RMSZ z 18.4.1934 DURP: 42:376 z obszerną taryfą i szczegółowymi przepisami). Pokrywają one znaczny procent wydatków MSZ.

W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych: opłaty za paszporty (ust. z 14.7.1936 DURP: 56:404 i RMS z 12.8.1936 DURP: 63:461),

za karty osiedlenia cudzoziemców (RPRP z 13.8.1926 DURP: 83:465 i RMSWew z 15.10.1930 DURP:77:605), za przepustki graniczne (p. konwencje z sąsiadującymi państwami w sprawie małego ruchu granicznego, str. 255), za badanie filmów (ust. z 13.3.1934 DURP:36:323, art. 5 i 23), za ogłoszenia o rejestracji statutu stowarzyszenia (RPRP z 27.10.1932 DURP:94:808 i RMSWew z 13.7.1934 DURP: 69:637), za doręczanie pism w postępowaniu administracyjnym (RMSWew z 18.11.1930 DURP: 92:719), opłaty statystyczne przy przywozie, wywozie i przewozie towarów (RRM z 11.4.1930 DURP: 40:350 i z 20.1.1934 DURP: 13:100), opłaty za egzaminy na mierniczych przysięgłych i na prawo kierowania robotami budowlanymi i taksy egzaminacyjne od kandydatów na sekretarzy gminnych.

W Ministerstwie Skarbu: opłaty za czynności w dziedzinie katastru (austr. ust. z 23.5.1883 DPP:83, RPRP z 15.2.1928 DURP: 18:155, RMS z 8.6.1928 DURP:66:608, RMS z 8.6.1928 DURP:80:701, RMS z 8.1.1934 DURP: 11:91 i 92); za czynności w dziedzinie ewidencji gruntów (RMS z 20.6.1936 DURP: 62:453); za czynności w dziedzinie celnej (poza Urzędem celnym, poza godzinami biurowymi, konwojowanie i strzeżenie, p. str. 178); za nadzór państwowy nad instytucjami finansowymi (RPRP z 17.3.1928 DURP: 34:321, art. 97 i n.), nad zakładami ubezpieczeń (RPRP z 27.10.1933 DURP: 85:643, p. nadto DU 1934: 12:150), nad działalnością pośredników ubezpieczeniowych (RPRP z 24.10.1934 DURP: 96:864 i RMS z 5.4.1935 DURP: 29:224), nad spółdzielniami (ust. z 13.3.1934 DURP: 38:342 i RMS z 10.9.1934 DURP: 85:768 i DU 1937:10:327), bez podstawy legalnej nakładane opłaty od wniosków, przesyłanych do decyzji Komisji Dewizowej (DPRP z 26.4.1936 DURP: 32:249, O Komisji z 3.7.1936 DU:19:604), opłaty emerytalne funkcjonariuszów państwowych, cywilnych i wojskowych p. t. I.

W Ministerstwie Sprawiedliwości: p. opłaty sądowe, niżej rozdział 3.

W Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych: opłaty za badanie zwierząt przywożonych z zagranicy (RPRP z 22.8.1927 DURP: 77:673, art. 97 i 112; z 1.3.1928 DURP: 26:229; RMRRR z 26.4.1934 DURP: 38:345), za badanie bakteriologiczne, od kart łowieckich (RPRP z 3.12.1927 DURP:110:934), za prawo rybołówstwa (ust. z 7.3.1932 DURP: 35:357, art. 7), przy znoszeniu służebności (RMRRR z 21.5.1927 DURP: 55:484:485), za ekspertyzy i techniczne projekty melioracyjne (RMRRR z 11.10.1928 DURP:92:808 i RPRP z 16.3.1928 DURP:34:320), za prace melioracyjne przy przebudowie ustroju rolnego (RMRRR z 16.4.1929 DURP:30:295 i z 1.3.1932 DURP:24:193), za nadzór nad parcelacją (ust. z 9.3.1932 DURP: 26:236 i RMRRR z 10.10.1932 DURP: 111:916, OPA 1933:1207 i 1935:1303), za scalenie gruntów i zniesienie służebności (RMRRR z 6.6.1935 DURP: 43:290); od ogierów (ust. z 13.3.1934 DURP: 32:284 i RMRRR z 2.7.1934 DURP: 52:339); w postępowaniu przed urzędami rozjemczymi do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (ust. z 28.3.1933 DURP 1936:5:60) oraz przy konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych (RPRP z 24.10.1934 DURP 1936:5:59).

W Ministerstwie Przemysłu i Handlu: opłaty za świadectwa pochodzenia towarów (RMSZ z 18.4.1934 DURP:42:376), za pozwolenie na przywóz zakazanych do przywozu towarów (RMPH z 31.7.

1935 DURP: 61:391), opłaty morskie, portowe i pilotowe, za wejście i wyjście statku, postojowe, przystaniowe, ładunkowe, pasażerskie itd (ust. z 15.3.1934 DURP 1936:39:295, RMPH z 23.4.1936 DURP: 39:295 i z 17.2.1937 DU:6:172 ze zmianami), opłaty postojowe od ładunku w państwowych hangarach portowych w Gdyni (RMPH z 1.3.1929 DURP: 15:128 i z 2.4.1930 DURP: 37:330), za dozór kotłów (ust. z 31.5.1921 DURP: 50:303 i RMPH z 31.12.1934 DURP 1935:1:4), od nadań i od uprawnień górniczych, od własności górniczej i od wyłączności poszukiwań górniczych (RPRP z 29.11.1930 DURP: 85:654, art. 69, RPRP z 30.6.1932 DURP: 56:543, RMPH z 29.7.1932 DURP: 70:637), za zgłoszenia i ochronę patentów oraz wzorów użytkowych i zdobniczych, za zgłoszenia i ochronę wzorów, modeli i znaków towarowych (RPRP z 22.3.1928 DURP: 39:384 i ust. z 25.1.1933 DURP: 10:63), za legalizację i ekspertyzy narzędzi mierniczych (dekret z 8.2.1919 DURP 1928:72:661, RMPH z 22.7.1932 DURP: 68:629, z 14.1.1933 DURP: 6:40, z 20.9.1933 DURP: 71:529, z 26.7.1935 DURP: 56:365 i z 14.8.1936 DURP: 64:463), za czynności probiercze (RMPH i MS z 9.7.1931 DURP: 62:505), za świadectwa złotnicze (RMPH i MS z 24.10.1930 DURP: 90:708); na koszty związane z organizacją i kontrolą zrzeszeń hutniczych, z popieraniem wywozu i z tworzeniem zapasów (RPRP z 27.10.1933 DURP: 85:647); uiszczane przez przedsiębiorstwa naftowo - rafineryjne oraz gazolinowe w związku z wysyłaniem na rynek krajowy ponad kontyngent ilości (ust. z 18.3.1932 DURP: 30:306, RMPH z 12.10.1932 DURP: 89:754 i z 27.5.1933 DURP: 40:318), w sprawach uprawnień na zakłady elektryczne, zatwierdzania planów, korzystania z dróg (ust. z 21.3.1922 DURP 1935:17:98 i RMPH z 31.10.1934 DURP: 100:907), za badanie i stemplowanie wytwórni acetylenowych (ust. z 24.3.1933 DURP: 28:234 i RMPH z 10.7.1935 DURP: 54:350), za wpis do rejestru kartelowego (ust. z 28.3.1933 DURP: 86:529, RMS z 13.10.1936 DURP: 81:561); za prace Instytutu Geologicznego do celów prywatnych (zarz. MPH z 24.2.1937 DU:7:204); za rejestrację statków, za książeczki żeglarskie, dzienniki okrętowe i maszyny, czynności działu żeglarskiego, pomiary statków i inne czynności, wykonywane przez Urząd Marynarki Handlowej w Gdańsku (Zb. Ust. Rz. z 2.6.1902 nr 27, str. 175); za wydawanie pozwoleń na publiczne wyświetlanie filmów (ust. z 13.3.1934 DURP:36:323, art. 5 i 6); od zaświadczeń na trzode chlewną (obw. MPH, MS i MRRR z 6.7.1932 MP:156:193); za badania jakości towarów; za wpisy na listę rzeczników patentowych; za dokonywanie zmian w spisach załóg; za prawo wydobywania fosforytów, za nadzór państwowy nad wydzierżawionymi przedsiębiorstwami, za koncesje na przedsiębiorstwa żeglugowe, za pomiary statków i dźwigi; za sporządzanie akt żeglarskich, za legitymacje dla rybaków gdańskich; opłaty egzaminacyjne w szkole morskiej.

W Ministerstwie P o c z t i T e l e g r a f ó w: opłaty przy sposobności detalicznej sprzedaży sprzętu radiotechnicznego (RMPH z 10.10.1924 DURP: 99:915), radiofoniczne od kart rejestracyjnych (ust. z 3.6.1924 DURP 1933:63:481 i RMPH z 1.10.1936 DURP:78:548) oraz ryczałtowe od koncesyj na prywatne linie telefoniczne.

W Ministerstwie W y z n a ń R e l i g i j n y c h i O ś w i e c e n i a P u b l i c z n e g o: opłaty za taksy wstępne, egzaminacyjne, za duplikaty świadectw, za zwrot materiałów zużytych w szkołach średnich ogólnokształcących, zakładach kształcenia nauczycieli i szkołach zawodo-

wych (t.zw. taksa administracyjna ogólna), opłaty w szkołach artystycznych i akademickich (RMWROP z 6.9.1933 DU: 10:150, z 24.8.1932 DU: 6:75, z 21.9.1932 DU: 7:93, ust. z 15.3.1933 DURP: 29:274, ust. z 18.3.1933 DURP: 25:207, RMWROP z 25.9.1933 NS. 7000/33), opłaty za wywóz zabytków za granicę (ust. z 25.1.1933 DURP: 10:62), opłaty archiwalne, opłaty za bilety wejścia do muzeów, opłaty od szkół prywatnych na organizację kursów dokształcających dla nauczycieli.

W Ministerstwie K o m u n i k a c j i: opłaty od statków, łodzi, tratw, spustu drzewa itd. na śródlądowych wodach publicznych (ust. wodna z 19.9.1922 DURP 1928:62:574, RMKom z 29.3.1933 DURP: 37:302 z nowelami), mostowe, przewozowe i drogowe, za czynności przy udzieleniu koncesji na zarobkowy przewóz osób i towarów pojazdami mechanicznymi (ust. z 14.3.1932 DURP: 32:336 i RMKom z 11.12.1936 DURP: 93:654), za nadzór państwowy nad kolejami prywatnymi i ich budową, od reklam, przy odprawach celnych, od Europejskiego Towarzystwa Ubezpieczeń Towarów i Pakunków, od Towarzystwa Wagonów Sypialnych, za starty, lądowania i hangarowanie samolotów, za wstęp na lotniska i za sprzedaż książek pokładowych.

W Ministerstwie O pie k i S p o ł e c z n e j: opłaty za pośrednictwo pracy, opłaty od pracodawców zagranicznych, opłaty za egzaminy drogistów (Dz. praw b. Król. Pol. z 1844 tom 36), za badanie żywności (RMWew z 12.11.1929 DURP: 78:584), za nadzór nad instytucjami społecznymi (RPRP z 29.11.1930 DURP 1932:94:814) i nad instytucjami ubezpieczeń społecznych (ust. z 28.3.1933 DURP:51:396, art. 266), za ekshumację i przewóz zwłok, za analizy w Zakładzie Higieny (ust. z 19.9.1919 DPPP: 63:371, RMOS z 1.8.1934 DURP:74:702), egzaminacyjne w państwowych szkołach położnych (RMZP z 17.9.1920 DURP:98:651, art. 18), za karty porady dla pracowników państwowych, opłaty pobierane przez wyższe urzędy ubezpieczeń w Poznaniu i Toruniu za postępowanie w sprawach ubezpieczeniowych.

N a r u s z e n i e przepisów normuje przy opłatach konsularnych ustawa o opłatach stemplowych (RMSZ z 18.4.1934 DURP: 42:376 § 29); przy innych zagadnienie to jest odrębnie regulowane, albo w ogóle brak przepisów; naruszenia przepisów o opłatach statystycznych karane są według Pks.

E g z e k u c j ę tych opłat normuje RPRP z 22.3.1928 DURP: 36:342 o postępowaniu przymusowym w administracji oraz ust. z 3.10.1932 DURP:32:328 z przepisami wykonawczymi o przejęciu egzekucji administracyjnej przez władze skarbowe. p. podatki rozdz. 21, p. 23.

M i ę d z y n a r o d o w e u m o w y w sprawie opłat portowych p. porozumienie z ZSRR z daty Moskwa 31.3.1936 DURP 1937:3:25.

3. Opłaty sądowe.

Źródła: RPRP z 24.10.1934 DURP: 93:837 (przepisy o kosztach w sprawach cywilnych i karnych).

Literatura: Trzemżalski, Opłaty sądowe, 1933. — Jaglarz, Przepisy o kosztach sądowych, 1934.

1. Wpływy. 2. Unifikacja. 3. Przepisy. 4. Zobowiązany. 5. Obliczenie i uiszczenie. 6. Opłaty w sprawach spornych i egzekucyjnych. 7. Opłaty w sprawach karnych. 8. Opłaty w postępowaniu pozaprocesowym. 9. Opłaty w NTA. 10. Opłaty w postępowaniu administracyjnym w b. dzielnicy pruskiej. 11. Opłaty w postępowaniu przed urzędami rozjemczymi. 12. Ocena.

1. Wpływy. Przed okresem 1932/33 wpływy z b. zaboru austriackiego, uiszczane przeważnie znaczkami stemplowymi, zarachowane były do opłat stemplowych i z nimi budżetowane. Za 1931/32 szacowano je na 26 mln zł. Dopiero od reformy z r. 1932 obemuja cyfry wpływy z trzech zaborów, budżetowane w dochodach Ministerstwa Sprawiedliwości. Drobną część opłat sądowych i obecnie mieści się we wpływach z opłat stemplowych. Wpływy wynosiły w okresie budżetowym 1933/34: 47,5, 1934/35: 41,5, 1935/36: 32,9, 1936/37: 38,3 mln zł i pokrywały znaczną część wydatków Ministerstwa Sprawiedliwości.

2. Unifikacja tego działu, który najdłużej zachował odrębności dzielnicowe, zależną była w bardzo wielkiej mierze od unifikacji prawodawstwa w dziedzinie prawa i procesu prywatnego oraz karnego. Z chwilą wprowadzenia kodeksów postępowania cywilnego i karnego unifikacja ta dokonuje się w szybszym tempie. Ustawy z 17 i 18.3.1932 DURP: 27:251 i 252 wprowadzają w b. zaborze austriackim i pruskim system opłacania kosztów sądowych z góry. System ten obowiązywał w b. zaborze rosyjskim, na zasadzie przepisów tymczasowych o kosztach sądowych z dn. 18.7.1917, znolizowanych ust. z 17.3.1932 DURP: 27:250. Powołane trzy ustawy marcowe z r. 1932, zreformowane RPRP z 27.10.1932 DURP: 93:805, unifikują dla całego Państwa duży dział opłat w spornym postępowaniu cywilnym i w postępowaniu karnym. Powyższe rozporządzenie zastąpione zostało z mocą obowiązującą od 1.1.1935 przez RPRP z 24.10.1934, DURP: 93:837. Odrębności dzielnicowe pozostają nadal jeszcze w kilku działach.

3. Przepisy, które normują opłaty sądowe, są uzupełnieniem przepisów procedury cywilnej (art. 98—111 kpc). Do ich interpretacji jest pomocny kodeks postępowania cywilnego a nadto pewne fakty w dziedzinie opłat mają skutki w dziedzinie postępowania. Zawiaduje nimi Ministerstwo Sprawiedliwości. Opłaty te uiszczane są przy sposobności pewnych, przez sądy powszechne, sądy pracy i organy sądowe przedsięwziętych czynnościach. Z opłatami sądowymi są łącznie normowane także koszty postępowania, które razem z opłatami stanowią tzw. koszty sądowe.

Istota opłaty sądowej p. OPA 1936:1626 z glosą T. Marynowskiego. Opłaty tego rozdziału są z istoty swojej opłatami administracyjnymi.

Koszty postępowania są to: należności za opłaty telefoniczne i telegraficzne; diety i koszty podróży sędziów i urzędników; należności za koszty ogłoszeń w pismach; za koszty pobytu w areszcie; za koszty przewozu osób, zwierząt i rzeczy oraz za utrzymywanie lub przechowywanie tychże; wreszcie należności innych władz i urzędów.

4. Zobowiązana do tych opłat jest strona, która dokonuje czynności powodującej odnośne opłaty, o ile z mocy obowiązujących przepisów nie jest od tych opłat zwolniona.

Uwolnienie od kosztów sądowych służy: stronie, której sąd przyznał prawo ubogich, kuratorowi, wyznaczonemu przez sąd do danej sprawy i obrońcy wężla małżeńskiego; uwolnienie zaś tylko od opłat sądowych służy: Skarbowi Państwa i podmiotom prawnym, za które działa Prokurator Generalna, instytucjom ubezpieczeń społecznych w sprawach, związanych z ich ustawową działalnością, Pocztowej Kasie Oszczędności, bankom państwowym, syndykowi masy upadłości, nadzorcy sądowemu oraz kuratorowi, ustanowionemu celem nadzoru nad wykonaniem układu. — Nieuiszczone skutkiem uwolnienia koszty sądowe ściągane są z urzędu z przysądzonego stronie ubogiej roszczenia albo od przeciwnika strony zwolnionej. Od strony ściągane są również z urzędu w razie cofnięcia prawa ubogich lub uchYLENIA kurateli.

Postępowanie o przyznanie prawa ubogich wolne jest od opłat sądowych. Tak samo postępowanie przed sądami polubownymi (p. J. M. Rosenberg, Kodeks sądów polubownych, 1934). Uгода o przedmiot sporu zawarta w postępowaniu spornym jest wolna od opłaty (art. 133 uos.). Czynności w związku z oddłużeniem samorzędu może MSpraw. zwolnić od opłat sądowych i hipotecznych (RPRP z 24.10.1934 DURP: 94:846, art. 31).

5. Obliczenie winna skutecznie strona. Uiszczenie w prawidłowej wysokości ma w zasadzie nastąpić z góry, przy wniesieniu pisma lub złożeniu wniosku, pod rygorem niepodjęcia przez Sąd żadnej czynności lub nieprzyjęcia ustnego wniosku do protokołu. Sąd tylko kontroluje, czy obliczenie jest prawidłowe i wzywa stronę o zapłatę do 7 dni, pod rygorem zwrotu pisma, gdy uiszczono za mało lub wniesiono pismo bez opłat. Od takiego wezwania nie ma zażalenia.

Zażalenie jest dopiero dopuszczalne od zarządzenia, którym sąd zwraca pismo nieopłacone lub niedostatecznie opłacone.

Sposób uiszczenia opłat określa Minister Sprawiedliwości.

W postępowaniu cywilnym uiszcza się opłatę, gdy nie przenosi ona 50 zł przez nalepienie osobnych znaczków sądowych na egzemplarzu pisma przeznaczonego dla Sądu. Znaczkę te kasuje sędzia lub urzędnik (nie

strona). Opłaty powyżej 50 zł uiszcza się gotówką do kasy sądowej. Również gotówką uiszcza się kwoty, ściągane z tytułu opłat drogą egzekucji, kaucje kasacyjne, opłaty w postępowaniu karnym i wszelkie opłaty w braku znaczków (RMSpraw. z 17.12.1934 DURP: 109:971). Opłaty za doręczenie, uiszcza się odrębnymi znaczkami doręczeniowymi.

Egzekucja p. przep. wpraw. kpc. art. IX p. 2 i RMSpraw z 22.10.1935 DURP: 80:497 (wynagrodzenie gmin).

Przedawnienie prawa Skarbu Państwa do poboru nieuiszczonej opłaty (tak samo strony do zwrotu opłaty) następuje z upływem trzech lat od dnia w którym należało opłatę Skarbowi uiścić względnie od dnia powstania prawa strony o zwrot opłaty.

Umorzenie zaległych kosztów, rozkładanie na raty i odroczenie należy do Ministra Sprawiedliwości lub z jego delegacji do prezesów sądów apelacyjnych i kierowników sądów I instancji (DPRP z 14.1.1936 DURP:3:19 i RMSpraw z 4.2.1936 DURP:9:95).

6. W sprawach spornych i egzekucyjnych (przed sądami powszechnymi, sądami pracy i przy dochodzeniu przed sądami karnymi roszczeń powoda cywilnego) pobiera się opłaty sądowe w kilku postaciach: jako wpis stosunkowy, wpis stały, opłatę od podań i załączników, opłatę kancelaryjną, opłatę za doręczenie i jako kaucję kasacyjną.

Taksa komorników unormowana jest RMSpraw. z 25.4.1936 DURP: 35:277. Na pokrycie kosztów utrzymania biura (wydatki osobowe i rzeczowe) komornik zatrzymuje dla siebie 40% pobieranych za czynności opłat (RMSpraw. z 1.12.1932 DURP: 107:886).

W sądach pracy nie pobiera się opłat sądowych, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przewyższa 50 zł. Jeżeli zaś wartość przedmiotu sporu nie przewyższa 1.000 zł, opłata wpisu stosunkowego (p. niżej) wynosi połowę wpisu, pobieranego w sądach powszechnych (RPRP z 24.10.1934 DURP: 95:854).

Wpis stosunkowy jest opłatą od pisma, rozpoczynającego postępowanie przed jedną z instancji sądowych. A więc: od powództwa głównego i wzajemnego, od interwencji głównej, od apelacji, od apelacji wzajemnej, od skargi kasacyjnej, od skargi o wznowienie i skargi o uchylenie wyroku polubownego.

Część wpisu stosunkowego, tj. połowę, jedną piątą lub jedną dziesiątą, uiszcza się przy wyliczonych taksatywnie w ustawie wnioskach, sprzeciwach, zażaleniach, ogłoszeniach, przy podziałach sum z egzekucji uzyskanych, w postępowaniu nakazowym i upominawczym, w sporach działowych i w postępowaniu o przybiciu nieruchomości.

Wysokość wpisu zależną jest od wartości przedmiotu sporu (obliczonej stosownie do przepisów Kpc.) lub od sumy egzekwowanego czy zabezpieczonego roszczenia i wynosi 2% wartości przedmiotu z zastosowaniem regresji do 1½% przy wartości przedmiotu ponad 5.000 zł i do 1% przy wartości ponad 50.000 zł. Każde rozpoczęcie 100 zł, a gdy wartość przedmiotu przewyższa 50.000 zł, każde rozpoczęte 1.000 zł, liczy się za pełne. Minimalny wpis od sprawy, należącej do właściwości sądu grodzkiego wynosi 2 zł, a 10 zł od sprawy, należącej do właściwości sądu okręgowego lub wyższego.

Przewodniczący oznacza wpis stosunkowy (w sądzie okręgowym w wysokości od 20 do 500 zł, a w sądzie grodzkim od 2 zł do 40 zł), jeżeli wartość przedmiotu sporu nie podlega oszacowaniu na pieniądze lub nie da się w chwili wytoczenia powództwa określić. Zażalenie jest niedopuszczalne a strona zobowiązana jest uiścić opłatę do tygodnia od doręczenia zarządzenia. Ostateczną sumę wpisu określa sąd z urzędu przy wydaniu orzeczenia końcowego w pierwszej instancji, zaliczając uiszczone wpłaty.

Przy przerahowaniu wierzitelności stosowane są wyjątkowe przepisy, p. OPA 1936:1484 i 1485 z głosem Rosenkranca.

Wpis stały (w określonej przepisami nieprocentowej cyfrze) stanowi zryczałtowaną opłatę od taksatywnie w rozporządzeniu wyliczonych powództw, apelacji, skarg kasacyjnych, wniosków, zgłoszeń i zażeń (ochrona posiadania, wyjawienie majątku pod przysięgą, upadłość itd).

Wysokość wpisu wynosi od 1 do 40 zł, zależnie od rodzaju sprawy i instancji do której ją wniesiono.

Zwrot wpisu stosunkowego lub stałego następuje na żądanie strony albo w całości, jeśli sąd w ogóle nie podjął na pismo strony żadnej czynności merytorycznej, albo w połowie, jeśli sąd poczynił już czynności przygotowawcze do merytorycznego rozstrzygnięcia, do którego nie doszło z przyczyn od sądu niezawisłych.

Wpis, wniesiony od powództwa, odrzuconego z powodu niewłaściwości sądu i od powództwa cywilnego, pozostawionego w postępowaniu karnym bez rozpoznania, zalicza się przy wniesieniu nowego powództwa o to samo roszczenie.

Opłaty od podań, wniosków i pism, które nie podlegają wpisowi są określone stałą kwotą, t. j. 50 groszy w sądach grodzkich a 2 zł we wszystkich innych sądach. Od każdego załącznika do pisma lub protokołu wynosi opłata 50 groszy.

Zwolnione są niektóre podania, pisma, wnioski i załączniki, taksatywnie w ustawie wyliczone a nadto podania i załączniki, wnoszone przez powoda cywilnego w toku karnych dochodzeń wstępnych.

Opłaty za doręczenie w sprawach cywilnych wpływają do funduszu doręczeń, z którego pobierają wynagrodzenie kontraktowi woźni i zarządy gmin za doręczenie, pokrywane są koszty druków itd. (RMSWew. z 17.12.1934 DURP: 109:972).

Opłaty kancelaryjne pobiera się w sądzie grodzkim w wysokości 50 groszy, w innych sądach 1 zł za każdą stronę wydanego z akt dokumentu.

Do takich dokumentów zalicza się: klauzulę wykonalności, wypisy, odpisy, zaświadczenia, wyciągi. Za stronę liczy się 25 wierszy, przy czym zaczęta strona liczy się za całą. Za pismo w obcym języku sporządzone lub zawierające tabele pobiera się opłatę w podwójnej wysokości. Za wypisy wyroku doręczane na wniosek pobiera się 2 zł.

Kaucję kasacyjną składa się przy wniesieniu skargi kasacyjnej.

Kaucja ta wynosi 100 zł przy zaskarżeniu orzeczenia Sądu okręgowego a 300 zł przy zaskarżeniu orzeczenia Sądu apelacyjnego. Kaucję uiszczaną tylko w gotówce przelewa się do Skarbu Państwa a zwraca się ją z urzędu tylko w razie cofnięcia kasacji przed posiedzeniem do jej rozpatrzenia wyznaczonym, w razie zwrócenia stronie lub odrzucenia kasacji z powodów formalnych lub z powodu jej niedopuszczalności, wreszcie w razie uwzględnienia kasacji w całości lub części. O zwrocie kaucji orzeka w zasadzie Sąd Najwyższy, wyjątkowo sąd drugiej instancji. W Sądzie pracy w sprawach poniżej 1000 zł wynosi kaucja kasacyjna połowę.

7. W sprawach karnych pobierana jest opłata od wyroku. Jej wysokość zależna jest od wymiaru kary, orzeczonej w pierwszej instancji, a oznacza ją sąd w wyroku. Ściąga ją z urzędu a może od niej zwolnić, jeżeli uzna, że uiszczenie jej będzie zbyt uciążliwe. Do uiszczenia zobowiązany jest skazany a nadto oskarżyciel prywatny lub poszkodowany przy wyroku uniewinniającym. W razie nieuwzględnienia apelacji pobiera się opłatę podwójną, a w razie oddalenia kasacji w wysokości przypadającej od zaskarżonego wyroku. W przypadku złagodzenia kary opłata wynosi połowę opłaty za pierwszą instancję a instancja apelacyjna określi wtedy wysokość opłat za wszystkie instancje wedle orzeczonej kary.

Wysokość opłaty od wyroku skazującego na karę pozbawienia wolności wynosi: przy karze do miesiąca 5 zł, do 3 miesięcy 10 zł, do 6 miesięcy 20 zł, do roku 40 zł, do 2 lat 80 zł, do 4 lat 160 zł, do 6 lat 320 zł, powyżej 6 lat 600 zł; od wyroku skazującego na grzywnę 10 procent tej grzywny, najmniej 1 zł. Za uwierzytelnione odpisy pobiera się opłaty kancelaryjne. (RPRP z 25.6.1929 DURP: 47:392).

Kaucja kasacyjna (p. p. 6) w wysokości 100 zł. i w sprawach karnych ma zastosowanie, chyba, że wyrok skazujący opiewa na wyżej aniżeli dwa lata pozbawienia wolności itp. (art. 507 kpk.).

Nadto pobierane są w sprawach karnych koszty postępowania karnego. W zasadzie wykląda je na razie Skarb Państwa. Tylko koszty postępowania z oskarżenia prywatnego zalicza oskarżyciel prywatny, koszty powództwa cywilnego powód, a koszty obrońcy i pełnomocnika wykląda strona, która go ustanowiła.

W szczególności są kosztami postępowania karnego; koszty jak p. 3, nadto koszty wykonania kary, obrońców i pełnomocników stron (Kpk. art. 571 do 599). Specjalne przepisy regulują wysokość tych kosztów, oprócz kosztów obrońców i pełnomocników, które ustalane są umową.

Zobowiązany do ponoszenia jest zasadniczo skazany, który winien zwrócić Skarbowi Państwa wszystkie koszty postępowania. Skazany z oskarżenia prywatnego winien zwrócić oskarżycielowi nadto jeszcze koszty postępowania, poniesione przez oskarżyciela. Skazany ponosi również koszty zasądzanego powództwa cywilnego.

Opłaty wymierza się każdemu skazanemu oddzielnie.

Uniewinnienie oskarżonego lub umorzenie postępowania przeciw niemu powoduje, że ponoszą koszty: oskarżyciel w sprawach z oskarżenia prywatnego; oskarżony i oskarżyciel solidarnie w sprawach umorzonych wskutek pojednania; Skarb Państwa zaś (prócz kosztów obrony i pełnomocnika) we wszystkich innych wypadkach, w szczególności także, jeśli skazany umarł przed prawomocnością wyroku zasądzającego. Koszty oddalonego lub pozostawionego bez rozpoznania powództwa cywilnego ponosi powód cywilny. Koszty bezskutecznej apelacji założonej na niekorzyść oskarżonego obciążają wnoszących apelację oskarżyciela prywatnego, pokrzywdzonego, lub Skarb Państwa.

Orzeczenie, kto ostatecznie ponosi koszty postępowania winno być objęte wyrokiem lub postanowieniem, umarzającym postępowanie.

8. W postępowaniu pozaprocesowym cywilnym są opłaty unormowane przeważnie odrębnie dla poszczególnych dzielnic.

W szczególności: w b. zaborze rosyjskim obowiązują odrębne opłaty w zakresie postępowania działowego, spadkowego, hipotecznego, utraconych tytułów na okaziciela i hipotecznego; w b. zaborze austriackim obowiązują odrębne przepisy o opłatach w postępowaniu nie-spornym, jako to spadkowym, opiekuńczym, hipotecznym, w sprawach dobrowolnych oszacowań i licytacji, ugód pozaprocesowych, adopcji, legitymacji i dobrowolnej separacji, uznania za zmarłego, oraz co do niektórych świadectw, odpisów i wyciągów oraz rozstrzygnięć (ust. z 12.6.1924 DURP: 56:562, ces. rozp. z 15.9.1915 austr. DUP:279); w b. zaborze pruskim obowiązuje w zakresie opłat w postępowaniu nie-spornym z wyjątkiem upadłościowego, układowego i rejestrowego, pruska ustawa o kosztach.

tach sądowych z 25.7.1910 Zb. ust. prusk. 1910 str. 184 i 1917 str. 17, zmieniona i uzupełniona ustawą z 24.3.1923 DURP: 43:292, RRM z 25.3.1924 DURP: 19:187, ust. z 11.4.1924 DURP: 43:449, RRM z 9.5.1924 DURP: 43:452 i RPRP z 26.8.1927 DURP: 78:677.

Jednolitymi przepisami unormowane są opłaty w postępowaniu upadłościowym i układowym (RPRP z 24.10.1934 DURP: 93:837, art. 52 do 68), oraz w postępowaniu przed sądem rejestrowym (RMSpr. z 8.6.1935 DURP: 43:291).

9. W Najwyższym Trybunale Administracyjnym wynoszą opłaty 0,5% wartości przedmiotu sporu z degreacją dla spraw o wartości poniżej 10 tys. zł. Zwolnione od opłat są władze i urzędy państwowe i samorządowe oraz osoby, którym Trybunał przyzna prawo ubogich. Uiszczenie opłat następuje znaczkami stemplowymi z 10 procentowym nadzwyczajnym dodatkiem.

Stawki: 40 zł od skargi przy wartości przedmiotu sporu do zł 1000; 60 zł przy wartości od 1 do 3 tys. zł; 75 zł od 3 do 10 tys. zł; przy wartości ponad 10 tys. zł od pierwszych 10 tys. zł 75 zł, a 0,5% od reszty, przy czym zaczęty tysiąc liczy się za cały. Od skarg o nieokreślonej wartości przedmiotu sporu opłatę oznacza Trybunał w kwocie od 40 zł do 200 zł. Od odpowiedzi na skargę, od terminowo wniesionych uzupełnienia skargi i odpowiedzi, od pism wniesionych na skutek rozstrzygnięć Trybunału lub cofających skargę, wreszcie od pism w sprawie przyznania prawa ubogich opłaty takiej nie uiszcza się. Od innych podań wynosi opłata zł 5, za ich kopie i wszelkie załączniki po 50 gr. Opłata od zaświadczenia wynosi bez względu na ilość arkuszy 3 zł. Za wpisy, odpisy, wyciągi i inne dokumenty, sporządzone i poświadczone przez Trybunał, wynosi opłata 2 zł za każdą zaczętą stronę. Pisma doręczane z urzędu wolne są od tej opłaty. Do stawek powyższych dolicza się 10% dodatek. (RPRP z 27.10.1932 DURP: 94:806 i RPrezesaRM z 14.11.1932 DURP: 100:843 i ust. z 24.3.1937 DURP: 24:150).

Zwrot tej opłaty w całości lub części zarządza Trybunał w razie choćby częściowego uwzględnienia skargi lub w razie umorzenia z powodu cofnięcia zaskarżonego orzeczenia; a nawet w razie oddalenia może zwrócić, co najwyżej jednak, połowę opłaty.

Sposób uiszczenia: Prezes Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrem Skarbu zarządził uiszczanie tych opłat gotówką. Wyższe opłaty (ponad 300 zł) wolno uiszczać gotówką w kasie lub na konto w PKO dowolnego urzędu skarbowego lub urzędu opłat stemplowych.

Dodatek 10 procentowy jest pobierany (RPRM z 14.11.1932 DURP: 100:843).

W Trybunale Kompetencyjnym żadne opłaty nie są przewidziane, co wynika z natury spraw tam rozstrzyganych.

10. Opłaty w postępowaniu sporno-administracyjnym w b. dzielnicy pruskiej przed wydziałami powiatowymi oraz miejskimi, jako sądami administracyjnymi I instancji, przed wojewódzkimi sądami admini-

stracyjnymi, jako II instancją, są unormowane w RMS i MSWew. z 3.8.1933 DURP: 81:581.

11. Opłaty w postępowaniu przed urzędami rozejmowymi do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich p. ust. z 28.3.1933 DURP 1936:5:60, RMRRR z 30.12.1936 DURP 1937:2:21.

12. Na ocenę systemu opłat sądowych w nowej od r. 1932 postaci wpływa w każdym razie fakt, że nowy system usunął pobieranie tych opłat z dołu, a w dodatku ratami, tym samym zaś jedną z przyczyn pieniąctwa, które przed wojną szerzyło się w niesłychany wprost sposób w b. zaborze austriackim i prawdopodobnie także w pruskim (p. Weinfeld, Pieniąctwo w galicyjskich sądach powiatowych, 1918). Czy jednak nowy system w połączeniu z utrudnieniem w uzyskaniu prawa ubogich nie popadł w drugą ostateczność i czy nie utrudnił bardzo znacznie dochodzenia praw przed sądami dla ludności niezamożnej, oraz czy u ludności nieoświeconej nie otworzył wrót do samowolnego wymierzania sobie sprawiedliwości, to jest zagadnienie, które się nasuwa i które może przeważać korzyści, jak zmniejszenie pieniąctwa i stworzenie samostarczalności finansowej sądów, p. Jaglarz, Przepisy o kosztach sądowych, 1934, str. 41 n. W każdym razie znamienym jest, że opłaty pokrywają podług preliminarza budżetowego 1937/38 z górą 40% wszystkich wydatków Ministerstwa Sprawiedliwości.

4. Podatek od spadków i darowizn.

Źródła: Dla całej Polski: ust. z 29.5.1920 DURP: 49:299 (opodatkowanie spadków i darowizn), ust. z 24.3.1923 DURP: 44:296 (nowela), ust. z 18.7.1924 DURP: 72:699 (taryfa jednolita), ust. z 22.7.1925 DURP: 86:590 i ust. z 14.3.1933 DURP: 21:141 (obniżenie taryfy). — OP 213.

W b. zaborze rosyjskim nadto: ust. z 29.5.1920 DURP 1923:55:391 z dalszymi nowelami; RMS z 25.8.1923 DURP: 101:794, RMS z 19.9.1924 DURP: 83:799.

W b. zaborze austriackim nadto: Rozp. Cesarskie z 15.9.1915 austr. DPP:278 oraz RMS z 25.8.1923 DURP: 101:795, tudzież art. 172 u.o.s.

W b. zaborze pruskim nadto: ust. Rzeszy niem. z 3.6.1906 Dz. Ust. str. 654 w brzmieniu ust. z 3.7.1913 Dz. Ust. str. 521, RMS z 25.8.1923 DURP: 101:796.

Na Spiszu i Orawie: RRM z 20.9.1923 DURP: 98:775, rozciągające moc przepisów, obowiązujących w b. zaborze austriackim na Spisz i Orawę; na Górnym Śląsku: RPRP z 24.10.1934 DURP: 96:866, rozciągające moc obowiązującą przepisów dla całej Polski także na Górny Śląsk i OMS z 2.3.1935 DU:7:140.

Literatura: Krzemicki i Szydłowski, Kodeks stemplowy, 1927, t. II. — Sochaczewski, Podatek spadkowy i od darowizn, 1932. — Werner, Reforma podatku spadkowego, Cz. Sk. 1933. — Bartischan, Podatek spadkowy i od darowizn w b. dzielnicy austriackiej oraz na Spiszu i Orawie, 1935.

1. Przepisy. 2. Obowiązek podatkowy. 3. Uwolnienia. 4. Podstawa. 5. Wysokość. 6. Wymiar. 7. Uiszczenie. 8. Naruszenie. 9. Ocena.

Wpływy p. tablicę str. 129.

1. Przepisy tego działu dotąd (1937) nie zostały zunifikowane. W b. zaborze rosyjskim zastąpione zostały przedwojenne przepisy rosyjskie i przepisy okupacyjne z czasów wojny ustawą polską; w dwóch drugich dzielnicach przepisy zaborców obowiązują obok przepisów polskich, które bądź modyfikują tylko przepisy zaborcze, bądź normują niektóre zagadnienia jednolicie dla całego Państwa. Jako przyczynę tego stanu podawały i podają kolejne rządy brak jednolitej a podstawowej ustawy o prawie i postępowaniu spadkowym; nietrafnie zresztą; podobnie argumentowały przed unifikacją ustaw o opłatach stemplowych.

2. Podlega podatkowi spadkowemu nabycie majątku przez spadek i legat lub przez umowę na wypadek śmierci a w szczególności przez umowę o ubezpieczenie; podatkowi od darowizn podlega nabycie majątku na podstawie darowizny. Obydwa rodzaje nabycia są jednakowo przez ustawę traktowane, gdyż inaczej możnaby darowizną wyprzedzić spadkobranie i zapobiedz późniejszemu obciążeniu podatkiem spadkowym.

Klasyfikacja tego podatku, a w szczególności zagadnienie, czy należy on w polskim systemie podatkowym do podatków, ma praktyczne znaczenie. A to wobec przepisu, że wydatek tylko na bezpośrednie podatki może być potrącony z dochodu, podlegającego opodatkowaniu podatkiem dochodowym (art. 10 p. 5 ustawy o podatku dochodowym). NTA stoi na stanowisku, że nie jest podatkiem bezpośrednim i że nie może być potrącony z dochodu. (OPA 1932:2, 1936:1503). Wyroki te wywołały dyskusję; p. glosy do tych wyroków Weinfeld i Czumy, nadto Głabiński przy OPA 1936:1502 oraz Lulek i Rosenkranc w Gaz. Sąd. Warsz. 1935. Biuletyn Urzędniczy 1936. Polski budżet łączy ten podatek z opłatami, administracja nim należy do organów administrujących opłatami. Podobieństwo do opłat stemplowych leży w tym, że jest płacony przy sposobności aktu majątkowego obrotu, jak przeważna część opłat. W istocie jest podatkiem od przyrostu majątku (p. Taylor, Polityka skarbową, 1929, str. 249 n.). Ordynacja podatkowa z 15.3.1934 DURP 1936:14:134 nie zalicza podatku spadkowego do tych podatków, których postępowanie ona normuje.

Czy darowizną, czy umową odpłatną jest dany akt, o tym rozstrzyga w zasadzie władza skarbową; stosownie do tego wymierza albo podatek od darowizn, albo opłatę stemplową. Wątpliwym jest, czy może wymierzyć jedno i drugie, gdy chodzi o negotium mixtum cum donatione (OPA 1937:1780 z glosą Kurmana). Wartość wzajemnych świadczeń, ustanowionych w akcie darowizny może spowodować, że wymierzona będzie opłata stemplowa (OPA 1937:1774). Jednak samo obliczenie wartości nie decyduje (OPA 1937:1775), uwzględnić należy czy nie są w akcie zawarte elementy darowizny podług kod. zob. (art. 354n), czy nie ma animus donandi, oraz przysporzenia majątkowego (OPA 1935:1159). Powyższe uprawnienia władzy ogranicza judykatura (p. OPA 1937:1780, 1781, 1782).

Przejęcie własności już raz obciążone podatkiem spadkowym lub podatkiem od darowizn, a właściwie pismo będące tytułem tego przejęcia, jest wolne od opłaty stemplowej (uos. art. 54).

Suma ubezpieczenia z polisy na wypadek śmierci należy do majątku spadkowego i podlega od ust. z 14.3.1933 DURP: 21:141 podatkowi spadkowemu, choćby dziedzic nabył polisę odpłatnie drogą cesji (OPA 1937:1745 z glosą Wernera). Podług pojęć cywilistycznych suma ta nie należy do majątku spadkowego.

3. Wolni od podatku są: Skarb i zakłady państwowe w ogóle; fundacje, zakłady, zrzeszenia lub związki samorządowe ze względu na majątek otrzymany na cele dobroczynności, nauki lub nauczania, oraz za zezwoleniem Ministra Skarbu na cele dobra ogólnego; ochotnicy wojsk polskich z r. 1920 ze względu na darowiznę w ziemi; małżonek i wstępny co do majątku, który darował lub sprzedał spadkodawcy; w końcu wolne są małe spadki. Specjalnymi ustawami zostały zwolnione od tego podatku i inne przedmioty majątkowe.

Małymi spadkami, nie opłacającymi podatku, są spadki, gdy wartość czysta majątku przechodzącego na małżonka lub zstępny nie przenosi 10.000, a przechodzącego na innych 3.000 zł. Nie podlegają podatkowi sprzęty domowe i kuchenne, pościel, odzież, bielizna, inwentarze gospodarstw rolnych, o ile wartość ich nie przenosi 2.500 zł i przechodzą na małżonka lub krewnego w linii prostej.

Podwójne opodatkowanie tego samego spadku w dwóch lub kilku państwach może w zasadzie mieć miejsce. I tak: Spadek po obywatelu polskim opłaca podatek od całego majątku, choćby zagranicą położonego, może być zatem dotknięty w dwóch lub kilku państwach (ust. z 29.5.1920, art. 14); — spadek po cudzoziemcu, stale w Polsce zamieszkałym opłaca podatek od majątku także zagranicą położonego, gdy nabywca jest obywatelem polskim; i ten spadek zatem również może być dotknięty tym podatkiem w dwóch lub kilku państwach (ust. z 29.5.1920, art. 14). — Spadek po cudzoziemcu, zamieszkałym zagranicą opłaca podatek od nieruchomości w Polsce położonych, od ruchomości zaś wtedy, gdy je nabył obywatel polski lub osoba stale w Polsce zamieszkała (ust. z 29.5.1920, art. 13). W celu zapobieżenia takiemu podwójnemu opodatkowaniu zawarła Polska Konwencje: z Austrią z 24.11.1926 DURP 1928:61:557; z Czechosłowacją z 23.4.1925 DURP 1926:13:78; z Gdańskiem z 29.5.1929 DURP 1933:53:411 i z Węgrami z 12.5.1928 DURP 1931:75:602. P. Fryde, w Internationales Steuerrecht des Erdballs, 1937 i wyżej podatki, rozdział 1, p. 7.

Pomoc prawną i ochronę zapewniają zawarte konwencje konsularne, np. z Francją DURP 1928:56:528, art. 14; z Belgią DURP 1931:81:637, art. 16; z Łotwą DURP 1926:5:26, art. XIII; z Estonią DURP 1926:26:155, art. XV oraz osobne umowy międzynarodowe, p. str. 13.

4. Podstawą wymiaru jest czysta wartość sprzedażna, jaką ma nabyty przez płatnika majątek w chwili dokonanego szacunku. Decyduje przy tym stan w dniu otwarcia spadku (śmierci spadkodaw-

cy), lub działania darowizny (ust. z 24.3.1923 DURP: 44:296, art. 20). Od wartości należy potrącić długi i ciężary (także koszty ostatniej choroby, pogrzebu i nagrobka).

Potrącalne od podstawy wymiaru są: kaucje hipoteczne do wysokości rzeczywiście udowodnionego długu, a nawet wyżej, jeżeli płatnik odpowiada nie tylko hipoteką, ale i osobiście (RMS z 31.10.1930 DU:32:522). Potrącalne są też długi, na które z reguły nie wystawia się dokumentów (wynagrodzenie służby, honorarium adwokackie, długi z prowadzenia gospodarstwa, NTA Zb. 407 S dla b. dzielnicy austriackiej; OPA 1933:113, 367, 368 dla b. dzielnicy rosyjskiej). W b. zaborze pruskim władze mają swobodę w ocenie potrącalności, NTA. Zb. 800. Dowodzenie długów i ciężarów jest rzeczą płatnika; może on to czynić wszelkimi środkami dowodowymi (OPA 1933:114 z głosem Weinfeldta oraz OPA 1933:367 z głosem Wenera).

Co należy do majątku spadkowego, o tem rozstrzyga wiążąco w b. dzielnicy austriackiej sąd spadkowy (OPA 1934:710).

5. Wysokość podatku zależną jest przede wszystkim od ustalonej czystej wartości spadku, lub darowizny (p. p. 4). Obciążenie wzrasta progresywnie w miarę wzrostu wartości. Nadto na wysokość podatku wpływa stosunek rodzinny nabywcy do poprzedniego posiadacza, obciążenie bowiem wzrasta w miarę odległości tego stosunku. Zależnie od tych dwóch momentów wynosi stopa 0,5 do 34% czystej wartości.

Stawki procentowe zawiera progresywnie ułożona taryfa, znówelizowana ustawą z 14.3.1933 DURP: 21:141, która stawki znacznie obniżyła. Podaje ona 12 stopni, zaczynając ze stopniem od wartości ponad 3 do 5 tysięcy zł, kończąc na wartości ponad 10 mln zł.

Pod względem stosunku rodzinnego do spadkodawcy są nabywcy podzieleni na 5 grup: do pierwszej należy małżonek i zstępni (także nieślubni i przysposobieni); do drugiej wstępni, przysposobieni, rodzeństwo rodzone i przyrodnie, zięć i synowa; do trzeciej dzieci rodzeństwa, pasierbi; do czwartej krewni do 4 stopnia wyżej niewymienieni (rodzeństwo rodziców, rodzeństwo dziadków, wnukowie rodzeństwa, rodzeństwo stryjeczne lub cioteczne); do piątej inni.

Użytkowanie odziedziczone opodatkowane jest odmiennie w trzech dzielnicach, tak samo majątek odziedziczony a obciążony użytkowaniem. P. ust. z 29.5.1920, art. 28; Rozp. Ces. z 15.9.1915, § 21 i Ust. z 3.6.1906, § 17 do 20.

6. Wymiar należy z reguły do Urzędu Skarbowego. Do tego celu otrzymuje on wiadomość o każdym wypadku śmierci z właściwego urzędu stanu cywilnego (b. dzielnica rosyjska i pruska) lub sądu (b. dzielnica austriacka).

I z b a S k a r b o w a wymierza podatek w b. dzielnicy pruskiej, gdy majątek położony jest w kilku dzielnicach lub zgarnicą (RMin. b. dzielnicy

pruskiej z 2.12.1921 DURP: 99:714), tak samo w b. dzielnicy rosyjskiej (RMS z 15.11.1933 DURP 1934:5:34). Stan ten utrzymany jest w mocy RMS z 13.8.1931 DURP: 77:613, § 44.

Podstawą wymiaru jest zeznanie majątku z podaną wartością i obciążeniami, złożone przez nabywców (b. dzielnica rosyjska i pruska), albo wykaz spadku przez sąd spadkowy urzędowi skarbowemu przesłany, a przez nabywców podpisany (b. dzielnica austriacka). Władza może żądać dobrowolnego podwyższenia wartości, a gdy się płatnik nie zgodzi, ma prawo do oszacowania majątku przez znawców, ustanowionych i zaprzysiężonych przez sąd. Władza może także wymierzyć podatek w kwocie ryczałtowej, bez obliczenia wartości spadku (b. dzielnica pruska).

Władza nie może innym sposobem ustalić wartości np. przez przyjęcie wartości w wysokości ceny kupna, uzyskanej przez spadkobierców ze sprzedaży przedmiotów spadkowych (NTA Zb. 1258 i 1400). Musi rozważyć i rozstrzygnąć zarzuty płatnika przeciw podstawom wymiaru (NTA Zb. 371 S); jednak może zarządzić ponowne oszacowanie, jeżeli z pierwszego jest niezadowolona (NTA w OPA 1934:762 b. zabór rosyjski). Władza nie jest związana bilansem zamknięcia przedsiębiorstwa spadkodawcy (NTA w OPA 1934:761 z głosem Chelmońskiego).

W z n o w i e n i e dokonanego wymiaru z powodu przyjęcia za niskiej wartości i sprostowanie wymiaru jest niedopuszczalne dla braku przepisu.

Ponowny wymiar jest przewidziany tylko w b. zaborze austriackim po ustaniu służebności użytkowania lub używania (Ces. Rozp. z 15.9.1915 DPP:278, art. 21, NTA Zb. 255 S). O dopuszczalności wznowienia dla b. zaboru rosyjskiego p. nietrafne NTA w OPA 1934:764 z głosem Weinfeldta. W praktyce zastrzega często władza wymiarowa dokonanie ponownego szacunku. — P. nadto RMS z 6.11.1929 Cz. Sk. 1929:11.

Przedawnienie prawa wymiaru następuje z upływem 10 lat w b. dzielnicy rosyjskiej i niemieckiej, lat 5 w b. dzielnicy austriackiej z odmiennymi przepisami co do biegu, początku i przerwy czasokresu; p. Krzemicki i Szydłowski, t. II, str. 51, 299, 385 oraz OPA 1934:765, 766 i instryktywną głosem E. Wenera przy OPA 1935:1162.

Z a k ł a d y u b e z p i e c z e ń, wypłacając ubezpieczoną na wypadek śmierci sumę, muszą zatrzymać co najmniej jedną czwartą tej sumy na pokrycie podatku spadkowego a nie wypłacać więcej niż 20.000 zł. DU 1929:21:227 i austr. RMS z 29.12.1915 DPP:397, § 30.

Opodatkowanie spadków w b. zaborze rosyjskim, przed dniem 1 stycznia 1916 otwartych, ma być w zasadzie zaniechane (OMS z 14.6.1929 Prz. Sk. 1929:6). Otwarte po tym terminie do chwili wprowadzenia ustawy z 29.5.1920 p. art. 51 ust. i NTA z 11.4.1931 Rej. 5182/28 i Zb. 256 S.

Solidarna odpowiedzialność spólnabywcy majątku za podatek przypadający od innych spólnabywców p. OPA 1934:767, zaś od legatariuszy

p. OPA 1935:1161. U morzenie, prostowanie błędów, nadpłaty, p. podatki, rozdział 1. Ogólne zasady postępowania p. str. 14. Amnestia p. str. 45.

7. Uiszczenie podatku ułatwia ustawa, zezwalająca na odroczenie lub rozłożenie na raty do 10 lat, gdy zapłata jest uciążliwa ze względu na stosunki gospodarcze płatnika (ust. z 18.7.1924, art. 16; p. jednak OMS z 27.3.1933 DU: 12:107) oraz przepisy zezwalające na uiszczenie papierami wartościowymi.

Uiszczenie papierami wartościowymi p. RMS z 18.3.1937 DURP: 27:197 i z 15.5.1937 DURP: 37:285; uiszczenie podatku od darowizn w b. dzielnicy rosyjskiej u rejentów p. RMS z 15.5.1937 DURP: 37:286. Spłata gruntami p. podatki, rozdział 1, p. 17.

Dodatek nadzwyczajny 15% jest do tego podatku pobierany (ust. z 26.3.1935 DURP: 22:127). Dodatek komunalny p. t. III.

8. Naruszenie przepisów jest w całym Państwie świadome podanie nieprawdy w celu udaremnienia podatku lub spowodowanie niższego wymiaru. Karą jest orzekana przez sąd grzywna w wysokości dziesięciokrotnej straty, na którą narażony został Skarb, a w razie okoliczności szczególnie obciążających więzienie do 6 miesięcy. Inne naruszenia, jak nieterminowe dostarczenie danych do wymiaru, karane są grzywną do 210 zł (ust. z 29.5.1920 art. 21 dla b. zaboru rosyjskiego, art. 31 i 32 oraz RPRP z 14.4.1924 DURP:34:351).

W b. zaborze austriackim pozostają pod sankcją karną określone zaniedbania w zgłoszeniu władzy pewnych faktów (ces. rozp. z 15.9.1915, § 43). W województwach poznańskim i pomorskim p. RMS z 25.8.1923 DURP: 101:796 § 50.

9. Ustawa z 29.5.1920 jest ze swoją taryfą o wysokiej i silnie progresywnej stopie oraz ze swoimi ciasnymi, sprzecznymi z tradycją tego podatku w trzech dzielnicach, zwolnieniami dowodem, jakie tendencje polityczne przeważały w Polsce w pierwszych latach jej istnienia. Tendencje te społeczne, realizowane w ustawodawstwie skarbowym, dały, jak było do przewidzenia, słabe wyniki finansowe, nie sprowadziły nowego rozdziału dochodu i majątku, przyczyniły się do upadku wielkiej własności ziemskiej, do licznych defraudacji podatkowych i obchodzenia podatku, ucieczek kapitałów zagranicę i ich ukrycia. Doświadczenia te były powodem wydania noweli w r. 1933 z obniżeniem stopy, złagodzeniem progresji i z wprowadzeniem liczniejszych zwolnień. Dalszym etapem reformy winna być unifikacja przepisów skarbowych w tej dziedzinie.

CŁO.

Źródła: RPRP z 23.8.1932 DURP:85:732 (taryfa celna przywózowa) z nowelami i RPRP z 27.10.1933 DURP:84:610 (prawo celne) z nowelami. — RMS z 9.10.1934 DURP:90:820 z nowelą RMS z 7.10.1935 DURP: 77:481 (rozp. wyk.). — Traktaty handlowe z poszczególnymi państwami i konwencje międzynarodowe.

Literatura: Kemmerer, Sprawozdania oraz zalecenia Komisji doradców finansowych, 1926. — Materiały do nowej taryfy celnej, I i II 1928, III, IV i V 1931. — Filipek, Znaczenie administracji celnej w życiu gospodarczym, w 5 lat na froncie gospodarczym, 1931. — Wilczewski, Z polityki i gospodarstwa celnego, w 5 lat na froncie gospodarczym, 1931. — Szkandera i Boy, Przepisy celne I tom, 1935 oraz w ENP t. I, 1936. — Królikowski, artykuły Cło w ENP t. I, 1936. — Taryfa celna, 1936. — Makowski Julian, Umowy międzynarodowe Polski, 1919—1934, 1935.

1. Obszar celny. Gdańsk. Górny Śląsk. Wolne obszary. Pas graniczny. 2. Przepisy. 3. Organizacja. 4. Obrót i jego ograniczenia. 5. Powinność celna. 6. Przywóz. 7. Wywóz. 8. Zwrot cla. 9. Postępowanie. 10. Naruszenie przepisów. 11. Zabezpieczenie pożyczki stabilizacyjnej.

RZECZYWISTE WPŁYWY Z CŁA

Wpływy—Wartość Obciążenie	1929/30	1930/31	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37
Wpływy w mln zł . . .	395.3	257.6	156.9	107.6	94.2	80.1	82.7	92.3
w tym								
cło wywózowe . . .	354.6	229.8	136.9	86.0	76.5	68.0	69.0	78.2
wpływy uboczne . . .	35.4	26.3	18.8	20.9	17.3	11.8	13.5	14.0
cło przywózowe . . .	4.4	1.4	1.2	0.6	0.4	0.3	0.2	0.1
wpływy uboczne . . .	0.9	0.1	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
Wartość przywozu . . .	3111.0	2246.0	1468.2	862.0	827.0	798.8	860.6	1003.4
Obciążenie przywozu w % jego wartości	12.5	11.4	10.6	12.4	11.3	10.0	9.6	9.2
Na 100 zł. wpływu z danin skarbowych i monopolu wynosi wpływ z cła	15.1	11.3	8.5	6.7	5.9	5.0	5.0	5.0

Wpływy z cła podane są netto, albowiem zwrot cła pokrywany jest z wpływów bieżących. Zwrot cła wynosił w cyfrach urzędownie niepublikowanych w mln zł: 1929/30: 28,6; 1930/31: 69,7; 1931/32: 57,2; 1932/33: 49,0; 1933/34: 60,0; 1934/35: 75,7; 1935/36: 81,8; 1936/37: 78,6.

Historia, władze, traktaty, organy wykonawcze p. t. I.

1. Obszar celny Polski (o jednolitych przepisach celnych, jednolitej administracji celnej i ze swobodną w zasadzie cyrkulacją towarów) obejmuje polityczne obszary Polski i W. M. Gdańska. Granica tego obszaru celnego pokrywa się na lądzie z granicami politycznymi obydwóch obszarów, które je oddzielają od innych państw (pr. cel. art. 1).

Granica celna na morzu: linia styku lądu z morzem oraz łącząca cypel helski z redłowskim, p. RPRP z 21.10.1932 DURP:92:789 a nadto pr. cel. art. 1 p. 3. Granica celna na wodach i drogach granicznych może być na polskim obszarze przez RM odmiennie od granicy politycznej ustaloną (pr. cel. art. 1 ust. 4). Granica polityczna lądowa, pas graniczny, strefa nadgraniczna, pas drogi granicznej, wytknięcie granicy, znaki graniczne, ochrona, itd p. RPRP z 23.12.1927 DURP 1937:11:83 i RMSWew z 22.1.1937 DURP:12:84. Dokumenty, upoważniające do przekraczania granicy p. RMSWew z 14.4.1932 DURP:57:548 z nowelami. Ruch na rzekach granicznych p. Konwencja z ZSRR z 19.6.1933 DURP 1934:58:506.

Włączenie Gdańska i polskiej części Śląska Górnego do tego obszaru, niemniej sposób ich włączenia, zwłaszcza pierwszego, są przyczyną, że jednolitość tego obszaru nie jest tak zwartą, jak w innych państwach.

Gdańsk został włączony do polskiego obszaru celnego z mocy Traktatu Wersalskiego (art. 104). Na podstawie tego traktatu zawarła Polska z Gdańskiem umowę paryską w r. 1920 i warszawską w r. 1921. Wskutek tego włączenia nie ma granicy celnej między Polską a Gdańskiem. W Gdańsku obowiązują polskie przepisy celne i polska taryfa celna, o ile nie zostały zmienione umowami polsko-gdańskimi. Tak samo obowiązują przez Polskę zawarte umowy międzynarodowe, o ile Gdańsk do nich przystąpił i zgłoszenie to publikowane zostało w DURP przez polskiego Ministra spraw zagranicznych.

Prawodawstwo w tej dziedzinie należy wyłącznie do Polski; tylko w sprawach składów celnych, karnych spraw celnych i obrotu uszlachetniającego może Gdańsk stosować przepisy niemieckie.

Granice wewnątrz obszaru celnego: akcyzowa i monopolowa p. str. 202 i t. III, nadto od r. 1934 granica, umożliwiająca Gdańskowi reglamentację walutową i towarową, a od r. 1936 umożliwiająca Polsce reglamentację walutową.

Celnictwem na obszarze Gdańska administrują gdańscy urzędnicy w 8 gdańskich urzędach celnych, jako w pierwszej, a w Lan-

deszollamt, jako drugiej instancji. Kompetencje ich odpowiadają kompetencji polskich urzędów celnych i dyrekcji cel. Kierownictwo naczelne i kontrolę sprawuje polskie Ministerstwo Skarbu, którego organami są polscy Inspektorowie i polski Naczelnny Inspektor cel w Gdańsku; ich zarządzenia mają być automatycznie stosowane przez administrację celną w Gdańsku. Dochody celne całego Państwa, po potrąceniu kosztów na administrację celną gdańską, dzieli się między Gdańsk i Polskę według klucza umownego.

P. umowa paryska z 9.11.1920 DURP 1922:13:117, umowa warszawska z 24.10.1921 DURP 1922:16:139, umowa gdańska z 6.8.1934 DURP: 96:870.

Przywileje ma Gdańsk w dziedzinie służby celnej na obszarze Wolnego Miasta; Senat miał ją zorganizować w wykonaniu polskiego ustawodawstwa i zawartych umów; służbowo zależna jest ona od Senatu nie od Polski (RRM z 13.11.1934 DURP: 104:926). Nadto ma Gdańsk przywileje w zakresach: wolnej strefy w porcie, koncesji dla kupców gdańskich na domy skladowe, kredytów i odroczeń celnych, ulgowego cła przy wywozie pewnych towarów i przy obrocie uszlachetniającym. Gdańsk ma pewną autonomię w zakresie zakazów wywozu i cel wywozowych; wreszcie ma możliwość przywiezienia pewnego kontyngentu towarów zakazanych i wywiezienia pewnego kontyngentu towarów za niższym od obowiązującego cłem wywozowym lub bez cła. Te przywileje i rezerwy tworzą rodzaj unii celnej między Polską a Gdańskiem w postaci gdzieindziej niespotykanej. P. umowa warszawska art. 212, umowa z 12.8.1925 DURP 1929:14:123 i RPRP z 16.1.1928 DURP: 10:81 o zastosowaniu cel wywozowych, nadto RMS z 16.3.1934 DURP: 28:227 i z 27.3.1935 DURP: 22:134. Listy kontyngentowe ustalane są co pewien okres i ogłaszane w DURP. P. nadto RRM z 22.2.1933 DURP: 14:93, RMS z 22.3.1933 DURP: 21:154 i umowy z 6.8.1934 DURP: 96:870 m. i. o kontyngentach przywozowych.

Podział dochodów celnych ustaliła od 1.9.1926 do 31.8. 1928 umowa genewska z 20.9.1926 (RPRP z 12.4.1927 DURP: 38:336). Na podstawie tej umowy otrzymuje Gdańsk taki procent wpływów celnych brutto, jaki odpowiada ilości ludności Gdańska według ostatniego spisu, pomnożonej przez sześć (o tyle większą przyjęto konsumpcję Gdańska w porównaniu z przeciętną konsumpcją Polski) do ludności całej Polski. Na podstawie tak obliczonego klucza otrzymuje Gdańsk z tego źródła około 20% swoich wpływów z danin netto. Koszty służby celnej na swoim obszarze ponosi Gdańsk. P. Weyers, Gdańsk, Skarbowość Wolnego Miasta, ENP t. II, 1937.

W praktyce Gdańsk w okresie 1926—1932 utrudnia nadzór, nie wykonywa poleceń MS, przekracza swoje kompetencje, odprawiając towary bez wymaganych świadectw pochodzenia oraz towary, których przywóz jest zakazany, zezwalając nielegalnie na obrót uszlachetniający, rozszerzając zakres ruchu pogranicznego. Polska z pobłażliwością procesuje się w tych sprawach z Gdańskiem przed Ligą Narodów i jej Komisarzem. Rok 1932 przynosi łagodne represje Polski. M. in. wprowadza Polska tzw. kontrolę kontyngentową przy przywozie towarów z Gdańska tj. kontrolę, czy towar nie był sprowadzony z zagranicy na podstawie pozwolenia przywozu Gdań-

skiego, jednak w Gdańsku nie został skonsumowany a wywieziony do Polski. Pks z r. 1932 (art. 47) ustaliło jako oddzielne przestępstwo przywóz towarów z kontyngentów gdańskich (art. 132). Judykaturę SN i NTA w tej dziedzinie p. OPA 1933:270, 271, 447 i OPA 1934:772; 1935:1164, 1209, 1210 z glosami Tempła. — Od r. 1933 wycofuje się Gdańsk ze swego stanowiska w związku ze zmianą ogólnej polityki Polski w stosunku do Trzeciej Rzeszy Niemieckiej oraz dzięki skutecznie przez Polskę podjętym represjom. Umowami z 6.8.1934 rzekła się Polska kontroli przy przywozie z Gdańska do Polski towarów kontyngentowych, a Gdańsk zadowolili się pewnym udziałem w ogólnopolskich kontyngentach przywozowych i uznał pewne prawa Polski w dziedzinie wpływu na personel celny. Od r. 1935 znowu panuje niepokój w dziedzinie wewnętrznej wskutek tendencji do zwolnienia się od komisarzy Ligi Narodów i upodobnienia się w organizacji wewnętrznej do Trzeciej Rzeszy. Z drugiej strony w dziedzinie gospodarczej następuje upodobnienie się do Polski przez dewaluację guldena gdańskiego, który od 1.5.1935 staje się równym złotemu polskiemu. P. Zbiór dokumentów, wydawany przez Generalny Komisariat w Gdańsku; J. Makowski, Prawno-państwowe położenie Wolnego Miasta Gdańska, 1923; Ehrlich, Gdańsk, 1926; Kutrzeba, Gdańsk, 1927; Repechko, Finanse Gdańska, 1927; tenże Gospodarka finansowa W. M. Gdańska, 1932; Konderski, Gdańsk 1933 do 1934 i 1935; A. Jazowiecki, Przegl. gosp. 1934: 2 i 17, 1933: 23; Hilchen w Ekonomistcie 1933:4; Weyers w ENP, t. II 1937; Strassburger, Sprawa Gdańska, 1937.

G ó r n y ś l ą s k włączony został do polskiego obszaru celnego na podstawie art. 88 Traktatu Wersalskiego DURP 1920:35:200 i decyzji Rady Ambasadorów z 20.10.1921 DURP 1922:44:369, powziętej w wyniku plebiscytu z 20.3.1921 r. i powstań górnośląskich. Na uzyskany przez Polskę obszar rozciągnięto moc obowiązującą polskich przepisów celnych (ust. z 16.6.1922 DURP: 46:388), będących wówczas w mocy, a odtąd sprawy celne regulowane są ustawami ogólnopolskimi bez udziału Sejmu Śląskiego, gdyż to nie należy do jego kompetencji, ustalonej ustawą z 15.7.1920 DURP: 73:497.

G ó r n o ś l ą s k a K o n w e n c j a z 15.5.1922 (DURP 1922:44:371 i 372) zawarta w Genewie między Polską i Niemcami a regulująca m. i. sprawy celne i uprzywilejowany ruch tranzytowy obowiązywała do 15.6.1937. Konwencja ta zawarta została w wykonaniu polecenia decyzji Rady Ambasadorów. Celem jej było, przez utworzenie 15-letniego okresu przejściowego, utrzymanie ciągłości życia gospodarczego i umożliwienie dostosowania się jego do zmienionych na podzielonym Śląsku warunków. W wykonaniu tej konwencji i dla załatwienia sporów, wynikłych z jej wykonania, utworzone zostały Górnośląska Komisja Mieszana z siedzibą w Katowicach i Trybunał Rozjemczy z siedzibą w Bytomiu; w obu instytucjach rozstrzygają Polacy i Niemcy pod przewodnictwem cudzoziemca (Szwajcara lub Belga). Konwencja ta przewidywała na okres piętnastoletni (a w niektórych przypadkach krótszy) szereg ogólnych, na całym obszarze plebiscytowym w stosunkach między obiema jego częściami obowiązujących zwol-

nień od zakazów przywozu i wywozu, zwolnień od cła, ulg celnych i ułatwień w przekraczaniu granicy (karty cyrkulacyjne, wspólne przejściowe dworce kolejowe) oraz w tranzycie z Polski przez obszar niemiecki do Polski i z Niemiec przez obszar polski do Niemiec. Nadto przyznano specjalne ulgi zakładom wodociągowym, centralom elektrycznym i Spółce elektrycznych kolejek dojazdowych. Ułatwienia umowne dla polsko - niemieckiego pasa granicznego (konwencja warszawska z 22.12.1931 DURP 1933:101:771) odnoszą się wzdłuż granicy śląskiej tylko do pasa szerokości 5 kilometrów a nie 10 jak na innej granicy polsko - niemieckiej (p. Szczepański, Górny Śląsk w świetle wykonania Konwencji Genewskiej, 1929).

P o w y g a ś n i ę c i u K o n w e n c j i nie są stosowane żadne ulgi celne przy przejeździe podróżnych ze specjalnymi śląskimi paszportami; ani takie, jakie są stosowane przy przejeździe za normalnymi paszportami zagranicznymi, ani takie jakie stosuje się przy przejeździe za przepustkami w małym ruchu granicznym (OMS z 19.6.1937 DU:17:579).

U p r z y w i l e j o w a n y p r z e w ó z przez obszar celny Polski również rozluźnia zwartość obszaru. Taki przewóz ma miejsce na podstawie umów zawartych z Rzeszą Niemiecką. Umowy te zezwalają na tranzyt osób i towarów przez Polskę z jednej części obszaru Rzeszy Niemieckiej do drugiej bez cła i formalności celnych oraz bez paszportów lub przepustek.

Tranzyt przez Pomorze z Rzeszy Niemieckiej do Prus Wschodnich i z powrotem dozwolony jest na podstawie konwencji paryskiej między Polską a Rzeszą z 21.4.1921 DURP 1922:61:549 z szeregiem dodatkowych konwencji p. DURP 1934:61:516, DURP 1934:67:588 i 590. Tranzyt ten został od r. 1936 znacznie ilościowo zredukowany z powodu niepłacenia należności przez Rzeszę niemiecką. Tranzyt z terytorium Rzeszy przez części polskiego Śląska na obszar Rzeszy (korytarz kluczowski) oraz tranzyt z Polski do Polski przez części niemieckiego Śląska dozwolony jest konwencją górnośląską, p. wyżej.

W o l n e o b s z a r y c e l n e, utworzone w obrębie granic Polski, są wyłomem w zwartym obszarze celnym. Rada Ministrów ustanawia te obszary rozporządzeniem. Są one traktowane pod względem celnym jak zagranica. Przywożone do nich towary zagraniczne a przeznaczone do przechowywania, przeróbki lub obróbki (nie do spożycia w nich) nie podlegają należnościami celnym ani ograniczeniom przywozu, przewozu i wywozu; przywożone zaś do nich towary krajowe podlegają tylko ograniczeniom wywozu i cłu wywozowemu, jeżeli w ogóle te towary cłu wywozowemu podlegają. Wywożone z wolnego obszaru towary do reszty Polski podlegają ograniczeniom przywozu i przewozu na ogólnych zasadach, wywożone towary za granicę uważa się za niebyłe w Polsce. Wolny obszar celny pozostaje pod kontrolą celną. Rozporządzenia MS, w porozumieniu z właści-

wymi ministrami wydane, ustalają przepisy odnoszące się do uprawiania handlu i przemysłu na każdym wolnym obszarze z osobna, wznoszenia budynków, zamieszkania, ruchu osobowego, a rozporządzenia MS i MPH normują sprawy ulg w postępowaniu i należnościach celnych (pr. cel. art. 3).

W Gdyni został utworzony wolny obszar celny RRM z 19.10.1934 DURP: 92:825.

Ograniczenia w uprawianiu handlu i przemysłu, we wznoszeniu budowli, w zamieszkanu, w ruchu osobowym, wprowadzone na terenie wolnych obszarów w portach morskich p. RMS PH i SWew z 25.10.1934 DURP: 97:888 i 889 i Zarz. MS z 16.4.1935 DU: 12:284.

Gdańska wolna strefa (Freibezirk) rządzi się poniemieckim regulaminem z 28.5.1896, utrzymanym w mocy Konwencją Paryską z 9.11.1920. Przepisy tego regulaminu są mniej liberalne od przepisów obecnie obowiązujących w Gdyni.

Graniczny pas celny jest to obszar, wewnątrz kraju położony, ciągnący się wzdłuż granicy celnej, o szerokości określonej albo w umowach z sąsiadującymi państwami, albo w braku umów w rozporządzeniu wykonawczym do prawa celnego (w zasadzie na 4 km szerokości, RW § 4). Pas ten jest oddzielony od reszty obszaru wewnętrzną linią i oznaczony jako taki w terenie. Posiada on z jednej strony umowne lub autonomiczne przywileje dla jego mieszkańców (co do ruchu osób, pojazdów, przewożenia narzędzi, towarów itd. do państwa sąsiedniego i z tegoż), z drugiej ograniczenia (co do kontroli przesyłek tam nadawanych, domokrążców, ograniczenia przewozu i przechowywania przesyłek p. pr. cel. art. 4 i 112 n, RW § 6).

Mały ruch graniczny regulowany jest umowami z sąsiadującymi państwami: z Rumunią umową z 7.12.1929 DURP 1931:61:492, z Rzeszą Niemiecką umową z 22.12.1931 DURP 1933:101:701 i Zarz. MS z 17.2.1934 DU:8:90, z Czechosłowacją konwencją z 30.5.1925 DURP: 26:43. — Stosunki prawne w pasie granicznym, nabywanie nieruchomości, korzystanie z dróg, użytkowanie wód itd. p. RPRP z 23.12.1927 DURP 1937:11:83 oraz RMSWew z 22.1.1937 DURP: 12:84 i z 19.4.1937 DURP: 31:249.

Morski pas celny jest to obszar morza szerokości 6 mil morskich od granicy celnej (pr. cel. art. 5).

Kontrola w tym pasie p. pr. cel. art. 89. — Instrukcja morsko-celna Zarz. MS z 5.2.1936 DU:9:280.

2. Przepisy w sprawach celnych zawarte są przede wszystkim w aktach ustawodawczych tj. w ustawach i w Dekretach Prezydenta RP („ustanowienie cel może nastąpić tylko w drodze aktu ustawodawczego” Konst. z r. 1935 art. 51) oraz w umowach handlowych

i celnych zawartych z innymi państwami. Umowy te wymagają ratyfikacji przez Prezydenta RP, a przed ratyfikacją zgody Izby Ustawodawczej, wyrażonych ustawą (Konst. art. 52). Umowy są ogłaszane w DURP, tak samo oświadczenia rządowe z podaniem do wiadomości dnia ratyfikacji oraz wymiany dokumentów. Umowy z Gdańskiem nie wymagają ratyfikacji.

Wprowadzenie w życie przed ratyfikacją całej umowy lub niektórych jej postanowień może nastąpić w przypadkach niecierpiących zwłoki tymczasowo do chwili ratyfikacji lub jej odmówienia, na wniosek RM drogą RPRP (Konst. art. 52 p. 2).

Zmiana umownych przepisów drogą RMS p. OMS z 27.11.1935 DU: 33:763.

Rada Ministrów ma jednak prawem celnym udzielone upoważnienie do wprowadzania zmian drogą rozporządzeń w przywózowej taryfie celnej (art. 13), do czasowego ograniczania przywozu, wywozu i przewozu (art. 30) oraz do nakładania cel odwetowych i dodatkowych (art. 14). Minister Skarbu zaś ma prawo w porozumieniu z MPH i MRRR ustalania i zmieniania cel wywozowych (art. 13), udzielania ulg celnych (zwolnień, zniżek i zwrotu cła, art. 23), a samoistnie do wydawania obowiązujących urzędy wyjaśnień taryfy (art. 13). W końcu ma Minister Przemysłu i Handlu prawo na warunkach przez siebie ustalonych zezwalać na przywóz, wywóz i przewóz w czasie, gdy one są ograniczone na podstawie RRM (art. 30). Te akty prawne winny być ogłoszone w DURP z wyjątkiem wyjaśnień do taryfy, które są ogłaszane w DU. Tak szeroko określone uprawnienia Rządu mają umożliwić szybkie dostosowanie się polityki celnej do zmieniającej się koniunktury gospodarczej.

Skodyfikowanie przepisów celnych nastąpiło RPRP z 23.8.1932 o wprowadzeniu taryfy celnej, a przede wszystkim RPRP z 27.10.1933 o prawie celnym, które obejmuje i przepisy prawa materialnego i formalnego. Pozostają w mocy rozporządzenia w sprawach celnych, wydane na podstawie upoważnienia, udzielonego Rządowi przez Sejm Ustawodawczy uchwałą z 1.8.1919, nie ogłoszoną w DURP (pr. cel. art. 136).

Zaborcze przepisy zostały prawem celnym wyraźnie zniesione (pr. cel. art. 136).

3. Zarząd cel sprawuje Minister Skarbu ze swoimi organami, tj. z Ministerstwem Skarbu, Dyrekcjami cel, urzędami celnymi i strażą graniczną. Minister może swoje uprawnienia przekazywać władzom II lub I instancji. Nie może jednak przekazywać swoich uprawnień wobec straży granicznej. Organami doradczymi są Rada Towaroznawcza oraz Rada i Komisja taryf celnych (p. t. I.).

R a d a T o w a r o z n a w c z a przy MS jest organem doradczym w sprawach stosowania taryfy celnej (pr. cel. art. 10). R a d a i K o m i s j a t a r y f c e l n y c h do rozpatrywania wniosków z inicjatywą w dziedzinie polityki taryfowo-celnej działają przy MPH.

D y r e k c j e C e ł są władzami okręgowymi II instancji. RM ustala ich okręg, siedzibę, zakres działania i ustrój. Należy do nich nadzór, budżet i sprawy specjalnie im przekazane. Dyrekcyj jest 4 na obszarze Państwa i jeden Landes Zollamt w Gdańsku. Należą do nich w I instancji sprawy niezastrzeżone Ministerstwu Skarbu, a nie należące do urzędów celnych, w II instancji sprawy podległych im urzędów celnych z wyjątkiem orzecznictwa taryfowego, które należy do MS. Wykonują kontrolę dokumentów, na podstawie których wymierzono cło. Minister Skarbu może niektóre urzędy celne wyłączyć spod właściwości władz II instancji i nadać im uprawnienia przysługujące w zasadzie władzom II instancji. (pr. cel. art. 6, RRM z 13.11.1934 DURP: 104:926 i RMS z 30.11.1934 DU:34:452, p. t. I.). Takie uprawnienia otrzymał urząd celny w Gdyni.

U r z ę d y c e l n e oraz podurzędy, ekspozytury i posterunki ustanawia i znosi Minister Skarbu. Do niego również należą zarządzenia w sprawie ich organizacji i zakresu działania. Są one albo graniczne (kolejowe, drogowe, morskie) albo wewnętrzne (w miastach z dużym ruchem handlowym). W razie potrzeby Minister ustanawia podurzędy (dla oznaczonych przedsiębiorstw przemysłowych) i posterunki celne dla ruchu osobowego granicznego (przy drogach kołowych, przecinających granicę). Urzędy pierwszej klasy mają nieograniczoną kompetencję przy odprawie towarów; kompetencja urzędów drugiej klasy oraz podurzędów i posterunków jest ograniczona. Urzędy celne są powołane do wymiaru i poboru należności celnych, do wykrywania przestępstw celnych i prowadzenia dochodzeń, do orzekania w tej dziedzinie, a z poruczenia MS także do innych czynności urzędowych, należących do zakresu innych władz (pr. cel. art. 8 RW § 5, RMS z 23.10.1934 DU:30:352 o podurzędach, OMS z 6.3.1937 DU:8:243 o zwalnianiu od cła mienia reemigrantów).

S t r a ż g r a n i c z n a do celnej i policyjnej ochrony granic, tak samo Korpus Ochrony Pogranicza na granicy z Łotwą i Sowietami p. t. I.

W s p ó ł d z i a ł a n i e z władzami celnymi i pomoc są innym władzom nakazane (pr. cel. art. 12).

U p r a w n i e n i a władz celnych (Dyrekcji, urzędów celnych, Straży granicznej) są bardzo szerokie i szczegółowo w prawie celnym określone.

W s z c z e g ó ł n o ś c i przysługuje tym władzom celnym prawo: przeprowadzania dodatkowej kontroli celnej wewnątrz kraju i żądania wyjaśnień o pochodzeniu towarów; zatrzymania i zajęcia towarów, zatrzymania i rewizji osób oraz rewizji pomieszczeń; wykonywania kontroli celnej przedsiębiorstw i osób oraz publicznych przedsiębiorstw przewozowych; rewizji przesyłek nadawanych w granicznym pasie celnym (pr. cel. art. 11). O r g a n o m w y k o n a w c z y m z pośród urzędników celnych przysługują ponadto normalne uprawnienia tych organów wynikające z ustawy z 14.12.1923 DURP 1924:5:37 p. podatki rozdz. 1, p. 23.

O r z e c z n i c t w o w sprawach celnych należy do władz celnych. Pierwszą instancją są urzędy celne, które wydają postanowienia i zarządzenia w sprawach stosowania taryfy oraz w sprawach stosowania przepisów celnych. Zażalenia rozstrzygają bądź Dyrekcje ceł bądź Minister Skarbu (pr. cel. art. 131).

D r o g a s ą d o w a jest niedopuszczalna, p. pr. cel. art. 130 i wyżej str. 6.

4. O b r ó t t o w a r o w y z zagranicą jest podług prawa celnego w zasadzie wolny, o ile nie został wprowadzony jego zakaz lub ograniczenia w nim. W rzeczywistości wprowadzono w Polsce tyle zakazów i ograniczeń, że raczej przeciwna zasada jest dla naszego obrotu, jak zresztą dla obrotu wszystkich niemal krajów europejskich, prawdziwą.

Jeszcze w r. 1927 hołdowały zachodnie kraje europejskie zasadzie wolno-handlowej. Wyrazem tego była zawarta 8.11.1927 pod patronatem Ligi Narodów konwencja antyreglamentacyjna, którą miały się państwa zobowiązać, że w zawieranych przez siebie traktatach będą stosowały zasadę nieograniczania obrotu towarowego zakazami. Ani Polska ani inne państwa tej konwencji nie ratyfikowały. Polska od r. 1932 poszła w przeciwnym kierunku, który się wzmocnił jeszcze w r. 1936 przez poddanie całego obrotu towarowego r e g l a m e n t a c j i w związku z reglamentacją obrotu pieniężnego i w jej konsekwencji (DPRP z 26.4.1936 DURP: 32:249 i z 7.5.1936 DURP: 36:279).

P r z e w ó z towarów przez obszar celny jest swobodny. Towary przewożone wolne są od cła (pr. cel. art. 30). Swoboda przewozu jest zapewniona poza tym z mocy międzynarodowej konwencji barcelońskiej o wolności tranzytu z 20.4.1921 DURP 1925:34:236.

Z a k a z i o g r a n i c z e n i e obrotu może nastąpić, z delegacji prawa celnego, drogą rozporządzenia Ministra Skarbu w porozumieniu z właściwymi Ministrami ze względu na obronę kraju, na publiczne zdrowie, dobro i bezpieczeństwo oraz ochronę zwierząt i roślin, dalej ze względu na zobowiązania międzynarodowe, ze względu na przepisy o monopolach państwowych wreszcie ze względu na położenie gospodarcze kraju; wtedy jednak drogą RRM (a nie MS) i na ściśle podany okres czasu (pr. cel. art. 30). Ograniczenia te są bądź bezwzględными zakazami, bądź czynią przywóz i wywóz zależnym od zezwolenia władz.

W o l n e o d z a k a z ó w i o g r a n i c z e ń są towary, wolne od cła, oraz od niego zwalniane, tak samo ich opakowanie. Nadto MPH może wydać ogólne zwolnienie od zakazu i tym samym pozwolenie na przywóz określonych towarów (książki, kalendarze, plany, szkice, zwierzęta do ogrodów zoologicznych itd.).

Zakaz przywozu, bezwzględny, istnieje podług prawa celnego ze względów zdrowotnych (heroina, surogaty szafranu, tapy i inne przedmioty barwione farbą arszenikową, farby anilinowe, fasole trujące), ze względu na obronę i bezpieczeństwo (armaty, pociski itd).

Ponadto obowiązuje zakaz przywozu z innych względów (rybia trutka, druki i przedmioty o charakterze bluźnierczym i obrażającym uczucia religijne, narodowe lub moralne; liście, obierzyny i odpadki ziemniaczane, bilety loteryj zagranicznych i obligacji premiowych, marki do gry oraz przedmioty naśladowujące monety metalowe, pieniądze papierowe i papiery wartościowe, karty do gry w stanie luźnym, wszelkie etykiety, kapsle itp. z firmami zagranicznych producentów, o ile dostarczone zostały bez odpowiedniego towaru), p. RW § 23.

Listy zakazanych do przywozu towarów ogłoszone zostały RRM z 12.10.1934 DURP: 96:871. Przytem jedna lista obejmuje towary zakazane do przywozu bezterminowo, druga lista podaje czasokres kalendarzowy, w którym zakaz obowiązuje. Listy te są stale uzupełniane.

Lista środków leczniczych, dozwolonych do przywozu bez pozwolenia MS a tylko za zaświadczeniem Województwa p. OMS z 14.11.1936 DURP: 32:962 z uzupełnieniami.

Ograniczenie przywozu przez wymagane pozwolenie właściwych władz obowiązuje ze względu na interes Skarbu, na bezpieczeństwo i zdrowie publiczne, na ochronę zwierząt i roślin oraz na specjalne względy publiczne.

W szczególności dotyczy to towarów będących przedmiotem monopolów państwowych, broni, materiałów wybuchowych, środków leczniczych, przetworów, zawierających substancje odurzające, surowie i szepionek, opium, produktów zapalnych, bieli, zwierząt, roślin, krzewów, nasion, sztucznych środków słodzących, eteru, gołębi, papug itd. (RW § 24 i RMPH z 8.5.1936 DURP:36:281 z wyjaśnieniami oraz OMS z 30.6.1937 DU:17:584).

Zakazy wywozu ustawowe istnieją dla ropy naftowej (ust. z 10.4.1924 DURP: 41:435) i dla złota (RPRP z 15.2.1928 DURP: 18:156, powtórzone DPRP z 26.4.1936 DURP: 32:249, art. 6) oraz dla pszenicy, żyta, owsa oraz ich przemiałów (RRM z 7.4.1937 DURP: 28:210).

Niedopuszczalny jest zakaz lub ograniczenie wywozu kości surowych lub odtłuszczonych, ich odpadków, rogów, pazurów, kopyt, skór do wyrobu kleju, skór oraz skórek futrzanych (międzynarodowe porozumienie z daty Genewa 11.7.1928 DURP 1931:95:726).

Pszenica itd. może być wywieziona za specjalnym zezwoleniem MPH za pośrednictwem Związku Eksporterów w Poznaniu (RMPH z 20.4.1937 DU:12:364).

Ograniczenie wywozu przez wymagane zezwolenie właściwych władz przewidziane jest dla: prochu i środków wybuchowych, gołębi, zabytków, opium, kokainy, dzikich ptaków, żubrów itd. (RW § 25) oraz dla zwierząt (OMS z 18.6.1937 DU:17:578). Nadto wywóz nafty i produktów pochodnych może się odbywać tylko w ramach organizacji przymusowej (ust. z 18.3.1932 DURP 1936:7:83) a wywóz węgla może być zakazany lub ograniczony (RPRP z 6.4.1932 DURP:29:294). Wreszcie jest generalne ograniczenie wywozu stosowane jako środek standaryzacji eksportowanego towaru, podobnie jak ulga przez zwrot ceł.

P. np. wywóz kurzych jaj zagranicę RPRP z 6.3.1928 DURP: 27:249, RMPH z 16.6.1931 DURP:62:503, z 20.5.1933 DURP:43:336 i z 24.5.1937 DURP: 41:329. Wywóz masła p. ust. z 22.4.1936 DURP: 35:272 i RMRRR z 15.10.1936 DURP: 82:569. Wywóz obrotowy w klinowych p. OMS z 12.2.1937 DU:5:150 itd.

Zwolnienie od zakazów i ograniczeń należy do Ministra Skarbu, jeżeli on je wydał; do Ministra Przemysłu i Handlu, jeżeli je wydała Rada Ministrów. W obu przypadkach Ministrowie mogą ustalić warunki, na jakich towar (w indywidualnej przesyłce lub w określonym kontyngencie) może być przywieziony lub wywieziony. Warunki te polegają na obowiązkowej drodze transportu (bezpośrednimi liniami, przez porty polskie), a przede wszystkim na dostarczeniu świadectwa właściwych władz i instytucji, wymaganego aktualnymi przepisami reglamentacyjnymi.

Reglamentacja obrotu towarowego w handlu z zagranicą posługuje się tą metodą, że naprzód wprowadza Rząd zakazy lub ograniczenia obrotu, obowiązujące generalnie wszystkie obroty; poczem w indywidualnym przypadku następuje zwolnienie od tego zakazu lub ograniczenia, przy wykonaniu jednak przez interesanta nałożonych na niego obowiązków i postawionych mu warunków do spełnienia (RRM z 5.5.1936 DURP: 36:280, DPRP z 7.5.1936 DURP: 36:279 i RMPH z 8.5.1936 DURP: 36:281). Te obowiązki i warunki zmierzają do poparcia aktualnych w danej chwili celów polityki gospodarczej Rządu, a więc do ochrony produkcji krajowej, bilansu handlowego i płatniczego oraz do ochrony waluty. Taka polityka handlowa ma na celu, by przywóz do Polski nie przewyższał wywozu i tem samem, by nadwyżka przywozu nie była płacona złotem, lub dewizami itp. Osiąga to Rząd w ten sposób, że przywóz wiąże z równoczesnym kompensacyjnym wywozem. Zapłata za przywóz przez indywidualnego importera polskiego następuje, jeżeli chodzi o przywóz z określonych państw, nie bezpośrednio do rąk zagranicznego eksportera, lecz do kasy publicznej instytucji, tj. do Polskiego Insty-

tutu Rozrachunkowego (DPRP z 3.11.1936 DURP: 84:582, RMPH i S z 8.1.1937 DURP: 4:34). Do podobnej instytucji uiszcza zapłatę w tych państwach importer polskich towarów. Na podstawie zaś szeregu umów rozrachunkowych z tymi państwami wzajemne należności importerów polskich i zagranicznych są wyrównywane przez wspomniane instytucje drogą rozrachunku (clearingu). Rozrachunek ten obejmuje w niektórych przypadkach także należności i długi z innych tytułów (wydatki turystów, przekazy emigrantów, zamrożone wierzytelności itp). Od stanu wzajemnych pretensji i należności Polski w stosunku do danego państwa będzie zależało, czy pozwolenie na przywóz towarów z tego państwa będzie udzielone.

Kontrolę obrotu towarowego wykonują urzędy celne, wymagając przedłożenia świadectw rozrachunkowych Polskiego Instytutu Rozrachunkowego (RW § 48 ust. 11, § 56 ust. 8, § 62 ust. 6).

Reglamentacja obrotu towarowego jako instrument polityki handlowej Rządu stosowana jest w Polsce od r. 1919 z krótkimi przerwami w roku 1924 i 1925. Instrument ten działa w dziedzinie polityki handlowej sprawniej od podwyższenia lub obniżenia cła. Reglamentacja w ostatniej, opisaną wyżej formie jest zatem wynikiem dłuższego rozwoju, przy którym i wpływy zagraniczne grały rolę. Jest ona wykonywana przy pomocy MS, MPH, Komisji Dewizowej, banków dewizowych, Związku Izb przemysłowo-handlowych, Centralnej Komisji Przywózowej, Komisji obrotu towarowego i Polskiego Instytutu Rozrachunkowego. Umowy rozrachunkowe i turystyczne, regulujące tę dziedzinę, z poszczególnymi państwami są ogłaszane w DURP a zebrane u J. Makowskiego, Umowy Międzynarodowe Polski, 1935.

5. P o w i n n o ś ć c e l n a polega na obowiązku, nałożonym przez ustawę na osoby, przekraczające granicę albo przywożące, wywożące lub przewożące towary, do postępowania zgodnie z przepisami celnymi i ponoszenia odpowiedzialności za ich naruszenie. Obowiązkowe zatem dopełnienie określonych czynności jest konsekwencją powinności celnej. Sposób dopełnienia zależy od tego, czy chodzi o podróźnych, czy o towary oraz od sposobu przewozu (pr. cel. art. 24).

Celem tej powinności jest uiszczenie cła, tj. daniny pobieranej przez państwo przy sposobności przewiezienia towaru przez granicę albo stwierdzenie, że w danym przypadku cło się nie należy.

P. I n s t r u k c j e celne dla przewozu podróźnych i towarów drogami kołowymi, instrukcję kolejowo-celną, pocztowo-celną, żeglugowo-celną, morsko-celną, lotniczo-celną, wydane przez MS w porozumieniu z właściwymi ministrami (pr. cel. art. 74 do 111).

T o w a r celny p. niżej p. 8.

Do obowiązków tych należy dostawienie towaru do urzędu z deklaracją, zgłoszeniem statystycznym, świadectwami pochodzenia i in-

nymi dokumentami przewozowymi i handlowymi, przedstawienie towarów do odprawy, obecność przy niej, uiszczenie cła i zabranie towaru z urzędu. Nadto w ruchu podróźnych obowiązany jest podróźny do zgłoszenia się w urzędzie celnym i poddania się osobistej rewizji oraz przedstawienia wiezionych towarów do odprawy (art. 27, 29, p. niżej str. 182).

W y s t ę p e k popełnia ten, kto uchyla się od powinności celnej i wykracza przeciw ograniczeniom w dziedzinie przywozu, wywozu i przewozu towarów (Pks art. 45). Karą jest grzywna w wysokości jedno- lub dwukrotnej wartości towaru (Pks art. 44).

6. P r z y w ó z towarów do Polski podlega zasadniczo oceniu. **P r z e w ó z** oceniu nie podlega, **w y w ó z** podlega mu wyjątkowo (pr. cel. art. 13).

W o l n e od cła przywózowego są pewne wyraźnie i szczegółowo wyliczone przedmioty z mocy ustawy (pr. cel. art. 22 I); inne, również w ustawie wyliczone przedmioty, mogą zwalniać od cła władze celne (pr. cel. art. 22 II); wreszcie Minister Skarbu ma prawo nieprzewidziane tymi przepisami przedmioty zwalniać (pr. cel. art. 22 III). Bliższe postanowienia zawierają przepisy wykonawcze do prawa celnego, instrukcje i obwieszczenia MS oraz RMS.

Z u s t a w y są zwolnione od cła: przedmioty przeznaczone do użytku zwierzchników państw obcych i ich otoczenia podczas ich pobytu na polskim obszarze celnym, do użytku służbowego i osobistego przedstawicieli dyplomatycznych, misyj i ich członków z przywilejami dyplomatycznymi oraz do użytku służbowego konsulatów; rzeczy potrzebne sąsiadnemu państwu do dźwigniach i rozprawach władz; rzeczy potrzebne sąsiadnemu państwu do umownego utrzymywania dróg i stacyj w Polsce; dokumenty i akta; sprzęt do uzbrojenia i wyekwipowania armii, niewyrabiany lub w niedostatecznej ilości wyrabiany w kraju, a sprowadzany przez władze wojskowe; towary sprowadzane przez zarządy monopolów państwowych polskich i gdańskich oraz zapalniczki i zapalniczek dla Spółki dzierżawiącej monopol zapalczany; dzieła sztuki artystów polskich; order, medale, dyplomy, odznaki; ryby, fok i wieloryby złowione przez polskich i gdańskich rybaków oraz załogi takichże statków; trumny ze zwłokami, kwiaty i wieńce na groby; przesyłki, od których cło wynosiłoby 0.20 zł lub mniej.

Z d e c y z j i władz m. i. mogą być zwolnione od cła: używane przedmioty; przedmioty podróźnych jak żywność i lekarstwa do osobistego użytku; nadto drobne narzędzia, przyrządy i instrumenty zawodowe; nadto przedmioty kolejarzy, marynarzy, automobilistów itd. w związku z ich zawodem; przedmioty monopolów państwowych i akcyz w przepisanej ilości; środki płatnicze, papiery wartościowe; nagrody z kongresów, wystaw, konkursów; wzory i próbki towarów; materiały pędne i smary; przedmioty pokazowe i pomoce naukowe; instrumenty i aparaty dla publicznych lecznic; mienie z repatriacji i rewindykacji; rzeczy przesiedlenia reemigrantów, re-

patriantów i robotników sezonowych; mienie osób przesiedlających się; wyprawy ślubne, spadki, dary dla osób niezamożnych, pogorzelców, kościołów; materiały budowlane; materiały dla statków powietrznych i wodnych; materiały dla siły obronnej państwa; tryptyki i plakaty propagandowe; druki zagranicznych zarządów kolejowych itp.; płody gospodarstw rolnych w pasie granicznym położonych a przeciętych granicą celną; dary z zagranicy oraz towary w obrocie uszlachetniającym.

Ze swobodnej decyzji Ministra Skarbu mogą być zwolnione od cła wszystkie inne towary, jeżeli za zwolnieniem będą przemawiać szczególne względy i o ile suma tych zwolnień nie przekroczy w roku 100.000 zł.

Taryfa wprowadza nadto szereg zwolnień od cła w postaci ulgi celnej, p. niżej str. 176.

Taryfa celną przywozowa określa wysokość cła przywozowego za pomocą stawek w niej zawartych. Nadto w części ogólnej zawiera taryfa przepisy o podstawach i o sposobie wymiaru cła. Obecnie, od 10.10.1933 r., obowiązuje taryfa, wydana RPRP z 23.8.1932 DURP:85:732 z długim szeregiem wprowadzonych do niej zmian i z przepisami wykonawczymi z 9.10.1932 DURP:92:833 często nowelizowanymi.

Historia. Pierwsza taryfa pochodzi z r. 1919 (RMS i PH z 4.11.1919 DURP: 95:510). Zastąpiła ona trzy taryfy zaborcze i jedną okupacyjną z r. 1917 oraz zwolniła Polskę od, ustalonej już w małym traktacie wersalskim z 28.6.1919 DURP 1920:110:728, obowiązkowej protekcji towarów, pochodzących z państw koalicyjnych (co miało nastąpić 10.1.1920). Oparta była o wzory i politykę gospodarczą rosyjską, a miała charakter protekcyjny, ustalony w nieogłoszonej uchwale Sejmu z 1.8.1919. Następna taryfa z r. 1924 (RPRP z 26.6.1924 DURP: 54:540) miała również charakter ochronny, zwłaszcza po dwukrotnej rewizji w r. 1925 wskutek biernego bilansu handlowego i wojny celnej z Niemcami. Ta tendencja ochronna pozostaje w stale nowelizowanej taryfie, a nawet po wahaniach w okresie 1926 do 1928 doznaje ona wzmocnienia. Te same zresztą tendencje działają w polityce gospodarczej wszystkich niemal, biednych w kapitale i dążących do samostarczalności, państw europejskich; a działają tem silniej, im więcej pogłębia się od r. 1929 panujące wszechświatowe przesilenie gospodarcze. I trzecia z kolei obowiązująca obecnie taryfa z r. 1932 chroni wszechstronnie i wydatnie (nawet bardziej niż poprzednie) przemysł i rolnictwo, a przede wszystkim towary, mające w Polsce naturalne warunki rozwoju i ważne dla obrony Państwa. Taryfa z r. 1932 opracowywana była w ciągu 7 lat przy współudziale zastępców sfer rolniczych i przemysłowych, z uwzględnieniem szczegółowej nomenklatury celnej, ułożonej jako wzór do celów unifikacji przez ekspertów przy Komitecie Ekonomicznym Ligi Narodów w 20 działach, 90 grupach towarowych, 1275 pozycjach i z górą 4500 stawek celnych, z reguły dostosowanych do wartości danych towarów (p. Bierkowski, Taryfy celne przywozowe, Cz. Sk. 1935).

Stawki są ułożone w dwóch kolumnach. Pierwsza kolumna z wyższymi (o 25% mniejwięcej) stawkami obowiązuje przy przywozie

z tych państw, z którymi Polska niema wprowadzonych w życie umów handlowych lub umów regulujących taryfę celną. Stawki te są jednostronnie przez Polskę ustalone. RRM może każdej chwili każdą pozycję zmienić (taryfa i cła autonomiczne). Druga kolumna z niższymi stawkami jest zachętą dla państw obcych do zawarcia konwencji. W razie zawarcia jej i wprowadzenia w życie, te stawki są podstawą umów (taryfa i cła konwencyjne). W zawartych umowach stawki konwencyjne albo są wyrażone w absolutnych kwotach (cła stabilizowane) albo w kwotach, wyrażonych procentowymi zniżkami od stawek kolumny drugiej. Z reguły podane są w taryfie stawki nie od wartości (ad valorem), lecz od 100 kg. wagi towaru, rzadziej od sztuki, pary, tuzina (cło specyficzne).

Stawki konwencyjne są stosowane na podstawie klauzuli na największego uprzywilejowania także do przywozu z tych państw, które z mocy dawniejszej umowy zyskały prawo, by do nich stosowane były zniżki i ułatwienia, udzielone innym państwom w czasie trwania traktatu.

Waga rozumie się z reguły netto (bez opakowania), którą otrzymuje się przez odliczenie od wagi brutto tzw. tary, tj. pewnego ustalonego rozporządzeniem — w tabeli tarowej — opustu procentowego (RMS z 9.10.1934 DURP:92:833, OMS z 11.12.1935 DU:36:832). Na żądanie strony lub władzy celnej, lub gdy towaru nie ma w tabeli, lub gdy w jednym opakowaniu jest więcej rodzajów towarów, winna być waga netto ustalona przez faktyczne wyważenie, dokonane przez urząd celny. Waga brutto (z opakowaniem) jest podstawą wymiaru w wyjątkowych, przepisami określonych, przypadkach przy towarach o niskich stawkach celnych, gdy cło wynosi 12 a w pewnych przypadkach 15 zł.

Cło ad valorem obowiązuje dla samochodów, traktorów i podwozi samochodowych. Wartością jest cena rynkowa w kraju produkcji. Cło oznaczone jest w procencie tej wartości, przy czym i waga tych przedmiotów ma wpływ.

Cło od ilości (jednostki, pary, sztuki) obowiązuje dla zwierząt, zegarków, fortepianów, kapeluszy, parasoli, rękawiczek i pończoch.

Kraj pochodzenia towaru decyduje o tem, czy będzie zastosowana stawka autonomiczna, czy stawka konwencyjna. W ostatnim razie może wejść w rachubę kilka konwencji i powstać zagadnienie z jakim państwem zawarta konwencja będzie miała zastosowanie.

Decyduje o pochodzeniu płodów przyrody z państwa traktatowego fakt, czy te płody zostały w nim wyhodowane, zebrane, wydobyte lub w inny sposób otrzymane; o pochodzeniu wyrobów gotowych i półgotowych, czy zostały tam wytworzone. W razie uzupełniającej obróbki lub przeróbki i wywołanej przez to poważnej zmiany towaru, krajem pochodzenia jest kraj, w którym nastąpiła obróbka lub przeróbka, jeżeli co najmniej 50 procent ogólnej wartości towaru po dokonaniu obróbki lub przeróbki przypada

na koszty robocizny i materiałów pochodzących z kraju, w którym obróbka lub przeróbka dokonane zostały (prawo cel. art. 19 i przep. wyk. § 12).

Świadczenie pochodzenia winno być wystawione przez zagraniczne urzędy państwowe, albo przez organizacje interesantów; wówczas jednak wymagana jest wiza polskiej placówki konsularnej.

Stwierdzenie kraju pochodzenia i przychodzenia towaru musi nastąpić także ze względu na stosowanie zniżek konwencyjnych, przepisów o zakazie i ograniczeniu przywozu oraz ze względu na brzmienie pozwoleń przywozu. Instrukcja w tym względzie p. OMS z 28.5.1935 DU: 15:361 i RMPH z 31.7.1935 DURP: 61:391.

Poza stawkami taryfy autonomicznej może Rada Ministrów nakładać inne stawki w postaci cła odwetowego i dodatkowego.

Cła odwetowe nakłada RM w drodze rozporządzenia na towary z tych państw, które traktują polskie towary i środki przewozowe gorzej w porównaniu z towarami i środkami przewozowymi, pochodzącymi z innych państw (pr. cel. art. 14). Cła dodatkowe nakłada również RM w drodze rozporządzenia na towary z państw o zdeprecjonowanej walucie oraz z państw, które podtrzymują konkurencję gospodarczo dla wytwórczości krajowej szkodliwą przez dopłaty przy wywozie lub innymi sposobami (pr. cel. art. 14).

Wyjaśnienia taryfy, wydawane przez Ministra Skarbu, obowiązują Urzędy jak każde rozporządzenie wykonawcze, zarządzenie lub okólnik władzy przełożonej. W tych przypadkach, gdzie zachodzi wątpliwość, pod którą pozycję taryfy podciągnąć dany towar, tam takie wyjaśnienie MS ma z delegacji ustawy moc obowiązującą także stronę (pr. cel. art. 13).

Wydawaane są wyjaśnienia zwykle na podstawie opinii Rady Taroznawczej, a ogłaszane w formie OMS w Monitorze Polskim, w DU i w osobnym zbiorze; czasami zbiorowe wyjaśnienia zawierają RMS, ogłaszane w DURP. Są one potrzebne ze względu na to, że oznaczenie stawki taryfy celnej przez Urząd celny wymaga czasami skomplikowanych, trudnych dla tych urzędów, metod badania. Zmierzają one do usunięcia różnej w poszczególnych urzędach praktyki, która mogłaby podciągnąć dany towar to pod jedną, to pod inną pozycję taryfową.

Informacji w sprawie stosowania taryfy celnej udziela MS w konkretnych przypadkach i tylko w tych przypadkach obowiązuje urząd celny przez 3 miesiące (pr. cel. art. 45).

Zmiana taryfy należy do RM, ustanowienie ceł musi być dokonane aktem ustawodawczym (pr. cel. art. 13, ustęp 5; Konst. art. 51).

Ulgą celną jest prawo opłacania od przywiezionego towaru cła według obniżonej stawki, albo przywilej zwolnienia od cła wo-

góle. Ulgowe stawki określone są w procentach stawki autonomicznej lub konwencyjnej, albo wprost w obniżonej do pewnej kwoty stawce. Udzielane są one na podstawie kalendarzowo ograniczonych albo nieograniczonych rozporządzeń MS. Rozporządzenia te, wydawane w porozumieniu z MPH i MRRR, ustaliły trzy listy: towary jednej listy wymagają do uzyskania ulgi uzyskanie indywidualnego pozwolenia MS; towary drugiej listy—zaświadczenia właściwej dla importera Izby przemysłowo handlowej (w Gdańsku Izby handlu zagranicznego) o zapotrzebowaniu towaru importowanego przez dane przedsiębiorstwo; do towarów trzeciej listy stosuje się zniżkę lub zwolnienie automatycznie, bez potrzeby pozwoleń i zaświadczeń. Rozporządzenia te ogłaszane są w DURP. Indywidualnie udzielane ulgi i zwolnienia zawierają warunki, których spełnienia wymaga i kontroluje urząd celny. Ulgi otrzymują artykuły pierwszej potrzeby, artykuły niezbędne dla krajowej wytwórczości przemysłowej i rolnej oraz artykuły wszelkiego rodzaju w przypadkach, w których tego wymagają szczególne warunki gospodarcze kraju. Nadto mogą wspomniane władze zezwolić na bezcłowy przywóz surowców lub półfabrykatów w odpowiedniej ilości, tego samego rodzaju jak użyte przy wyrobie towarów wywożonych (pr. cel. art. 23) oraz zarządzić zwrot ceł (p. p. 8).

W szczególności ulgi te dotyczą lub dotyczyły: śledzi, pewnych minerałów, metali, olejów, chemikalii, skór, ryb, materiałów włókienniczych, papierów, prętów, drutów, rur, form, maszyn w kraju niewyrabianych, przyrządów i ich części, owoców południowych, jabłek, towarów kolonialnych, olejów roślinnych, łomu żelaznego, macy itd. P. RMS z 22.4.1937 DURP: 34:268 i szeregu późniejszych RMS, dotyczących poszczególnych towarów. Również ruch graniczny, samochodowy i lotniczy korzysta z pewnych ulg (p. p. 9).

Udzielanie ulg celnych jest bardzo poważnym instrumentem w rękach Rządu do osiągnięcia określonych celów swojej polityki gospodarczej: do utrzymania równowagi w bilansie handlowym i płatniczym Państwa; do ochrony celnej dla zasadniczych gałęzi produkcji krajowej; do poparcia naszego handlu morskiego; do stworzenia samostarczalności w dziedzinie zaspokojenia potrzeb, zwłaszcza na czas wojny; do popierania portów polskich przy wyłączaniu obcego pośrednictwa; do wpływu na organizację produkcji i handlu oraz na ich rodzaj i jakość (standaryzacja); do przestawienia produkcji na krajowe surowce. Dawne cele ulg, jak trzymanie cen krajowych na niskim poziomie w interesie konsumenta krajowego, są obecnie rzadko realizowane.

Warunki ulg, wspólnie przez wymienionych ministrów ustanawiane (pr. cel. art. 23) mogą przewidzieć obowiązek sprowadzania towaru

z oznaczonego kraju, użycie towaru do oznaczonych celów, przywozu jego przez porty polskie (cła preferencyjne) i wykonania innych jeszcze warunków (opakowanie, cena sprzedaży). Warunki podaje Minister Skarbu albo w obwieszczeniu w MonPol., albo w indywidualnych pozwoleniach. Brzmienie udzielonej ulgi decyduje o jej rozmiarach. Organy celne mają pewne prawa kontroli, mogą ulgę w razie naruszenia warunków cofnąć (pr. cel. art. 23 Rw § 18).

K o n t r o l ę nad użyciem towarów, sprowadzonych bez cła lub za niższym cłem, przeprowadzają urzędy celne (Rw § 18 p. 5 lit. b, RMS z 22.4.1937 DURP: 34:268, § 4).

W y s o k o ś ć cła określona zostaje w toku postępowania celnego p. str. 188, stosownie do pozycji taryfy przywózowej, wagi lub ilości towaru oraz z uwzględnieniem konwencji międzynarodowej i obowiązujących ulg. Z cłem są razem wymierzane dodatkowe daniny.

T a r y f i k a c j a, tj. określenie, do której stawki przynależy jest odprawiany towar, następuje decyzją Urzędu celnego. Od tej decyzji służy stronie prawo zażalenia w drodze nadzoru lub odwołania, p. str. 188.

D o d a t k o w e d a n i n y i należności obciążające towar są w rzeczywistości podwyższeniem cła. RMS ustala ich wysokość, zwolnienia, sposób wymiaru itd.

W s z c z e g ó ł n o ś c i należą tu: celna opłata manipulacyjna (maksymalnie 10% cła, (pr. cel. art. 15, RW §§ 8 do 21) i dodatkowa celna opłata manipulacyjna, zwana akcydencją, gdy deklaracja towaru, złożona na piśmie jest niezupełna lub brak dokumentów handlowych (maksymalnie 5% cła, pr. cel. art. 44). Osobnymi przepisami unormowane (jednak co do wysokości nieograniczone) są: opłata składowa w urzędowych składach celnych, specjalne opłaty za wykonywanie czynności poza czasem i miejscem urzędowym, za strzeżenie i konwojowanie towaru, za nadzór nad składami celnymi, nad towarami w obrocie uszlachetniającym i nad użyciem towarów korzystających z ulg celnych (RMS z 16.6.1937 DURP:48:375), opłata statystyczna na cele statystyki handlu zagranicznego, opłata za pozwolenie na wyjątkowy przywóz lub wywóz zakazanych towarów (RMPH z 29.10.1934 DURP:97:893), opłata za czynności Komisji Obrotu Towarowego DPRP z 7.5.1936 DURP:36:279); opłaty za czynności, związane ze standaryzacją danego towaru na rzecz Izby przemysłowo-handlowych i właściwych Komisji Standaryzacyjnych.

7. W y w ó z towarów z Polski w zasadzie nie podlega oceniu (pr. cel. art. 13 ustęp 2). Cło wywozowe, nałożone na towary, wyraźnie wymienione w taryfie wywozowej, jest wyjątkiem. Obowiązuje zatem zasada przeciwna niż przy przywozie. Ustanawia cło wywozowe drogą rozporządzenia Minister Skarbu w porozumieniu z MPH i MRRR (pr. cel. art. 13 ustęp 5). Uboczne daniny, ich sposób pobierania oraz

wyjaśnienia taryfy, unormowane są jak przy przywozie; inne dziedziny, a przede wszystkim zwolnienie od cła wywozowego, są unormowane odrębnie. Obecnie w związku z reglamentacją walutową wzbroniony jest w zasadzie wywóz. Do wywozu potrzeba przedstawienia zaświadczenia walutowego lub świadków rozrachunkowych.

Z a d a n i e m cel wywozowych była pierwotnie ochrona konsumenta krajowego przez ograniczenie ilościowe eksportu niektórych towarów. Od r. 1928 zadaniem tych cel jest przede wszystkim scentralizowanie wywozu w kontrolowanych przez Państwo organizacjach i standaryzowanie towarów eksportowych. Wysokie prohibicyjne bowiem stawki tego cła uniemożliwiają swobodny wywóz. Równocześnie jednak następuje w odrębnym postępowaniu zwolnienie od tego cła lub zezwolenie na niższą stawkę, o ile stosownie do zaświadczeń zawodowych instytucji, Izby przemysłowo-handlowych lub Państwowego Instytutu Eksportowego, towar jest odpowiedni (puch gęsi, obreże wiklinowe) lub dokonywany przez zarejestrowane przedsiębiorstwa (jaja) lub przez ulegalizowane związki (trzoda chlewna, drewno, mięso wieprzowe, masło, drewno tarte i papierówka) lub oczyszczony (pierz i puch, włosie, sierść). W dodatku niektóre z tych produktów (bekony, len) otrzymują zwrot cła (p. niżej p. 8). Nadto winien eksporter przedłożyć zaświadczenie walutowe lub świadectwo rozrachunkowe Polskiego Instytutu Rozrachunkowego na dowód, że uczyniono zadość reglamentacyjnym przepisom walutowym.

P o d l e g a j ą lub chwilowo podlegały cłom wywozowym: szmaty, skrawki tkanin, starych lin, powrozów, sznurów, papieru, makulatura, oznaczone rudy, metale, ich odpadki i złom, stare żeliwo, mąka, żyto, pszenica, owies, jęczmień, kasza jęczmienna, słód, otręby, skóry surowe, odpadki skór, kości, makuchy, siano, pewne rodzaje drewna, gęsi, trzoda, mięso i jego przetwory, jaja, masło, pierze, puch, włosie, sierść, odzież, płaszcze, koszule, grzyby, konserwy rybne, ogórki w opakowaniu (RMS z 23.10.1934 DURP: 96:873 i 874 z taryfą wywozową często nowelizowaną).

D o d a t k i do cła p. str. 178.

G d a ń s k i e wytwory przemysłowe, rękodzielnicze i rolnicze opłacają przy wywozie odrębnie unormowane cła wywozowe, przy czym RMS oznacza kontyngent towarów na określony czasokres i inne warunki wywozu. (Umowa z 12.8.1925 DURP:1929: 14:123, RMS z 13.11.1936 DURP: 88:616).

8. Z w r o t cła jest jednym z często używanych instrumentów Rządu w dziedzinie polityki handlowej. Otrzymuje go eksporter przy wywozie zagranicę towarów, do których wytworzenia użyto ocłonych surowców i materiałów pomocniczych, narzędzi i maszyn. Przywilej ten jest zatem formą premii wywozowej. Towary, wyposażone w ten przywilej ogłaszane są w DURP rozporządzeniem MS wydanym w porozumieniu z MPH i MRRR. Rozporządzenia te określają warunki zwrotu cła oraz podają cyfrowo kwotę, jaką zwraca Skarb za 100 kg. wywiezionego towaru, nadto często postępowanie przy tym stosowane i czas, na jaki obowiązuje rozporządzenie (pr. cel. art. 23 ust. 1 lit. b).

W szczególności popiera w ten sposób Rząd m. i. wywóz: żelaza, stali, szyn, blachy, wyrobów z nich, wagonów kolejowych, obrabiarek, lokomotyw, maszyn włókienniczych, wyrobów włókienniczych (przędzy, tkanin, trykotaży, pończoch, firanek, dywanów), odzieży, bielizny, mebli giętych, wyrobów szklanych, ługu potasowego, ceraty, bieli cynkowej, stali szlachetnej i wyrobów z niej, litoponu, soli potasowych, przędzy z sztucznego jedwabiu, wyluszczonego, polerowanego w Polsce ryżu i produktów ryżowych. Również jednak bekonów, szyn, przetworów mięsnych, masła, lnu, nasion oleistych, fasoli, bobu, soczewicy, wyki, peluszek, bobiku, grochu polerowanego, spirytusu etylowego, do wytworzenia których nie użyto zagranicznego i oclonego materiału (p. niżej).

Zwrot cła otrzymuje eksporter w formie na okaziciela opiewającego kwitu wywozowego. Kwit ten wystawia urząd celny, przez który towar wychodzi, a który ma do tego upoważnienie ogólne przez MS. udzielone.

Tymi kwitami może eksporter opłacić wszelkie cło (nie należności uboczne) za inne towary. Kwit jest z reguły ważny przez 9 miesięcy od wystawienia. W niektórych przypadkach przez krótszy okres. Za określone przepisami kwity przy wywozie mięsa, bekonów, szyn, eksporter może otrzymać gotówkę w Urzędzie celnym.

Wystawiane są kwity na podstawie zaświadczeń MPH, Izby Przemysłowo-Handlowych lub Rolniczych, a częściej na podstawie zaświadczeń związków eksportowych, istniejących przy związku gospodarczym danej gałęzi produkcji (Obw. MS z 30.10.1934 DURP:34:456). Organizacje te wydają zaświadczenia przy spełnianiu pewnych określonych warunków co do jakości eksportowanego towaru, opakowania itd., stwierdzając, że towar jest przeznaczony do wywozu i że zwrot cła może być przyznany.

Zasady postępowania i właściwość urzędów unormowane są dla tej dziedziny odrębnymi rozporządzeniami, wydanymi z delegacji prawa celnego. Co do spirytusu p. RMS z 29.10.1934 DURP:97:892. Co do lnu i pakulinianych p. RMS z 11.12.1936 DURP:92:645 i OMS z 23.12.1936 DU:4:109. Co do masła RMS z 25.10.1934 DURP:96:884. Co do pierza, puchu, włosia i szczeciny p. Obw. MPH z 30.10.1934 DU:33:438 i tam powołane przepisy. Co do materiałów wybuchowych OMS z 30.1.1935 DU:4:64. Przy wywozie pewnych towarów do Rzeszy Niem. p. OMS. z 25.11.1935 DU:33:750.

Formy zwrotu cła używał Rząd od 1929 do 1936 r. jako doraźnej a czasowej pomocy dla rolnictwa, które obok tej premii dla żyta, pszenicy, jęczmienia i owsa korzystało także z pewnej wyżki cen na rynku krajowym tych produktów, spowodowanej eksportem (p. RMS z 15.12.1936 DURP:9:637).

Statystyka. Cyfry zwrotów ogółem p. str. 161. Zwrot cła od produktów spożywczych, w tem głównie zboża wynosił w r. 1929/30: 14,4;

1930/31: 48,1; 1931/32: 32,5; 1932/33: 34,6; 1933/34: 41,6; 1934/35: 62,6; 1935/36: 70,8 i 1936/37: 67,2 mln zł.

Do popierania eksportu służył lub dotąd służy cały szereg dalszych środków w rękach Państwa.

W szczególności: państwowy fundusz eksportowy (p. t. I), zwrot zapłaconego przez eksportera podatku obrotowego od eksportowanych towarów (p. str. 82), zwolnienie od cła zagranicznych surowców i półfabrykatów używanych przy wyrobie towarów wywożonych (p. str. 173), przewidziane budżetowo dla MRRR sumy do popierania obrotu produktami rolniczymi i artykułami zwierzęcymi oraz dla MPH do standaryzowania włókienniczej produkcji eksportowej; dalej zwrot ceny soli, zużytej przy produkcji eksportowanych bekonów i szyn; ulgi w taryfie kolejowej; gwarancje banków państwowych i obrót kompensacyjny (p. wyżej).

9. Postępowanie celne unormowane jest prawem celnym (art. 25—116) i wydanymi z jego delegacji rozporządzeniami MS. Traktaty z państwami zagranicznymi mogą w tych przepisach wprowadzić zmiany. Wówczas nie prawo celne, lecz przepisy traktatowe obowiązują w pierwszym rzędzie. Nieprzewidziane prawem celnym ogólne zasady postępowania obowiązują i winny mieć zastosowanie i w celnictwie, jak w każdej sprawie administracyjnej.

Konwencją międzynarodową z daty Genewa 3.11.1923, ratyfikowaną przez Polskę ust. z 21.3.1931 DURP:40:349 i 106:819 zobowiązała się Polska do rewizji formalnych przepisów celnych w duchu ich ulepszenia i przystosowania do potrzeb handlowych. Celem tej konwencji ma być nieutrudnianie formalnościami stosunków handlowych. Konwencja ta dotyczy sposobu wydawania pozwoleń na przywóz i wywóz, ogłaszania regulaminów celnych, zakazów przywozu i wywozu, taryfy opłat, postępowania z próbkami i wzorami, ze świadectwami pochodzenia, z fakturami konsularnymi, z analizami towarów importowanych, z szybkim cleniem, z odprawą bezpośrednią bez rewizji, z przedmiotami przeznaczonymi na wystawy itd. (p. dokumenty Ligi Narodów 1924, II, C 678 i M 241).

Opłaty stemplowe w postępowaniu celnym zestawione u Rosenkranca, Ustawa o opłatach stemplowych, 1933, str. 887—933.

Drogą celną jest przeznaczona do publicznego użytku a przecinająca granicę celną linia kolei żelaznej, droga lądowa, wodna lub powietrzna, również przystań morska lub wjazd do niej, uznana i ogłoszona jako droga celna (pr. cel. art. 25). Służbę pełnią przy nich urzędy celne.

Drogami ubocznymi (przejściami granicznymi) są wszystkie inne drogi, przecinające granicę (oraz inne miejsca granicy). Na nich może się tylko wyjątkowo odbywać ruch osobowy i towarowy przez granicę

i to z mocy traktatów lub zezwolenia MS, a w nagłej potrzebie Dyrekcji Ceł (pr. cel. art. 25 i 27, RW § 19). Służbę pełnią przy nich posterunki celne.

C z a s przekroczenia granicy dla kontroli celnej jest ustalany przez MS w porozumieniu z właściwymi Ministerstwami i z uwzględnieniem umów o małym ruchu granicznym (pr. cel. art. 26, RW § 20).

W r u c h u o s o b o w y m przez granicę tworzy fakt przejścia przez granicę powinność celna (p. wyżej str. 172). Odprawa celna przedmiotów osobistego użytku, przedmiotów do wykonywania zawodu podróżnego i towarów dopuszczalna jest tylko w nieznacznych ilościach.

U ł a t w i e n i a dla turystów, dla osób biorących udział w kongresach i zawodach, dla przebywających w letniskach w pobliżu granicy wprowadzone są z mocy rozporządzenia Ministra Skarbu lub umów granicznych, p. pr. cel. art. 28. — B a g a ż zarejestrowany i ręczny p. RW § 22. — Ś r o d k i p r z e w o z o w e p. RMS z 18.7.1935 DURP:60:387 i OMS z 12.6.1936 DU:16:517 oraz RMS z 2.7.1937 DURP:52:410.

S a m o c h o d y i m o t o c y k l e mogą być przez członków zagranicznych klubów turystycznych na podstawie tzw. tryptyków wprowadzane do polskiego obszaru celnego wraz z częściami zapasowymi i benzyną bez uiszczenia cła, bez składania kaucji, bez uzyskiwania pozwolenia na przywóz. Muszą jednak te pojazdy być wyprowadzone za granicę celną Polski w ciągu jednego roku od wystawienia tryptyku. Ręczy za wszelkie należności skarbowe Polski Automobilklub i Polski Touringklub. Te kluby z upoważnienia Ministerstwa Skarbu wydają tryptyki i książeczki innym klubom zagranicznym (Międzynarodowe konwencje z daty Paryż 11.10.1909 DURP 1923:86:668 i 24.4.1926 DURP 1930:21:177, ratyfikowane ust. z 26.9.1922 DURP: 85:762 i z 23.3.1929 DURP: 25:257). — Analogicznie urządzone jest wprowadzenie do Polski s a m o l o t ó w, za co porękę daje polski Aeroklub (RMS z 2.7.1931 DURP: 78:620). — Również ł o d z i e korzystają z tych przywilejów, p. OMS z 4.5.1937 DU: 13:413.

P e r s o n e l d y p l o m a t y c z n y obcych państw, akredytowany u państw poza Polską a przyjeżdżający do Polski, otrzymuje przepustki z podobnymi co tryptyki i lotnicze przepustki upoważnieniami (RMS z 14.6.1929 DU:20:215).

W m a ł y m r u c h u g r a n i c z n y m są również stosowane na podstawie zawartych umów ułatwienia dla mieszkańców polskiego i sąsiedniego pasa granicznego w ruchu osób, pojazdów, przewożonych narzędzi i towarów.

W r u c h u t o w a r o w y m przez granicę tworzy fakt przywożenia lub wywożenia towaru przez granicę powinność celna dla przywożącego lub wywożącego (p. wyżej str. 172).

T o w a r e m c e l n y m staje się przywieziony towar przy przejściu granicy, towar wywożony przy zgłoszeniu go do wywozu; przestaje nim być

po odprawie celnej. Przewożony towar jest w granicach obszaru celnego również towarem celnym (RW § 13). Podlega on kontroli celnej w celu zabezpieczenia postępowania celnego i uiszczenia należności celnych (pr. cel. art. 18 i 20). Stanowi zabezpieczenie tych należności i może być sprzedany na ich zaspokojenie bez względu na wszelkie inne prawa osób trzecich, postanowienia sądów i władz (pr. cel. art. 21).

O p a k o w a n i e specjalne towaru (beczki, butle itd.) podlega osobno ocenie, chyba że taryfa stanowi inaczej (RW § 11, OMS z 12.4.1937 DU:10:339).

D o s t a w i e n i e t o w a r u, przewożonego przez granicę do granicznego urzędu celnego wynika z powinności celnej. Jest to zasadniczy obowiązek, ciążyący na przewoźniku. Wyjątki od tej zasady muszą być wyraźnie ustanowione (pr. cel. art. 31, RW § 28). Urząd przechowuje dostawione towary na czas dokonania odprawy w magazynie celnym za ustanowioną opłatą, o ile odprawa nie następuje bez wyładowania (RW § 29).

M a g a z y n y c e l n e prowadzone są przez zarząd celny. Urzędowi państwowym, związkowi samorządowym, zrzeszeniom, przedsiębiorstwom może zarząd celny powierzyć prowadzenie takich magazynów, a przedsiębiorstwa przewozowe może ten zarząd zobowiązać do prowadzenia takich magazynów. Taryfę opłat i regulaminy zatwierdza w zasadzie MS (pr. cel. art. 32, RW § 29).

D o k u m e n t y przewozowe i handlowe, deklaracja celna, karta zgłoszenia statystycznego, świadectwa pochodzenia itd. winny być dostarczone urzędowi celnemu razem z towarem.

D e k l a r a c j e c e l n e winny zawierać ściśle wyliczone w prawie celnym, a konieczne przy ocenie, znamiona towaru (adres nadawcy i odbiorcy, kraj pochodzenia i wysłania towaru, znaki, numery, ilość sztuk, wagę brutto, ilość, rodzaj, wartość towaru). Zasadniczo winny być w piśmenną deklarację zaopatrzone towary przywożone i przewożone. Nie potrzebuje deklaracji: bagaż podróżnych, mieszkańcy pogranicza w małym ruchu granicznym i towar wywożony. W braku deklaracji wystawia deklarację zastępczą przewoźnik (pr. cel. art. 35).

Z g ł o s z e n i e s t a t y s t y c z n e zawiera ilość i wartość towaru, podaną jego nazwę i numer statystyczny według urzędowego, przez Główny Urząd Statystyczny wydanego wykazu towarów, pozycję taryfy celnej, dalej kraj zakupu, sprzedaży, pochodzenia, przeznaczenia itd. Karty winna wypełnić strona deklarująca i uiścić, nalepionymi na karcie znaczkami statystycznymi opłatę statystyczną. Wysokość opłaty zależy od wagi towaru, drogi morskiej czy innej, opakowania itd. Naruszenia przepisów karane są podług Pks art. 54 (RRM z 11.4.1930 DURP:40:350 i z 20.1.1934 DURP:13:100 oraz Instr. MS z 10.7.1930 DU:21:399 i OMS z 2.9.1936 DU:24:736).

Świadectwo pochodzenia towaru winno być dołączone w przypadkach określonych przepisami. Treść świadectwa p. OMS z 28.5.1935 DU:15:361 i z 3.6.1936 DU:15:496.

Reglamentacja dewiz, wprowadzona w obcym państwie, oraz kontrola obrotu z zagranicą, obowiązuje importera lub eksportera polskiego do przedstawienia przy odprawie zaświadczenia, stwierdzającego dopełnienie wymagań tej kontroli reglamentacyjnej (RMS z 7.10.1935 DURP: 77:481).

Zgłoszenie do odprawy dostawionych towarów jest następnym z kolei obowiązkiem, wynikającym z powinności celnej. Zgłoszenie (deklaracja) winno zawierać conajmniej ogólne dane o towarze, wówczas podstawę wymiaru ustala urząd celny za opłatą dodatkową (5% od cła). Opłata ta odpada przy zgłoszeniu szczegółowym i przy podaniu podstaw i pozycji taryfy. Wówczas zawiera ono adres nadawcy i odbiorcy, kraj pochodzenia i wysłania towaru, znaki, numery, ilość sztuk, wagę brutto, ilość, rodzaj, wartość towaru. Winno ono nastąpić w przepisany przez MS, a zależnym od kategorii urzędu, czasokresie. Dokonać go mają osoby uprawnione do takiego zgłoszenia. Osobą taką jest ten, kto ma towar w bezpośrednim władaniu lub kto jest według dokumentów uprawniony do rozporządzania towarem (adresat listu przewozowego, okaziciel kwitu bagażowego, posiadacz konosamentu celnego itd.). Uprawniony zgłasza towar albo osobiście albo przez swego zastępcę (pr. cel. art. 37).

Zastępcą strony może być: pracownik adresata lub, gdy nie jest handlującym, inna przez niego upoważniona osoba, agencja celna kolei państwowych, wreszcie koncesjonowane przez MS przedsiębiorstwo ekspedycyjne, które otrzymuje pod swoim adresem towary, przeznaczone dla osób trzecich. Agenci celni p. niżej.

Ustne zgłoszenie jest dopuszczalne w ruchu granicznym, pocztowym, lotniczym, w ruchu podróży, gdy chodzi o żywe zwierzęta, towary szybko psujące się itd. (RW do pr. cel. § 47).

Niezgłoszenie pociąga za sobą zgłoszenie przez zarząd magazynu za dodatkową opłatą manipulacyjną.

Instrukcja manipulacyjna dla władz i urzędów celnych, dotycząca odprawy p. Zarz. MS z 31.1.1935 DU:5:89.

Wartość, podawana przy zgłoszeniu p. OMS z 5.12.1936 DU 34:1016.

Wstępne badanie towaru może przedsięwziąć strona pod kontrolą celną dla stwierdzenia wagi, miary, ilości sztuk, rodzaju i jakości (pr. cel. art. 40), tylko jednak w oznaczonych urzędach celnych (Obw. z 10.12.1934 DU:35:466, uzupełnione Zarz. MS z 25.3.1936 Mon. Pol. 93:174).

Odpowiedzialność z prawa karnego skarbowego jest konsekwencją podania danych niezgodnych z rzeczywistością przez uprawnionego do zgłoszenia lub jego zastępcę (pr. cel. art. 41). Odpowiedzialność taka ma również miejsce przy zgłoszeniu ogólnym, p. rozp. wyk. § 48 ustęp 6,

OMS z 28.7.1936 DU:21:653. Karą jest grzywna od 2 do 6-krotnej cła narażonego na uszczuplenie (Pks art. 46, OMS z 24.5.1937 DU:14:446).

Agenci celni uzyskują od Ministerstwa Skarbu w oznaczonym urzędzie, na oznaczony czas, koncesję do zawodowego lub zarobkowego załatwiania formalności celnych przy odprawach. MS zatwierdza maksymalną taryfę pobieranych przez nich należności. Podlegają kontroli władz celnych (pr. cel. art. 38 i 39, RMS z 26.6.1933 DURP:56:427, RW § 21).

Kolejowa agencja celna jest organem Kolei państwowych, czynnym przy urzędach celnych. Pobiera ona od stron wynagrodzenie (komisowe) za załatwienie z polecenia stron, a czasami z urzędu, formalności celnych, jak współudział przy odprawie celnej, przekazanie przesyłki do innego urzędu celnego, inkaso itd. W pewnych przypadkach sama dokonywa odprawy celnej (RMKom z 9.8.1927 DURP:78:685 i RMS i Kom z 22.5.1930 DU:17:326). Ściągnięte cło wpłaca dekadami.

Zgłoszone do odprawy towary (tak samo niezgłoszone w przepisany czasokresie) podlegają rewizji, tj. sprawdzeniu cech towaru, istotnych dla oceny. Rewizja odbywa się z reguły w obecności strony; ona ponosi koszt potrzebnych przy tym czynności fizycznych i odpowiedzialność za nie. Organa kontrolne mogą ponownie przedsięwziąć rewizję.

Nie podlegają rewizji przedmioty przeznaczone do użytku zwierzchników państw obcych; przesyłki adresowane do przedstawicielstw, misji oraz konsulatów obcych i rzeczy przesiedlenia i bagaże obcych dyplomatów (pr. cel. art. 42). — Badanie niektórych towarów unormowane jest szeregiem instrukcji. — Opłaty p. RW do pr. cel. §§ 45 i 231. — Superrewizja jest dopuszczalna w drodze nadzoru lub w drodze zażalenia; po wydaniu lub wywiezieniu towaru w ograniczonej mierze (pr. cel. art. 121, OMS z 15.12.1936 DU:36:1025).

Odprawa celna jest postępowaniem, zmierzającym do określenia cła od towaru lub do ustalenia, że towar jest od cła wolny. Obejmuje ona wstępne badanie, zgłoszenie, rewizję i wymiar cła. Postępowanie to ma miejsce przy przywozie i wywozie.

Przy wywozie musi być również towar odprawiony. Przepisy podane przy przywozie i tu mają zastosowanie, tylko rewizja jest z natury rzeczy mniej szczegółowa.

Odprawą ostateczną jest zreguły każda odprawa. Podlegają jej przy przywozie: towary, które mają przejść bezpośrednio i bez ograniczenia do obrotu (to są najliczniejsze w praktyce przypadki); przy wywozie: towary wywożone za granicę na stałe. Przy tym rodzaju odprawy dla wymiaru cła, jest decydującym w zasadzie stan towaru w jakim się znajdował w chwili przejścia przez granicę, stawka zaś celna i przepisy, obowiązujące w chwili zgłoszenia towaru.

O s o b n e p r z e p i s y normują odprawę i wymiar cła: gdy towar zmienił jakość lub ilość, gdy uległ zniszczeniu w czasie pozostawiania pod kontrolą celną, gdy strona zrzekła się towaru na rzecz Skarbu Państwa, gdy nastąpiły zmiany stawek i przepisów celnych (pr. cel. art. 46 i 48 i Zarz. MS z 31.1.1935 DU:5:89).

O b e c n o ś ć s t r o n y przy odprawie jest obowiązkowa, w razie nieobecności strony zastępuje ją agencja celna.

Ajenci celni i kolejowe agencje celne, p. powyżej str. 185.

O d p r a w a w a r u n k o w a następuje, gdy towar przywieziony ma być wywieziony a wywieziony sprowadzony spowrotem do kraju. Następuje to w przypadkach, przepisami celnymi przewidzianych, na zasadzie pozwolenia władz celnych. Urząd celny wymierza wówczas należności według zasad, obowiązujących przy odprawie ostatecznej. Należności te winny być tylko zabezpieczone. Zobowiązany na razie wolny jest od ich uiszczenia; winien je uiścić z karami za zwłokę dopiero, gdy towary przywiezione i warunkowo odprawione nie zostały, po upływie ustalonego czasu, spowrotem wywiezione lub odwrotnie (pr. cel. art. 49 i 56).

S t o s o w a n a być może ta odprawa do towarów, przeznaczonych na wystawy, targi itd., do czasowego użycia, doświadczenia, wypróbowania, naśladownictwa; do wzorów i próbek agentów handlowych, do opakowań, środków przewozowych, zwierząt pociagowych, rozplodowych, wypasowych, wyścigowych. Nadto stosowana może być odprawa warunkowa: w ruchu podróжным i w małym ruchu granicznym; wreszcie za zezwoleniem MS i pod warunkami przez niego ustalonymi w o b r o c i e u s z l a c h e t n i a j ą c y m. Taki obrót nazywa się czynnym, gdy towary przywiezione poddane są obróbce, przeróbce, albo użyciu przy wyrobie towarów eksportowych pod kontrolą celną; biernym zaś, gdy towary wywiezione są za granicę i tam poddane wyższemu wykończeniu, które nie może nastąpić w kraju albo wypróbowane mają być tam nowe procesy fabrykacyjne lub nowe wzory, a następnie towary są z powrotem przywiezione do kraju. W końcu może być ta odprawa stosowana w o b r o c i e r e p a r a c y j n y m czynnym lub biernym i w i n n y c h p r z y p a d k a c h, określonych przez MS (pr. cel. art. 50—55 i 57), przy przewozie osób i towarów d o r o ż k a m i s a m o c h o d o w y m i i samochodami ciężarowymi (OMS z 18.6.1936 DU:17:539). Środki przewozowe oraz zwierzęta wierzchowe, zaprzęgowe i juczne mogą również ulec warunkowej odprawie. — G w a r a n c j a b a n k o w a udzielona na zabezpieczenie, p. Zarz. MS z 2.10.1935 DU:30:673.

O d p r a w ą p r z e k a z o w ą nazywa prawo celne przesłanie towarów celnych z jednego do drugiego urzędu celnego do dalszej czynności urzędowej.

Jeżeli przewozu dokonuje za zezwoleniem MS publiczne przedsiębiorstwo przewozowe i odpowiada za należności celne, które wymierza urząd odbiorczy, wówczas nadawczy urząd celny wystawia list przekazowy. Jeżeli przewozu dokonuje przedsiębiorstwo przewozowe niepubliczne, wówczas urząd nadawczy wymierza cło, które strona winna zabezpieczyć i wydaje list konwojowy. Przy przewozie towaru z Polski do Polski przez obcy obszar, albo z jednego portu krajowego do drugiego, nie wymierza się należności celnych, a towar przekazany jest za listem przejściowym (pr. cel. art. 58—61).

Z ł o ż e n i e n a s k ł a d towarów przywiezionych następuje na żądanie strony przy zgłoszeniu; bez odprawy i bez uiszczenia należności celnych (pr. cel. art. 36 i 62—71). W pewnych przypadkach złożenie następuje z urzędu (pr. cel. art. 64).

P r a w a s t r o n y: może ona złożone towary doglądać, czy się nie popsuli, stosować odpowiednie środki, przepakowywać, dzielić, czyścić, pobierać próbki, poddawać obróbce pod kontrolą itd. Okres składowy może trwać do trzech lat i może być przedłużony. Do odprawy lub do wywozu za granicę potrzeba ponownego zgłoszenia, po czym następuje odprawa z wymiarem cła przy uwzględnieniu odrębnych przepisów o stosowaniu stawek i przepisów celnych pod względem czasu (pr. cel. art. 69 i 116). Towary znajdujące się przez cały czas pod zamknięciem celnym, a niepodjęte w określonym czasokresie sprzedaje urząd celny na pokrycie wymierzonych przed sprzedażą należności (pr. cel. art. 66 i 69).

U d o g o d n i e n i e dla importerów polega w tym, że zakupiwszy towar nie muszą go zaraz lub w całości i naraz oclić i związać swoje środki w zapłaconych należnościach celnych; nadto, że mogą towarem złożonym na składzie rozporządzać przez indos formularza z potwierdzeniem zgłoszenia i złożenia na skład.

S k ł a d y c e l n e publiczne (o magazynach celnych p. wyżej) utrzymują albo władze celne (składy urzędowe) albo przedsiębiorstwa państwowe za zgodą MS, albo związki samorządowe, zrzeszenia i przedsiębiorstwa prywatne z koncesją Ministra Skarbu. Nie mogą odmówić przyjęcia towarów celnych w granicach swojej pojemności (pr. cel. art. 63). Również dla prywatnych składów celnych (do przechowywania własnych towarów celnych) potrzebna jest koncesja.

T a r y f ę o p l a t zatwierdza MS. Potwierdzenia o zgłoszeniu na skład, wydane przez urząd celny i poświadczone przez publiczny skład celny, mogą być zaopatrzone w indos, który uprawnia do r o z p o r z ą d z e n i a t o w a r e m. Szereg przepisów i regulaminy normują wzajemne prawa i obowiązki osób składających i przedsiębiorcy, oraz obowiązki i odpowiedzialność tego ostatniego. (Statystyka, p. Doskocz w Kwartalniku Stat. 1931:3).

W o l n e s k ł a d y c e l n e do przechowywania nieoclonionych zagranicznych towarów otwierane i prowadzone są na podstawie koncesji Mi-

nistra Skarbu, wydawanej w porozumieniu z MPH i MRRR (ust. z 31.7.1924 DURP: 80:777 art. 7 lit. f, RPRP z 28.12.1924 DURP: 114:1020). Pewne towary mogą być rewidowane w wolnych składach (RMS z 10.10.1933 DU: 30:262).

Znakowanie towaru przywozowego (plomba celna lub banderola) i utrzymywanie go w ewidencji może u określonych towarów nastąpić przed wydaniem ich do obrotu dla odróżnienia ich od krajowych.

Obowiązek ten władne jest wprowadzić MS na to, by przemyt tymi towarami można łatwiej wykryć. — Zobowiązany do tej ewidencji jest importujący te towary celem ich zbytu (pr. cel. art. 34). — Znakowanie może być nakazane bez ograniczenia (pr. cel. art. 47).

Wymiar należności celnych następuje na podstawie wyniku rewizji stosownie do ustalonej dla towaru pozycji taryfy oraz stwierdzonej ilości (pr. cel. art. 43) z uwzględnieniem ulg, zawartych w przepisach polskich i w umowach z państwem pochodzenia towaru. Wymiar podawany jest stronie na piśmie.

Dodatkowy wymiar po zakończeniu tego postępowania jest niedopuszczalny. — **Sprostowanie** wymiaru może nastąpić tylko wyjątkowo, z powodu oczywistej omyłki, w przypadkach w prawie celnym przewidzianych. — Powstałe wskutek sprostowania **niedobory celne** uiszcza strona w dniach 30 po doręczeniu jej wezwania płatniczego z odsetkami od niedobranej sumy, ustalonymi przez MS (RW § 211, OMS z 11.2.1937 DU: 5:146); za niedobory odpowiedzialny jest agent lub publiczna agencja celna (pr. cel. art. 121). — Niedoborów celnych nie ma prawa żądać Skarb, gdy towar został już wydany, p. Królikowski w głosie do OPA 1937:1653.

Stawki obowiązujące w dniu zgłoszenia stosuje się, jeżeli uiszczenie następuje w dniach 14 od daty sporządzenia wyniku rewizji, po tym stosuje się stawki z dnia uiszczenia. Tak samo przy odprawie z urzędu (pr. cel. art. 46, RW ustęp 6).

Przesyłki pocztowe, zawierające towar przywożony z zagranicy, cli podurząd celny, czynny przy urzędzie pocztowym, a wymierzone cło ściąga urząd pocztowy przy doręczaniu (pr. cel. art. 46, RW § 14, OMS z 15.5.1935 DU: 4:339).

Zażalenie od taryfikacji tj. od postanowień urzędu celnego w sprawie stosowania taryfy wnosi się do urzędu celnego, który decyzję wydał. Czasokres do wniesienia: 30 dni od doręczenia decyzji. Przed wydaniem towaru może je urząd uwzględnić, w razie przeciwnym przedkłada je MS do rozstrzygnięcia.

Komisja taryfowa przy urzędzie celnym, złożona z 2 urzędników i naczelnika urzędu jako przewodniczącego, rozstrzyga sprzeciw

strony od taryfikacji, dokonanej przez urzędnika. W razie rozbieżności zdań rozstrzyga głos naczelnika. Strona niezadowolona z rozstrzygnięcia sprzeciwu swego przez Komisję ma prawo wnieść zażalenie.

Sprzeciw strony, że nie zgadza się z wynikiem rewizji, jej oświadczenie jak winien być towar otaryfowany i pobranie próbek przez urząd celny przed wydaniem towaru do wolnego obrotu powinny wyprzedzać wniesienia zażalenia p. pr. cel. art. 130 i 131, RW § 42 ustęp 5, 6 i 227.

Tożsamość towaru po jego podjęciu może być udowodniona i innymi środkami dowodowymi, wówczas jednak MS może lecz nie musi rozpatrzyć zażalenia, p. pr. cel. art. 131 i OPA 1937:1783 z głosem Królikowskiego.

Zażalenie od postanowień i zarządzeń w sprawie stosowania przepisów winno być wniesione również w dniach 30 od daty doręczenia decyzji. Wnosi się je do władzy, która wydała orzeczenie; rozstrzyga je Minister Skarbu, chyba, że chodzi o orzeczenie urzędu celnego a Minister rozstrzyganie zażaleń przekazał Dyrekcji Cel (pr. cel. art. 130 i 131).

Od ostatecznych, w toku instancji zapadłych decyzji Ministra Skarbu lub Dyrekcji Cel przysługuje stronie prawo skargi do NTA na podstawie ogólnych zasad.

Droga sądowa jest w tych sprawach niedopuszczalna (pr. cel. art. 130, p. str. 169).

Przywrócenie terminu lub okresu niezachowanego następuje ze względów słuszności przez władzę powołaną do rozstrzygnięcia zażalenia (art. 132). Tok postępowania przy wnoszeniu i rozstrzyganiu zażaleń ustala Minister Skarbu drogą rozporządzenia. P. OMS z 15.12.1936 DU: 34:1025. — **Uwzględnienie zażalenia** przez władzę I instancji, gdy towar nie został wydany, p. OMS z 15.12.1936 DU: 34:1025. — **Nadzór**, wykonywany przez MS w sprawach taryfikacji wskutek zażalenia strony i w trybie nadzoru wydawane orzeczenia informacyjne, p. RW § 232 i OMS z 23.12.1935 DU: 36:837. — **Analogiczne stosowanie zasad OP i zasad RPRP** z 22.3.1928 DURP 36:341 w postępowaniu jest dopuszczalne, p. podatki rozdz. 1. — **Prawomocność** wymiaru, p. podatki rozdz. 1 p. 12.

Uiszczenie cła z dodatkowymi należnościami winno nastąpić do 14 dni po ustaleniu wyniku rewizji. W razie wniesienia zażalenia, do 14 dni po prawomocności orzeczenia (pr. cel. art. 116).

Rachunkowo-kasowe przepisy dla władz i urzędów celnych p. załącznik do Zarz. MS z 26.2.1937 DU: 6:176.

W walucie polskiej winno być uiszczane cło, tj. w bilkach Banku Polskiego i w monetach zdawkowych (pr. cel. art. 16, przep. wyk. § 7). — Także na obszarze **Gdańska** (RMS z 9.8.1935 DURP: 59:385). — MS może zarządzić pobieranie w **złocie** lub w monetach zagranicznych; o ile w tym przypadku uiszczane jest w walucie polskiej

wówczas może MS zarządzić dopłatę agia do uiszczanego cła. — Również może MS zezwolić na przyjmowanie czeków kasowych oznaczonych banków.

Uiszczenie następuje w kasie urzędu, który przeprowadził rewizję, chyba że towar na żądanie strony zostanie celem uiszczenia cła przekazany do innego urzędu celnego lub do wolnego składu. — Ułgi w uiszczeniu mają władze, urzędy i przedsiębiorstwa państwowe (pr. cel. art. 119); agencje celne Polskich Kolei Państwowych p. Zarz. MS z 15. 12.1936 DU: 34:1010. — Odsetki z włoki w wysokości 12% rocznie płaci się jedynie w przypadku warunkowej odprawy przywiezionego lub wywiezionego towaru i niedokonania w przepisany terminie wywozu lub przywozu (pr. cel. art. 117 i RW § 209). — Kredyt celny za odsetkami i za zabezpieczeniem p. pr. cel. art. 120.

Nieuiszczenie należności celnych w przepisany wyżej terminie pociąga za sobą w zasadzie sprzedaż towaru drogą publicznego przetargu przez urząd celny, przedsiębiorstwo przewozowe lub składowe. Zasady zawiera prawo celne. Z uzyskanej ceny pokrywa się wszystkie należności celne i należności zakładów przewozowych krajowych i zagranicznych.

Nadwyżkę uzyskaną wypłaca się uprawnionemu, o ile się zgłosi najdalej do 3 lat, potem przechodzi ona na własność Państwa. Również na własność Państwa przechodzi towar, gdy i przy drugim przetargu nie został sprzedany (pr. cel. art. 118, 125 do 129).

Przedawnienie roszczeń Skarbu o uiszczenie niedoborów i należności celnych oraz roszczeń stron o zwrot nadmiernie uiszczonych należności celnych następuje po roku. Termin, od którego biegnie przedawnienie, zależy od rodzaju roszczenia, tj. od wydania towaru, od jego wywozu za granicę, od uprawomocnienia się orzeczenia karnego, itd. (pr. cel. art. 123).

Niedobory celne p. wyżej str. 188.

Należnością celną są tylko należności z tytułu cła, a nie z tytułu opłat za stałą kontrolę nad urzędowymi składami. P. OPA 1937:1784.

Przerywa przedawnienie każda czynność władzy podjęta celem ściągnięcia należności i podana do wiadomości strony (pr. cel. art. 123, p. nadto wyjaśniający a wątpliwy OMS z 25.4.1935 DU:12:299). Od daty tej czynności liczy się okres na nowo. Przerywa przedawnienie dla strony złożenie przez nią wniosku o sprostowanie wyniku rewizji (OMS z 5.12.1925 DU:34:789).

Wydanie towaru następuje dopiero po uiszczeniu cła.

Rzeczowa odpowiedzialność towaru za ciężące na nim należności celne istnieje bez względu na prawa osób prywatnych do tego towaru. W razie nieuiszczenia tych należności i publicznej licytacji towaru przeprowadzonej przez urząd celny, idzie uzyskana cena kupna przed

innymi obciążeniami i przywilejami (nawet podatkami) na zaspokojenie należności celnych (pr. cel. art. 21).

10. Naruszenie przepisów o należnościach celnych i obrocie towarowym z zagranicą karane jest stosownie do prawa karnego skarbowego z 3.11.1936 DURP:84:581 i RMS i Spr z 1.7.1937 DURP:51:398.

W szczególności podlega karze: uszczuplenie należności celnych, naruszenie zakazu przywozu, wywozu i przewozu, naruszenie przepisów statystycznych, zgłoszenie ilości i jakości towaru niezgodne z następną rewizją, ominięcie kontroli skarbowej i naruszenie innych przepisów reglamentacyjnych, dla przywozu wydanych (Pks art. 44 — 54). Nadto podlega karze przywóz towarów z Gdańska z naruszeniem przepisów o obrocie towarowym z Gdańskiem (Pks art. 200 — 207).

Przemysłnictwo karane jest nadto na podstawie RPRP z 23. 12.1927 DURP 1937:11:83 o granicach Państwa.

Zwalczanie przemysłnictwa towarów alkoholowych uregulowane zostało osobną międzynarodową konwencją, zawartą między państwami bałtyckimi w Helsingforsie dnia 19.8.1925 (DURP 1927:62:543 i 75:656).

11. Wpływy z ceł zabezpieczają spłatę procentu i kapitału pożyczki stabilizacyjnej (p. t. I).

W tym celu Dyrekcje ceł przelewają 3 razy na miesiąc w odstępach dekadowych wpływy z ceł razem z wpływami ubocznymi po uwzględnieniu zwrotów ceł z PKO na zablokowany rachunek agentów fiskalnych pożyczki w Banku Polskim. Agenci, obecnie w ich imieniu Bank Polski, dopiero wtedy zwalniają te wpływy do dyspozycji Rządu Polskiego, gdy w Nowym Jorku już są fundusze na pokrycie obsługi pożyczki w następnym miesiącu. Sposób postępowania unormowany jest w umowie pożyczkowej (Dewey, Sprawozdanie 1930:12:55 i OMS z 1.4.1937 DU:8:290).

Cłem fiskalnym w Polsce jest jedynie cło, nakładane na herbatę, kawę, kakao, ryż i korzenie. Wartość przywozu tych towarów wynosiła w roku 1936: 30.9 mln zł, obciążenie cłem 36.6 zł, tj 119% wartości tego przywozu. Jest wątpliwe, czy cło można jeszcze nazwać fiskalnym (tj pozbawionym celu wychowawczego lub innego a mającym tylko powiększenie wpływów skarbowych na oku), albowiem i ten import jest obecnie w związku z obowiązkiem kraju eksportującego przyjęcia pewnych eksportów z Polski.

AKCYZY.

1. Uwagi ogólne.

Źródła: Przepisy normujące poszczególne akcyzy. Nadto ust. z 3.11.1936 DURP:84:581 (prawo karne skarbowe).

Literatura: Wit. Grabowski, Podatki pośrednie, historia, 1931 (Odrodzona Skarbowość Polska). — Weinfeld, J. Krupa, Lemkin, Akcyzy w ENP, t. I, 1936. — Lemkin, Ustawa karna skarbową, 1937.

1. Przedmioty akcyz. 2. Zarząd akcyzami. 3. Patent akcyzowy. 4. Obowiązek akcyzowy i uiszczenie. 5. Dodatki. 6. Odsetki zwłoki. 7. Kredyt. 8. Wolne składy. 9. Umorzenie i zwrot. 10. Odpowiedzialność rzeczowa. 11. Przedawnienie. 12. Wymiar i egzekucja. 13. Weryfikacja. 14. Księgi kontroli. 15. Rachunkowość. 16. Stały dozór. 17. Gdańsk. 18. Śląsk. 19. Import. 20. Naruszenie przepisów.

Historia, władze, budżet, dochody, p. t. I.

RZECZYWISTE WPŁYWY Z AKCYZ

W mln zł	1929/30	1930/31	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37
Akcyzy	192.2	183.4	171.0	156.5	171.9	170.2	175.1	182.5
w tem								
patenty akcyzowe	4.2	3.9	3.2	2.6	2.1	1.7	1.7	1.8
cukier	127.0	119.7	114.8	104.2	121.9	125.6	123.7	133.5
piwo	15.3	12.9	11.0	10.0	7.9	8.2	8.0	8.2
napoje winne	4.4	3.6	2.3	1.7	2.0	2.0	2.1	2.1
drożdże	8.6	9.6	10.0	10.8	12.2	10.7	13.2	14.3
tłuszcze	—	—	—	—	—	—	2.6	2.2
kwas octowy	0.4	—	0.3	0.3	0.2	0.2	0.2	0.2
kwas węglowy	—	—	—	—	—	—	0.6	0.6
zapalniczki	0.1	0.1	0.1	0.0	0.2	0.1	0.0	0.0
oleje mineralne	27.9	30.7	27.7	25.5	24.1	20.9	22.8	19.5
odsetki, kary, koszty egzekucyjne	3.8	2.9	1.6	1.4	1.3	0.8	0.2	0.1
Na 100 zł. wpływu z danin skarbowych i monopolów wynosi wpływ z akcyz	7.3	8.1	9.2	9.8	10.8	10.7	10.5	9.9

Liczby od 1929/30 do 1934/35 według zamknięć, za 1935/36 według tymczasowych zamknięć, za 1936/37 według wykonania budżetu, ogłoszonego w Biuletynie MS. — Obejmują one również wpływy ze Śląska. —

Nie obejmują akcyz drogowych, które do 1935/36 wpływają do funduszu drogowego, a dopiero potem do dochodów MKom. — Dodatek nadzwyczajny 10% do akcyz nie jest tu wykazany, p. tablicę na str. 2, gdzie jest wykazany od wszystkich danin łącznie. Dodatek ten do akcyz wyłącznie wyniósł 1929/30: 19,8; 1930/31: 19,0; 1931/32: 17,6; 1932/33: 16,1; 1933/34: 17,6; 1934/35: 17,1; 1935/36: 12,3; 1936/37: 5,1 mln zł. — Wpływy z akcyzy od mięsa i od energii elektrycznej wykazane są wśród podatków, zaś wpływy z akcyzy od kart do gry od 1930/31 wśród opłat.

1. Obciążone akcyzą na rzecz Państwa są w Polsce następujące towary: cukier, cukier skrobiowy, piwo, napoje winne, drożdże, tłuszcze, mięso, kwas octowy, kwas węglowy, zapalniczki złote i srebrne, energia elektryczna, oleje mineralne; nadto pobierane są akcyzy w kilku formach przy sposobności używania dróg oraz od kart do gry.

Przepisy, normujące całokształt każdej akcyzy zawarte są w poszczególnych ustawach. Nie ma dotąd (1937) kodyfikacji, normującej jednolicie dla wszystkich akcyz postępowanie, właściwość rzeczową i miejscową władz itd., podobnie jak to uczyniła ordynacja podatkowa z 1934 dla podatków. Wyjątkiem w tym względzie jest obowiązujące dla wszystkich akcyz prawo karne skarbowe.

Analogiczne stosowanie zasad OP i zasad RPRP z 22.3.1928 DURP 36:341 o postępowaniu administracyjnym jest dopuszczalne, p. podatki rozdz. 1, p. 8.

Akcyza, pojęcie, p. Weinfeld w ENP. t. I, 1936, art. Akcyza i Daniny.

Nomenklatura urzędowa (w statystyce skarbowej, w budżecie, w zamknięciach, często w przepisach) nazywa akcyzę podatkiem pośrednim, czasami akcyzową opłatą. Akcyzę od kart do gry zalicza niewłaściwie do opłat, akcyzę od energii elektrycznej i od mięsa do podatków. Daniny drogowe są również akcyzami.

Akcyza od węgla (ust. niem. z 8.4.1917 RGBl. str. 340), obowiązująca w popruskiej części Górnego Śląska (RRM. z 26.4.1923 DURP:48:331), nie jest pobierana na podstawie (nielegalnego) RMS. i PH. z 9.8.1924 DURP 85:821. Naruszenie przepisów p. Pks art. 187 i 189.

Akcyza od bibulek do papierosów i gilsz (obwo-lutów) obowiązywała na obszarach b. zaboru pruskiego oraz okupacji niemieckiej w Królestwie i na Ziemiach wschodnich. Na każdym z tych obszarów na podstawie innych przepisów. P. Taylor, Prawo skarbowe, t. II (1920), str. 5, 26, 35; Druk Sejmu Ust. Nr. 3106.

Fundusz pracy uprawniony jest do poboru dodatków do akcyz od cukru i piwa oraz do poboru odrębnych akcyz od żarówek, gazu, widowisk, totalizatora (ust. z 16.3.1933 DURP:22:163).

2. Zarząd akcyzami należy do państwowej administracji skarbowej. Sprawują ten zarząd: urzędy akcyz i monopoli państwowych z pomocą Kontroli skarbowej, w drugiej instancji Izby Skarbowe; ogólny nadzór ma Ministerstwo i Minister Skarbu (RMS z 13.8.1931 DURP:77:613).

Droga sądowa, p. podatki rodz. 1, p. 3. — Pomoc zarządów gmin dla organów wykonawczych, p. tamże. — Pomoc administracji ogólnej, p. tamże. — Płatnik z mocy przepisów musi spełniać wiele czynności pomocniczych dla władz Skarbowych (prowadzenie ksiąg itd.).

Urzędy Skarbowe akcyz i monopolów państwowych (USAM) pod kierownictwem naczelnika wykonują nadzór nad produkującymi artykuły akcyzowo-monopolowe przedsiębiorstwami przemysłowymi i nad zakładami, sprzedającymi te artykuły; nadto wymierzają, pobierają i zabezpieczają akcyzy i należności monopolowe oraz orzekają jako pierwsze instancje w sprawach akcyzowych i monopolowych (RMS z 13.8.1931 DURP:77:613, § 89).

Kontrola skarbową (a właściwie jej urzędnicy) jest organem wykonawczym Urzędu skarbowego akcyz i monopolów państwowych (RMS z 16.12.1936 DURP:94:664). Zorganizowana jest Kontrola w rejonach kontrolne, które obejmują obszar jednego lub więcej powiatów. Na czele rejonu stoi kierownik podlegający naczelnikowi urzędu akcyz. Do Kontroli należy nadzór nad produkcją i obrotem artykułów akcyzowo-monopolowych (RMS z 16.12.1936 DURP:94:664), zapobieganie i zwalczanie przestępstw karno-skarbowych i wykonywanie innych czynności, zleconych przez władze przełożone. Urzędnicy kontroli skarbowej pozostający na stałych dozorach w przedsiębiorstwach akcyzowo-monopolowych (p. niżej p. 16) wchodzą w skład rejonu i podlegają kierownikowi rejonu, p. niezniesione dotąd RMS z 4.11.1927 DU:36:379.

Współpraca kontroli skarbowej z urzędami skarbowymi jest przewidziana. Polega ona na przeprowadzaniu lustracji przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, zbieraniu informacji do celów podatkowych, kontroli materiału stemplowego i kart do gry, kontroli akcyzy od uboju i energii elektrycznej, kontroli podatku dochodowego w przedsiębiorstwach akcyzowo-monopolowych (OMS z 8.9.1936 DURP:24:232). — Również przewidziane jest współdziałanie z organami przedsiębiorstw monopolowych (RMS z 16.12.1936 DURP:94:664). — Tak samo z Brygadami Ochrony Skarbowej, p. str. 7.

Umundurowanie, p. RMS z 20.1.1937 DURP:8:63. — Nagrody, p. OMS z 17.2.1937 DU:5:160.

Izby Skarbowe są drugą instancją w sprawach akcyzowo-monopolowych (RMS z 13.8.1931 DURP:77:613 § 35 — 40 oraz RPRP z 25.12.1934 DURP:110:976). Nadzorują one urzędy akcyz i kontrolę skarbową, orzekają w drugiej instancji w sprawach akcyzowych i monopolowych, nadto w sprawach karnych, nadzorują pobór i ściąganie, udzielają kredytów i prowadzą ich ewidencję, udzielają rat, umarzają do określonej kwoty itd.

Minister Skarbu posiada uprawnienia w dziale akcyz i monopolów państwowych na podstawie ustawy z 31.7.1919 DPPP:

65:391 w brzmieniu art. 31 RPRP z 28.12.1934 DURP:110:976 i wykonuje je za pośrednictwem Departamentu akcyz i monopolów państwowych, Dyrekcji Monopolów oraz Wydziału karnego.

3. Patent akcyzowy (zwany w przepisach także akcyzową opłatą patentową, opłatą od patentu lub opłatą od zakładów sprzedaży) jest specjalnym, z ustawodawstwa rosyjskiego przejętym rodzajem podatku przemysłowego, opłacanym obok ogólnego świadectwa przemysłowego. Podlegają tej daninie zakłady wyrobu i przerobu spirytusu oraz wina (gorzelnie, rektyfikacje, fabryki wódek, octu, drożdży, lakieru, politory, perfum, zakłady denaturacyjne, wytwórnie), wolne składy napojów winnych a nadto zakłady sprzedaży napojów alkoholowych (restauracje, cukiernie, winiarnie, piwiarnie, hurtowe składy piwa i napojów winnych, karczmy, domy zajezdne, bufety itd.). Wysokość opłaty patentowej normuje specjalna taryfa zależnie od rodzaju przedsiębiorstwa, rodzaju sprzedawanego napoju, sposobu sprzedaży (w naczyniach zamkniętych, wyszynk), ilości zatrudnionego personelu, ilości wytworzonego lub przerobionego spirytusu, a przy zakładach sprzedaży zależnie od siedziby w jednej z trzech klas miejscowości. Patent jest płatny rocznie, dla zakładów sprzedaży półrocznie, zgóry, pod rygorem zamknięcia lub unieruchomienia zakładu oraz kar z art. 189 i 190 Pks. Należność uiszcza zobowiązany w kasie Urzędu Skarbowego na podstawie deklaracji. Nad uiszczeniem czuwa Urząd akcyz i Kontrola skarbową. Istnienie tych patentów wobec istnienia i rozbudowania świadectw przemysłowych jest anachronizmem, komplikującym administrację i w dodatku przynoszącym małe wpływy.

Wysokość unormowana jest RPRP z 11.7.1932 DURP:63:586, art. 62, RMS z 18.12.1933 DURP:100:766 i ust. z 22.10.1931 DURP:99:763. Nadto ma Minister Skarbu prawo wprowadzania zmian w tej taryfie w ograniczonej mierze (RPRP z 24.10.1934 DURP:96:863). RMS z 6.12.1935 DURP:291:579 zwalnia od patentu zakłady sprzedaży w miejscowościach do 3000 mieszkańców na rok 1936; na następny rok zostało ponowione (RMS z 22.12.1936 DURP:93:652).

Charakter prawny patentu akcyzowego określony jest w RMS z 5.10.1931 DU:29:409 jako danina specjalna, nie będąca akcyzą. Bliżej MS. nie wyjaśnia tego charakteru. W razie nieuiszczenia w terminie podlega zwłoka ukaraniu (Pks art. 189 n.). Natomiast nie należy pobierać odsetek za zwłokę z RMS z 24.12.1923 DURP:137:1148.

Fabryki gilsz do papierosów opłacają specjalny patent akcyzowy na podstawie RMS z 24.12.1923 DU 1924:2:77. Jest on pozostałością niemieckiej akcyzy od bibulek (obwolutów).

Dodatkowy patent akcyzowy od ilości spirytusu, wyrobionego lub przerobionego ponad określoną w taryfie normę, płacą ponadto zakłady wyrobu i przerobu spirytusu (RPRP z 11.7.1932 DURP:63:586, art. 62).

D o d a t e k do patentu na rzecz związków komunalnych jest dopuszczalny w granicach 100 procent przy wyrobie, 200 procent przy sprzedaży (ust. z 11.8.1923 DURP 1936:62:454, art. 11). P. nadto tom III.

N a r u s z e n i a przepisów (nieuiszczenie, uiszczenie po terminie, inne naruszenia) karane są jako przestępstwa, p. Pks art. 189 i 190.

P r z e d a w n i e n i e p. OPA 1935:1118.

Patenty akcyzowe od cukrowni i od wyrobu napojów winnych, p. niżej rozdz. 2 i 5, od drożdżowni p. str. 220.

4. O b o w i ą z e k a k c y z o w y powstaje z chwilą wypuszczenia przedmiotu obciążonego akcyzą z wytwórni lub wolnego składu do obrotu wewnętrznego.

W y j ą t e k od tej zasady uiszczania stanowi akcyza od piwa, która jest płatna w dniu 7 i 22 każdego miesiąca. Również kredyt akcyzowy tworzy wyłom w powyższej zasadzie (p. niżej p. 7).

W y w ó z p o d w ę z ł e m a k c y z y z wytwórni lub wolnego składu jest dalszym wyjątkiem od wspomnianej zasady. Taki wywóz ma miejsce, gdy przedmiot akcyzy jest przewożony z wytwórni do wolnego składu, do Gdańska lub za granicę, nadto w obrębie Państwa do dalszego przerobu. W tych przypadkach ciąży nieuiszczona i niezakredytowana akcyza z mocy wyraźnego przepisu na przedmiocie akcyzy aż do chwili, kiedy Kontrola Skarbowa stwierdzi, że przedmiot akcyzy nadszedł w całości do miejsca przeznaczenia. Za braki (ubytki) do tej chwili obowiązuje odpowiedzialność akcyzowa i karna. Tak samo znajdują się pod węzłem akcyzy towary akcyzowe, magazynowane w wytwórni lub w wolnym składzie z taką samą odpowiedzialnością za braki. (RMS wykonawcze z 17.4.1928 o cukrze, § 48, 57, 75, 79, 80; ust. z 22.10.1931 o napojach winnych, art. 16 i RMS wykonawcze z 24.5.1932, § 13, 14, 65 do 70; RMS wykonawcze z 13.10.1928 o olejach mineralnych, § 66, 74, 83, 85; nadto w dziedzinie monopolów: RMS wykonawcze z 10.9.1932 o monopolu spirytusowym, § 301).

B r a k i, z a n i k i, u b y t k i p. t. III, monopol spirytusowy.

P r z e d p o w s t a n i e m o b o w i ą z k u akcyzowego pozostają przedmioty, podlegające akcyzie a magazynowane w wytwórni pod ścisłą kontrolą; w razie stwierdzenia przy rewizji ubytków, przekraczających dozwolone zaniki, wytwórca obowiązany jest do uiszczenia akcyzy mimo, że przedmioty te nie zostały wypuszczone do wolnego obrotu.

U i s z c z e n i e akcyzy winno nastąpić przed wypuszczeniem towaru do wolnego obrotu.

R a z e m z c ł e m uiszcza się akcyzę przy odprawie sprowadzonego z zagranicy towaru obciążonego akcyzą i wymierzeniu od niego cła; przy sprowadzeniu go z Gdańska po odprawie przekazowej w odbiorczym urzędzie celnym przekazowym. P. niżej rozdział 17 i 19.

S p o s ó b u i s z c z e n i a p. poszczególne akcyzy, rozdział 2 do 15.

5. N a d z w y c z a j n y d o d a t e k, w wysokości 10% od podstawowej akcyzy, pobierany jest na rzecz Państwa od r. 1926.

P. ust. z 26.3.1935 DURP:22:127 i nieaktualne już RMS z 30.3.1935 DURP:23:155.

N i e p o d l e g a temu dodatkowi: na podstawie ust. z 26.3.1935 DURP:22:127, art. 2 akcyza od cukru skrobiowego, akcyza od cukru i dodatków do akcyzy od cukru w głowach, kostkach i kawałkach, akcyza od energii elektrycznej i od mięsa; dalej akcyza od tłuszczów (ust. z 26.3.1935 DURP:22:130, art. 6) oraz akcyza od kart do gry (ust. z 18.3.1931 DURP:27:172, art. 10).

K o m u n a l n e d o d a t k i na rzecz związków samorządowych określone są w procentach od akcyzy pobieranej na rzecz Państwa.

W y s o k o ś ć tego dodatku komunalnego wynosi 30% akcyzy od piwa i napojów winnych, 15% akcyzy od kwasu octowego, od drożdży, od cukru skrobiowego, od tłuszczów i od zapalniczek złotych i srebrnych oraz do 25% akcyzy od energii elektrycznej. Akcyza od wszelkiego cukru, olejów mineralnych i kart do gry nie podlega temu dodatkowi (ust. z 11.8.1923 DURP 1936:62:454, art. 10, ust. z 18.3.1931 DURP:27:171, art. 10, ust. z 17.12.1931 DURP:112:880, art. 1, ust. z 26.3.1935 DURP:22:130, art. 6). Do podstawy obliczenia nie wlicza się dodatku nadzwyczajnego, p. t. III.

6. O d s e t k i od nieuiszczonych w terminie akcyz wynoszą 0,75% miesięcznie. W razie rozłożenia zaległości na raty lub odroczenia spłaty pobierane są odsetki ulgowe w wysokości 0,4% miesięcznie. Nie pobiera się odsetek od zaległości, nieprzekraczającej z dodatkami 10 zł.

P. ust. z 18.3.1935 DURP 1936:8:88.

7. K r e d y t a k c y z o w y otrzymują producenci i zakłady sprzedaży w granicach, określonych odrębnie dla poszczególnych akcyz. Kredyt ten musi być zabezpieczony hipoteką, papierami wartościowymi, gwarancją bankową, nadto przy cukrze zastawem na cukrze lub na cukrowni z maszynami. Raty kredytowanej akcyzy winny być punktualnie spłacane pod rygorem natychmiastowego ściągnięcia całego kredytu z odsetkami zwłoki. Oprocentowanie kredytu wynosi przy cukrze 2 procent pozatem 6 procent rocznie.

U z a s a d n i e n i e tego udogodnienia leży w istocie akcyzy. Obciążony bowiem akcyzą jest konsument, producent zaś przedmiotu obciążonego lub sprzedawca tylko ją zaliczają Skarbowi, a potem ją ściągają od konsumenta równocześnie z ceną kupna. Producenci zatem i kupcy są tylko pośrednikami przy ściągnięciu akcyzy.

N i e j e s t p r z e w i d z i a n y kredyt dla akcyz od kart do gry, zapalniczek, energii elektrycznej i mięsa. Kredyt dla akcyzy od materiałów pędnych poza olejami mineralnymi p. RMKom. i S. z 12.5.1933 DURP:

52:397, § 22. — Kredyt dla cukru skrobiowego p. OMS z 29.4.1935 DU: 12:310. — Zawieszenie udzielania kredytu cukrowniom p. OMS z 8.9.1934 Cz. Sk. 1934:10.

Właściwe do przyznania kredytów są urzędy akcyz do 5000 zł.; ponad tę kwotę Izby Skarbowe (RMS z 13.8.1931 DURP: 77:613, § 40, RMS z 22.12.1931 DURP: 113, § 24 u. 2 o piwie).

8. Wolne składy cukru, napojów winnych i olejów mineralnych wymagają koncesji Ministerstwa Skarbu. Podlegają one weryfikacji (p. niżej p. 13) i pozostają pod nadzorem kontroli skarbowej. Przedmioty obciążone akcyzą mogą być w nich magazynowane bez uiszczenia akcyzy. Staje się ona płatną dopiero z chwilą wywiezienia towaru z wolnego składu do obrotu wewnątrz Państwa, nie jest ona płatną przy wywiezieniu towaru zagranicę.

W szczególności: cukier p. RPRP z 13.9.1927, art. 17, tam pojęcie wolnego składu, napoje winne p. ust. z 22.10.1931, art. 7, oleje mineralne p. RPRP z 7.3.1928, art. 18.

9. Umorzenie akcyzy nie jest w zasadzie dopuszczalne. Dopuszczalne jest w przypadkach szczegółowo przewidzianych (z powodu nieściągalności zakredytowanej akcyzy, z powodu zniszczenia towaru wskutek siły wyższej).

P. przepisy o poszczególnych akcyzach, a właściwość do umorzenia Urzędów akcyz i Izby Skarbowych p. RMS z 13.8.1931 DURP: 77:613, § 59 i 40.

10. Odpowiedzialność za akcyzę ponosi wytwórca albo importer, a nadto odpowiada za nią sam przedmiot obciążony. Ta ostatnia, rzeczowa odpowiedzialność ułatwia Skarbowi ściąganie swojej należności. W razie egzekucyjnej sprzedaży przedmiotu obciążonego z uzyskanej ceny pokrywaną jest przedewszystkiem ciężąca na przedmiocie akcyza.

W szczególności odpowiada: cukier p. RPRP z 13.9.1927, art. 10, piwo p. ust. z 22.10.1931, art. 4, napoje winne p. ust. z 22.10.1931, art. 8, ustęp 2, oleje mineralne p. RPRP z 7.3.1928, art. 5, cukier skrobiowy p. ust. z 18.3.1935 art. 7, kwas węglowy p. ust. z 18.3.1935, art. 7, tłuszcze p. ust. z 26.3.1935, art. 8, karty do gry p. ust. z 18.1931, art. 4, ustęp 2. Nieprzewidziana jest wyraźnie odpowiedzialność rzeczowa przy drożdżach, kwasie octowym i zapalniczkach ze złota i srebra, mimo to art. 796 kpc. zastrzega przy podziale ceny kupna kolejność dla zalegających akcyz na drugim miejscu po kosztach.

11. Przedawnienie prawa wymiaru i prawa ściągania wymierzonej już akcyzy następuje w ciągu 10 lat, licząc od dnia po-

wstania obowiązku akcyzowego; przy akcyzie od cukru skrobiowego, tłuszczów, kwasu węglowego i od energii elektrycznej w ciągu lat 5. Nie ma na to wpływu, czy wymiar został dokonany, czy też miało miejsce zatajenie obowiązku. Bieg przedawnienia przerywa każda urzędowa czynność, podjęta przez właściwą władzę skarbową przeciw zobowiązanemu celem ściągnięcia akcyzy. Zwrotu nienależnie uiszczonej akcyzy może płatnik dochodzić w ciągu roku od dnia uiszczenia.

Właściwą do wydania orzeczenia w I instancji jest Izba Skarbowa, p. RMS z 13.8.1931 DURP: 77:613, § 38.

W szczególności: cukier p. RPRP z 13.9.1927, art. 13; piwo p. ust. z 22.10.1931, art. 9; napoje winne p. ust. z 22.10.1931, art. 9; oleje mineralne p. RPRP z 7.3.1928, art. 8; drożdże i kwas octowy p. RPRP z 11.7.1932, art. 17; cukier skrobiowy p. ust. z 18.3.1935, art. 8; kwas węglowy p. ust. z 18.3.1935, art. 8; tłuszcze p. ust. z 26.3.1935, art. 9.

Nie ulegają przedawnieniu akcyza od kart do gry, od zapalniczek ze złota i srebra i od mięsa.

12. Wymiar akcyz należy do urzędów skarbowych akcyz i monopolów państwowych. One wyłącznie są powołane do wydawania wszelkich orzeczeń w sprawach akcyz od towarów, wyrabianych w kraju. Przy imporcie z zagranicy oraz z Gdańska właściwe są do wymiaru urzędy celne. Od tych orzeczeń przysługuje interesowanym odwołanie w ciągu dni 14-tu do Izby Skarbowej, która rozstrzyga ostatecznie w administracyjnym toku instancji (RMS z 13.8.1931 DURP: 77:613, § 59 i 38 p. nadto p. 17 i 19).

Przepisy o postępowaniu dla wszystkich akcyz nie istnieją. Takie ogólne przepisy istnieją w dziedzinie podatków (OP z 15.3.1934) i w dziedzinie administracji (RPRP z 22.3.1928 DURP: 36:341), winny one być analogicznie zastosowane; również ogólne zasady, wypowiedziane przez NTA przy sposobności wydawania wyroków (p. t. I i wyżej podatki, rozdział 1, p. 8).

W szczególności zawierają m. i. przepisy o właściwości władz do wymiaru: cukier p. RPRP z 13.9.1927, art. 14, rozp. wyk. § 44; piwo p. rozp. wyk. § 2 i 22; napoje winne p. ust. z 22.10.1931, art. 4; oleje mineralne p. RPRP z 7.3.1928, art. 9, rozp. wyk. § 42; karty do gry p. ust. z 18.3.1931, art. 3, rozp. wyk. § 26 i 27; kwas octowy p. rozp. wyk. § 36 i 37; drożdże p. rozp. wyk. § 36 i 37; zapalniczki złote i srebrne p. ust. z 30.1.1931, art. 6, rozp. wyk. § 10; cukier skrobiowy p. ust. z 18.3.1935, art. 9, rozp. wyk. § 19; kwas węglowy p. ust. z 18.3.1935, art. 9, rozp. wyk. § 5 i 6; tłuszcze p. ust. z 26.3.1935 art. 10, rozp. wyk. § 8 i 9.

Przy kartach do gry wyjątkowo wymierzają akcyzę urzędy opłat stemplowych w Warszawie, Lwowie, Krakowie i Grodnie. Przy akcyzie od energii elektrycznej urząd podatków, przy akcyzie od mięsa zarządy gminne, a przy akcyzach drogowych urzędy wojewódzkie.

Egzekucja nieuiszczonych w terminie akcyz z majątku ruchomego należy do urzędów skarbowych. Zabezpieczenie na majątku nieruchomym przeprowadza urząd skarbowy akcyz i monopolów lub Izba Skarbowa, a egzekucja na nieruchomości następuje w drodze sądowej za pośrednictwem Prokuratury Generalnej.

Przy licytacji ruchomości i praw majątkowych, prowadzonej w toku egzekucji przez osoby trzecie, pokrywana jest przy podziale ceny licytacyjnej zaległość w akcyzie, należna od dłużnika za ostatnie dwa lata na drugim miejscu po kosztach samej egzekucji; przy licytacji nieruchomości na trzecim miejscu po kosztach samej egzekucji i po należnościach pracowników zatrudnionych w sprzedanej nieruchomości lub przedsiębiorstwie. Grzywny skarbowe z Pks i kary za zwłokę od akcyzy pokrywane są z uzyskanej ceny dopiero po zaspokojeniu wszystkich wierzytelności. Kpc. art. 796 do 800. P. wyżej podatki, rozdział 1, p. 23.

13. Weryfikacja (sprawdzanie, zatwierdzenie) zakładów i ich urządzeń, w których wytwarza się podlegające akcyzie towary, ułatwia kontrolę tych akcyz. Zmierza ona do tego, by władza skarbową była w szczegółach poinformowana o topografii i urządzeniach zakładu, o przyrządach, o maszynach, naczyniach i o procesie fabrykacyjnym. Znając te szczegóły, władza łatwiej skontroluje, czy urządzenie zakładu odpowiada obowiązującym w tej dziedzinie przepisom skarbowym, wydanym dla zabezpieczenia wymiaru i jego kontroli, czy dokonywany wymiar jest trafny co do wysokości i stawek oraz łatwiej wykryje nadużycia.

Do wybudowania i urządzenia zakładów produkcji nie potrzeba koncesji władz skarbowych (tylko zgody władz przemysłowo - budowlanych), wyjątkowo do zakładów produkcji drożdży, kwasu octowego i olei mineralnych potrzebna jest koncesja Ministra Skarbu. Uruchomienie dopiero może nastąpić za zgodą władz skarbowych po weryfikacji. W tym celu przed rozpoczęciem produkcji, na 8 do 30 dni przed uruchomieniem winien przedsiębiorca właściwemu urzędowi akcyz złożyć szczegółowy opis pomieszczenia, środków produkcji, rozkład oddziałów, postępowania technicznego wraz z odpowiednimi planami. Komisyjne sprawdzenie następuje w obecności przedsiębiorcy i ma na celu stwierdzenie, czy rzeczywisty stan jest zgodny z przedłożonymi opisami i planami i obowiązującymi przepisami skarbowymi. Protokół z tej czynności razem z planami i opisem przechowuje USAM, drugi egzemplarz przedsiębiorca w zakładzie. O zmianach w urządzeniu obowiązany jest przedsiębiorca uwiadomić władzę w oznaczonym przepisami terminie. Przy kartach do gry władzą I instancji właściwą do weryfikacji jest Urząd Opłat Stemplowych (ust. z 18.3.1931, art. 3, rozp. wyk. § 5 i 6).

W szczególności: cukier p. RPRP z 13.9.1927, art. 18, 19 i 20, rozp. wyk. § 59, 60, 61, 62 i 63; piwo p. ust. z 22.10.1931, art. 15, rozp. wyk. § 49 i 60; napoje winne p. ust. z 22.10.1931, art. 3, rozp. wyk.

§§ 34—46; oleje mineralne p. RPRP z 7.3.1928, art. 13, 14, 15 i 16, rozp. wyk. § 55—61; kwas octowy p. rozp. wyk. § 286—303; drożdże p. rozp. wyk. § 267—285, zapalniczki ze złota i srebra p. rozp. wyk. § 28 i 29; cukier skrobiowy p. ust. z 18.3.1935, art. 11, rozp. wyk. §§ 27—38; kwas węglowy p. ust. z 18.3.1935, art. 11, rozp. wyk. §§ 11—21; tłuszcze p. ust. z 26.3.1935, art. 12, rozp. wyk. §§ 13—23.

Zwolnienie od weryfikacji p. OMS z 15.6.1935 DU: 18:423.

14. Księgi kontroli, które zobowiązany jest prowadzić przedsiębiorca, są dalszym środkiem kontroli produkcji przez władzę skarbową. Wzór i rodzaj ksiąg jest ustalony przepisami.

W szczególności mają one zawierać: ilość surowców użytych do produkcji, ilość gotowych wyrobów, kwoty uiszczonej akcyzy, ilości wyrobu wywiezionego pod węzłem podatku do wolnych składów lub innych przedsiębiorstw do ewentualnej przeróbki, lub za granicę, ponadto wysokość użytego kredytu o ile przedsiębiorstwo korzysta z kredytu podatku spożywczego. Każda pozycja musi być poparta dowodami (fakturami, świadectwami przewozowymi, kwitami podatkowymi itp.), które winny być przechowywane w osobnych teczkach. Przedsiębiorca ma obowiązek sporządzania miesięcznych i rocznych zamknięć ksiąg kontroli i przysyłania obrachunków władzom skarbowym oraz przechowywania ksiąg z dowodami przez 10 lat (piwo, napoje winne, drożdże) lub 5 lat (cukier skrobiowy, kwas węglowy, tłuszcze, karty do gry). Do innych akcyz nie ma wyraźnych przepisów, co do przechowywania ksiąg.

W szczególności: cukier p. RPRP z 13.9.1927, art. 42, 43, rozp. wyk. §§ 82—86; piwo p. ust. z 22.10.1931, art. 15, rozp. wyk. § 16, 25, 28, 38 i 71; napoje winne p. ust. z 22.10.1931, art. 13, rozp. wyk. §§ 47—51; oleje mineralne p. RPRP z 7.3.1928, art. 28, rozp. wyk. § 105, 106 i 107; karty do gry p. ust. z 18.3.1931, art. 8, rozp. wyk. § 9; kwas octowy p. rozp. wyk. § 14; drożdże p. rozp. wyk. § 14; zapalniczki złote i srebrne p. ust. z 30.1.1931 art. 9, rozp. wyk. § 32, 33; cukier skrobiowy p. ust. z 18.3.1935, art. 11, rozp. wyk. §§ 56—61; kwas węglowy p. ust. z 18.3.1935, art. 11, rozp. wyk. §§ 37—42; tłuszcze p. ust. z 26.3.1935, art. 12, rozp. wyk. §§ 48—53.

15. Rachunkowość. Z końcem każdego miesiąca sporządza przedsiębiorca obrachunek w swoich poszczególnych ksiązkach. Odpisy ksiąg za ubiegły miesiąc winien on przedstawić Wydziałowi IV Izby Skarbowej. Wydział ten prowadzi ewidencję obrotu artykułów podległych akcyzie i artykułów monopolowych oraz ewidencję wpłat z tytułu akcyz i opłat monopolowych.

W szczególności prowadzi ten wydział: księgę główną przychodów budżetowych z akcyz i opłat monopolowych, podzieloną na poszczególne konta według działów, paragrafów i pozycji budżetu, a nadto księgi szczegółowe dla każdego konta księgi głównej, obejmujące obrót odnośnym produktem oraz przypadające należności z tytułu podatku lub opłat monopolowych (fabryki win, cukrownie, browary, gorzelnie, drożdżownie

itd.). Pozatem dla ewidencji pokredytowanych lub odroczonej należności akcyzowych lub monopolowych oraz dla ewidencji odsetek zwłoki prowadzi się osobny pamiętnik. — Urzędy akcyz i kasy Urzędów skarbowych nadsyłają Izbie Skarbowej odpowiednie wykazy i dowody, po czym nadesłany materiał podlega sprawdzeniu i kontowaniu w księdze głównej i księgach szczegółowych. — Na podstawie zamknięć księgi głównej i ksiąg szczegółowych sporządza Izba Skarbowa ogólne sprawozdanie miesięczne i przysyła je z wykazami szczegółowymi obrotów produkcyjnych, należności i wpłat Ministerstwu oraz Okręgowej Izbie Kontroli (RMS z 1.12.1923 DURP 1924:1:22).

16. Stały dozór pełni służbę w tych przedsiębiorstwach, które są ważne ze względu na wpływy skarbowe i w których ze względu na jakość przedmiotów zachodzi większa możliwość naruszeń przepisów. Do stałego czuwania nad przestrzeganiem przepisów przez przedsiębiorstwo delegowany jest jeden lub kilku urzędników Kontroli Skarbowej, którzy mieszkają w zakładzie. Przy zakładach produkujących cukier, oleje mineralne, drożdże, kwas octowy, kwas węglowy i tłuszcze wymagają przepisy wprowadzenia takiego dozoru. Przy zakładach produkujących piwo, napoje winne i miód sycony, taki dozór może być zarządzony przez władzę skarbową w razie ujawnienia nadużyć. Bez wiedzy i podpisu stałego dozoru nie może być wydana żadna ilość wyrobu poza obręb przedsiębiorstwa.

W szczególności: cukier p. RPRP z 13.9.1927, art. 27 i 29; piwo p. ust. z 22.10.1931, art. 16; napoje winne p. ust. z 22.10.1931, art. 14; oleje mineralne p. RPRP z 7.3.1928, art. 19 i 21; kwas octowy p. rozp. wyk. § 12; drożdże p. rozp. wyk. § 12; cukier skrobiowy p. ust. z 18.3.1935, art. 13; tłuszcze p. ust. z 26.3.1935, art. 14. — Co do kart do gry i zapalniczek ze złota i srebra brak postanowień. P. wyżej p. 2.

Mieszkania z opalem i światłem w obrębie zakładu lub w najbliższym otoczeniu, dostarcza powołanemu do stałego dozoru urzędnikowi bezpłatnie i obowiązkowo przedsiębiorca. W razie zastanowienia ruchu stały dozór ogranicza się do pomieszczeń, w których znajdują się produkty niewykończone oraz zamagazynowane.

17. Gdańsk nie ma dotąd jednolitych z Polską przepisów w dziedzinie akcyz i monopolu, mimo wyraźnej intencji traktatu wersalskiego i zawartych na jego podstawie umów z Gdańskiem. Akcyzy gdańskie są niższe od polskich, zwłaszcza od cukru i od wina, dlatego Polska musi się chronić przed przywozem. Ochronę tę wykonuje Straż graniczna i Kontrola Skarbowa. Do definitywnego uregulowania tego zagadnienia obowiązuje postępowanie przekazowe. Według niego przedmioty obciążone akcyzą lub przedmioty monopolu państwowego mogą być wprowadzone z jednego obszaru na drugi nie wprost, zwykłą drogą, lecz przez oznaczone urzędy celne lub akcy-

zowe (Gdynia, Tczew, Wejherowo). Te urzędy (przejściowe) obliczają akcyzę lub opłatę monopolową według ustalonych przez urząd wysyłający podstaw i stawek, obowiązujących w miejscu przeznaczenia; następnie „przekazują” towar do urzędu tego miejsca, dokąd towar jest przeznaczony, wydając towar wysyłającemu z obowiązkiem terminowego i nienaruszonego dostarczenia go urzędowi odbiorczemu na miejscu przeznaczenia. Ten ostatni dopiero pobiera należną akcyzę lub opłatę monopolową.

P. umowę paryską z 9.11.1920 DURP 1922:13:117, art. 17a i umowę warszawską z 24.10.1921 DURP 1922:16:139, art. 207.

Bez stosowania postępowania przekazowego wolno przewieźć z jednego obszaru do drugiego: 2 litry piwa, 1 litr wina, 25 cygar, 100 papierosów, 2 pudełka zapalek, 200 gr. drożdży, 250 gr. soli (OMS z 31.3.1922 DU:11:153, p. nadto RMS z 11.1.1930 DU:9:167).

18. Na Śląsku obowiązują przepisy akcyzowe te same co w całym Państwie z wyjątkami w akcyzach drogowych. P. t. III.

19. Sprowadzane z zagranicy przedmioty, które podlegają podług polskich przepisów akcyzie, opłacają również tę akcyzę, jednak według najwyższej stawki podatkowej, ustalonej dla danego przedmiotu. Akcyzę tę opłaca się równocześnie z cłem. Akcyza nie może być kredytowana. Wymiar i orzekanie o należności i wysokości należy do właściwości urzędów celnych, odprawiających towar.

W szczególności: cukier p. rozp. wyk. § 3 i 44; piwo p. rozp. wyk. § 12 i 13 i OMS z 13.10.1936 DU:29:863; napoje winne p. ust. z 22.10.1931, art. 4 i OMS z 13.10.1936 DU:29:863; oleje mineralne p. RPRP z 7.3.1928, art. 4 i 6, rozp. wyk. § 34 i 42; karty do gry p. ust. z 18.3.1931, art. 3, rozp. wyk. § 26 i 27; kwas octowy p. rozp. wyk. § 248, p. 4; drożdże p. rozp. wyk. §§ 282—285; zapalniczki złote i srebrne p. ust. z 30.1.1931, art. 6, rozp. wyk. § 10; cukier skrobiowy p. ust. z 18.3.1935, art. 5 i rozp. wyk. § 21; kwas węglowy p. ust. z 18.3.1935, art. 5 i rozp. wyk. § 6; tłuszcze p. ust. z 26.3.1935, art. 7 i rozp. wyk. § 9.

20. Naruszenie przepisów o akcyzach karane jest na podstawie prawa karnego skarbowego (DPRP z 3.11.1936 DURP:84:581 oraz rozp. wyk. MS i Spr z 1.7.1937 DURP:51:398). Nadto mają zastosowanie przepisy kodeksu karnego z 11.7.1932 DURP:60:571 i prawa o wykroczeniach z 11.7.1932 DURP:60:572.

Unifikacja dawnych czterech ustawodawstw zaborczych w tej dziedzinie nastąpiła ustawą z 2.8.1926 DURP:105:609, zastąpioną następnie ustawą z 18.3.1932 DURP:34:355, która obowiązywała do 31.3.1937.

Prawo karne skarbowe ponadto normuje: naruszenie przepisów prawa celnego, przepisów o patentach akcyzowych, o regulowaniu

gospodarki cukrowej i buraczanej, o obrocie papierami premiovymi, o obrocie towarowym z W. M. Gdańskiem, wreszcie naruszenie przepisów o monopolach państwowych. Naruszenie przepisów o akcyzie od energii elektrycznej i mięsa są karane według OP.

Postanowienia ogólne o występach (art. 1—34) i wykroczeniach skarbowych (art. 35—43) zawiera I część dekretu z 3.11.1936.

W szczególności: określenia występów skarbowych (art. 1), przepisy o karze za występki popełnione za granicą (art. 3), o winie (art. 4), o zwolnieniu od kary donosiciela z wyjątkiem tego, który nakłaniał (art. 5), o nielączeniu kar przy kilku występach z wyjątkiem kary pozbawienia wolności (art. 6); o stosowaniu kary najsurowszej przy jednoczesnym zbiegu występku (art. 7); o karach zasadniczych (więzienia, aresztu, grzywny, art. 9—10); o podstawie wymiaru grzywny (najniższa 5 zł, art. 11—13); o zamianie grzywny na areszt (art. 14—16); o karze dodatkowej przypadku (art. 17); o przedmiotach występu (art. 19—22); o nadzwyczajnym łagodzeniu kary (art. 23); o dodatkowej karze aresztu lub więzienia (art. 24); o przedawnieniu ścigania, wyrokowania i wykonania kary (art. 25—28); o zatarciu skazania (art. 29); o odpowiedzialności posiłkowej osób trzecich (art. 30—33); o odpowiedzialności nieletnich (art. 34); o wykroczeniach skarbowych (art. 35—39); o karach porządkowych i o areszcie zastępczym (art. 40); o przedawnieniu ścigania, wyrokowania i wykonania kary przy wykroczeniach (art. 42), o zatarciu skazania (art. 43).

Przepisy szczegółowe tej części zawierają określenie poszczególnych przestępstw oraz rodzaj i wymiar nakładanych kar (art. 44—207).

W szczególności przewidziane są kary za naruszenie przepisów: o sztucznych środkach słodzących (art. 107—110); za naruszenie akcyzy od piwa (art. 111—122); akcyzy od napojów winnych (art. 123—134); akcyzy od drożdży (art. 135—144); akcyzy od kwasu octowego (art. 153—160); akcyzy od cukru (zwyczajnego i krobiowego, art. 161—168); akcyzy od olejów mineralnych (art. 169—176); akcyzy od tłuszczów (art. 177—184); akcyzy od kart do gry (art. 185—186); akcyzy od węgla (art. 187—188); za naruszenie przepisów o opłatach patentowych (art. 189—195) i o obrocie towarowym z W. M. Gdańskiem (art. 200—207). P. poszczególne akcyzy.

Przepisy o właściwości i postępowaniu zawierają artykuły 208 do 351 Pks.

2. Cukier.

Źródła: RPRP z 13.9.1927 DURP: 81:700, ust. z 27.2.1931 DURP: 23:136; RPRP z 23.8.1932 DURP: 74:665; RPRP z 28.12.1934 DURP: 110:976; RPRP z 27.11.1936 DURP: 86:531 (akcyza od cukru). — RMS z 17.4.1928 DURP: 61:564; z 9.2.1932 DURP: 12:76; z 26.9.1932 DURP: 80:708 i z 16.4.1935 DURP: 33:237 (rozp. wyk).

Corocznie w DURP ogłaszane RMS o kontyngencie wewnętrznym i o zapasie.

Literatura: Zagłeniczny, Cukrownictwo polskie w r. 1924, (1924) i n. — Kremer, Stosunki w przemyśle cukrowniczym polskim, 1925. — Sprawozdanie komisji ankietowej, t. IX, 1928. — Freylich, Koncentracja w przemyśle cukrowniczym wszechświatowym, 1929. — Winc. Jastrzębski, Adamiecki, J. Pomorski, Strauch, Węgliński, Sobański Oskar, Sprawozdanie z badania cen cukru (praca zbiorowa), 1931. — Gazeta Cukrownicza od r. 1893. — Iwasiewicz, Związek zawodowy cukrowni b. Królestwa itd. w latach 1930 do 1935, 1936. — Litwa, Cukrownictwo w ENP, t. I, 1936.

1. Produkcja. 2. Przedmiot akcyzy. 3. Stawka. 4. Patent. 5. Uiszczenie. 6. Nadzór. 7. Obrót cukrem. 8. Ocena. 9. Sztuczne środki słodzące.

CUKIER

Produkcja — Sprzedaż Wywóz — Wpływy	1929/30	1930/31	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37
Cukrownie czynne . .	70	69	67	64	62	63	61	60
Buraki przerobione w mln q.	50.0	46.3	27.4	23.7	18.5	25.8	24.9	25.7
Produkcja w mln q. . .	9.2	7.8	4.9	4.2	3.4	4.5	4.4	4.6
Sprzedaż w tys. tonn. .	361.0	349.8	322.6	293.6	283.0	297.0	301.0	357.0
Na 1 mieszkańca w kg.	11.9	11.3	10.1	9.2	8.6	8.9	9.0	10.5
Wywóz w mln q. . .	3.6	3.9	3.4	1.9	1.1	1.0	1.0	0.6
„ w mln zł. . .	133.9	138.1	80.4	34.2	19.0	13.0	12.0	7.0
Wpływy z akc. w mln zł	127.0	119.7	114.8	104.2	121.9	125.6	123.7	133.5

1. Produkcja cukru odbywa się w cukrowniach z buraków cukrowych, w krajach podzwrotnikowych z trzciny cukrowej. Z buraków wytwarza się cukier surowy (żółty), drogą wyplukiwania z nich soku, zżegszczenia go oraz oczyszczenia na cukier biały konsumpcyjny (piasek, kryształ, rafinadę). Ten ostatni ma zreguły polaryzację 99,3%, tj. taką zawartość chemicznie czystego cukru. Buraki cukrowe zawierają, zależnie od pogody w czasie wegetacji, 12 do 23% cukru. Z tego procentu otrzymuje się około 83% w postaci cukru krystalicznego. Odpadkiem przy fabrykacji jest niezdatna do konsumpcji ludzkiej melasa, z której już zwyczajnymi metodami cukrowniczymi więcej cukru krystalicznego otrzymać nie można. Melasę przerabiają gorzelnie przemysłowe na spirytus, a drożdżownie na drożdże prasowane. Produkcja cukru buraczanego była stale w Polsce wyższą od konsumpcji wewnętrznej, a to dzięki rodzajowi gleby; w produkcji wszechświatowej dotąd zajmuje Polska 7 wśród państw miejsce, po Stanach Zjedn., Niemczech, Sowietach, Francji, Czechosłowacji i Anglii.

Znaczenie przemysłu cukrowniczego dla gospodarstwa narodowego ma swoje źródło w tym, że uprawa buraków zwiększa urodzajność i wydajność ziemi, ilość żywionego odpadkami fabrykacji bydła, a zatem produkcję mięsa i mleka, ilość w tym dziale wytwórczości zatrudnionych pracowników, wreszcie zapotrzebowanie towarów, których inne przemysły dostarczają. Dlatego państwa, nie wyłączając Anglii, protegują cukrownictwo buraczane. Ta produkcja jednak, łącznie z dwukrotnie większą od buraczanego produkcją cukru trzcinowego spowodowała nadmiar, przewyższający zapotrzebowanie rynku światowego.

Przesilenie rozpoczyna się w r. 1923/24, a z biegiem lat ceny cukru na rynku światowym spadają, podług twierdzeń interesantów, poniżej kosztów produkcji cukru buraczanego, a nawet trzcinowego. W latach 1924 do 1931 eksportowano zatem z Polski, według obliczeń interesantów, ze stratą. Stratę tę pokrywał konsument polski, płacąc bardzo wysoką cenę wewnętrzną za cukier. Mimo to polityka handlowa Polski dążyła do utrzymania eksportu przez wzgląd na bilans handlowy Państwa, na płacenie zagranicą długów, zaciągniętych przez cukrowników za nawozy sztuczne oraz przez wzgląd na interes rolnictwa i gospodarstwa w ogóle. Rząd usiłował uregulować to zagadnienie ustawą z 22.7.1925, w czym Polska poszła za przykładem Czechosłowacji i Węgier. Ustawa ta regulowała, ile cukru może cukrownia wypuścić na rynek wewnętrzny i tym samym znosiła współzawodnictwo o ten rynek, z pozostawieniem konkurentowi nieopłacającego się eksportu. Dalszym krokiem na tej drodze było uregulowanie eksportu na podstawie międzynarodowego porozumienia (Bruksela 9.5.1931), które miało w swojej konsekwencji znaczne obniżenie się naszego eksportu. Sprawa ta została na dalszych 5 lat uregulowana umową państw eksportujących cukier, zawartą w Londynie w maju r. 1937. Na podstawie tej umowy ma eksport Polski wynosić rocznie 120 tys. ton.

2. Przedmiotem obciążenia akcyzą od cukru jest wszelki cukier buraczany i trzcinowy, wytworzony w Polsce lub sprowadzony z zagranicy lub z Gdańska. Obojętnem jest, czy cukier ten jest w stanie stałym, czy płynnym, rafinowanym lub surowym oraz czy przy przywozie znajduje się w gotowych wyrobach (czekoladzie, cukierkach, likierze i t. p.).

Nie podlega akcyzie cukier wywożony zagranicę i do Gdańska, także w gotowych wyrobach; cukier użyty w przemyśle niespożywczym (do fabrykacji towarów włókienniczych, jedwabiu, skóry, papieru, mydeł itd.), próbki cukru do 100 g, cukief: skażany, do karmienia bydła i pszczoł (RPRP z 13.9.1927 DURP:81:700, art. 5, nadto RMS z 16.4.1935 DURP:33:237 i OMS z 14.8.1935 DU: 23:539).

Zwolnić od akcyzy może MS cukier przeznaczony do produkcji w przemyśle spożywczym, podlegającym innemu podatkowi spożywczemu (piwo, napoje winne, p. RPRP z 23.8.1932 DURP:74:665 i RMS z 21.9.1932 DURP:80:708). — Cukier pobierany na dożywianie dzieci w szkołach i dla bezrobotnych był do 1.7.1932 uwolniony od akcyzy (ust. z 22.10.1931 DURP:100:765 i RMS z 21.11.1931 DURP:104:807).

3. Stawka akcyzy na całym obszarze Polski wynosi 37 zł. od centnara metrycznego (q) cukru kontyngentowego (a 125 zł. od niekontyngentowego, p. niżej).

Dodatki do powyższej stawki zostały od 1.12.1935 w toku akcji obniżania kosztów utrzymania zniesione. Pozostały jednak: dodatek od cukru w głowach, kostkach i kawałkach (nie w pudrze i w kryształach, 3 zł. 50 gr. od 1 q, p. DPRP z 27.11.1935 DURP:86:531), dodatek na fundusz pracy (0,50 zł. od 1 q, p. ust. z 16.3.1933 DURP:22:163 i RPrezRM z 31.3.1933 DURP:22:176) i wreszcie specjalna danina (opłata) na cele i fundusz, związane z gospodarką cukrową, którą opłacają przedsiębiorcy cukrowni (2 zł. od 1 q cukru wypuszczonego z cukrowni). Danina ta nie może być doliczoną do ceny cukru (RMS z 3.3.1936 DURP:20:168). Wskutek tego wynosi obciążenie 1 kg cukru powszechnie konsumowanego w kryształach 37 i pół grosza, cukru w kostce 41 groszy.

Cena cukru p. p. 7.

4. Patent akcyzowy (opłatę patentową) opłacają cukrownie w wysokości 40 groszy od każdej wyprodukowanej tonny (1000 kg.) cukru, a rafinerie nadto 40 groszy od tonny rafinady.

Patent opłaca się z góry od pierwszego tysiąca tonn, potem od każdych dalszych stu tonn, choćby zaczętych. Uiszczona kwota nie jest zwracana, chociażby cukier nie został wyprodukowany (RPRP z 13.9.1927 DURP:81:700, art. 3).

Charakter prawny p. wyżej 1, p. 3.

5. Do uiszczenia akcyzy zobowiązany jest z reguły ten, kto wyprowadza cukier do wewnętrznego obrotu z cukrowni lub z wolnego składu. Jest nim z reguły przedsiębiorca cukrowni lub wolnego składu. Uiszczenie winno nastąpić zgóry przed wypuszczeniem cukru do wewnętrznego obrotu.

Kredyt akcyzowy p. wyżej, rozdział 1. — Bez uiszczenia akcyzy może być wywieziony cukier od niej wolny, cukier przewożony do drugiej cukrowni celem dalszego przerobu, do wolnego składu i z jednego wolnego składu do drugiego. — Wywóz pod węzłem akcyzy, — odpowiedzialność rzeczowa za akcyzę, — wolne składy p. wyżej, rozdział 1. — Ubytki, p. wyżej rozdział 1, p. 4, a nadto NTA z 23.55.1934, CzSk 1934:10.

6. Nadzór skarbowy rozciąga się na fabrykację, rafinowanie i transport cukru. Tak samo pod kontrolą jest handel i przemysłowy przerób cukru.

P. OMS z 26.2.1935 DU:7:142.

Naruszenie przepisów zagrożone jest karami stosownie do przepisów prawa karnego skarbowego.

W szczególności podlegają karze: wyrób cukru bez zgłoszenia, odkazanie cukru, uruchomienie cukrowni przed zatwierdzeniem urzędów, wyrób bez zawiadomienia lub wbrew zarządzeniu władz, nie poddanie cukru zważeniu, niezapisanie cukru do właściwych ksiąg, przechowanie w niewłaściwych pomieszczeniach, odstąpienie cukru zwolnionego, zmiana celu użycia cukru zwolnionego od akcyzy, usuwanie w czasie transportu cukru, od którego nieuiszczono akcyzy, uszczuplenie akcyzy, nabywanie cukru pochodzącego z występku, zgłoszenie nieprawdziwych danych przy wywozie, naruszenie innych przepisów (Pks art. 161 do 168).

J u d y k a t u r a: OPA 1934:751, 752, 1936:1584, 1585.

7. O b r ó t c u k r e m wewnątrz kraju jest ustawowymi przepisami uregulowany. Cukrownia nie może na rynek wewnętrzny wypuszczać dowolnej, od jej woli zależnej ilości cukru, lecz tylko ilość zgóry określoną, swój kontyngent wewnętrzny.

Ograniczenia w obrocie wprowadziła już ustawa z 22.7.1925 DURP: 90:630, dwukrotnie potem nowelizowana. Obecnie normuje te sprawy DPRP z 3.12.1935 DURP: 88:548 z rozp. wyk. MS z 6.2.1937 DURP: 9:72 i RMS z 16.12.1935 DURP: 92:587 o rejonach produkcji oraz Pks art. 191 do 195 o naruszeniu przepisów. Na podstawie tego dekretu ustala corocznie RRM o g ó ł n y k o n t y n g e n t w e w n ę t r z n y dla całego Państwa, tj. ilość białego cukru w kwintalach (q), którą mogą wypuścić na rynek wewnętrzny wszystkie cukrownie łącznie. Wysokość tego kontyngentu zależną jest od przewidywanego zbytu. (W kampanii 1937/38 wynosi on 3,75 milion. q.). Ten ogólny kontyngent wewnętrzny dzieli następnie co roku wydawane RMS na k o n t y n g e n t y r e j o n o w e, kontyngenty zaś rejonowe obejmują k o n t y n g e n t y i n d y w i d u a l n e jednej lub więcej cukrowni przydzielonych do tych rejonów. Indywidualny kontyngent otrzymuje cukrownia naprzód prowizorycznie pod warunkiem zakontraktowania przed 1 marca pełnej ilości buraków, potrzebnej na nadchodzącą kampanię. Jeżeli cukrownia wykazała, że odpowiedni kontrakt z plantatorami buraków doszedł do skutku, wówczas w czasie do 20 kwietnia otrzymuje cukrownia zatwierdzenie swojego kontyngentu, w razie przeciwnym traci swoje prawa do udziału w kontyngencie rejonowym w stosunku do niezakontraktowanych ilości. Równocześnie określa RMS z a p a s c u k r u, jaki cukrownia obowiązana jest przechowywać w swoich magazynach przez czas kampanii i który potrzebny jest do zaspokojenia zwiększonej konsumpcji. C u k i e r p o z a k o n t y n g e n t o w y (poza kontyngentem oraz poza zapasem) może być sprzedany na rynku wewnętrznym na cele nie podlegające akcyzie, może być eksportowany i sprzedawany do celów konsumpcyjnych za wyższą akcyzą. P. wyżej p. 3. U p r a w n i e n i a MS w tej dziedzinie są bardzo szerokie i są klasycznym przykładem bardzo daleko idącej, planowej interwencji Państwa w dziedzinę przemysłu. Do tych uprawnień należą: eliminowanie cukrowni nie mających należytego uzasadnienia gospodarczego przez nie udzielanie im kontyngentu; możliwość nałożenia na cukrownie obowiązku zawierania umów zbiorowych z plan-

tatorami o buraki albo umów z określonymi kategoriami plantatorów (małorolnymi); możliwość skontyngentowania cukru eksportowego; możliwość ustalenia ceny cukru do konsumpcji w kraju; możliwość rewizji kontyngentów indywidualnych od kampanii 1941/42, a do tego okresu możliwość swobodnego zwiększenia kontyngentu indywidualnego kontyngentami, które utraciły inne cukrownie, a nadto w razie zwiększenia konsumpcji stosownie do zasad RRM z 12.12.1936 DURP: 91:634. Wreszcie ma MS uprawnienia w dziedzinie ustalania ceny, p. niżej.

Przypadający na każdą cukrownię kontyngent może cukrownia wypuścić na rynek wewnętrzny za uiszczeniem akcyzy w wysokości przewidzianej dla cukru tego kontyngentu tj. po 37 zł. od centnara metrycznego (q). Wypuszczenie na rynek cukru ponad kontyngent jest niemal uniemożliwione prohibicyjną stawką po 125 zł. od 1 q takiego cukru.

O d s t ą p i e n i e kontyngentu, tj. przeniesienie na drugą cukrownię, za zgodą władz państwowych, jest dopuszczalne. (DPRP z 3.12.1935, art. 7).

S t a w k i p o z a k o n t y n g e n t o w e są stosowane przy przywozie cukru (także w wyrobach) z zagranicy lub Gdańska (RMS z 17.4. 1928 DURP: 61:564, § 3) i przy obliczaniu akcyzy od ubytków.

K a r t e l niemal wszystkich cukrowni w Polsce powstał w r. 1929 w oparciu się o ustawę z 22.7.1925 r. Kartel ten drogą zawartej umowy modyfikował ustawowe kontyngenty. Nadto niedopuszczał do powstania nowych cukrowni. Umowa ta zawarta została z milczącą aprobatą Rządu, który wówczas zrezygnował ze zniesienia lub zmiany obowiązującej ustawy i tolerował decydujący w tej dziedzinie wpływ kartelu. Kartel działał hamująco na produkcję i eksport, zgodnie z planem Chadbourne'a (1930 do 1935), który bezskutecznie chciał ująć produkcję cukru na świecie w pewien plan gospodarczy. Skutecznie przeprowadził kartel w okresie pięcioletnim 1930-1935 podział produkcji między cukrownie. W ramach rocznego kontyngentu wyznaczał cukrowni odpowiednią ilość, którą jej wolno było w danym miesiącu wypuścić na rynek wewnętrzny (liberacja). W ten sposób przystosowana została produkcja do zapotrzebowania sprawniej, aniżeli to czyniła ustawa z 22.7.1925. Ta ustawa zastąpiona została dekretem z 3.12.1936, który daje władzom państwowym do spełnienia takie zadania, jakie miał spełniać kartel, udzielając im szerokich i daleko idących uprawnień.

C e n ę cukru na rynku wewnętrznym ma prawo regulować MS w porozumieniu z MRRR i z MPH, i to tak cenę hurtową jak detaliczną.

O s t a t n i o uregulowana została RMS z 4.12.1935 DURP: 88:551. Wynosi 57 zł. 50 gr. z opakowaniem i opłatą na Fundusz Pracy, loco jakakolwiek stacja odbiorcza w Państwie, bez akcyzy. Akcyza wynosi przeto z górą 70% ceny fabrycznej. Cena detaliczna jednego kg cukru ustalona została na 1 zł.

8. **O c e n a.** Ujęcie produkcji i obrotu cukrem na podstawie ust. z 22.7.1925 było jednym z pierwszych w Polsce przykładów planowego zorganizowania przez producentów całej gałęzi przemysłu przy pewnej pomocy Rządu. Ujęcie to wyłączało wszystkie wzajemne współzawodnictwa w zdobywaniu rynków, w ulepszaniu produkcji, usprawnianiu administracji i wszelkie ryzyko. Gwarantowało ono natomiast istnienie wszystkich, choćby źle administrowanych i urządzonych cukrowni z zapewnieniem kontyngentu i zysku w imię tezy, że plantacja buraków podnosi regionalnie gospodarstwo i rolnictwo. Nadto kartel międzynarodowy gwarantował do pewnego stopnia eksport, potrzebny cukrowniom ze względu na spłacanie długów swoich, zaciągniętych głównie na kupno nawozów, a pożyteczny dla Państwa ze względu na bilans handlowy. Sprzeczne często interesa (cena buraka, cena w różnych cukrowniach za cukier, cena cukru na rynku wewnętrznym itd.) uzgadniane były z pomocą Rządu. Rezultaty gospodarcze i fiskalne tej konserwatywnej polityki nie były ujemne.

Nowe uregulowanie tej dziedziny przynosi DPRP z 3.12.1935 (p. wyżej p. 7). Jakie będą rezultaty, to oceni przyszłość.

9. **S z t u c z n e ś r o d k i s ł o d z ą c e** (sacharyna, dulcyna, glucyna, itp.) znajdują się pod ścisłą kontrolą władz.

Ś r o d k i te otrzymywane są drogą chemiczną (syntetyczną) i przewyższają słodczą rafinowany cukier, nie mają jednak jego odżywczej wartości. Przepisy o nich zmierzają do ochrony dochodu Państwa z akcyzy od cukru. Wyrób, przerób, import, przechowywanie, sprzedaż i nabywanie dozwolone są wyłącznie do celów leczniczych, higienicznych i naukowych za uzyskaniem zezwoleniem władz skarbowych. Koncesje nadaje hurtowym składom materiałów aptecznych i aptekom MS w porozumieniu z MOS i MPH. Zakłady te poddane są kontroli skarbowej.

P r z e p i s y p. RPRP z 7.10.1927 DURP:89:797 (o sztucznych środkach słodzących) z nowelami, RMS z 7.12.1927:117:1008, z 17.1.1928 DURP: 30:289 i z 12.3.1930 DURP:36:300 (rozp. wyk.). P. nadto zasady kontroli nad sztucznymi środkami słodzącymi i CzSk 1934:2.

N a r u s z e n i a przepisów podlegają karze z Prawa karnego skarbowego.

W s z c z e g ó l n o ś c i podlegają karze: wyrabianie i przerabianie bez zezwolenia, nabywanie, przewożenie, transport bez zezwolenia, używanie do środków żywności bez zezwolenia, naruszenie innych przepisów (Pks art. 107 do 110).

3. Cukier skrobiowy.

Ź r ó d ł a: Ust. z 18.3.1935 DURP:25:170, RMS z 9.4.1935 DURP: 25:174.

1. Produkcja. 2. Przedmiot akcyzy. 3. Uwolnienia. 4. Stawka. 5. Nadzór. 6. Naruszenie przepisów.

1. **Produkcja:** Skrobia jest głównym składnikiem zbóż i ziemniaków. Pod wpływem działania temperatury, kwasów lub enzymów (bak-

terii) skrobia ulega rozkładowi na inne związki, jak dekstryny, maltosa, a końcowym produktem jest substancja słodka, cukier skrobiowy, używany do fabrykacji cukierków i ciastek.

2. **Przedmiotem akcyzy** jest cukier skrobiowy w stanie stałym (glukoza) lub płynnym (syrop skrobiowy), otrzymany ze skrobi (krochmalu). Akcyzie podlega cukier skrobiowy wyrobiony w kraju lub sprowadzony z zagranicy lub z Gdańska tak w stanie naturalnym, jak i w gotowych wyrobach.

Jeżeli przy wyrobie cukru skrobiowego użyto jako surowca cukru buraczanego lub trzcinowego, to produkt będzie podlegał akcyzie od cukru (RPRP z 13.9.1927 DURP:81:700).

3. **Wolny od akcyzy** jest cukier skrobiowy, wywieziony zagranicę lub na teren Gdańska, zużyty do celów przemysłowych niespożywczych po uprzednim skażeniu przez Kontrolę Skarbową oraz zniszczony w wytwórni lub podczas transportu pod wężem podatku.

4. **Stawka** wynosi 15 gr. od 100 kg. wagi netto (w opakowaniu papierowym wagi brutto).

Dodatki do powyższej stawki: 15% dodatek komunalny. Przy imporcie pobiera się stawkę z dodatkami i cło. Ilość cukru skrobiowego w gotowych wyrobach importowanych określa się w drodze analizy.

Odpowiedzialność, przedawnienie, kredyt, p. wyżej rozdział 1.

5. **Nadzór.** Wyrób i sprzedaż w wytwórniach oraz hurtowa sprzedaż odbywa się pod nadzorem Kontroli Skarbowej.

Weryfikacja — księgi kontroli — stały dozór p. wyżej rozdział 1.

Wytwórnice skrobi (krochmalu), mączki skrobiowej i dekstryn muszą być zgłoszone Urzędowi Skarbowemu Akcyz i Monopolów Państwowych celem nadzoru, czy nie wyrabiają potajemnie cukru skrobiowego.

6. **Naruszenie przepisów o akcyzie od cukru skrobiowego** podlega karze pieniężnej i konfiskacie, przewidzianej w Prawie karnem skarbowem.

W s z c z e g ó l n o ś c i podlegają karze: wyrób bez zgłoszenia wytwórni, wyrób sposobem domowym i do własnego użytku, odkażanie cukru, uruchomienie wytwórni bez zatwierdzenia urządzeń, wyrób przed zawiadomieniem władzy o wyrobie, wyrób wbrew zarządzeniu, niezważenie i niezapisanie do ksiąg, niewłaściwe przechowywanie, odstąpienie cukru zwolnionego od akcyzy, zmiana celu w użyciu, usuwanie w czasie transportu cukru, od którego nieuiszczono akcyzy, uszczuplenie akcyzy, nabycie, przechowywanie i transport cukru, pochodzącego z występu, wyłudzenie zwrotu akcyzy, inne naruszenie przepisów, p. Pks art. 161 do 168.

4. Piwo.

Źródła: Ust. z 22.10.1931 DURP:99:762 (akcyza od piwa). — RMS z 22.12.1931 DURP:113:886 (rozp. wyk.).

Literatura: Emil Kwiatkowski i Różański, Podatek od piwa, 1925. — J. Krupa, Nowe ustawodawstwo akcyzowe, Cz. Sk. 1931. — Dąbkowicz w Cz. Sk. 1934.

1. Produkcja. 2. Przedmiot akcyzy. 3. Stawka. 4. Zobowiązany. 5. Powstanie obowiązku. 6. Nadzór. 7. Sprzedaż. 8. Naruszenie przepisów. 9. Wywóz i przywóz. 10. Ocena.

P I W O

Produkcja — Sprzedaż Przywóz — Wpływy	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Browary czynne . . .	180	186	176	167	170	167	161	155
Produkcja w mln hl. .	2.8	2.5	1.9	1.4	1.0	1.1	1.1	1.1
Sprzedaż w mln hl. .	2.6	2.4	1.9	1.4	1.0	1.1	1.1	1.1
„ w mln zł. . .	163.7	146.0	114.7	80.7	55.5	57.5	54.2	.
Na 1 mieszkańca w l. .	9.0	8.0	6.0	4.3	3.1	3.4	3.2	3.3
Przywóz w tys. q. . .	14.3	12.8	9.8	5.8	3.3	2.7	2.3	3.1
„ w mln zł. . .	0.6	0.5	0.4	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1
Wpływy z akc. w mln zł	15.3	12.9	11.0	10.0	7.9	8.2	8.0	8.2

Wpływy z akcyzy odnoszą się do roku budżetowego 1929/30 itd.

1. Produkcja piwa odbywa się w następujący sposób: Jęczmień browarniany, przez namoczenie go w wodzie, poddaje się procesowi kiełkowania. To kiełkowanie przerywa się po pewnym czasie, wysuszając jęczmień, zamieniony już w słód. Oczyszczony i rozgnieciony słód poddaje się dalszemu moczeniu w wodzie w temperaturze 70 do 75 stopni Cels., by prawie cała skrobia zawarta w słodzie mogła zamienić się w cukier słodowy. Z rozgotowanego i scukrowanego słodu powstaje w ten sposób zacier słodki, zwany brzeczka. Brzeczka gotuje się wraz z dodanym do niej chmielem, co przerywa dalszy proces scukrowania oraz nasycę brzeczka wymaganą goryczką. Reszta skrobi, która nie uległa scukrzeniu, jest tzw. ekstraktem, w skład którego wchodzi jeszcze inne składniki i razem tworzą odżywcza zawartość piwa. Do ostudzonej brzeczki dodaje się drożdży. Pierwszy etap fermentacji pod ich działaniem trwa 5 do 7 dni, drugi od 6 tygodni do kilku miesięcy, zależnie od gatunku piwa, jakie ma być otrzymane. Pod wpływem fermentacji cukier zamienia się, mniej więcej w połowie, na alkohol oraz na dwutlenek węgla, którym się piwo przesyca.

Zawartość ekstraktu w brzeczce określa się gęstościomierzem w procentach wagowych cukru. Wysokość tego procentu decyduje, czy

piwo jest pełne (ekstrakt w takim piwie ma od 9 do 13% cukru), czy dubeltowe (13 do 20%), czy mocne (powyżej 20%). — Zawartość alkoholu wymienionych gatunków piwa wynosi 2,5 do 3,0; 3,5 do 4,5 i 4 do 6 procent. Wyrób piwa z brzeczki, zawierającej mniej niż 9 procent ekstraktu wymaga zezwolenia Ministra Skarbu.

2. Przedmiotem akcyzy jest piwo, otrzymane w drodze fermentacji alkoholowej zapomocą drożdży, ze słodu, z dodatkiem chmielu lub cukru jakiegokolwiek rodzaju. Podlega akcyzie piwo wyrobione w kraju lub sprowadzone z zagranicy i z Gdańska.

Wolne jest piwo eksportowane i deputatowe (wydawane pracownikom browarów w ilości najwyżej 1 litra dziennie).

Ekstrakty do wyrobu piwa domowym sposobem ma prawo Minister Skarbu obciążyć akcyzą według najwyższej dla piwa stawki.

3. Stawka zależna jest od mocy piwa i od wielkości rocznej produkcji browaru, z tendencją popierania małych browarów. Ilość piwa, służąca za podstawę wymiaru oblicza się według pojemności naczyń, w których piwo wydawane bywa do obrotu z browaru.

Wysokość stawki od piwa pełnego wynosi zł. 8,30 od 1 hl, gdy browar w ciągu roku obrachunkowego nie wydał do obrotu więcej niż 2.000 hl. W granicach dalszych 2.000 do 10.000 hl. stawka wynosi zł. 8,75; ponad 10.000 hl. i przy piwie importowanym zł. 9,20. Piwo dubeltowe płaci o 50 procent, piwo mocne o 100 procent wyższą stawkę.

Dodatki p. wyżej rozdział 1, p. 5. — Fundusz pracy pobiera dodatek w wysokości 25 groszy od 1 hl. piwa wprowadzonego na rynek wewnętrzny. Ta danina nie jest kredytowana (ust. z 16.3.1933 DURP:22:163 i RPrez.RM z 31.3.1933 DURP:22:176).

4. Zobowiązany do uiszczenia podatku jest wyrabiający piwo lub ten, który je poleca wyrabiać na swój rachunek; importer przy piwie sprowadzanem z zagranicy lub Gdańska.

Rzeczowa odpowiedzialność za akcyzę p. wyżej rozdział 1, p. 10.

5. Powstaje obowiązek akcyzowy z chwilą wydania piwa do obrotu z browaru, tj. z miejsca jego przechowania. Jeżeli to następuje w pierwszej połowie miesiąca kalendarzowego, to uiścić należy akcyzę najpóźniej dnia 22 tegoż miesiąca. Akcyza, która stała się płatną w drugiej połowie miesiąca, ma być uiszczoną 7 dnia następnego miesiąca. Od tego terminu biegają kary za zwłokę w wysokości 2% miesięcznie.

Piwo importowane opłaca akcyzę razem z cłem.

Uiszczenia przed wydaniem piwa może żądać Urząd Akcyz w razie powtarzającej się zwłoki w uiszczeniu, lub obawy, że akcyza nie zostanie zapłaconą (art. 7 ust. 2 ustawy).

K r e d y t trzytygodniowy jest dopuszczalny, p. wyżej rozdział 1, p. 7 i OMS z 12.3.1933 DU:21:192.

U m o r z e n i e akcyzy może nastąpić jedynie z powodu nieściągalności kredytu.

6. Nadzór nad produkcją i obrotem piwa określony jest ścisłymi przepisami. Wykonują go władze skarbowe przez kontrolę skarbową.

W s z c z e g ó l n o ś c i dotyczy to rodzaju używanych do fabrykacji surowców; marki piwa; okresowego sprawdzania zapasów; napisów na butelkach i beczkach, określających miejsce wyrobu, rodzaju piwa i miejsca rozlewu; obowiązku prowadzenia ksiąg kontrolnych. O nabyciu i uruchomieniu browaru, o jego urządzeniu, naczyniach do produkcji, o zastępstwie przedsiębiorcy musi być władza uwiadomiona. Sprawy te normuje z delegacji ustawy Minister Skarbu rozporządzeniami. Wydane w tej sprawie RMS z 22.12.1931 w wielu punktach granice tej delegacji przekracza.

Z a n i k i przy produkcji są dopuszczalne według normy corocznie dla każdego browaru ustalonej. Mogą wynosić 20 procent od stwierdzonej ilości brzezki.

7. Sprzedaż piwa ani hurtowa, ani detaliczna nie wymaga koncesji.

Do sprzedaży detalicznej piwa wymagane jest jedynie zgłoszenie w urzędzie akcyz i uiszczenie patentu akcyzowego (RMS z 16.4.1935 DURP: 33:235, § 317). Hurtownie mają prawo b u t e l k o w a n i a piwa, detaliczni sprzedawcy za zezwoleniem urzędu akcyz p. RPRP z 11.7.1932 o monopolu spirytusowym DURP: 63:586 i RMS z 30.12.1933 DURP: 1934: 3:12. Prawo detalicznych sprzedawców s p r z e d a w n i a z w o z ó w w miejscowościach poza siedzibą przedsiębiorstwa p. OMS z 26.6.1935 DU: 19:455. — P a t e n t a k c y z o w y od sprzedaży p. RPRP z 11.7.1932 DURP: 63:586, art. 62.

8. Naruszenie przepisów karane jest według Prawa karnego skarbowego.

W s z c z e g ó l n o ś c i podlegają karze: wyrób piwa bez zgłoszenia wytwórni, uruchomienie przed zatwierdzeniem urządzeń, warka przed zatwierdzeniem zgłoszenia, wyrób po wstrzymaniu ruchu, niewpisanie wyrobionego piwa lub brzezki do ksiąg, przechowanie piwa w niewłaściwych pomieszczeniach, niewpisanie do ksiąg wyrobu piwa o wyższej stawce, dodawanie do piwa lub brzezki nieprzepisowych dodatków, wydanie piwa bez wpisania do księgi, zmienianie użycia uwolnionego od akcyzy piwa, usuwanie piwa, od którego nie uiszczono akcyzy, uszczuplenie akcyzy, umyślne nabywanie, przechowanie i transportowanie piwa, pochodzącego z występku, wydanie piwa bez uiszczenia akcyzy, naruszenie innych przepisów (Pks art. 111 do 122).

J u d y k a t u r a: p. OPA 1934:939.

Ś r o d k a m i z a p o b i e g a w c z y m i, które mogą być stosowane równolegle do sankcyj karnych są: wstrzymanie ruchu, usunięcie kierownika lub pracownika, stały dozór.

9. Piwo w y w o ż o n e pod ściśle w rozporządzeniu wykonawczym określoną kontrolą władz za granicę Państwa lub do Gdańska, wolne jest od akcyzy, przywożone z zagranicy lub z Gdańska opłaca najwyższą stawkę akcyzową, oprócz tego cło (art. 3 RW § 14).

P a t e n t y a k c y z o w e, — p r z e d a w n i e n i e, — w e r y f i k a c j a, — p. wyżej rozdział 1.

10. O c e n a. W piwie znajdują się łatwo strawne składniki spożywcze jęczmienia i substancje białkowe, przez co uważane jest za napój pożywny, a przy tym orzeźwiający, który konkurując w wódkę, może wpłynąć na zmniejszenie jej konsumpcji. Stąd uzasadnione jest zdanie, że piwo powinno być niżej obciążone od wódki, jako od napoju o dużej zawartości alkoholu oraz od wina, jako od napoju w naszych warunkach zbyt drogiego klas zamożnych i niezwiązanego z naszą produkcją. Obciążenie piwa powinno też pozostawać w racjonalnym stosunku do obciążenia wódki, ażeby przy wyborze, dokonywanym przez konsumenta, protegowany był wybór piwa. W Polsce poszło ustawodawstwo za tymi wskazaniem, jest liberalniejsze dla producentów i sprzedawców, niż przy innych akcyzach. W pierwszym rzędzie nie zabiera ono tak znacznej części ceny hurtowej, nie mówiąc o detalicznej. Mimo to ani wpływy z akcyzy, ani konsumpcja piwa nie są zadowalające. Przyczyna leży m. i. w tym, że przeważająca część Polski jest przyzwyczajona do wódki, a browary nie potrafiły zwiększyć skutecznie konsumpcji piwa, którego cena może być w Polsce utrzymana na niskim poziomie. Przeszkadzały temu zbyt duże inwestycje, dokonane przez browary w latach dobrej koniunktury, a nadto brak organizacji, który nie wstrzymał ich od udzielenia restauratorom i szynkarzom nadmiernych kredytów towarowych i nawet gotówkowych, w znacznej części potem zamrożonych.

5. Napoje winne.

Ź r ó d ł a: Ust. z 22.10.1931 DURP:99:763 (akcyza od napojów winnych). — RMS z 24.5.1932 DURP:50:471 (rozp. wyk.). — OMS z 31.7.1935 DU:22:519 (wyjaśnienia). — RPRP z 11.7.1932 DURP:63:583 (monopol spirytusowy, patent). — RMS z 10.9.1932 DURP 1934:3:12 z nowelami (rozp. wyk. do mon. spir.).

L i t e r a t u r a: J. Krupa, Nowe ustawodawstwo akcyzowe, Cz. Sk. 1931.

1. Przedmiot akcyzy. 2. Stawka. 3. Uiszczenie. 4. Nadzór. 5. Sprzedaż. 6. Naruszenie przepisów. 7. Patent.

NAPOJE WINNE

Produkcja — Sprzedaż Przywóz — Wpływy	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Zakłady czynne . . .	343	227	267	266	325	291	247	260
Produkcja w tys. hl. . .	46.4	43.0	25.7	16.5	11.2	12.5	13.2	.
Sprzedaż w tys. hl. . .	44.6	41.0	25.5	13.8	12.9	11.4	12.4	.
„ w mln zł . . .	7.6	6.7	4.4	2.5	2.4	2.2	2.2	.
Przywóz w tys. hl. . .	48.4	39.1	28.2	18.7	23.6	24.0	24.7	26.1
„ w mln zł . . .	10.0	7.5	4.4	2.3	2.6	2.4	2.7	3.0
Wpływy z akc. w mln zł	4.4	3.6	2.3	1.7	2.0	2.0	2.1	2.1

Wpływy z akcyzy odnoszą się do roku budżetowego 1929/30 itd.

1. Podlegają akcyzie napoje winne o zawartości alkoholu w granicach od 1,5 do 25%. Poniżej 1,5% są wolne od akcyzy; powyżej 25% uważane są za wódki gatunkowe i podlegają przepisom o monopolu spirytusowym. Akcyzie podlegają napoje winne bez różnicy, czy chodzi o napoje wyprodukowane w kraju, czy sprowadzone z zagranicy, czy wino lub moszcz sporządzone są z winogron, czy z owoców, czy też z jakichkolwiek innych surowców.

W szczególności polegają akcyzie: wina naturalne (gronowe, owocowe i rodzynkowe), wina gazowane (ponad 4 procent alkoholu, nasycone mechanicznie kwasem węglowym), wina musujące (ponad 4 procent alkoholu z kwasem węglowym powstałym w drodze dodatkowej fermentacji, który przy otwarciu uchodzi z butelki, burząc wino), miód sycony (z przefermentowanej brzojki miodowej), moszcze gronowe i owocowe z 1,5 do 6 procent alkoholu) i wina sztuczne (napoje podobne do wina wyrabiane z niewymienionych w ustawie surowców).

Wolne od akcyzy są napoje winne do użytku we własnym gospodarstwie przy rocznej produkcji do 100 litrów łącznie z zapasem. Nadto wolne od akcyzy są napoje winne wywiezione zagranicę lub do Gdańska; niezdatne do spożycia i zniszczone przez kontrolę skarbową; wino i moszcz przeznaczone do wyrobu win musujących, gazowanych, spirytusu i octu; przywożone jako bagaż lub próbki z zagranicy, oraz zaniki w granicach norm (3% od wyprodukowanego wina).

2. Stawka zależna jest od tego, do którego z wyliczonych w ustępie 1 rodzajów napój należy, a w obrębie tychże kategorii od zawartości alkoholu albo od tego, czy chodzi o napój gronowy, czy owocowy. Minister Skarbu określa w przypadkach wątpliwych do jakiej kategorii ma być zaliczony poszczególny napój winny. Minister Skarbu upoważniony jest do obniżenia stawek drogą rozporządzenia.

Obniżenie stawek p. RMS z 23.11.1931 DURP:103:798 i z 30.9.1932 DURP:82:720 i z 28.7.1936 DURP:58:431.

Stawki z uwzględnieniem powyższej obniżki wynoszą: od 1 litra wina gronowego do 16 procent alkoholu 0,90 zł., ponad 16 procent 2 zł.; od wina sztucznego 0,90 zł.; od wina rodzynkowego 0,90 zł., od wina owocowego 0,20 zł.; od miodu syconego 0,20 zł.; od moszczu winnego 0,50 zł., od owocowego 0,10 zł.; od wina gazowanego gronowego 1,50 zł., od owocowego 0,50 zł.; od wina musującego gronowego 4 zł., od pół butelki 2 zł.; od musującego owocowego 1,50 i 0,50 zł.

Dodatki nadzwyczajny i komunalny, kredyt, p. wyżej rozdział 1, p. 5.

3. Płatna jest akcyza: przy oczeniu, jeżeli chodzi o napój winny sprowadzony z zagranicy; przy odbiorze, jeżeli chodzi o przesyłkę z Gdańska; przed wywiezieniem z wytwórni lub ze składu do wolnego obrotu, jeżeli chodzi o napoje wyrabiane w kraju. Do uiszczenia obowiązany jest odbiorca z zagranicy albo z Gdańska lub wytwórca.

Akcyzę od wina musującego uiszcza się przez naklejenie na flaszki zakupionych w kasie Urzędu skarbowego opasek podatkowych (banderol).

Umorzenie p. wyżej rozdział 1, p. 9. Zwolnienie od akcyzy następuje w razie zepsucia oraz zniszczenia wskutek nieprzewidzianego wypadku.

Wolne składy p. wyżej rozdział 1, p. 8.

4. Nadzór nad produkcją i przechowywaniem, rozlewem, wydawaniem i sprzedażą należy do władz skarbowych, które go wykonują przez kontrolę skarbową. Ustawa upoważniła MS do wydania rozporządzenia normującego tę dziedzinę, oczywiście w granicach ustawy. Rozporządzenie wykonawcze wykracza jednak często poza te granice.

Przechowywanie, rozlewanie i wydawanie gotowych napojów, przeznaczonych do obrotu może mieć miejsce tylko w pomieszczeniach przeznaczonych do tego celu, za zgodą władzy skarbowej. Poza wytwórnię niewolno przeprowadzać żadnych zabiegów na napojach (chyba konserwowanie i leczenie). — Naczynia wypuszczane do obrotu winny mieć etykiety z firmą i adresem wytwórni, rozlewni, hurtowni lub sprzedawcy, z procentem alkoholu, z ilością płynu i z rodzajem napoju.

5. Sprzedaż hurtowa i detaliczna wymaga koncesji.

P. RPRP z 11.7.1932 o monopolu spirytusowym, art. 60 i RW § 306 i 307, które normuje sprawy koncesji na sprzedaż napojów alkoholowych w ogóle.

Hurtową sprzedażą napojów winnych jest sprzedaż powyżej 15 litrów jednorazowo. Nie wymaga koncesji: sprzedaż hurtowa własnych win owocowych z magazynów przy wytwórni i z wolnych składów oraz sprzedaż napojów winnych o zawartości poniżej 4,5 procent alkoholu (RMS z 30.12.1933 DURP 1934:3:12).

6. Naruszenie przepisów karane jest stosownie do przepisów Prawa karnego skarbowego.

W szczególności podlegają karze: wyrób bez zgłoszenia, przed zatwierdzeniem zgłoszenia, wbrew zarządzeniu władzy, uruchomienie przed zatwierdzeniem urzędów, niewpisanie do ksiąg, nieprawidłowe przechowywanie, wprowadzenie do obrotu wina musującego bez lub bez należnych banderol, odstąpienie wina zwolnionego, zmienianie celu w użyciu, usuwanie w czasie transportu bez uiszczenia akcyzy, podwyższenie zawartości alkoholu w napoju, wyrób we własnym gospodarstwie ponad normę, uszczuplenie akcyzy, nabywanie, przechowywanie i transport napojów, pochodzących z występu, inne naruszenia (Pks art. 123 do 134).

Judykatura p. OPA 1934:937 i 968.

Środkami zapobiegawczymi, które mogą być stosowane równolegle do sankcji karnych są: wstrzymanie ruchu, usunięcie kierownika lub pracownika, stały dozór.

7. Patent akcyzowy z dodatkami komunalnymi opłacają za rok kalendarzowy zgóry wytwórnice oraz magazyny (wolne składy), w których przechowuje się napoje pod węzłem akcyzy, z wyjątkiem składów fabrycznych przy wytwórniach.

Wytwórnice płacą: 400 zł od win musujących, 60 zł od win gronowych, rodzynkowych, sztucznych i gazowych, albo 30 zł od win owocowych i miodów. Magazyny płacą 100 zł (ust. z 22.10.1931 DURP:99:763 załącznik). Zakłady sprzedaży detalicznej i hurtowej uiszczają tę opłatę w wysokości od 15—100 zł, zależnie od rodzaju przedsiębiorstwa, jego rozmiaru i klasy miejscowości (RPRP z 11.7.1932 o monopolu spirytusowym, art. 62, załącznik).

6. Drożdże.

Źródła: RPRP z 11.7.1932 DURP:63:586, art. 57 n. (monopol spirytusowy), — RMS z 10.9.1932 DURP:88:746, § 12 n, 33 n, 133 n, 267 n (rozp. wykon.), — DPRP z 28.12.1935 DURP:96:599 (nowela).

1. Produkcja. 2. Obowiązek. 3. Stawka. 4. Ceny. 5. Drożdżownice. 6. Naruszenie przepisów.

DROŻDŻE

Produkcja — Wpływy	1929/30	1930/31	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37
Drożdżownice czynne	15	15	14	16	15	16	16	16
Produkcja w mln kg	10,8	12,2	10,9	9,3	9,5	8,7	9,7	9,6
Wpływy z akc. w mln zł	8,6	9,6	9,3	10,8	12,2	10,7	13,2	14,3

1. Produkcja drożdży odbywa się w zakładach, zwanych drożdżowniami. Wytwarzane są zazwyczaj na pożywcę z zacieru melasy (tj. odpadku

przy produkcji cukru), zawierającej do 50% cukru. Z zacieru tego są one wyciskane, po czym odpowiednio dojrzewają w chłodnych piwnicach, następnie po nasyceniu wodą, formowane są w cegielki i wypuszczane do obrotu jako drożdże piekarniane. Niektóre z drożdżowni wytwarzają z pozostałego po wyciśnięciu drożdży zacieru spirytus; wówczas zyskują one charakter gorzelnii przemysłowych i podlegają przepisom o wyrobie i obrocie spirytusem.

Drożdże są to żywe organizmy, należące do grupy grzybków. Rozmnażają się przez pączkowanie i rosnąc rozkładają pożywkę (z cukru lub skrobi z ziemniaków, zboża, owoców itp.) na alkohol etylowy i kwas węglowy. Proces ten nazywamy fermentacją. Jest on nieodzowny przy wyrobie spirytusu, piwa, wina a wywołany jest przez zadawanie zacierów ziemniaczanego, jęczmiennego, owocowego drożdżami w celu wytworzenia alkoholu.

2. Podlegają akcyzie drożdże piekarniane używane do wyrobu pieczywa. Akcyzę uiszcza wytwórca a przy imporcie odbiorca drożdży. Uiszczenie następuje przez obanderolowanie prasowanych cegiełek przed wywiezieniem z fabryki lub przy odprawie celnej. Tylko w tej formie, prasowanych cegiełek obanderolowanych po 100 lub 500 gramów, wolno drożdże sprzedawać. W stanie płynnym (do celów leczniczych lub przemysłu niespożywczego) mogą być drożdże z wytwórni wydawane tylko za zezwoleniem Ministra Skarbu.

Przy wypieku chleba w piekarniach zużywa się 1 gramu drożdży na 1 kg mąki żytniej, a 5 gramów na 1 kg mąki pszennej, otrzymując zgórą 1 kg pieczywa; podwójnej ilości drożdży zużywa się przy domowym sposobie pieczenia. Obciążenie zatem konsumpcji chleba przy detalicznej cenie 1 kg drożdży, mimo że drożdże mają w Polsce wyższą cenę aniżeli w jakimkolwiek państwie europejskim (w r. 1928: 4,20 zł a w r. 1931 i n.: 3,85 zł wraz z akcyzą) jest bardzo małe.

3. Stawka wynosi 1,85 od 1 kg. Obowiązuje nadzwyczajny państwowy dodatek w wysokości 10% i komunalny w wysokości 15% (DPRP z 28.12.1935 DURP:96:599), a przy importowanych drożdżach z zagranicy lub z Gdańska opłaca się nadto cło.

Wolne od podatku są drożdże eksportowane. — Przy przywozie podlegają drożdże obowiązkowemu zbadaniu w laboratorium Monopolu spirytusowego. Drożdże mogą być wydane przez urzędy celne do obrotu dopiero po zbadaniu ich jakości przez Laboratorium chemiczne Monopolu Spirytusowego (Zarządzenie MS z 26.7.1932 DU:23:364). — Używanie do wypieku drożdży piwnych jest wzbronione. — Weryfikacja, — import, — nadzór, — p. wyżej rozdział 1.

4. Ceny może określać MS w porozumieniu z MPH. Sprzedawanie po wyższej cenie podlega karze 20 do 50-krotnej różnicy (DPRP z 28.12.1935 DURP:96:599).

5. Drożdżownie w Polsce są od r. 1928 skartelizowane. RM ma prawo powołać do życia ich przymusowe zrzeszenie, którego dotąd nie powołała. Koncesje na wyrób nadaje MS w porozumieniu z MPH.

Kartel utrzymuje ceny drożdży i rentowność fabryk na wysokim poziomie, korzystając z ochrony celnej i uzyskawszy od MS zobowiązanie, że nie będzie udzielało nowych koncesji. — Patent akcyzowy p. RPRP z 11.7.1932 DURP: 63:586.

6. Naruszenia karane są podług Prawa karnego skarbowego.

W szczególności: wyrób bez zezwolenia lub przed zatwierdzeniem zgłoszenia, uruchomienie wytwórni przed zatwierdzeniem urządzeń, wyrób wbrew zarządzeniu władzy, niezważenie lub niezapisanie drożdży do ksiąg, nieprawidłowe przechowanie, puszczenie do obrotu drożdży płynnych, niesformowanych, lub nieobanderolowanych, odstąpienie bez zezwolenia drożdży od akcyzy zwolnionych, zmienianie celu w użyciu, usuwanie w czasie transportu bez uiszczenia akcyzy, uszczuplenie akcyzy, wyłudzenie przy wywozie zwrotu akcyzy, naruszenie innych przepisów (Pks art. 135 do 168).

7. Tłuszcze.

Źródła: ust. z 26.3.1935 DURP: 22:130, RMS z 30.4.1935 DURP: 32:234 (rozp. wyk.).

1. Produkcja. 2. Przedmiot akcyzy. 3. Stawka. 4. Nadzór. 5. Naruszenie przepisów. 6. Ocena.

1. Produkcja. Przez nazwę tłuszcze rozumie się produkty, składające się z substancji tłuszczowej, otrzymanej drogą przeróbki tkanek zwierzęcych lub roślinnych. Mają one w temperaturze $+15^{\circ}\text{C}$ postać maziastą lub stałą. Przez nazwę oleje rozumie się te same produkty, przy tej samej temperaturze z postacią płynną. Wytwórnie tłuszczów w Polsce przetwarzają sprowadzone z zagranicy tłuszcze roślinne przeważnie na margarynę i wypuszczają do wolnego obrotu pod nazwą „margaryna”. Jest to mieszanina tłuszczów roślinnych (kokosowy, utwardzony olej arachitowy, tran oraz oleje roślinne) z dodatkiem barwników, mleka zakwaszonego, żółtek jajecznych itp. dla upodobnienia wyglądu i smaku do masła.

2. Przedmiotem akcyzy są wyrobione w kraju lub sprowadzone z zagranicy i Gdańska tłuszcze roślinne (kokosowe, palmowe i inne) o zawartości wolnych kwasów tłuszczowych poniżej 2,5%, dalej tłuszcze zestalone (utwardzone) o takiej samej zawartości kwasów, wreszcie tłuszcze mieszane tj. mieszaniny tłuszczów wyżej wymienionych, także mieszaniny tych tłuszczów z innymi tłuszczami i olejami pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego, jakoteż wszelkie

inne mieszane sztuczne tłuszcze jadalne (margaryna, sztuczny smalec itp.).

Badanie zawartości kwasów p. OMS z 25.10.1936 DU: 29:885.

Wolne od akcyzy są wymienione tłuszcze, wywiezione zagranicę i na teren Gdańska, zawierające powyżej 2,5% wolnych kwasów tłuszczowych, wszelkie naturalne tłuszcze zwierzęce, dalej tłuszcze zużyte do celów przemysłowych oraz zniszczone w wytwórni. Rada Ministrów może objąć powyższą akcyzą oleje pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego oraz inne tłuszcze zwierzęce lub roślinne nie wymienione wyżej. Może również zwolnić z pod akcyzy niektóre rodzaje tłuszczów z wyżej wymienionych. Zwolnione zostały tłuszcze kakaowy (RRM z 21.8.1935 DURP: 65:406) oraz zestalone tłuszcze z olejów rzepakowego, lnianego i konopnego (RRM z 10.2.1937 DURP: 11:77). Także i co do zwolnionych spod opodatkowania tłuszczów podlegają przedsiębiorcy zgłoszeniu, nadzorowi, obowiązkowi prowadzenia ksiąg kontrolnych i przechowywania ich poza magazynem tłuszczów opodatkowanych (RMS z 20.4.1937 DURP: 35:271).

3. Stawka wynosi 50 gr. od 1 kg. Podstawą do wymiaru jest waga netto, w opakowaniu papierowym brutto. Importowany tłuszcz opłaca ponadto cło.

Dodatek nadzwyczajny 10-procentowy nie jest pobierany (RMS z 30.3.1935 DURP: 23:155); dodatek komunalny wynosi 15% stawki (ust. z 11.8.1923 DURP 1936: 62:434, art. 10).

Obowiązek, — odpowiedzialność, — przedawnienie, — kredyt itd. p. wyżej rozdział 1.

4. Nadzór. Wyrób i sprzedaż z wytwórni podlega stałemu nadzorowi Kontroli Skarbowej.

Wypuszczane mogą być z wytwórni tłuszcze w blokach lub kostkach o wadze $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, 1 i 5 kg, w odpowiednim opakowaniu, z nazwą wytwórni, rodzaju tłuszczu, nazwą produktu i wagą. Hurtowa i detaliczna sprzedaż tłuszczów podlega nadzorowi Kontroli Skarbowej. Sprzedawcy muszą posiadać dowody nabycia tłuszczów. To samo dotyczy zakładów przemysłowych zużywających tłuszcze. Tłuszcze mogą być sprzedawane tylko w oryginalnych opakowaniach wytwórni, nie mogą być dzielone na części. Tłuszcze mieszane i sery margarynowe muszą mieć dodatek mączki ziemniaczanej dla rozpoznania (RMOS z 10.3.1936 DURP: 21:137).

Weryfikacja, — księgi kontroli, — stały dozór p. wyżej rozdział 1.

5. Naruszenie przepisów podlega karze pieniężnej i konfiskacie na podstawie Prawa karnego skarbowego.

W szczególności podlegają karze: wyrób bez zgłoszenia i zawiadomienia, uruchomienie przed zatwierdzeniem, wyrób wbrew zarzą-

dzeniu, niezważenie, niezapisanie do ksiąg, przechowywanie niewłaściwe, usuwanie w czasie transportu bez uiszczenia akcyzy, uszczuplenie akcyzy, nabywanie, przechowywanie i transport tłuszczu, pochodzącego z występuku, wprowadzenie do obrotu tłuszczu, nie odpowiadającego przepisom, inne naruszenie przepisów (Pks. art. 177 do 184).

6. **O c e n a.** W r. 1935/36 spożyto w kraju 5.0 mil. kg tłuszczów sztucznych, z czego 3.8 mil. kg sprowadzono z zagranicy. Akcyza powyższa miała na celu utrudnienie importu tłuszczów roślinnych zagranicznych i podrożenie spożycia tłuszczów sztucznych. Czy ten środek faworyzowania rolnictwa będzie skuteczny, o tym pouczy przyszłość.

8. Mięso.

Źródła: RPRP z 27.10.1933 DURP: 84:614 (wprowadzenie). — DPRP z 3.11.1936 DURP:84:583 (nowela). — RMS z 30.10.1933 DURP: 88:684 (rozp. wykon.). — RMPH z 26.2.1936 DURP: 19:160 i 161 (obróć zwierzętami). — Ust. z 17.4.1936 DURP: 29:239 (ubój w rzeźniach). — RMRRR z 26.8.1936 DURP: 70:503, 504 i 505 (rozp. wyk.).

L i t e r a t u r a: Segall, Państwowy podatek od uboju, 1937.

1. Obowiązek akcyzowy. 2. Stawka. 3. Uiszczenie i wymiar. 4. Nadzór. 5. Naruszenie przepisów.

1. **Podlega akcyzie** ubój bydła rogatego, cieląt i nierogacizny; nie podlega ubój innych zwierząt, jak owiec, baranów, koni i kóz. Jest to zatem obciążenie mięsa określonego gatunku, nabywanego do konsumpcji. W istocie danina ta jest akcyzą, mimo to ordynacja podatkowa ma do niej zastosowanie a administrują nią władze administrujące podatkami. Również jej wpływy wykazywane są wśród podatków.

Wolny jest ubój, gdy zwierzęta przeznaczone są do spożycia we własnym gospodarstwie domowym, gdy mięso jest przeznaczone na eksport zagranicę, gdy chodzi o ubój prosiąt do 30 kg wagi (RW § 3).

Cielęta powyżej 6 miesięcy wieku obciążone są stawką jak bydło rogate. (OMS z 4.10.1935 DU: 28:634).

2. **Stawka** wynosi od sztuki bydła rogatego 3 zł, od cielęcia 50 gr, od nierogacizny 1,50 zł (art. 4).

Na Ziemiach Wschodnich stawka wynosi połowę prawidłowej (DPRP z 3.11.1936 DURP: 84:583).

Dodatek państwowy nie jest pobierany (ust. z 26.3.1935 DURP:22:127). — **Dodatek komunalny** wynosi 15% państwowej akcyzy (ust. z 11.8.1923 DURP 1936:62:454, art. 10).

3. **Uiszczenie** winno nastąpić przed ubojem w formie naklejenia przez władze poborowe znaczka na pokwitowaniu za użycie

rzeźni lub za badanie zwierząt rzeźnych i mięsa. Pobiera opłatę kasa rzeźni, poza tym organy gminne (lekarze weterynarii, oglądacze). Gotówkę wpłaca gmina do kasy właściwego urzędu skarbowego po potrąceniu 3% prowizji. W razie nieuiszczenia następuje **w y m i a r** przez urząd gminny. Instancją odwoławczą jest urząd skarbowy.

P. RPRP z 22.3.1928 DURP 1933:60:454. — RMSWew. z 8.1.1935, podane w OMS z 25.7.1935 DU:22:514.

Z w r o t uiszczonej akcyzy następuje, gdy mięso z całej ubitej sztuki zostało uznane za niezdatne do spożycia; **z w r o t p o ł o w y** uiszczonej akcyzy, gdy uznanie takie dotyczy połowy lub więcej ubitej sztuki, gdy mięso z całej sztuki zostało uznane za warunkowo zdatne, lub mniej wartościowe (OMS z 12.1.1934 DU:3:27).

P. Instr. pod. z 31.12.1934, § 352 do 358.

4. **Nadzór** nad poborem i wpłatami należy do właściwego urzędu skarbowego.

5. **Naruszenie** przepisów jest karane grzywną od 5 do 1000 zł przez Urzędy skarbowe. Odwołanie rozstrzyga Izba Skarbowa.

P. OP art. 155 n, wyżej podatki, rozdział 1. p. 26.

9. Kwas octowy.

Źródła: RPRP z 11.7.1932 DURP:63:586, art. 56 i 59 (monopol spirytusowy), RMS z 10.9.1932 DURP: 88:746, § 12 n, 33 n, 286 n (rozp. wyk. do monopolowej ustawy).

1. Obowiązek i stawka. 2. Obrót. 3. Naruszenie przepisów. 4. Wpływy.

1. **Podlega akcyzie kwas octowy**, wytwarzany w drodze chemicznej z octanu wapnia. Stawka wynosi 40 gr. od 1 kg. kwasu stu-procentowego (bezwodnego). Akcyzę z 10% dodatkiem nadzwyczajnym uiszcza wytwórca a przy imporcie odbiorca kwasu, przed wypuszczeniem z wytwórni lub przy odprawie celnej.

Zezwolenie na wyrób kwasu octowego wydaje MS w porozumieniu z MPH i MRRR. MS ma prawo powołać do życia przymusowe zrzeszenie wytwórców.

Wolny od akcyzy jest kwas octowy eksportowany lub nienadający się do spożycia, lecz do celów technicznych, nadto kwas otrzymany w drodze fermentacji alkoholu. Kwas, sprowadzany z zagranicy opłaca prócz akcyzy cło.

2. Wypuszczany do spożycia kwas octowy musi posiadać co najmniej 80% wagowych mocy lub wyższą (esencja octowa). Kwas octowy o mocy niższej musi być poddany badaniu, czy nada się do

spożycia po przerobie; w danym razie może być wydany do dalszego przerobu.

Skażenie i wydawanie bez akcyzy kwasu na cele niekonsumcyjne następuje za zezwoleniem Izby Skarbowej (RMS z 10.9.1932 DURP:88:746, § 302 i 303).

Etykiety na naczyniach z esencją octową, wypuszczoną do obrotu są obowiązkowe i winny zawierać nazwę i adres zakładu rozlewającego, moc esencji i wagę netto.

Racja wprowadzenia tej akcyzy leży w tem, że Państwo chce zwiększyć konsumpcję spirytusu przemysłowego, potrzebnego do fabrykacji octu spirytusowego, wyrabianego drogą fermentacji płynów alkoholowych. Wy-suwane są także względy zdrowotne, przemawiające podobno przeciw konsumpcji octu, sporządzonego z kwasu octowego, rozlanego wodą. W r. 1935/36 istniało w Polsce 5 wytwórni z produkcją 0.8 mln kg kwasu.

3. Naruszenia przepisów są karane podług Pks.

W szczególności podlega karze: wyrób lub oczyszczenie bez zezwolenia, bez zawiadomienia władzy lub wbrew jej zarządzeniu, uruchomienie przed zatwierdzeniem urządzeń, niezważenie kwasu lub niezapisanie do ksiąg, nieprawidłowe przechowanie, odstąpienie kwasu zwolnionego od akcyzy, zmienianie celu w użyciu, usuwanie przy transporcie bez uiszczenia akcyzy, uszczuplenie akcyzy, nabywanie, transport i przechowywanie kwasu, pochodzącego z występku, naruszenie przepisów o rozlewie, inne naruszenia (Pks art. 145 do 152).

4. Wpływy z tej akcyzy zmniejszyły się, co zdaje się dowodzić, że faworyzowanie konsumpcji alkoholowego octu było skuteczne.

P. wyżej tablicę w rozdziale 1. — Umorzenie p. RMS z 10.9.1932 DURP: 88:746, § 289.

10. Kwas węglowy.

Źródła: Ust. z 18.3.1935 DURP:23:151 i RMS z 31.3.1935 DURP: 23:156.

1. Produkcja. 2. Przedmiot akcyzy. 3. Stawka. 4. Nadzór. 5. Naruszenie przepisów. 6. Ocena.

1. Produkcja. Bezwodnik kwasu węglowego (CO_2) otrzymuje się w wytwórni jako produkt spalania koksu w generatorach (wieżach). Z wież tych przechodzi kwas węglowy przez szereg urządzeń (kotłów), w których oczyszcza się, ostudza, spręża, a w końcu skrapla. Skroplony kwas węglowy przechodzi do butli stalowych. Poza tego rodzaju wytwórniami istnieją małe wytwórnie kwasu węglowego, które go produkują innym tańszym sposobem (zalewanie kwasami węglanów, jak wapień, soda itp.). Uzyskiwany w ten sposób kwas węglowy jest w stanie nieskroplonym, a zatem nie podlega opodatkowaniu.

2. Przedmiotem akcyzy jest bezwodnik kwasu węglowego w stanie skroplonym (CO_2), wyrobiony w kraju lub przywieziony z zagranicy i Gdańska.

Wolny od akcyzy jest kwas węglowy wywieziony zagranicę lub do Gdańska, przeznaczony do przemysłowego wyrobu artykułów chemicznych oraz zniszczony w wytwórni lub podczas transportu pod węzłem podatku.

Obowiązek — odpowiedzialność — przedawnienie — kredyt itd. p. wyżej rozdział 1.

3. Stawka wynosi 40 gr. od 1 kg. kwasu węglowego. Ponadto opłaca się 10% dodatek nadzwyczajny oraz 15% dodatek komunalny.

Importowany kwas węglowy opłaca ponadto cło.

4. Nadzór. Wyrób oraz sprzedaż z wytwórni kwasu węglowego odbywa się pod stałym nadzorem Kontroli Skarbowej. Ponadto osoby oraz przedsiębiorstwa, trudniące się hurtowym handlem kwasu węglowego lub zużywające kwas węglowy w swych zakładach przemysłowych, obowiązane są posiadać dowody nabycia kwasu węglowego.

Kwas węglowy po wyrobieniu podlega zważeniu; może być wypuszczony tylko w butlach stalowych, oznaczonych znakiem wytwórni i pojemnością.

Weryfikacja, — księgi kontroli, — stały nadzór p. wyżej rozdział 1.

5. Naruszenie przepisów podlega karze pieniężnej i konfiskacie na podstawie Prawa karnego skarbowego.

W szczególności podlega karze: wyrób bez zgłoszenia wytwórni, uruchomienie jej przed zatwierdzeniem urządzeń i przed zawiadomieniem o wyrobie, wyrób wbrew zarządzeniu, nie zważenie produktu, nie zapisanie do ksiąg, odstąpienie zwolnionego kwasu, zmiana celu w użyciu, usuwanie kwasu bez uiszczenia akcyzy, uszczuplenie akcyzy, nabywanie, przechowywanie i transportowanie pochodzącego z występku kwasu, inne naruszenia (Pks art. 153 do 160).

6. Ocena. Wprowadzenie tej daniny podniosło ceny artykułów spożywczych, przy których zużywa się kwas węglowy, nie dając wzajemian odpowiednich wpływów Skarbowi Państwa, przy stosunkowo dużej ilości pracy organów skarbowych, potrzebnej do nadzorowania. Przyczyną tego jest w pewnej mierze nie skorzystanie przez MS z ustawowej delegacji do wprowadzenia zakazu stosowania przy wyrobie napojów gazowanych innego kwasu węglowego, niż skroplony z butli stalowych.

11. Zapalniczki.

Źródła: Ust. z 30.1.1931 DURR:9:45 (monopol zapalczany), — DPRP z 14.1.1936 DURP:3:12, — RMS z 31.1.1931 DURP:10:51 z nowelami (rozp. wykon.). — RMS z 25.6.1937 DURP:48:376 (stawki).

1. Obowiązek. 2. Wyrób. 3. Przywóz. 4. Naruszenie przepisów.

1. Podlegają akcyzie zapalniczki nieobjęte monopolem (p. t. III) tj. złote i srebrne. Stawka wynosi 5 zł od sztuki, może być obniżona drogą RMS. Obowiązującym do zapłacenia jest wytwórca lub importer.

Stawka p. RMS z 25.6.1937 DURP:48:376.

Dodatek nadzwyczajny państwowy (10%) i komunalny (15%) obowiązuje.

Zapalniczki elektryczne, w środkach lokomocji umocowane, również nie są monopolem objęte, jednak na podstawie wyraźnego przepisu akcyzie nie podlegają.

2. Wyrób tych zapalniczek nie potrzebuje koncesji, musi jednak być zgłoszony władzy skarbowej, która wykonuje nad nim nadzór. Wytwórca musi zaraz po wytworzeniu postarać się o cechę urzędu probierczego. Nadto przed wypuszczeniem z wytwórni musi zapłacić akcyzę w kasie Urzędu skarbowego i postarać się w Urzędzie akcyz o wybicie znaczka, stwierdzającego uiszczenie akcyzy.

Do obrotu handlowego dopuszczone są zapalniczki tylko z tymi znakami. Zapalniczki eksportowane wolne są od akcyzy.

3. Z zagranicy sprowadzone zapalniczki obciążone są akcyzą, a nadto cłem i muszą być zaopatrzone w znaczek probierczy i w znaczek akcyzowy. Tylko zapalniczki z tymi znakami dopuszczone są do obrotu handlowego.

Zapalniczka podróznego do osobistego użytku opłaca akcyzę i cło bez wyciśnięcia znaczka podatkowego (OMS z 28.3.1935 DU: 10:226). Znaczek winien być wyciśnięty w ciągu miesiąca. (RMS z 25.6.1937 DURP:48:376).

Zgdańska odbywa się przywóz wyłącznie drogą postępowania przekazowego przez Urząd akcyz w Gdyni lub Inspektora kontroli skarbowej w Tczewie i Wejherowie.

Inne przepisy p. wyżej rozdział 1.

4. Naruszenia przepisów są karane podług przepisów Pks.

W szczególności podlega karze: wyrób bez zezwolenia i zgłoszenia, nabywanie, przechowywanie i transport zapalniczek pochodzących z występu, zbywanie, nabywanie i posiadanie zapalniczek bez znaczka i inne (Pks art. 94 do 102).

12. Elektryczność.

Źródła: Ust. z 17.12.1931 DURP 1934:76:720 (wprowadzenie). — RMS z 14.9.1934 DURP:85:774 (obliczanie i pobór). — RMS z 14.9.1934 DURP: 75:775 (rozp. wykon.). — Ust. z 15.3.1934 DURP 1936:14:134 (ordynacja podatkowa).

1. Przedmiot akcyzy. 2. Uwolnienia. 3. Stawka. 4. Obowiązek. 5. Wymiar. 6. Naruszenie przepisów. 7. Wpływy. 8. Śląsk.

1. Przedmiotem daniny tej jest odpłatnie pobierana energia elektryczna na niskim napięciu do celów oświetleniowych.

Danina ta jest w istocie swojej akcyzą od przedmiotu spożycia. Mimo to budżet polski i ordynacja podatkowa zaliczają ją do podatków.

Energia do celów lekarskich, kinematograficznych, sygnalizacyjnych, reklamowych, projekcyjnych, kontrolnych, doświadczalnych itp. mierzona na odrębnym mierniku nie podlega akcyzie, byleby z tej energii użyto nie więcej jak 15% do celów oświetleniowych. Natomiast podlega akcyzie energia nieoświetleniowa, o ile energia ta mierzona jest miernikiem wspólnie z energią dla światła. Nie są obciążone akcyzą uboczne należności za liczniki, konserwację itp.

Niskie napięcie określone jest w RMRP z 26.5.1930 DURP: 45:384.

Koncesje na wytwarzanie itd. elektryczności p. RMPH z 31.10.1934 DURP 104:929.

Nieodpłatnie, przez pracowników elektrowni pobierana energia nie podlega akcyzie (OPA 1937:1673).

2. Wolne jest zużycie energii na własne cele przez władze, urzędy, instytucje i zakłady Państwa, przez fundusz kwaterunku wojkowego, przez niewydzielone przedsiębiorstwa państwowe, z wydzielonych przez kolej i pocztę; przez władze, urzędy, instytucje i zakłady samorządu terytorialnego; przez samorządowe przedsiębiorstwa, nie mające charakteru przemysłowego lub handlowego; przez Izby przemysłowo-handlowe, rolnicze i rzemieślnicze; przez Bank Polski; przez korzystające z ulg, przewidzianych w RPRP z 22.3.1928 DURP: 36:329, przedsiębiorstwa przemysłowe i komunikacyjne.

Województwa kresowe mają w tym względzie przywileje; na 10 lat do końca r. 1941 zwolnieni są od tej akcyzy odbiorcy na ich obszarze (także tarnopolskiego i stanisławowskiego oraz kilku powiatów województwa pomorskiego wraz z Gdynią). Okres ten może być przez RM przedłużony.

3. Stawka wynosi 10% ceny zużytej energii.

Dodatek państwowy nie jest pobierany (ust. z 26.3.1935 DURP:22:127).

Dodatek komunalny do tej akcyzy w wysokości najwyżej 25% akcyzy państwowej mogą uchwalić i pobierać miasta powyżej 25.000 mieszkańców. Dodatek ten przypada tej gminie, w której energia jest zużywana, a jest pobierany łącznie z akcyzą państwową. Przepis ten zmienił w tym względzie ustawę z 11.8.1923 o finansach komunalnych.

4. Obowiązany do zapłacenia jest ten, kto jest odbiorcą energii elektrycznej według dowodów i zasad prawa prywatnego oraz ten, kogo jako odbiorcę wskazuje umowa ze sprzedawcą, tj. przedsiębiorcą, rozdzielającym energię elektryczną.

Uprawnienia płatnika: może w okresie 30 dni od dokonania potrącenia żądać we właściwym urzędzie skarbowym sprostowania w tym względzie; dopiero od orzeczenia lub postanowienia urzędu ma prawo odwołania lub zażalenia do Izby Skarbowej (OP art. 103).

5. Obliczenie i pobór akcyzy z dodatkiem ciąży na sprzedawcy energii, bez osobnego wymiaru, przy każdorazowym regulowaniu należności przez odbiorcę.

Kwota akcyzy ma być w zasadzie **wyodrębniona** w rachunku. MS może zezwolić na niewyodrębnienie w rachunku akcyzy i objęcie jej odpowiednio podwyższoną ceną. **Wynagrodzenie** sprzedawcy za pobór: 2% rzeczywiście pobranej kwoty. Sprzedawca odpowiada za należność wobec Skarbu Państwa. Prawa sprzedawcy wobec odbiorców odnośnie akcyzy są takie same, co w dziedzinie należności za sprzedaną energię. Pobrane w ciągu połowy miesiąca kwoty muszą być najdalej do 5 dni po upływie tej połowy do kasy urzędu skarbowego uiszczone lub na tegoż konto w PKO. wpłacone.

Wymiar ma miejsce tylko w razie niewpłacenia akcyzy lub wpłacenia mniejszej od należnej kwoty. — **Odwolanie** przedsiębiorcy rozstrzyga Izba Skarbowa (OP art. 102 n). Odwołanie mają również prawo wnosić osoby, którym akcyzę nieprawidłowo obliczył sprzedawca lub ją niewłaściwie pobrał (OP art. 103).

Postępowanie wymiarowe, właściwość władz, wznowienie, raty, umorzenie, odpowiedzialność, przepisy porządkowe, unormowane są dla tej akcyzy w OP.

6. Naruszenie przepisów karane jest stosownie do przepisów OP. Szczególnie określonym przestępstwem jest niepobranie akcyzy przez sprzedawcę przy poborze swojej należności lub pobranie jej w niedostatecznej wysokości. Warunkiem karalności jest świadomość czynu i cel tj. uchylenie od ustawowej powinności osoby własnej lub osób trzecich.

Karą jest grzywna od jedno- do dwudziestokrotnej kwoty uszczupionej lub na uszczuplenie narażonej akcyzy. P. OP art. 179, 216, § 2.

7. Wpływy z tej akcyzy wykazywane są wśród podatków. P. wyżej Podatki, rozdział 1.

8. Na Śląsku ustawa nie obowiązuje.

Żarówki elektryczne, przemieniające prąd na światło, sprzedawane na rynku wewnętrznym, obciążone są daniną na rzecz Funduszu Pracy w wysokości 15% od wystawionego za nie rachunku. Kontrola tej daniny, a w niektórych przypadkach wymiar i pobór, należy do urzędów skarbowych. **Gaz** w lokalach nie posiadających charakteru przemysłowego również obciążony jest dla tego funduszu w wysokości 5% od należności za gaz (ust. z 16.3.1933 DURP: 22:163 i RPrez.RM z 31.3.1933 DURP: 22:176).

13. Oleje mineralne.

Źródła: RPRP z 7.3.1928 DURP:27:252 z nowelami, DPRP z 29.7.1936 DURP:58:427 i ust. z 7.4.1937:28:208 (akcyza od olejów mineralnych). — RMS z 13.10.1928 DURP 97:862 (rozp. wyk.) z nowelami i instrukcją z 24.11.1928 DU:35:398.

Literatura: Różański, Podatek od olejów mineralnych, 1926. — W. Ostrowski, Opodatkowanie olei mineralnych, 1928. — Grabowski, Podatek od olejów mineralnych (zbiór przepisów), 1929.

1. Produkcja. 2. Przedmiot akcyzy. 3. Stawka. 4. Uiszczenie. 5. Nadzór. 6. Naruszenie przepisów. 7. Wpływy. 8. Dodatek drogowy.

1. Produkcja. Ropa naftowa jest minerałem bitumicznym, wydobywanym z ziemi zapomocą wierceń (otworów wiertniczych) w kopalniach ropy. Ropę naftową przerabia się na oleje mineralne zapomocą dystrylacji i rafinowania (oczyszczania) w rafineriach olejów mineralnych. Przy tej destylacji otrzymuje się jako najlżejszy, pod względem ciężaru gatunkowego, produkt benzynę; cięższy naftę świetlną; a jeszcze cięższy oleje smarowe; w końcu w kotłach destylacyjnych pozostaje maź, zwana też gudronem poolejowym, a z kolei mniej lub więcej twardy asfalt. Z niektórych gatunków ropy naftowej, otrzymuje się nadto parafinę, służącą do wyrabiania świec. Gaz ziemny, otrzymany wprost z ziemi przy sposobności wierceń lub wydobywający się samorzutnie, przerabiany jest w gazolinarniach na gazolinę.

2. Podlegają akcyzie przetwory ropy naftowej i gazu ziemnego (benzyna, nafta, oleje smarowe, wazelina, parafina, świece parafinowe, gudron poolejowy, smary i gazolina), wytworzone w rafineriach krajowych lub przywożone z zagranicy i Gdańska.

Nie podlegają akcyzie: same surowce, jak ropa, gaz ziemny i wosk ziemny (OMS z 11.6.1937 DU:16:548) oraz przetwory z innych niż powyższe surowców (benzol, cerezyna). — Nie podlega akcyzie koks, asfalt oraz pozostałości i odpadki po przeróbce, o ile ich gęstość przenosi oznaczony w przepisach stopień. — W końcu nie podlegają akcyzie oleje eksportowane za granicę lub do Gdańska. Eksportem zajmuje się przymusowa organizacja (ust. z 18.3.1932 DURP:30:306 i RMPH z 12.10.1932 DURP: 89:754).

Z w o l n i ć od akcyzy (albo ją obniżyć) może Minister Skarbu (lub Urząd akcyzy): oleje mineralne, przeznaczone do poruszania silników w przemyśle i rolnictwie, do oczyszczania szybów naftowych, do nawęglania gazu świetlnego, do naprawy dróg, dla potrzeb wojska, władz państwowych i takich przedsiębiorstw, dla potrzeb przedstawicielstw dyplomatycznych, zawodowych przedstawicielstw konsularnych obcych państw, z zastrzeżeniem wzajemności, wreszcie jako środek opałowy, rozczywiający, zmiękczający lub wyciągowy w przemyśle (ust. z 7.4.1937 DURP:28:208). Jako przemysł rozumie się również: wytwarzanie energii elektrycznej oraz poruszanie samochodów ciężarowych, należących do przedsiębiorstw przemysłowych.

3. Stawka akcyzy zależna jest od gęstości oleju mineralnego, mierzonej stopniami aerometra przy $+15^{\circ}\text{C}$ ciepła i wynosi w sześciu kategoriach od 1,80 do 10,50 zł za 100 kg.

W s z c z e g ó ł n o ś c i wysokość podatku za 100 kg. wynosi: od oleju o gęstości do 790 stopni Ar: 9 zł; od 790 stopni do 865 stopni Ar: 8 zł; od 865 stopni do 890 stopni Ar: zł 1.80; ponad 890 stopni Ar oraz od ropy i waseliney: 7 zł; od parafiny i świec parafinowych: zł 10.50; od gudronu poolejowego (mazi) o gęstości do 975 stopni Ar, smarów wozowych i stałych oraz od odpadków produktów olejowych o gęstości do 965 stopni Ar: zł 1.80.

W y m i a r następuje od wagi netto produktu; względnie w mieszaninach z olejami roślinnymi od zawartości rzeczywistej oleju mineralnego.

D o d a t e k nadzwyczajny, p. wyżej 1, p. 5. — Dodatek na rzecz Funduszu drogowego, p. niżej p. 8.

4. Płatną jest akcyza z chwilą wprowadzenia przetworu do obrotu z rafinerii lub wolnego składu.

U m o r z e n i e lub z w r o t akcyzy może nastąpić w przypadku, gdy olej mineralny, zgłoszony do wywozu, nie może być wywieziony, albo też, gdy olej obciążony akcyzą zostanie w drodze podczas przewozu zniszczony z przyczyny niezależnej od przedsiębiorcy (RPRP z 7.3.1928, art. 10). Zwrot ma też miejsce przy wywozie wyrobu, do którego użyto oleju mineralnego opodatkowanego (ust. z 7.4.1937 DURP:37:208). — K r e d y t — o d p o w i e d z i a l n o ś ć r z e c z o w a p. wyżej rozdział 1, p. 10. — P o l m i n (Państwowa Fabryka olejów mineralnych) p. t. III.

P r z y w o ż o n e z zagranicy i z Gdańska przetwory ropy naftowej podlegają oprócz akcyzy cłu przywozowemu. Sposób wymiaru akcyzy ustala MS (ust. z 7.4.1937 DURP:28:208). Również ropa podlega oceniu, od akcyzy jest wolna. (RW § 6, Instr. § 20, nadto DU 1936:8:256).

5. Nadzorowi władz skarbowych podlegają: wytwórnie oraz wolne składy.

W o l n y w s t ę p do wytwórni zastrzeżony jest urzędnikom kontroli (ust. z 7.4.1937 DURP 28:208).

S p e c j a l n y n a d z ó r istnieje ze względu na ustalone ilości, które poszczególne przedsiębiorstwo może zbywać na rynku krajowym (RMS z 14.7.1933 DU:21:193 i tam powołane przepisy).

6. Naruszenie przepisów podlega karom Prawa karnego skarbowego.

W s z c z e g ó ł n o ś c i podlegają karze: wyrób bez zezwolenia, uruchomienie wytwórni bez zatwierdzenia urzędów, odstąpienie bez zgody władzy zwolnionych od akcyzy olejów, zmienianie w użyciu celu, usuwanie podczas transportu olejów bez uiszczenia akcyzy, mieszanie olei, uszczuplenie akcyzy, nabywanie, przechowywanie lub transportowanie olei pochodzących z występu, inne naruszenia (Pks art. 169—176).

7. Wpływy z tej akcyzy p. wyżej rozdział 1.

8. Dodatek na rzecz Funduszu Drogowego do tej akcyzy opłaca się od tych olejów mineralnych, które mogą być używane do napędu pojazdów mechanicznych, a więc od produktów ropy naftowej i gazu ziemnego. Wynosi on 10,86 groszy od 1 kg. z możliwością obniżenia i zwolnienia przez RM (p. niżej, rozdział 14).

Do tego dodatku stosują się przepisy RPRP z 7.3.1928. Zwolnione są od dodatku oleje eksportowane (i do Gdańska), wprowadzone z pojazdami na czasowy pobyt w Polsce, używane dla statków powietrznych wojskowych i z zastrzeżeniami cywilnych. RM określa, które oleje podlegają temu dodatkowi (ust. z 3.2.1931 DURP 1933:45:352 i RMK i S. z 12.5.1933 DURP:52:397, RRM z 21.1.1937 DURP:7:58).

Ś l ą s k p. t. III.

D o d a t e k na rzecz tego funduszu pobiera się również od materiałów pędnych, nie będących olejami mineralnymi, które albo same albo w połączeniu z innymi mogą być używane do napędu. Te materiały oznacza RM. Nieuiszczenie w terminie ma w swojej konsekwencji zniweczenie dowodu rejestracyjnego (ust. z 3.2.1931 DURP 1933:45:352).

Należą do nich: spirytus etylowy i benzol, a nadto syntetyczny spirytus metylowy. Wysokość stawki, obniżenie, zwolnienia unormowane są jak wyżej. Obowiązany jest do uiszczenia ten, kto wprowadza te materiały do wolnego obrotu, z chwilą wprowadzenia; przy imporcie osoba, na której rachunek odbywa się odprawa celna; przy sprowadzeniu z Gdańska osoba, dla której jest materiał przeznaczony. Wymiar, pobór, ściąganie i kontrola unormowane są z delegacji ustawy drogą RMKom. i S. Tak samo przepisy o władzach, terminie płatności, kredytach, odroczeniach, ratach, ulgach, odpisach, premiach za wykrycie. P. w tym względzie ust. z 3.2.1931 DURP 1933:45:352; RRM z 21.1.1937 DURP:7:58 i RMKom. i S. z 12.5.1933

DURP:52:397. Przedawnienie wymiaru, żądanie zwrotu jest odrębnie unormowane; postępowanie: RPRP z 22.3.1928 DURP:36:341 o postępowaniu administracyjnym.

Wpływy z obu tych dodatków do państwowego funduszu drogowego wynosiły w r. 1933/34: 4.4; 1934/35: 8.2; 1935/36: 8.4; 1936/37: 8.0 mln zł.

Śląsk p. t. III.

14. Akcyzy drogowe.

Źródła: Ust. z 3.2.1931 DURP 1933:45:352 i RPRP z 12.7.1934 DURP 69:636 (o państwowym funduszu drogowym). — RMKom i S z 12.5.1933 DURP: 52:397 (rozp. wyk). — RRM z 21.8.1935 DURP: 65:405 (wysokość opłat) z nowelami.

Literatura: Nestorowicz, Polski fundusz drogowy, 1929. — Borowski, w Samorządzie 1933.

1. Historia. 2. Śląsk. 3. Fundusz drogowy. 4. Akcyza od pojazdów mechanicznych. 5. Akcyza od autobusów. 6. Akcyza od reklam.

1. Na finansowanie budowy i utrzymanie dróg państwowych wstawiane były do r. 1931 corocznie do budżetu państwowego osobne kredyty. Sumy te nie były wystarczające wobec zniszczenia dróg przez wojnę, wobec nowych potrzeb Państwa z nowymi granicami, wobec potrzeb i zużywania dróg przez ruch samochodowy i wobec potrzeb strategicznych. Od ustawy z 3.2.1931 przechodzi Państwo na nowy sposób finansowania, tworząc odrębny fundusz drogowy i ustanawiając, poza ogólnym systemem danin, dla tego funduszu przeznaczone i stałe źródła dochodu. Takimi daninami są dodatki do akcyzy od olejów mineralnych, akcyza od pojazdów mechanicznych, akcyza od autobusów i akcyza od reklam. Ze skarbowego punktu widzenia ten sposób finansowania wywoływał zarzuty z powodu rozbijania gospodarki budżetowej i zaciągania zobowiązań poza Ministrem Skarbu. Krytyka nie była bez rezultatów, albowiem od r. 1936/37 dochody i wydatki funduszu drogowego wykazywane są w budżecie Ministerstwa Komunikacji.

2. Na Śląsku obowiązuje jedynie: akcyza od pojazdów wprowadzonych na czasowy pobyt do Polski, dodatek drogowy do akcyzy od olejów mineralnych oraz akcyza od materiałów pędnych, nie będących olejami mineralnymi (Rozp. Śl. Rady Woj. z 21.4.1931 DUŚL:9). Wpływy z tych akcyz koncentrują się w państwowym funduszu drogowym, a dopiero z tego funduszu otrzymuje wojewódzki fundusz drogowy (Skarb Śląski) udział według klucza z ustawy z dnia 29.3.1933 DURP 29:254.

3. Państwowy Fundusz drogowy, czynny od 1931/32, otrzymuje wpływy z przedstawionych w niniejszym rozdziale akcyz, oraz dodatek do akcyzy od olejów mineralnych oraz od innych materiałów pędnych (p. wyżej, rozdział 13.). Nadto otrzymuje ten fundusz wpłaty, pobierane na rzecz Skarbu Państwa z mocy ustawy z 10.12.1920 DURP 1921: 6:32 o budowie i utrzymaniu dróg publicznych oraz ustawy z 14.3.1932 DURP: 32:336 o zarobkowym przewozie osób i towarów pojazdami mechanicznymi (za koncesje i tablice rejestracyjne); grzywny za przekroczenie przepisów porządkowych na drogach publicznych (ust. z 7.10.1921 DURP:

89:656, z 14.3.1932 DURP: 32:336 i z 3.2.1931 DURP 1933:45:352); wpływy z państwowych wytwórni materiałów drogowych (klinkierni, kamieniołomów) i ze sprzedaży państwowych materiałów drogowych, niepotrzebnych do celów drogowych; dotacje Skarbu Państwa i Funduszu pracy: świadczenia ludności w naturze i świadczenia za pomoc żywnościową oraz za zaległe podatki. Ponadto otrzymał ten fundusz część państwowej pożyczki Inwestycyjnej, wreszcie korzysta z kredytów w przedsiębiorstwach Kolei i Lasów państwowych. — Wpływy ogólne tego funduszu wynosiły 1932/33: 11.8; 1933/34: 15.8; 1934/35: 19.1; 1935/36: 28.6 mili. zł. W pierwszych latach istnienia tego funduszu okazało się, że wpływy jego są daleko mniejsze od budżetowych dotacyj na drogi w poprzednich latach i od przewidywań, jakie przy uchwaleniu ustawy wyrażano. Z tego powodu i z powodu chwili obranej na wprowadzenie tych nowych danin, niemniej z powodu samej ich konstrukcji, krytyka była bardzo głośna. Począwszy od r. 1936/37 włączono fundusz ten do grupy A budżetu; jego dochody i wydatki prelimitowane są brutto w Ministerstwie Komunikacji, a dochody nie są wyłącznie związane z celami drogowymi, lecz wpływają do Skarbu podobnie jak inne dochody.

4. Akcyzą od pojazdów mechanicznych obciążone są pojazdy mechaniczne do własnego użytku lub użytkowane w celach zarobkowych, a to: samochody osobowe, ciężarowe, traktory, przyczepki do nich, motocykle, motocykle z przyczepką i cykloetki, rowery z motorkami.

Danina ta (tak samo daniny pod 5 i 6) jest teoretycznie akcyzą. Nazywana jest w przepisach opłatą i ma pewne cechy opłaty administracyjnej.

Zarobkowy przewóz osób i towarów pojazdami mechanicznymi normowany jest szeregiem przepisów, p. ust. z 14.3.1932 DURP: 32:336, z 22.3.1933 DURP: 32:273, RPRP z 27.10.1933 DURP: 84:619 i RMKom i SprWew z 6.4.1935 DURP:29:226.

Uwolnienia od akcyzy przewidziane są ze względu na cel i osobę zobowiązanego.

W szczególności wolne są od tej daniny pojazdy do użytku urzędowego osób eksterytorialnych i konsulów zawodowych pod warunkiem wzajemności; — pojazdy do użytku władz i urzędów (państwowych i samorządu terytorialnego, p. OPA 1934:611 i 1936:1675); — kolei i poczty z wyjątkiem pojazdów, które zarobkowo przewożą osoby i bagaż; — instytucji i zakładów użyteczności publicznej i instytucji dobroczynnych dla ich działalności niezbędne (p. OPA 1936:1532 i 1533, 1934:773 i 1933:362); — pojazdy drogowe personelu technicznego państwowego i samorządowego; — traktory rolnicze, nie używane do przewozu ciężarów po drogach publicznych; — wózki inwalidów przez nich do osobistego użytku używane; — miejscowe autobusy w obrębie gminy pracujące (art. 10 ust.).

Nadto zagraniczne pojazdy mechaniczne są zwolnione w ogóle od podatków i opłat (z wyjątkiem podatków konsumpcyjnych, nałożonych na ruch lub posiadanie pojazdów mechanicznych). Pojazdy te mogą przyjechać do Polski na pobyt co najwyżej 90 dni w roku i to pod osłoną

międzynarodowej ksiąteczki podatkowej, wydanej zgodnie z konwencją genewską z 30.3.1931 DURP 1934:98:900 i 901, OMS z 4.2.1935 DU: 4:68. RMS i Kom z 12.5.1933 DURP: 52:397, § 8, OMS z 30.9.1936 DU 27:808.

Poraz pierwszy zarejestrowane pojazdy ciężarowe i traktory są wolne przez rok od szeregu opłat (RRM z 23.11.1936 DURP:89:619).

Stawki roczne zależne są od wagi samochodu, a dalej rodzaju samochodu (osobowe, czy ciężarowe), wreszcie od rodzaju obręczy (pełne i żelazne płacą podwyżkę). Osobną stawkę płacą motocykle, osobną motocykle z przyczepką, osobną cyklonetki, osobną samochody ciężarowe i traktory do zarobkowego przewozu towarów. Przyczepki są tak samo opodatkowane jak samochody ciężarowe.

Zmieniać stawki ma prawo Rada Ministrów na całym obszarze Państwa lub w poszczególnych jego częściach, przyczem jest ograniczona tem, że podwyżka nie może przekraczać 50 procent. Nastąpiło to RRM z 2.7.1936 DURP: 54:392 łącznie z umorzeniem zaległości. RM może zniżać stawki i zwalniać od akcyzy.

Niższe stawki (40% normalnej) opłacają typy, odpowiadające wymaganiom obrony Państwa, ustalone przez MSWojsk., a ogłoszone drogą RMRP i MS w DURP. Jest to rodzaj premii, zachęcającej do produkcji i nabycia tych wozów. (RPRP z 21.10.1932 DURP: 91:784 i RM Kom. i MSWojsk. z 14.3.1933 DURP: 62:464)

Dodatki do tych stawek na rzecz Państwa lub związków samorządowych są niedopuszczalne (ust. z 3.2.1931, art. 13). Ostatnio ogłoszona została taryfa RRM z 21.8.1935 DURP: 65:405, obniżona RRM z 2.7.1936 DURP:54:392.

Obowiązana do płacenia jest osoba, na którą jest zarejestrowany pojazd.

Obowiązek powstaje z początkiem miesiąca, w którym pojazd dopuszczony został do ruchu, tj. zarejestrowany; ustaje z końcem miesiąca, w którym pojazd z ruchu został wycofany. Wskutek przerwy w komunikacji może władza przyznać potrącenia.

Wymiar, pobór i ściąganie normuje, z delegacji ustawy, RMKom. i Skarbu. Tą drogą unormowane są też przepisy o władzach, o terminie płatności, o kredytowaniu, odraczaniu, ulgach, ratach, odpisach, kontroli i o premiach za wykrycie nadużyć.

W szczególności: nieuiszczenie akcyzy w terminie unieważnia dowód rejestracyjny; przedawnienie żądania akcyzy upływa w 10 lat od powstania obowiązku; egzekucja, kary, odsetki za zwłokę i koszt egzekucyjne są identyczne jak przy podatkach bezpośrednich; właściwy do obliczenia i poboru jest urząd wojewódzki, (p. RPRP z 28.12.1934 DURP 110:976 o dekoncentracji władz). Ściąganie uskutecznia zarząd gminny. W postępowaniu decydują przepisy RPRP z 22.3.1928 DURP:36:341. — Umorzenie p. RMS i Kom. z 20.7.1935 DURP: 57:371.

Pojazdy z zagranicy, na czasowy pobyt do Polski i na Śląsk wprowadzone, płacą ten podatek w dziennych stawkach, podanych RMKom. i Skarbu. Za 3 dni płacą przy wjeździe, resztę przy wyjeździe z Polski. Pobór należy do organów celnych. Zobowiązany jest wprowadzający pojazd. (Konwencja genewska o sposobie opodatkowania obcokrajowych pojazdów mechanicznych z 30.3.1931 DURP 1934:98:900, OMS z 30.9.1936 DU 27:808).

Dalsze obciążenie daninami pojazdów mechanicznych nie może w zasadzie mieć miejsca.

W szczególności nie można od nich: pobierać tzw. opłat mytniczych na drogach i mostach (z małymi wyjątkami), opłaty kopytkowej, opłat za używanie dróg, opłat za rejestrację (ust. z 11.8.1923 DURP 1932: 106:884, art. 19, 23, 24, 27). Nie wyklucza to jednak nałożenia samoistnego komunalnego podatku od przedmiotów zbytku.

Naruszenie przepisów i uchylenie się od obowiązku płacenia pociąga za sobą karę w wysokości 20-krotnej należności uszczuplonej lub na to narażonej. Właściwe do orzekania są te władze, do których należy wymiar.

Wpływy z tej akcyzy wynosiły 1931/32: 6,6; 1932/33: 7,4; 1933/34: 7,1; 1934/35: 5,6; 1935/36: 5,5 mln zł.

5. Akcyzę od autobusów opłacają pojazdy mechaniczne i konne, używane do zarobkowego przewozu osób (nie towarów). To obciążenie jest niezależne od akcyzy od pojazdów mechanicznych.

Zarobkowy przewóz p. str. 233. Pojazdy konne podlegają tej akcyzie, o ile służą do zarobkowego przewozu towarów poza obszarem jednej gminy (p. OPA 1936:1534).

Stawki roczne zależne są od ilości miejsc dla podróżnych w pojeździe i w przyczepce; od rodzaju pojazdu (autobusy samochodowe i konne), a przy pojazdach mechanicznych od tego, czy używane są stale czy doraźnie z obniżką na drogach gruntowych i nowych. Podstawa obliczenia zależną jest również od kilometrów dziennego przebiegu poza obrębem gminy.

Zmiana stawek dopuszczalna jak przy akcyzie od pojazdów mechanicznych, przy czym inaczej oznaczona jest granica podwyżki stawek. — Autobusy wyłącznie lub przeważnie kursujące w województwach wschodnich płacą 50% stawki (RRM z 23.11.1936 DURP 89:619).

Przepisy o obowiązku akcyzowym, o wymiarze, poborze i ściąganiu, o nieobciążaniu innymi daninami, o naruszaniu przepisów, podane wyżej przy akcyzie od pojazdów mechanicznych obowiązują

także przy akcyzie od autobusów. Tak samo przepisy o premiowaniu typów, ustalonych przez MSWoj.

Wymiar, pobór i ściąganie akcyzy od pojazdów konnych należy do zarządów gminnych lub wydziałów powiatowych (rozp. wyk. § 12). U m o r z e n i e zaległości p. RRM z 2.7.1936 DURP: 54:392.

Wpływy wynosiły 1931/32: 2,0; 1932/33: 2,7; 1933/34: 2,1; 1934/35: 2,3; 1935/36: 1,2 mln zł.

6. Akcyzę od reklam opłacają reklamy (znaki, szyldy, napisy) umieszczone wzdłuż dróg publicznych na budynkach, słupach, kioskach itp. poza granicami administracyjnymi miast.

Wolne są reklamy przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, umieszczone na budynkach i ogrodzeniach, w których się te przedsiębiorstwa znajdują (art. 20). Innych zwolnień nie ma. — Istota reklamy p. OPA 1934:936.

Stawka roczna: 25 zł od metra kwadratowego powierzchni reklamy, bez możliwości zmiany przez RM lub władzę administracyjną.

O b o w i ą z a n y m do uiszczenia podatku jest właściciel reklamy, który ją umieścił lub polecił umieścić. Płatna jest akcyza rocznie z góry lub za czas od początku obowiązku akcyzowego do końca roku budżetowego. W y b ó r i p o b ó r należy do wydziału powiatowego.

Wpływy z tej akcyzy wynosiły: 1931/32: 18,0; 1932/33: 24,2; 1933/34: 9,2; 1934/35: 4,9; 1935/36: 5,0 tys. zł.

15. Karty do gry.

Źródła: Ust. z 18.3.1931 DURP:27:171 (ustawa). — RMS z 31.3. 1931 DURP:32:234 (rozp. wykon.).

1. Przedmiot akcyzy. 2. Stawka. 3. Uiszczenie. 4. Płatność. 5. Nadzór. 6. Naruszenie przepisów. 7. Wpływy.

1. Podlegają akcyzie wszelkie karty do gry, wytworzone w kraju oraz sprowadzone z zagranicy i Gdańska.

Danina ta jest akcyzą od zużycia przedmiotu zbytku, nie opłatą. Uznaje to Pks z r. 1936. Mimo to preliminarz budżetowy umieszcza ją między opłatami, z wyjątkiem lat 1927/28 i dwóch następnych, pozatem są właścicieli w administracji tą daniną: w I instancji urzędy opłat stempłowych w Warszawie, Lwowie i Krakowie oraz urząd skarbowy w Grodnie, w II instancji wydziały opłat w Izbach Skarbowych.

W o l n e od akcyzy są karty wywiezione za granicę i do Gdańska, natomiast przy przywozie kart do kraju opłaca się akcyzę razem z cłem. Przywóz i wywóz kart z Gdańska i do Gdańska odbywa się w postępowaniu przekazowym.

2. Stawka wynosi 1,30 do 10 zł od talii, zależnie od ilości kart w talii i materiału, z którego zostały wyrobione.

D o d a t e k na rzecz Czerwonego Krzyża wynosi 0,40 i 0,60 groszy od talii papierowych kart zależnie, czy zawiera 36, czy więcej kart. Od sporządzonych z innego materiału 5 zł, dodatek ten prelimitowany jest w kwocie około 150.000 zł rocznie. Dodatek państwowy nadzwyczajny nie jest od tej akcyzy pobierany, dodatek komunalny wynosi 15% akcyzy państwowej.

3. Uiszczenie następuje przez użycie banderoli (opaski).

Talie muszą być owinięte w banderole urzędowe, dostarczane bezpłatnie wytwórcy przez władze skarbowe, po czym Urząd wybija stempel urzędowy na jednej z kart (z reguły na asie kierowym) oraz na banderoli i na opakowaniu, stwierdziwszy, że należność została w kasie uiszczona. Owinięcie musi tak nastąpić, by użyć można kart tylko przez poprzednie zniszczenie banderoli.

4. Płatną jest akcyza przed wypuszczeniem kart do obrotu na rynek wewnętrzny; przy imporcie z zagranicy w chwili uiszczenia opłaty celnej, z Gdańska w chwili zgłoszenia w urzędzie odbiorczym w trybie postępowania przekazowego.

U m o r z e n i e pokredytowanej lub z w r o t uiszczonej akcyzy może nastąpić, gdy ostemplowane i już obanderolowane karty do gry stały się niezdadne do użytku skutkiem wypadku, który zaszedł w wytwórni i został zgłoszony władzy skarbowej przez wytwórcę (art. 5 ustawy).

5. Nadzórowi władz skarbowych podlega wyrób, sprzedaż i przywóz kart. Wyrób ma być zgłoszony według prawa przemysłowego, nadto winno być uzyskane zezwolenie od MS. Na sprzedaż kart udzielają zezwolenia władze skarbowe, które nadto mają prawo sprawdzać, czy karty znajdujące się w lokalach publicznych i w lokalach stowarzyszeń są ostemplowane.

6. Naruszenia przepisów karane są według Prawa karnego skarbowego, w I instancji przez urzędy akcyz.

W s z c z e g ó ł n o ś c i podlega karze: uszczuplenie akcyzy i naruszenie innych przepisów (Pks art. 185 i 186).

7. Wpływy wynosiły 1929/30: 0,4, 1930/31: 0,5, 1931/32: 0,4, 1932/33: 0,5, 1933/34: 0,2, 1934/35: 0,6, 1935/36: 0,7 mln zł.

SKRÓTY.

Ar — areometr	MSZ — Ministerstwo Spraw Zagranicznych	RMRRR — Rozporządzenie MRRR
BGK — Bank Gospodarstwa Krajowego	MWROP — Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	RMS — Rozporządzenie MS
BP — Bank Polski	MZP — Ministerstwo Zdrowia Publicznego	RMSWew — Rozporządzenie MSWew
Cz. Sk. — Czasopismo Skarbowe	n — i następny (następne)	RMSWoj — Rozporządzenie MSWoj
DPKrP — Dziennik Praw Królestwa Polskiego	NIK — Najwyższa Izba Kontroli	RMSZ — Rozporządzenie MSZ
DPP — Dziennik Praw Państwa (austriacki)	NTA — Najwyższy Trybunał Administracyjny	RMZP — Rozporządzenie MZP
DPKP — Dziennik Praw Państwa Polskiego	O — Okólnik	RPRP — Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
DPRP — Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	Obw. — Obwieszczenie	RPrezRM — Rozporządzenie PrezRM
DU — Dziennik Urzędowy (MS)	OMS — Okólnik MS	RRM — Rozporządzenie RM
DURP — Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej	OP — Ordynacja Podatkowa	rozp. wyk. — RW
ENP — Encyklopedia Nauk Politycznych	OPA — Orzecznictwo Sądów Najwyższych w sprawach administracyjnych i podatkowych	RW — Rozporządzenie Wykonawcze
EW — jak wyżej	OSP — Orzecznictwo Sądów Polskich	SN — Sąd Najwyższy
kh — kodeks handlowy	PBR — Państwowy Bank Rolny	sp. o. o. — spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
kk — kodeks karny	PKO — Poczta Kasa Oszczędności	uos — Ustawa o opłatach stemplowych
kod. zob. — kodeks zobowiązań	P.K.P. — Polskie Koloje Państwowe	upc — ustawa postępowania cywilnego
kpc — kodeks postępowania cywilnego	Pks — Prawo karne skarbowe	upk — ustawa postępowania karnego
kpk — kodeks postępowania karnego	pr. cel. — prawo celne	USAM — Urząd Skarbowy Akcyz i Monopolów
MKom — Ministerstwo Komunikacji	pr. upadł. — prawo upadłościowe	ust. — ustawa
mld — miliard (miliardy)	Prz. RM — Prezydium RM	Zarz. — Zarządzenie
mln — milion (miliony)	Prz. Gosp. — Przegląd Gospodarczy	Zb — Urzędowy zbiór orzeczeń NTA:
Mon. Pol. — Monitor Polski	Prz. Sk. — Przegląd Skarbowy	A = działu administracyjnego
MOS — Ministerstwo Opieki Społecznej	przep. wpraw. — przepisy wprowadzające	S = działu skarbowego
MPH — Ministerstwo Przemysłu i Handlu	RGBI — Reichsgesetzblatt (niemiecki)	Zb. ok. — Zbiór okólników
MRPubl — Ministerstwo Róbót Publicznych	RM — Rada Ministrów	Zb. Ust. Prus. — Zbiór Ustaw Pruskich
MRRR — Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych	RMKom — Rozporządzenie MKom	Zb. Ust. Rz. — Zbiór Ustaw Rzeszy (niemieckiej)
MS — Ministerstwo Skarbu	RMS — Rozporządzenie MOS	Zbiór praw węg. — Zbiór praw węgierskich
MSpr — Ministerstwo Sprawiedliwości	RMPH — Rozporządzenie MPH	ZSRR — Związek Socjalistycznych Republik Rad (rosyjski)
MSWew — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	MRMPH — Rozporządzenie MRMPH	
MSWoj — Ministerstwo Spraw Wojskowych		

SKOROWIDZ OSÓB.

Liczby oznaczają stronicę.

Allerhand 6, 39, 64 i 87	Góra 20 i 105	Kwiatkowski 212
Baranowski 91	Grabowski 192 i 229	Kwieciński 106
Bartisch 155	Grabski 47	
Basseches 1, 57, 62, 66, 82, 83, 91 i 101	Hasfeld 1 i 27	Landau 91
Bendetson 87 i 125	Hausner 143	Langrod 22, 23 i 91
Bernhardt 1 i 98	Helczyński 11 i 103	Lemkin 46 i 192
Bielawski 125	Henggeler 13 i 132	Leroy-Beaulieu 3
Bierkowski 174	Hilbricht 6 i 116	Libicki 1
Birgfeldner 17, 20 i 22	Hilchen 164	Lipiński 19 i 95
Blumenfeld 124	Hollender 56	Lippert 13
Borowski 232	Horszowski 38	Litwa 205
Bowbelski 98		Lubowicki 1 i 113
Boy 161	Iwasiewicz 205	Lulek 11, 19, 20, 21, 79, 98, 102, 104, 105 i 156
Breit 124	Izdebski 106	
Brojdes 91		Łoziński 92
Chelmoński 67, 87 i 159	Jaglarz 148 i 155	Makowski 12, 60, 161, 164 i 172
Chmurski 27	Jaroszyński 59	Małek 72
Czernicki 1	Jastrzębski 205	Marjański 103
Czuma 100, 106 i 156	Jaworski 56	Markowski 113
	Jazowiecki 164	Marynowski 148
	Jenner 83	Miquel 52
Dąbkowicz 212		Mleczo 46
Dederko 124	Kauzik 66 i 91	Monderer 1 i 66
Dewey 1, 5 i 191	Kemmerer 109 i 161	
Dobierzewski 62	Konderski 164	Nestorowicz 232
Dorn 12	Koral 129 i 131	Nodzyński 91
Doskocz 187	Korkis 1, 57, 62, 66, 82, 83, 91 i 101	
Dubieński 1, 26, 27 i 114	Kotowicz 19, 66 i 135	Ohanowicz 87 i 134
	Kozioł 129	Ostrowski 229
Ehrlich 12, 23 i 164	Koźlik 66 i 83	
Englicht 1	Kremer 205	Panejko 63
	Królikowski 161 i 188	Pazdro 23, 27 i 114
Filipek 161	Krupa 192, 212 i 215	Petrażycki 91
Franc 38	Kruszewski 124	Pęski 62
Freylich 205	Krzemicki 129, 131, 155 i 159	Pomianowski 27, 40, 67, 69, 70, 72, 78, 79, 86, 115 i 117
Fruchtman 129 i 131	Krzesiński 122	Pomorski 205
Fryde 13, 132 i 157	Krzyżanowski 95, 96, 102 i 105	Popiel 1 i 66
	Kurman 137 i 156	Pszczółkowski 12
Galster 38	Kutrzeba 164	
Glaser 46 i 142		
Głabiński 3, 67, 100, 106 i 156		

Rejs 66	Stolzenwald 46 i 57
Repecko 164	Strassburger 164
Rosenberg 149	Strauch 205
Rosendorf 13 i 132	Strzelecki 57
Rosenkranc 6, 14, 25, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 137, 138, 139, 142, 151, 156 i 181	Szafran 47, 56, 83 i 106
Rosmarin 10	Szattensztein 81, 96, 98 i 104
Różański 212 i 229	Szczepański 165
Rudziński 59	Szczepiński 57
Runcewicz 46 i 49	Szcześniak 55
Rybarski 3 i 100	Szeffs 19
	Szenwald 38
	Szkandera 161
	Szydłowski 129, 155 i 159
Sand 18, 80, 82 i 104	
Segall 222	Śliwiński 46 i 118
Seifert 19	Świtalski 72 i 81
Siedlecki 104	
Skalski 19 i 22	Taylor 1, 46, 53, 55, 109, 156 i 193
Skrzywan 19	Tempel 79
Sobański 205	Trzemzański 148
Sochaczewski 155	
Sosenko 57 i 112	

SPIS TABLIC

Rzeczywiste wpływy z podatków	Str 2
Podatek gruntowy	47
Obciążenie gospodarstw podatkiem gruntowym	55
Podatek od nieruchomości	58
Podatek od lokali	62
Podatek przemysłowy	66
Podatek dochodowy	91
Taryfa podatku dochodowego	109
Rzeczywiste wpływy z opłat i danin pokrewnych	129
Rzeczywiste wpływy z niektórych opłat administracyjnych	143
Rzeczywiste wpływy z cla	161
Rzeczywiste wpływy z akcyz	192
Cukier	205
Piwo	212
Napoje winne	216
Drożdże	218

Urban 66, 101, 116, 120, 122, 123 i 124
Urbanowicz 23, 25 i 95

Wagner 3
Wasiutyński 63
Waśkowski 14
Weinfeld 1 3, 17, 23, 55, 91, 98, 103, 106, 110, 111, 155, 156, 158, 159, 192 i 193
Werner 12, 155, 157, 158 i 159
Weyers 163 i 164
Węgliński 205
Wilczewski 161
Wojna 143
Wróblewski 64
Zagleniczny 205
Zarwanitzer 56
Żabicki 23

SKOROWIDZ RZECZY

Liczby oznaczają stronicę

Administracyjne opłaty 130 i 143n
Administracyjno - sporne sprawy p. sporne sprawy
Adwokat 9
— przeglądanie jego aktów 18
Ajencja celna 185
— celna kolejowa 185
Akceptacyjny Bank p. Bank Akceptacyjny
Akcje zagraniczne 135
Akcyz i Monopolów Urząd 194
Akcyzowe znaczki 217 i 222
Akcyzowy patent 71 i 192n
— towar p. towar akcyzowy
Akcyzy 192 n
— drogowe 232 n
Akt obrotu, opłaty stemplowe 132
— urzędowy, wgląd 24
— wymiany gospodarczej, podatek od obrotu 80
Akta, przechowanie 40
— przeglądanie u adwokata 18
— przeglądanie u płatnika 15
Alfabet ksiąg 20
Ambasady p. przedstawicielstwa dyplomatyczne
Amnestia 45 i 143
Amortyzacja przy podatku dochodowym 103
Analfabeci, opłaty stemplowe 133
Analogia przepisu 14 i 193
Asekuracja p. ubezpieczenie
Asekuracyjne premie p. premie asekuracyjne
— sumy p. ubezpieczeniowe sumy
Austria, podwójne opodatkowanie 12
— pomoc prawna 13
Autobusy, akcyzy 235
Banderole do wina musującego p. winne napoje
Bank Akceptacyjny, uwolnienia podatkowe 93
— Polski, uwolnienia podatkowe 64, 93, 125, 133 i 136
Banki p. wkłady w bankach
— państwowe, uwolnienia podatkowe 93 i 133
Benzyna p. oleje mineralne
Bezpieczeństwa trójkąt, uwolnienia podatkowe 11
Bezrobotni, uwolnienia podatkowe 63
Biegły 17
Bibułki p. gilzy
Bilans 22
Bilansowy zysk 97
Bilety skarbowe na podatki 31
Biura informacyjne p. informacje
Blankiety wekslowe, wpływy 129
Błąd 12, 115 i 141
— rachunkowy 22
Boiska, uwolnienia podatkowe 70
Brak przepisu 14
— zakładu 71
— w towarze akcyzowym p. towar akcyzowy
Brutto procenty, opodatkowanie 122
Brygady Ochrony Skarbowej 7
Budowlany Fundusz 62 i 65
Budynki, opodatkowanie 55
— uwolnienia podatkowe 11, 59, 64, 93, 107, 125 n i 132
— wartość 96
Celna ajencja 185
— ajencja kolejowa 185
— droga 181n
— odprawa 184n
— rewizja 185
Celne deklaracje 182
— granice 162
— organy wykonawcze 168
— orzecznictwo 189
— ulgi 176n
— urzędy 168
— uwolnienia 173 n
Celny magazyn 183
— obszar 162 i 164 n
— skład 187
— towar 182 n
Celnym Taryf Komisja 168
Ceł Dyrekcja 168
Centrale filii śląskich p. Niemcy
Ciężary przy podatku dochodowym 105
— rodzinne p. rodzinne ciężary
Cło 161 n
Cmentarze, uwolnienia podatkowe 48 i 125
Cofnięcie odwołania 26
Cudzoziemski personel, p. dyplomatyczny personel
Cukier 192 i 205
— skrobiowy 210
Cyklodromy, uwolnienia podatkowe 70
Cywilne sprawy pozaprocesowe, opłaty 153
Czechosłowacja, podwójne opodatkowanie 12
— pomoc prawna 13
Czerwony Krzyż 237
Członkowie rodziny, podatek dochodowy 96
— zarządu p. zarząd
Czynność prawna, opłaty stemplowe 133 n
Czynności przygotowawcze przy podatku od obrotu 85
Dane ewidencyjne w postępowaniu 14
Danina lasowa 127
Daniny, egzekucja 36
— jednorazowe 124
— majątkowe 124 n
— przy podatku dochodowym 105
Darowizny, opodatkowanie p. spadki i darowizny
Degresja w podatku gruntowym 53
Deklaracje celne 182
— do świadectw przemysłowych 76
Dekret wątpliwości 17
Dewiz reglamentacja 184
Długi rolnicze: uporządkowanie, uwolnienia podatkowe 132
Dobroczyńne zakłady, uwolnienia podatkowe 133 i 136
Dochód, opodatkowanie 91n
Dodatek kawalerski 109
— komunalny 110, 196 i 197

— państwowy do akcyz 193 i 196
 — państwowy do danin 34
 — państwowy do opłat stemplowych 130 i 138
 — państwowy do podatku od spadków i darowizn 160
 — państwowy do podatku od uposażeń 118
 — państwowy do podatku przemysłowego 66
 — państwowy do świadectw przemysłowych 75
 — państwowy wpływy 2
 Dokumenty 18 i 19
 — podpisane, opłaty stemplowe 133
 — w postępowaniu celnym 183
 Domy modlitwy, uwolnienia podatkowe 63
 Dopłaty do świadectw przemysłowych 77
 Doreczeniowe opłaty 152
 Dostawy i roboty 15
 Dowody, ocena 16
 — w odwołaniu 24 i 25
 Dowolność 17
 Droga celna 181 n
 — sądowa 6 i 42
 — uboczna 181 n
 Drogi publiczne, uwolnienia podatkowe 48 i 59
 Drogowe akcyzy 232 n
 Drogowy Fundusz 231 n
 Drożdże 192 i 218 n
 Duplikaty, opłaty stemplowe 134
 Dyplomatyczne przedstawicielstwa p. przedstawicielstwa dyplomatyczne
 Dyplomatyczny personel p. personel dyplomatyczny
 Dyrekcja Cel 168
 Dział gruntów, uwolnienia podatkowe 132

Egzekucja danin 36
 — grzywny 78
 — sądowa 38
 Egzekucyjne nabycie p. nabycie egzekucyjne
 — sprawy, opłaty 150
 — zajęcie p. zajęcie egzekucyjne
 Egzekucyjny nabywca p. nabywca egzekucyjny
 Ekspedytorzy, podatek od obrotu 81
 — uwolnienia podatkowe 132

Eksploatacyjne koszty p. koszty eksploatacyjne
 Eksport, podatek od obrotu 82
 — świadectwo przemysłowe 82
 — towarów p. towar
 Elektryczność 193 i 227 n
 Elektryfikacyjne zakłady, uwolnienia podatkowe 12 i 93 n
 Emerytalne kasy, uwolnienia podatkowe 125
 Emerytalny Zakład, uwolnienia podatkowe 59 i 64
 Emerytury, podatek dochodowy 115
 Energia elektryczna 193 i 227 n
 Ewidencja 49
 — gruntów 48
 Ewidencyjne dane w postępowaniu 14
 Fasja p. zeznanie podatkowe
 Filie i oddziały 19
 Filię śląskich centrale p. Niemcy
 Formularz urzędowy 16
 Fundacje, uwolnienia podatkowe 133 i 136
 Fundowane dochody, podatek dochodowy 115
 Fundusz Budowlany 62 i 65
 — Drogowy 231 n
 — Gospodarczy śląski 3
 — Kwaterunku Wojskowego 62 i 65
 — Pracy 31, 116, 118, 138, 193, 207 i 229
 Fundusze publiczne p. wynagrodzenia
 — rezerwowe przy podatku dochodowym 103

Gaz 229
 Gazolina p. oleje mineralne
 Gdańsk, akcyzy 202
 — celnictwo 162 n
 — podwójne opodatkowanie 12
 — pomoc prawna 13
 — ulgi podatkowe 87
 — wolny obszar 165
 — wywóz 179
 Gdynia, akcyzy 229
 — uwolnienia podatkowe 11, 71, 84, 93 i 132
 — wolny obszar 165

Generalna Prokuratoria 37 i 38
 Giełdowe transakcje, podatek od obrotu 82
 — transakcje, świadectwo przemysłowe 83
 — transakcje, uwolnienia podatkowe 82
 Gilzy i bibułki 193
 Gminy a podatki 6
 — wyznaniowe p. wyznaniowe gminy
 Gorzelnie rolnicze, uwolnienia podatkowe 59
 Gospodarcza wymiana: akt, podatek od obrotu 80
 Gospodarcze księgi p. księgi gospodarcze
 Gospodarczy Fundusz śląski 3
 Gospodarstwa osadnicze, uwolnienia podatkowe 125 n
 — rolnicze, uwolnienia podatkowe 94, 113 i 125
 — rybne, uwolnienia podatkowe 45 i 93
 Górny Śląsk p. Śląsk
 Graniczna straż 168
 Granice celne 162
 Graniczny mały ruch 166 i 182
 — pas 166
 — pas morski 166
 Grunty, dział p. dział gruntów
 — inwestycje p. inwestycje gruntowe
 — klasy 49
 — klasyfikacja 50, 54 i 57
 — opodatkowanie 46 n
 — płacące podatek od nieruchomości, uwolnienia podatkowe 48
 — parcelacja p. parcelacja gruntów
 — scalone p. scalone grunty
 Grzbieńskie księgi p. księgi grzbieńskie
 Grzywny egzekucja 78
 — zabezpieczenie 42
 Gudron p. oleje mineralne
 Gwarectwo, podatek dochodowy 98
 Handlowe księgi 18
 Handlowo-przemysłowe izby 75 i 93
 Hipoteka, zwolnienie 37
 Honorarium, podatek od obrotu 80
 Hotele a podatek od lokali 64

Informacje, biura 15
 — obowiązek udzielania 14
 Informatorowie 17
 Inkasowanie podatku 23
 Instancje 8
 Instrukcje podatkowe 9
 Instytucje, uwolnienia podatkowe 48, 59 i 63
 Interpretacja czynności prawnej p. czynność prawna
 Inwestycje gruntowe, uwolnienia podatkowe 48 i 93
 — na Ziemiach Wschodnich, ulgi podatkowe 108
 Inwestycji koszty p. koszty inwestycji
 Izba Lekarska Naczelna p. Naczelna Izba Lekarska
 Izby przemysłowo-handlowe 75 i 93
 — rolnicze 53 i 93
 — rzemieślnicze 93
 — skarbowe 7 i 194

Jawne spółki p. spółki jawne
 Jednorazowe daniny 124
 Jednostki podatkowe 50 i 60
 Judykatura, zbiory 1

Kalendarz podatkowy 28
 Kancelaryjne opłaty sądowe 143 n i 151 n
 Kapitały i renty, opodatkowanie 121
 — zagraniczne 135
 Karne sprawy, opłaty 152
 — przestępstwa, opłaty stemplowe 142
 — postępowanie 43 n
 — prawo skarbowe 203 n
 Karta rejestracyjna 73
 Karty do gry 193, 199, 200 i 236
 Kary 41
 — złagodzenie 42
 Kasacyjna kaucja 152
 Kasowanie znaczków stemplowych 138 n
 Kasy emerytalne p. emerytalne kasy
 — Oszczędności Komunalne, uwolnienia podatkowe 93
 — pogrzebowe p. pogrzebowe kasy
 — pomocy p. pomocy kasy
 — pracownicze p. pracownicze kasy
 — sieroce p. sieroce kasy
 — wdowie p. wdowie kasy

Kataster 47, 51 n i 56
 Katastralne opłaty 51
 Kaucja kasacyjna 152
 Kawalerski dodatek 109
 Kinematografy, uwolnienia podatkowe 70
 Klasy gruntów 49
 Klasyfikacja gruntów 50, 54 i 57
 — podatków 2
 Klauzula największego uprzywilejowania 175
 Kłeski żywiołowe a podatek gruntowy 54
 Koleje, uwolnienia podatkowe 59, 64, 70 i 93
 Kolejowa agencja celna 185
 Kolejowe tory, uwolnienia podatkowe 48 i 59
 Komandytowe spółki p. spółki komandytowe
 Komis, podatek od obrotu 80 n
 Komisja odwoławcza przy podatku dochodowym 113
 — repartycyjna 50
 — Taryf Celnych 168
 — taryfowa przy urzędzie celnym 188
 Komitet podatkowy 5
 Komornicy, taksa 150
 Kompensacja 29
 Kompetencyjny Trybunał, opłaty 154
 Komunalne Kasy Oszczędności, uwolnienia podatkowe 93
 Komunalne związki, opłaty stemplowe 138
 — związki p. gminy
 — związki p. samorząd
 — związki, uwolnienia podatkowe 59, 63, 93, 125 i 132
 Komunalny dodatek 110, 196 i 197
 Koncesja a świadectwo przemysłowe 72
 Konsularne opłaty, wpływy 143
 — opłaty, naruszenie 147
 Konsulaty p. przedstawicielstwa dyplomatyczne
 Kontrola Państwowa 28
 Konwersja długów rolniczych p. uporządkowanie długów rolniczych
 Korpus Ochrony Pogranicza 168
 Koszty eksploatacyjne przy

podatku dochodowym 100
 — inwestycji przy podatku dochodowym 101
 — organizacyjne przy podatku dochodowym 101
 — postępowania sądowego 149
 — służbowe przy podatku od uposażeń 117
 Kredytowe zakłady, uwolnienia podatkowe 70
 Krochmal p. cukier skrobiowy
 Krzyż Czerwony 237
 Księgi, alfabet 20
 — gospodarcze 20
 — gospodarcze, moc dowodowa 21
 — grzbieńowe, opłaty stemplowe 138
 — handlowe 18
 — podatek dochodowy 96 i 97
 — waluta 20
 Kumulacja 120
 Kupiec rejestrowy 73
 Kursowe różnice 22
 Kwas octowy 192 i 223
 — węglowy 192 i 224 n
 Kwaterunku Wojskowego Fundusz 62 i 65
 Kwit wywozowy 179
 Lasowa danina 127
 Lasu wyrąb p. wyrąb lasu
 Lekarska Izba Naczelna p. Naczelna Izba Lekarska
 Licytacja nieruchomości 39 i 132
 Liga Narodów, podwójne opodatkowanie 12
 List przejściowy 187
 — przekazowy 186 n
 Lokale, opodatkowanie 62 n
 — próznostojące, uwolnienia podatkowe 64
 Ludowe rzemiosło, uwolnienia podatkowe 70
 Ludowy przemysł, uwolnienia podatkowe 70
 Lustracje 18 i 77
 Łódzie, cło 182
 Magazyn celny 183
 Majątek, opodatkowanie 2 i 124
 — realizacja 96, 98 i 103
 — spieniężenie 96, 98 i 103
 — zwiększenie 96
 Majątkowe daniny 124 n

Maklerzy, uwolnienia podatkowe 132
 Mały ruch graniczny 166 i 182
 Margaryna p. tłuszcze
 Materialna prawda 17
 Mechaniczne pojazdy p. po-
 jazdy mechaniczne
 Miasto 59 i 60
 — a podatek od lokali 64
 Miejscowa własność 8
 Mieszkania wartość 96
 Międzykomunalne związki,
 uwolnienia podatkowe 93
 Międzynarodowe prawo, po-
 dwójne opodatkowanie 12
 Mięso 193 i 222 n
 Mineralne oleje 192 i 229 n
 Minister Skarbu 7 i 194
 Monopole, uwolnienia po-
 datkowe 59, 64 i 93
 Monopolów i Akcyz Urząd 194
 Morski pas graniczny 166
 Motocykle, cło 182

 Nabycie egzekucyjne, uwol-
 nienia podatkowe 132
 Nabywca, odpowiedzialność
 za podatek gruntowy 54
 — egzekucyjny, odpowie-
 dzialność za podatki 33
 Naczelna Izba Lekarska, u-
 wolnienia podatkowe 63
 Nadpłaty opłat stemplowych 141
 — podatków 34
 Nadzór nad opłatami stem-
 płowymi 141
 — nad podatkami 9
 Nafta p. oleje mineralne
 Naftowe wiercenia pionier-
 skie, uwolnienia podat-
 kowe 12 i 93
 Najemna praca p. praca na-
 jemna
 Największego uprzywilejo-
 wania klauzula 175
 Nakaz płatniczy 22
 Napoje winne 192 i 215 n
 Narodowych powstańców
 pensje, uwolnienia po-
 datkowe 93
 Narodów Liga p. Liga Na-
 rodów
 Naruszenie przepisów 40,
 77, 89, 142 n i 160
 Naturalne świadczenia 54

Naukowe zakłady, uwolnie-
 nia podatkowe 70, 133
 i 136
 Niemcy: centrale filii ślą-
 skich, uwolnienia podat-
 kowe 12
 — centrale filii śląskich,
 podwójne opodatkowa-
 nie 12
 Nieperiodyczne wynagro-
 dzenia p. wynagrodzenia
 nieperiodyczne
 Nieruchomości licytacja 39
 i 132
 — opodatkowanie 53n, 129
 i 137
 — przejęcie na podatki 30
 Nieszczęśliwe wypadki, po-
 datek dochodowy 115
 Nieściągane wierzytelności 22
 Nieużytki, uwolnienia po-
 datkowe 48
 — zalesienia 108
 Nieważne pismo p. pismo
 Niezabudowane place p.
 place niezabudowane
 Nieznaczny obrót, uwolnie-
 nia podatkowe 70
 Nieżonaci, zwykła podatku
 dochodowego 109
 Normy szacunkowe przy po-
 datku dochodowym 111
 — szacunkowe przy podat-
 ku od obrotu 86
 Nowacja, opłaty stemplowe 134
 NTA, opłaty 154
 — skarga 27
 — stosowanie zasad praw-
 nych 27
 — wstrzymanie wykonania 27

 Obciążenie podatkowe 5 i 47
 — pojedyncze czynności
 prawnej 134
 Obcych państw przedstawi-
 cielstwa p. dyplomatycz-
 ne przedstawicielstwa
 — zastępcy p. dyplomatycz-
 ne przedstawicielstwa
 Obligacje p. papiery
 Obowiązek podatkowy 10,
 99 n i 135
 — udzielania informacji 14
 Obrót, nieznaczny p. nie-
 znaczny obrót
 — opłaty stemplowe 132
 — pojęcie 79
 — opodatkowanie 69, 78
 i 84 n

Obrót towarowy, reglame-
 ntacja 169 n
 — towarowy reparacyjny 186
 — towarowy uszlachetnia-
 jący 82 i 186
 Obszar celny 162 i 164 n
 Ocena dowodów 16
 Ochrona Skarbowa p. Bry-
 gady Ochrony Skarbo-
 wej
 Ochronne zarządzenia p. od-
 wetowe zarządzenia
 Ochrony Pogranicza Korpus 168
 Octowy kwas 192 i 223
 Oddzielenie samorządu 149
 Oddziały p. filie i oddziały
 Oddzielny zakład 71
 Odliczenia przy podatku do-
 chodowym 105
 Odnajem pokoi, uwolnie-
 nia podatkowe 70
 Odpisanie p. amortyzacja
 — opłat stemplowych 134
 — podatków 12
 Odpowiedzialność za podat-
 ki 33, 54, 60 n, 65, 87
 i 115
 Odprawa celna 184 n
 — przekazowa 186 n
 Odsetki od długów przy po-
 datku dochodowym 105
 — od opłat stemplowych 140
 — od podatków 35
 — ulgowe 33 i 36
 Odwetowe zarządzenia po-
 datkowe 13
 Odwołanie 23 n i 140
 Odwoławcza komisja p. ko-
 misja odwoławcza
 Ogłędziny 18
 Ogniostraż p. straż o-
 gniowa
 Okres operacyjny 97
 — podatkowy 97
 Okrety, uwolnienia podatko-
 we 132
 Oleje mineralne 192 i 229 n
 Omyłka podatkowa 12, 115
 i 141
 On call rachunki p. rachun-
 ki on call
 Operacyjny okres 97
 Opłaty administracyjne 130
 i 143 n
 — doręczeńowe 152
 — katastralne 51
 — konsularne 143 i 147
 — portowe 147
 — rejentów 131

— sądowe 143 n i 151 n
 — statystyczne 183
 — stemplowe 129 n
 — telegraficzne p. podania
 — w NTA p. NTA, opłaty
 — w Trybunale Kompeten-
 cyjnym 154
 Orawa p. Spisz i Orawa
 Ordynacja podatkowa 13
 — Zamojska 30
 Organizacje społeczno-rolni-
 cze, uwolnienia podatko-
 we 71
 Organizacyjne koszty p.
 koszty organizacyjne
 Organy wykonawcze 37
 — celne 168
 Orzeczenie 8
 — opłaty stemplowe 133
 — prawomocność 9 i 23
 — uchylenie 142
 Orzecznictwo celne 169
 Osadnicze gospodarstwa p.
 gospodarstwa osadnicze
 Osady rentowe, uwolnienia
 podatkowe 125
 Osobowy ruch, cło 182
 Osoby prawne p. prawne
 osoby
 — zagraniczne p. zagrani-
 czne osoby
 Oszczędności Kasy Komu-
 nalne, uwolnienia podat-
 kowe 93
 Oświatowe zakłady, uwol-
 nienia podatkowe 133
 i 136

 Państw obcych przedstawi-
 cielstwa p. obcych
 państw przedstawiciel-
 stwa
 — obcych zastępcy p. za-
 stępcy obcych państw
 Państwa Skarb p. Skarb
 Państwa
 Państwowa Kontrola 28
 Państwowe banki p. banki
 państwowe
 — papiery p. papiery pań-
 stwowe
 — przedsiębiorstwa p.
 przedsiębiorstwa
 Państwowy dodatek p. do-
 datek państwowy
 Papiery państwowe 30
 — państwowe, uwolnienia
 podatkowe 93 i 132
 Parafina p. oleje mineralne
 Parcelacja gruntów, uwol-
 nienia podatkowe 132

Parki publiczne, uwolnienia
 podatkowe 48
 Pas graniczny 166
 — graniczny morski 166
 Paszporty, wpływy 143
 PBR, uwolnienia podatkowe
 59, 64 i 125
 Patent akcyzowy 71 i 192 n
 Pełnomocnik 9
 Pensje powstańców narodo-
 wych, uwolnienia podat-
 kowe 93
 — za waleczność, uwolnie-
 nia podatkowe 93
 Pensjonaty a podatek od
 lokali 64
 Periodyczne świadczenia p.
 świadczenia periodyczne
 Personel dyplomatyczny, u-
 wolnienia podatkowe 63,
 93 i 182
 Pierwszeństwo zaspokojenia
 54
 Pionierskie wiercenia nafto-
 we p. naftowe wiercenia
 pionierskie
 Pismo, opłaty stemplowe
 133 n
 Piwo 192 i 212 n
 Place niezabudowane, uwol-
 nienia podatkowe 58 n
 — publiczne, uwolnienia
 podatkowe 48 i 59
 Płatniczy nakaz 22
 Płatnik 9
 — przeglądanie jego aktów
 15
 — przesłuchanie 17
 — śmierć 24 i 100
 — ubogi, uwolnienia podat-
 kowe 70 i 84
 — zły woli 33
 Poczta Polska, uwolnienia
 podatkowe 59, 64 i 93
 Pocztove przesyłki, cło 188
 Podania, opłaty administra-
 cyjne 136
 — opłaty sądowe 151
 — opłaty stemplowe 136,
 137 i 139
 — telegraficzne 139
 — uwolnienia podatkowe
 132 i 136
 Podatek dochodowy p. do-
 chód, opodatkowanie
 — gruntowy p. grunty, o-
 podatkowanie
 — od budynków p. budyn-
 ki, opodatkowanie
 — od kapitałów i rent p.
 kapitały i renty, opodat-
 kowanie

— od lokali p. lokale, opo-
 datkowanie
 — od obrotu p. obrót, opo-
 datkowanie
 — od spadków i darowizn
 p. spadki i darowizny,
 opodatkowanie
 — od wynagrodzeń z fun-
 duszów publicznych p.
 specjalny podatek
 — majątkowy p. majątek,
 opodatkowanie
 — przemysłowy p. przemy-
 słowy podatek
 — specjalny p. specjalny
 podatek
 — wyrównawczy p. wyrów-
 nawczy podatek
 Podatki 2 n, 100 i 157
 Podatkowe jednostki 50 i 60
 — przestępstwa 40 n
 Podatkowy okres 97
 Podpisane dokumenty p.
 dokumenty podpisane
 Podróźni, przewóz p. prze-
 wóz podróźnych
 Podstawy wymiaru 24
 Podwójne opodatkowanie p.
 podatki
 Podwyżka stemplowa 139
 Pogranicza Ochrony Kor-
 pus 168
 Pogrzebowe kasy, uwolnie-
 nia podatkowe 125
 Pojazdy mechaniczne 233
 — mechaniczne, uwolnienia
 podatkowe 94
 Pojedyncze obciążenie czyn-
 ności prawnej 134
 Pokoi, odnajem p. odna-
 jem pokoi
 Policja a podatki 6
 Polska Poczta p. Poczta
 Polska
 Polski Bank p. Bank Polski
 Polubowny sąd p. sąd polu-
 bowny
 Pomoc prawna p. podatki
 Pomocy kasy, uwolnienia
 podatkowe 125
 Portowe opłaty 147
 Pozwy, podatek dochodowy
 96
 Poselstwa p. przedstawi-
 cielstwa dyplomatyczne
 Postanowienia 8
 Postępowania sądowego ko-
 szty 149
 Postępowanie karne p. kar-
 ne postępowanie
 — przekazowe p. przekazo-
 we postępowanie

- sporne p. sporne postępowanie
- układowe p. układowe postępowanie
- upadłościowe p. upadłościowe postępowanie
- wyjaśniające p. wyjaśniające postępowanie
- wymiarowe p. wymiar
- zasady p. zasady postępowania
- Pośrednictwo, podatek od obrotu 81
- Potrącenie podatku 23, 29, 100, 118 i 123
- Powstańców narodowych pensje, uwolnienia podatkowe 93
- Pozaprocesowe sprawy cywilne, opłaty 153
- Pozostałości 22
- Pożyczka stabilizacyjna 191
- Pożyczki państwowe p. papiery państwowe
- zwrot p. zwrot pożyczki
- Półroczne świadectwa przemysłowe 75
- Praca najemna, podatek dochodowy 115
- Pracownicze kasy, ulgi podatkowe 70
- związki, ulgi podatkowe 70
- Pracy Fundusz p. Fundusz Pracy
- sąd p. sąd pracy
- Prawda materialna 17
- Prawna czynność p. czynność prawna
- pomoc p. pomoc prawna
- Prawne osoby, uwolnienia podatkowe 93
- zasady, stosowanie w NTA 27
- Prawny zastępca 9
- Prawo karne skarbowe 203 n
- międzynarodowe p. międzynarodowe prawo
- Prawomocność orzeczenia 9 i 23
- Premie asekuracyjne przy podatku dochodowym 105
- Procenty brutto p. brutto procenty
- Progresja w podatku gruntowym 52
- Prokuratoria Generalna 37 i 38
- Prowizja, podatek od obrotu 80
- Próżnostojące lokale p. lokale próżnostojące
- Przechowywanie akt 40
- Przedawnienie opłat stemplowych 140
- podatków 40
- przestępstwa 42
- Przedmiotu wartość, opłata stemplowa 137
- Przedpłaty podatkowe 29, 86 i 114
- Przedsiębiorstwa państwowe 67 n, 73 n i 78
- uwolnienia podatkowe 11, 69, 71, 93, 125 n i 132
- zaklasowanie 69 i 74
- zamknięcie 78
- Przedstawicielstwa dyplomatyczne, uwolnienia podatkowe 11, 59, 63, 93 i 136
- Przeglądanie akt u adwokata 18
- akt u płatnika 15
- Przejęcie nieruchomości na podatki 30
- Przejęciowy list 187
- Przekazowa odprawa 186 n
- Przekazowe postępowanie 202
- Przekazowy list 186 n
- Przemysł ludowy p. ludowy przemysł
- Przemysłowe świadectwa p. świadectwa przemysłowe
- zajęcie 68 i 72
- zakłady, uwolnienia podatkowe 63
- Przemysłowo-handlowe izby 75 i 93
- Przemysłowy podatek 66 n
- Przemysłnictwo 191
- Przepisu analogia p. podatki
- brak p. podatki
- naruszenie p. naruszenie przepisu
- Przerachowanie opłaty sądowej 151
- Przesłuchanie płatnika 17
- Przestępstwa karne p. karne przestępstwa
- podatkowe 40 n
- przedawnienie 42
- skarbowe 45
- skarbowe p. sąd
- Przesyłki pocztowe, cło 188
- Przewóz podróży, uwolnienia podatkowe 70 i 82
- Przewóz towarów, podatek od obrotu 81
- towarów przez obszar celny 165 i 169
- towarów zarobkowy 233
- Przychód, pojęcie 94
- Przygotowawcza umowa 134
- Przygotowawcze czynności przy podatku od obrotu 85
- Przymusowe związki, uwolnienia podatkowe 125 i 136
- Przymusowy zarząd 39
- Przynależność, opłaty stemplowe 137
- Przypis podatku 23 i 51 n
- Przywrócenie terminu 24, 54 i 140
- Przywóz towarów 161 n
- Publiczne drogi p. drogi publiczne
- fundusze p. wynagrodzenia z funduszków
- parki p. parki publiczne
- place p. place publiczne
- Publikacje statystyczne 1
- Punktacje 134
- Rachunek zysków i strat 22
- Rachunki on call, opodatkowanie 122
- opłaty stemplowe 129
- Rachunkowy błąd 22
- Rada Towaroznawcza 168
- Ratalna splata, opłaty stemplowe 140
- Realizacja majątku 96, 98 i 103
- Reforma podatkowa 4
- Reglamentacja obrotu towarowego 169 n
- dewiz 184
- Rejentów opłaty 131
- Rejestracyjna karta 73
- Rejestrowy kupiec 73
- sąd p. sąd rejestrowy
- Reklamy 236
- Remanenty 22
- Rentowe osady p. osady rentowe
- Renty p. kapitały i renty
- przy podatku dochodowym 105
- Reparacyjny obrót towarowy 186
- Repartycyjna komisja 50
- Restytucja terminu 24, 54 i 110
- Rewizja celna 185
- Rezerwy p. fundusze rezerwowe
- Roboty p. dostawy i roboty
- Roczne zamknięcie 22

- Rodzinne ciężary, zniżka podatku dochodowego 109
- Rodziny członkowie p. członkowie rodziny
- Rok operacyjny 97
- podatkowy 97
- Rolnicze długi p. długi rolnicze
- gorzelnie p. gorzelnie rolnicze
- gospodarstwa p. gospodarstwa rolnicze
- izby 53 i 93
- Rolniczo - społeczne organizacje p. społeczno-rolnicze organizacje
- Ropa p. oleje mineralne
- Rozjemcze urzędy, opłaty 155
- Różnice kursowe 22
- Ruch mały graniczny 166 i 182
- osobowy, cło 182
- Rybne gospodarstwa p. gospodarstwa rybne
- Rybołówstwo, uwolnienia podatkowe 71
- Rzemieślnicze izby 93
- Rzemiosło ludowe p. ludowe rzemiosło
- Sacharyna p. środki słodzące sztuczne
- Samochody, cło 182
- ulgi podatkowe 108
- Samoloty, cło 182
- Samorząd, oddłużenie 149
- podatki 5 i 62
- uwolnienia podatkowe 11
- terytorialny 75
- Samorządowe przedsiębiorstwa p. przedsiębiorstwa
- związki p. komunalne związki
- Sanacyjny zysk p. zysk sanacyjny
- Sąd rejestrowy, opłaty 154
- polubowny, opłaty stemplowe 149
- pracy, opłaty 150
- przestępstwa skarbowe 45
- Sądowa droga 6 i 42
- egzekucja 38
- ugoda p. ugoda sądowa
- Sądowe opłaty 143 n i 151 n
- znaczki 149
- Sądowego postępowania koszty 149
- Scalone grunty 50
- grunty, uwolnienia podatkowe 48
- Scalenie podatku od obrotu 88
- Sieroce kasy, uwolnienia podatkowe 125
- Skarb Państwa, uwolnienia podatkowe 59, 63, 93, 125, 132 i 136
- Skarbowa Ochrona p. Ochrona Skarbowa
- Skarbowe bilety p. bilety skarbowe
- Izby 7 i 194
- prawo karne 203 n
- przestępstwa 45
- urzędy 7
- Skarbowy Wydział 7
- Skarbu Minister 7 i 194
- Skarga do NTA 27
- Skład 73
- celny 187
- uwolnienia podatkowe 132
- wolny 198
- Składki społeczne przy podatku dochodowym 105
- Skrobia p. cukier skrobiowy
- Skrobiowy cukier p. cukier skrobiowy
- Słodzące środki sztuczne 210
- Służbowe koszty p. koszty służbowe
- Smary p. oleje mineralne
- Solidarność zobowiązania, opłaty stemplowe 135
- Spadki i darowizny opodatkowanie 96 i 155 n
- i darowizny, uwolnienia podatkowe 132
- wakujące 110
- Specjalny podatek od uposażeń urzędniczych 2 i 115
- podatek od wynagrodzeń z funduszków publicznych 116 i 119
- Spieniężenie majątku 96, 98 i 103
- Spisz i Orawa 51
- Splata ratalna p. ratalna splata
- Spółeczne składki p. składki społeczne
- Spółeczno-rolnicze organizacje p. organizacje społeczno-rolnicze
- Sporne postępowanie 132
- sprawy, opłaty 150 i 154
- Spółdzielnie, podatek od obrotu 83
- podatek od dochodu 106
- świadectwa przemysłowe 76 i 83
- uwolnienia podatkowe 12, 70, 83 i 125
- Spółki jawne, podatek dochodowy 98
- komandytowe, podatek dochodowy 98
- założenie, uwolnienia podatkowe 132
- Sprawy egzekucyjne p. egzekucyjne sprawy
- cywilne pozaprocesowe, opłaty 153
- karne, opłaty 152
- sporne, opłaty 150 i 154
- Sprzedaż towaru za nieuiszczenie cła 190
- towaru, uwolnienia podatkowe 132
- Stabilizacyjna pożyczka 191
- Stały wpis 151
- Standaryzacja towarów 176
- Starostwa a podatki 6
- Statystyczne opłaty 183
- Statystyka, publikacje 1
- Stawka podatku dochodowego 108 i 117
- Stemplowa podwyżka 139
- Stemplowe opłaty 129 n
- znaczki p. kasowanie
- znaczki p. wytłaczanie
- Stołowne, uwolnienia podatkowe 70
- Stosowanie zasad prawnych w NTA 27
- Stosunkowy wpis 150
- Stowarzyszenia wyższej użyteczności, uwolnienia podatkowe 11 i 93
- Strat i zysków rachunek 22
- Straż graniczna 168
- ogniowa, uwolnienia podatkowe 59
- Sumy asekuracyjne p. asekuracyjne sumy
- ubezpieczeniowe p. ubezpieczeniowe sumy
- Surowców wywóz p. wywóz surowców
- System podatkowy 3
- Szacunkowe normy p. normy szacunkowe
- Szarwark 31
- Szeregowych zółd p. zółd szeregowych
- Szkoły, uwolnienia podatkowe 48
- zawodowe 75
- Szpitalne, uwolnienia podatkowe 59, 63, 133 i 136

Sztuczne środki słodzące 210
 Szyldy 77
 Śląsk, akcyzy 203
 — akcyzy drogowe 232
 — akcyzy od energii elektrycznej 229
 — daniny majątkowe 126
 — filie central niemieckich 12 i 93
 — Fundusz Gospodarczy 3
 — konwencja 164
 — obszar celny 164
 — opłaty 130
 — podatek gruntowy 52
 — podatek od kapitałów i rent 124
 — podatek od lokali 64
 — podatki 3
 — Wydział skarbowy 7
 — Zakłady Wodociągowe 93
 Ślizgawki, uwolnienia podatkowe 70
 Śmierć płatnika 24 i 100
 Środki słodzące sztuczne 210
 Świadczenia w naturze 54
 — okresowe, opłaty stempłowe 137
 — usług p. usług świadczenia
 Świadczenia, uwolnienia podatkowe 132 i 136
 Świadczenia przemysłowe 69 n i 136 n
 — przemysłowe półroczne 75
 Świadek 17
 Świece p. oleje mineralne
 Tajemnica urzędowa 7
 Taksa komorników 150
 Tantiemy 115 i 119
 Taryf Celnych Komisja 168
 Taryfa opłat stempłowych 131
 — podatku dochodowego 109 i 117
 Taryfowa komisja p. komisja taryfowa
 Teatry, uwolnienia podatkowe 12 i 70
 Technika ustawodawcza 5
 Telegraficzne podania 139
 Tereny wojskowe p. wojskowe tereny
 Terminu przywrócenie 24, 54 i 110
 — restytucja 24, 54 i 110
 Terminy odwołań 9
 Terytorialny samorząd 75

Tłuszcze 192 i 212 n
 Tory kolejowe p. kolejowoty
 Towar akcyzowy, braki 196
 — akcyzowy, ubytki 196
 — akcyzowy, zaniki 196
 — celny 182 n
 — eksport p. wywóz towarów
 — obrót p. obrót towarowy
 — przewóz p. przewóz towarów
 — przywóz 161 n
 — standaryzacja 176
 — sprzedaż p. sprzedaż towaru
 — tranzyt p. tranzyt towarów
 — zagraniczny p. zagraniczny towar
 — wywóz p. wywóz towarów
 Towaroznawcza Rada 168
 Transakcje giełdowe p. giełdowe transakcje
 Tranzyt towarów p. przewóz towarów
 Trójkąt bezpieczeństwa, uwolnienia podatkowe 11
 Trybunał Kompetencyjny, opłaty 154
 Tryptyki, cło 182
 Ubezpieczenia: opłaty, wpływy 129
 — zagraniczne 135
 Ubezpieczeń zakłady 22
 — zakłady, uwolnienia podatkowe 59
 Ubezpieczeniowe sumy, podatek dochodowy 96
 — sumy, podatek spadkowy 157 i 159
 Uboczna droga 181 n
 Ubogi płatnik p. płatnik
 Ubój p. mięso
 Ubytki w towarze akcyzowym 196
 Uchylenie orzeczenia 142
 Udział we wpływach podatku od uposażeń 118
 Udzielania informacji obowiązek 14
 Ugoda sądowa, opłaty stempłowe 149
 Ugody, uwolnienia podatkowe 132
 Uiszczenie danin 28 n, 114, 138 i 160
 Układowe postępowanie 40, 132 i 154

Ulgi celne 176 n
 — generalne 32
 — indywidualne 33
 — podatkowe 75, 87 i 108
 — w odsetkach 33 i 36
 Umeblowanie przy podatku od lokali 64
 — przy podatku od nieruchomości 61
 Umorzenie podatku od lokali 65
 — podatku od nieruchomości 61
 Umowa podatkowa 10
 — przygotowawcza 134
 — warunek p. warunek umowy
 Upadłościowe postępowanie 39, 132 i 154
 Uporządkowanie długów rolniczych p. długi rolnicze, uporządkowanie
 Uposażenia urzędnicze, opodatkowanie 2 i 115
 — wojskowe p. wojskowe uposażenia
 Uprzywilejowania największego klauzula 175
 Urząd Akcyz i Monopolów 194
 Urządzenia, weryfikacja 200
 Urzędnicze uposażenia, opodatkowanie 2 i 115
 Urzędnik, wyłączenie 8
 Urzędowa tajemnica 7
 Urzędowy akt, wgląd 24
 — formularz 16
 Urzędy celne 168
 — rozjemcze, opłaty 155
 — skarbowe 7
 Usiłowanie 41
 Usług świadczenia, uwolnienia podatkowe 132
 Ustawodawstwo, technika 5
 Ustne wyjaśnienia przy odwołaniu 26
 Uszlachetniający obrót towarowy 82 i 186
 Uwolnienia celne 173 n
 — podatkowe 10 n, 48, 59, 63, 69 n, 82 n, 93 n, 122, 125 n, 132 n, 136 i 173 n
 Uzdrowiska a podatek od lokali 63
 Użyteczności wyższej stowarzyszenia p. wyższej użyteczności stowarzyszenia
 Użytkownik, odpowiedzialność za podatek gruntowy 54

Walecznych pensje p. pensje za waleczność
 Waluta w księgach 20
 Wartość budynków 96
 — mieszkania 96
 — przedmiotu p. przedmiotu wartość
 Warunek umowy, opłaty stempłowe 135
 Wazelina p. oleje mineralne
 Wątpliwości dekret 17
 Wdowie kasy, uwolnienia podatkowe 125
 Weksle: blankiety, wpływy 129
 — zagraniczne 135
 Weryfikacja zakładów i urzędzeń 200
 Węgiel 193
 Węglowy kwas 192 i 224 n
 Wgląd w akta urzędowe 24
 Widowiska, uwolnienia podatkowe 70
 Wiercenia naftowe pionierskie p. naftowe wiercenia pionierskie
 Wierzytelności nieściągalne 22
 — zwrot 96
 Wina 41
 Winne napoje 192 i 215 n
 Wkłady w bankach p. informacja
 Władze zarządzające 7
 Właściwość miejscowa 8
 Wodociągowe Zakłady na Górnym Śląsku, uwolnienia podatkowe 93
 Wody, uwolnienia podatkowe 48
 Województwa a podatki 6
 Wojskowe tereny, uwolnienia podatkowe 48
 — uposażenia, uwolnienia podatkowe 93
 Wojskowego Kwaterunku Fundusz 62 i 65
 Wola zła płatnika 33
 Wolny skład 187 i 198
 — zawód 68, 81 i 124
 Wpis stały 151
 — stosunkowy 150
 Wschodnie Ziemie p. Ziemie Wschodnie
 Wstrzymanie wykonania przez NTA 27
 Wtórności, opłaty stempłowe 134
 Wydawnictwa, uwolnienia podatkowe 11
 Wydział skarbowy 7

Wygrana, podatek dochodowy 96
 Wyjaśniające postępowanie 16
 Wyjaśnienia ustne przy odwołaniu 26
 Wykładnia opłat stempłowych 131
 Wykonania wstrzymanie przez NTA 27
 Wykonawcze organy 37
 Wyłączenie urzędnika 8
 — z pod zajęcia egzekucyjnego 37
 Wymiana gospodarza: akt, podatek od obrotu 80
 Wymiar 13 n, 25 n, 40, 50, 62, 115 i 139 n
 — podstawy 24
 Wynagrodzenie członków zarządu przy podatku dochodowym 101
 — nieokresowe, podatek od uposażeń 117
 — z funduszy publicznych, opodatkowanie 116 i 119
 Wypadki nieszczęśliwe p. nieszczęśliwe wypadki
 Wyrab lasu, podatek dochodowy 96
 Wyrównawczy podatek 54 i 89
 Wytłaczanie znaczków stempłowych 138
 Wywózowy kwit 179
 Wywóz surowców, uwolnienia podatkowe 82
 — towarów 169 n i 192 n
 — towarów, uwolnienia podatkowe 82 i 132
 Wyznaniowe gminy, uwolnienia podatkowe 48, 59 i 136
 Wyższej użyteczności stowarzyszenia p. stowarzyszenia wyższej użyteczności
 Zabezpieczenie grzywny 42
 — podatku 37
 Zagraniczne akcje 135
 — kapitały 135
 — osoby 99
 — pisma 135
 — ubezpieczenia 135
 — weksle 135
 Zagraniczny towar akcyzowy 203
 Zajęcie egzekucyjne, wyłączenie 37
 — przemysłowe 68 i 72

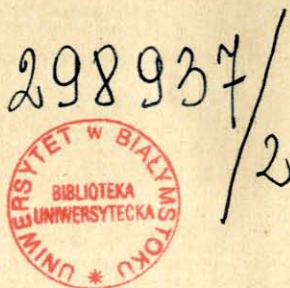
Zaklasowanie przedsiębiorstwa 69 i 74
 Zakład brak 71
 — Emerytalny p. Emerytalny Zakład
 — oddzielny 71
 — przemysłowy p. przemysłowe zakłady
 Zakłady elektryfikacyjne p. elektryfikacyjne zakłady
 — dobroczynne p. dobroczynne zakłady
 — kredytowe p. kredytowe zakłady
 — naukowe p. naukowe zakłady
 — oświatowe p. oświatowe zakłady
 — ubezpieczeń p. ubezpieczeń zakłady
 — weryfikacja p. weryfikacja
 — Wodociągowe p. Wodociągowe Zakłady
 Zaległości podatkowe 29
 Zalesienia nieużytków 108
 Zaliczki podatkowe 29, 86 i 114
 Założenie spółki p. spółki założenie
 Zamknięcie przedsiębiorstwa 78
 — roczne 22
 Zamojska Ordynacja 30
 Zanik w towarze akcyzowym p. akcyzowy towar
 Zaoczność 17 i 144
 Zapalniczki 192 i 225 n
 Zapiski 18
 Zarachowanie podatków 31 n
 Zarobek, podatek od obrotu 79 n
 Zarobkowy przewóz towarów 233
 Zarząd podatków 5
 — przymusowy 39
 — wynagrodzenia członków przy podatku dochodowym 101
 Zarządzające władze 7
 Zarządzenia ochronne p. ochronne zarządzenia
 — odwetowe p. odwetowe zarządzenia
 Zasady postępowania podatkowego 14 i 17
 — prawne, stosowanie w NTA 27
 Zaspokojenia pierwszeństwo 54
 Zastępca prawny 9

- Zastępcy obcych państw p. dyplomatyczne przedstawicielstwa
- Zawodowe szkoły 75
- związki, uwolnienia podatkowe 125
- Zawód wolny 68, 81 i 124
- Zażalenie 23
- Zbiory p. judykatura
- Zeznanie podatkowe 16, 86 i 110
- Zewnętrzne znamiona przy podatku dochodowym 111
- Ziemie Wschodnie, akcyzy drogowe 235
- akcyzy od mięsa 222
- inwestycje p. inwestycje
- uwolnienia podatkowe 11
- Zła wola płatnika 33
- Złagodzenie kary 42
- Znaczk akcyzowe 217 i 222
- sądowe 149
- stemplowe p. stemplowe znaczki
- Znamiona zewnętrzne p. zewnętrzne znamiona
- Zniżki podatku dochodowego 109
- Zobowiązanie podatkowe 10
- solidarność p. solidarność zobowiązania
- Zryczałtowanie podatku od obrotu 88
- Zrzeszenia p. zakłady
- przymusowe p. związki przymusowe
- Związki komunalne p. komunalne związki
- międzykomunalne p. międzykomunalne związki
- pracownicze p. pracownicze związki
- przymusowe p. przymusowe związki
- samorządowe p. samorządowe związki
- zawodowe p. zawodowe związki
- Zwiększenie majątku 96
- Zwolnienie hipoteki 37
- Zwrot cła, 161 i 179
- opłat sądowych 151
- opłat stemplowych 141
- pożyczki przy podatku dochodowym 98
- wierzytelności 96
- Zwyżka podatku dochodowego 109
- Zysk bilansowy 97
- sanacyjny, podatek dochodowy 98
- Zysków i strat rachunek 22
- Żarówki 229
- Żołd szeregowych, uwolnienia podatkowe 93
- Żywiłowe kłeski p. kłeski żywiłowe

UZUPEŁNIENIE

W literaturze na str. 19: Aseńko, Analiza bilansów, 1934. — Aseńko i Grodzicki, Kontrola finansowa, 1937.

W literaturze na str. 129: Feller, Ustawa stemplowa, IV wydanie, 1936.

TEGOŻ AUTORA

- Związek przyczynowy przy zobowiązaniach do wynagrodzenia szkoły — Kraków, 1900.
- Uгода Austriacko-Węgierska — Lwów, 1908.
- O zadaniach administracji i o wykształceniu urzędników administracyjnych — Kraków, 1909.
- Ludność miejska Galicji i jej skład wyznaniowy (1881—1910) — Lwów, 1912.
- Rocznik Polski — Tablice Statystyczne (razem z E. Romerem): wydanie polskie, niemieckie i francuskie — Kraków, 1917.
- Die Anzahl der Polen im preussischen Osten — Wiedeń, 1917.
- Koszta wojny — Kraków, 1917.
- Finanse wojenne — Kraków, 1917.
- Opodatkowanie spirytusu w Austrii i Niemczech — Lwów, 1916.
- Pieniactwo w galicyjskich sądach powiatowych — Lwów, 1918.
- Tablice Statystyczne Polski — Warszawa, 1922.
- „ „ „ „ 1923.
- „ „ „ „ 1924.
- „ „ „ „ 1925.
- Atlas Statystyczny Polski (razem z E. Szturm de Sztremem i J. Piekałkiewiczem) — Warszawa, 1924.
- Szkolny Atlas Statystyczny (razem z E. Szturm de Sztremem i J. Piekałkiewiczem) — Warszawa, 1924.
- Annuaire de la Pologne — Warszawa, 1924.
- La Pologne — Warszawa, 1925.
- La Pologne Contemporaine (razem z J. Piekałkiewiczem, E. Szturm de Sztremem i F. Bujakiem) — Warszawa, 1926.
- Z zagadnień organizacyjnych skarbowości — Warszawa, 1926.
- Podatek dochodowy i jego reforma — Warszawa, 1927.
- Trwałość ustawodawstwa skarbowego — Katowice, 1929.
- Skarbowość Polska, wydanie I — Warszawa, 1926.
- „ „ „ II — Warszawa, 1929.
- „ „ „ III — Warszawa, 1931.
- „ „ „ IV — Warszawa, 1934 i 1935.
- Głosy do wyroków Sądów Najwyższych w OPA A. Dubieńskiego, 1932 do 1936.
- Artykuły: Akcyzy, Daniny, Finanse Komunalne itd w ENP J. E. Reymana, t. I, 1936 i t. II, 1937.

